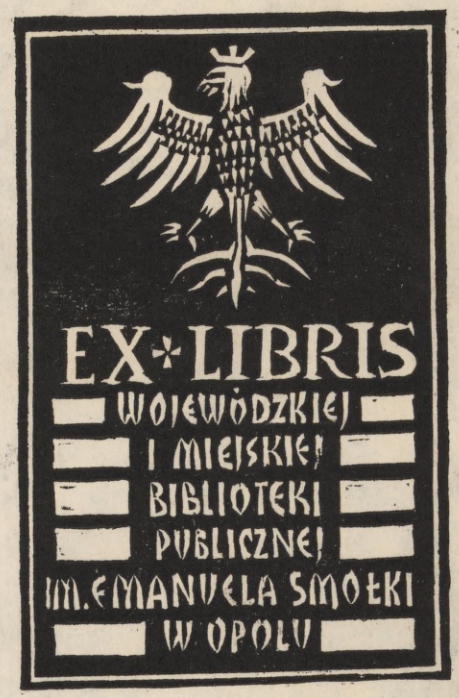

Nr. 433

STEFAN KRAJEWSKI
DR MED.

STEFAN ...SKI
DR MED.

J. Jani

VOCABULARIUM
POLONO - LATINUM

AD USUM JUVENTUTIS SCHOLASTICAE;

IN QUO

PRAETER SINGULA VERBA,

DICTIONES POLONORUM DIFFICILIORES

ET

USITATIORES LOQUENDI FORMULAE

IN LATINUM CONVERSAE REPERIUNTUR;

RECENS CONDITUM ATQUE EDITUM

Vratislaviae,
Typis Guilelmi Theophili Korn.
1819.

SŁOWNIK
POLSKO - ŁACIŃSKI

DO SZKOLNEGO UŻYCIA;

W KTÓRYM

OPRÓCZ SZCZEGÓLNYCH WYRAZÓW,

TRUDNIEYSZE ZDANIA

I

ZWROTY CZĘŚCIEY UŻYWANE MOWY POLSKIEY

NA JĘZYK ŁACIŃSKI SĄ WYŁOŻONE;

NOWO UŁOŻONY I WYDANY

X. ŁUKASZ
GRZĄDZIELSKI
Z. S. P. I. P.

STEFAN KRAJEWSKI
DE MED.

W WROCŁAWIU,
Drukiem Wilhelma Bogumiła Korna.
1819.

5018 I
808.4 : 807.1
K-379/71

AMPLISSIMO

LYCEI LUBLINENSIS

EPHORUM COLLEGIO;

EJUSDEMQUE SCHOLAE

MODERATORI DOCTISSIMO

ANDREAE DE SMOLIKOWSKI;

PROFESSORIBUS:

VINCENTIO OSTROWSKI,
CAIETANO MORYKONI,
ANTONIO BACZYŃSKI,
IGNATIO NEUBURG,

AC, QUI NUNC IN COELO AGIT, AETERNUM DEVENERANDO

JOANNI WIEMUTH,

ALIISQUE PRAECEPTORIBUS OLIM SUIS

PIA MENTE ET GRATO ANIMO

LIBELLUM HUNC DEDICAVIT

AUCTOR

J. C. T.

PRZEDMOWA.

Co mnie za powody do pracowania nad ninieyszym dzieł m skłoniły, o tém mówiłem iuż w Przedmowie do Gramatyki łacińsk éy, która z téyże saméy Drukarni przed kilku dniami na widok publiczny wyszła. W iakim zaś stopniu udało mi się osiągnąć móy zamiar, światli Mężowie sądzić o tém raczą; maiąc wzgląd na to, że iak przy Gramatyce, tak i w robocie Słownika po większéy części w niemieckich dziełach zasiłków szukać musiałem; o czém każdy łatwo się przekoua, gdy kart przynaymniey kilkanaście, chociażby z naynowszém i daleko obszernieyszém X. Litwińskiego dziełem porównać zechce. Wzgląd, który zawsze na oczach mi ć musiałem, iż praca moia poświęcona bydź miała użytkowi szkolnéy młodzi ży, przymuszał mnie pilnie baczyć na to, aby książka iak naymnieyszą miała obszerność, gdy od tego iéy cena zawisła. Dla oszczędzenia przeto mieysca łączył m po większéy części Przymiotniki z Przysłówkami do nich nale-

należycymi; podobnie Imiona rzeczowne zwane Substantiva verbalia kładłem po Słowach, od których pochodzą. Zkąd ieszcze i ta wypływa korzyść, że, gdy nasze Rzeczowniki od Słów pochodzące rzadko odpowiadaiące sobie w łacinie znayduią Substantiva, a nawet i te pospolicie do oddania myśli należytego nie mogą bydź żadną miarą użyte, ale przy wykładaniu zaradzać sobie koniecznie potrzeba w łacinie użyciem Imiesłowów i Gerundyów od Słów z iednego z Rzeczownikami pochodzących źrodła, Uczniowie zaraz pod ręką mieć będą takie Słowa, z któremi podług prawideł na ten przypadek w Gramatyce podanych sobie postąpią. Ważnieysze iednak w rozmaitych zwrotach używane takowe polskie słowne Rzeczowniki starałem się sam, im częstsze i rozmaitsze iest ich użycie, tém obszerniey na łacinę wyłożyć; takowe zaś, które łubo właściwie są Subst. verbalia, w pospolitém atoli używaniu niemi bydź nieiako przestały, iak np. *życie, zdanie, wydanie* (dzieła), na swoich pokładłem mieyscach. Liczby paragrafowe, które się dosyć często znayduią w Słowniku, wskazuią mieysca w nowo wyszłéy Gramatyce, wykładaiące właśnie użycie w łacinie tego lub owego wyrazu lub zwrotu, o czém w Słowniku dla szczupłości mieysca osobno mówić było nie podobna. I st przeto niniejsze dziełko w pewnym z Gramatyką związku, i z nią nieiako iedno stanowi dzieło.

Co się tyczy pisowni, w tém w łacinie szedłem za pospolitym zwyczaiem, pisząc np. *adfero*, lub *afferro*, *adtuli*, *adlatus*, lub *attuli*, *allatus*, gdy obydwa pisania

sania spotaby tak u Klasyków iak i teraźnieyszych Filologów równie są w używaniu; mniey zwyczayney zaś Ortografii, iak np. *conlatum* za *collatum*, *inprimo*, za *imprimo*, *pellego* za *perlego* i t. d. wszędzie się wystrzegałem: w polskiém w wyrazach cudzoziemskich przyswoiowych, trzymałem się i w Gramatyce i w Słowniku prawidła, które X. Kopczyński w Przypisach do swoiéy Gramatyki podał; pisząc ie przez poiedyncze Spółgłoski; np. Komisya, Gramatyka, Asesor.

Omyłek drukarskich nie wiele się w téy książce znayduie, i to naywięcey w początkowych arkuszach, przy których poprawianiu nie mogłem bydź przytomnym. Te po większéy części wynotowane znayduią się na końcu.

Pragnąc ile możności druk tego dzieła przyspieszyć, przymuszony byłem prawie świeżo wypracowane arkusze oddawać pod prasę; z téy przyczyny nie można było w należytém mieyscu poumieszczać wyrazów, które przy przeglądaniu wydrukowaney iuż książki wypuszczone znalazłem. Zebrałem ie więc razem i podług alfabetu na końcu dzieła w Dodatku umieściłem. Ieżeli więc szukaiący iakiego słowa, do którego odesłanym został, nie znaydzie na swoiém mieyscu, raczy go szukać w Dodatku. Bardzo zaś rzadko pozwalałem sobie umyślnie iaki pochodny lub złożony wypuścić wyraz, i to chyba wtenczas, kiedy znaczenie iego z znaczeniem wyrazu pierwotnego lub poiedynczego w użyciu zupełnie znalazłem to samo. Słowa znayduią

się

się umieszczone pod znaczeniem częstotliwém, niekiedy pod iednotliwém, rzadko pod obydwoma.

Iak w Gramatyce tak tutay litera *ſ* zamiast *f* gdzie niegdzie w Druku użyta iest, co i dnak nie może żadnego zamięszania sprawić, gdy długie *ſ* w tych obydwóch książkach wcale używaném nie było, lecz zawsze *s* krótkie. Ostrzedz tu ieszcze Czytelników muszę, iż arkusz S (pag. 273—288) bałamutnie wyciśnionym został, a przeto w szukaniu na liczby na rogach kart stoiące pilnie mieć baczność potrzeba.

Błędy drukarskie.

Pierwsza liczba wyraża stronę, druga wyraz w którym iest co do poprawienia. Liczba z literą *a* oznacza prawą połowę karty, bez téy litery lewą. Wyraz po tych liczbach położony stanowi poprawkę, którą w wytkniętém mieyscu uczynić należy.

3,	22 *a*	honoris; (2)
5,	8 *a*	quaestorum
7,	21	proles; (2)
8,	2	narrator,
	10	postremus; (2)
	18	*zmaż* (w tańcu)
11,	2 *a*	balbus
14,	17	apparare
15,	12 *a*	insolator
16,	4	imminere
19,	12 *a*	offerre
20,	17	precationum
21,	11 *a*	pecuarius
23,	10	discursus
25,	2	quomodocunque
28,	2	vulgandorum
29,	4 *a*	importune rides
31,	15 *a*	vexillarius
33,	4 *a*	strigosus
38,	10	suscitare
40,	9 *a*	incantatoria
45,	15 *a*	quernum
47,	6	proculcare
	9 *a*	detestabilis
	15 *a*	pertundere
48,	16	tubulus
	1 *a*	cruciatûs
49,	2	bonus; (2)
	12	chordam
55,	7 *a*	contus
65,	17	iter
66,	3 *a*	lectionum
68,	3 *a*	fictus; (2) spurius; (3)
78,	2	difficilis
79,	3 *a*	repetitum
81,	17	censu
83,	7 *a*	praesentarium
89,	17	pudicitiam
92,	18 *a*	fautor
99,	14 *a*	olitorium
102,	13	adhibitus
109,	3	annuum
223,	13	defensio,
254,	4 *a*	armentarius
269,	6 *a*	ornare; (2)
326,	5	finem
335,	1	jussus sum (sequ. *Infinitivus*, nie *Acc. cum Infinit.*)
429	przed 1 *a*	ictus
435,	6 *a*	ignora
447,	11	palaestrae
457,	5 *a*	modeste

A.

A, et, ac, -que, atque; at, sed, vero, autem.
Abecadło, libellus elementorum.
Abecedaryusz, puer elementarius, alphabeticus; tiro literarum elementariarum.
Abelek, corium vitulinum.
Ablegat, zob. Poseł.
Abo, zob. Albo.
Abrewiacya, zob. Skrócenie.
Abrys, delineatio, adumbratio, forma.
Abrysować, zob. Odrysować.
Absolucya, liberatio; dadź absolucya, liberare, absolvere; liberum pronuntiare, innocentem pron.
Absolwować, zob. Absolucya dadź.
Abszyd, missio.
Aby, ut, uti; aby nie, ne, quin, quo minus §. 249. inast. 264. i. n.
Ach, ah, heu, pro, eheu.
Achtel, pars octava.
Acz, Aczkolwiek, quamvis, quamquam, licet, etsi, etiamsi.
Adagia, zob. Przysłowie.
Adagio (w Muzyce), cantus lentus, placide incedens.
Adamaszek, pannus Damascenus; sericum Damascenum, scutulatum.
Adamaszkowy, opus Damascenum; suknia, vestimentum e serico Damesceno factum.
Adycya, zob. Dodawanie.

Adherent, zob. Stronnik,
Adiunkt, adjutor, optio, vicarius.
Adiunktostwo, adjutoris partes, provincia vicaria.
Adiutant, comes, adjutor praefecti militum, minister, nuntius, optio.
Administracya, administratio, cura, procuratio.
Administrant, administrator, administer, curator, procurator.
Administrować, administrare, tractare aliquid; negotium gerere, re fungi, rei praeesse.
Admirał, praefectus classis, thalassiarchus.
Admiralicya, collegium rei navalis, ducesq praefecti rei maritimae, senatus rei navalis.
Admiralski okręt, praetoria navis; mieszkanie, curia navalis.
Admiralstwo, praefectura rei navalis, maritimae.
Admirować, admirari, demirari, zob. Dziwić się.
Adoracya, adoratio, veneratio.
Adorator, adorator, veneratator, cultor.
Adorować, adorare, venerari aliquem.
Adres, praescriptio epistolae, index; osoby, habitatio, locus, sedes.
Adresować, inscribere literas, nomini alicujus epistolam inscribere.

Adwent, tempus ante festum Christi nati.
Adwokat, actor, patronus causarum; causidicus.
Adwokatura, Adwokactwo, causarum defensio, patrocinium fori.
Afekt, motus, perturbatio animi, ardor.
Afektacya, Affectatio alicujus rei, asseveratio (2) pompa, jactatio; (w mòwieniu i pisaniu) prava aemulatio, putida elegantia.
Afektować, zob. Przywłaszczać sobie (2) prave aemulari, argutari.
Afektowność, sensus tener, caritas.
Afektowny, blandus, mollis, amans. Afektownie, blande, molliter.
Afisz, scheda scenica; chartula, libellus, quo invitamur ad ludum scenicum, (ad choream, ad spectaculum quoddam).
Altentyczny i. t. p. zob. Autentyczny i. t. d.
Agenda, liber ecclesiasticus, sacer; liber index rituum.
Agent, cognitor, procurator negotiorum.
Agio, zob. Ażyo.
Agitacya, motus, agitatio.
Agitować, commovere, excitare, agitare; się, commoveri, cet.
Agrest, bacca aculeata, crispa.
Aienda, Aient, zob. Agenda, Agent.
Akademia, academia, literarum universitas.
Akademicki, academicus.
Akademik, academiae sodalis; academicus doctor.
Akcent, (w mowie) accentus, sonus vocis, flexus vocis. (w piśmie) nota accentûs.
Akcentować, (w mowie) acuere, cum accentu efferre; (w piśmie) accentu notare.
Akcentowanie, notatio per accentum.
Akceptować, zob. Przyimować.
Akcya, opus, factum, (w mòwieniu) actio, gestus; (2) pars.
Akcyza, vectigal venalium, (urząd) curia rerum venalium; tribunal, quaestura rerum venalium; Akcyzę odbierać, cogere vectigal venalium; odbieraiący, coactor vectigalis venalium; doglądaiący, quaestor vectigalis venalium.
Aklamacya, zob Okrzyk.
Akomodacya, consensus, concordia; assentatio.
Akomodować się, obsequi, inservire alicui, accommodare sese.
Akompaniament (w Muzyce), sociatus cantus, cantus adjutor, comes.
Akompaniować (w Muz.) adjuvare modulantem, sociare cantum, adesse canenti.
Akord, pactum, pactio, decisio, conditio; (w Muz.) consensio vocum, trias.
Akordować, convenire (w Muz.) congruere, concinere, nie akordować, dissonum esse, discrepare.
Akordowny, zob. Zgodny.
Aksamit i. t. d. zob Axamit i. t. d.
Akt (w komed.), actus, pars; pogrzebowy, solemne tempus funeribus; weselny, festum nuptiale. Akta (papiery rządowe), acta, tabulae, commentaria, literae forenses.
Aktor, actor fabularum, histrio, mimus, ludio, scenicus. Aktorka, scenica actrix.
Aktorski, scenicus, theatralis.

Akty-

Aktykować (do Akt wkładać), in acta referre, mittere.
Akuszer, artis obstetricandi magister. Akuszerka, obstetrix.
Akuszerski, obstetricius.
Akuszerstwo, obstetricium munus, obstetricatio; ars obstetricandi.
Ala, Alamarsz, age(dum), agite(dum); (2) apage.
Alabard, bipennis, lancea.
Alabardnik, Alabardzista, doryphorus.
Alabaster, alabastrites.
Alakant, vinum atrum, nigrum.
Alarm, ad arma; zob. w Broń; zob. Krzyk, Wrzask.
Alba (Kapłańska), stola sacerdotalis, amiculum liturgicum.
Albo, Abo, vel, aut, sive, seu, (pytaiąc się), an? nonne?
Albowiem, nam, quia, enim, etenim.
Alchimia, alchymia, spagyria, ars (credita) auri efficiendi.
Alchimiczny, —cznie, alchimicus (e), spagyricus (e).
Alchimik, Alchimista, alchymista, (spagyricus) artifex auri efficiundi.
Ale, sed, at; vero, autem, quidem, verum, enimvero, verum enimvero.
Alea, viridarium, ambulatio umbrosa, ambulacrum arboribus septum.
Alegat, testimonium, auctoritas, locus.
Alegować, testimonia adjungere, auctoritates proponere, proferre.
Alembik, cucuma; testus liquoribus tenuandis, excitandis, (alembicum).
Alewiacya, levamen, levamentum.
Algebra, algebra, analysis.
Algebraiczny, —cznie, algebraicus (e).
Aliancya, zob. Związek.
Aliant, socius, foederatus.
Aliantować, foedus jungere, inire.
Alić, aliści, en, ecce autem.
Alkierz, thalamus, recessus, cubiculum secretum.
Alkoran, alcoranus, coranus, codex Muhamedanorum sacer.
Alsztuk, collare.
Alt (w Muz.), vox media, vox altera ab acuta, vox acutior.
Altana, solarium, subdiale, exhedra.
Altówka, barbiton, tetrachordum vocis mediae, medii soni fides, gravius barbiton.
Altysta, Alcista, secundae vocis cantor; medii soni fidicen.
Ałun, alumen.
Ałunowy, ałunowany, aluminosus; aluminatus.
Amalgama, — cya, temperamentum, coagulum.
Amalgamować, miscere, temperare.
Amarant, amarantus purpureus, flos amoris.
Amarantowy, purpureus, purpurei coloris.
Amazonka, Amazon, (suknia) habitus venaticus, paene virilis.
Ambicya, amor famae, studium honoris; (naganna), fastus, superbia.
Ambitny, amans honoris; arrogans, tumidus, vanus.
Ambo (w loteryi), dias, binarius.
Ambona zob. Kazalnica.
Ambra, ambarum.
Amelika, Amelka, cornu pyriarium.
Amen, certe, vere, ita fiat, ratum esto.

Ametyst, amethystus, hyacinthus.
Aminek (gatunek kminku), ammium.
Amnestya, amnestia; lex, decretum oblivionis.
Amoniak, sòl amoniacka, sal ammoniacum.
Amory, Cupido, amor, lascivia.
Ampułka, ampulla, lagenula.
Amunicya, apparatus tormentarius.
Anarchia, zob. Bezrząd.
Anatomia, anatomia; ars secandi, aperiundi cadavera.
Anatomiczny gabinet, Museum anatomicum; sala, Theatrum Anatomicum.
Anatomizować, aperire humanum corpus, incidere corpora mortuorum.
Anatomizowanie, anatome, dissectio.
Anaty, Annaty, vectigal, reditus anni primi; primi fructus.
Androny, nugae, logi, gerrae.
Angielski, Anglicus, Britannicus.
Anglik, Anglus,
Ani, ni, nec, neque.
Anielski, angelicus, coelestis.
Animować, stimulare, accendere animum addere.
Animusz, animus fortis, (2.) vir fortis, animo forti (praeditus).
Anioł, angelus, genius, coelestis dei famulus.
Aniwersant, zob. Solenizant.
Aniwersarz, zob. Rocznica.
Ankra, fibula, uncinus, retinaculum.
Ankrować, fibula adstringere, fibulis jungere, vincire.
Annały, zob. Roczniki.
Annalista, annalium scriptor.
Antaba, ansa.
Antagonista, adversarius.
Antekomicyalny, zob. Przedseymowy.
Antepedium, velum, quo altare praetexitur; plagula, quae altari in imo appenditur.
Antrsza, (w tańcu), saltus artificiosus, pedum argutatio; robić, subsilire ex arte, vibrare pedes commode.
Antwas, gutturnium.
Antyfona, antiphona, amoebaeum, responsiones, alterni cantus.
Antyk, res antiqua.
Antykwaryusz, antiquitatum studiosus, rerum antiquarum peritus, (2.) veterum rerum coemptor, veterum librorum venditor.
Antymon, stibium, antimonium.
Anu, Anuże, eho, ehem.
Anyż, Anyżek, anisum.
Aparat kościelny, templi ornamenta, ornatus, cultus.
Apartament, cubiculum, conclave.
Apel, convocatio militum; classicum, conveniendi signum.
Apelacya, curia, tribunal, judicium provocationis; (2.) zob. Apelowanie.
Apelacyiny, tribunalis, ad tribunal provocationis.
Apelant, qui provocat, appellat.
Apelat, contra quem provocatione certatur.
Apelować, appellare ad judicem, provocare, provocatione certare.
Apelowanie, appellatio judicis, provocatio ad judicem.
Apertura, fonticulus, sinus.
Apetyt, appetitus, desiderium cibi.

Apetytny, lautus, delicatus, appetendus, suavis, gratus.
Aplauz, comprobatio, laus, favor, plausus; zob. Brawo.
Aplikacya, assiduitas, diligentia, studium rei.
Aplikant, scriba curiae, tribunalis assecla, tiro forensis.
Aplikować (przy Sądzie), affectari curiam, subigi tirocinio fori; się, dare se rei, accommodare sese.
Apoplexya, apoplexia; (mała), hemiplegia.
Apostoł, apostolus, legatus, interpres, minister doctrinae evangelicae.
Apostołować, concionatum ire, excurrere.
Apostołowanie, vagae conciones, concursatio concionatoria.
Apostolski, apostolicus, apostolo dignus.
Apostolstwo, apostoli munus, provincia; apostolatus.
Aprobacya, approbatio, consensus, auctoritas, voluntas.
Aprobować, probare, consentire, auctorem rei esse.
Aprykoza, malum armenicum.
Apteka, pharmacopolium, taberna medica.
Aptekarski, pharmaceuticus.
Aptekarstwo, ars pharmaceutica, ars medicamentorum conficiendorum.
Aptekarz, pharmacopola, medicamentorum venditor.
Arak, virus oryzae, Indicum virus.
Arbuz, pepo, melopepon.
Arcab, zob. Warcab.
Archanioł, archangelus, primi ordinis genius.
Archidiecezya, archiepiscopi dioecesis, ditio, provincia.
Architekt, architectus, fabricator, (jako Urzędnik) aedilis.
Architektoniczny, -cznie, architectonicus (e), ex architectorum lege, praeceptis.
Architektostwo, aedilitas.
Architektura, architectura, architectonica.
Arcy, archi, także maximus, cum genitivo; np. Arcyzłodziey, zob. niżey.
Arcybiskup, archiepiscopus, caput episcoporum.
Arcybiskupi, archiepiscopalis.
Arcybiskupstwo, archiepiscopatus; archiepiscopi provincia.
Arcykanclerz, primus questorum sacri palatii (mniey dobrze archicancellarius).
Arcykapłan, hierarcha, archipresbyter; metropolitanus.
Arcyksiąże, dux primarius, archidux.
Arcyzłodziey, furum maximus.
Arenda, conductio, redemtio.
Arendarz, manceps, conductor tabernae, tabernarius, caupo.
Arendować, redimere, conducere; (komu), locare, elocare.
Arenduiący komu, locator.
Areszt, custodia.
Aresztant, captivus.
Aresztować, capere, comprehendere, custodiae tradere, in custodiam dare.
Argienterya, supellex argentea.
Ariergarda, agmen extremum, novissimum.
Arka, capsa, pyxis, arcula.
Arkada, fornix, arcus, camera.
Arkusz (papieru), plagula.

Armata, tormentum bellicum, machina glandibus expellendis, balista, catapulta.
Armatura, armatura, arma.
Arsenał, armamentarium.
Arszenik, arsenicum.
Artykuł (żywności), genus, nomen; (wiary), locus, membrum; pars doctrinae, formulae Christianae, (Art. prawa) lex, formula, caput juris, (Art. umowy), conditio, pactum, lex.
Artylerya, res tormentaria; (woysko), socii tormentarii.
Artyleryczny, tormentarius, balistarius.
Artylerzysta, a tormentis, rei tormentariae peritus, tractator.
Aspekt, adspectus, conspectus, contemplatio.
Aspirant, qui cupit aditum ad sacros ordines.
Aspirować, aliquid sequi, appetere, adfectare.
Asekuracya, fides, cautio, auctoritas, satisdatio.
Asekurant, auctor.
Asekurować za co, obligari damno pensando, interponere se, auctorem fieri.
Asesor, qui assidet, adest in judicio; comes, senator.
Astrolog, astrologus, mathematicus, Chaldaeus.
Astronom, astronomus, coeli speculator, coeli peritus.
Astronomia, astronomia, siderum notitia, astrorum scientia.
Astronomiczny, astronomicus.
Asygnacya, assignatio.
Asygnataryusz, qui assignat, perscribit.
Asygnować, assignare, perscribere; delegare ad aliquem, qui solvat.
Asystencya, comitatus, comites.
Asystent, arbiter, testis, comes.
Asystować, adesse, juvare, adsistere, comitari.
Atak, impetus, attactus.
Atakować, impetum facere in aliquem, aggredi aliquem, manus conserere cum aliquo.
Atestat, testimonium, auctoritas.
Ateusz, atheus, impius.
Atłas, pannus sericus pinguior, nitidus, splendidus.
Atłasowy, sericus, holosericus, e serico (mixtus); subsericus.
Atmosfera, atmosphaera, aër circumjectus.
Atoli, tamen, attamen.
Atrament, atramentum, liquor scriptorius.
Au, au, obsecro, ah.
Audyencya, aditus, admissio, colloquium.
Audyencyonalna sala, salutatorium; curia, tribunal, cubiculum admissionum; locus admittendis, audiendis legatis.
Audytor, (u Papieża), comes palatii pontificalis; (w woysku), judex militaris, castrensis juridicus, causarum militarium cognitor; (w szkołach), ordinis magister.
Audytoryum, sedes, auditorium.
Austernik, deversitor, meritorii hospitii praebitor; tabernarius.
Austerya, deversorium, hospitium meritorium; taberna.
Autentyczny, verus, certus, probus, genuinus, germanus.
Autentyk, fides, auctoritas, veritas.
Autentyka, archetypum.
Autor, scriptor, auctor libri.
Autorament, delectus, conquisitio.

Awan-

Awangarda, primum agmen.
Awizarz, zob. Gazeciarz
Awizować, testari, firmare, probare.
Awoż, Owoż, en, ecce igitur.
Axamit, holosericum.
Axamitny, holosericus.
Aż, usque ad; donec, quoad, dum.
Aża, Ażali, —ż, num, an, si, nonne, ergone.
Ażyo, collybus (um), pretium, merces; excessus nummi potioris, melioris.

B.

Ba, sane, at, scilicet, nimirum, utique.
Baba, anus, vetula; (2) obstetrix; (3) (do wbiiania palów), fistuca; (4) zob. Cepuch (2).
Babka, avia (materna, paterna); (2) anicula.
Bąbel, (na wodzie) bulla; (na ciele) pustula.
Babi, Babiasty, femineus, muliebris, haud virilis.
Babiarz, mulierosus, effeminatus, mollis, fractus; (2) timidus, Thraso.
Babić, obstetricari.
Babieć, senescere, seniliter languere, languescere annis, senectutem fateri vultu.
Babiniec, aditus, limen templi.
Babożeń, qui vetulam uxorem duxit.
Babski, zob. Babi.
Babsko, Babsztyl, foeda anus, immunda anicula, vetula turpis.
Babunia, zob. Babka.
Bać się, timere, metuere, formidare, pavere, pertimescere, expavescere, horrere.
Bach, zob. Bękart; (2) subito, ilicet.
Bachor, Bachur, verres; turpis proles; liberi judaeorum.
Bacik, zob. Bat.
Baczność, attentio, intentio animi, cura, sedulitas, opera.
Baczny, intentus, curiosus, sedulus. Bacznie, diligenter; cupide, animo intento, cum cura.
Baczyć, observare, attendere; (na co), aliquid respicere, prae oculis habere.
Bączyć, murmurare, stridere, bombum edere. Bączenie, bombus, murmur, susurrus.
Badać, quaerere, sciscitari, percontari, scrutari, indagare.
Badacz, scrutator, indagator.
Badanie, investigatio, indagatio, exploratio.
Badele, Badyle, lolium, herba inutilis, zizania (orum).
Badelisty, lolio plenus; mieysce, ubi lolium dominatur, cuncta obtinet.
Bagatel, res levis, exigua, nihili; (2) velitatio, vagus discursus; (3) proelium leve, volitatio.
Bagaże, impedimenta, sarcinae.
Bagażowy wòdz, magister vehiculorum, vehicularius; wòz, plaustrum onerarium.
Bagnet, verutum; bagnetem przeszyć, praefigere, inserere sclopeto, pyrobolo.
Bagnisty, paludosus, palustер, uliginosus.

Bag-

Bagno, Bagnisko, palus.
Baia, Bayda, Baiarz, fabularum narrator gerro, nugator; (2.) mendacissimus scriptor.
Baiać, fingere, comminisci, falsum prodere, garrire, nugari.
Baianie, ficta narratio; nugae, gerrae.
Baieczny—cznie, fabulosus(e), ficticius, incredibilis.
Bąk, buteo, ardea palustris, crabro; (do puszczania), turbo tabularis.
Bąkać, cunctantius loqui, haesitare. Bąkanie, haesitantia linguae.
Bakalarnia, schola infimi ordinis.
Bakalarstwo, infimi ordinis magisterium; (iakc stopień Akademicki), initium, primus gradus honoris Academici.
Bakalarz, praeceptorum postremus; baccalaureus, primo honore Academiae ornatus.
Bakier, na bakier, oblique, ex obliquo.
Bal, chorea; saltatio solemnis, festa; dawać, celebrare, instituere, agere.
Bala, fascis, sacina, moles.
Bałamucić, nugari, turbare; kogo, decipere, fallere, errore implere; pannę, tentare, sollicitare pudicitiam, pudicitiae insidiari, ad stuprum pellicere.
Bałamuctwo, nugae, lusus, ludibrium; perturbatio, confusio.
Bałamut, turbidus, turbulentus; qui sibi non constat, omnia turbat, miscet.
Bałamutnik, Bałamutny, zob. Bałamut.
Balansować (w tańcu), librari, corpus librare, nutus servare. Balansowanie, libramentum.
Balas, columna, pila, fulcrum, columen; truncus, caudex, trabs.
Balast, suburra.
Baldachin, Baldakin, umbraculum, velum in sublime distentum.
Balet, chorea, saltatio; (w Teatrze), scenica saltatio; dawać, choream edere, artificiose saltare.
Baletnictwo, ars saltandi, commode pedibus vibrandi.
Baletniczy taniec, saltus artificiosus.
Baletnik, saltator scenicus, saltandi artificiose peritus; (pierwszy), saltationum moderator, chorearum magister, choragus.
Balia, pelvis, labrum, vas, sinus lavandis linteis.
Balka, Belka, trabs, tignus.
Balować, adesse saltationi, obire chorcam.
Balsam, balsamum, unguentum.
Balsamiczka, alabastrum, theca unguentaria, lecythus.
Balsamiczny, boni odoris, fragrans, balsamo similis, redolens balsamum.
Balsamować, perfundere unguentis, ungere, odoribus implere; (ciało umarłego) ungere, condire.
Balsamowe drzewo, balsamum, balsami frutex.
Bałwan (morski), unda, fluctus; (soli), massa, moles, pondus; (bożek), numen fictum, deaster, idolum; ficti numinis imago, (2.) zob. Gap.
Balwiernia, tonstrina.
Balwierz, tonsor.
Bałwochwalca, idolatra, idolorum cultor, falsorum numinum cultor.

Bałwochwalstwo, superstitio pagana, falsorum numinum cultus, idolatria.
Bałwochwalnia, idoleum, templum idoli, pagani numinis sedes.
Banaluki, rumor inanis, nugae, fabula.
Banda, turba, manus, globus, caterva, colluvies.
Bandaż, ligatura, ligamentum, fasciae.
Bandażować, vincire, ligamentis constringere, colligare.
Bandera, insigne, aplustre, parasemum.
Banderola, vexillum, aplustre.
Bandyt, Bandyta, sicarius, grassator.
Bania, cucurbita; vas sinuatum, latiori sinu; zob. Dynia.
Baniasty, tumens, projectus, sinuatus.
Banicya, proscriptio.
Banit, exul, proscriptus.
Banizować, proscribere, exilio mulctare aliquem, interdicere alicui aqua et igni.
Bank, taberna argentaria, feneratoria, mensa; fides publica negotiatorum; (przy grze), arca, fiscus, sors.
Bańka, Bania, cucurbita; (na wodzie), bulla; puszczać bańki, zob. Bęblić.
Bankier, negotiator; (w grze), provocator.
Bankiet, convivium, epulum, coena; dawać, praebere, parare.
Bankietnik, epulo, convivа, convivator.
Bankietować, convivari, epulari, convivium celebrare.
Bankocetel, tessera, syngrapha mensae publicae, fidei mensariae publicae.
Bankrot, Bankrut, decoctor, bonis eversus, solvendo impar.
Bankrutować, succumbere aeris alieni oneri, solvendo imparem esse, bonis everti.
Bankrutstwo, strages, calamitas, ruina mercatoris, clades; (fałszywe), rapina, improbitas, perfidia, furtum.
Baraka, tabernaculum, hibernaculum, casa.
Barakan, pannus xylinus, linteum xylinum.
Baran, aries.
Baranek, zob. Jagnie.
Barani, arietis, arietinus.
Baranina, vervecina.
Baraszek, nugator, cunctator, tergiversator.
Baraszki, nugae, ineptiae, crepundia, cunctatio, tricae.
Baraszkować, ineptire, nugari, segniter agere, tricari.
Barbarzyniec, barbarus, saevus, inhumanus, asper, immitis; zob. Dziki.
Barbarzyństwo, barbaries, crudelitas, saevities, asperitas.
Barć, alvear, alveare.
Bard, bardus, vates, poëta vetus.
Bardysz, Berdysz, bipennis; nim uzbroiony, bipennifer.
Bardyzana, bipennis, lancea.
Bardzo, valde, adeo, admodum, haud parum, haud leviter, mirum in modum.
Barka, scapha, lembus, navicula.
Barkarz, nauta.
Barki, humerus; (u zwierząt) armus.
Barłóg, quisquiliae, purgamenta.
Barłogować, inertem vitam agere, cessare, torpere, languescere desidia.
Barłogowanie, desidia, cessatio.

Barłożyć, sordes spargere (in cubiculo), immunditi m inferre.
Baron, baro, dynasta, toparcha.
Baronizować, in baronum ordinem evehere; baronis dignitate, nomine ornare.
Barszcz, aula acida, jus acidulum.
Bartnik, apum curator, custos; (2.) ursus mellivorus; (homo) durus, ferus, incultus, rusticus.
Barwa, color; (na kapeluszu, suknie), pili, lana; (2) zob. Liberya.
Barwana, Barwena, mullus, barbo.
Barwić, inficere, colorem inducere; colorare, ornare, praetexere aliquid rei; (2) capillos vibrare, calamistro inurere.
Barwisty, lanuginosus.
Baryła, doliolum; (homo) iners, tardus, doliaris.
Baryłka, doliolum, vasculum.
Baryłowaty, Barylasty, sinuatus, tumens, instar dolii, doliaris.
Barysz, zob. Zysk.
Barysznik, lixa, propola castrensis, institor castrensis.
Barysznikostwo, nundinatio castrensis.
Barysznikować, circumferre merces per domos, vicatim, ostiatim.
Bas, vox ima, gravis, robustior; (strona), chorda gravis.
Basałyk, lorum, corrigia, flagellum; (homo) iners, segnis, socors.
Basetla, fides gravioris soni, imae vocis; barytonum.
Basista, imae vocis cantor; gravioris soni fidicen.
Baśń, mendacium, commentum, figmentum.

Basowy klucz, index, signum imae vocis, imi cantus.
Basta, jam satis est, jam sat habeo, amplius nolo, nil amplius.
Bastyon, vallum, munimentum; zob. Bolwark.
Basy, plaga, verber; (2) zob. Basetla.
Basza, satrapa, praefectus, exarchus.
Basztard zob. Bękart.
Bat, navicula, lembus, scapha, acatium; 2. flagrum, lorum, scutica.
Batalia zob. Bitwa.
Batalion, cohors.
Baterya, agger; (oddział artyleryi), numerus tormentariorum.
Batòg, zob. Bat. (2.)
Bawełna, erioxylum, bombyx, lana frutice edita.
Bawełniany, xylinus; materya, gossypium.
Bawić, tenere, oblectare, pascere; się, ludere, oblectamentis uti, exhilarari; Bawienie, temporis fallendi ingenium, animi adversio, exhilaratio; się, lusus, oblectamentum. Bawić się długo., morari, haerere, desidere, manere, diu versari; kogo, morari, tenere, detinere aliquem.
Bawòł, bubalus, bison, bonasus, urus.
Bawołowina, Bawołowe mięso, caro e bubalo (mniey dobrze, bubalina.).
Bayda, Baydała, Bayduła, Baydyga, zob. Baia.
Bayka, fabula, apologus; (2) zob. Baśń.
Bażant, colchia avis, phasiana.
Bażantarnia, aviarium phasianum, ornithon phasianus, phasianaria.

Bażan-

Bażantarnik, phasianarius, phasianarum curator.
Bazgrać, scribillare, chartis illinere aliquid.
Bazgracz, malus scriptor.
Bazgranie, mala scriptura, incondita, perfunctoria, turpis, lituraria.
Bazgranina, libri inutiles, quisquiliae.
Bazyliszek, basiliscus.
Bebechy, viscera; (2.) zob. Gałgan.
Bęben, tympanum stridulum, militare. Ty bębnie, pessime puer.
Bęblеć, Bąble (bańki), puszczać, bullas erigere.
Bębniarz, zob. Dobosz.
Bębnić, tympanum pulsare, tympano strepere, (tympanizare). Bębnienie, sonus tympanorum.
Bębnowa skòra, tympanum, incus.
Bechtać, irritare, concitare; zob. Łechtać.
Beczka, dolium, cadus, orca.
Beczkowe dno, dolii fundus, imum dolium.
Beczułka, doliolum.
Beczyć, mugire; (płakać), plorare, exulare, ejulare. Beczenie, mugitus; ejulatus, ploratus.
Bedel, famulus Academicus, viator, apparitor Acad.
Bedelostwo, munus apparitoris Academici.
Bednarz, vietor, doliarius, doliorum confector.
Bek, balatus; clamor inconditus. Zob. w Beczyć.
Bękart, nothus, spurius, alienus, adulterinus, stupro conceptus.
Bekas, ficedula, perdix rusticus.
Bekiesza, vestis laxior, commodior, superior; superindumentum.
Beksa, lacrymosus, lacrymis male temperans.
Bela, trabs, tignus; piiany iak bela, ad insaniam potus.
Bełgot, Bełkot, balbus atypus; (2.) gerro, blatero; (3) garrulus, loquax.
Bełgotać, Bełkotać, balbutire; (2.) effutire arcana.
Benedykcya, consecratio, precatio solemnis; (dawać), Deo commendare, faustum exitum ominari, precari.
Beneficyant, beneficiarius.
Beneficyum, commodum, beneficium; (dadź), tribuere, (NB. conferre tylko o więcey beneficyach użyć można).
Berayter, zob. Braytar.
Berdysz, zob. Bardysz.
Bergryn (farba), chrysocolla.
Berło, sceptrum; trzymać, zob. Panować.
Berzana zob. Barwena.
Bespieczeństwo, securitas.
Bespiecznik, Bespieczniś, male securus, sine cura, animo vacuo, socors.
Bespieczny, tutus, certus.
Bestwić, efferare; zob. Gorszyć.
Bestwieć, efferari; (2.) lascivire; petulanter, dissolute agere, vivere.
Bestya, bestia, bellua; (człowiek) scelus vero hominis, bellua.
Bestyalstwo, nequitia, factum improbi, scelus.
Beštać, Besztać, graviter compellare, convitium facere, objurgare.
Bez, sambucus.
Bez, sine, absque §. 103.
Bezbożnik, Bezbożny, impius, nefarius, sceleratus.
Bezcielność, natura expers corporis, incorporabilitas.
Bezcielny, incorporeus, corpore carens, simplex, inconcretus, incorporalis.

Bezczel-

Bezczelność, impudentia.
Bezczelny, impudens, sine pudore.
Bezdenność, immensitas, abyssus, vorago.
Bezdenny, fundo carens, immensus, inexhaustus.
Bezdroże, Bezdrożność, salebrae, via nulla.
Bezdrożny, invius, insuperabilis, inaccessus.
Bezdzietność, orbitas, nulla proles.
Bezdzietny, orbus, sine liberis, sine prole.
Bezeceństwo, foedum spectaculum, horribile adspectu, horrenda species.
Bezecnić, foedare, deturpare, deformare.
Bezecnik, Bezecny, —cnie, foedus (e), turpis, — piter, spurcus.
Bezimienny, sine nomine, anonymus, incertus.
Bezkost, cinaedus, impudicus, mollis.
Bezkrólewie, interregnum.
Bezludność, inopia, egestas, penuria incolarum; infrequentia.
Bezludny, inhabitatus, incultus, infrequens.
Bezmała, prope, paene, propemodum, tantum non; zob. Może.
Bezmierność, —ny, zob. Niezmierność, —ny.
Bezmyślny, incogitans, excors, tardus, stupidus. Bezmyślność, stupor, mens alienata, incogitantia, socordia, mens turbata.
Beznos, Beznosy, naribus carens, naso destitutus.
Bezopasny, zob. Bespieczny.
Bezpłatny, gratuitus, sine mercede.
Bezpłatnie, zob. Darmo.
Bezpotomny, zob. Bezdzietny.
Bezposażna, zob. Bezwienna.
Bezpośredni, —nio, proximus (e), ipsius, ab ipso profectus, continuus (e), junctus — ctim.
Bezprawie, nefas, injuria, iniquitas; (2.) zob. Bezrząd.
Bezprawny — nie, zob. Nieprawny — nie.
Bezprzestanny, zob. Bezustanny.
Bezrogi, non cornutus, qui cornibus caret.
Bezrząd, perturbatio, ordo nullus; (w państwie), vaga licentia, nullum certum imperium, capite destituta multitudo, (nie dobrze anarchia).
Bezrządnik, dissolutus, profusus, perditus.
Bezrządny naród, populus, qui nullo certo capite regitur, nullo legitimo imperio paret, capite destitutus.
Bezsforny zob. Niesforny.
Bezustanny — nnie, perpetuus (uo), infinitus (sine fine), aeternus (usque).
Bezwienna, indotata virgo, sine dote, sine arrha.
Bezwładność, infirmitas, nullae vires, languor; (2.) zob. Nieruchomość.
Bezwładny, sine nervis, languidus, debilis; (2.) zob. Nieruchomy.
Bezwstydnik zob. Bezwstydny.
Bezwstydność, importunitas, pudor nullus, protervia.
Bezwstydny, impudens, importunus, perfrictae frontis, illiberalis.
Bezzęby, dentibus carens; (któremu powypadały), edentulus.
Bezżeniec, caelibatus cultor effoetus, (senex) caelebs.
Bezżenność, Bezżeństwo, caelibatus.

Bez-

Bezżenny, qui in caelibatu consenescit, caelebs.
Biada, vae, heu, eheu; zob. Bieda.
Białawy, albidus, albicans, subalbicans.
Białko, (w oku), albugo, cornea; (w iaiu) albumen.
Białogłowa, femina, mulier.
Białokunowaty, facie nivea et albo supercilio.
Białomleczny, niveus, niveo candore. Białomleczność, candor niveus.
Białonogi, albis pedibus; koń, equus petulus.
Białoskórnik, alutarius.
Białowłosy, albicomus, albis comis.
Białozęby, albis dentibus.
Białozor, falco, accipiter albus.
Białość, albedo, candor.
Biały, albus, candidus.
Biblia, biblia (orum), codex sacer, libri sacri.
Bibliczny, biblicus, e scriptura sacra depromtus, petitus.
Bibliopola, zob. Księgarz
Biblioteka, bibliotheca, librorum copiae.
Bibliotekarski, ad praefectum bibliothecae spectans, pertinens.
Bibliotekarstwo, bibliothecae cura, custodia, administratio.
Bibliotekarz, bibliothecae custos, curator, praefectus.
Bibuła, charta bibula.
Bić, verberare, percutere, ferire, fuste dolare, plagam incutere; pieniądze, cudere, excudere, signare (nummum). Bicie, verberatio.
Bicz, flagrum, flagellum. Bicz boski, poenae divinae minister.
Biczować, flagellare, flagris caedere, urere. Biczowanie, flagellatio.
Biczownik, qui flagris caedit, verberat; (z pogardą), carnifex, percussor, scelus.
Biczyk, virgula, flagellum, ferula.
Biczysko, lorum; (2.) flagelli manubrium.
Bieda, calamitas, miseria, aerumna, fortuna iniqua, casus adversi.
Biedak, zob Chudak.
Biednieć, labi, in pejus ruere.
Biedny, miser, aerumnosus, infelix, calamitosus; —dnie, misere, male.
Biedować, laborare, premi, vexari.
Biedz, currere, tendere, decurrere, festinantius ire, properare.
Biedzić się, stomachari, ringi, non contentum esse, queri.
Bieg, cursus, decursus, curriculum.
Biegać, cursitare; zob. Włuczyć się.
Biegacz, cursor, zob. Włuka.
Bieganie, cursus, concursatio, (cursitatio).
Biegas, Biegus, zob. Biegacz, Włuka.
Biegłość, dexteritas, facultas, virtus.
Biegły, sciens, peritus, exercitatus.
Biegun, polus, axis; (2.) zob. Biegacz, Włuka.
Biegunka, diarhoea, profluvium, alvus soluta; (mieć), diarhoea arripuit, venter motus est; (straciłem), consistere coepi.
Biel, caries.
Biela, ulva.

Bie

Bielarz, tector, parietum dealbator; (2) zob. Blechownik.
Bieleć, albescere.
Bielenie, dealbandi opera.
Bielić, dealbare, inducere, tectorio iuducere; (2) zob. Blechować.
Bielidło, cerussa, melinum.
Bielizna, lintea, linteamenta, panni lintei.
Bielmo (w oku), pterygion, tunicula.
Bielnik, zob. Blech.
Bieluchny, Bielusienki i t. p. niveus, niveo candore, nive candidior.
Bierka, —ki, zob. Warcab.
Bierność, conceptus, conceptio; conditio, vis accipiendi.
Bierny, aptus, patens rei capiundae, qui (quod) potest capere.
Bierzmowanie, confirmatio (baptismi), ungendi a baptismo ritus.
Bierzmować, firmare (baptismum), ungere baptismo initiatum; (2) plagis contundere aliquem; commitigare, permulcere corium flagris.
Bies, Bis, cacodaemon, diabolus; tam do biesa, malum! in malam rem.
Biesagi, pera, mantica.
Biesiada, convivium, epulum; dawać, aparare, agere; coenam praebere.
Biesiadniczy, convivalis, convivii, (gen.) pokóy, coenatio, locus convivii, diaeta.
Biesiadnik, conviva.
Biesiadować, adesse convivio, invitatum esse ad coenam.
Bieżenie, concitatus cursus, properatio.
Bieżyć, zob. Biedz.
Bigos, tucetum, minutal; (2) perturbatio, ordo nullus, farrago, congeries, colluvies, omnia mixta.
Binda, Bindka, zob. Bandaż.
Biodro, (wyżey), coxa, coxendix, (niżey), femur.
Biodrowy ból, malum ischiadicum; (kto go ma, ischiacus).
Biórko, tabula; mensa scriptoria.
Bióro, curia, tabelarium, scripturae locus.
Birbant, dissolutus, profusus, perditus, luxuriosus, libidinosus.
Birbantować się, luxuriae, libidini indulgere; lasciviae deditum esse.
Birbantowskie życie, vita libidinosa, luxuriosa; dissoluti mores.
Biret, pileus (sacerdotalis, Academicus) quadriangulus, quadratus.
Birlet, pileus judaicus.
Bis, zob. Bies.
Bisior, linteum mollius, nitidius, pinguius.
Biskup, episcopus, praesul, caput ecclesiae; bydź, regere dioecesin, curare.
Biskupi, episcopalis; mitra, tiara, apex; berło, lituus.
Biskupizna, bona episcopi, agri episcopales.
Biskupstwo, munus episcopi, dignitas episcopalis, episcopatus, provincia.
Bisurman, Turca; (2) ferus, immitis, barbarus; (3) apostata.
Bisurmanić się, inhonestam vitam agere; (2) sacra sua deserere, Muhamedanorum sacra amplecti, eis accedere.
Bisurmaństwo, Muhamedanorum sacra; (2) zob. Łotrostwo.
Biszkopt, dulciarium levius, bellaria sicciora, tenujora.
Bitny, pugnax, bello acer, bellicosus.

Bitwa, pugna, concertatio, proelium.
Blacha, lamina.
Blacharz, bractearius, laminarum ductor.
Blachmal, ferrum Damascenum, striatum.
Blachmalować, ferrum scutulis aureis incrustare, auro excolere; ten, co to robi, Damasceni operis textor, scutularius.
Błąd, mendum, vitium, lapsus, peccatum.
Błądzenie, falsa ratio, error; erratio.
Blady, palleus, pallidus; bydź, pallere. Bladość, pallor.
Błądzić, errare, incerto passu ferri; (2) aberrare a vero, labi, falli, peccare.
Błagać, orare, flagitare, supplicare alicui; deprecari.
Błagalna ofiara, piaculum, sacrificium piaculare.
Błaganie, rogatus, preces supplices; deprecatio.
Błahy, levis, vilis, humilis. Błahość, levitas, tenuitas, vilitas.
Błąkać się, errare, vagari; Błąkanie się, error.
Blaknąć, Blakować, pallidiorem fieri, fugere, abire, evanescere.
Błam futra, pellium contextus, pelles consutae.
Błamować, pellibus subsuere.
Blask, lumen, splendor, nitor, color, species.
Blaskooki, limus.
Blaszany, ductilis, e laminis ductus.
Blaszka, lamina, bractea, folium.
Bławat, pannus sericus, vestis serica.
Bławat, Bławatek, cyanus.
Bławatnik, pannorum sericorum venditor, mercator sericarius.
Bławatny, sericus, sericarius; kolor, color cyani, caeruleus.
Bławy, lividus, subflavus.
Błazen, scurra, ridiculus, sannio, histrio; (w grze szachów), latrunculus.
Błazeński, fatuus, ineptus, delirus.
Błazeństwo, desipientia, amentia, stoliditas; zob. Bagatel.
Błazgoń, zob. Baia; Błazgonić, zob. Baiać.
Błaźnica, zob. Błazen.
Błaznować, ludere, ineptire, lascivire; z kogo, ludificare, ludibrio habere, deridere.
Blech, Blich, area, campus insolandis linteis, insolandae cerae; solarium lintearium.
Blechować, insolare, soli dare ceram, ad solem pandere lintea; się, candorem ducere, candescere.
Blechownik, isolator cerae, fullo lintearius.
Blednieć, Bladnieć, pallescere, expallescere.
Błędny, falsus, a vero alienus; (2) mendis repletus; -dnie, falso, temere, perperam, per errorem; (2) cum mendis.
Błegotać, zob. Bełgotać; Błegot, zob. Bełgot.
Błękitnawy, luridus, purpureus, fuscus.
Błękit, color coeli, aër purus, coelum sudum.
Błękitny, caeruleus, caesius.
Bleywas, caerussa.
Blich i. t. d., zob. Blech i. t. d.
Bliski, propinquus, vicinus, affinis; instans, imminens.

Blisko, prope, in propinquo, juxta; bydź, non procul abesse, adjacere; imminere; instare; zob. Zbliska.

Bliskość, vicinia, vicinitas, propinquitas.

Bliskowid, myops, obtusa acie; zob. Bystrowidz.

Bliziuchny, Bliziutenki —ko, bydź, imminire, ingruere, in confinio esse.

Blizna, cicatrix; dostać, ducere; kto ich ma wiele, cicatricosus.

Bliźni, alius homo, homo, ejusdem humanitatis particeps.

Bliźniak, unus gemellorum, (gdy drugi nieżywy), vopiscus; -aki, gemini, gemelli.

Bliźny zob. Bliźni.

Błociany, (z błota), luteus, e coeno.

Błocić, luto, coeno conspergere.

Błocisty, zob. Błotnisty.

Błocko, lutulenta tempestas, lutulentae viae.

Błogi, beatus, felix, fortunatus.

Błogo, bene, beate, feliciter. Błogo i to, quicquid hoc est, accipio (accipe), et hoc aliquantulo contentus sum (esto).

Błogość, beatitas, beatitudo, felicitas.

Błogosławić, Deum propitium precari; fausta, laeta ominari; felicem exitum optare.

Błogosławieństwo Boskie, Dei favor, benignitas, auxilium; ludzkie, favoris divini imploratio; vota; fausta, laeta precatio.

Blok, palanga, trochlea.

Blokada, Blokować, zob. Oblężenie, Oblegać.

Błona, membrana, tunica; (2.) folliculus; (3.) secundae, secundinae.

Błoniasty, membranaceus, corio assimilis. Błonowy, membranis constans.

Błonie, pratum, locus herbidus, campus compascuus.

Błonolotny, Błonoskrzydły, alis membraneis, celer, agilis.

Błotnieć, luto obduci, impediri.

Błotnisty, Błotny, lutosus, coenosus, lutulentus.

Błoto, lutum, coenum; sordes.

Bluć; Womitować, vomere.

Blucie, vomitus; na womity brać, vomitu curari, levari.

Bluszcz, hedera; corymbia.

Bluszczowy, hederosus, hederaceus; drzewo, dendrocissus.

Bluy, vomitor, vomens; (2.) (homo) foedus, intolerandus.

Bluźnić, impie loqui (in Deum).

Bluźnierca, impius, contumax.

Bluźnierski, maledicus impius; -sko, impie, horrendum in modum, contumaciter.

Bluźnierstwo, maledicentia; maledictum, vox impia (in Deum), (mniey dobrze blasphemia).

Błyskać, fulgurare; błyska, fulgurat, fulgura erumpunt, cadunt; (2.) zob. Błyszczeć

Błyskanie, fulguratio, fulgor.

Błyskawica, fulgur, fulgor coelestis, coeleste lumen.

Błyskot, fulguratio; radiatio; (galant) totus (e) capsula, munditiis deditus.

Błyskotka, —ki, crepundia, nugae, externus valor.

Błyskotać, radiare, fulgere, micare. Błyskotanie, radiatio, (coruscatio).

Błyszczak, cicindela, lampyris.

Błyszczeć, splendere, nitere, zob. Sklnić się, (stroiem i. t. p.) ostendere magnificentiamsuam; (przymiotami), enitescere; zob. Celować.

Bo, nam, quia, enim, etenim.

Bób, Bober, hyoscyamus, faba grandior.

Bobak, mus Alpinus.

Bobek, lauri bacca; kozie bobki, fimus caprinus. Bobczyć, stercus emittere; zob. Gnoić.

Bobiasty, fabae similis.

Bobkowy, lauri (*genit.*); liść, lauri folium; las, lauretum; wieniec, laurea.

Bobowiny, stipula fabagina, fabale stramen.

Bobowisko, fabae.

Bóbr, castor.

Bobrowy (kastrowy) kapelusz, pileus e pilis castoreis, castoreus.

Bochasty, Bochaty, inaequalis, editus ac depressus. Bochastość, inaequalitas.

Bochen, Bochenek, orbis panis, massa p. pastyllus.

Bochenkowaty, orbiculatus. Bochenkowatość, orbis, rotunditus.

Bocian, ciconia.

Bociani, Bocianow(y), ciconiae (*gen.*); dziób (zioło), geranium.

Bocianie, pullus implumis ciconiae.

Boćwina, zob. Botwina.

Boczny, obliquus, a latere, ex transverso; zob. Uboczny.

Boczyć, deflectere, declinare, retrahere se, decedere. Boczenie, decessus, devertículum.

Boday, Bogday! utinam. Boday cię! Deus te perdat, abi in malam rem!

Bodziec, vis, impetus, impulsus; stimulus; zob. Żądło.

Bóg, Deus, numen; z Bogiem, favente Deo, quod Deus bene vertat.

Bogacić, locupletare, ditare; się, augeri, crescere, opes colligere. Bogacenie się, divitiarum copia.

Bogactwo, —ctwa, opes, copiae, divitiae, incrementum, a.

Bogacz, dives, opulentus, copiosus.

Bogarodzica, —rodzicielka, Deipara.

Bogaty, copiosus, (w dobra), locuples; (w pieniądze), pecuniosus; sukna, vestis Attalica, auro, argento intexta.

Bogini, diva, dea. Moia bogini, mea dilecta, carissima (nie amica; zob. kokieta).

Bogoboyny, —oynie, pius (e), sanctus (e), religiosus (e). Bogoboyność, pietas, religio, Dei reverentia.

Bogochwalca, Dei cultor, pius, religioni deditus.

Bogomodlca, (de)precator; zob. Kapłan.

Bogomyślny, zob. Bogoboyny.

Bogu chwała, gratiae agantur Deo; divino (quidem) beneficio.

Bohater, —tyr; heros, pugnax, bellator.

Bohaterski wiersz, epopeia; poema, epos; carmen heroicum, epicum; kto ie pisze, poëta epicus, heroici carminis auctor, artifex. Czyn bohaterski, facinus forte, praeclarum, illustre.

Po bohatersku, intrepide, fortiter.
Bohaterstwo, fortitudo, animus fortis, imperterritus; (2) zob. Bohaterski czyn.
Bohomaz, pictura informis, monstrum picturae.
Boiaźliwość, pavor, haesitatio, trepidatio.
Boiaźliwy, pavidus, timidus, meticulosus, formidolosus; (żołnierz), ignavus.
Boiaźń, timor, metus, formido, pavor.
Boiowisko, area; zob. Poboiowisko.
Boiować, zob. Woiować. Boiownik, zob. Woiownik. Boiowy, z. Woienny.
Bok, latus; zob. Strona.
Ból, dolor, morsus.
Bolączka, ulcus.
Boleć, capere dolorem, moleste ferre, dolere. Boli mnie (np. głowa), dolet mihi (caput).
Boleść, dolor, molestia, moeror, cura, luctus.
Bolesny, molestus, acerbus, gravis. Matka bolesna, mater Dei lugens, in luctu, doloribus afflicta (nie dolorosa).
Bolwark, agger, munimentum, castellum, suggestus.
Bomba, pyrobolus, ignivoma moles, falaricus globus.
Bomberdament, zob. Bombardowanie.
Bombardować miasto, pyrobolis aggredi urbem, ignivomis molibus premere, urgere, infestare, quatere; falaricis petere.
Bombardowanie, globi falarici immissi, globi ignivomi jacti; pyrobolorum jactus, impetus.
Bombardyer, pyrobolarius.
Bombazin, panuus xylinus.
Bończuk, Buńczuk, cauda equina. Basza o trzech buńczukach, satrapa, dux primi loci.
Bonifikacya, levamentum, solatium, remuneratio.
Bonifikacyiny, quo quis levatur, remuneratur.
Bonifikować, pensare, rependere, restituere.
Bonifrater, — trzy, monachi pauperum curatores.
Bonować, dissolute vivere, hilariter agere.
Bór, pinetum. Borowy, zob. Leśny.
Bordel, zob. Burdel i. t. d.
Boreasz, aparctias, boreas.
Borg, fides; na borg, in diem; dadź, credere in diem; zob. Kredyt.
Borgować (brać na borg), accipere, quod in diem solvas. Borgowanie, zob. Borg.
Borgownik, qui credit in diem; (także) (2) qui accipit, quod in diem solvat.
Borowizna, ubi pini gignuntur.
Borówka, morum silvestre, silvaticum. (2) (np. miodu) cadus (melis).
Borsuk, zob. Zbik.
Borysz, Borysznik, i. t. d. zob. Barysz i. t. d.
Bosak, qui discalceatus, nudis pedibus incedit; (do ognia) harpago.
Bośdź, cornu petere, ferire; się, cornibus decertare.
Boski, Dei, divinus, sanctus; (2) pius; beatus; coelestis.
Boso, nudis pedibus, sine calceis ac tibialibus.
Bóstwo, numen, divinitas, majestas divina. Bóstwa, coelites, coelicolae, beati. Moie Bóstwo, zob. Bogini moia.

Bosy,

Bosy, (który iest boso), discalceatus; zob. Boso.
Bót, caliga, (ocrea); w bótach, caligatus.
Botanik, plantarum peritus; (2) plantis colligendis et notandis deditus.
Botanika, plantarum scientia.
Botuch, castula, subligar, subligaculum.
Bótwieć, Butwieć, corrumpi, putrescere.
Botwina, beta nigra, pyrola, (2) folii pyrolae.
Bowiem, nam, namque, enim, etenim,
Bóy, bellum, proelium, pugna.
Bożek, deaster, numen fictum, idolum.
Bożkować, pie, verecunde, religiose agere.
Bożnica, Buźnica, synagoga.
Boży, Dei (*genit.*); zob. Boski.
Bożyszcze, zob. Bożek; (2) zob. Bałwochwalnia.
Brać, capere, accipere, sumere, excipere, prehendere; (do woyska) zob. Rekrutować; za co, zob. Uważać za co; się do czego, animum adjicere ad rem; occupari re; ei incumbere; (2) prehendere, arripere, corripere aliquid.
Bracia starsi, senatores, optimates, patres; młodsi, tribuni, oratores, interpretes, ministri ad comitia, ad conventum imperii missi.
Braciszek, (w zakonie). zob. Koadiutor (2).
Bracki, ad collegium, ordinem, jus fraternum pertinens.
Bractwo, fraternum foedus, collegium, sodalitium; ordo virorum quos fraternum foedus jungit.
Brak, zob. Wybierki.
Brak, desideratur, deest, non suppeditat, non adest.
Brakarz, mercium discriminator.
Brakować, separare, discriminare, optima seligere, excerpere, seponere; rejicere deteriora, minus proba. (2) non adesse, deesse, desiderari.
Brakowanie, discriminatio, separatio, delectus, selectus; rejectio.
Brama, porta, fores, janua, ostium.
Bramny, stróż, portae custos (zob. Odźwierny); podatek, portorium; kto go odbiera, redemtor, manceps vectigalis portensis. (nb. o takim, co go zaarendował).
Bramować, distinguere, ornare, excolere. Bramowany, (auro) excultus, distinctus.
Braniec, bello captus.
Branka (do woyska), delectus, conquisitio; iest, milites leguntur, coguntur, conquiruntur.
Brant, argentum purum; obrussa; auri specimen.
Brat, frater, iednego oyca, germanus, consanguineus; iednéy matki, uterinus; Brat (kolega), sodalis.
Bratać się, fraterno foedere jungi, sociari; (2) ingerere se, obtrudere sese, afferre se nolenti.
Bratanek, fratris filius.
Braterski, fraternus. Po braterstku, fraterna pietate, fratrum animo, more.
Braterstwo, nomen, jus fraternum; fraterna necessitudo.
Bratnal, clavus trabalis, tabularis, asseribus vinciendis.
Bratobóyca, fratricida, parricida.

Bratobójstwo, parricidium, caedes impia.
Bratów, Bratowy, fratris (*genit.*); zob. Braterski.
Bratowa, fratria.
Bratz siostrą (kwiatek), jacea, flammula.
Brawo, applausus (zob. Aplauz); (2) euge! belle, eximie; Brawo dawać, plaudere, plausum dare, edere, ciere; manus complodere.
Brawura, animus intrepidus; (2) facinus forte, strenue factum; (3) (homo) intrepidus.
Braycarki. ansula, auricula.
Braytar, Berayter, equitandi magister; domitor, agitator equorum.
Braytary; crates, craticula.
Brazele, costae e porco, costae vervecinae cum carne.
Brechać, zob. Łżeć; (2) Szczekać.
Brechayło, rabula, legulejus, calumniator; zob. Łgarz; (2) zob. Bluy.
Breczka, zob. Brzeczka.
Brednia, vaniloquentia, mendacia (*plur.*); zob. Kłamstwo.
Bredzić, nugari, fabulari, mentiri.
Brew, supercilium. W brew powiedzieć, libere, constanter, haud dissimulanter dicere. W brew (przeciw) contra, temere, improbe; prawdzie, falso, fallaciter, perperam.
Brewiarz. liber cathemerinon, precatisum diurnarum codex, (breviarium).
Brnąć, ruere in aquam, in lutum; loca aquatica, lutulenta transire, transvehi; agere per viam aquosam, uliginosam, coenosam; (w mowieniu), temere, incautius loqui, nudare se imprudentem; (w długach), labi, in pejus ruere, opprimi aere alieno, succumbere aeri alieno; (w kłamstwie) in caput effundi.
Broczyć, polluere, contaminare, conspurcare.
Bród, vadum, trajectus; (2) iter lutulentum, via aquatica; loca paludosa, uliginosa, transitu, trajectu, ad transvehendum difficilia. W bród iśdź i. t. p. zob. Brnąć.
Broda, barba; wyrasta, proserpit lanugo, pluma.
Brodacz, Brodal, barbatus (senex); barba promissa, prolixa (*ablat.*).
Brodaty, barbatus.
Brodawczasty, verrucosus.
Brodawka, verruca; (u piersi), papilla.
Brodowina, pulvinus, brevia.
Brodzić, zob. Brnąć; (2) zob. Bredzić.
Brodzisty, vadosus.
Bróg, acervus manipulorum frumenti.
Broić, machinari, moliri, turbare, ludos dare; delinquere.
Bromla, zob. Brumla.
Broń, telum, arma. Do broni! ad arma! arma capessite! procedite!
Brona, occa; żelazna, irpices.
Bronić, negare, non concedere; (2) defendere, tueri, tutare; propugnare; (w sądzie), causam dicere pro aliquo, alicujus; się, suam causam dicere; pro se dicere, orare. Broń Boże, Deus avertat, nihil minus. Niech cię Bóg broni, cavefaxis, apage vero.
Broniciel, zob. Obrońca.
Bronować, occare. Bronowanie, occatio. Bronownik, Bronowłok, occator.

Broskwina zob. Brzoskwina.
Browar, officina cerevisiaria; miodowy, officina hydromelis coquendis (*dativ.*)
Broy, meta coriaria.
Brózda, Bruzda, sulcus.
Brozdować, sulcare, sulcos agere.
Bróżdzić, Bruździć, turbare, interpellare, obstare, officere; w czém, in causa esse, quo minus res (ita, bene) agatur, (ex voto) cedat; impedimento esse.
Bróżdzisty, sulcis distinctus, plenus.
Brud, sordes, immundities, paedor, illuvies, squalor; (z wełny owiec), oesypum.
Brudny, sordidus, illotus, squalidus, sentus, turpis; — dno, sordide, illiberaliter, foede.
Brudzić, inquinare; sordes affricare, allinere.
Bruk, stratum, stratura.
Brukać, zob. Brudzić.
Brukarz, lapidator, munitor viae, pavitor.
Brukiew, (caulirapum), rapa capitata, bulbosa.
Brukować, sternere, munire viam, solidare, pavire. Brukownik zob. Brukarz.
Brumla, Brombla, Drumla, crembalnm; (2) zob. Gap.
Brunacić, Brunatnić, fuscare, infuscare.
Brunatnieć, infuscari.
Brunatny, fuscus. Na brunatno farbować, zob. Brunacić.
Brutal, zob. Burdal.
Bruzda, Bruzdować, Bruździć, zob. Brózda i. t. d.
Brwisty, cilo.
Brygada, (w półku), caterva, turmae tertia pars; (2) (w całém woysku) legio cum ala.
Brygadyer, catervae ductor; (2) praefectus, tribunus; bydź, legioni praeesse.
Bryka, plaustrum, (przykryta, arcuatum).
Brykać, pedibus argutari, vibrare pedes; Brykanie, pedum argutatio, (vibratio).
Brykla, scida ductilis, lamella amiculo (femineo) insuta, insuenda.
Bryła, massa, moles, pondus; (ziemi), gleba.
Brylant, lapis, lapillus pretiosus, gemma sculpta.
Brylantować, sculpere; (brylantami wysadzać), gemmare, gemmis ornare.
Brylantowany, sculptus; (2) gemmatus.
Brylantowy, gemmeus.
Bryndza, caseus in haeduli pelle formatus.
Brytan, canis custos (pecoris), pecnarius, pastoritius; molossus.
Brytfana, sartago, testus.
Bryzgać, irrorare, adspergere, conspergere (luto, coeno). Bryzganie, irroratio, sparsus.
Brząkać, tinnire; tinnitum ciere, edere. Brząkanie, tinnitus, strepitus.
Brząkadło, sambuca, lyra, barbitos; crepitaculum, tinnimentum.
Brząkała, qui strepitum, tinnitum ciet, edit.
Brzdąkać (np. na fortepianie), stridere fidibus; (2) (niezgrabnie) vexare fides, stringere.
Brzdąkadło; Brzdąkaiło, zob. Brząkadło; Brząkacz.
Brzechać, Brzechacz, zob. Brechać i. t. d.
Brzeczka, mustum triticeum; iak brzeczka, ingrata, injucunda dulcedo; nimis dulcis (e).

Brzęczyć, strepitum edere, sonum elidere.
Brzeg, morski, crepido, litus; rzeki, ripa; rowu, labrum; papieru, margo; sukni, extremum, fimbria.
Brzemie, onus, sarcina, fascis, quantum manibus contineri potest; (2) onus ventris
Brzemienna (niewiasta), gravida, praegnans; bydź, ventrem ferre; zrobić, gravidam reddere; implere, gravidare.
Brzemienność, venter, uterus plenus.
Brześcina, ulmus. Brześcinowy, ulmeus.
Brzeszczor, lamella (cultri).
Brzezina, lignum betulinum; (2) sylva betulae.
Brzeżysty, marginatus, margine praecinctus.
Brzmiąca głoska, zob. Spółgłoska.
Brzmienie, sonus.
Brzmić, sonare. Tak brzmi, sic habent verba, talia sunt; in hanc sententiam.
Brzoskwina, malum persicum; drzewo, persica, (us).
Brzoskwinowa pestka, os persici; wódka zob. Persyko.
Brzoza, betula.
Brzozowy, betulinus; las, betuletum; sok, betularum, succus; drzewo, zob. Brzezina.
Brzuch, venter, alvus. Huczy w brzuchu, zob. Huczyć.
Brzuchacz, Brzuchal, ventricosus, obesus.
Bruchaty, tumens, projectus, sinuatus.
Brzuchomowca, peritus in arte ventre sonum edendi, doctus ventre imitari loquentes; bydź, callere artem ventre emittendi vocem.
Brzuchopas, ventri deditus, ventri parens, ad ventrem omnia referens; (ksiądz) popanarius, sacrum munus ventre metiens.
Brzusiec, Brzuszec, interiora ventri, uterculus; (u noża), acies, sinus.
Brzuszek, ventriculus, uterculus, utriculus.
Brzydal, foedus, spurcus, abominandus.
Brzydki, turpis, deformis. Brzydkość, deformitas, turpitudo.
Brzydnąć, deformari, deturpari.
Brzydota, zob. Brzydal; (2) zob. Brzydkość w Brzydki.
Brzydzić, foedare, deformare, deturpare; się czém, aversari, fastidire, spernere; kim, pati non posse; (obrzydzać) komu co, nauseam movere.
Brzytwa, novacula, tonsorius culter.
Buchać, vorare, differciri. ingurgitare se cibo; (2) zob. Zdziuchać; (3) zob. Padać.
Buchaty, Buchasty, zob. Bóchaty.
Bucht, sinus, receptaculum, recessus, statio (navium).
Buchta, (u wozu lub okrętu), tumor, projectio.
Buczeć, Bucznieć, zob. Botwieć.
Buczyna, glans fagina; (drzewo), zob, Buk.
Buda, (dla psów), casa canina; kupiecka, zob. kram.
Budować, aedificare, struere, condere, ponere, exstruere. Budowanie, fabricatio, aedificatio, opus. Budownictwo, aedilitas, cura aedificiorum; (2) zob. Architektura.
Budowla, modus construendi, aedificandi; (2) zob. Budynek.
Budowniczy, aedilitius administer; (2) zob. Architekt.
Budownik, dominus aedificii, aedificator; (2) zob. Budowniczy.
Budowny, concinnus, decorus; (2) belle aedificatus.
Budynek, opus, aedificium, domus, aedes; ogromny, moles; pyszny, basilica; stary, parietinae.
Budzić, excitare, suscitare; się, evigilare, expergisci, somno solvi, discutere somnum.
Budziciel, suscitator; (w zegarku), suscitabulum.
Bugay, Buchay, taurus.
Buiać, vagari, concursare, volitare; (po ulicy wieczorem), comissari.
Buiacz, vagus. Buianie, dissursus; (po ulicy), comissatio.
Buiak, taurus; (młody), juvencus.
Buk, fagus; Bukowy owoc, zob. Buczyna.
Bukał, Bukład, Bukłak, lagena lignea, coriacea; ampulla e ligno, e corio.
Bukiet, fasciculus florum; flores conserti, collecti.
Buksola, pixis nautica.
Bukszpan, buxus. Bukszpanowy, buxeus; lasek. buxetum; drzewo, buxum.
Bula papieska, edictum, auctoritas, decretum summi pontificis; literae a summo pontifice missae.
Bułany koń, equus flavus.
Bułat, acinaces.
Buława, scipio, clava, (quam gestabat olim, penes quem erat imperium exercitus Polonorum), insigne ducis.
Bułka, panis similagineus; Chleba, zob. Bochenek.
Buńczuk, zob. Bóńczuk.
Bunt, motus, turbae, seditio, tumultus.
Buntować, concitare, sollicitare, instigare, ad seditionem vocare, seditione implere; się, seditionem movere; consurgere in aliquem, resistere alicui; res novas moliri.
Buntowniczy, seditiosus, inquietus, turbulentus; —iczo, snditiose, turbulenter.
Buntownik, turbulentus, turbator, rerum novarum cupidus, male fidus. Dowódzca buntu, caput, princeps, dux seditionis, auctor turbarum, instigator.
Bura, zob. Burda; dostać, objurgari, reprehendi. Straszną burę dostać, acerrime reprehendi, gravissime vituperari.
Burak, beta nigra. Burakowy kwas, zob. Barszcz.
Burchla, ovum inane, zephyrinum.
Burczyć, objurgare, gravius vituperare, acrius increpare.
Burda, vituperatio, increpatio; dostać w grze, vinci, perdere, ad incitas redigi.
Burdać, objurgare, reprehendere; się, lente agere, cunctari, moras nectere.
Burdal, illiberalis, rusticus, asper, agrestis, ferus, gravis, incultus, inficetus, inhumanus.
Burdel, lupanar, ganeum, lustrum; utrzymywać, lenocinium facere; utrzymuiący, a, leno, lena. Jak w burdelu, nullo ordine, perturbate, negligenter, mixtim, disselute.
Burdziuk, folliculus coriaceus.

Burgrabia, comes castelli; arcis et agri subjecti judex, (Burggravius).
Burgrabstwo, munus comitis castelli.
Burk, Burkować, zob. Bruk i. t. d.
Burka, palliolum laneum.
Burmistrz, decurio, caput civitatis, praetor, praefectus urbi.
Burmistrzować, dominari, omnia ad arbitrium componere, dominum imitari, imperiose agere, praecipere velle. Burmistrzowanie, dominatio.
Burmistrzowski, praetorius, ad decurionem spectans; ejus jure, imperio, cet.
Burmistrzowstwo, magistratus, praetura, decurionatus, moderamen civitatis, cura urbis.
Bursa, convictus Academicus; (dom), prytaneum, coenatio academica. Bursak, prytanei alumnus.
Bursztyn, succinum, electrum. Bursztynowy, e succino, succineus, (succinus.)
Burtnica, Burta, transtrum.
Bury, fuscus.
Burza, tempestas, nimbus, procella; vis, impetus venti; coelum turbidum.
Burzliwy, turbatus, violentus, turbidus; (morze) procellosus, ventosus, ventis agitatus. Burzliwie, violenter, turbulenter, perturbate. Burzliwość, violentia; zob. Burza.
Burzyć, disturbare, disjicere; (miasto), evertere, diruere, vastare; (spokoyność), turbare.
Burzyciel, vastator; turbator.
Busola, zob. Buksola.
Bust, imago dimidiata, media; (okrągły), clypeus.
Butelka, lagena, ampulla.
Butelkować, in lagenas defundere (cerevisiam cet.), ampullas implere (*cum Abl.*).
Butla, Butel, zob. Butelka.
Butwieć, zob. Bótwieć.
Buyny, fertilis; pinguis; (zboże), luxurians. Buyność, uber, ubertas.
Buzdygan, clava, stipio.
Buzia, os argutum, osculum; dadź, exosculari.
Buziak, Buziaczek, pupulus, (a), deliciae, deliciolae, dilocta (us), cara (us).
By, zob. Aby.
Byczak, buculus, juvencus; zob. Byk; (2) nervus bovinus, taurea.
Byczeć, pinguescere, distendi.
Byczyna, caro bubula duriuscula, inficeta, ingrata.
Bydlarz, pecudum custos, pecuarius.
Bydle, pecus, (udis), armentum; (do roboty), jumentum; (2) stupidus, bellua.
Bydlęcieć, belluarum more agere, in pecudum naturam abire, ferarum vitam vivere.
Bydlęcy, belluinus, ferinus, immanis, ferus; życie, belluarum, pecudum vita; obyczaie, inhumanae, nefandae libidines; targ, mercatus pecuarius. Bydlęco, ferarum, pecudum more; żyć, zob. Bydlęcieć; obchodzić się z kim, inhumaniter saevire in aliquem.
Bydlny, dives pecoris, qui multa pecora pascit.
Bydło, pecus, (oris); (2) mutae pecudes, stupida grex. Handel bydłem, pecoraria.

Bydłokradzca, abigeus, abactor, abigeator. Bydłokradztwo, abigeatus.
Bydź, esse; adesse, praesto esse. Nie bydź, deesse, abesse, desiderari. Bądź co bądź, quomodumque demum sit.
Byk, taurus; (2) bellua. Bycza skóra, corium bubulum, taurinum; mięso, zob. Byczyna.
Bykować się, inertem vitam agere, cessare, torpere, lascivire, luxuriari, dissolute vivere.
Bykowcować, plagis contundere aliquem; commitigare, permulcere corium flagello.
Bykowiec, scutica, corrigia, flagellum.
Byle, dum, modo, dummodo; byle nie, dum ne.
Były, qui, (quod) olim (ieżeli niedawno, nuper) fuit; zob. Dawny.
Byuaymniey, minime; nihil minus; zob. Wcale nie.
Bystrooki, acutivisus, acute videns; qui acutum cernit, visu valet; (2) zob. Przezorny.
Bystrość, celeritas, velocitas; (iak w koniu), violentia, asperitas, feritas; (rzeki) vis; dowcipu, acumen judicii; acutum ingenium, solertia; wzroku, acumen oculorum.
Bystrowidz, lynx; iak bystrowidz, lynceus; patrzyć, lynceis oculis contemplari.
Bystry, vehemens, acer, violentus; (kon) asper; (dowcip), sagax, acutus, subtilis. Bystro, vehementer, violenter, acriter.
Bystrzeć, exasperari, inflammari, exardescere.
Byt, Bycie, Bytność, (NB. nie existentia), boska, ut Deus sit, zob. Przytomność. Wierzyć w bytność, dowodzić bytności czego; credere, probare, rem (vere, ita) esse; (2) sors, conditio, status.
Bytować, esse, exstare, in rerum natura esse, inveniri; (nie existere).
Bywać, adire, obire locum, ventitare, saepius venire ad aliquem, invisere locum, (nie frequentare).
Bywalec, usu peritus, exercitatus, subactus, qui multa vidit et novit.
Bywszy, zob. Były.
Bzdrąg, zob. Pstrąg.
Bzdura, jocosus, jocator, ridiculus; Bzdurstwo, leve; res nihili, parva.
Bzdurzyć, delirare, ineptire, nugas agere.
Bzdyk, morosus, tetricus; stary bzdyk, stupidus senex, durus, ferus.
Bzdykować, nugari, lascivire, ludere. Bzdykowanie, ineptiae, nugae.
Bździel, mola aquaria, flumentana, aquis impulsa, ad flumen.
Bździć, flatum emittere, pedere.
Bździna, flatus. Jak bździna, tenue, leve, infirmum.
Bździoch, Bździuch, zob. Zasraniec; (2) zob. Tchurz (2).
Bzowy, sambuceus, sambucinus; kwiat, flos sambuci.

C.

Caban, bos miranda, magnitudine, eximia specie, (2) bos grandis Podoliensis.

Cabanka, ovis futilis, macilenta.
Cąber, Cąbr, dorsum (vituli) tostum; assa dorsalis.
Caca, (u dzieci) pulcher, (-re), elegans, (-nter), nitidus, decorus, (e); zob. Cacko.
Cacany, honestus. Cacane dzieci, culti, belli, bene morati, elegantes, compositi.
Cackać się, (z dziećmi, parvulis), gaudere, colludere, oblectari; zob. Karesować się z kim. Delektować się.
Cacko, crepnndia.
Cadzić, zob. Cedzić.
Cal, digitus, pollex. Calowy (cal długi i szeroki), digitalis. Półcalowy, sesquidigitalis.
Cale, zob. Wcale.
Całki, indivisus, solidus, totus, integer. Całkość, zob. Całość.
Całkiem, penitus, prorsus, plane.
Całkowitość, zob. Całość.
Całkowity, plenus, zob. Całki, Zupełny.
Całokształt, tabula scenographica, imago cum recessu; pictura, quae porrigi videatur.
Całopalić, sacrificare, offezre, immolare. Całopalenie, sacrificium, res divina.
Całość, totum aliquod, res tota, corpus integrum; (2) salus, incolumitas.
Całować, osculari, exosculari, saviari, dissaviari, deosculari; się z kim, oscula jungere. Całowanie, exosculatio, dissuaviatio.
Calówka, (mensura) unius digiti, digitalis.
Całowładny, i. t. p., zob. Samowładny, i. t. d.

Całun, tegumen majus, (na łóżko), lodix; (2) pannus funereus, feralis.
Całus, osculum, basium, savium, saviolum, basiolum, suavium; dadź, zob. Całować.
Cały, caluchny, omnis, universus; zob. Całki, Zupełny.
Cap, hircus. Capek, hoedulus; (2) zob. Cepak, (2).
Cap, łap; zob. Łap, cap.
Capać, invadere, arripere, occupare.
Capstryk, Capstrzyk, sonus typani vespertinus, signum receptûs vespertinum; bić, vespertino receptui signum dare, vesperi insonare tympano.
Car, princeps, imperator, magnus dux. Carstwo, principatus, imperium.
Ceber, vas, sinus; (wielki), lacus.
Cębrowina, zob. Cembrowina.
Cebuch, zob. Cybuch.
Cebula, cepa, cepe. Cebulka (u kwiatków), bulbus. Cebularz, ceparius.
Cech, collegium, corpus, numerus, coetus, (nie tribus).
Cecha, signum, nota, insigne; (którą się łotrów i bydlęta znaczy), stigma.
Cechmistrz, (np, piekarzów), qui praeest collegio (pistorum).
Cechować, signare, notare, signum imprimere rei, notam innuere.
Cechowany, notatus, stigmatus, compunctus, stigmate notatus, stigmatias, stigmaticus.
Cechowy, ad collegium pertinens; corpori (certo) adscriptus.
Ceder, Cedr, cedrus; wielki, cedrelate.

Cedro-

Cedrowy oleiek, oleum cedrinum, cedreum; owoc, cedris, nux cedrina; sok, cedrus, cedrium.
Cedrować, oleo cedrino inficere.
Ceduła, scheda, scida, libellus.
Cedzić, liquare, percolare, transfundera. Cedzenie, percolatio, liquatio.
Cedzidło, Cedziworek, colum.
Cedziny, sedimentum; quod sidit, residet.
Cęgi, Obcęgi, forceps.
Cegiełka, laterculus.
Cegielnia, horreum laterarium, officina lateraria.
Cegielnik, (co wypala cegły), laterarius,
Cegielny piec, caminus laterarius.
Cegła, later.
Ceglarz, laterum fictor.
Ceglasty, rubidus, lateritii coloris.
Cekaus, Cekaus, zob. Arsenał.
Cekin, (złoty), aureus Italicus; (srebruy), solidus argenteus, uncialis.
Cekiarz, lictor. Cekiarski, lictoris, (*gen.*), lictorius.
Cekwart, armamentarii custos.
Cel, scopus, finis, meta; (2) consilium, propositum, destinatum. Cel u strzelby, zob. Cyl.
Cela, cella.
Celc, terra dura, solum firmum.
Celebrant, (na nabożeństwie), eucharistiam celebrans, qui sacris operatur.
Celebrować, sacris operari, eucharistiam celebrare.
Celik, zob. Celownik.

Celnica, portorium, portorii curia, rationarium; (budka), telonium.
Celnik, portorii quaestor. Ten co cło wybiera, portorii coactor.
Celny, urząd, (Celnictwo), zob. Celnica; strażnik, portitor, portorii administer; (2) praecipuus.
Celować, collineare, ictum dirrigere, intendere ad aliquid, ictum intentare rei; przymiotami, antecellere aliis; excellere; post se relinquere alios.
Celownik, dioptra. Celowanie, dimensio. Celownictwo, coelometria, angeometria.
Celowny, ad quem facile ictus dirigi potest; qui facile tangi, ictu percuti potest.
Celstad, ludus jaculatorius.
Cembrować, exasciare, contabulare; materia, tabulis insternere, munire, obsepire.
Cembrowanie, fabrica, fabrile opus.
Cembrowina, Cembrzyna, materia (fabrilis), tigna (*nom. pl.*).
Cembry, zob. Cembrowina.
Cena, pretium, aestimatio; zob. Wartość.
Cenić, aestimare, pretium rei statuere, ponere; (2) zob. Szacować.
Centka, Centkować, zob. Cętka i. t. d.
Centnar, centarius; centum (et decem) pondo, librae; waga, pondus 100 librarum.
Centralny, in medio, medius; siła, nutus, vis in medio; sąd, summum provinciale judicium.
Centrum, centrum, medium, umbilicus.

Cen-

Cenzerować, perstringere, notare. Cenzerowany (gra), ludicrum censorium, ludus, quo alios perstringimus, notamus.

Cenzor, (książek), censor (librarius); auctor, arbiter (librorum vugandorum).

Cenzorstwo, munus censorium; zob. Cenzura.

Cenzura, censura, examen, judicium; moderamen (librarium;) (2) collegium, curia, tribunal libris judicandis, perlustrandis.

Cepak, Cepisko, manubrium perticae triturariae; (2) homo incultus, agrestis, stupidus.

Cepuch, fumariolum; (2) obturamentum fumarioli; embolus, pila claudendo, obturando fumariolo (*dat.*).

Cepy, pertica frugibus excutiendis, flagellandis; pertica trituraria.

Cera, vultus; mieć dobrą, rubescere, vultu vigescere.

Cerata, linteum ceratum.

Ceregiele, ambages, molimina, tricae; robić, moras nectere, impedimenta objicere, reluctari.

Ceregraf, Chirographum, (us), tabellae, syngrapha; dadź, chirographo cavere.

Ceremonia, caerimonia, ritus; wielka, pompa, apparatus; (2) delitiae, ineptiae, ambages. Ceremonie robić, deliciari, cunctari, reluctari; nie robić, familiariter, simpliciter agere, facilem se praebere. Nie rób ceremonii, quinu simpliciter age.

Ceremoniał, ordo, mos, formula, modus, lex.

Ceremoniant, molestus, putide officiosus, putidus: nie C. simplex, liberalis, promtus.

Cerkiel, zob. Cyrkiel; Cerklować, zob. Cyrklować.

Cerkiew, templum, fanum formulae graecae; aedes, ubi sacra graeco ritu peraguntur.

Cerot, ceroma, ceratum.

Cesarski, imperatoris (*gen.*), caesareus, imperatorius, augastalis. Cesarska Mość, imperator augustissimus, invictissimus.

Cesarsko, (po Cesarsku), imperatorie, majestate imperatoria, ut decet imperatorem, dignum fastigio imperatorio.

Cesarstwo, imperium.

Cesarz, imperator, Augustus, imperii caput. Cesarzowa, imperatrix, Augusta.

Cet czy licho? par, impar?

Cętka, punctum, virga.

Cętkować, variare, spargere.

Cętkowany, sparsus, varius, maculosus. Cętkowanie, sparsus.

Cętnar, zob. Centnar.

Cewka, rhombus, volva; (2) fistula, epistomium. sipho.

Ceykaus, Ceykhaus, zob. Arsenał.

Ceykwart, armamentarii custos.

Cha, cha! ha, ha, he!

Chabanina, Chahory, caro macilenta, ossea.

Chać, zob. Chata.

Chadzać, zob. Bywać.

Chałastra, colluvies, flagitiosi, nebulones, calones.

Chałupa, casa rustica, tugurium.

Chałupnik, casae rusticae dominus, pagi incola; inquilinus.

Cham, rusticus; rudis, agrestis, ferus, duris moribus, abjectus. Chamie! sterquilinium.

Chap, subito, ecce!

Chapa, rictus. Chapę otworzyć, hiare, os diducere, ore aperto adstare, demirari.

Chapać, mordicus appetere, invadere; zob. Capać. Chapacz, zob. Ckłapacz.

Chapanina, aviditas, voratus, intemperantia edendi.

Charakter, indoles, natura, animus, ingenium, sensus; (2) zob. Znaczenie, Godność; (3) scriptura, scriptum.

Charakternik, magus; zob. Czarownik.

Charchać, screare. Charchanie, screatus. Charchała, screator.

Charłak, languidus, infirmior, causarius; (koń, wół), strigosus.

Chart, vertagus, canis substrictus.

Chartowaty, —owity, alipes, velox, fugax.

Chaszcz, fruticetum, virgultum.

Chata, tabernaculum, casa, tugurium.

Chcącka, libido. Mam chcąckę, fert animus, est libido, impetus; gestio, libido animum incessit.

Chciec, velle, expetere, avere, cupere, desiderare, gestire. Chce mi się, ieść, spać, pić i. t. p., esurio, dormito, sitio; zob. w poprzedzającém: Mam chcąckę.

Chciwie, studiose, promte, libenter, cupide, avide.

Chciwiec, cupidus, avidus; zob. Łakomiec.

Chciwość, avaritia, amor habendi, amor pecuniae, sordes; zob. Łakomstwo.

Chciwy, amans, studiosus, cupidus rei, desiderio rei captus, incensus; appetens rei.

Chęć, animus, studium, amor, voluntas. Mieć chęć do czego, studio rei teneri.

Chęcić, zob. Zachęcać, Namawiać.

Chechotać się, cachinnum tollere, in cachinnum effundi, erumpere.

Chechotki, Chechy, Chechoty, risus, cachinnus; risus effusus, ineptus, intempestivus; ridendi immodestia, importunitas. Cożto za chechy? quid tam importunerides, ridetis?

Chędogi, —ogo, mundus (e), tersus (e), nitidus (e), qui munditiem colit, sordes vitat.

Chędogość, zob. Ochędostwo.

Chędożyć, expurgare, detergere, abstergere, excolere, polire; rei nitorem reddere; zob. Czyścić.

Chełm, galea, cassida, cassis. W chełmie, galeatus.

Chełpić się, jactare se, jactanter loqui, praedicare de śe, gloriari aliqua re.

Chełpienie się, jactantia, gloriatio, ostentatio, magniloquentia.

Chełpliwość, gloriatio, vanitas, vaniloquentia. Chełpliwie, jactanter, gloriose, magnifice.

Chełpliwy, jactator, ostentator, gloriosus, verbis magnificus; (w dobrém znaczeniu, zob. Chlubny).

Chemia, ars chymica, secernendi.

Chemiczny, chymicus; —cznie; chymice.

Chemik, chymicus, secernendi artifex.

Cherlać, nunquam satis recte valere, semper languescere, vacillare.

Cherlak, qui est, utitur valetudine minus firma, improspera; zob. Charłak.

Chętka, amor, desiderium. Mam chętkę, paene cupiam, avet animus, non nolim.
Chętnie, promte, libenter, haud gravatim. Nie chętnie, cunctantius, animo alieno.
Chętny, promtus, facilis, libens, paratus. Niechętny, invitus, gravatus, aegre ferens.
Chimera, i. t. p., Chimagra, i. t. p., zob. Chymera, i. t. d.
Chłapać, zob. Buchać.
Chłapacz, edax, vorax, avidus, gulosus, gulo, lurco, helluo. Chłapanina, zob. Chapanina.
Chlastać, (błotem, luto, coeno), incessere, conspergere; się, inquinari, conspergi; (2) zob. Chłostać.
Chleb, panis; (2) victus, vitae necessitates, necessaria ad victum.
Chlebodawca, altor, nutritor, sustentator; altrix, sustentatrix.
Chleboiedzca, qui aliena quadra vivit; zob. Darmoiad.
Chlebokradzca, alieni victus interceptor, qui alium quaestu fraudat.
Chlebowa skóra, crusta.
Chleburad, qui male vitam tolerat; vix habet, unde vivat.
Chleptać, ligurire, lambere, (lambitare); zob. Chłypać.
Chlew, suile, hara.
Chlipać, zob. Chłypać.
Chłód, locus umbrosus, opacus, frigidulus; (2) aura frigidior.
Chłodnieć, refrigerari, refrigescere.
Chłodnik, umbraculum, umbella.
Chłodny; umbrosus, frigidus; napóy, refrigerium; powietrze, aura vehementiór, acrior.
Chłodzić, refrigerare, minuere ardorem, sedare calorem; wodę, i. t. p., temperare; się, zob. Chłodnieć.
Chłonąć, co, deglutire, exhaurire; (iak woda), haurire, mergere; (iak ogień), lambere, tenere; zob. Pochłonąć.
Chłop, rusticus, colonus, agricola, agrestis; (w grze szachów), miles gregarius, latrunculus.
Chłopać, rusticum appellare aliquem, agricolae nomine compellare.
Chłopak, puer, vernula. Chłopczyna, parvus, parvulus, puer, puerulus.
Chłopek, puer rusticus, juvenis agrestis.
Chłopianka, Chłopka, rustica, colona; młoda, virgo rustica, puella pagana.
Chłopie, infans rusticus, agrestis.
Chłopiec; zob. Chłopak; (w handlu, rzemiośle), tiro, novitius; (do botów), furca caligaria.
Chłopieć, agrestem reddi, in rusticum mutari, in rusticorum mores abire.
Chłopiectwo, teneri anni, primi, immatnri.
Chłopka, zob. Chłopianka.
Chłopstwo, pagani, agrestes, rustica turba.
Chłosta, flagellatio, poena, plagae; dostać, ferula caedi, objurgari.
Chłostać, verberare, stringere, virgis caedere.
Chluba, decus, fama.
Chlubić się, gloriari; zob. Chełpić się. Chlubienie

nie się, zob. Chełpienie się.
Chlubnie, egregie, cum magna gloria, honeste.
Chlubny, egregius, honestus, decorus, honorificus, qui gloriae est.
Chlustać, (wodą), conspergere, irrigare, perfundere.
Chłypać, sorbere, sorbillare, ducere, ligurire. Chłypanie, sorbillatio.
Chłystek, stolidus juvenis, immaturus, imberbis, tiro, stupidus; zob. Chwostek.
Chmara, grex, turba, innumera multitudo; (2) zob. Chmura.
Chmiel, lupulus.
Chmielić, (piwo), lupulo condire, temperare, miscere (cerevisiam), lupulum addere.
Chmielina, frutex lupuli.
Chmielnik, lupulo consitus ager.
Chmura, nubes. Chmurny, nubilus, nubibns obductus, obscurus.
Chmurzyć się, nubibus obduci. Chmurzy się, nubes colliguntur, nubibus intenditur aer, coelum.
Chobotać, (co), agitare, quatere; się w chodzie, cum strepitu niti.
Choć, Chociaż, etsi, tametsi, licet, quamquam, cum, ut, utut; (2) zob. Przynaymniey.
Chochoł, fasciculus; apex, capronae; cristae.
Chocholić, elidere, confringere.
Chód, ingressus, incessus, gradus; prędki, wolny, citatus; tardus, lentus.
Chodak, sandalium, solea; calceus e ligno, calceatus subereus.
Chodnik, ambulatio, xystus, scena.
Chodzić, ire, meare, incedere, vadere, pergere; gdzie, zob. Bywać. Chodzenie, zob. Chód.
Chodzisty, (np. sukno), Chodziwy, firmus, duraturus, usus diuturni.
Choica, zob. Sosna.
Cholera, iracundia, cholera.
Choleryk, Choleryczny, irritabilis, iracundus, ad iram pronus, cholericus, biliosus.
Cholewa, scapus caligae. Gęba iak cholewa, famigerulus, a.
Chomąt, helicium, jugum.
Chop! tax!
Chopać, ferire; (2) zob. Skakać.
Chór, (dla Muzyki), podium, suggestus symphoniacus; (dla księży), septum, pars interior templi; (spiewaków), chorus (canentium); chorus plenus, omnium cantus.
Chorągiew, signum militare, vexillum, (konnicy), labarum, vexillum; główna, praetorium vexillum.
Chorał, canticum ecclesiasticum, cantus sacer; (książka), liber, tabula modorum ad cantica sacra.
Choralista, chori pars, sodalis; symphoniacus ad sacra.
Choralna muzyka, concentus, modulatio canticorum sacrorum.
Chorąży, (co nosi chorągiew, signifer, vexiliarius; (godność), vexillifer.
Chorlak, zob. Cherlak.
Choroba, morbus, vitium; valetudo adversa, improspera.
Chorować, aegrotare, laborare, ex morbo decumbere.
Chorowity, valetudinarius, causarius, infirma valetudine.
Chory, aegrotus; qui medico utitur, fidit, a medico regitur.

Chost,

Chost, zob. Hołota.
Chować, zob. Kryć; umarłego, zob. Grzebać.
Chrabąszcz, scarabeus, (rogaty), cervus.
Chrabotać, zob. Chrobotać.
Chrachać, zob. Charchać; Chrachała, zob. Charchała.
Chramać, zob. Chromać.
Chrap, desiderium. Mieć chrap na co, optare, appetere, in votis habere; (2) zob. Chrapka.
Chrapać, stertere, (rhonchissare). Chrapanie, rhonchus. Chrapacz, Chrapała, qui stertit.
Chrapać się, zob. Wdzierać się; Dochrapać się.
Chrapka, simultas, ira occulta, odium occultum Mieć chrapkę, recondere odium, in animo volvere iras; na kogo, occulte odisse aliquem; mam, odium residet, in mente haeret.
Chrapliwość, ravis, raucedo, vox obtusa.
Chrapliwy, raucus, obtusus, asper; głos, vox rauca, fusca.
Chrapowaty, zob. Chropowaty.
Chrapowina, Chrapęcina, locus paludosus, pallustер, uliginosus.
Chrobot, Chrobotanie, fragor, strepitus, sonitus.
Chrobotać, się, strepere, strepitum dare, edere, ciere.
Chromać, claudicare. Chromota, debilitas.
Chromy, debilis, claudus.
Chronić, tueri, curare, custodire, tutari, defendere, occultare; się, latitare, occultari, abscondi. (2) zob. Szanować (się).
Chropawy, zob. Chropowaty.
Chropowacina, Chropowatość, inaequalitas.
Chropowaty, iniquus, inaequalis, nodosus; nunc editus, nunc depressus; clivosus.
Chrościany, vimineus, e sarmentis textus.
Chrościć, zob. Grodzić.
Chrościel, ortygometra.
Chrościna, vimina, sarmenta, vimenta.
Chrost, sarmentum, vimen.
Chrupać, crepare, sonare, stridere.
Chrupaty, fragilis, friabilis.
Chruściel, zob. Chrościel.
Chrypka, ravis, raucedo, fauces asperae, vox obtusa, faucium asperitas. Mieć chrypkę, zob. Chrzypieć.
Chryzolit, Chrysolitus.
Chryzopras, Chrysoprasus.
Chrzabąszcz, zob. Chrabąszcz.
Chrzan, armoracia, raphanus major.
Chrząchać, zob. Krząkać.
Chrząstać, stridere, sussurrare, murmurare, bombum edere.
Chrząstka, cartilago.
Chrząstkowaty, cartilagineus, cartilaginosus.
Chrząszcz, zob. Chrabąszcz.
Chrzcić, tingere, mergere, perfundere aquis sacris; initiare Christo, Christianis sacris.
Chrzciciel, baptistes, sta.
Chrzcielnica, lavacrum sacrum, baptisterium; ara, locus baptismo peragendo.
Chrzciny, diesinitiandi, quo aliquis initiatur; dies lustricus; baptismus.
Chrzepnąć, zob. Krzepnąć.
Chrześcianin, Christianus.
Chrześciański, christianus. nauka, praecepta, formula, doctrina; Chrześciańsko, po chrześciańsku, sancte, religiose, pie, ut dignum est Christiano, e Christi praescripto.
Chrześciaństwo, orbis christianus, terrae Christianorum, ubi sunt Christiani. Całe Chrześciaństwo, quicquid est Christianorum; (2) vita, pietas christiana, mores christiani.
Chrzest, baptismus, sacramentum inaugurale, initiandi. Do chrztu trzymać, sustinere initiandum.
Chrzestniak, indusium lustricum
Chrzestny oyciec, baptismi testis, sponsor; qui aliquem initiandum sustinet; syn, cui quis initiando adest testis, quem initiandum sustinet. Chrzestne imie, nomen initiato impositum; praenomen.
Chrzypieć, vocem obtundere; esse asperis faucibus, obtusa voce.
Chrzypka, zob. Chrypka.
Chuć. impetus, libido, lascivia.
Chuch, halitus, spiritus.
Chuchać, halare, spirare; halitum fundere, mittere.
Chuchrać, zob. Czuchrać.
Chuchraczek, Chuchrak, mollis, impudicus, cinaedus.
Chuchro, intestina piscium.
Chudactwo, zob. Chudoba; (2) res macilenta, attenuata, tabida.
Chudak, pauper, miser, misellus; (2) zob. natępuiące.
Chuderlawy, gracilis, tenuis, exilis.
Chudnąć, tennari, tabescere.
Chudoba, res tenuis, copiae exiguae, curta suppellex, res angusta. Ta moia chudoba, hae copiolae meae, quantulumcunque rei est.
Chudobny, tenuis, miser, tenui apparatu, in re tenui.
Chudowizna, zob. Chudoba.
Chudość, macies, exilitas, tenuitas.
Chudy, macer, macilentus, tenuis; koń, srrigosus. Chudo, misere, male.
Chudziec, Chuderlawy.
Chudzina, pudenda, verenda muliebria; partes pudendae mulieris.
Chur, zob. Chór.
Churmem (lecieć), frequentes, densi, conglobati, una omnes, promiscue.
Chusta, pannus linteus. Chusty, lintea, linteamenta.
Chustać, oscillare, oscillo jactare, vibrare, agitare; się, oscillari i. t. d.
Chustawka, oscillum.
Chustka, (na szyię), (kobieca), supparus, (męska), collare; do nosa, mucinium, sudarium, sudariolum, strophiolum.
Chwała, laus, gloria, decus, fama. Chwała Bogu, gratiae agantur, gratia habenda est Deo.
Chwalba, gloriatio, jactantia.
Chwalca, laudator, praeco, commendator, encomiastes, panegyristes; (2) zob. Chełpliwy.
Chwalebny, laudandus, egregius, laudabilis, praeclarus, laude dignus. Chwalebnie, egregie, praeclare, cum laude.
Chwalić, laudare, praedicare, ornare; laudibus ferre, tollere; się, zob. Chełpić się.
Chwaścisty, ubi lolium dominatur, zezaniis plenus.

Chwast, lolium, avena sterilis; herba inutilis, perpetua; zizania, (orum).

Chwiać, labare, vacillare, titubare; się, agitari, nutare, fluctuare.

Chwila, tempus, mora, spatium; aliquamdiu, paullisper, paullulum temporis.

Chwist, zob. Swist. Chwistać, zob. Swistać.

Chwostek, ineptus, nihili, somnium, nasutulus, stolide arrogans, insolens.

Chwytać, captare, sectari, persequi, capere, conquirere, prehendere.

Chwytka, pila lusoria, pila manu excipienda.

Chyba, nisi forte, nisi tamen. Chyba że tak, haec alia rei ratio, causa est; nunc quidem concedo.

Chybać, zob. Chwiać.

Chybki, Chybkość, zob. Szybki, Szybkość.

Chychy, zob. Chechotki.

Chylać się, inclinari, corpus demittere; zob. Nachylać. Chylanie się, inclinatio.

Chyłkiem, inclinato, prono, demisso corpore.

Chymera, deliramenta, stomachus, ineptiae, deliria, ludibria; zob. Grymas.

Chymerować, ineptire, ludere; zob. Grymasować.

Chymeryczny, — cznie, morosus, putidus, ineptus, (e).

Chymeryk, zob. Grymaśnik.

Chymia, zob. Chemia.

Chyragra, cheragra; dostać, manibus capi; mieć, manibus laborare.

Chyragryk, cherager, manibus captus.

Chytreck, nequam, tectus, occultus, improbus; stary, veterator.

Chytrość, astutia, versutiae, calliditas, artes, fraudulentia.

Chytry, versutus, callidus, astutus, fraudulentus; veterator.

Chytrze, callide, astute, fraudulenter, arte, veteratorie.

Chyżość, celeritas, agilitas, velocitas.

Chyży, celer, velox, agilis, citus. Chyżo, cito, celeriter, velociter, festinantius.

Ciąć, (kogo), ferire, caedere; (papier, i.t.p.) secare, scindere.

Ciąg, ductus; wiatru, transitus, meatus; materyi, tenor. Jednym ciągiem, uno ictu, ductu. Ciąg dalszy potém, reliqua posthac reddentur, sequentur.

Ciągławy, Ciąglisty, ductilis, mollis, tractabilis. Ciągławość, mollis natura, sequacitas, lentitudo.

Ciągle, continuo, perpetuo.

Ciągły, continuus, perpetuus; (2) zob. Ciągławy.

Ciągnąć, trahere, ducere; extendere; się, tendi, zob. Trwać.

Ciągowy, koń, equus vectorius; wół, bos ad jugum.

Ciało, corpus.

Ciaścisty, mollis, solutus, fracidus.

Ciaśnina, angustiae; fauces: (morska), fretum; (między lądami), isthmus.

Ciasno, anguste, angustius, contractius.

Ciasność, Ciasnota, turba, conferti.

Ciasny, angustus, contractus; suknia, non satis commoda vestis, angustior, quam pro corpoore; obuwie, calceamentum minus pede.

Ciasto, massa, maza; (pieczone) placentulae, placentae.

Ciastoch, zob. Bezkost.

Ciąża, venter, uterus plenus. W ciąży bydź, ventrem ferre; gravidam, praegnantem esse.

Ciążyć, premere, urgere. Ciąży mi, aegre teneo, vix sustinere valeo. Ciąży sumnienie, male conscium essesibi, male facti conscientia turbari.

Cichaczem, zob. w Cicho.

Cichnąć, Uciszyć się, conticescere, quiescere, conquiescere.

Cicho, Pocichu, tacite, silentio, sine strepitu. Cichaczem się wymknąć, clam, silentio se subducere; fallere discedentem. Cicho bądź! tace, quiesce.

Cichość, silentium, quies, tranquillitas; zob. Spokoyność.

Cichy, tacitus, quietus, placidus, lenis, immotus, pacatus, sedatus.

Ciec, fluere, manare; (przez co), transire, per aliquid labi, currere.

Cięcie, ictus, plaga.

Ciecierzyka ogrodowa, zob. Następujące.

Cieciorka, cicer; drobna, cicercula.

Cięciwa, nervus, chorda.

Cięga, ictus (levis), verber. Cięgi dadz, verberare, stringere; dostać, vapulare, percuti.

Cięgiel, fulcrum tetrachordi, munimentum lateris tetrachordi.

Cięgiem, zob. Ciąg, Ciągle.

Cięgotki, spasmus membri virilis; priapismus.

Ciekawiec, cupidus, avidus nova noscendi.

Ciekawość, studium, voluptas, amor nova cognoscendi, incognita visendi. Ciekawość mnie wzięła, cupido incessit (tetigit) animum.

Ciekawy, studiosus nova noscendi, incognita scrutandi.

Cieklizna, viscosa materia, decubitus, epiphora.

Ciele, vitulus; (2) stupidus, somnium.

Cielec, vitulus firmior; (bałwan), simulacrum, falsi numinis imago.

Cielęcina, vitulina, carnes vitulinae. Przodek ciel, armus vitulinus. Posladek, clunes vitulinae.

Cielęcy, vituli, (*genit.*) vitulinus; pieczeń, vitulina assa; kruszki, exta vitulina.

Cielemecki, stultus, inscitus, imperitns, cui quidvis parsuadeas, tardus.

Cieleśnik, voluptati, libidini deditus.

Cielesny, corporeus, concretus.

Cielić się, (vitulum) parere.

Cielisty, russeus, rubicundus.

Cielna krowa, vacca forda, feta, quae fetum fert.

Ciemie, vertex (capitis).

Ciemiężyć, premere, opprimere, vexare, onerare, affligere; gravem, molestum esse.

Ciemiężyca, helleborum, veratrum.

Ciemiężyciel, tyrannus.

(Po) Ciemku, per tenebras, nocte, in obscuro.

Ciemnić, obscurare, tenebras inducere loco; się, zob. Nastep.

Ciemnieć, obscurari, tenebris tegi, involvi; obnubilari.

Ciemnota, tenebrae, caligo, obscuritas; (2) zob. Niewiadomość.
Ciemny, obscurus, tenebricosus, caliginosus; (2) austeriori colore, pullus, fuscus.
Cień, umbra. Cień człowieka, umbra, simulacrum.
Cieńczeć, tenuari.
Cieńczyć, tenuare, attenuare.
Cienić, Zacieniać, opacare, obumbrare.
Cieniować, (w rysunku), umbra distinguere, extollere.
Cieniowanie, umbrae.
Cienisty, umbrosus, opacus.
Cienki, tenuis, exilis; Cienkość, tenuitas, exilitas.
Cienkusz, potus tenuior, levior.
Ciennik, umbella, umbraculum.
Cieplić, percalefacere. Cieplić się, (in)calescit.
Cieplice, regio calida; (kąpiele), thermae.
Ciepło, calor, tepor; mi iest, caleo; robi się, incalesco, aestuo.
Ciepły, calidus.
Cierlica, malleus stuparius.
Cierń, spina; —rnie, vepres, sentes; —niowy, zob. Ciernisty.
Ciernisko, vepretum, senticetum, rubetum, spinetum.
Ciernisty, Cierniowy, spinosus, senticosus, vepretis asper.
Cierpić, pati, perpeti, ferre, sustinere, tolerare.
Cierpki, acerbus, austerus, asper, ingratus, molestus.
Cierpkość, acerbitas, molestia.
Cierpliwość, patientia.
Cierpliwy, patiens, placidus, mitis; —iwie, patienter, placide; clementer.
Cierpnąć, acerbum fieri, asperum saporem contrahere.
Cierpnie mi ręka, manus (ob)ringescit.
Cierzeniec, reticulum.
Ciesać, exasciare; fabricari.
Ciesielka, Ciesielstwo, fabrica, fabrile opus.
Cieśla, faber (lignarius); pierwszy, magister operarum fabrilium.
Cieśń, Cieśnia, zob. Ciasność.
Cieszyć, solari, confirmare, solatio levare, solatium praebere; się, gaudere, laetari, exhilarari.
Cieszynka, telum pyrobolum.
Cietrzew, tetrax, tetrao.
Ciężar, onus, pondus, moles.
Ciężarność, venter, uterus plenus.
Ciężarny, ciężarowy wóz, plaustrum, sarracum. Ciężarna, niewiasta, gravida, praegnans, gravis, plena.
Ciężki, gravis, ponderosus, magni ponderis. Ciężkie czasy, temporum iniquitas, difficultas, incommoda.
Cimes. (To sam cimes), flos, robur, optimum, praestantissimum.
Ciokać, zob. Głaskać.
Ciołek, juvencus; (2) zob. Ciele, (2).
Cios, ictus. Okropny cios, malum factum! durum! acerbum! heu casum tristem!
Ciosowy kamień, caementum, saxum quadratum.
Cioteczny brat, siostra, frater, soror, ex amita, (matertera), zob. Następ.
Ciotka, (siostra oyca), amita, (matki), matertera.
Ciotunia, Ciocia, cognata carissima.
Cis, taxus.

Ciskać,

Ciskać, jacere, mittere; jaculari; (kamieniami, lapidibus) petere aliquem.
Ciskanie, missus, jactus, jaculatio; kamieniami, lapidatio. Do ciskania, missilis.
Ciskawka, zob. Proca.
Cisnąć, abjicere, projicere; (iak bót), urere; się w ciżbie, premere et premi, luctari in turba, incidere confertis.
Cisza, tranquillitas, quies; nocna, morska, silentium noctis, mare immotum.
Ciszeć, zob. Cichnąć.
Ciszyć, mitigare, permulcere, lenire, inhibere, compescere, silentium imponere.
Ciuciubabka, myinda. Grać w ciuciub., obvolutis oculis (manibus post tergum vinctis) persequi fugientes.
Ciupa, (ciasna izdebka), coenaculum angustius, cellula; (2) zob. następ.
Ciura, stupidus, iners, somnium, mortuus.
Ciżba, zob. Ciasność.
Ciżmy, ocreae.
Ckać, zob. Buchać.
Ckli mi się, Ckliwo mi, zob. Ckni mi się.
Ckliwość, mora, morae taedium, tempora pigra.
Ckliwy, qui taedio, mora elanguescit, torpescit.
Ckni mi się, angor, aestuo, commoveor; nil habeo, quod agam, taedio temporis elanguesco; torpesco mora, senesco.
Clić, vectigal reddere, solvere.
Cło, vectigal, portorium; zaarendować, publicanum esse, publica attingere, redimere; od cła wolny, immunis; wolność, immunitas portorii. Zob. ieszcze Celny, i Akcyza.
Cma, tinea alata; (2) spectrum, larva.
Cmentarz, campus, area; solum religiosum, pomoerium templi; (2) sepulcrorum locus, coemeterium, coenotaphium, commune sepulcrum.
Cmić, obscurare, obfuscare; się, obscurari, obnubilari; (światło), deficere, elanguescere.
Cmiel, apis sylvatica.
Cmielina, Evonymus Europaeus, taraxacum.
Cnota, virtus, honestas, rectum; sanctitas; (w kobiecie) pudicitia; (w zwierz.) laus, commendatio; (w ziołach), vis, efficientia. Zwierciadło cnoty, exemplum virtutis.
Cnotliwy, —wie, honestus, (e), probus, (e), sanctus, (e); życie, vitae sanctitas.
Cny, zob. Zacny.
Co, quid, ecquid; (2) qui, quae, quod. Tylko (dopiero) co, zob. Dopiero.
Codzień, quotidie, quotquot sunt (erunt) dies.
Codzienny, quotidianus.
Cofać się, se recipere; kogo, avocare, averterc, abstrahere; woysko, signum receptui dare.
Co godzina, in horas, usque, singulis horis.
Cogodzinny, assiduus, repetitus; omnium, singularum horarum.
Cokolwiek, aliquantulum, paullulum. Cokolwiek bądź, quodcunque demum sit.
Co miesiąc, unoquoque mense.
Córka, filia, nata. Córeczka, filiola, puella.
Coroczny, anniversarius. Corocznie, zob. następ.

Co

Co rok, quotannis, singulis annis; anno vertente.
Co tydzień, quavis hebdomade, orbe septenario, singulis hebdomadibus.
Coż? quid ergo, quid autem, ecquid igitur?
Cożkolwiek, zob. Cokolwiek.
Cuch, odor gravis, foedus.
Cuchać, nares adhibere rei, odorem captare, tentare.
Cuchnąć, foetere, putere.
Cuchthaus, ergastulum, poenae locus.
Cuchthauznik, poenae servus, in ergastulum datus.
Cucić, suseitare; (z e m d l o n e g o, z a g o r z a ł e g o i. t. p.) ad vires, ad vitam revocare; opitulari deficientibus, collapsis.
Cud, miraculum, res mira, quod naturae vires excedit. Cuda czynić, mira edere, patrare; (2) res admiranda, opus mirificum.
Cudactwo, zob. Dziwactwo.
Cudaczyć, seorsum agere, sibi uni (soli) sapere, via publica uti nolle.
Cudak, sui ingenii homo, suo ingenio abundans, rerum insolitarum captator.
Cudny, —dnie, mirus, (e), admirandus; mirandum in modum, admirabiliter.
Cudo, monstrum; insolitum quiddam, inusitata specie.
Cudotwór, partus monstrosus, monstrum.
Cudotworca, mirificus, thaumaturgus.
Cudotworny, mirificus, miripotens.
Cudować, zob. Cudaczyć.
Cudowisko, zob. Cudo.
Cudowność, admirabilitas; virtus, vires (divinitus suppeditatae) mira edendi.
Cudowny, mirus, mirificus; obraz, simulacrum miraculis celebre.
Cudzić, pectere, strigili radere. (NB. Co innego Cucić).
Cudzidło, strigil. Cudzenie. strigilis usus.
Cudzołożca, moechus, adulter; alieni matrimonii expugnator, insidiator.
Cudzołozki, adulterinus, adulter.
Cudzołożnica, adultera, perfida, moecha.
Cudzołożnik, zob. Cudzołoczca.
Cudzołoztwo, adulterium, conjugis perfidia; popełnić, adultare aliquam, adulterium pati.
Cudzołożyć, moechari, adulterari, adulterium committere; (o kobiecie) stuprum pati.
Cudzoziemczeć, mores peregrinos, externos affectare; (w mowie), peregrinum sonare, peregrinum sonum imitari, affectare.
Cudzoziemczyć, peregrinum reddere, ad externorum instituta erudire aliquem.
Cudzoziemiec, alienigena, hospes, advena, peregrinus, exterus.
Cudzoziemski, exterus, externus, peregrinus.
Cudzoziemstwo, mores externi, peregrini; zob. następ.
Cudzoziemszczyzna, merx peregrina, ex aliis terris allata, aliunde petita, advecta; (2) lingua, oratio peregrina, (teraz u nas, Francogallica).
Cudzy, alienus. Cudzo kraie, regiones exterae, loca extera.
Cudzysłów, apices, signa verborum alienorum.

Cug, zob. Ciąg.
Cugiel, frenum, habena, lorum.
Cukier, saccharum; kandyzowany, defaecatum, pellucidum, gemmeum. Głowa cukru, meta sacchari. Jak cukier, dulcissimus, melleus.
Cukierek, opus dulciarium; —rki, cupediae.
Cukiernia, officina dulciaria, pistrinum cupediarium.
Cukiernictwo, opus dulciarium, cupediarium.
Cukierniczka, saccharotheca, arcula saccharo asservando, continendo.
Cukiernik, dulciarius, cupediarius pistor.
Cukrować, sacharo conspergere, adspergere; incrustare
Cukrowy, e saccaro; ocet, oxysaccharum; trzcina, arundo Indica; calamus saccharinus, saccharitos; usta, os mellitum.
Culag, additamentum, incrementum, auctus; (do żołdu), augmentum.
Culagować, incrementum addere; stipendium augere.
Cuma, rudens; remulcus.
Cwał, citatus (equi) cursus. W cwał, tolutim.
Cwałować, (iak koń), tolutim incedere; (na koniu), equo citato vehi, ferri, volitare.
Cwiczyć, edocere, instituere, exercere, subigere; się, aliquid exercere, meditari; (2) castigare, punire caedere.
Cwieczek, zob. Cwiek.
Cwiek, clavulus; (drewniany), paxillus.
Cwiekarz, clavarius.
Cwiekować, clavis figere, vincire, firmare.
Cwierć, pars quarta, quadrans; (do mierzenia), quartarius.
Cwierćarkuszowy, formâ quaternariâ, quaternario modo.
Cwierciokrąg, quadrans, arcus circuli.
Cwiertnia, modius, medimnus.
Cwiertować, in quatuor partes, quadrifariam secare, dividere.
Cwik, gallus male castratus. Jak ćwik, ostrum rubore vincit.
Cwikła, beta nigra (comminuta, in partes dissecta).
Cybet, zibethum.
Cyboryum, panarium liturgicum, cibotium, (ciborium).
Cybuch, calamus fumarius, fumo ducendo.
Cyc, cotoneum elegantius, nitidius.
Cyc, Cycek, mamma, mamilla, papilla; (u zwierząt) uber.
Cycal, Cycoch, Cycoń, matricarus, matri in deliciis; zob. Pieszczoch.
Cyfra, numerus, nota; sigla (*nom. plur.*), scriptura occulta.
Cygan, cingarus, planus, Aegyptius; (wieszczek) aretalogus.
Cykorya, cichoreum, cichorium, intubus erraticus.
Cykuta, cicuta.
Cyl (u strzelby), nota, signum dirigendi teli.
Cymbał, zob. Ciura.
Cymbały, sistrum, cymbalum; grać, pulsare; kto gra, cymbalista, (cymbalistria).
Cyna, stannum, plumbum candidum.
Cynadra, ren.
Cynamon, cinnammomum, —onowy, cynnameus.

Cynober, cinnabaris.
Cyprys, Cypressus, Cupressus. Cyprysowy, cyparissinus, cupressinus, (cus).
Cyranka, querquedula, boschis.
Cyrkiel, circinus.
Cyrklować, circinare, circino describere.
Cyrkuł, zob. Koło; (2) dioecesis, ager, provincia.
Cyrować, obsuere, sarcinare, reticulata sutura claudere Cyrowanie, sutura reticulata.
Cyrulictwo, chirurgia, vulnerum tractandorum scientia.
Cyrulik, chyrurgus, medicus vulnerarius.
Cyt! tace! quiesce! plorare desine.
Cytacya, (do sądu), citatio; (autora), commemoratio, usus.
Cytadela, arx urbis, urbi imposita, imminens.
Cytować, (do sądu), citare, vocare; (mieysce autora), auctoritatem, nomen ponere.
Cytra, cythara, barbitos, (on).
Cytryna, citrus, citreum malum, citromelum.
Cytrynowy sok, succus citri; skórka smarzona, cortex conditus mali citrei; drzewo, citrus; arbor citrea, medica; lasek, citretum.
Cytrysta, qui cythara, barbito pulsat.
Cywilizować, polire, excolere.
Cywilny, civilis; sąd, tribunal civile.
Czaić się, intentum stare, insidiari, captare; inhiare rei; cupide speculari.
Czapka, capitis velamen; (śpiczasta), apex, galerus.
Czapla, ardea; (mała) ardeola.
Czapnik, opifex (2) (venditor) galerorum.
Czaprak, dorsuale, (instragulum equorum).
Czapstrzyk, zob. Capstrych.
Czara, patera, lanx, cymbium.
Czarniawy, subniger, nigricans, pullus.
Czarnobrewka, nigris supercilliis.
Czarnoksięski, magicus.
Czarnoksięstwo, ars magica, incantoria.
Czarnoksiężnik, magus; —żnica, maga.
Czarnowłosy, nigris capillis.
Czarny, niger, ater, pullus. Czarność, nigredo.
Czarodzieyski, Czarodzieystwo, zob. Czarnoksięski, i. t. d. Czarodzieyskie pienie, carmen dulcissimum.
Czarować, incantamentis uti; artes magicas exercere; incantare. Czar. wdziękami, illecebris, vi blanda capere, irretire.
Czarownica, saga, venefica, incantatrix, lamia. Czarownica baba! pessima anus.
Czarownik, veneficus, maleficus, mathematicus.
Czart, daemon, cacodaemon, diabolus. Idź do czarta, abi in malam rem; zob. Diabeł.
Czartowski, diabolicus, infernalis, impius, furialis, detestabilis.
Czary, incantamentum, praestigiae; artes maleficae.
Czas, tempus; tempestas.
Czasem, nonnunquam, interdum, subinde, saepius, identidem.

Czasopisarztwo, temporum ratio, computatio; chronologia.
Czasopisarz, chronologus, temporum computator, indagator.
Czasować, (słowa), flectere, inflectere.
Czasowanie, mutatio, inflexio; conjugatio.
Czasownik, Verbum.
Czaszka, calva, (cranium); (2) (czasza), scaphium, crater, trulla.
Czata, Czaty, speculatio, observatio; (2) insidiae, captatio.
Czatować, attendere, exspectare, imminere; zob. Czaić się.
Czatownik, captator, speculator, insidiator.
Czayka, gavia, ibyx.
Czcić, Czciciel, zob. Adorować, Adorator.
Czczość, spatium, inane; (z nieiedzenia), fames, desiderium cibi; (z niepicia), siccitas.
Czczy, jejunus, impransus; (który nic nie pił), siccus; (2) zob. Trzeźwy; (3) zob. Próżny.
Czeczotka, aegithus.
Czekać, exspectare, opperiri, praestolari. Czekanie, exspectatio.
Czekan, clava.
Czeladka, famulitium; ministri, operae, famuli.
Czeladnica, famulare contubernium, famulorum cubiculum.
Czeladnik, adjutor, minister.
Czeladny, chleb, panis vilior, robustior; zapłata, famulandi merces; izba, zob. Czeladnica.
Czeladź, zob. Czeladka.
Czeluście, os fornacis.
Czemu? cur, quare, quamobrem, quam ob causam, qua propter?
Czepek, calantica, mitella.
Czepiać się, adhaerere alicui; (2) aliquem sequi, sectari.
Czepić, calanticam imponere, mitella onare.
Czernić, denigrare, nigro tingere, nigrum colorem inducere, infuscare; kogo przez ohmowy, famam laedere, falso criminari; (w sądzie) calumniari.
Czerznieć, luescere, nigrescere, infuscari, nigrum colorem trahere.
Czernidło, atramentum.
Czerpać, haurire. Czerpanie, haustus. Czerpacz, haustor.
Czerpaczka, haustrum.
Czerpak, cisterna; (pokryty), castellum.
Czerstwieć, vigorem, alacritatem obtinere; roborari, firmari; vegetum, validum fieri; (iak chleb), durescere, obdurescere.
Czerstwić, relevare, reficere, recreare.
Czerstwy, vegetus, vigens, validus; (chleb) durior, non recens coctus.
Czerw, teredo, (w mięsie), termes; (w owocach), uruca.
Czerwiec, Junius; (2) murex; (iagoda), cocium.
Czerwień, tessera rubro colore (cordis effigie) signata; charta lusoria tertii ordinis.
Czerwienić, rubro inducere; się, rubescere; (ze wstydu), erubescere.
Czerwieniało, rubrica, minium.
Czerwoniawy, rubicundus, rubidus.
Czerwony, ruber, rubens, russus. Czerwoność, rubor.

Czesać, pectere, pectinare; wełnę, carminare; się, pecti. Czesanie, pectinatio.
Cześć, honor, reverentia, veneratio.
Część, pars, portio; sectio.
Częścią, partim, ex parte; cum — tum.
Częściownik, (w Loice), terminus minor.
Czeski, numus minor, pars quinta floreni polonici, numus bohemicus.
Cześnik, picerna, pocillator.
Cześnikostwo, pocillatoris munus, dignitas.
Często, saepe, saepenumero, frequenter, crebro.
Częstokół, vallus; robić, vallo sepire, munire; vallum agere.
Częstotliwy, frequentativus.
Częstować, aliquem laute excipere, habere; liberaliter tractare.
Częsty, frequens, multus, assiduus.
Czkać, singultire, singultare. Czkanie, zob. następ.
Czkawka, singultus, singultatio.
Człapak, sandalium, solea, crepida; (2) equus miser, stridosus.
Członek, membrum, pars corporis; wstydliwy, pudenda, verenda, partes verendae; mężczyzn, virilia; u kobiet, muliebria, natura.
Członek Towarzystwa iakiego, socius, sodalis, socictati adscriptus.
Człowieczeństwo, humanitas; conditio, fragilitas humana.
Człowieczy, humanus; (2) hominis vires non excedens.
Człowiek, homo, mortalis.
Czochać się, se radere, rasitare; o co (np. o drzewo), fricare corpus (arbore); affricare se (arbori).
Czołdro, dorsuale.
Czołgać się, repere; (iak owady), serpere; przed kim, serviliter adulari, abjicere se apud aliquem.
Czołgaiący się, repens, serpens, reptabundus, proserpens; (2) humilis, abjectus.
Czółko, frontale.
Czołnik, nauta, cymbae magister.
Czołno, lembus, cymbula, scaphula.
Czoło, frons; wytarte, frons perfricta; os durum, perfritcum; woyska, frons, prima acies.
Czołobitność, adoratio, veneratio, reverentia.
Czołobitny, venerator, adorator, subjectus.
Czop, conus, epistomium, metula; (2) (homo) tardus, iners, ineptus.
Czopuch, fumariolum; (2) zob. Cepuch (2).
Czopować, obturare (dolium); conum inserere (dolio).
Czopowe, (podatek), pensio ab oenopolis, vectigal potus.
Czosnek, — nyk, allium; (wielki), ulpicum.
Czosnkować, allio condire, conspergere.
Czterdzieści, quadraginta. Po 40, quadrageni; zob. §. 48. Czterdzieści razy, quadragies.
Czterdziestodniowy, quadraginta dierum.
Czterdziestoletni, quadragenarius.
Czterdziesty, quadragesimus.
Czterechsetletni, quadringentorum annorum.
Czterechsetny, quadringentesimus.

Czter-

Czternaście, quatuordecim; razy, deciesquater.
Czternastoletni, quatuordecim annorum.
Czteroletni, quatuor annorum, annos natus; quadrimus; quadriennis.
Cztery, quatuor; razy, quater; wzięty, quadruplus; §. 48.
Czterysta, quadrigenti, ae, a; quater centum; razy, quadringenties, quater centies.
Czub, (u ptaków), cristae; (u ludzi), crines, apex; (zapiekany), coma calamistrata.
Czubaty, cristatus, cum crista.
Czubić, vellere (aurem, crines); vellicare.
Czuch, odoratus, odoratio (animantium); (2) odor gravis, foetor.
Czuchrać, crines alicui invadere; vellere, lacerare (capillos; (2) male mulcare, depexum dare.
Czuć, sentire, percipere.
Czuć, np. zgniliznę, w mięsie, caro foetet, putet, odore offendit, foetum odorem reddit. Czuć tu coś, aliquid olet, subolet.
Czucie, sensus; vis sentiendi.
Czuły, mollis, irritabilis, qui facile commovetur.
Czupryna, cirrus; u koni, capronae. Czuprynę sobie zagrzać, plus justo potare; largius sese invitare.
Czuwać, vigilare, pervigilare, vigilem agere; (2) caute agere, omnia attendere; nad czém, curare aliquid, curam rei gerere.
Czuwanie, Czuyność, vigiliae, vigilantia, cautio, circumspectio.
Czuyka, palliolum.
Czuyny, vigil, exsomnis; vigilans, attentus, circumspectus, diligens, cautus.
Czwał, Czwałować, zob. Cwał, i. t. d.
Czwartaczek, rhomboïdes.
Czwartaczka, quartana.
Czwartak, rhombus.
Czwartek, Jovis dies; quintus septimanae (dies).
Czwartkowy, Jovialis; quod fit (habetur) quinta hebdomadis die.
Czwartodniowy, quod fit (habetur) quarto (unoquoque) die; (2) quod jam quatuor dies durat, manet; quatuor dierum.
Czwarty, quartus.
Czworaki, quadruplex; §. 48.
Czwórka, numerus quaternarius.
Czworkować, quadruplicare.
(w) Czwornasób, quadruplum, quater tantum, (tantus); większy, (więcey), quadruplo major, (plus).
Czworno, quatuor.
Czworobok, Czworogran, Czworokąt, tetragonum.
Czworoboczny, — kątny, tetragonus.
Czworograniasty, quadratus.
Czworonogi, quadrupes, quatuor pedum.
Czwororęki, quadrimanus.
Czworościan, tetraedrum.
Czworoząb, — ozęby, quadridens, quadrisulcus.
Czy? An, utrum, — ne? Czy nie? nonne? nec ne? Czy przyidzie, czy nie, to ., sive (seu) venerit, sive (seu) non venerit.
Czyhać, cupiditate, cura erectum, suspensum esse; inhiare rei.
Czyi? cujus? Czyisiś, cujusdam, alicujus.

Czyli,

Czyli, vel, aut, sive, seu; (2) to samo, co Czy.
Czyn, factum, facinus, opus; —yny, res gestae, acta.
Czynić, facere, agere; (ciasto), parare, miscere.
Czynnie, (w Gramat.), active.
Czynnik, (w rachunku), factor.
Czynność, opus, occupatio; quod agas; (2) zob. Czyn.
Czynny, efficax, strenuus, gnavus, agilis, operosus. Słowo czynne, Verbum activum.
Czynsz, conductum, merces, locarium; (gruntowy), solarium, canon.
Czynszownik, cui solvitur (penditur) canon; (2) qui solvit canonem.
Czynszować, solarium pendere, solvere.
Czyścić, purgare, expurgare; (ulice), tergere, abstregere; (drzewa), ablaqueare, castigare; (naczynia) splendorem revocare, ad nitorem tergere.
Czyściec, ignis piacularis, (purgatorium).
Czyścowy, piacularis, (purgatorii).
Czysto, munde, nitide, terse.
Czystość, puritas, mundities; (mowy), elegantia; (niewiasty), pudicitia.
Czysty, purus; (metal), solidus; (napóy), liquidus, merus, sincerus; (naczynie), mundus, tersus, nitidus; (pismo), elegans; (niewiasta), casta, pudica, sancta.
Czytać, legere; kolegia, scholas habere.
Czytanie, lectio; kolegiów, scholae.
Czytelnia, bibliotheca voluptuaria, lectionis amoenioris paratus; (2) locus lectionis; cubiculum libris legendis destinatum.
Czytelnik, lector.
Czytelny, distinctus, ut (qui) legi possit. Czytelnie, distincte.
Czytywać, lectitare; saepius, diligenter legere.
Czyż, zob. Czy? pytaiące.
Czyż, Czyżyk, acanthis, alacanthis.

D.

Dąb, quercus, aesculus; robur, ilex.
Dąbrowa, quercetum.
Dadź, dare, praebere, tribuere, impertiri; (2) permittere, sinere, concedere. Dam ci, malum habebis, zob. w Już.
Dąć, flare, spirare; na instrumencie, canere.
Dach, tectum, culmen. Pod dachem, in summa domo.
Dachowe, pro hospitio, locarium.
Dachówka, tegula; (wypukla) imbrex.
Dachownik, contegulator; (cieśla) scandulator
Daktyl, dactylus, palmula; (indyiski), tamarindus.
Daktylowy, lasek, palmetum; drzewo, palma.
(tak) Dalece, adeo, ita, tantum, tam.
Daleki, longinquus, remotus.
Daleko, longe, perlonge; multo. Zdaleka, eminus.
Dalekość, intervallum, distantia. Na dalekość, in longum, in longinquum.

Dali! age, agite, euge, age, sane.
Dalibóg, Dalipan, profecto! ita vir bonus habear, ut cet. §. 256.
Dalmatyka, vestis liturgica, sacrifica ministrorum.
Dama, matrona; przy dworze, aulica; (w grze warcabów), duplicatum, corona.
Damascena (śliwka), prunum Damascenum.
Dań, Danina, dona colonorum; (2) zob. Haracz.
Dannik, zob. Holdownik.
Dar, donum, munus, donatio; Boski, Dei beneficium, liberalitas; Ducha S. dotes, virtutes, facultates animi.
Darcie, (po ciele), membrorum dolor, arthritis; mieć, arthritide infestari; kto ma, arthriticus.
Darda, jaculum, missile telum.
Dardański osioł, asinus, baro, stipes.
Daremnie, frustra, nequicquam, inutiliter, inaniter. D. co robić, oleum et operam perdere.
Daremny, inutilis, irritus, vanus, inanis; (2) gratuitus, mercede nulla.
Daremszczyzna, servitus, angaria opera.
Darmo, gratis, gratuito, sine pretio, nulla mercede; zob Daremnie.
Darmoiad, Darmoziad, parasitus; zob. Chleboiedzca.
Darń, cespes. Darniowy, cespititius. Darnisty, cespite plenus; ubi cespes dominatur.
Darować, dare, donare, donno dare, tribuere; karę, zob. Przebaczyć.
Darowizna, zob. Dar.
Darzyć się, succedere, procedere, bene cedere; nie, male cedere.
Dąsać się, indignationem vultu fateri, truci vultu adspicere, indignari.
Dąsanie, Dąsy, indignatio, acerbitas; vultus trux, asper.
Daszek, accentus circumflexus; (na słupkach) petasus.
Data, dies; kładź, zob. następ.
Datować, diem adscribere (epistolae); nie, sine diei nota scribere.
Dawać, praebere, porrigere; zob. Dadź.
Dawca, dator, largitor, auctor.
Dawić, zob. Dławić.
Dawność, vetustas, praeterita (*plur.*), pristini temporis memoria.
Dawny, praeteritus, elapsus, exactus, transactus, qui olim fuit.
Dążyć, tendere, proficisci, petere locum; do czego, aliquid affectare, sequi; do chwały, gloriam appetere, gloriae inservire; (do mieysca), propere aliquo tendere.
Dbać, o co, curare, curam habere; mało, parvi facere, pendere; nie, non curare, spernere, negligere.
Dębianka, galla.
Dębina, lignum querum.
Debosz, dissolutus, luxuriosus, immodestus, incompositus.
Deboszować, luxuriari, libidinibus indulgere; dissolute, immodeste vivere.
Dębowka, zob. Dębianka.
Dębowy, quernus; roboreus, ilignus.
Dech, spiritus, halitus, respiratio. Bez tchu, sine spiritu, exanimis.

Dęcie, flatus; na instrumencie, cantus.
Decydować, Decyzya; zob. Rozstrzygać, i. t. d.
Dedukcya, demonstratio, juris defensio.
Dedukować, rem exponere, jus rei exponere, demonstrare.
Dedykacya, dedicatio, inscriptio; epistola.
Dedykować, inscribere alicujus nomini, dedicare.
Defekt, vitium; w książce, quod abest, desideratur.
Defektowy, vitiosus; (2) mutilus, mancus, imperfectus, non integer.
Deferować, admittere postulatum; deferre aliquid.
Deficit, defectus, quod deest.
Defilować, per angustias incedere, per fauces agmen explicare; (2) ordines deducere.
Definitor, consiliator monasterii, juridicus coenobii.
Degradacya, gradus inferioris assignatio, locus inferior.
Degradować, loco movere, in inferiorem gradum rejicere.
Deista, naturae fisus in rebus divinis, doctrinae divinae impugnator impius.
Deka, operculum; u pasztetu, crustula superior; u skrzypców (i. t. d. inaczéy Rezonanzboden), testudo, camera, cavum; na konie; zob. Dera.
Dekiel, (u strzelby), operculum.
Deklamacya, recitatio, pronunciatio.
Deklamować, recitare, pronunciare, efferre.
Deklaracya, Deklarować, zob. Oświadczenie, —dczać.
Deklinacya (w Gramat.), declinatio, flexio.
Deklinować, flectere, inflectere.
Dekokt, decocta.
Dekomponować, Dekompozycia, zob. Rozbior, (czynić).
Dekoracya, (w Teatrze), scena.
Dekret, (—etować), zob. Wyrok, (da dz).
Delata, edictum, significatio, professio, promulgatio, tabella. Na delatę puścić, perscribere, promulgare, ad magistratus deferre.
Delator, nuntius, index, interpres; (2) proditor.
Delektacya, voluptas, laetitia, oblectatio animi.
Delektować się; oblectari, laetari, gaudere, voluptatem ex re capere.
Delfin, dephin (us).
Delia, vestis commodior, pellibus munita.
Deliberacya, Deliberować, zob. Namyślać się, Namysł.
Delicye, zob. Przysmaczek; (2) amoenitas; res grata, jucunda.
Delikacik, zob. Chuchraczek; (w iedzeniu), zob. Łakotniś.
Delikatny, suavis, jucundus, lautus, exquisitus; człowiek, fastidiosus, delicatus.
Delikwent, capitis reus, malefícus, damnatus.
Demeszek, ferrum Damascenum, striatum.
Demeszkować, scutulare, striare, scutulis adornare.
Denarek, Dynarek, zob. Trzynożek.
Denko, operculum; właściwie, zob. Dno.
Dependent (u Adwokata), tiro causarum agendarum, curiae assecla.

Dependować (u Adwok.), subigi tirocinio fori, ad studium causarum agendarum se applicare.
Depesza, literae, nuntii rerum.
Deponować, deponere apud aliquem; rem asservandam tradere.
Depozyt, depositum, sacramentum.
Deptać, calcare, proculeare, obterrere; prawa, sanctitatem (auctoritatem) legum parvi ducere; czyie, jura eripere, eis privare; glinę, miscere, condepsare, pedibus calcare.
Deputacya, delegatio; (2) legatorum corpus.
Deputat, qui missus est, legatus, delegatus.
Deputować, legare, mittere.
Dera, dorsuale.
Derelikt, res derelicta, res carens possessore.
Dereń, cornus, (*genit.* ûs albo ni).
Deresz, equus pilosus, lanuginosus.
Derkacz, ortygometra.
Deska, asser, tabula. Z desek, e tabulis lignéis; tabularum compages.
Despekt, —ktować; zob. Lżenie, Lżyć.
Desperacya, Desperować; zob. Rozpacz (ać).
Desperat, desperatus, perditus, exspes. Po desperacku, vehementissime, acerrime, (2) ut, qui nullam jam spem habet, ut cui nihil ad sperandum superest.
Deszcz, pluvia, imber; pada, pluit, imber effunditur.
Deszczowy, pluvialis, pluvius.
Deszczka, zob. Deska.
Deszczułka, scandula, scindula.
Deszczuwka, aqua pluvia.
Dęty, concavus; instrument, organum, quod spiritu oris animatur, inflatur.
Dewocya, zob. Pobożność.
Dewot, zob. Nabożny.
Dewotka, zob. Nabożna.
Deżdż, humiditas, pluvia, coelum pluvium.
Dezerter (—ować), zob. Zbieg, Uciekać.
Diabeł, Idź do diabła; zob. Czart. Diabeł się wmięszał, ars magica subest; wlazł w kogo, a malo daemone tenetur, exagitatur.
Diabelnie, Diable, haud leviter, valde; (2) haud vulgari modo, mirifice, mire.
Diabelski, Diabli, diabolicus, impius, destabilis; człowiek, dziecko, sceleratus, pessimus, furia; gówno, laser, asa foetida.
Diablica, improba, furia.
Dla, pro; propter, ob; causa, gratia; także. ut cum Conjunct. §. 259.
Dławić, strangulare; fauces oblidere, praecludere; się, luctari in faucibus; (2) aegre ciere vomitum.
Dłoń, palma.
Dłóto, caelum, cestrum.
Dłubać, cavare; (na wylot), perfundere, perfodere; w zębach, dentes fodere, rimari; w iedzeniu, male tangere cibum, fastidiose delibare.
Dłubaczka, culter, falx hortensis; (do zębów), radius, pinnula dentibus fodiendis; (u Cerulików), spathula.
Dłubanina, tricae, difficiles nugae.
Dłubiuch, auriscalpium, stylus auribus fodiendis, radius auricularis.
Dług, quod quis debet; (pieniężny), aes alienum.

W długach po uszy, aere alieno mersus, obrutus.
Długi, longus; (2) diuturnus, lentus; (iak pismo), prolixus.
Długonogi, longipes.
Długoręki, longimanus, lepiey: longis manibus.
Długość, longitudo; czasu, diuturnitas; pisma, prolixitas.
Długowłosy, comatus.
(w) Dłuż, in altum. W dłuż i w szerz, ultro citroque.
Dłużce, amentum.
Dłużmiernica, decempeda.
Dłużmiernictwo, Longimetria; —rnik, longimetra.
Dłużnik, debitor; rzetelny, nie; bonum nomen, malum.
Dłużny, qui debet.
Dłużyzna, nimia longitudo.
Dma, vis, impetus venti.
Dmuch, flatus.
Dmuchać, na co, caloris vim lenire flatu; na gorące iadło, flatu refrigerare cibum; na ogień, ignem suscitare.
Dmuchawka, turbulus globulis excutiendis.
Dna, coxarum dolor.
Dnieć, illucescere. Dnieie, lucescit, dies exoritur.
Dniowy, diurnus.
Dno, fundus, imum.
Do, ad; in. (NB. zob. §. 145, 146, 147.).
Doba, tempus, tempestas; conditio, status rei. Na dobę, in diem.
Dobiegać, metam contingere, percurrere aliquo, jam jam assequi; in eo esse, ut ad finem perveniamus.
Dobierać, congruum, aptum quaerere; (2) nihil relinquere.
Dobiiać, cum morte luctantem (saucium, seminecem), tollere, ictu configere; ictu finire cruciatum; (w karty), scidam caperc; do lądu, appellere, portum tangere; targu, emtioni imminere.
Dobitka, ictus extremus, curciatûs finis; (w grze), scida capta.
Dobitnie, cum vi, cum vigore, vehementer. Dobitność, vis, vigor; sonus validus,
Dobitny, vehemens, penetrabitis; (głos), acer, validus, gravis, acutus, potens.
Dobosz, tympanista, qui tympano strepit; —szka, tympanistria.
Dobra, bona; agri.
Dobro, bonum, commodum.
Dobroć, probitas, liberalitas, sensus recti; materyi, bonitas, firmitas; mollitudo.
Dobroczyńca, beneficus, liberalis, benignus.
Dobroczynność, beneficentia, munificentia, benignitas, liberalitas. Towarzystwo dobroczynności, sodalitium publicae liberalitatis; collegium pauperibus curandis, inopiae sublevandae.
Dobroczynny, —nie, benificus, (e), liberalis, (ter), munificus, (e).
Dobrodziey; Pan D., illustris; (2) zob. Dobroczynca.
Dobredzieystwo, beneficium, benefactum.
Dobrotliwość, obsequium, indulgentia, facilitas; -iwie, lubenter, voluntario, benigne.
Dobrotliwy, promtus, liberalis, benignus, obsequens, indulgens.
Dobruchać, mitigare, lenire, iram sedare; się, placidum, clementem, mitem fieri; ad mansuetudtnem redire, moderari, lenitatem recipere, iram mittere.

Dobru-

Dobrudzić, Dobrukać, prorsus maculare, penitus inquinare.
Dobry, bonus; aptus, idoneus. Dobrze, bene, recte, praeclare.
Dobycie, (miasta), expugnatio, occupatio.
Dobydź, (np. z kieszeni), extrahere; promere, efferre; (miasta), expugnare, capere, occupare; (szabli), evaginare, stringere, nudare, (głosu), elicere, proferre; do czasu, ad certum tempus loco manere; ante tempus non abire.
Dobytek, quaestus; res, facultas, fortunae; (2) rusculum, agellus.
Dobywać, (miasta), oppugnare, vi tentare, aggredi; zob. Dobydź.
Dochód, reditus.
Dochodzić, zob. Dobiegać; (2) zob. Dociekać; (3) do lat, maturescere.
Dochować, servare usque ad certum tempus.
Dochowek, pecus domesticum, res familiaris.
Dochrapać się czego, parare, parere, consequi; (z prośbą), obtinere, impetrare; ledwie, extundere, exprimere, extorquere (precibus); podstępem, haud bonis artibus auferre.
Dociągać, (strony), intendere (hordam); (2) dokąd, zob. Dobiegać, Doieżdżać.
Dociekać, perscrutari, exquirere, explorare, indagare, investigare.
Docierać, imminere; ipsam rem attingere, prehendere, petere; na mieysce, ad ipsum locum pervenire.
Docinać, komu, dictis incessere aliquem, mordere, perstringere,
Doczekać, (się), kogo, aliquem venientem videre; pociechy po dzieciach, gaudium videre e natis; eo usque vivere, eo aetatis perdnci, ut videamus aliquid.
Doczytać, finem legendi facere; się czego, aliquid legendo investigare, in libris invenire.
Doczesny, ad tempus; terrester, humanus. Doczesność, res humanae, hujus vitae tempus.
Dodadź, addere, adjicere, adjungere.
Dodatek, additamentum, auctarium, appendix, compendium, cumulus, (mantissa).
Dodatnia, intercalatio; (w pismie), insertum, parenthesis, scriptura adjecta, verba interposita.
Dodatny, (np. ilość (w Matematyce) quantitas) affirmativa. Dodatnie, affirmative.
Dodawać, summam colligere, computare; zob. Dodadź.
Dodawanie, computatio, (additio).
Dodzierać, penitus rumpere, conscindere, porro lacerare, ad finem usque, donec res plane sit laniata; sukni, vestem usu penitus conterere.
Dogadzać, nil abnuere; omnia, quae alter vult, lubenter offerre (facere); ad voluntatem ejus se componere; ei inservire.
Doglądać kogo, czego, curare, curam habere, attendere; observare, custodire; prospicere, consulere alicui.
Dogodność, commoditas, opportunitas. Dogodnie, accommodate, congrue, commode, opportune.
Dogodny, commodus, aptus, accommodatus, habilis, opportunus.

Dogedzić (komu), gratum, pergratum alicui facere; kiiem, bene illum mulcare, depexum dare; słowami, zob. Dociąć.

Dogonić, assequi, consequi, contingere.

Dogorywać, (z życiem), exstingui, e vita abire, in media morte teneri; (2) zob. Dapalać się.

Dogrzewać, dopiekać (np. ogień, słońce), urere, ferire, penetrabilem incumbere.

Doiadać, in eo esse, ut a mensa, a coena consurgamus, cibo defuncti simus; (2) zob. Docinać.

Doić, mulgere, emulgere; się, lac reddere.

Doiechać, Doieżdzać (np. do miasta), prope urbem esse, appropinquare, attingere locum; in eo esse, ut urbem ingrediamur. Doiechać kogo kiiem, zob. Dogodzić; słowami, zob. Dociąć.

Doieżdzacz, cursor, stadiodromus.

Dokąd? quo, quorsum, quem in locum, quam in partem?

Dokazać, efficere, perficere, conficere; swego, potiri optato, voti compotem fieri.

Dokład, corrolarium, additamentum, cumulus; quod additur, adjicitur.

Dokładać, adjicere, addere; pilności, operam dare sedulo, adhibere vires, annuti.

Dokładność, perfectio, integritas.

Dokładny, perfectus, integer, solidus. Dokładnie, perfecte, absolute; diligenter.

Dokoła, circa, in orbem, undique.

Dokończać, Dokonywać, zob. Kończyć.

Dokończyć, conficere, transigere, componere.

Doktor; zob. Lekarz; (2) zob. Akademik.

Dokuczać, fatigare, vexare, angere, premere; zob. Doymować.

Dokument, literae, tabulae, literarum fides.

Dół, fovea, fossa; (mały), scrobs; scrobiculus; (mieszkanie), ima, infima domus. Dołki pod kim kopać, perniciem struere, fraudem moliri. Na dół, deorsum; z dołu, ab imo.

Dola, fatum, sors, conditio. Dziwna dola, varietas casuum.

Dołączać, adjungere, addere, adjicere.

Dolatać, advolare, pervolare; volatu pervenire.

Dolegać, premere, urgere; (iak trzewik), urere; (iak rana, strata), dolorem afferre; molestum, incommodum esse.

Dolegliwy, acerbus, molestus, gravis; —wość, acerbitas, molestia, incommodum.

Dolewać, affundere, addere, suffundere.

Dolewek, quod suffunditur, affusum.

Doleżyć. manere usque, intactum manere. Doleży ci, intactum reperies, invenies.

Doliczać, addere, adjicere; numero addere; adnumerare.

Dolicznik, supplementum; quod explet, additur numeri explendi gratia.

Dolina, vallis; (między górami), convallis.

Dolisty, vallibus repletus, fossis plenus.

Dolny, imus, infimus; qui est infra, inferius.

Dołwaga, amussis, libella.

Dom, domus, tectum, aedes (*plur.*); (wielki), villa; (wspaniały), basilica. W domu, domi. §. 146, 4.

Domacać się czego, (np. taiemnicy) elicere, auferre; (2) invenire, palpando attingere.

Domagać się, petere, poscere, postulare.

Domaganie się, efflagitatio, postulatio.

Domak, Domator, deses, latitans, abditus cubicnlo; lucifuga, umbratilis.

Domawiać, desinere, finem dicendi facere; się, rogare, postulare, blande alloqui.

Domawianie się, rogatus, preces.

Domienikan, monachus concionator.

Domierzyć, admetiri.

Domniemany, qui, quod creditur, existimatur.

Domniemywać, się, conjectare, suspicari, opinari, conjicere, credere; (czegoś przyszłego), hariolari, augurari, divinare. Domniemanie, conjectura, suspicio, opinio.

Domostwo; zob. Budynek.

Domownictwo, domesticum negotium, cura domestica.

Domownik, domesticus, qui in eadem domo habitat, familiaris, qui alicujus contubernio utitur.

Domowy, domesticus; czeladź, familia, domesticae apparitiones.

Domysł, Domyślać się, zob. Domniemywać się i tamże. Domniemanie.

Domyślny, qui conjectura nititur; creditus, existimatus. Domyślnie, probabiliter; ex conjectura; ut videtur.

Dona, laqueus, tendicula.

Donataryusz, cliens beneficiarius, (vasallus).

Donatywa, donatio, donationis literae.

Donica, catinus, sinus, testus, vas.

Doniczka, capedo; vas, testa floribus servandis.

Donieść, adipsum locum perferre; (2) rem indicare, nuntiare; certiorem facere de re; nuntium rei adferre.

Doniesienie, nuntius, significatio; (publiczne) acta, auctoritas publica; (drukowane), ephemerides, literae, libelli.

Donosić, (do czasu), usque feliciter ventrem ferre; (iak strzała), usque pefferri, advolare.

Donośny, głos, vox magna, sonora, Stentorea; (strzelba), qui longe fert ictum.

Dopalać się, exstingui, deficere, considere.

Dopaśdź, (Dopędzić), zob. Dogonić. Dopaśdź, (2) zob. Napaśdź.

Dopatrywać, zob. Doglądać.

Dopatrzyć, bene, diligenter observare, custodire, curare aliquid; curam habere, rei; non sinere, ut quis (quid) abeat, fugiat clam, non animadversus.

Dopełniać, —nić, zamiar, efficere, perficere destinata; prożby, annuere, facere, quod optet alter; powinności, fungi officio; facere omnia, quae quis debeat; przyrzeczenia, fidem liberare, reddere promissum, promissis stare; przepowiedzenia o sobie, eventum accommodare vaticinio; reddere, efficire praedictum. Dopełnić czém, penitus implere; (płynem) suffundere.

Dopiec, Dopiekać, satis assare, probe torrere; iak słońce, zob. Dogrzewać; komu, molestum esse; fatigare, incommodo afficere aliquem; słowami, zob. Docinać.

Dopieczony, satis assus, probe tostus.

Dopiero, teraz, cum maxime. D. wyszedł, tantum quod abiit, vix bene abscessit; D. teraz (idziesz)? nunc demum? Dopiero potém, ita demum. Dop. połowa, dimidium modo, non nisi dimidium.

Dopilnować, zob. Dopatrzyć.

Dopinać, Dopiąć zamiaru; zob. Dokazać swego; suknią, penitus claudere.

Dopominać się, zob. Upominać się.

Dopraszać się, suppliciter rogare, implorare aliquem, supplicare alicui.

Doprosić się, aliquem precibus adducere, ut nobis quid faciat, tribuat; ledwo, extorquere precibus, aegre obtinere. Nie modz się doprosić, frustra supplicare; non posse commovere, impellere, inducere ad faciendum, dandum quid; vanas preces fundere.

Doprowadzić (dokąd), adducere, perducere aliquo; (do czego), impellere ad rem, persuadere alicui aliquid.

Dopuszczać, concedere, permittere, annuere; nie, non sinere (aliquem facere, aliquo venire, ire).

Doytać się, invenire, nancisci quaesitum; discere (ubi quis habitet).

Dopytywać się, quaerere, sciscitari, percontari.

Dorabiać, adaptare; quod deest, facere; factum addere rei; się, comparare, colligere rem familiarem; parere, quaerere bona, fortunas.

Doradzać, auctorem esse, consulere alicui, rem suadere.

Doradzca, auctor consilii, suasor, monitor, consiliator.

Dorastać, adolescere, firmari, confirmari; kogo, staturam alicujus aequare, ad eam accedere.

Doręcz, na doręczu, praesto, sub manu; bydź, adesse, praesto esse; mieć, ad manus habere, in promtu.

Dorobek, res, bona, fortunae; quod quis habet, quod collegit, paravit.

Dorobny, collectus, paratus, acquisitus, comparatus.

Doroczny, anniversarius.

Dorodny, zob. Urodziwy.

Dorosły, adultus; robustior, firmior.

Dorostek, adolescens, juvenis.

Doroszka, rheda, meritoria; (2) zob. Dróżka.

Dorozumienie, zob. Domniemanie w Domniemywać się.

Dorozumiewać się, percipere, cognoscere, intelligere, comprehendere, capere; (2) zob. Domniemywać się.

Dorwać się czego, consequi, auferre; capere, arripere, comprehendere.

Dorywczo, festinater, ex improviso, occasione oblata, subinde; per assultus, per intervalla, pro opportunitate.

Dorywczy, zob. Dorywczo.

Dorzynać, penitus secare, scindere; zboże, penitus demetere, messem finire; bydle, ferire, tollere, semianimem mactare.

Dosa-

Dosadność, Dosadnie, —dny. Zob. Dobitnie, i. t. d.

Doścignąć, adaequare aliquem; parem fieri alicui; eum assequi.

Dościgły, qui investigari, assequi potest; (2) zob. Dorosły; (3) Doyrzały.

Dosiągnąć, zob. Dostać, przed końcem.

Dosieczna (w Matem.), Cosecans.

Doskoczyć, saltu attingere; w górę, usque exsilire.

Doskonale, perfecte, absolute, plane, ut nil desit.

Doskonałość, perfectio, integritas.

Doskonały, perfectus, integer, (omnibus numeris) absolutus, cui nil deest.

Doskwierny, intolerandus, iniquus, gravis, acerbus.

Dosłużyć się, mereri, promereri, parare; stopnia, evehi, provehi, promoveri; mereri, ut promovearis.

Dospać, do dnia, in diem dormire, ad horam septimam, nonam cet.; zob. Wyspać się.

Dostać, perstare, ad extremum persistere; co, obtinere, nancisci, consequi. Dostałem, missum, oblatum est. Nie można dostać, difficultas rei est. Można d., copia, promta condito rei est; emi res potest. D- (dosiągnąć), (manu porrecta) capessere, contingere, assequi. D. się gdzie, venire, deferri aliquo, ad aliquem; (iak owoc), zob. Doyrzewać,

Dostały, zob. Doyrzały.

Dostąpić, szczęścia, contigit esse tam felici, ut cet. Urzędu, ornari munere, ei praefici.

Dostarczać, suppeditare, subministrare; praebere, quantum satis.

Dostateczny, suffecturus, idoneus, bonus; —cznie, satis bene, (sufficienter).

Dostatek, numerus idoneus, abundantia, quantum satis, copia (suffectura). Dostatki, copiae, facultates, fortunae, res.

Dostatni, suknia, vestis commodior, laxa, habilis; zob. Dostateczny.

Dostępny, facilis; commodus accessu, adeuntibus patens; (2) liberalis, affabilis, benignus, comis.

Dostęp(ność), aditus, accessus, adeundi copia; (2) liberalitas, benignum alloquium, comitas.

Dostoieństwo, Dostoyność, dignitas, fastigium, honor.

Dostoyny, reverendus, ornatissimus, observandus, spectabilis, venerandus; potens, potentissimus (NB. to tylko o Monarsze), suspiciendus, gravis; —oynie, liberaliter, magnifice, pro suis copiis, pro sua potentia, splendide, opipare.

Dostyczna, (linia w Matem.), Cotangens.

Doświadczać, experiri, tentare, periculum (rei) facere; (2) zob. Doznawać.

Doświadczenie, usus, experientia, peritia; mieć, multa vidisse, usu didicisse; z doświadczenia wiedzieć, mówić, expertum dicere, scire. Dośw. (proba), periculum, specimen, tentamen, experimentum.

Doświadczony, probe versatus (w czém, in usu rei), usu peritus, subactus, multi usus; sposób, probatus.

Dosyć,

Dosyć, satis, abunde, affatim, satis superque; iest, sufficit; mieć, abundare.

Dosypka, additamentum, cumulus, quod adjicitur.

Dosypywać, addere, adjicere; zboża, zob. Domierzyć.

Dotąd, usque, hucusque; ad hunc locum, ad hoc tempus; adhuc.

Dotkliwie, vehementer, graviter, acriter, intime; —wość, mollis animus, asperitas.

Dotkliwy, mollis, irritabilis, qui facile movetur; (2) acer, acerbus, molestus, gravis.

Dotrwać, perdurare, manere; finem, exitum exspectare; ad finem perseverare.

Dotrzymać, usque tenere; słowa, fidem servare, promissis stare; nie, fallere fidem.

Dotychczas, Dotychmiast, adhuc, hactenus, ad hunc diem.

Dotyczyć się, zob. Tyczyć się.

Dotykalny, percipiendus, sentiendus, contrectabilis; qui tactu percipi, tangi potest.

Dotykać się, tangere, palpare, attingere, contrectare, manum admovere rei.

Douczać się, addiscere; probe discere; perdiscere; melius memoria comprehendere, memoriae mandare.

Dowažać (iak dukat), pondus habere, justi ponderis esse; nie, non aequare pondus; (2) percoquere.

Dowcip, ingenium, vis, virtus, solertia, indoles, acumen.

Dowcipny, —nie, acutus, (e), ingeniosus, (e), sollers; sollerter.

Dowiadywać się, aliquid percontari, explorare, discere, quaerere, sciscitari, exquirere.

Dowiedzić się, certiorem fieri, comperire, cognoscere, discere, resciscere.

Dowierzać, fidere, confidere, fidem habere alicui; nie, non satis, (male) fidere, non audere se committere alicui.

Dowód, argumentum, signum, documentum; indicium.

Dowodny, probatus, demonstratus; qui non vanis argumentis nititur, probatus est.

Dowodzca, zob. Wodz, (2) zob Herszt.

Dowodzić, ostendere, demonstrare, probare; evictum, demonstratum dare; firmare; woyskiem, zob. w następ.

Dowództwo, ductus, imperium, summa rei militaris; mieć, exercitui praeesse, copias ducere.

Dowołać się kogo, assequi clamore; vocem ad aliquem perferre, eum retrahere voce; nie modz kogo, frustra clamare, vocare; non exaudit; vox ad eum non pertinet, non perfertur.

Dowóz, importatio, subvectio; (żywności), abundantia, copia.

Dowozić, ad ipsum locum perferre, advehere, deducere; (2) subvehere, importare.

Dóy, mulgendi tempus; (2) mulgendi opus.

Doymować komu do żywego, maximo incommodo aliquem afficere; acerrime, gravissime cum laedere; ad mortem vexare; omni indignitate fatigare, misere divexare; adeo vexare, ut jam ferre nequeat. Zimno doymuie,

muie, frigore uri, vexari, quati, premi; totum algere.

Doyna, (krowa), lactaria, (lacte distenta), quae lac reddit.

Doyrzały, maturus, tempestivus; (owoc), mitis; mężczyzna, pubes, virili aetate; panna, nubilis, adulta, viro matura. Doyrzałość, maturitas, justus modus.

Doyrzewać, maturescere, firmari, roborari, maturitatem nancisci; (iak owoc), mitescere; (iak panna), adolescere; (2) (*activ.*) ad maturitatem perducere; (owoce), mitigare, percoquere.

Doza (lekarstwa), portio; [illegible]rtiuncula.

Doża, dux, princeps, summus magistratus reipublicae Venetae; Consul reip. Genuensis.

Dożerać, residua vorare; jam pastu redire; edid sse.

Dozgonny, ad mortem usque, ad extremum, dum quis vivat (vitam). §. 191.

Dozierać, zob. Doglądać.

Doznawać, łaski, multa debere, accepta referre. Wielem doznał od niego łask, multa ejus in me beneficia exstant, ab eo sunt profecta; benignissimum se mihi praebuit. D. biedy, pati, perferre, sustinere, tolerare; experiri fortunam iniquam; urgeri rebus adversis. Doznałem iego niewierności, perfidum se mihi probavit.

Dozór, cura, custodia. D. mieć, albo:

Dozorować, zob. Doglądać.

Dozwalać, concedere, permittere, annuere, probare, approbare.

Dozwolenie, venia, consensus, auctoritas.

Dożyć, zob. Doczekać.

Dożywocie, usus fructus (ad vitae tempus, per omnem vitam, dum vivas). Ten co ma, usufructuarius.

Dożywotny, —tnie, per omnem vitae cursum, ad vitae tempus.

Drab, immani statura (et formidabili vultu); (w szachach), latrunculus; (2) zob. Drapieżca.

Drabant, satelles, stipator, corporis custos, praetorianus.

Drąg, pertica; (do popychania), centus; (do podnoszenia), vectis.

Drągal, zob. Drab.

Drągarz, palangarius.

Dragon, dimachus, eques desultorius, (draconarius).

Dragonia, turma equitum levioris armaturae, (draconariorum).

Dragońskie boty, caligae equestres, vastiores.

Dranica, asser; tabula crassior, amplior.

Drapać, scalpere, scabere; się w głowę, caput perfricare. D. iak pies; pedibus fodere.

Drapak, scopae dissolutae, horridae, asperae. D. (drapaczka łazienna), scalptorium, strigil.

Drapież, raptus, rapina.

Drapieżca, praedo, praedator, latro.

Drapieżnik, zob. Drapieżca.

Drapieżny, rapax; —żnie, rapaciter.

Drapieżyć, rapere, praedari, rapto vivere.

Drapieztwo, rapina, praedatio.

Drasnąć, leviter vulnerare, findere, stringere.

Dratew,

Dratew, filum sutorium.
Drażnić, irritare, lacessere, excitare iram, incitare, concitare.
Drążnik, bajulus, onerarius; palangarius.
Drdzeń, matrix, cerebrum.
Dręczyć, cruciare, excruciare, vexare, fatigare, torquere.
Drelich, linteum trilice, triplici filo.
Dreptać, alternis pedibus niti, minutis gressibus incedere.
Dreszcz, horror; mnie przechodzi, cohorresco, perhorresco.
Drętwieć, obtorpescere; (od zimna), torpere, rigere; (z zadziwienia), obstupescere.
Drętwik, torredo.
Drewka, lignum concisum, comminutum.
Drewniany, ligneus, e ligno.
Drewniczy, lignarius.
Drewnieć, zob. Drętwieć.
Drewnik, magister, administer lignarius.
Drewno, lignum.
Drewutnia, lignile.
Drgać, trepidare, palpitare; nogami, pedes jactare, vibrare.
Drganie, Drgawka, palpitatio; vibratio, jactatio pedum.
Drób, aves altiles, cortales.
Drobianka, intrita, jus frigidum.
Drobiazg, res minutae, parvulae, exiguae; minutia.
Drobić, interterere, comminuere, diffindere minutatim.
Dróbka, intestina altilium esui apta, extremitates altilium.
Drobny, comminutus, parvulus.
Dróciany, e licio, e filis metallicis.

Dróciarz, liciarius, filorum metallicorum ductor, (2) qui fracta vasa filis metallicis constringit, vincit.
Droga, via, iter; do iścia, semita, callis; kręta, deverticulum, ambages; zła, aspera, impedita.
Drogi, carus, magni pretii. Jak drogi? quanti (venit).
Drogość, caritas. Drogo, magni, magno pretio.
Drogopisarz, pariegetes; peregrinationum interpres, enarrator.
Drop, otis, tarda.
Dropiaty, variolis notatus.
Drót, licium, filum metallicum (aureum, ferreum cet.), aes ductile; do pończochy, acus reticularia, textoria.
Drótarnia, albo:
Drótownia, offfcina liciaria, filis metallicis ducendis.
Drótownik, zob. Dróciarz.
Drozd, turdus minor, turdela.
Drożdże, feces; (2) sedimentum.
Drożeć, pretio augeri. Drożeie, annona ingravesit, rerum pretia intenduntur.
Dróżka, pilentum oblongum plurium capax; thalamegus, harmamaxa; (w pończosze), via, virga, linea.
Drożyć, pretium rei intendere, augere; zboże, annonam flagellare; się, magno vendere, magnum rei pretium statuere. D. się, (opierać się), renuere, nolle, delicias facere.
Drożyciel, dardanarius, annonae flagellator, flagellum.
Drożyzna, annona gravis, annonae difficultas.
Druchna, sponsae comes, socia; quae sponsam festo nuptiali comitatur.
Drugi, alter, secundus; raz, iterum; teraz, hoc alterum.

Drugą razą, alio tempore, in posterum, posthac.
(po) Drugie, altero loco, secundo, deinde.
Drugoletni, secundi anni.
Druk, prelum, typi. Do druku dadź, exscribendum typis curare; prelo subjicere, tradere; z Druku wyiśdź, edi, vulgari typis, e prelo prodire. Wolność druku, libertas typographica, libraria; auctoritas omnia edendi, evulgandi.
Drukarnia, officina typographica.
Drukarski, typographicus, błąd, lapsus, vitium operarum.
Drukarstwo, typographia, chalcographia; ars typographica.
Drnkarz, typographus, typorum exscriptor.
Drukować, excudere, typis exscribere.
Drumla, zob. Brumla.
Druźba, paranymphus, nymphagogus.
Druzgotać, diffringere, confringere, in minutas partes discutere.
Drużyna, commilitones, (itineris) comites, socii, sodales.
Drwa, ligna. Drew stos, lignorum strues; (do podpalenia), pyra, rogus.
Drwal, lignorum venditor; (2) stipes, durus, rudis, stupidus.
Drwalnia, lignile.
Drwić, eludere, cavillari, ludificari; z kogo, aliquem irridere, ludibrio habere; parum curare.
Drwiny, cavillatio, irrisio, jocus malignus, cavillatio illiberalis.
Dryakiew, theriacum, antidotum.
Dryblas, procerus, immani statura.
Dryfus, zob. Tryfus.
Drygać, salire, exsilire, subsilire, vibrare pedes; commovere, jactare corpus.
Drygawka, remunculus, contus. (2) zob. Drganie.
Dryiawnik, zob. Drętwik.
Dryndać, vacillare, nutare, motitare aliquid.
Dryzdać, immoderate pedere, flatum gravem emittere; (2) zob. w następ.
Dryzdaczka, profluvium, alvus soluta; mam, venter profluit mihi; dostałem, zob. Biegunka.
Drzazga, festuca.
Drzeć, lacerare, rumpere, discerpere; się, (źle śpiewać, grać), aeternum canere; miserum cantum trahere, disperdere, torquere; (2) zob. Wrzeszczyć.
Drzen, zob. Drdzeń.
Drzewce, lancea, hasta.
Drzewiasty, lignosus, durior, ligno similis; kolor, color xylinus, tenuior, levior.
Drzewieć, lignum imitari, aliquid e ligno traxisse.
Drzewny, (np. ogród), arbustum, pomarium; zob. Drzewiasty.
Drzwi, janua, porta, fores; tylne, posticum; przednie, anticum; skryte, pseudothyrum.
Drzyć, tremere, contremiscere, intremiscere; ze strachu, tremere, horrere aliquid.
Drzymać, somno vinci, gravari; male resistere somno; nutare capite.
Drzymała, somnolentus, somniculosus, qui facile vincitur somno, oscitabundus.
Dubas, navis ancoraria.
Dubelt, duplum, o; bis tantum.

Dubeltowy, geminus, duplex; piwo, zythus firmior.

Dubla, (w grze kart); duplum; dostać, d. perdere, dadź, duplo, dupliciter vincere. D. w bilarze, globus repercussus; zrobić, repercussu, (repercussam) impellere sphaerulam.

Dublon, aureus major, Gallicus, duplex, Hispanicus.

Dublować, duplicare; na bilarze, repercutere, repercussu pilam jactare.

Duby, zob. Androny.

Dnch, spiritus, mens; animus; sensus, ingenium; ratio; (2) spectrum; phantasma.

Duchowieństwo, clerus, ecclesiastici, ordo sacer.

Duchownie, animo, mente, spiritu; (2) interne; pietate.

Duchowność, zob. Bezcielność.

Duchowny, animi, mentis, (*gen.*) ad mentem pertinens; (2) tenuis, subtilis, acer.

Duda, (co grana dudach), ascaules, utricularius; (2) zob. Ciura.

Dudać, cantillare, utriculum inflare.

Dudek, upupa, epops; (2) simplex, stolidus, tardus.

Dudka, (do grania), avena; (na pieprz, i. t. p.), capsula (piperaria).

Dudkować, ludere, ineptire, lascivire.

Dudlać, Dudlić, zob. Dudać.

Dudy, utriculus.

Dufać, w co, confidere; fretum esse aliquo, ei inniti; spem repositam habere.

Dufność, fiducia, spes, fides.

Dufny, fretus aliquo.

Duga, Duha, zob. Jarzmo.

Dukat, aureus, solidus. Dukaty, aurum.

Dukatowe złoto, aurum probum, verum.

Dukwiat, zob. Szlafmyca.

Dulczyć, zob. Ślęczyć.

Duma, superbia, fastus, tumor, arrogantia, contumacia; (2) elegia, carmen lugubre.

Dumać, meditari, deliberare, mente volvere. Dumanie, deliberatio, meditatio.

Dumny, superbus, inflatus, fastu plenus, arrogans, contumax. Dumnie, superbe, arroganter, contumaciter.

Dup, zob. Dub.

Dupa, anus, podex. Półdupki (u ludzi), nates; (u zwierząt), clunes.

Dur (w Muzyce), modus major, acrior, cum ditono, masculus, perfectus.

Durak, Dureń, stultus, asinus, improbus, nequam, stupidus.

Dureństwo, zob. Błazeństwo.

Durniać, appellare stultum cet., zob. Durak, zob. Kpać.

Durny, fatuus, ineptus, delirus.

Durszlag, colum.

Durzyć, fallere, decipere, errore implere.

Durzyciel; impostor, planus.

Dusić, (kogo), strangulare; fauces praecludere, collum torquere alicui; się, aegre moliri animam, suffacari, exanimari. D. np. pieczenią, vaporare, vapore clausam (carnem) mollire, clausa olla coquere.

Dusza, anima; mens, animus. Z duszy, intime, vere, ex animo. Z d. z serca, animo lubenti, libentissime.

Duszno, aestus; iest, spiritus laborat, aegre ducitur.

Dusz-

Duszność, fauces elisae, spiritus interclusus. Na d. umrzeć, intercluso spiritu exstingui.

Duszny, animae (*genit*); zbawienie, animi salus; (2) suffocans, spiritum intercludens.

Duszonina, carnes vapore suo temperatae.

Dużo, multum.

Duży, magnus, grandis, amplus, prolixus.

Dużyć, —yciel, zob. Durzyć, —yciel.

Dwa, duo, ae. o; razy, bis. Po dwa, bini.

Dwadzieścia, viginti; razy, vicies. Po 20, viceni.

Dwanaście, duodecim; razy, duodecies. Po 12. duodeni.

Dwieście, ducenti; razy; ducenties. Po 200, duceni, ducenteni.

Dwoiaki, duplex, zob. Dwoisty.

Dwoić, (się), duplicare, (ri).

Dwoie, duo.

Dwoisty. duplex, duplicatus, geminus.

Dwómnożny, duplicatus, geminatus.

Dwór, aula; (2) fores. Na dworze, foris (na dwór, foras); zob. Podworze.

Dworak, aulicus; (2) aulici moris peritus, aulae sensu, more imbutus, (3) comis, civilis, affabilis; (4) falsus, fictus, ad simulationem compositus.

Dworek, villa, agellus.

Dworniczka, famula ad pecudes, pecuaria.

Dwornik, praefectus, magister; (2) villicus.

Dworno, magno numero, magna frequentia. Dworność, numerus, frequentia.

Dworny, numerosus, frequens, magno numero.

Dworski, aulicus, domesticus, privatus; zob. Dworak. D. życie, vivendi ratio magnifica, splendida, aulica; —scy służący, famulitium dynasticum, operae domesticae; sposób myślenia, aulica ratio, mos aulae, aulici mores; ut aulici solent.

Dworsko, aulico more, magnifice, splendide, laute.

Dworszczyzna, zob. w Dworski.

Dworzanin, aulicus; zob. Dworak.

Dworzaństwo, grex aulicorum, comitatus, apparitiones,

(w) Dwóynasób, zob. Dubelt.

Dwóynasobny, bis tantus, duplo major.

Dwóyuszny (o dwóch) uchach, antabach), utrimque ansatus.

Dwóyząb, Dwuzęby, bidens, bisulcus.

Dwóyżon, qui duas simul duxit (habet) uxores.

Dwudniowy, bidui (*genit.*).

Dwudrogi, compitum.

Dwudziestka, puella viginti annos nata; (2) numerus vicenarius.

Dwudziestny, vicenarius.

Dwudziestobok, —okąt, figura viginti laterum (angulorum).

Dwudziestoletni, vicenarius; viginti annorum; annos viginti natus.

Dwudziestościan, icosaëdrum.

Dwudziesty, vigesimus, vicesimus.

Dwugłoska, —sek, diphthongus, vocalis duplex.

Dwugłowy, biceps.

Dwuięzyczny, bilinguis; (2) zob. Oszukaniec.

Dwukonny, zob. Parokonny.

Dwukro-

Dwukropek, colon, duo puncta.
Dwuletni, biennis; (dziecko, zwierz) bimulus.
Dwunastokąt, —bok, dodecalaterum.
Dwuuastoletni, duodecennis; duodenarius; duodecim annorum, annos natus.
Dwunastościan, dodecaëdrum.
Dwunasty, duodecimus.
Dwunogi, bipes.
Dwuroczniak, bimulus.
Dwuroczny, biennalis; zob. Dwuletni.
Dwurogi, bicornis.
Dwusetny, ducentesimus.
Dwustrzyźka, ovis (lana), quae eodem anno bis tondetur.
Dwustronny, duplex, duarum partium, (bilateralis).
Dwuwykładny, ambiguus, anceps.
Dwuząb, Dwuzęby, zob. Dwóyząb.
Dyakon, Diaconus.
Dyalog, dialogus, colloquium inter duos.
Dyament, adamas. Dyamentowy, adamantinus.
Dyarya, diarrhoea; zob. Biegunka.
Dyba, compes, pedica; zob. Kaydany.
Dybidzban, vinosus, a; potator, trix; nimius (a) bibendi; potor, potrix.
Dybać, zob. Czyhać; na kogo, (na iego zgubę), alicui insidiari, insidias struere; eum subversum (depulsum, subrutum, periculo objectum) gaudere, cupere; ex ejus infortunio, praecipitio laetari.
Dybkiem, zob. Cichaczem w Cicho.
Dychać, anhelare, ilia ducere, anhelitum reddere; ledwo, aegre moliri animam.
Dychanie, anhelatio, anhelitus.
Dychawica, asthma, respirandi difficultas, tussis.
Dychawiczny, asthmaticus.
Dychtowny, solidus, firmus, pinguis; —wność, soliditas, firmitas.
Dyecezya, provincia episcopi; episcopatus, dioecesis.
Dyeta, vitae ratio, temperantia, diligentia corporis tuendi; (2) sumtus, diurna.
Dyferencya, zob. Różnica.
Dyg, genu inclinatio, salutatio.
Dygać, genu inclinare, flexo poplite salutare.
Dygnitarstwo, honor, munus, honoris gradus, dignitas, amplitudo.
Dygnitarz, aulicus, officiorum comes.
Dygotać, zob. Dryndać.
Dykcyonarz, zob. Słownik.
Dyktando pisać, calamo excipere dictata.
Dyktować, in calamum dictare; praeire consignanda literis, calamo excipienda.
Dyl, asser, tabula; tignus.
Dylacia, zob. Odkładanie.
Dym, fumus, Pełen dymu, fumosus.
Dyma, pannus levior, pellucidus, Coa.
Dymać, (u kowalów), ignem suscitare folle.
Dymić, fumum ciere, edere; się, fumare, fumum emittere. Dymi się, fumus erumpit, erigitur, surgit.
Dymie, bubo.
Dymnik, cella fumaria, fumarium; fumariolum.
Dynarek, zob. Trzynożek.
Dynia, cucurbita; dzika, colocynthis.
Dyscyplina, scutica, corrigia, flagellum.

Dyscy-

Dyscyplinować, flagellare, flagris urere, scutica perstringere.
Dysenterya, dysenteria, alvi fluxus cruentus, malum dysentericum.
Dyskrecya, comitas, modestia. Zdać się na d., dedere se arbitrio alicujus; sine pacto, sine lege, in omnem conditionem venire; omnia facienda probare.
Dyskretny, comis, commodus, humanus, officiosus, benignus; —tnie, modeste, comiter, benigne.
Dyskurs, zob. Mowa.
Dyskurować, zob. Rozprawiać.
Dyspensa; —ę dadź; zob. Pozwolenie, dadź.
Dysponować, Dyspozycya, zob. Rozrządzać, —dzenie. Dyspozytor, zob. Administrant.
Dysputa (cya), verborum disceptatio; disputatio.
Dysputant, zob. Rozprawiacz.
Dysputować, concertare, ultro citroque, in utramque partem disputare; certare verbis.
Dyssydent, non catholicus, formulae non pontificiae.
Dystylacya, opus liquandi, excoquendi fluida. Piec do d., clibanus.
Dystylator, liquator.
Dystylować, liquare, succum tenuem elicere, excoquere chymice, in liquorem solvere, tenuare; się, solvi, liquescere, tabescere.
Dystylowany; tabum, virus (temeti cet).
Dysza, fistula in folle, (qua flatus exit); os follis.
Dyszel, temo.
Dyszkancista, cantor acutae vocis.
Dyszkant, vox acuta, summa, arguta; śpiewać, argutum canere; cantu summo fungi.
Dyszyć, zob Dychać.
Dywan, gausape, stragula; (2) (u Turków), summum consilium Imperatoris, Senatus.
Dzban (ek), urceus, urceolus, fidelia, capedo, urna.
Dzdzownica, lumbricus; (2) bufonitis, lapis bufonius, brontias, chelonites.
Dzdzyć (się), imber imminet, pendet; aquae pendent.
Dzdzysty, pluvius.
Dzgać, zob. Zgać.
Dziać się, fieri, agi.
Dziad, senex, decrepitus; (2) zob. Dziadek; (3) zob. Zebrak.
Dziadek, avus (paternus, maternus); (2) (do orzechów), nucifrangibulum.
Dziak, minister sacerdotis ritus graeci.
Dział, partitio, pars; (2) (oddział, iak w Szkołach) gradus; (majątku), arbitrium herciscundum.
Działać, agere, facere, occupari.
Działalność, vis efficiendi.
Działanie, opus, negotium; arytmetyczne, ratio numerandi, computandi; modus tractandi numeros.
Działo, zob. Armata.
Działobitnia, zob. Bateria.
Działoley (nik), —leynia, zob. Ludwisiarz, —rnia.
Dziarski, habilis, idoneus, promtus, expeditus, agilis; —sko, promte, diligenter.
Dziąsło, gingiva.
Dzicz, populus ferus, incultus, inhumanus; (2) loca vasta, horrida, inculta.

Dzi-

Dziczeć, efferari; ferocire.
Dziczyć, efferare.
Dziczyzna, sylvae, saltus, tesqua; (2) (caro) ferina; (czerwona), cervina; (czarna), aprugna.
Dziecie, tener, tenellus, actate tenara; (2) proles, suboles; (3) (w żywocie matki), fetus, embrio.
Dziecięcy, liberis dignus, filio (a) aptus; liberorum, natorum; (2) zob. Dziecinny.
Dzięcielina, thymus (um).
Dziecina, puerulus, (infantulus), parvulus.
Dziecinnić, ineptire, desipere, pueriliter nugari, pueros imitari, ludere, lascivire.
Dziecinnieć, repuerascere, iterum fieri puerum.
Dziecinność, aetas prima, tenera; anni primi, infantia, pueritia; —nnie, zob. Jak dziecko.
Dziecinny, puerilis, puero dignus, ineptus.
Dzieciństwo, simplicitas puerilis, ineptiae pueriles, nugae; puerelitas.
Dzieciobóystwo, parricidium liberorum; —obóyca, parricida lib.
Dziecioiad, spectrum hibernum, Decembre, puerorum formido.
Dzięcioł, picus.
Dzieciuch, -uk; zob. Dziecie. Dobry d., probus puer; biedny, miser, misellus.
Dziecko, zob. Dziecie; mieć, peperisse, partu levari. Dwoie d. miała, bis peperit, (o oycu), suboiem procreare, filio (a) augeri, prolem videre, suscipere. Jak dz., pueriliter, puerorum more. ut pueri solent, insolenter. Nie bądź dz., noli ineptire, desipere.
Dziedzic, haeres; dominus, dynasta (dóbr., fundi, pagi).
Dziedzictwo, haereditas; dostać, haeredem institui; dostał, haereditas ei venit.
Dziedziczny, haeriditarius, haeriditario relictus, transmissus; proprius; —cznie, haereditario, jure haereditatis.
Dziedziczyć, haeredem esse, (cały maiątek, ex asse; połowę, ex semisse; część trzecią, ex triente; trzy czwarte, ex dodrante).
Dziedzina, res haereditaria (fundus, domus); po oycu, patrimonium.
Dziedziniec, area (domûs, arcis).
Dziedzizna; haereditas, portio.
Dziegieć, pix.
Dzieie, historia, res gestae, facta, facinora. Znaiomość dz., rerum gestarum scientia.
Dzieiopis, historicus, (rerum) auctor, rerum gestarum scriptor.
Dzieiopisarstwo, rerum gestarum memoria, narratio.
Dzięka, gratia. Dzięki składać, gratias agere, referre; grates habere, agere.
Dziekan, caput ordinis, collegii, corporis, (Decanus).
Dziekania, munus, officium Decani.
Dziękczynienie, gratiarum actio, gratianimi significatio.
Dziękować, gratias agere, gratiam fateri; gratum animum significare, testari.
Dzielca, divisor; dziedzictwa, arbiter herciscundus.
Dzielić, partiri, dividere, describere, diducere; się, dividi, dispescere, divisum esse; comprehendere aliquid, constare partibus.
Dzielnica, stirps, stemma, gens regum N. N. propago, familia.
Dzielny, impiger, fortis, intrepidus; koń, validus, acer.
Dzieło, opus, factum, res, facinus.
Dzielzymin, jasminum, meliphillum, citrago, Apiaria Hispanica.
Dzień, dies, lux, D. dobry, salve! mówić, jubere aliquem salvere.
Dziennik, acta diurna, commentarii diurni, ephemeris.
Dzienny, unius diei; (2) diurnus.
Dziergać, jungere, implicare, ad retis formam acu contexere. Dziergane szycie, opus catenulatum, reticulatum, sinuatum.
Dzierlatka, galerita, cessita, (ida).
Dzierzawa, (ager) mercenarius, conductitius, redemtus. W dz. mieć, (agrum). mercede exercere.
Dzierzawca, redemtor, conductor, manceps; ten co komu dzierzawi, locator.
Dzierzawić, redimere, conducere; komu, locare, elocare.
Dzierżyć, zob. Posiadać; (2) Dzierzawić.
Dziesiątek, decas, decuria.
Dziesiątkować, decemplicare; (2) decimare; zob. Dziesiętnić.
Dziesiąty, decimus.
Dziesięć, decem; razy, decies. Po 10. deni.
Dziesięcina, decuma.
Dziesięciokąt, —bok, decagonum.
Dziesięcioletni, decennis, decem annorum, decem annos natus.
Dziesięcionogi, docempedalis.
Dziesięcioraki, decuplex, decemplex.
Dziesięciornasób, decuplus; decuplo major.
Dziesięciostopny (łańcuch), decempeda.
Dziesięciotysięczny, decem milium.
Dziesiętnik, decurio.
Dziewcze, —czyna, puella, virgo.
Dziewiątek, —tka, encas, novenarius.
Dziewiąty, nonus.
Dziewica, innupta, nondum nupta, casta, pudica, integra.
Dziewictwo, virginitas, pudicitia; stracić, pudicitiae jacturam facere.
Dziewięć, novem; razy, novies; po 9. noveni.
Dziewięćdniowy, novendialis.
Dziewięćdziesiąt, nonaginta; razy, nonagies, nonagesies. Po 90, nonageni.
Dziewięćdziesiątletni, nonagenarius (senex).
Dziewięćdziesiąty, nonagesimus.
Dziewięcioraki, novemplex.
Dziewięciorny, nonuplus.
Dziewięćkrotny, novies repetitus, relatus.
Dziewięćletni, novem annorum, annos natus
Dziewięćset, nongenti; razy, nongenties. Po 900, nongeni.
Dziewięćsetny, nongentesimus.
Dziewierz, affinis, affinitate junctus, frater mariti.
Dziewiętnaście, undeviginti; uno minus viginti. novendecim; razy, undevicies undevicesies; po 19, novendeni.

Dziewiętnastodniowy, (—oletni), undevigintidierum, (annorum).
Dziewiętnasty, undevicesimus.
Dziewka, rustica, simplex; (2) famula.
Dziewucha, virgo adulta.
Dzieża, infurnibulum, pala pistrina. furnaria.
Dzik, verres. Dzikowy, verrinus.
Dzikawy, ferrugineus, caeruleus, venetus, glaucus.
Dziki, immanis, immitis, ferus, saevus, asper, barbarus, incultus, inhumanus.
Dziób, rostrum; (z dzióbem, rostratus); (2) variolarum nota, cicatrix.
Dziobać, mordere, rostro petere, tundere; rostrum cibo admovere.
Dziobaty, variolis notatus, variolarum notis sparsus.
Dziobiasty, rostratus; (2) zob. Dziobaty.
Dzionek, diluculum, ortus lucis.
Dziryd, —ryt, jaculum, hasta, telum missile, hasta missilis.
Dziś, Dzisiay, hodie.
Dzisieyszy, hodiernus, hic; świat, haec aetas, haec tempora; qui nunc sunt, homines.
Dziub, zob. Dziób, i. t. p.
Dziub, arber concava, cavata.
Dziura, foramen; (w sukni, obuwiu), scissum, fissura, ruptum. Dz. do gózików, sinus, fissura.
Dziurawić, perforare, pertundere; suknią, scindere.
Dziurawy, perforatus, pertusus; (garczek), rimosus, perfluens; (suknia, obuwie), ruptus, lacer; worek, crumena, arca sine fundo, Danaidum dolium. Co z natury dziurawe, dziurkowate, foraminosus, ruptus, rimosus, hiulcus, hians.
Dziurki w nosie, meatus.
Dziurkowaty, rimarum plenus, rimosus, multiforus, rarus; iak kamień, pumicosus; iak ciała miękkie, spongiosus, fistulosus, fistulatus; iak sito, cribratus, cibrosus. Dziurkowatość, fungositas, raritas, (*porositas*, wyraz nowy od Fizyków używany).
Dziw, mirum, res mira; portentum, prodigium. Co za dziwy, quid miretur?
Dziwactwo, stomachus, perversitas, desipientia.
Dziwaczny, absurdus; pervicax, stomachosus, omnium calumniator, —cznie, absurde, morose, inepte.
Dziwaczyć, ringi, stomachari, omnia calumniari.
Dziwak, perturbatus, morosus, mirus, mirum caput, sui omniumque calumniator.
Dziwić, admiratione, miraculo (rei, sui) advertere, implere, movere, stupefacere animos, in admirationem (rei, sui) conjicere, rapere homines; się, mirari, admiratione (rei) commoveri, tangi, attonitum esse; strasznie, stupescere, admiratione (rei) exanimari.
Dziwny, zob. Dziwaczny; człowiek, zob, Dziwak.
Dziwo, zob. Dziw.
Dziwoląg, monstrum; (2) insolitus, inusitata specie.
Dziworod, Dziwotwór, partus monstrosus, monstrum.
Dziwować się, zob. Dziwić się.
Dziwowid, spectaculum prodigiosium, species mirifica, portentosa.

Dziwowisko, zob. Dziwowid, (2) narratio fabulosa, incredibiliter conficta.
Dzwięczyć, sonare, sonum edere, resonare.
Dzwięk, sonus; sonitus; (dzwonka), tinnitus.
Dzwigać, (w górę), magno cum labore extollere, sursum ferre aliquid; (na sobie), premi onere, fatigari gestando, vix sufficere sarcinae portandae.
Dzwiganie, gestatio onerosa.
Dzwignia, machina, vectis.
Dzwon, campana; (do przykrywania flanców) testa, testus, vas vitreum.
Dzwonek, campanula. Dzwoneczek, tintinnabulum.
Dzwonić, campanas pulsare; tinnire; argutum sonare.
Dzwoniec, linaria.
Dzwonka, tessera lusoria ultimi ordinis.
Dzwonko (ryby), frustum, portio, offa.
Dzwonnica, turris campanaria, suggestus campanarius; campanile.
Dzwonnik, campanarum oscillator.
Dzwono, orbile, apsis, rotae orbis, curvatura.
Dzwonoley, campanarius plastes, fusor campanarum.
Dzwonoleynia, campanaria, fusoria officina.

E.

Echey, eho, ehem. He? quid? ehe; sic est, sic se res habet.
Edukacya, educatio, cura, institutio, disciplina.
Edykt, edictum, libellus.
Ekonom, rei rusticae magister, agri curator, administer. Dobry E., diligens, ad rem attentus, frugalis, parcus, haud sane prodigus.
Ekonomia, cura, administratio rei rusticae; iako umieiętność, zob. następ.
Ekonomika, oeconomia, ars oeconomica; scientia habendae, gerendae, tractandae rei familiaris.
Ekwacya, zob. Zrównanie.
Ekwipaż, vehiculum, res vehicularis, cursus, apparatus itineris.
Ekwipować, instruere profectionem; instruere rebus (ad inter) necessariis; się, aptari viae, parari itineri, ornari; parare necessaria.
Elastyczność, i. t. d., zob. Sprężystość, cet.
Elegancya, lenocinia, vestitus magnificentia, insania.
Elegant, vestium luxum amans; qui ornari amat, in vestibus insanit, vestitu luxuriatur; munditiis deditus; zob. Modniś.
Elegantować się, luxuriari in cultu, nimium indulgere vestibus, sumptuosius coli.
Elekt, electus, designatus.
Elektor, princeps cum jure imperatoris creandi, princeps Germaniae ab imperatore primus, qui imperator creari possit, (Elector), Septemvir.
Elektoralny, Septemviri (*gen.*) (electoralis).
Elektorat, dignitas Septemviri, aula septemviralis, (electoralis), jus imperatorem creandi, dignitas in Germania prima ab imperatore; zob. następ.

Elektorstwo, ager, terrae, ditio, regio Septemptviri (cet. zob. Elektor); (Electoratus).
Elektryczność, vis electrica, fulminea; natura electro similis.
Elektryczny, electricus, fulmineus. Machina el., rota electrica, machina fulminatoria.
Elektryzować (machinę), vim fulmineam commovere, evocare, elicere; kogo (się). vi electrica percellere, (—celli); tangere, (—ngi); irritare, (—ri); commovere, (—ri).
Element, zob. Zywioł.
Elementa, zob. Początki.
Elementarz, liber elementorum.
Elementarzysta, tiro literarum elementariarum.
Elipsa, circulus contractus; linea ovata, ad ovi formam ducta, curvata; (elipsa).
Eliptyczny, ovatus, ovi instar, ovo similis.
Enema, clyster(ium); dadź, immittere, inserere; alveum laxare, movere immisso clystere.
Energia, vis, vigor, vehementia.
Energiczny, vehemens, gravis, commotus; —cznie, vehementer, graviter, cum vi.
Eskarpa, acclivitas.
Eskorta, praesidium, comitatus; mieć, cum praesidio deduci; dadź, zob. Eskortować kogo.
Eskortować, comitari, deducere; kogo, praesidio (munire,) munitum dimittere.
Esencya, liquor nobilissimus, tenuissimus; flos succi, virus; (2) summa rei.
Esencyonalny, firmus, aber, vigens; aromaticus, odoratus; (2) (res) magni momenti.
Estyma (cya), Estymować, zob. Szacunek, Szacować.
Ewaluacya, pretii numarii lex, formula; stanowić, pretium dicere, statuere numo.
Ewanielia, evangelium, doctrina, praecepta Christi; historia, acta auctoris vitae christianae; (2) liber doctrinae Christi; libellus sectionum dominicalium.
Ewanieliczny, e doctrina Christi excerptus, ei conveniens; novae formulae aptus.
Ewanielik, evangelicae formulae addictus, a pontificia alienus.
Ewanielista, historiae Christi scriptor.
Ewekt, zob. Wywóz.
Ewikcya, auctoritas, fidejussio; dadź, fidejubere, fidem suam interponere, periculum praestare, obligari, spondere. Kto daie e., sponsor, auctor, fidejussor, vindex.
Examen, examen, tentamen, periculum, spectatio; składać, explorandum se dare, offerre se examini, spectari, tentari.
Examinator, explorator profectûs alicujus; spectator; qui examini paeest, assidet.
Examinować, explorare, tentare aliquem; experiri vires, profectus alicujus.
Examinowany, spectatus, qui se explorandum dabat, examini se obtulerat.
Excepcya, Excypować, zob. Wyiątek, Wyimować.
Exces, delictum; improbe, audacter factum; facinus importunum; Excesa, turbae.

Excytarz, zob. Budziciel.
Exekucya, exactio per apparitores, per milites; necessitas publice (per apparitores, milites) imposita; missi apparitores, milites; (2) supplicium publicum.
Exekutor, (testam.), voluntatis defuncti defensor; exactor; curator testamenti servandi.
Exekwie, justa, solemnia, funus; sprawiać, facere, reddere.
Exekwować, vi exigere debitum, imperatum extorquere; missis militibus, viatoribus cogere aliquem ad aliquid. (2) curare, exsequi, reddere, quae ex testamento oporteat.
Exemplarz, liber, volumen.
Exercyrować, exercere, armorum usu subigere; się, armorum usum tractare; exerceri, decurrere in armis.
Exercyrka, usus armorum, exercitatio militaris, decursus cum armis.
Exercytacya, Exercytować, zob. Wprawa, Wprawiać.
Exkomunika (cya), exilium ecclesiasticum, usus sacrorum interdictus, segregatio e coetu sacro; zob. Klątwa.
Exkomunikować, zob. Klątwę rzucić; —wany, zob. Wyklęty.
Exorcysta, praestigiator; (2) daemonum evocator, (exorcistes).
Exorcyzm, evocatio daemonum, theurgia, (exorcismus); (2) formula ejiciendi daemonem impurum, imperium diabolo inhibitum, (exorcismus).
Exorcyzować, extrahere, ejicere daemones impuros; diabolo imperare.
Exorta, concio, oratiuncula sacra (funebris); mieć, concionari, (in funere) dicere.
Expedycya, libellus, literae, responsum; (2) zob. Wyprawa.
Expedyować, expedire, dimittere; zob. Wyprawić.
Expedytor, qui libellos dimittendos, literas expediendas curat.
Expedytura, curia, locus, ubi libelli redduntur, unde dimittuntur.
Expens, zob. Wydatek; Expensować, zob. Wydawać.
Expresya, zob. Energia.
Extrakt, (w Aptece), succus purissimus, tenuissimus, validior; decoctum, virus; (2) zob. Wyciąg.
Ey, Eyże, tu vero cave; noli me lacessere; cave vapules; abi improbe, quiesce, nisi malum habere mavis.

F.

Fabryke, officina, magisterium, opus; (sukna, materyi) textrina; (płotna), lintearia, (wełny), pannificium; (2) aedificatio, opus.
Fabrykant, artifex, opifex; textor; (fabrykę utrzymuiący), magister.
Fabrykować, conficere; texere; (2) zob. Fałszować.
Facyata, frons.
Facyenda, permutatio, nundinatio.
Facyendować, nundinari, permutare, commutationem facere.

Fagocista, qui lituum inflat, canit tibia graviori.
Fagot, lituus, tibia major, gravior.
Faians, vasa fictilia nitidiora, e candidiori argilla ficta.
Faiansowy, figulinus purus; ex argilla pura, nitida.
Faierka, batillus, testum, testus.
Fakcya, factio, pars.
Faktor, procurator, administer, qui rem tractat; (2) loquax, linguae intemperans.
Faktorować, alicujus negotia tractare; (2) omnia enuntiare, eloqui.
Faktorstwo, cura, procuratio negotiorum alterius; (2) intemperantia linguae.
Fala, unda, fluctus.
Falbana, limbus, patagium, ora, crispatura, fimbria. Z falbaną, fimbriatus, patagiatus, crispatus, praetextus.
Falcgrabia, comes palatinus.
Falcgrabstwo, dignitas, terrae, agri comitis palatini.
Fałd, plica, sinus.
Fałdować, plicare, componere, sinuare, complicare.
Fałdzisty, complicatus, sinuatus.
Falendysz, pannus molior Gallicus.
Falsecista, qui acutum canit praeter naturam; qui se cogit acute canere.
Falset, cantus acutus pressis faucibus elisus, vox in argutam fracta.
Fałsz, fraus, perfidia, dolus, malitia.
Fałszerz, corruptor, adulterator; (dokumentów), falsarius, literarum corruptor.
Fałszerstwo, corruptela, corruptio; falsae literae, tabulae.
Fałszować, corrumpere, vitiare, adulterare; interpolare.
Fałszywie, falso, temere, perperam; (2) fraude, fallaciter, improbe; (3) vitiose, haud recte; secus ac debebat.
Fałszywy, falsus, fictus; spurius; perfidus, improbus, fraudulentus; włosy, coma fictitia, appositia; kamienie, gemmae spuriae, falso creditae; towary, subdolae merces. Fałszywość, zob. Fałsz.
Familia, domus, familia, gens. Dobréy f., generosus, bene natus.
Familiant, nobilis, generosus, haud tenui loco natus; illustri stirpe, honesto genere ortus.
Familiyny, gentilitius, familiaris, domesticus; haereditarius.
Fanatyctwo, zob. Fanatyzm.
Fantyczny, —cznie, fanaticus, (e); delirus, (e); ineptus, (e).
Fanatyk, superstitiosus, stupide religiosus, fanaticus, delirus; importunus, acerbus propugnator formulae suae; (2) civis turbulentus, seditiosus.
Fanatyzm, fanaticus error, delirium; somnium; pravus amor religionis, acerbitas professionis tuendae.
Fanfaron, Thraso, ostentator, jactator.
Fanfaronada, vanitas, ostentatio, jactantia; splendor, fulgor.
Fanfaronować, splendere, radiare, refulgere, jactare se, sese efferre.
Fant, hypotheca, pignus; dadź, oppignorare, pignori opponere; brać, pignorari. Pożyczać na f., pignore sibi cavere; ten co poż., pignorator; wierzyciel, pignoratitius, hypothecarius creditor.

Fantastyczny, —cznie, ineptus, (e), absurdus, (e), insulsus, (e).
Fantastyk, stultus, delirus, ineptus, turbatus, emotae mentis.
Fantastykować, somniare, delirare, somnia sibi fingere.
Fantazya, (władza), phanthasia; (2) somnium, vana species, vana imago, delirium. (W Muzyce), extemporales modi, extemporale praeludium. Jak mu przyidze f., dum libido incessit animum, dum est rei desiderio tactus.
Fantować, pignus auferre; pignore capto aliquem coërcere, damnum ei inhibere.
Fara, parochialis ecclesia, coetus sacer loci alicujus.
Farba, color.
Farbiarz, infector, qui infectoriam facit.
Farbica, fucus, pigmentum; biała, cerussa, melinum; czerwona, rubrica, purpurissa.
Farbiernia, infectoria, tinctoria, baphica.
Farbisty, coloratus, versicolor, pictus, varius.
Farbować, inficere, tingere, colorem inducere.
Farbowny, —bowy, baphicus, infectorius.
Farfurka, orbis ex argilla nitidiori; discus figulinus.
Farmazon, zob. Frankmason.
Farmuszka, puls, pulmentum, pulticula.
Fartuch, praecinctorium, semicinctium, perizoma.
Fasa, Faska, vas, cadus.
Fascykuł, fascis.
Fasować, petere.
Fastryga, sutura prior, consarcinatio pannorum arctius consuendorum.
Fastrygować, pannos consuendos filo jungere.
Fatyga, opera, studium, sedulitas, diligentia, cura.
Fatygować, molestiam, onus imponere; esse molestum; się, onus, molestiam, incommodum suscipere, fatigari aliqua re.
Fawor, benevolentia, favor, voluntas.
Faworyt, carus, gratus alicui, gratiosus apud aliquem.
Faworyzować, favere, indulgere, juvare, tueri; remittere aliquid.
Fayczarz, studiosus fumi ducendi; fumo ducendo deditus; nicotianae (herbae) amator.
Faydać, cacare.
Fayfer, fistulator, auloedus, tibicen.
Fayka, fistula, tubus fumo bibendo.
Faytać, jactare, agitare.
Fazola, phaseoli.
Febra, febris, febricula; dostać, mieć, corripi febri, tentari a febre; laborare, quati febre; straciłem f., reliquit me. Zbiera się na f., accedere videtur; febriculose moveor; zob. Gorączka.
Fechtarz, gladiator, pugnandi artifex; armorum usu peritus, subactus.
Fechtmistrz, digladiandi magister, armorum tractandorum auctor, artifex.
Fechtować się, armorum usum tractare, digladiari, gladio decertare.
Fechty, armorum usus, ars gladiatoria.
Federkiel, penna, calamus, caulis pennae.
Federpusz, crista; w f., cristatus.

Felpa, pannus pinguior lanuginosus, subsutitius,
Fenix, phoenix.
Feralny, exitiosus, ater, infaustus, fatalis.
Ferezya, vestis (rustica) commodior, laxior.
Ferma (w Muz.), zob. Kadencya.
Ferować, censere, sententiam dicere.
Fest(yn), festum, solemnia; dies festa, lux festa.
Feyerwerk, pyropaegnium; artificium, spectaculum pyrobolarium.
Feyn, (*adj.*), elegans, purus, nitidus, bellus, mollis; (2) (*adv.*) scite, belle, eleganter, decore.
Feynować, perpurgare, expolire.
Feynzylber, Feyngold, aurum, argentum purum.
Fiałkowy, violaceus; sok, violarum decocta; korzeń, raphanitis.
Figa, ficus; Indyiska, spinosa, indica; sucha, carica. Drzewo, ficus; dzikie, caprificus. Figę pokazać, medium ostendere unguem.
Figarnia, hypocaustum ficuum.
Figiel, ludibrium, petulanter factum,
Figlarny, facetus, joci plenus, petulans, nugatorius, scurrilis.
Figlarstwo, petulantia, facetiae, joci.
Figlarz, zob. Figlarny.
Figlować, ludere, nugari, lascivire.
Figomorwa, Sycomorus, ficus Aegyptia.
Figowy, ficulnus, ficulneus.
Figura, figura, forma, species, imago; w mowie, figura, lumen orationis. Wielka f., potens, illustris, excellens, insignis, conspicuus; bydź, eminere, nomen habere, multum posse; udawać, inferre sese magnifice, pompa et strepitu magno incedere, convertere in se homines. Zrobić z siebie śmieszną f., advertere homines novitate sui, insolentia; os suum praebere.
Figuralny, --lnie, figuratus, (e), improprius, (e); zob. Przenośnia, i. t. d.
Figurant, magnificus ostentator sui; (2) zob. Figura wielka; (3) (przy Teatrze), mutus, iners, numero explendo.
Figurować, florere, splendere, magnum esse, conspici; zob. w Figura; (2) (w Teatrze), nil aliud nisi adesse; locum, numerum explere; in speciem adesse.
Filar, pila; (przy murze), anta.
Filiżanka, scutella, vasculum.
Filozof, sapiens, philosophus; stały, stoicus, immotus; fałszywy, philosophaster.
Filozofia, sapientia, philosophia.
Filozofować, philosophari, argumentari, ratiocinari; niepotrzebnie, argutari.
Filut, improbus, nequam, nebulo; zob. Oszust.
Filuterstwo, -terya, fraus, dolus; zob. Oszustwo.
Finał, finis, clausula, exitus; zob. Kadencya.
Finalny, ultimus, ratus, certus, immutabilis, fixus.
Finfa, fraus, techna, praestigiae; puścić komu, fumum immittere naso.
Fiołek, viola.
Fiolet(owy kolor), violaceus, purpureus (color).

Firanka, velum; mała, plagula.
Fircyk, ineptus, levis, elegans, comtus, mundus.
Fircykować, volitare, jactare se, conspici.
Firma, kupiecka, nomen.
Fistuła, zob. Falset; śpiewać, albo
Fistułować, acutum canere praeter naturam, gutture presso; voce in acutum fracta, elisa cantillare; cogere se acute canere.
Fizyczny, naturalis; phisicus, de rerum natura; —cznie, naturâ, naturae vi, lege, ordine.
Fizyk, phisicus, naturae indagator, auctor: (2. Lekarz) mieyski, medicus civitatis, salubritatis publicae curator: wieyski, provincialis medicus.
Fizyka, physice; phisica, (orum); naturae cognitio.
Fizylier, pyrobolarius pedes.
Fizyonom, physiognomiae peritus; animi, ingenii e vultu spectator, conjectator.
Fizyonomia, vultus animi, (probi) ingenii (improbi) index; (2) phisiognomice, ars e vultu animum conjectandi.
Flader, venae crispae intortae ligno.
Flądra, platessa; (2) (kobieta), immunda, turpis, sordida.
Flaga, aplustre, vexillum nauticum; (2) coelum humidum; tempestas foeda.
Flak, intestinum; —ki, ilia.
Flakowacić, laxare, remittere, solvere.
Flakowacieć, laxari, segnescere, languere.
Flakowaty, laxus, solutus, remissus.
Flank, cornu extremum.
Flanker, speculator, explorator.
Flankerować, speculari, perspeculari, explorare.
Flankować, cornua tueri, latera tegere, e transverso obstare.
Flasza, oenophorum, —szka, lagena, ampulla.
Flaterka, lamellae crepitantes; aurum bractearium, tenue, spurium.
Flegma, phlegma; (2) lentus animus; inertia.
Flegmatyczny, —cznie, phlegmaticus; (2) lentus, (e); iners.
Flegmatyk, homo lentissimus, inertissimus.
Flet, tibia; mały, fistula. Grać na f., tibia canere. Flet w organach, voces molliores.
Fletnia, vox tibiae cantum imitata.
Fletnista, tibicen, auloedus, tibia canendi artifex; fistulator.
Fleytuch, turonda, linamenta, intertrimenta, ramenta; (2) incomtus, horridus, pannosus, spernendus, vilis.
Flis, navalis socius; nauta; (2) navigatio, cursus maritimus.
Flisówka, ligna flumine demissa; (2) vecturae merces, naulum. pro vectura,
Fliz, tessera, tessella.
Flora, pannus Cous, tenuior, bombycinus; umbra bombycina; (2) lugubre velum.
Floret, gladius praepilatus, quadratus.
Floretować, zob. Fechtować się.
Flota, classis.
Flotrowers, fistula transversaria.
Fluka, pituita, phlegma.
Fochy, simultates, offensae, silentium iracnndum, recusatio, detrectatio.

Folga, levamentum; lenimentum; (u strony), alligatura.

Folgować, parcere, ignoscere, levare, mollire, permulcere, indulgere, lenius agere, non nimis urgere.

Feler (w bilarze), ictus vanus, aberratio; dadź, neutram (sphaeram) ferire, aberrare.

Felować, (na co) minus recte habere, laborare, malo conflictari.

Folować, subigere.

Folusz, pila fullonica; fullonia; mieć, exercere fulloniam.

Folusznik, fullo, pannorum subactor; (2) qui exercet fulloniam, fulloniae dominus.

Folwark, villa, fundus rusticus; praedium, praediolum rusticum, suburbanum.

Fomentować, (fomentis) fovere; zob. Naparzać.

Fontana, fons saliens, silanus.

Fontaź, nodus, annulus, orbis, sinus.

Fora! abi! apage!; amove te, exi, abscede; abscedite, amolimini vos; (2) (w Teatrze), incipe denuo, cantum repete; canite denuo, iterum; dadź, iterare, repetere jubere.

Fordan, vectigal fluviatile, maritimum tributum.

Foremnie, concinne, affabre; bene; (2) zob. Formalnie.

Foremny, compositus, concinnus, expressus; affabre factus, effictus.

Forma, proplasma, typus, forma; (2) zob. Kształt.

Formalnie, legitime, jure, more, ritu solemni, ut decet.

Formalność, formula, ritus, mos, ordo rei; quod leges, mores, jura poscunt.

Formalny, verus, solemnis, legitimus, more factus, jure conditus.

Format, forma, modus libri, voluminis. Formaty, epistolae in jure Canonico.

Formować, formare, conformare, fingere, componere, concinnare, struere.

Formuła, formula, verba solemnia, carmen, verba legitima.

Formularz, typus, exemplum, schema; (2) formularum liber.

Fornal, (rhedarius) quadrigarius; quadrijugorum agitator, rector.

Fornalka, quadrigae, rheda quadrijugis, quadrijugum vehiculum.

Forsa, contentio. Z f. (śpiewać), contenta voce; zob. Natężenie.

Forsować, facere sedulo, eniti; nec impensis nec viribus parcere.

Forszt, ligna sylvestria.

Forszus, pecuniae suppeditatio; pecunia suppeditata, praebita, credita, ante rem data.

Forszusować, pecuniam repraesentare, ante rem, ante causam praebere, credere.

Forta, porta.

Forteca, arx, praesidium. urbs munita.

Fortel, ars, artificium, dolus; zob. Frantostwo.

Fortelny, callidus, artificiorum magister, fallaciarum machinator peritus.

Fortuna, sors, fortuna; zob. Szczęście; (2) (gra), taberna sortium, forum fortunae experiendae jactu.

Fortunarz, sortilegus, institor sortiarius, reserarius.

Fortunat, felicissimus, fortunatissimus, albae gallinae filius, fortunae filius.

Fortyan,

Fortyan, ostiarius, janitor; bydź, limen servare.

Fortyfikacya, munimentum, (a); (2) ars muniendi, architectura militaris.

Fortyfikować, munire, communire.

Forum, jus, judicium, forum, curia, tribunal.

Forys, famulus vehicularius, ad vehiculum.

Forytować, equo praecedere; (2) jumenta agere, equos regere.

Fosa, fossa; (w polu), incile, fossa incilis.

Fota, pannus e pilis, setosus.

Frak, vestis levior, solutior, Gallica, Anglica.

Frambiega, —muga, arcus, fornix suspensus.

Franca, lues venerea, Gallica.

Fracht, vecturae sumptus; woda, naulum, portorium.

Francowaty, pathicus, morbosus, morbo venereo contaminatus.

Francuz, Franco-Gallus.

Frandzla, cirrus, fimbria. Obszyty fr., fimbriatus, crispatus in extremo.

Frankmason, arcani collegii pars; ei adscriptus.

Frankmasonia, — soństwo, arcani collegii ratio, ordo, lex, causa, instituta, formula.

Franko (franco), soluta mercede (całe, totâ, plenâ; nie, ad certum locum, finem).

Frankować, solvere, repraesentare mercedem perferendi; nie, alteri delegare mercedem solvendam.

Frant, vafer, callidus, astutus; zob. Fortelny.

Frantostwo, calliditas, astutia, vafrities.

Frasoblwy, anxius (animi), aeger curis, sollicitus.

Frasować się, anxio esse animo, afflictare se, angi; solicitudine affici, stimulari.

Frasowny, (anxifer), solicitudinem afferens, acerbus, molestus, curae plenus.

Frasunek, solicitudo, angor, cura, scrupulus.

Fraszka, res minimi pretii, parvi momenti, haud memoratu digna, nugae.

Frauncymer, comitatus muliebris, cohors feminarum, comites feminei sexus; (2) (pokóy), gynaecon, gynaeconitis, gynaeceum.

Fraza, phrasis, loquendi formula.

Frędzla, zob. Frandzla.

Fregata, navis speculatoria, celox; catascopus.

Front, frons, acies prima; domu, aedes adversae; pars adversa, antica.

Fryc, tiro, novitius, rudis, recens, novus.

Frycować, aliquem depexum dare; loris, flagris caedere.

Frycówka, castigatio, poena.

Fryerz, —erka, amator, amatrix.

Fryga, turbo; puszczać, turbinem exercere.

Frykas, frixum, minutal, tucetum.

Frymarczyć, mercaturam facere, vendere aliquid.

Frymarcznik, institor, venditor.

Frymark, mercatura, mercium commutatio.

Fryzer, capillorum concinnator, vibrator, crispator, ornator.

Fryzować, capillos componere, concinnare, crispare, vibrare, intorquere, inurere.

Fuga, compages, junctura, commissura, coagmentatio; (w Muzyce), orbis mellicus, cantus

cantus in orbem certum recurrens.

Fugować, jungere, aptare; (w Muz.), voces concinno orbe, tenore jungere, continuare, miscere, vincire.

Fuiara, fistula major.

Fukać, aspere incessere, clamoribus corripere; inclementer dicere in aliquem.

Fukanie, invectio in aliquem; objurgatio, jurgium.

Fukliwy, ad jurgandum paratus, in jurgia pronus.

Fundacya, institutum, opus, beneficium.

Fundament, fundamentum, (a); (2) summa, caput rei, origo.

Fundamentalny, firmus, summus, praecipuus.

Fundator, zob. Założyciel.

Fundować, zob. Zakładać; (2) komu, apponere alicui bibendum, edendum; (liberaliter) eum invitare, (largiter) excipere.

Fundusz, sors, pecunia, caput; unde vivatur; unde impensis consulatur.

Funt, libra, pondo; ½ f., selibra; 2 f., dupondium.

Funtowy, libralis, librarius, pondere librae; dwu f., bilibris; 3 f., trilibris; ½ f., selibris; 6, 7, 8 f. i. t. d. septem, cet. librarum pondo. Armata funtowa, 2, 3, 4 f. i. t. d. tormentum capax glandis tot librarum.

Fura, vehes, (is); (2) pretium vehendi, pro vectura.

Furaż, alimenta, pabulum; fasować, petere.

Furażnik, pabulator.

Furażować, pabulari, pabulatum ire; —owanie, pabulatio.

Furman, rhedarius, rhedarum exercitor, locator; (co wiezie), rector equorum, qui jumenta agit, rhedarius.

Furmanić, rhedariam facere, rhedas exercere; wozić, vecturis vivere.

Furmanka, (utrzymowanie koni), rhedaria, vellatura; (wożenie), vectura. Bawić się f., zob. Furmanić.

Furmański, rhedarius, carpentarius, vectorius; (2) rusticus; po f., rustice.

Furta, zob. Fórta.

Furya, furia; (2) furor. Z furyą, cum impetu, in furore, per iracundiam.

Furyat, ardens, acer, vehemens, iracundus, saevus, atrox.

Furyer, scriba militaris; alimentorum petitor, exactor.

Fusy, (do kawy), potus caldae levior, tenuior; (2) sedimentum; quod sidit, residet; quisquiliae.

Fuszer, non adscriptus collegio, alienus; (2) malus artifex, indoctus, operis corruptor; —erstwo, opera illegitima; opus sine auctoritate, extra collegium, sine jure; (2) malum opus, nihil probi.

Futro, pellis.

Futrować, (czém), (pannum, pelles, linteum cet.), subsuere, subdere, supponere, subjicere (vestimentum testem) munire, instruere, armare; dom, crustare, crusta operire.

Futrowanie, opus subsutitium, intestinum; (2) pannus subsutitius, ad subsuendum.

Fuy, phy, apage!

Fuz, magma; retrimenta, (orum), sanies, amurca.

Fuzya, fistula pyria, glandibus expellendis, telum pyrium.

G.

G.

Gabać, tentare, aggredi, vexare, sollicitare, turbare.

Cabinet, (w domu) conclave, secretum; (2) museum, (3) arcana principum, imperii; secretum consilium.

Gąbczasty, spongiosus.

Gąbka, spongia, conserva; (2) osculum, oscillum.

Gać, sarmenta ad paludes explendas; (2) strata viarum in paludibus.

Gacek, zob. Niedoperz.

Gach, amator mulierum, admissarius, assectator feminarum, amatorculus, ephialtes, incubus.

Gachostwo, bacchationes, grassationes nocturnae, nocturna licentia, amores, libidines, assectatio feminarum.

Gachować (się), amoribus operam dare, bacchari; z iakąś, consuetudine implicitum teneri.

Gacić, viam palustrem sternere, sarmentis explere.

Gacie, femoralia lintea; braccae inferiores, latiores.

Gad, amphibia, anceps bestia.

Gadacz, disputator, (trix); zob. Gadatliwy.

Gadać, loqui, fari.

Gadanina, rumor inanis, inania verba, fabula, nugae.

Gadatliwość, loquacitas, garrulitas, linguae intemperantia.

Gadatliwy, garrulus, loquax, loquendi immodicus.

Gadka, interrogatiuncula, quaestio; zob. Zagadka.

Gadu, gadu, a czas schodzi, dum loquimur, tempus fugit.

Gaduła, linguae intemperans, male temperans; zob. Gadatliwy.

Gadzina, animans repens; (2) zob. Zmiia.

Gagatek, (kamień), gagates; (2) iaki g., tenellus, infantulus, puerulus; (iron.).

Gaić, frondibus tegere; (2) sylvam arboribus nudare, ut lumini aditus pateat.

Gaik, lucus, nemus.

Gaiowy, luci, nemoris custos.

Gaisty, nemorosus; frondibus obsitus, tectus.

Gala, (u dworu), celebritas aulica, aulicorum laetitia, aula festa.

Galant, elegans, bellus, mundus, nitidus, politus; puellis obsequiosus, blandus.

Galanternik, ornamentorum, mundi (muliebris) venditor, (trix); deliciarum institor.

Galanterya, elegantia, nitor, munditiae; (2) (towary) mundus, deliciae; cultus elegantioris copia, instrumenta; (3) morbi venerei, lues venerea.

Galanteryiny kram, taberna deliciaria; ornamentorum apparatus, copia.

Galareta, jus coactum, crassum; gelatum, gelatina.

Galas, galla.

Gałąź, ramus, brachium; (ucięta), ramale; (familiy), pars familiae.

Galban, stragonitis, metopium, galbanus.

Galbanowy, galbaneus; sok, galbanum, succus serulae syriacae; oleiek, metopium.

Galera, triremis, actuaria navis.

Gale-

Galeruik, poenae servus, ad remum datus, triremi illigatus.
Galerya, porticus; (woienna), vinea.
Gałęzisty, frondosus, arboreus; (z gałęzi), frondeus, rameus.
Gałęźnik, (szubienicznik), furcifer, pessimus; cruce, quovis supplicio dignus.
Gałgan, pannus obsoletus, veteramentum; (do scierania), panniculus; (2) homo nihili, humilis, obscurus, pauper; (3) misere excultus, pannosus.
Gałganiarz, pannorum conquisitor, pannis conquirendis deditus.
Gałganiasty, pannosus, pannis obsitus.
Gałgański, vilis, tenuis, spernendus; robota, panni utcunque consuti, leve textum, opus rude; dusza, homo nihili, abjectus.
Gałgaństwo, res nauci, quisquiliae; (2) plebs, fex hominum.
Gałka, globus, sphaera, pila, soliditas rotunda; globulus, sphaerula.
Galman, cadmia, botrytis; kamień, lapis aerosus.
Galon, fimbria, limbus (aureus, argenteus). Z gal. W gal., fimbriatus.
Galop, Galopować, zob. Cwał, Cwałować.
Galować się, nitidius vestiri; splendide, magnifice coli; festo cultu incedere.
Galowy, stróy, cultus festus, splendidior; vestis nitidior, magnifica, festiva.
Gałucha (ziele), oenanthe.
Gałuszka, (główka nasienna), vesicula herbarum, folliculus seminum.
Gamrat, i. t. p. zob. Kamrat. i. t. d.
Gańba, vituperatio, improbatio, reprehensio.
Gancarz, zob. Garncarz, i. t. d.
Ganek, projectio, Maenianum, solarium; (w około), lorica; (z słupami), porticus.
Gangi, transtra.
Gangrena, gangraena; (zimna), sphacelus. Dostać g. sphacelo corripi, intermori.
Ganić, vituperare, culpare, reprehendere; co, vitio vertere, improbare; (niesłusznie), calumniari.
Ganiciel, reprehensor, vituperator, censor; (2) calumniator.
Ganienie, zob. Gańba.
Gap', ineptus, fatuus, somnium, tardus, segnior, elinguis, mutum pecus.
Gapić, hebescere.
Garb, gibber, gibbus.
Garbarnia, coriaria.
Garbarski, coriarius; drzewo, cotinus, erythros, (ûs); żelazko, ligula coriaria.
Garbarstwo, coriarium opus; subactus.
Garbarz, cerdo, coriarius, coriorum subactor.
Garbato chodzić, incurvatum, demissum incedere.
Garbaty, gibbus, gibbosus.
Garbić się, incurvescere, incurvare, demittere caput; incurvatum esse.
Garbonos(y), nasô aliquilinô.
Garbować, mollire, permulcere, subigere, mitigare; komu skórę, plagis contundere, commitigare, permulcere corium alicui.
Garbowiny, malagma coriarium, ramenta betulacea; cortex a coriis subactis residuus.
Garcówka, congius, fidelia congialis.

Garcowy, congialis, congium continens.
Garderoba, vestiarium; (suknie), vestimenta, cultus, copia vestiaria.
Garderobiana, ornatrix, vestium custos.
Gardłacz, strumosus.
Gardlica, columba strumosa.
Gardło, guttur, gula, jugulus, (um).
Gardłowaty, strumosus.
Gardzić, contemnere, despicere; aspernari, fastidire; (trudnościami), insuper habere, parvi ducere, negligere; (prawem), detrectare, non respicere, negligere.
Gardziciel, contemtor, negligens; (2) superbus, fastidiosus.
Gardziel, fistula spiritalis, gurgulio, animae iter.
Gargaryzm, gargarizatio, gargarizatus, (ûs).
Gargaryzować, guttur colluere, gargarizare.
Garkowy, ollarius.
Garkuchnia, popina.
Garkuchniarz, popinarius, popino.
Garłacz, Garlica, zob. Gardłacz, i. t. d.
Garliczka, hilicacabus.
Garło, zob. Gardło.
Garnąć, co do siebie, trahere; gwałtem, rapere, corripere; się do czego, zob. Brać się.
Garncarnia, figulina.
Garncarski, figularis, figlinus; kram, taberna ollarum; glina, lutum figulinum, acerratum.
Garncarstwo, figulina, figlina, ars figularis.
Garnek, olla, testa, urna.
Garniec, congius.
Garnitur, justus numerus; (2) convenientia, consensio. Do g. conveniens, congruus.
Garnizon, zob. Załoga.
Garnizonować, esse in praesidio, praesidium agere, praesidium (loci) tenere.
Garnuszek, ollula.
Garść, pugnus; (2) manipulus, pugillus; quantum manu prehendi, contineri, colligi potest.
Garstka, aliquantulum, pugillus; ludzi, pauci, exiguus numerus, paucitas.
Gasić, exstinguere, restinguere; pragnienie, sitim explere.
Gąsie, pullus anseris, anserinus, anserculus.
Gąsienica, convolvulus, uruca, involvulus, campe.
Gąsior, anser (mas, masculus).
Gasnąć, extingui, deficere, deleri.
Gąszcz, (jus) spissum, densum, crassum; zob. Fusy.
Gatki, zob. Gacie.
Gatunek, genus, classis, ordo.
Gatunkować, generatim ponere, collocare; discriminare.
Gawęda, Gawędzić, zob. Baia, (Gadatliwy), Baiać.
Gawędzina, zob. Wędzonka.
Gawiedź, zob. Gadanina.
Gawron, cornix nigra, frugivora; (2) zob. Gap'.
Gay, sylva; zob. Gaik,
Gaydarz, Gaydać, zob. Duda, Dudać.
Gaydy, utriculus, tibia utricularis.
Gaza, zob. Flora.
Gazeciarz, ephemeridum scriptor, concinnator (2) cupidus lector); (3) famigerulus.
Gazeta, acta diurna, ephemerides; (2) nuntius, fama.
Gbur, zob. Cepak, (2).

Gdakać, glocitare, glocire. Gdakanie, glocitatio, singultus.

Gdera, asper; commotior in loquendo, objurgando; dificilis, querulus; censor, castigator omnium.

Gderać, jurgare, litigare, omnia reprehendere, castigare.

Gdula, pyrum majusculum, pugillare, librale.

Gdy, cum, quum, ubi, postquam, (si), ut §. 250.

Gdyra, Gdyrać; zob. Gdera, Gderać.

Gdzie, ubi (loci, locorum; terrae)? Gdzie książka? librum cedo. Gdzie się bawi? cur non venit? A gdzie obietnica? quid fiet promisso; quonam cadunt promissa? Gdzie niegdzie, passim, strictim, non ubique. Gdzie zaś, nihil minus; minime.

Gdzekolwiek, ubicunque, quocunque loco, quovis loco, ubiubi, ubivis.

Gdzieś, usquam, uspiam, alicubi, quodam loco; nescio ubi.

Gęba, os.

Gębka i. t. d.; zob. Gąbka.

Gębusia (delikatna), gula, palatum doctum et eruditum.

Gęgać, gingrire.

Gęganie, gingritus, clangor.

Gemeyn(a), zob. Prosty żołnierz.

Genealog, stemmatum concinnator; familiarum, cognationnm interpres.

Genealogia, genealogia, stemma, cognátio, progenies; wyprowadzić, genus deducere.

Generał i. t. d., zob. pod J.

Geograf, zob. Kraiopis.

Gęś, anser (femina).

Gęścić, densare, solidare, firmare; się, densari, se conglobare, una consistere; (2) zob. Gęśnieć.

Gęsi, anserinus.

Gęśnieć, densari, solidari, in densitatem coire, crassescere.

Gęsto, solide, spisse; (2) in proximo, prope, conferte; —stość, densitas, soliditas, firmitas

Gęsty, crassus, spissus, densus, concretus, solidus; (2) confertus, constipatus, conglobatus.

Gęstwina, tesqua (orum); locus saltuosus, frondibus et virgultis obductus.

Giąć, flectere; się, incurvari; zob. Zginać. Nakrzywiać.

Gibać, spirare, spiritum ducere.

Gibas, zob. Dryblas.

Gibki, flexilis, flexibilis, lentus, mollis, tractabilis.

Gibkość, lentitia, mollis natura.

Giczał, vertebrae, spodilli; tibiae in animalibus summitas, caput.

Gidya, femina juncea immani statura; zob. Dryblas.

Giełda, mercatorum curia, conventus; villa mercatoria; forum mercatorum conventibus destinatum.

Giermak, vestis talaris vulgi; vestimentum rusticorum longius, commodius.

Giermek, armiger, scutigerulus, comes.

Gier(z), hippaselinum agreste, smyrneum.

Gies, furor pecudis (ab oestro percussae).

Giest, gestus, motus corporis, vultus.

Giętki, lentus, mollis; qui facile flecti, inflecti potest.

Giez, libido animalis, naturale desiderium animalibus insitum.

Gifes, capulus.

Gil, rubicilla, erithacus.

Ginąć, perire, deperire, interire, amitti, intercidere.

Gips, gypsum. Z g., gypseus.

Gipsować, gypsare, gypso oblinere.

Giza, zob. Giczał.

Głąb, altitudo, profunditas; Teatru, recessus.

Głąb (ryba), gobius, gobio; (2) u kapusty, truncus.

Głąbiasty, trunci instar; (2) durinsculus, dentibus difficilis, surculosus.

Głąbieć, in truncum abire, durescere.

Gładki, laevis, politus, exasciatus; (bez włosów), glaber; (iak lód), lubricus; —kość, laevitas.

Gładnieć, glabrescere, laevigari.

Gładyszka, dens, ligula ossea.

Gładzić, laevigare, polire, glabrare, radere. Gładzenie, laevigatio, politura.

Glanc, splendor, candor, nitor, fulgor; dawać, mieć, zob. Błyszczeć się.

Glancować, nitorem inducere; ad nitorem, splendorem tergere.

Glancowny, splendidus, nitidus, radians, fulgens, micans.

Głaskać, (per) mulcere, demulcere, palpare. Głaskanie, mulcedo, attrectatio, palpum.

Głaskliwy, domabilis, tractabilis.

Głaz, silex. Jak g., silice durior, siliceus.

Glazur, politura, laevigatio, crusta, encaustum; dawać, i.

Glazurować, laevigare, linere, polire, encaustum inducere, incrustare.

Głębia, Głębizna, vorago, abyssus.

Głęboki, altus, profundus, praealtus; rozum, acutum judicium, accurata intelligentia; uszanowanie, summa veneratio; milczenie, obnixum, altum, summum silentium; westchnienie, alte, ex imo repititum, ductum suspirium.

Głęboko, alte, profunde; do serca, penitus in animum; się zaciekać, longius progredi; penitus, interius rem excutere.

Głębokość, altitudo, profunditas; nauki, sapientia summa; dowcipu, acumen judicandi.

Głegotać (iak bocian), gloctorare, crepitante rostro plaudere. Głegotanie, plausus.

Glewia, verutum, pilum.

Glewiynik, verutó armatus; verutus.

Gleyt, commeatus, fides publica; (2) (rząd, linia żołnierska), ordo.

Gleyta, argyritis, spuma argenti (auri cet.).

Gleytować, prosequi, comitari; deducere; (2) fidem publicam, commeatum dare.

Glina, argilla, terra figularis, lutum.

Gliniany, fictilis, figulinus, testaceus, luteus.

Gliniarnia, fodina argillae.

Gliniasty, argillaceus, argillosus.

Glista, lumbricus, taenia

Glistnik, (ziele), absinthium, santonicum.

Głód, fames, inedia, cibi desiderium; cierpieć, cibi nil habere, fame macerari, torqueri,

queri, tenuari; morzyć g., cibum subtrahere, negare; compescere fame.
Głodny, famelicus, impastus, fame enectus, confectus; bydź, esurire, cibum appetere, irritari desiderio cibi.
Głodzić, famem irritare; zob. Głodem morzyć.
Głóg, cornus, sanguineus frutex.
Głos, vox, sonus; (2) cantus, vox canora.
Glosa, glossa, scholion, notula.
Głosić, vulgare, divulgare.
Głosiciel, nuntius, interpres, praeco.
Głoska, litera.
Głośno, clare, clara voce; mówić, sonantius loqui, vocem intendere, voce contendere.
Głośny, clarus, vocalis; (2) celeber, fama notus, celebratus.
Głosować, suffragium ferre, sententiam dicere; za czém, suffragari alicui; probare, accipere, jubere aliquid; przeciw czemu, antiquare.
Głosowanie, suffragia; prawo g., jus suffragii.
Głowa, caput. Mądra g., (felix) ingenium; słaba, ingenium tardum; mocna (do picia), caput crapulae non obnoxium. Przód głowy, sinciput; tył gł., occiput. Co głowa to rozum, suum cuique ingenium; aliud alii placet.
Głowacz, capito; magni capitis.
Głowiasty, capitatus, capitulatus, bulbosus.
Głowica, capitellum.
Głowizna, sinciput verrinum, aprugnum.
Główka, (maku), vesicula; (czosnku), spica; (śpilki), vertex.
Głownia, pruna, torris; (ugaszona), carbo, titio.
Główník, parricida, homicida.
Główny, summus, praecipuus, maximus; zamiar, praecipuum, primum consilium; primaria causa; armia, maximae copiae; exercitus summi ducis; artykuł, caput, summa rei; caput praecipuum; lekarstwo, primarium remedium; znaczenie, universa significatio, usurpatio frequentatissima; błąd, error gravissimus, vitium praecipuum; nieprzyiaciel, inimicissimus; acerrimus hostis; forteca, locus munitissimus, primarium praesidium; pytanie, caput, arx causae; obóz, castra majora; powinność, fundamentum, fons officiorum; punkt, cardo rei; quo omnia referantur; caput causae; kwatera, praetorium, stationum caput, stativa ducis, (ducum); rachunek, summa rationis, rationes universae pecuniae; szaniec, caput munimentorum; miasto, prima civitas, caput regni; głos, vox eminens, cantus praerogativus; ulica, vicus celeberrimus; zbrodnia, gravissimum delictum, fraus capitalis; zbrodzień, sceleris (um) princeps; zdrayca, proditionis caput; straż, praesidium; caput stationnm; wiatry, venti cardinales; bitwa, proelium in eventum totius belli, dimicatio de summa rei. — Podobnym sposobem tłumaczy się ten Przymiotnik i z innymi Rzeczownikami; to iest dodaiąc im Przymiotniki: praecipuus, summus, gravissimus, maximus, primarius, marius, cet., albo się ie kładzie w przypadku drugim, dodaiąc Rzeczowniki: caput, summa, cet. np. Główna potrawa, caput coenae, albo primarius cibus; kościoł, caput templorum, albo primum templum; sprawa, summa causae, vis causae, albo summa, praecipua causa; dzieło, opus praestantissimum, albo summa operum; słabość, gravissimum malum, albo caput morbi.
Glu, glu robić, gloctorare.
Głuchnąć, obsurdescere, auribus capi.
Głuchota, surditas, audiendi usus negatus; audiendi sensus ablatus.
Głuchy, surdus, qui nil audit; cokolwiek, surdaster, qui tardius audit.
Glukać, zob, Glu, glu robić.
Głupawy, stolidus, tardus, rudis, pinguis, imperitus.
Głupi, fatuus, absurdus, stultus, bardus, stupidus; rzecz, ineptus, absurdus.
Głupiec, stipes, caudex, rusticus; mutum pecus; uparty, stolide ferox.
Głupieć, hebescere, fieri stupidum, mente deseri.
Głupio, stolide, absurde, inepte, insipienter, insulse.
Głupstwo, stupor, stoliditas, stultitia, fatuitas, insulsitas.
Głuszeć, obsurdescere, auribus capi.
Głuszec, tetrao.
Głuszyć, audiendi sensu privare, exsurdare; (iak głos), admodum sonare, ceteras voces vincere; iak ziele, cuncta occupare.
Glut, mucus, mucor; (2) zob. Sąpel.
Gluzować, extrudere, excludere, ejicere.
Gmach, domus magna, villa.
Gmatać, depsere, subigere.
Gmatwać, chartis illinere, scribillare, insulse pingere.
Gmatwanina, farrago, congeries, quisquiliae.
Gmerać, versare, moliri; (w książkach), excutere, volvere, scrutari volumina.
Gmin, plebs, vulgus, multitudo; (2) infimi, fex hominum.
Gmina, civitas, commune.
Gminowładny, popularis; rząd, t. i.
Gminowładztwo, populi majestas; ubi summum imperium penes populum est, de summa rerum populus decernit; (democratia).
Gnać, propellere, depellere.
Gnat, os vellicatum, circumrasum, sine carne.
Gnębić, premere, opprimere affligere, vexare.
Gniady (koń), fuscus.
Gniazdo, nidus, avium cubile, domus; nidulus, nidamentum.
Gniazdosz, ligularius.
Gnić, putrescere; solvi putredine, in putredinem.
Gnicie, putredo.
Gnida, lens, (lendis).
Gnidosz (ziele), staphis agna; pedicularis herba.
Gnieść, premere, urgere, incumbere rei; (iak trzewik), urere; ciasto, condepsere farinam, depsere, subigere.
Gniew, ira, acerbitas, indignatio; wpaśdź w g., ira incendi, commoveri; exasperari, iracundia efferri. Gniew na kogo wylać, evomere iram, erumpere stomachum in aliquem.

Gniewać, (kogo), stomachum facere, indignationem movere, iram concire alicui; się na kogo, succensere, irasci, stomachari alicui; przestać, iracundiam, iram remittere, reprimere, missam facere; in gratiam redire cum aliquo.

Gniewliwie, iracunde, irate, per iram, non sine stomacho.

Gniewliwość, animi acrimonia, acerbitas, stomachus, bilis.

Gniewliwy, asper, acerbus, irritabilis, iracundus, ad(in) iram pronus.

Gnieździć się, nidulari, nidamenta congerere; nidum construere, fingere; nidificare. Gniéżdzenie się, cengestus avium.

Gnoiący, septicus.

Gnoić, putrefacere; (iak zwierzęta), stercus emittere; pole, stercorare; stercore, pingui fimo saturare agrum.

Gnoiek, stercoreus homo, purgamentum urbis, quisquiliae, immundus.

Gnoienie, stercoratio.

Gnoiowisko, sterquilinium, fimetum, fovea stercoraria.

Gnoiowki, crates stercorariae, asseres stercorarii.

Gnoiownica, vehiculum stercorarium.

Gnoiowy, stercorarius.

Gnoisty, stercorosus.

Gnóy, fimus, stercus; (2) sordes, quisquiliae; na pole, laetamen.

Gnoyny, stercoratus, fimo saturatus.

Gnuśnieć, (cessatione) torpere; tardari, languere; deponere studium.

Gnuśność, socordia, ignavia, pigritia, desidia, inertia, cessatio, segnities,

Gnuśny, socors, iners, deses, languidus, desidiosus; —śnie, segniter, socordius.

Gnyp', scalprum, crepidarius cultellus.

Godło, signum, symbolum, nota; (2) omen.

Godnie, digne, ut decet, debet; ut fas est, pro sua dignitate, magnificentia, opibus suis.

Godność, dignitas; stopień, fastigium, honor.

Godny, czego, dignus re, rem meritus; człowiek, optimus, ornatissimus, reverendus.

Godować (kogo), convivium apparare, coenam praebere; (2) nuptias celebrare, adornare; gdzie, coenare apud aliquem, ad convivium ((2) ad nuptias) invitatum, vocatum esse.

Godownik, conviva, ad convivium invitatus, (2) qui nuptias apparat, convivium praebet.

Gody, convivium (nuptiale), coena (nuptialis); (2) nuptiae, nuptiale festum, (3) natale Christi festum; solemnia Christi nati.

Godzić (co), conducere, praestinare; (2) de pretio agere; constituere mercedem. (3) Godzi się, decet, fas est, jus est; (per leges) licet; zob. Jednać (się); (4) Zmierzać.

Godzien, zob. Godny,

Godzina, hora, horarium spatium: ½ g. semihora; ¾ g. dodrans horae; 1½ g. sesquihora. Godzina biie, auditur hora.

Godzinki, laudes, preces horariae, certis horis cani solitae. (2) liber horarum.

Godziwy, licitus; legi non adversus, congruus; —iwie, legitime, ad legem.

Gogół-

Gogółka, fructus deformatus, tenellus.

Goiący, qui contrahit, obducit vulnera; salutifer.

Goić, sanare, persanare vulnera; inducere, contrahere cicatrices. Goi się, (con)sanescit vulnus, consanatur. Goienie, obductio.

Gołąb', columba; dziki, palumbus.

Gołąbek, columbula, palumbula. Gołąbie, pullus columbinus.

Gołębi, columbinus; (2) columbarius; ziele, verbenaca.

Gołębieniec, columbarium; (przegrodki w gołębniku), columbaria.

Gołębnik, —łębiarz, columbarius (pastor).

Golec, nudus; qui, quo corpus tegat, non habet; zob. Gołota.

Goleń, crus(culum), tibia.

Golenie, rasura, rasus.

Golić, tondere, barbam abradere; się, barbam ponere, tonderi; (2) barbam tondenti praebere. G. bez mydła, percutere, circumscribere, bonis nudare, emungere aliquem.

Golizna, nudum corpus, non velatum; święta, curta supellex; res angusta, tenuis; crumena vacua, exhausta.

Gołocić, nudare, spoliare, privare, exuere; z sławy, existimationem, famam laedere, lacerare, corrumpere.

Gołoledź, humor glaciatus; aqua frigoribus crustata.

Gołość, zob. Golizna.

Gołota, sine censu homo; cui nihil est sui; qui pedem ubi ponat in suo, ubi consistat, non habet.

Gołowąs, imberbis, impubes, impuber.

Goły, nudus; ptak, implumis; pole, purus, nudus; miecz, (di)strictus, nudatus; Goły, (2) tenuis, egenus, inops; zob. Gołota.

Gomółka, cylindrus lactis coacti, caseus cylindraceus.

Gomoły, mutilus, mutilatus.

Gończy, list, monitus, evocatio, promulgatio; pies, vertagus, canis substrictus, venaticus, ad feras utilis.

Goniarnia, (w górnictwie), pluteus metallicus.

Gonić, kogo, (in)sequi, persequi; nieprzyiaciela, premere hostem, in tergis fugientium haerere.

Goniec, nuntius celer, festinanter missus; cursor extraordinarius.

Gonienie, persequendi studium, (insecutio), consectatio.

Gonitwa, motus, concursatio, decursatio; (2) cursûs certamen, studia, aemulatio.

Gonorea, gonorrhoea.

Gont, scindula, scandula, asserculus.

Gontarz, scandularis opifex (scandularius)

Gontowy, scandularis; dach, tectum tabulatum, ligneum, scandulare.

Góra, mons, jugum; domu, contignatio. Na g. (leży), colli impositus; pod g., in infimo monte, sub montis radicibus. Na g. idź, sursum, in adversum, adverso clivo eniti. Z g. idź, deorsum, per praeceps, deferri.

Gorąco, ardenter, festuosius; (2) vehementer, enixe, ardenti studio, acriter, inflammanter; mi iest, percalui, aestuo, uror. Gorąco iest, na dworze, incaluit aer; bardzo, ingens urit aestus;

Fa wizbie,

w izbie, incalescit cubiculum, male toleratur calor.

Gorąco ść, aestus, ardor, fervor, nimius calor.

Gorący, calidus, fervidus, aestuosus, ardens, flagrans; żelazo, candens. Gorący człowiek, acer, vehemens, fervidus, (2) in venerem pronus. Na g. uczynku złapać, in ipso facto, (dum facit, furtum committit, cet.) deprehendere.

Gorączka, febris ardens, febricula; co 3. 4. dni, tertiana, quartana; ciągła, continua; nie ciągła, intermittens, periodica; iednodzienna, ephemera; zob. Febra.

Gorączkowy, febrilis, febriculosus; (2) qui jactatur febri, eam habet, ex febri aestuat.

Goral, incola montis, monticola, montanus.

Gorczyca, sinapi(s), saurion; biała, eruca, eruzomon; polna, irio, erysimon.

Goreć, ardere, flagrare; cremari. Gore! erumpit incendium! incendio occurrite! wołać, incendium clamore significare, incendio opem poscere.

Gorliwie, ardenter, enixe, graviter, vehementer, strenue.

Górnica, assa cum renulo.

Górnictwo, scientia metallica; metallurgia; rei metallicae peritia; (2) opus metallicum.

Górnik, fossor, metallicus; (2) zob. Goral.

Górnolotny, altivolans, altivolus.

Górny, superus, altus. Gorno, —rnie, alte, ornate; mowić, oratione magnifica, sublimi genere dicendi uti.

Górować, superare, superiorem esse; (2) multum posse; plus valere.

Gors, (kobiet), sinus; (2) zob. następ.

Gorset, amiculum adstrictius.

Gorszący (przykład), pessimum (exemplum); człowiek, diri auctor exempli; zob. Gorszyciel.

Gorszeć, corrumpi, depravari, vitiari, pessum ire, ruere; iak wino, fugere.

Gorszyć, rzecz, in deterius mutare, corrumpere, depravare; młodzież, exemplo nocere, ad pravitatem vocare, corrumpere bonos mores, sensus; mala exempla, perniciosa movere, prodere; się, corrumpi, depravari; malos mores, sensus ducere, combibere; pravis studiis imbui; (iak rzecz, zob. Gorszeć); się, z kogo, tangi exemplo alicujus.

Gorszyciel (młodych), pestis, labes, corruptor; malorum dux, magister, praemonstrator.

Gorycz, amaritudo, amaror; (w sercu), acerbitas, aegritudo, dolor.

Goryczka (ziele), gentana.

Gorzałka, liquor igne excitatus, roboratus; sicera, temetum; potus ardentior, virus.

Gorzelina, locus aedificii flammis absumti; locus vastus, aedificio vacuus.

Gorzelnia, officina siceras parandae, decoquendae.

Gorzelnik, sicerae decoctor; (2) sicerae potator, helluo sicerarius.

Gorzkawy, subamarus, amarore infectus.

Gorzki, amarus, amarulentus, acerbus; prawda, simpliciter verum.

Gor-

Gorzknąć, inamarescere; amarorem trahere; (2) amaro gustu esse, amarum sapere.

Gorzko, amare, acerbe; płakać, effuse flere.

Górzysty, montosus, jugosus; (2) lenticulatus, lenticularis.

Gość, hospes; (na biesiadę), pransor, conviva; (w zaiezdn. domu), hospes diversor, interventor, adventor; nieproszony, umbra, invocatus.

Gościć, hospitio excipi, invitatum esse ab aliquo; (2) hospitem, advenam esse.

Gościna, deversorium, hospitium meritorium; (2) locus convivii, epularum sedes. W g. bydź, invitatum esse ad aliquem, convivatum ire.

Gościniec, via publica, celebris, regia, lata.

Gościnność, hospitalitas; liberalitas convivandi; invitandi benignitas.

Gościnny, hospitalis, benignus, epulis largus; pokóy, hospitale cubiculum; (2) diaeta, locus convivii; (w Austeryi), coenatio, commune cubiculum.

Gospoda, hospitium; stać, uti alicujus hospitio, deversari apud aliquem.

Gospodarny, rei familiaris diligens, peritus; rei privatae tractandae artifex, homo frugi.

Gospodarować, rem domesticam curare, tractare, administrare; dobrze, źle, zob. Gospodarz.

Gospodarstwo, res familiaris, domestica; cura rei familiaris; oeconomia; cultus domesticus; dobre, frugalitas; złe, perturbatio rei familiaris.

Gospodarz, pater demûs; dobry, zob. Gospodarny; zły, inscius rei familaris tuendae. Gospodarz u kogo, oeconomus, rei domesticae administer.

Gospodyni, materfamilias; bydź dobrą, sapere ad rem familiarem.

Gospodować kogo, hospitio excipere, (u kogo, excipi).

Gotowalnia, ornatorium cubiculum; (2) mensa ornatoria; abacus.

Gotować, conquere; (2) apparare (coenam), instruere; się, bullire, fervere, aestuare; (2) se parare, componi ad rem; accingere se operi; na śmierć, na mowę, do spowiedzi, meditari, mortem, orationem, usum S. coenae; na przyięcie kogo, exspectare adventum alicujus, intentum esse in ejus adventum, aptare omnia ei excipiendo.

Gotowiec, certus, promtus, ad omnia paratus.

Gotowizna, pecunia praesens, numi parati, aurum (argentum) praesensarium.

Gotowo, parate, in procintu.

Gotowość, omnia parata; (2) alacritas, facilitas, animus promtus.

Gotowy, paratus, compositus, accintus, expeditus, promtus; iestem, nil recuso, in me mora non erit; do odpowiedzi, promtum est quod respondeam.

Goworzyć, zob. Gaworzyć.

Goździ, zob. Gwoździ, i. t. d.

Gra, ludus, lusus; ludicrum; ludendi materia, oblectamentum.

Grab(ina), ornus.

Grabarka, fodiendi labor; (2) fodiendi merces.

Gra-

Grabarz, fossor; umarłych, vespillo.
Grabić, (siano, stipulam, festucas de prato) eradare, abradere; ziemię, glebas frangere rastris, terram insectari, converrere, corradere rastello (is); maiątek, adimere publico nomine, publicare, in publicum redigere.
Grabie, rastrum, rastellum; żelazne, iripices.
Grabienie, occatio; (2) (Grabież), publicatio, ademtio bonorum publica.
Grabieżca, direptor, praedator; expilator
Grabina, lignum orni.
Grabołusk, ossifraga.
Grać, ludere; (na instrumenc.), canere (fidibus cet.); na organach, pulsare, tractare organum; komedyą, agere, exhibere fabulam; rolę, partes agere, personam sustinere. Dziś komedyą grają, spectaculum hodie est.
Graca, sarculus.
Gracować, sarire, sarculis arare.
Gracowanie, sarritio, sarculatio, runcatio.
Gracya, gratia, decor. Z gracyą, decore, decenter, composite.
Gracz, lusor; tęgi, ludendi artifex; zapalony, immodicus ludendi.
Grad, grando; drobny, glandes minutae; pada, grandinat; grando ruit, effunditur; przestaie, degrandinat.
Gradiernia, officina liquando sali.
Gradierować, (sol), liquare, elicere, secernere, percolare.
Gradowizna, segetes grandine verberatae, frumentum calamitosum.
Gradówka, sal decoctus; salis grumi, grumuli.
Gradus, zob. Stopień.
Gradyrować (w Jeometryi), gradibus distinguere.
Graf, zob. Hrabia, i. t. d.
Grafka, stilus, graphium; rodius, radius ferreus.
Gramatka, jusculum extemporaneum; zob. Farmuszka.
Gramatyczny, grammaticus; błąd, vitium grammaticum.
Gramatyk, grammaticus, grammatista, literatus.
Gramatyka, gramatica, (ce), literatura.
Gramolić się, per obstantia ire; eluctari, eniti (per impedimenta, per ardua).
Grań, angulus. Gran, (waga), granum.
Granadyer, pyrobolarius pedes primi ordinis.
Granat, pyrobolus, pila igniaria; (2) (kamień), carchedonius, carbunculus; (3) drzewo, arbor felix, malus Punica; (4) ziele, horminum; (5) farba, zob. w następ.
Granatowy, kwiat, balaustium; kora, malicorium; farba, color balaustinus; wino, rhoites; iabłko, zob. następ.
Granata, malum granatum, Punicum. Z niego skórka, ciccus, malicorium.
Graniastosłup, pyramis.
Graniasty, angulatus.
Granica, limes, terminus, confinium, finis, fines, (ium), regio. Za granicą, apud exteros. Za granicę iechać, peregrinari, ad exteras nationes iter facere, abire.
Graniczenie, terminorum designatio.
Granicznik, recuperator; arbiter regundis finibus.

Graniczny, conterminus, contiguus, vicinus.
Graniczyć, (z kim), finitimum, conterminum, contiguum, vicinum esse (alicui); co, terminos constituere, pangere; finibus circumdare; fines terminare.
Granie, lusus, ludendi materia, oblectamentum; (2) cantus; incentio tibiarum.
Granit, (marmur), lapis Aegyptiacus.
Grano, Gran, (waga) granum.
Grasować, vagari, grassari, vulgari per locum; (iak nieprzyiaciel), vastare, populari.
Graty, veteramenta, vilis supellex.
Grążć, zob. Ugrążdź.
Grążyć, zob. Pogrążyć.
Grecki, graecus, graecanicus, graeculus, graeciensis; mowa, zob. Greczyzna. Po grecku, graece.
Grecya, Graecia.
Greczyzna, graeca (*plur.*), graecus sermo; graecae literae.
Grek, Graecus, graeculus.
Greka, Greczka, i. t. d. zob. Gryka, i. t. d.
Grępla (Grempla), ferrei hami, (carmen).
Grępłować, (wełnę), carrere (lanam), ferreis hamis pectere.
Grób, sepulchrum, tumulus; (murowany), crypta; (2) mors, exitus, interitus.
Grobarz, vespillo.
Gróbian, zob. Burdal.
Gróbiaństwo, zob. Grubiaństwo.
Grobla, agger, moles.
Grobowiec, tumulus; (wystawiony), monumentum; (wspaniały), mausoleum.
Grobowisko, zob. Cmentarz.
Grobowy, sepulcralis; cupularis; (u dawnych także) bustuarius; kamień, lapis, cippus sepulcralis; napis, epitaphium, titulus sepulcralis; elogium sepulcrale. Aż do grobowey deszczki, ad cineres, ad vitae finem, ad extremum spiritum; co dochować, mori cum aliqua re.
Groch, eruum; z ogrodu, pisum; cukrowy, cicer.
Grochowiny, pisorum caulis, culmus, stipula.
Grochówka (zupa), puls fabacea; jus e pisis fressis; faba (pisa) fressa et percolata.
Grochowy, ex pisis; (2) pisis commodus, aptus.
Gród, forum nobilitatis, juditium ordinis equestris; conciliabulum; (2) sepimentum, conseptum, sepes.
Grodzić, sepire; sepi munire, ambire; sepes texere.
Grodzki sąd, zob. Gród.
Grom, tonitru, coeli fragor; (2) ictus.
Gromada, turba, caterva, multitudo, coetus, conventus; na wsi, rustici, agrestium corpus, coetus, conventus. Cała g., omnes qui adsunt; uno grege, acervatim.
Gromadny, frequens, numerosus. Gromadnie zob. Kupą.
Gromadzenie, congestus, acervatio, accumulatio; się, conventio, conventus.
Gromadzić, congregare, cogere in unum locum, coacervare, cumulare; się, convenire, confluere, congregare se; condensare se, conglobari.
Gromadziciel, accumulator.
Gromić, kogo, invehi in aliquem, saevis dictis protelare, graviter increpare; nie-

przyiaciela, vexare, affligere, fatigare.

Gromnica, cereus sacer, sacratus; tonitrualis candela; msza, memoria oblati templo Christi; dzień, purificatae Deiparae sacer dies.

Gronisty, racemosus, racematus. Gronisty, (kamień drogi), botrites.

Grono, (iagód), botryon, racemus, botrus; corymbus, bumastus, (2) coetus, conventus.

Gronostay, mus ponticus, scythius, hermelinus.

Grosz, numus; pars trigesima floreni polonici; sestertius. Ani grosza, ne obolum, teruncium quidem.

Groszówka, zob. Elementarz.

Grot, spiculum hastae; cuspis; (2) hasta, lancea, telum missile, jaculum.

Grota, specus, antrum (sztuczna, arte factum).

Groza, zob. Zgroza.

Grożący, minax, minitabundus; niebespieczeństwo, praesentissimum periculum; urgens discrimen.

Groźba, minae, (com)minatio.

Groźliwy, zob. Grożący.

Groźno, minaciter, cum minis, severe, rigide.

Groźny, severus, acerbus; (zob. Grożący); mina, vultus trux, efferatus, asper.

Gruba, os fornacis, furnus.

Grubarz, zob. Grobarz.

Grubian, zob. Burdal.

Grubiański, asper, incultus, inficetus, illiberalis, importunus, inconcinnus.

Grubiańsko, rustice, aspere, inconcinne; haud quaquam civiliter.

Grubiaństwo, feritas, asperitas, rusticitas; importunitas; (czyn), illiberaliter factum; haud civile; (mowa), voces asperae; popełnić, minus verecunde, inverecundius, parum modeste aliquid facere (w mowie) dicere; inhumanius loqui.

Grubieć, augeri; bardzo, magnis auctibus crescere; zob. Byczeć.

Grubo, crassius; (2) impolite, inculte, incodite, ineleganter, barbare.

Grubość, crassitudo; (2) rusticitas, inficetiae, barbaries, mores inconditi.

Gruby, crassus; (sukno), pinguis; (chleb), furfureus; iadło, victus asperior, robustior; kłamstwo, mendacium turpe, apertum, impudens; obyczaie, zob. Grubość (2).

Gruca, sorbitio ex avena, ptisanarium avenae.

Gruchać, gemere; (2) pogłoska, perstrepit rumor, percrebiscit fama.

Gruchot(anie), crepitus, sonitus, strepitus.

Gruchotać, crepitare, concrepare; (2) (na kawałki), diffringere, disjicere.

Gruczoł, glandula, struma; u koni, faucium tumor.

Gruczołowaty, glandulosus, strumosus.

Gruda, lutum frigore duratum, concretum.

Grudzień, December.

Grunt, fundamentum, solum; (2) fundus, ager. Grunt rzeczy, cardo rei, columen actionis.

Gruntować, fundare, firmare, roborare; (w malarstwie), inducere primo colore; praeparare, fundare picturam.

Gruntownie, solide, firmiter, accurate, diligenter; wiedzieć, certo tenere, exploratum habere.

Grun-

Gruntowność, soliditas, firmitas, subtilitas.

Gruntowny, stabilis, fundatus, solidus, firmus, subtilis, accuratus.

Gruntowy podatek, vectigal praediorum; (na wsi), census fundorum, solarium agrorum.

Grusza, pyrus.

Gruszecznik, vinum factitium e pyris; pyratum.

Gruszka, pyrum; (drzewo), pyrus.

Gruz, rudus, ruinae, rudera.

Gruzła, grumus, grumulus.

Gruzłować ić, in grumos cogere, (się) coaleascere.

Gryczak, placenta ex tritico Saracenico.

Gryf, gryps, (gryphis), gryphus; u skrypców, jugum.

Gryka, fagopyrum, panicum, far Saracenicum.

Grymas(y), ineptiae, ludibria, stomachus, deliria, nugae.

Grymaśnik, nugator, ineptus, mirum caput.

Grymasować, ineptire, nugari, delirare, ludere.

Gryszpan, aerugo, flos aeris.

Gryz, farina castrata, crimnum.

Gryźć, rodere, corrodere, mordere, frendere; orzech, frangere; się, angi, laborare, sollicitari, uri, dolere, sollicitum esse, discrutiari, male macerari; kogo, molestum alicui esse; aegritudine afficere, vexare, urere aliquem.

Gryzliwy (człowiek), sollicitus, anxius, aeger animo; (rzecz), acerbus, molestus, curae plenus, iniquus, gravis.

Gryzmolić, zob. Bazgrać.

Gryzmoły, zob. Bazgranina.

Grzać, (per)calefacere, tepefacere; się, tepescere; calescere, calefieri.

Grzanka, panarium segmentum frixum; quadra panaria tosta.

Grzbiecisty, cervice rigida, obstipa.

Grzbiet, tergum, dorsum.

Grzebać, fodere, radere solum, verrere terram; (2) zob. Gmerać; umarłego, humo mandare, condere in sepulchro; componere, contegere tumulo; humare, sepelire aliquem; funeri operam dare.

Grzebielucha, hirundo riparia, drepanis.

Grzebień, pecten; (do wełny), carmen; (u kura), crista; —byk, pectunculus.

Grzebło, strigil; kto ie robi, strigilarius.

Grzech, peccatum, noxa, admissum, vitium, labes conscientiae; lekki, minima noxa, lenius peccatum; wielki, nefas, flagitium grave, scelus; śmiertelny, crimen, flagitium capitale, facinus nefandum, piaculum.

Grzechot(anie), crepitatio, stridor, crepitaculi sonus, crepitus.

Grzechotać, crepare, crepitare, strepere, crepitaculorum sonum edere.

Grzechotka, crepundia, crepitaculum, sistrum.

Grzechotnik, (wąż), crotalites.

Grzecznie, liberaliter, comiter, officiose; modeste, observanter, eleganter.

Grzeczniś, falsus, fictus, ad simulationem compositus, parum firmus.

Grze-

Grzeczność, modestia, comitas, benignitas, verecundia; mores culti, decori.

Grzeczny, elegans, verecundus, cultus, commodus, officiosus, benignus, humanus.

Grzęda, area, areola, pulvinus; w polu, lira, porca; (2) (na którey kury siedzą), fulcrum gallinarum; (3) (na suknie), pertica in transversum suspensa.

Grzesznik, pravus, improbus, impius, malus, flagitiosus; wielki, pessimus, sceleratissimus; zakamieniały, plane depravatus, virtutis expers, impurus.

Grzeszność, pravitas, prava studia, cupiditatum potentia.

Grzeszny, obnoxius crimini, sceleratus, pravitati deditus, improbus, Deo ingratus.

Grzeszyć, perperam facere, peccare, labi, Deum offendere; impie, flagitiose vivere; pravitati indulgere; zob. Zgrzeszyć.

Grzmić, tonare, intonare, detonare. Grzmienie, coeli fragor, strepitus.

Grzmot, tonitru, fulminis ictus.

Grzmotać, Grzmocić, verberare, ferire, graviter percutere, manu pulsare.

Grzmotliwy, tonans; głos, vox horrenda, terribilis.

Grzyb, fungus, tuber, callus terrae; morski, tethea, (*ae* albo *orum*).

Grzybek, laganum; ova frixa (ad fungi similitudinem ducta).

Grzybiasty, (kształt), funginus; (miękki), fungosus, spongiosus.

Grzybieć, canescere, canitiem ducere.

Grzybienie (wodna lilia), nymphaea.

Grzywa, juba. Z grzywą, jubatus.

Grzywacz, palumbus, (a, es), oenanthe.

Grzywna, mna, mina, libra; (złotnicza), selibra; (2) (kara) mulcta pecuniaria.

Gubernator, praeses, praefectus.

Gubernia, provincia, dioecesis, praefectura.

Gubić, amittere, perdere, rei jacturam facere; kogo, tollere, perdere, pessumdare, affligere; się, pessum ire, perire, ruere.

Guma, gummi (nieodmienne), gummis.

Gumiennik, horrearius.

Gumienny, arcalis.

Gumno, horreum.

Gumować, gummi perluere, linere. Gumowanie, gummitio.

Gumowany, gummosus, gummi illitus.

Gunia, gausape, cilicium, tegumentum; suknia, penula gausapina, gaunacum.

Guniasty, gausapinus, gausapus.

Gurbić, complicare, plicas turgidas facere.

Gurt, cingulum, u siodła, lorum, vinculum.

Gusła, superstitio; religio falsa, superstitiosa. W g. wierzyć, superstitione teneri; ei servire, deditum, obnoxium esse.

Guślarz, superstitiosus, plenus superstitione, ea captus.

Gust, sensus; judicium; dobry, subtilitas, intelligentia, lepor; zły, sensus obtusus, barbaries, stupor; mieć dobry, recte judicare, acute videre; kto ma, intelligens, acutus; nie mieć, nil videre, torpere ad sensum rei; kto nic ma, hebes, barbarus, obtusus, imperitus, stupidus.

Gustownie, cum sensu, cum sale, lepide, scite, eleganter; nie, invenuste, fatue, sine, sale, barbare, illepide.

Gustowność, lepor, gratia, venustas; nie gust., nullus lepor, cet.

Gustowny, lepidus, scitus, commodus, elegans, venustus; nieg., insulsus, inconcinnus, inscitus, illepidus, invenustus, fatuus.

Guwernantka, magistra, educatrix.

Guwerner, magister, educator.

Guwniarz, sordidus, immundus, foedus; (2) decrepitus, ignavus, timidus, nihili. (3) cloacarum purgator.

Guwno, stercus, merda, oletum. G. poruszyć, Camarinam movere.

Guz, plaga, tuber, tumor.

Guzdrać się, lente agere; rem extrahere, ducere.

Guzica, uropygium, coccyx.

Guzik, clavus, torulus, sphaerula, orbiculus. Z guzikami, clavatus, orbiculatus.

Guzikarz, orbicularius; orbiculorum opifex (iedwabnych i. t. p.) textor.

Guzowaty, gibber; tuberibus plenus, sugillatus.

Guzowacić, tuberibus implere, sugillare, tuber efficere ictu.

Guzowacieć, tumorem ducere.

Gwaiak, guaiacum; lignum sanctum, Indicum.

Gwałcić, (prawa), licenter agere; jura violare, non observare; przymierze, fedus rumpere; przysięgę, jusjurandum fallere; pejerare; pannę, vitiare, vitium offerre, puditiam eripere; namówić do tego, pudicitiam expugnare; dać się, prostrare pudicitiam, stuprum sibi inferri pati, haud invitam vitiari.

Gwałciciel, violator (juris), ruptor (federis); stuprator; pudicitiae expugnator, raptor.

Gwałt, vis, violentia, impetus. Gwałtem, vi, violenter, per vim. Gwałtu! heus! succurrite, opem ferte; wołać, fidem publicam postulare. (u Rzymian, quiritari.) Gwałtu wołanie, auxilii imploratio, (u Rzymian, quiritatio). G. mi czynisz, ista quidem vis est.

Gwałtownie, impetu, violenter, vehementer, graviter, acriter, summa contentione.

Gwałtowność, contentio, vehementia, impetus; zob. Gwałt.

Gwałtowny, violentus, acer, vehemens.

Gwar(zenie), murmur, susurrus; gadanie, sermocinatio, confabulatio; ptaków, quaestus.

Gwarancya, cura, fides, auctoritas, sponsio pro aliquo.

Gwarant, sponsor, auctor, vindex, fidejussor.

Gwarantować, fidem suam interponere; periculum praestare; firmare fide sua.

Gwardya, corporis custodes, praetoriani; (2) cohors praetoria; konna, equites praetoriani.

Gwardyak, miles praetorianus, corporis custos.

Gwardyan, custos coenobii, ephorus, censor.

Gwarek, praefectus metallicus, operis metallici dominus.

Gwarzyć, garrire, confabulari; (iak ptaki), queri.

Gwazda (nina), Gwuzdać, zob. Bazgranina, Bazgrać.

Gwia-

Gwiazda, stella, sidus, astrum; ranna, lucifer; wieczorna, hesperus; (2) zob. Order.

Gwiazdarstwo, zob. Astrologia.

Gwiazdarz, fatidicus, Chaldaeus; interpres astorum, inspector siderum.

Gwiazdopatrz(nia), zob. Obserwatoryum.

Gwiazdopis, zob. Astronom.

Gwiazdzisty, stellatus, sidereus, stellans.

Gwicht, pondus, libramentum.

Gwint, conchatrochleae, retinaculum.

Gwintować, concham terebrare; (2) (rurę karabinową), fistulam ferream perforare.

Gwizd(anie), papysmus, sibilus.

Gwizdać, sibilare, labiis sonum ciere.

Gwóźdź, clavus.

Gwoździarz, clavarius.

Gwoździć, (armatę) obturare.

Gwoździec, zob. Kołtun.

Gwoździk, clavulus; (kwiatek), caryophyllus, (um); flos Indicus.

Gzić, tabano concitare, oestrei ictu inflammaro, incendere; się, oestreo percitum esse, ab asylo ictum esse; (2) zob. Igrać.

Gzems, projectura, zophorus, abacus, corona, opus coronarium; (nad drzwiami), prothyris, (um); (na murze naywyższym), lorica.

Gzik, (robak), oestrum, asilus.

Gzło, supparus, (um), subucula, vestimentum lineum.

Gzym(p)s, zob. Gzems.

H.

Haber, zob. Bławatek.

Habit, vestitus e formula, cultus ordini praescriptus; vestis ex more, ritu disciplinae.

Haczek, hamus, clavulus uncinatus.

Haczysty, aduncus, uncinatus, hamatus; ad hami similitudinem recurvatus.

Haft, fibula; (na sukni), opus phrygionium.

Haftarstwo, ars plumaria; phrygionica.

Haftarz, phrygio.

Haftka, clavulus uncinatus, fibula, spinter, zob. Haft.

Haftować, acu pingere, figuras acu intexere; variare, distinguere (vestem auro cet.).

Haftowanie, textilis pictura; opus plumatile, phrygionium.

Hak, uncus; (wielki), harpago, manus. Na haki rzucić, uncis infigere.

Hakowiec (ziele), rhamnus tertius.

Hakownica, sclopetum majus, tormento similius.

Halabard i. t. d., zob. Alabard, i. t. d.

Hałas, tumultus, motus, strepitus; zob. Zgiełk. Coż to za hałas? quid isthuc tumultus est? quid iste fert tumultus?

Hałasnik, strepens, clamosus, turbulentus.

Hałasować, strepitum edere, ciere; tumultuari. Czego hałasuiesz? quin tu quiescis.

Halcyon, alcedo, halcyon. Dzień, w którym rodzi, halcyonia.

Hal-

Halsztuk, zob. Alsztuk.

Hałun, alumen.

Hałunowany, aluminatus.

Hamernia, ferraria, aeraria.

Hamować, inhibere, cohibere, impedire, obstare, impedimento esse; gniew, reprimere furorem; vim furoris frangere, comprimere; moderari irae; wóz, sufflaminare rotam, currum sustinere. Hamowanie wozu, sufflaminatio.

Hamulec (wozu) sufflamen, remora; (namiętności), freni.

Han, (Tatarski), Tatarorum regulus, tetrarcha Scytharum.

Hańba, contumelia, dedecus, ignominia, probrum, flagitium.

Hańbić, famam perdere, sibimet infamiae notam inurere.

Hańbić, dehonestare, dedecorare, infamiam adspergere, dedecore et flagitio obruere.

Handel, mercatura, mercium commutatio.

Handlarz, mercator, institor; venditor (minutarius).

Handlować, mercaturam facere, exercere; mercaturae operam dare; commutare, vendere aliquid.

Handlowy, zob. Kupiecki; sąd, curia rei mercatoriae; tribunal causis mercatoriis cognoscendis, judicandis.

Haniebnie, turpiter, flagitiose, foede, indecore.

Haniebny, turpis, inhonestus, probrosus, dedecorus, foedus, flagitiosus, indecorus; (człowiek), maculosus, impurus; omnibus flagitiis obrutus, coopertus.

Haracz, tributum, vectigal, pensio. (Tributum, quod pendunt Christiani Turcis).

Harap, scutica cursoria, venatoria, gravior, longiori loro.

Haras, pannus Anglici fili; pannus Attrebaticus, fili solidioris.

Harbaytel, folliculus crinalis; nosić, crines in sacculum colligere.

Harc, proludium pugnae; velitatio; procursio ante aciem.

Harcab, crines in nodum collecti, bostrychus, cirrus.

Harcerz, zob. Alabardnik.

Harcować, konia, equum domare, condocefacere, fingere; (2) levi praelio concurrere, hostiam signis praesultare; hostem exciere, lacessere.

Harcownik, equorum domitor, exercitor; (2) (w boiu), excursor, provocator.

Hardość, pervicatia, stomachus, fastidium, contumacia, insolentia, protervia, ferocia.

Hardy, ferox, insolens, protervus, confidens, fastidiosus; — dzie, contumaciter, ferociter, insolenter, arroganter, tumide.

Hardzieć, inflari, (in)tumescere; superbiam, spiritus sumere.

Hardzić, (hardym robić), inflare, superbia implere.

Harfa, cithara major, psalterium, polichordum, nablium. Grać na h., cythara pulsare.

Harf(en)ista, lyricen, citharista; kobieta, citharistria.

Harmonia, (w Muzyce), harmonia, concentus; (2) (w życiu), concordia, consensio. W harmoniy żyć, concorditer agere.

Harmo-

Harmoniczny, congruus, aptus, consonus; (2) concors; —cznie, concorditer.

Hart, durities, soliditas; (2) canis venaticus, ad sylvas aptus.

Hartować, (in)durare, solidare, firmare; żelazo, ferrum (chalibe inducere,) roborare; ferrum candefactum aquae immergere.

Hasać, subsilire, exultare, emicare; (2) ad insaniam, nimium saltare.

Hasanie, exultatio; (2) saltatio immoderata, intemperantia saltandi.

Haser, jentaculum metallicorum (fossorum).

Hasło, signum, tessera.

Hauptwach, praetorium; caput stationum.

Haydamak, rusticus, agrestis; (2) ferus, incultus, inhumanus.

Hayduk, pedissequus, anteambulo (Hungaricus, Pannonico ritu vestitus).

Hazard, alea, casus, periculum, discrimen; wielki, incertissimus casus.

Hazardować, fortunam experiri, discrimini committere; się, periculum subire, in discrimen sese conjicere, periculo se objicere, in discrimen se dare.

Hazardowny, gracz, lusus incerti studiosus, aleator; gra, lusus, ubi fortuna, non ars dominatur.

He? quid agis?

Heban, ebenus; (drzewo), ebenum.

Hebanować, nigro colore tingere, nigro succo inficere.

Hebdomadarz, minister templi (coenobii) in hebdomadem.

Hebel, dolabra, planula; (wielki), runcina.

Heblować, dolare, dedolare; runcinare.

Heblowiny, ramenta.

Hebrayczyk, Hebraeus, Ebreus, Judaeus; —ski, Ebraïcus. Po hebr., Ebraice, Ebraica lingua.

Hece, venatio, ferarum agitatio; (2) hypodromus; (3) equorum certamen, cursus.

Hecować, venari, agitare, sectari cursu, persequi; (2) equis decurrere, decertare.

Hektyczny, —yk, tabidus, phthysiacus, tabe correptus.

Hektyka, tabes, phthysis; dostać, tabescere; tabe carpi, corripi.

Hełm, galea, cassis, cassida. W hełmie, galeatus. H. wdziewać, induere, aptare.

Hemeroidy, i. t. d., zob. Krwotok.

Heraldyka, insignium (clypeorum sculpendorum, designandorum) explicandorum usus; (heraldica).

Herb, insigne, clypeus; (na sygnecie) aposphragisma, signum; mieć, uti insigni, clypeo insigniri.

Herbarz, liber insignium descriptionem continens; (2) zob. Zielnik.

Herbata, herba Sinica; thea, tea; gotowana, teae potus, decocta Sinica.

Herbatniczka, theoteca; arcula, capsula teae servandae.

Herbopis(arz), insignium designandorum, clypeorum explicandorum peritus.

Herbownik, qui eodem insigni utitur, eodem clypeo insignitur, ejusdem gentis est.

Herbowny, gentilis, gentilitius; człowiek, cui jus est clypei, imaginis.

Heretyk, haereticus; erroris auctor, faustor, defensor.

Heretycki, haereticus, falsus. Po heretycku, impie, false, haereticorum more.

Herezya, haeresis, error gravis in rebus divinis.

Heroiczny, fortis, animosus, intrepidus; czyn, facinus praeclarum, illustre, magnum.

Heroina, Amazon, virago, virilis animi femina; (2) bellatrix.

Heroizm, animus imperterritus, intrepidus, fortis; (2) zob. Heroiczny czyn.

Herold, praeco; (do nieprzyiaciela), caduceator, nuntius, interpres; (u dawnych fecialis do wypowiadania woyny).

Herszt, dux, caput, auctor turbandi, sceleris inventor, princeps, monstrator; furum maximus; latronum caput.

Herweget, (u prawników) suppellex mariti.

Hetman, summus dux, praetor; (*imperator* teraz wcale niestosowny wyraz); Wielki Hetman koronny, Litewski, dux belli summus Reipublicae Poloniae, Lithuanicae.

Hetmanić, copias ducere, bellum administrare, summae rei militaris praeesse.

Hetmaństwo, imperium rei militaris, exercitûs cura.

Hey, evax, euge, evohe, evoe, ohe!

Hiacynt, hyacinthus.

Historya, historia, rerum gestarum scientia; (2) res gestae; ordo rei, narratio.

Historyczny, historicus; błąd, lapsus in historia.

Historyk, historiarum gnarus, rerum gestarum peritus; (2) zob. Dzieiopis.

Hiszpań(czyk), Hispanus; -ński, Hispanicus.

Ho, ho! hui, papae!

Hoboista, cornicen, tubicen; qui canit lituo Gallico.

Hobóy, lituus Gallicus; fistula lignea, leni stridore.

Hodować, curare, fovere, tueri.

Hołd, clientela, (feudum), beneficium. Hołd składać, clientem, beneficiarium, (vasallum) se fateri, ferre; beneficii necessitudine teneri; (2) vectigal pensitare.

Hołdować, t. i. bydź hołdownikiem; zob. w popoprzedzaiącém i następuiącém.

Hołdownik, cliens, beneficiarius, (vasallus); (2) stipendiarius.

Holenderya, villa pecuaria.

Hołoble, temo bifurcus.

Hołota, plebs, fex hominum, infimi; (2) zob. Gołota.

Holować, moliri, promovere (navigium).

Hołupiec (w tańcu), subsultus, exultatio, ictus pedum; robić, exsilire, emicare, saliendo pedes jactare, pedibus insonare.

Honor, honestas; (u ludzi), fama, existimatio, fides; zachować, famam tueri, fama incolumi esse; stracić, infamia notari. Na honor, per fidem meam, ita vir bonus habear, §. 256. Słowo honoru dadź, fidem suam obligare. Dosłużyć się honorów, ornari, ad dignitates evehi, honores adipisci. H. komu uczynić, ornare; honore augere, extollere, prosequi (nb. nie honorare). Mam h. go znać, contigit mihi eum nosse. Uczyń mi ten h., (ea re) me dignari, ornare, condecorare velis. Honory czynić, salutandi officio fungi; obire munia afficiorum.

Horda, turba, coetus, multitudo.
Horno, fornax figulina.
Horodnictwo, arcis praefectura; (2) praefectura armorum.
Horodniczy, arcis, castelli praefectus, magister; (2) praefectus armorum.
Horyzont, horizon; quo longissime conspectum oculi ferunt; quoad prospicere datur.
Horyzontalny, planus, aequus; linia, linea per planum ducta; — lnie, in plano; leżyć, in planum porrigi.
Hostya, panis eucharisticus, liturgicus.
Hospodar, princeps, satrapa, eparchus.
Hoynie, multum, largiter, liberaliter, munifice, benigne, affatim, amplissime.
Hoyność, munificentia, liberalitas, beneficentia, largitas, benignitas.
Hoyny, benignus, beneficus, liberalis, largus, munificus.
Hoży, alacer, vigens, hilaris, laetus, promtus.
Hrabia, comes; młody, (Hrabicz), filius comitis.
Hrabstwo, comitis dignitas, fastigium; (2) ejus provincia, bona, agri.
Hu, evax, evoe!
Huczny, głos, vox magna, sonora; muzyka, concentus plenus, bene instructus, multorum organorum, multarum vocum; śpiew, chorus frequens, numerosus; wesele, nuptiae cum tripudio, cum saltatione.
Huczyć, (iak sowa), gemere; (iak ogień), fremere; (2) strepitum edere, strepitare; insonare, sonitum edere. Huczy w brzuchu crepat venter, intestina murmurant, crepitant.
Huf(iec), manipulus; (iazdy), turma; (2) agmen, acies.
Hufnal, clavus solearis.
Huk, strepitus, sonitus, clamor; (2) zob. Mnóstwo.
Hukać, zob. Huczyć.
Hukliwy, zob. Huczny.
Hulać, comissari, oblectari, hilarari, animum diffundere.
Hultaić się, dissolute, efuse, profuse vivere; moribus esse perditis.
Hultay, profusus, perditus, corruptus, nebulo, dissolutis moribus.
Hultaystwo, vita dissoluta; mores dissoluti, perditi; socordia; (2) colluvies, fex hominum.
Humerał kapłański, linteum, quo in sacris utuntur; capital, velum.
Humor, humor; (w powietrzu), humiditas. H. (mina), animus, ingenium; dobry, hilaritas; zły, stomachus, tristitia. W dobrym h., laetus, hilaris; w złym h., tristis, stomachosus.
Hupka, spongia.
Hurmem, agmine, catervatim, magno numero, frequentes, conglobati; (rzeczy), acervatim.
Hurtem, (kupować, przedawać), integra corpora, magnas partes, de penu, totum (vendere, emere), ampliorem mercaturam facere, partibus amplioribus emere.
Hurtownik, mercator, penuarius; mercator amplioris loci, ordinis; (megalopola).
Hurtowy handel, mercatura amplior, honestior, major.
Hurtować, cratibus stercorare agrum; (2) zob. Hurtem.

Hurty, mandra, caula, septum.
Huśtać, i. t. d., zob. Chuśtać, i. t. d.
Huta, officina aeraria, ustrina; szklanna, vitraria; caminus hyalurgicus.
Hutarze, operae ad caminos; od szkła, vitriarius, hyalurgus.
Hutman, magister, praefectus metallicus; operarum custos.
Huzar, eques (levis armaturae Hungaricus,) Ungarico more cultus. Po huzarsku, Pannonico cultu; Ungarice, in morem Ungarorum cultus.
Hybel, i inne na Hy, patrz w Hi albo He.
Hycel, excoriator; qui carnifici, carnificinae operam praebet.
Hydzić, komu co, odium, nauseam movere; kogo, suspectum, invisum aliquem reddere.
Hyena, hyaena.
Hypokondrya, morbus hypochondriorum, malum hypochondriacum.
Hypokondryczny, hypochondriacus; (2) tristis, tetricus, anxius.
Hypokondryk, hypochondriacus; cui pituita molesta est; bydź, laborare ex hypochondriis, conflictari morbo hypochondriorum, eo vexari.
Hypokras, vinum aromaticum, quod aromatis saporem refert.
Hypokryt, simulator virtutis, specie pius, pietatis simulator, histrio, hypocrites, (a).
Hypoteczne Archiwum, tabulae, commentarii hypothecarum; księga, index, album hypothecarium.
Hypoteka; hypotheca, fundi pignus; mieć na czém, actionem habere pignoris in fundo; kto ma, creditor hypothecarius, creditor ex pignore fundi. Dadź komu h. na czém, obligare fundum; pierwszą, primo alicui fundum oppignorare. Pod warunkiem h., conditione, cum clausula hypothecaria.

I.

I, et, ac, -que, quoque, atque, etiam.
Ia, ego. Kto ia? egone? Iażto miałem zrobić, powiedzieć? Egone ut fecerim? Mene dixisse? Ia zaś, equidem. Ia sam, egomet, ipse ego.
Iabłecznik, vinum e pomis factitium, vinum melinum.
Iabłeczny (co do farby), scutulatus, pomellatus; zupa, puls e pomis, pomaria.
Iabłko, malum, pomum; słodkie, melimelum; rayskie, colocynthis.
Iabłoń, malus, pomus.
Iąć, zob. Imać.
Iad, venenum, fel, virus, furor; zionąć, saevire, furere.
Iadalnia, coenatio.
Iadalny, esculentus, edulis, esui aptus; pokóy, zob. Iadalnia.
Iadło, cibus, edulium, alimentum, victus copia; (dla zwierząt), pastus, pabulum.
Iadowity, noxius, pestifer, venenatus, veneno infectus; trunek, veneni haustus.

Iądro, nulceus; wyiąć (np. z iabłka), enulceare (pomum); iądro u zwierząt, testiculus. (winnych iagod), acinus. Skórka na iądrach, tunica, folliculus. Pełny i., acinosus.

Iadwichna, Iadwisia (do śpilek), pulvinus (pulvinulus) aciarius.

Iaglany, miliarius. I. kasza, puls miliaria, puls candida e milio.

Iagły, milium, milii grana.

Iagnie, agnus; (małe), agnellus, agniculus.

Iagnięcy, agninus; mięso, caro agnina.

Iagoda, bacca; winna, uva, racemus; mała, astaphis; na twarzy, mala, genae.

Iagodzisty, acinosus, (uvifer), baccifer.

Iaie, o, ovum; miękkie, sorbile; miękko gotowane, molle; swieże, tenerum, recens; zatęchłe, requietum; prożne, hypemenium, irritum, zephyrium. Kręcić się iak z iaiem, ante tempus trepidare, in vanum festinare. Obchodzić się iak z i. Caute, molli articulo, timide tractare. Dopiero z iaia wyszedł, tener, nuper editus, immaturus. Mędrsze iaio niż kura, magistrum notat discipulus.

Iaiecznica, ova fricta, frixa e butyro.

Iaiecznik, laganum; libum ex ovorum coagulis, panis crocatus.

Iak, (niż), quam, atque, ac, §. 215. Iak? quid agis? Jakby, ac si, quasi, veluti, ceu, tanquam; perinde ac si. Iak biie, tak biie, ut illum caedere coepit, caedit usque et usque. Iak bieży tak bieży, ut se in pedes conjecit, properat. Iak chodzi, tak chodzi, postquam coepit ambulare, hactenus non desistit. Jak dobrze, tak d., bona bonis cumulantur. Iak źle, tak ż, mala malis succedunt. Iak kto może, prout ferunt facultates; pro se, pro suis opibus quisque. Iak to ludzie, ut sunt homines. Iak mi się zdaie, ut ego quidem sentio, ut mea fert opinio. Iakeś dobry, per tuum te ingenium oro.

Iąkać się, balbutire, haesitare; titubanter, haesitanter loqui; in loquendo offendere.

Iąkała, balbus.

Iąkanie, cunctatio, lingua gravis, os balbum.

Iaki? qui? qualis? cujusmodi? Iaki bądź, cujusque modi, qualiscunque, qualislibet. Iaki iest, (taki wezmę), quemvis, quemlibet; quodcunque sit, qualecunque est, cet.

Iakiś, quidam, nonnemo. Iakiś poczciwy człowiek, probum vero hominem. Iakiś oszust, scelus vero hominis. Iakaś to filuterya, aliquid doli subest, fraude res agitur; sanum, sincerum non est; ulcus latere, subesse videtur. Iakiś ty biedny! głupi! o te miserum! te stultum!

Iako? quomodo(nam)? quonam modo? qui? (z gniewem), quid? malum, ain'? pergin'? Iako (teraz, tak i. t. d.), quemadmodum, ut, uti, veluti; juxta atque. Iakoby, sicut, sicuti, ceu, veluti, prout, tanquam. Iako król, more regio. I. góra, montis instar.

Iakokolwiek, Iakotako, utcunque, qualitercunque.

Iakożkolwiek bądź, utcunque erit; quodcunque demum sit.

Iakoś, quodammodo; (2) forte, casu, fortuito. Iakoś mi się wymówiło, me invito dixi.

Iakość, natura, conditio, qualitas.

Iako to, ut, exempli causa, quod sit exemplo, verbi gratia.

Iałmużna, stips, eleemosina; dawać, erogare stipem, dare aliquid pauperibus.

Iałmużniczy urząd, cura pauperum publica; puszka, aerarium pauperum, gazophylacium templi, cippus stipi colligendae; (do chodzenia z nią), arcula pauperaria.

Iałmużnik, curator pauperum, quaestor publicae liberalitatis; (co zbiera), stipis coactor

Iałowica, (młoda krowa), juvenca, junix, bucula; (niepłodna), taura.

Iałowiec, juniperus.

Iałowy, pinguedine non imbutus; non unctus; (2) krowa, taura.

Iama, cuniculus, cavum, cochlax.

Ianczar, pedes Turcicus, triarius; —ry, robur peditum, phalanx; (do Muzyki) zob. Żele.

Ianczarka, pyrobolum Turcicum; pyrobolus Turcicorum peditum, triariorum.

Ianczarska muzyka, concentus Turcicus.

Ianowiec (ziele), genista. Spartum; gdzie rośnie, Spartarium.

Iapurt, malus agrestis (poma ferens grandia, semper virentia, insuavia).

Iar, fruges aestivae.

Iarczak, ephippium cum toris duobus, sella velita.

Iarka, Iarkisz, triticum trimestre.

Iarmark, mercatus, nundinae.

Iarmarkowy, nundinalis, nundinarius.

Iarmułka, galericulus.

Iarmuż, asparagus.

Iary, hornotinus, hornus sitanius, trimestris, aestivus; mlecz, (ziele), peplus, syce, (ces.).

Iarząbek, attagen (a); gallina rustica; perdix montana, silvestris.

Iarząca świca, cereus.

Iarzębaty, guttatus.

Iarzębina, sorbum; (drzewo), sorbus; (iagody), sorba, (orum).

Iarzęcy miód, zob. Lipiec.

Iarzmo, jugum; włożyć, jugo subdere, jugum imponere. Do iarzma, subjugis, jugatorius, jugi patiens, jugo aptus; ad jugum. Iednego iarzma, jugis.

Iarzyna, olus, germina hortorum; gdzie przedaią, forum alitorium.

Iasgier, Iaskier, strumea, renunculus.

Iaskinia, specus, antrum, caverna.

Iaskółczy, hirundinus; kamień, chelidonius; ziele, chelidonia; hirundinaria minor.

Iaskółka, hirundo, avis hospita; (ryba), chelidon.

Iaskrawy, vitreus, fulgens, vitro assimilis, radians; koń, equus albos oculos habens.

Iasła, (do noszenia), aerumnalae, furca.

Iaśmin, apiaria Hispanica, jasminum; meliphyllum, citrago.

Iaśnie, clare, dilucide, perspicue, luculenter, liquido. I. Wielmożny, generosissimus;

simus; (hrabia), perillustris. Iwgo Pana uniżony, nominis tui perillustris (generosissimi) observantissimus, (cultor addictus, fidus).
Iaśnieć, fulgere, lucere, clarere, splendere; (w towarzystwie), eminere.
Iasność, claror, fulgor, claritas, splendor, nitor; (nauki), evidentia, perspicuitas.
Iasnotka (ziele), cynocephalia, aglaophotis.
Iasny, clarus, splendidus, nitidus, lucidus; dzień, serenus dies; noc, nox sublustris; (iak niebo), serenus, purus, sine nube; (iak szkło), pellucidus, perspicuus; (iak obłok), candicans; (iak metal), splendidus, tersus, nitidus; (kolor), vigens, lucidus, laetior; (rzecz), evidens, explicitus, perspicuus, manifestus; kłamstwo, merum, germanum, verissimum mendacium.
Iaspis, jaspis.
Iastrząb, accipiter.
Iastrzębi, accipitrinus; kamień, hieracites.
Iastrzębiec, (ziele) accipitrina, lactuca silvestris.
Iaszcz(yk), vas asservandis (in via) cibis (accommodatum).
Iaszczur, (ryba morska), lacertus, parianus, graculus.
Iaszczurczy kamień, saurites.
Iaszczurka, lacerta, stellio; (2) falsus, improbus, ad fallendum compositus; (3) zob. Furya.
Iatki, macellum; mięsne, carnarium, taberna carnaria.
Iątrew, zob. Bratowa.
Iątrzyć, in pus vertere, suppurare, acerbare vulnus; kogo, exacerbare, axasperare, exulcerare animum; iram, bilem movere; się na kogo, tacita exestuat ira.
Iątrznica, apexabo; botulus cruore distentus, impletus.
Iaw, vigilia. Na iawie to było, manifesto, in vigilia factum, vigilanti accidit.
Iawnie, manifesto, evidenter, planissime.
Iawny, manifestus, planus, apertus; rzecz, notus, in confesso, haud obscurus, vulgatus.
Iawor, platanus, acer.
Iaworowy, plataninus, acernus, gaik, platanon.
Iaź, Iazica, rubellio, erythrinus.
Iazda, (konno), equitatio, equi usus; (wozem), vectatio, vectura; (wodą), cursus, via; (2) zob. Konnica.
Iaźdź, porculus, porcellus, perca fluviatilis.
Iaźmin, zob. Iaśmin.
Iaźwiec, echinus terrestris.
Iba, (ptak), ibis (*gen.* ibidis, albo ibis).
Idea, zob. Wyobrażenie.
Idealnie, animo, mente, cogitatione.
Idealność, Idealizm, error, morbus nihil esse putantium, Pyrrhonismus; (2) opinio negantium adjuncta per se esse; Roscellinismus; (3) quod sensu percipi nequit; quod mente tenetur; forma animo concepta; species cogitatione informata; imago.
Idealny, mente, animo, cogitatione tenendus, spectandus; incorporeus, fictitius.
Iechać, vehi, proficisci; dokąd, pergere, iter facere, instituere aliquo; profectionem facere, cursum contendere aliquo; na koniu, equitare; equo vehi, ferri; equo iter ingredi; na wozie, (in)vehi, iter facere curru.

Ięcie.

Ięcie, zob. Imanie.
Ięczmień, hordeum, mola; myszy, (ziele), phaenicea, murinum hordeum.
Ięczmienny, hordaceus, hordearius.
Ięczmyk, (na oku), crithe, chalazion, tuberculum in palpebra grandinis instar.
Ięczyć, gemere; gemitum edere, ciere; gemitu dolorem testari.
Ieden, unus, solus, singulus. Ieden drugiego, alter alterum, alius alium. Jeden z nich (dwóch), alter e duobus, alteruter. I. za drugim, alius super (post) alium. Iedna bitwa po drugiéy, continuantur proelia, continuo pugnatur.
Iedenaście, undecim; razy, undecies Po ied., undeceni.
Iedenastek, (endecas), numerus undecim continens.
Iedenastokąt, endecagonum.
Iedenasty, undecimus.
Ieden zawsze, unus idemque; idem semper.
Iedlina, abies, ilix, sapinum.
Iednać, (kogo z kim), conciliare aliquos inter se, pacem inter aliquos, animos ad benevolentiam; componere controversias, contentiones; in pristinam concordiam distractos reducere; concordiam constituere, conglutinare; discordiam tollere; dirimere controversias, altercationes; się z kim, redire cum aliquo in gratiam; pacificari; inimicitias ad amicitias traducere; sobie łaskę u kogo, gratiam parare apud aliquem; alicujus voluntatem, amorem, gratiam sibi conciliare.
Iednacz, Iednawca, arbiter, pacificator, conciliator, reconciliator, sequester; sądowy, disceptator, arbiter.
Iednak, tamen, attamen, verumtamen, nihilo secius, nihilo tamen minus.
Iednako, idem; similiter; nihilo melius (plus, minus); aeque, itidem, pariter.
Iednakość, unitas, convenientia, consensio, eadem forma, unum genus.
Iednakowy, consentiens, congruus, consentaneus, conveniens, similis. Zupełnie i., ejusdem generis, in unam formam cedens, ut ille, ut congruat illi.
Iedno, unum. To wszystko iedno, parum refert, nil interest. Zawsze iedno prawić, centies dicta repetere, recoquere; eadem chorda oberrare; cantilenam eandem canere I. z dwoyga, utrum libet, utrum placet.
Iednobrzmiący, consonus, congruus, similis.
Iednochod(a), tolutilis gradus, mollis glomeratio crurum alterno explicatu. I. chodzić, glomeratim incedere, tolutim incessus carpere. Kto tak chodzi, tolutarius.
Iednochodnik, (koń), equus tolutarius; gradarius, astur, asturco.
Iednoczyć, (con)jungere, (con)sociare, ad unum caput revocare, in unum corpus redigere; się z kim, alicui jungi; aliquem sibi adjungere, sociare; (2) zob. Iednać.
Iednodzienny, unius diei, dialis; biegacz, hemerodromus cursor; robaczek, hemerobius.
Iednolist, (ziele), ceratia, unifolium.
Iednomyślnie, uno animo, unanimi consensu, (unanimiter).

Iedno-

Iednomyślność, unanimitas; studiorum, animorum, voluntatum consensio.

Iednomyślny, unanimis, unanimus; eodem animo, studio, sensu; similiter animo affectus; bydź, idem sentire, probare, velle, nolle.

Iednonogi, monoscelus; stół, monopodium.

Iednooki, cocles, unoculus, luscus.

Iednoraki, simplex.

Iednoręki, unimanus, mancus homo.

Iednorodzony, unicus, unigena, (unigenitus).

Iednorogi, unicornis.

Iednorożec, monoceros.

Iedność, unitas; (2) concordia, consensus. Zyć w i., concorditer vivere, (summa) concordia agere.

Iednostaynie, uno tenore, sine variatione ulla, aequabiliter; —ność, tenor, aequabilitas; simplicitas, varietas nulla.

Iednostayny, simplex, aequalis, uno tenore factus, unius modi, qui partibus non constat.

Iednotliwy, semel factus, datus, adhibitus; semel fieri solitus.

Iednowładny, Iednowładzca, —dztwo, zob. Samowładny i. t. d.

Indnożeniec, qui unam habet, (habuit) uxorem, (monogamus).

Iednożeństwo, matrimonium cum una junctum, conjugium cum uno initum; (2) mos, qui, vetat plures ducere uxores, pluribus nubere; (monogamia).

Iędrnieć, solidari, densari, vigere.

Iędrość, natura solida, spissa; densitas.

Iędrny, spissus, densus, solidus, pressus; (2) vigens, succi plenus, recens.

Iedwab', sericum, bombycinum, bombyx.

Iedwabnica, (robak), bombyx.

Iedwabnik, bombycinator, —trix

Iedwabny, sericus, bombycinus; (całkiem), holosericus; połiedw., subsericus, e serico mixtus; fabryka, bombycinatoria; (2) słowa, verba speciosa, simulata.

Iędyk, gallopavus; —czka, meleagris.

Iedynak, filius unicus; —czka, unica filia.

Iedynie, unice; tantum; non plus (*cum ablat.*), nonnisi. Iedynie dla tego, ea sola de causa.

Iedyny, unicus, solus; I. człowiek, optimus, carissimus. Iedyny do tego, huic rei aptissimus; do żartów, jocosus, facetus, multi joci.

Iędza, zob. Furya.

Iedzenie, zob. Iadło. Do iedzenia, zob. Iadalny.

Iegomość (Pan Dobr.), vir clarissimus, amplissimus, ornatissimus. Iego król. Mość, rex potentissimus, invictissimus. I. Ces. Mść, imperator augustissimus, invictissimus.

Ielec, zob. Gifes.

Ieleń, cervus, subulo; (brodaty), tragelaphus, hippelaphus; (kosmaty), tarandus.

Ieleni, cervinus, cervarius; szczaw, hemionitis; trut, (ziele), laemeum; skóra, nebris.

Ielita, intestina, viscera, fendicae.

Ielonek, hinnuleus, pullus cervinus; (robak), scarabaeus cornutus.

Iemiel, Iemioła, viscum.

Iemiołucha, (ptak), gnaphalus.

Ienerał, praefectus copiarum, dux; konnicy, equitum magister; (w zakonie), caput, primus, magister, princeps, praesul, praeses, antistes ordinis.

Ienerałbas, fundamentum harmonicum; summa lex harmonicae; formula musica, harmomonica; (w nótach), vox ima intervallis notata; concentûs fundamentum.

Ieneralny (przy osobach), primus, summus; (przy rzeczach), universus; de re universa, summa, omnium; zob. Główny.

Ieniec, zob. Braniec.

Ieno, zob. Tylko. Ieno co, zob. Dopiero co.

Ieograf, i. t. d., zob. Kraiopis, i. t. d.

Ierzyk, (ptak), cypoelus, Apus, (apodis).

Ieść, edere, cibo fungi, uti; cibum capere, capessere; corpus curare, cibo uti; vesci; cokolwiek, gustare, delibare, paullulum assumere; przy stole, coenare; obiad, prandere; dużo, avide cibum appetere; kto ie dużo, edax, multi cibi, avidus. I. nie dużo, modice edere; parco, pauco cibo de fungi. Kto ie mało, non multi cibi. I. z apetytem, appetere, probare, libenter edere; nie, aversari, fastidire, aspernari. Kto nie pracuie, niech nie ie, operâ, (e) quaeritur victus. Nie dadź i. za karę, cibo fraudare, inedia castigare. Nie mieć co ieść, victu carere, non habere, quod edas; I, mi się chce, esurio.

Iesień, autumnus; życia, maturior aetas.

Iesienny, autumnalis; pogoda, tempus autumnale, quale fert autumnus.

Iesion, fraxinus. Z iesionu, fraxineus, fraxinus.

Iesiotr, sturio, acipenser, porculus marinus.

Ieśli, zob. Ieżeli.

Iestestwo, zob. Bytność; Istność.

Ieszcze, (wtenczas), jam ab illo tempore, jam inde, etiam tunc. Dotąd i., adhuc, nunc etiam, etiamnum. I. więcey, etiam, ultro, insuper, amplius. I. nie, nondum, nihil dum, nec dum. I. raz, rursus, denuo, semel etiam. Ieszcze będziesz rezonował? etiamne obloqueris? I. daley; porro etiam.

Ież, herinaceus, eres; cudzoziemski, hystrix; morski, echinus (marinus).

Iezdny, (po którym iechać można), equitabilis.

Ieździec, eques; (na wozie), vector.

Ieżeli, si, an; gdzie, sicubi, nuncubi. Ieżliby, si qua, si forte. I. tylko, si modo, si tamen. I. zkąd, sicunde. I. się nie mylę, nisi fallor; nisi me animus, opinio mea fallit. I. nie, nisi. Ieźli (pytaiące), zob. Czy?

Iezioro, lacus, stagnum.

Ieżowiec, hystrix.

Ieżówka, arbutus; owoc, arbutum, arbuteus fetus.

Iezuita, Jesuita; ex sodalibus, sodalitii, societatis Jesu.

Igzyczek (w gardle), lingua parva, ligula.

Igzyczki, (ziele), lanceolata; siwe, leontopodium.

Ięzyczné (pieniężna kara za plotki), linguarium; płacić, verba redimere.

Ięzyk, lingua; (2) sermo. Długi i., fotilis, linguax, locutulejus, male temperans linguae.

Ieżyna, rubetum; gałązka, rubus; iagoda, mora rubi.

Igielnik, aciarium, theca aciaria, theca acuum.

Igła, acus. Ucho u igły, foramen acûs, auris.

Iglarz, qui facit, (vendit) acus, (aciarius opifex), acuum venditor.

Iglica, (ryba), acus, (*gen.* aci), bolone; włoska (ziele), ruscum.

Igliczka, ligula.

Igrać, ludere, jocari, nugari, ineptire.

Igranie, Igraszka, ineptiae, nugae, lusus, jocus, crepundia, ludibria.

Igrzysko, spectaculum, ludi; certamen ludorum, agon gymnicus; sprawiać, edere, agere ludos, spectacula; kto ie sprawia, munerarius; magister ludorum. I. losu, ludibrium fortunae; bydź, magna casuum varietate jactari.

Ikra, (rybia), ova piscium. Wiele maiący, wydaiący ikry, oviparus.

Ił, uligo.

Ile, quantum, quod, quid. quid. Ile? quot? quantum? quoteni? quam multum, multi? Ile się mnie tyczy, quatenus me spectat Ile iest, quotquot sunt. Ilekolwiek, (in)quantumcunque. Ilekroć, quoties(cunque). Ile tyle, quantumvis, quantulumcunque.

Iłki, Iłowaty, limosus, coenosus, uliginosus.

Iloczas, metrum, prosodia.

Iloczasować, ad mensuram pronuntiare; ad metrum, ad numerum efferre; percutere.

Iloraki? quotuplex?

Ilość, numerus, multitudo; (u Matematyków, quantitas).

Iluminacya, ignes festi, lumina (per urbem) festa; iest, collucet (urbs, cet.) festis ignibus, luminibus; lumina festa (per urbem) conspicantur; robić gdzie, zob. następ.

Iluminować, (urbem, hortum cet.), collustrare (luminibus festis), festos ignes accendere; mapę, distinguere coloribus, pingere, variare, attollere. Iluminowany (iak mapa), pictus, varius, versicolor.

Im, quo, quam, quanto. Im — tém; zob. §. 142.

Imaginacya, (iako władza duszy), phantasia, vis imaginum fingendarum; żywa, evidentia imaginum concipiendarum; (2) opinio, cogitatio, conjectura; species imago rei; prożna, error animi, falsa species. Same im., somnia, figmenta, commenta.

Imaginować sobie, credere, putare; (przyszłość), exspectare, opinione praecipere; zob. Wyobrażać, Wystawiać sobie.

Imać, kogo, injicere manus alicui; comprehendere, per vim abducere, capere aliquem. Ięła się go choroba, łakomstwo, invasit animum cupiditas bonorum, incessit in eum morbus; Iął się płakać, prosić albo: On w płacz, w prożby. Takie konstrukcye naylepiey w łacinie wyrażać przez Infinitivum historicum: Tum ille flere et orare; zob. §. 297. Nie ma się czego iąć, vacao

vacat opere, friget; non habet, quod agat. Nie śmiem się tego iąć, haud scio, qua parte rem aggrediar. Farba się (tego) iąć nie chce, respuit colorem. Iął się ogień, zob. Zaiąć się.

Imanie, prehensio, comprehensio.

Imbier, Zingiber, (nieodmienne, także) zingiberi, zinziber.

Imbryk, cantharus (caldarius; ieżeli od kawy).

Imie, nomen; (rzeczy), appellatio, vocabulum. Iak ci na i., qui vocare? quod nomen, quid nominis tibi est? Mam imie N., vocor N. mihi nomen est N.; nb zob. §. 151. Mieć dobre imie u ludzi, bene audire; laudari; esse, florere existimatione secunda; nie, male audire; flagrare rumore malo, adverso. Dadź i., nomen ponere. W imieniu króla, regis loco, vice; auctoritate principali; potestate a rege concessa. Przychodzę w i. króla, venio missus a rege. W moiém i. pro me, meis verbis, a me. Po imieniu nazwać, nomine, nominatim appellare. W i. Boskie, bene vertat.

Imieniny, nominalia, nominis memoria; dies nomini festus; dies nominis memoria laetus, insignis. Wiersz na i., carmen onomasticum.

Imiennictwo, idem nomen.

Imiennik, cognominis.

Imiesłów, Participium.

Impertynencya, zob. Gróbiaństwo; zrobić, immodestius agere, rustice facere.

Impertynent, importunus, violentus, immodestus; zob. Burdal.

Impresya, zob. Wrażenie.

Inaczey, aliter, secus. Inaczey niż, secus quam, ac, atque; aliter, aliorsum ac, atque.

Inąd, zkądinąd, aliunde, ex alia parte, ex alio loco.

Inakszy, alius, diversus, alius generis, non talis; longe diversus, aliusmodi.

Incepta, (zaczęcie u Muzyków), modus, tonus, decantatio; podawać, praecinere, praeire, exordire.

Incyzya, incisio, incisura; robić, incidere.

Indagacya, examen, indagatio, exploratio; robić, czyli:

Indagować, quaerere, examinare, indagare, exquirere.

Index (w zegarku), gnomon, index, stylus, radius.

Indygienat, jus indigenae, civitatis; jus civis.

Indygo (farba), indicum, color balaustinus.

Indyiska kura, meleagris, gallina Africa gibbera, ales ab Indis; avis Numidica, Lybica.

Indzie (y), Gdzieindziey alibi, alio loco, alia parte.

Inędy, alia parte, alia via, per aliam partem, alio aditu.

Infamacya, zob. Zhańbienie.

Infamia, infamia, rumor malus, fama aversa.

Infamis, infamis, intestabilis, scelestus, improbus; stać się, famae jacturam facere.

Infam(is)ować, intestabilem reddere; famam adimere, fidem abrogare alicui; fidem alicujus in dubium vocare, improbum aliquem habere.

Infant, —tka, princeps hereditarius, a; primogenitus, a (regis Hispanici).

Infanterya, —terzysta, zob. Piechota, Piechotny żołnierz.

Infi-

Infima, ordo infimus, schola prima, ordo extremus.
Infimista, ordinis infimi, extremi alumnus.
Infirmarya, aegrotorum cubiculum, ubi aegroti cubant; (valetudinarium).
Infirmarz, —rka, aegrotantium custos, curator, trix; aegris adjuvandis (*dat.*).
Informacya, monitus, consilium, sententia rei persequendae, agendae, regendae.
Informować, edocere aliquem, rem alicui exponere, explicare.
Infuła, infula; (biskupia), tiara, apex.
Infułat, abbas infula ornatus; antistes jure, dignitate, auctoritate episcopali.
Infuzya, infusio, infusus; (napóy, w którym co mokło), dilutum.
Inkarnat(owy), lucide rubens, ex candore rubens.
Inkaust, zob. Atrament.
Inklinacya, zob. Skłonność.
Inkognito, (*subst.*) occultatio, dissimulatio personae, nominis, dignitatis, honoris.
Inkognito, (*adject.*), dissimulatus; celans, non exhibens, qui sit; velut ignotus, velut alius.
Inkognito, (*adv.*), celato nomine, sub aliena persona; nomine alieno, dissimulato; iechać, ita incedere, ut agnosci nolis, ut celes, qui sis; omnes fallere velle transeuntem, commorantem: ignotari velle; cuncta defugere, recusare, qui notere.
Inkorporacya, Inkorporować, zob. Wcielenie, Wcielać.
Inkwirować, quaestionem habere, exercere; inquirere in aliquem, de crimine.
Inkwizycya, quaestio; judicium publicum, capitale; święta, tribunal haereticis tremendum; judicium atrox de haereticis; tribunal Hispanicum, Dominicanum; quaestio inter haereticos, de haeresi.
Inkwizytor, quaesitor, inquisitor; (w Inkwizycyi św.) quaesitor inter haereticos; praeses tribunalis Hispanici; haereticorum terror.
Inny, alius; (2) reliquus, ceterus.
Instancya, tribunal, judicium; pierwsza, tribunal ex ordine primum, infimum, extremum; a quo ad alia provocare licet; naywyższa, tribunal principale, supremum. Na iego instancyą, illo auctore, illo petente, suffragante.
Instrukcya, praeceptum, mandatum, formula, praescriptum; mieć, certa mandata habere; mieć co w I., aliquid in mandatis habere; mam, hoc mihi mandatum est; nie mam, hoc nomine nil certi in mandatis habeo; hoc per mandatum non licet; dadź instr., instruere aliquem; mandare, praescribere, quid agat. Instr. dla urzędnika, formula, lex gerendi muneris. Stosownie do insr., ex formula, ex lege mandati, ut praescriptum est. Istr. domowa dzieci, institutio domestica, scholae privatae.
Instruktor, magister domesticus; puerorum rector privatus; bydź, intituere pueros.
Instrument, prawny, monimentum, tabulae, literarum auctoritas; muzyczny, organum, (ze stronami) fides, (ium); dęty, quod spiritu

ritu oris animatur, quod inflatur; (basowe), cornua, tubae; (cieńsze), tibiae
Instygacya, incusatio, delatio, intentatio criminum; (niesłuszna), calumnia.
Instygator, accusator, delator, insimulator, actor; (niesłuszny), calumniator, sycophanta.
Instygować, incusare, criminari, postulare; dicere in aliquem, arguere facinoris; w sądzie, vocare in jus, adducere in judicium.
Instynkt, impulsus, instinctus, stimulus, impetus.
Intencya; zob. Chęć; Na moią int., quod mihi prosit, bene vertat, sit saluti, (2) zob. Na moie Szczęście, w Szczęście.
Intendent, —tura, zob. Dozor, —zorca.
Intercyza, syngrapha, symbolum, syngraphum; (2) pactum, conventum, conditio.
Interes, opus, negotium, munus, cura, occupatio. Mam w tém int. mea res agitur, mea interest. Wspólny int., conditio, cura, causa communis, socia; consociatio, idem propositum. Mamy wsp. int., re, causa conjuncti sumus. Wmięszać kogo w swoie int., aliquem sibi adsciscere, causae suae implicare. Ieżeli ci pozwolą interesa, si tibi vacat, si per occupationes tuas potes.
Interesować (się za kim), aliquem tueri, juvare, defendere, amplecti; alicui favere, suffragari, studere; Co mnie to interesuie? quid ad me? nihil ad me attinet.
Interesowany, (w czém), rei consors, socius causae; (2) rei studiosus, fautor, cupidus. Interesowny, lucri cupidus, sordidus, sui commodi unice memor.
Intolerancya, importunitas, asperitas; odium ex dissensu in sacris.
Intonacya, exordium canendi; (2) strepitus, fragor, fremitus, murmur.
Intonować, praecinere, praeire, exordiri cantilenam, canendi initium facere.
Intrata, reditus, vectigalia.
Introligator, voluminum concinnator, bibliopegus.
Intromisya, missio in possessionem ex decreto.
Inwalid, miles invalidus, debilis, militia confectus, contritus, bello jam non utilis, militiae labore fractus. Dom inwalidów, militum invalidorum receptaculum, perfugium, prytaneum.
Inwentarz, rationarium bonorum; suppellectilium index, tabula, perscriptio; spisywać, albo:
Inwentować, consignare omnia, indicem rerum omnium conficere.
Inwestytura, inauguratio; auctoritas, dadz, inaugurare; proprietatem agri dare solemni ritu, jus ac potestatem terrae tribuere.
Inżynier, metator, architectus militaris; poliorcetes.
Inżynierya, ars metatoria; (2) res tormentaria; (3) fabrica militaris, poliorcetica; (4) architectura militaris.
Iodła, zob. Iedlina.
Ircha, pellis ovina depilis, aluta.
Iśdź, ire, meare, inceder, vadere, pergere; dokąd, aliquo tendere, proficisci; petere locum. (Droga) idzie, sistit, fert, ducit; prosto, porrigitur, recta pergit. Tędy nie idzie droga,

droga, hac non est iter. Idzie zegarek, movetur, decurrit; dobrze, recte habet, vere monstrat tempus; źle, variat, aberrat, fallit; wcale nie idzie, cessat, constitit. Iak ci idą interesa? quo loco sunt res tuae; źle mu idzie, iniqua conditione agit dosyć dobrze, satis recte habet, recte porro speratur. Na dukat idą z talary, tres imperiales insunt, continentur uno aureo, efficiunt aureum; wiele wiader idzie na beczkę? quot amphoras capit dolium? quot amphorarum capax est? nie wiele póydzie na funt, paucis partibus absolvitur pondo.

Iscić, się w słowie, promissis stare, fidem liberare; nie, fallere fidem; (komu), destituere aliquem. Ziscił (przepowiedzenie o sobie, zob Dopełnić;) powziętą o sobie nadzieię, haud vana fuit, quam de illo spem bonam concepimus; non fefellit nos bona de eo opinio; secundae exspectationi eventum accommodavit.

Iście, zob. Chód.

Iściec, zob. Gwarant.

Iścizna, pecuniae summa; caput, sors

Iskać, pediculos legere, quaerere; pediculis liberare.

Iskra, scintilla; (mała), scintillula; (z rozpalonego żelaza), stricturae.

Iskrzyć się, scintillare, micare, radiare; (iak oczy), ardere.

Istność, praesentia; natura; Boska, numen divinum.

Istota, vis, indoles vera, ipsa, interior; quod est; per quod res est; conditio, qua res sit talis. To iest istota rzeczy, ex hoc res pendet; hoc vel maxime rem continet, conficit; zob. Istotny. Istota Boga, virtutes Dei non adspectabiles; numen divinum, cujus vis oculos effugit. Istota wszystkich istot, natura omnium aliarum fons et origo.

Istotnie, utique; necessario; potrzebny, omnino necessarius; abesse nequit. I. różny, re, natura, indole discretus.

Istotny, praecipuus, gravis, magni momenti, necessarius; ad rei vim, indolem pertinens; sine quo res esse, intelligi nequit. Istotna odmiana, mutatio magna, gravis, rei ipsius; zrobić, rem ipsam, in re ipsa aliquid immutare, novare. I. rożnica, naturae discrimen, magnum discrimen.

Isty, verus, solidus.

Iubiler, aurifex, gemmarius.

Iubileusz, annus festus, religiosus, hilaris, Deo sacer; (jobelaeus).

Iucha, cruor, sanguiculus animalium impurus.

Iucht, corium Russicum, firmius, bubulinum.

Iuczny (koń), sarcinarius, clitellarius (equus).

Iudasz, homo falsus, perfidus, fictus; proditor.

Iuiuba, (drzewo), zizyphus; (owoc), zizyphum.

Iulepek, zob. Ulepek.

Iunactwo, jactantia, magniloquentia, gloriatio; strenuitas simulata; (2) animus intrepidus.

Iunak, gloriosus, vanus, sui jactator, venditator; strenuitatis simulator; (2) impiger, strenuus.

Iunaczyć, se strenuum putare, ostendere, fingere, ferre, dicere.

Iupa, Iupka, abolla, vestis inculta.

Iur, hircus, hircioder. Smierdzić iurem, hircum redolere. Na iura, zob. Iutro.

Iurgielt, anuum, salarium; annua pecunia.

Iurgieltnik, beneficiarius; (2) cui annuum stipendium solvitur.

Iurność, lascivia, libido, appetitus conjunctionis, procreandi libido.

Iurny, libidinosus, venerius, procax, lascivus, petulcus, in venerem pronus.

Iurydyka, judicium (nobilitatis, cui praeest regius praefectus).

Iurysdykcya, jurisdictio; jus, potestas; judicium, forum. Pod czyią i., sub ejus ditione.

Iurysta, zob. Prawnik.

Iuszyć się, sanguine manare; sanguine foedari, inquinari (nb. o zwierzętach).

Iutro, cras, crastino (die). Iutro ale nie dziś, (*iron.*) cras fiet, hodie nihil; exspectare noli.

Iutrzeyszy, crastinus, qui cras futurus est; dzień, cras.

Iutrzenka, rubor coeli matutinus, aurora; (gwiazda), lucifer, phosphorus

Iutrznia, preces ecclesiasticae matutinae, nocturnae.

Iuż, jam. Iuż dobrze, satis est, sufficit, placet, probo, nil contra habeo. Iuż ia ci dam, exspecta modo; est, ubi ulciscar, locus; vicem tibi reddam. I. ia mu dam, mihi non elabetur; jam faxo, videat quid egerit. Iuż teraz nie można, nunc quidem haud potest. Iużci darmo, muszę, sane, faciendum est; scilicet, ita faciendum video; fier. nequit, quin cet., nimirum excusatio non conceditur.

Iwa, valicis genus grandius ramosum; (ziele), chamaepytis, thus terrae.

Iż, zob. Że. Iżby, zob. Aby.

Izba, cubiculum, diaeta.

Izbica, (do wbiiania palów), sublica.

Izdebka, cella, coenaculum.

Izdebna (służąca), famula, puella cubicularis; (2) proma conda.

Izop, hysopus, hyssopum. Izopek (wino), hyssopites.

Iżówka, zob. Ieżówka.

K.

Kabat, pectoralis tunica sine manicis; (do palenia złoczyńców), tunica alimentis ignium illita et intexta.

Kabłąk, arcus, apsis, curvatura; (do zabawy), plectrum.

Kacermistrz, haereticorum primus; haeresiarcha, us; praecipuus sanae doctrinae turbator.

Kacerski prześladowca, haereticorum flagellum, studiosus haereseos notandae, arguendae; acerbus opinionum insectator; książka, liber haereseos dogmata continens; sąd, sędzia; zob. Inkwizycya swięta, Inkwizytor.

Kacerstwo, haeresis, error gravis in rebus divinis

Kacerz, haereticus; erroris auctor, fautor, defensor; (koń), equus indomitus.

Kachel, zob. Kafel.

Kącik w oku, hirquus.
Kącisy, angulosus, angulatus.
Kaczka, anas; mała, anaticula.
Kacznik, (koiec na kaczki), nessotrophium, cella anataria.
Kaczor. anas mas.
Kaczorbicha, famula anserum custos; anataria, anseraria famula.
Kaczy, anatinus, anatarius.
Kądel, zob. Kundel.
Kadencya, (w Muzyce), orbis in extremo; cantus in extremo varius, decore crispatus; figura; robić, cantum extremum variare, colorare, figurare, crispare, miscere.
Kadet, tiro stirpis generosae. Dom Kadetów, tirocinium, seminarium militiae generosae.
Kadłub, truncus; (2) vas, urna, dolium ex uno ligno cavatum.
Kaduczny, caducarius, caducus; mróz, acre frigus, grave gelu.
Kaduk, zob. Czart; (2) (choroba) morbus caducus, sacer, exitiabilis; epilepsia; (u Rzymian, morbus comitialis); (3) (dobra) hereditas caduca, (4) jus caducarium.
Kadź, sinus cerevisiarius; (2) lacus, capa, piscina lignea.
Kadzić, odores, thus incendere; suffire, suffimenta adolere; komu, palpari, blandiri, lenocinari alicui. Kadzenie, suffitus; komu, blandiloquentia, lenocinia verborum.
Kadzidło, odores, suffimenta, thus; (ziele), melissa silvesris, maelitena vallium.
Kadzidłnik, (co zbiera kadzidło), thurilegus; (co kadzi), suffitor.
Kadzielnica, acerra, thuribulum.
Kadzidłowy, thureus, thurifer; drzewko; thurifera arbor, thurea planta.
Kądziel, colus; (nawinięta lnem), pensum.
Kafar, (u tkaczów), scapus, insubulum; (do wbiiania palów), fistuca.
Kaftan, tunica brevior, domestica; vestis inferior.
Kaganiec (ogniowy), lichnus, lampas; koński, capistrum.
Kahał, Iudaeorum coetus, corpus, conventus, numerus.
Kaiać się czego, (żałować, poprzestać), desistere, absistere incepto; discedere are; się kim (brać z kogo przykład), sapere alicujus exemplo, ejus periculo cautum fieri.
Kakać, cacare.
Kąkol, lolium, avena sterilis, herba inutilis, zizania, (orum); herba perpetua.
Kąkoleć, in lolium degenerare, abire; zizaniis impleri.
Kąkolisty, lolio plenus, mistus; mieysce, ubi dominatur, cuncta obtinet lolium.
Kąkolny, aerinus, loliaceus.
Kał, limus, coenum.
Kalać, (col)lutulare, limare; polluere, conspurcare, inquinare, maculare, contaminare, foedare; (2) zob. Kakać.
Kalafonia, zob. Kalofonia.
Kałamarz, atramentarium, vasculum scriptorium; (ryba), sepia, loligo.
Kalarepa, caulirapum; rapa capitata, bulbosa.
Kalcedon, chalcedonius.
Kalcynacya, solidatio, in calcem mutatio. Piec do k, caminus siccando, macerando cineri.

Kalcynować, in (ad) calcem redigere, solvere, tenuare, excoquere.
Kałdon, (wnętrzności, tudzież sić, w którey się one znayduią), omentum; (2) zob. Brzuch; (3) zob. Ielita.
Kalectwo, vitium, labes, vulnus, plaga, vulneratio.
Kaleczyć, sauciare, vulnerare, plagam injicere, vulnus inferre.
Kaleka, debilis, mutilus, aeger, infirmus, causarius, inutilis, claudus; zrobić, (stać się), debilitare, (-ri); mutilare, (-ri).
Kalendarz, calendarium; historyczny, fasti; gospodarski, ephemerides rusticae.
Kaleta, crumena, marsupium coriaceum.
Kaliber, modus, magnitudo, mensura, amplitudo, moles; (2) amussis tormentaria.
Kaliczyć, Kalika, zob. Kale. —
Kalikancista (do organów), ventilator organicus, follium agitator, excitator; qui ventum facit, ciet ad organum.
Kalikować, laborare, aegre moliri corpus, (przy organach), ventum facere, eiere ad organum; folles agitare, excitare.
Kalina, sambucus silvestris, montana.
Kałkuł, ratio, computatio.
Kalkulator, a rationibus.
Kalkulować, calculare, dispungere rationes.
Kalkus, lixivium saponariorum.
Kalmus, calamus aromaticus; acorus; singentiana; (wódka), sicera acoro temperata.
Kalofonia, resina calophonia.
Kałuża, lacuna, lama; (na ulicy), canalis patens, canalicula.
Kałużysty, lutulentus, limosus, coenosus, lamis plenus.
Kalwakata, turba, multitudo, (magnus) comitatus; (2) turba equitantium.
Kamelor, filamenta Galatica, Turcica.
Kamelorowy, filis Galaticis contextus.
Kameralista, vectigalium tuendorum, augendorum peritus; oeconomiae publicae gnarus, aerarii tractandi peritus.
Kameralistyka, vectigalium habendorum, tractandorum scientia; oeconomia publica; ars quaestoria; oeconomica disciplina.
Kameralny Asesor, judex fisci, inter judices causarum fisci; dobra, res fisci, reditus publici; (2) fundus, ager domesticus, e re privata principis.
Kamerdyner, famulus cubicularius, a re vestiaria, vestimentorum custos.
Kameryer, quaestor, thesaurarius, aerarii sustos, vectigalium quaestor.
Kamfora, camphora. Z kamforą, camphoratum.
Kamień, lapis; (wielki), saxum; (malenki), lapillus, calculus, kosztowny, gemma; warcabowy, latrunculus; urynowy, calculus; młyński, mola, meta; (2) (waga), pondus triginta (duarum, sex) librarum. Kamień na sercu leży, urit, mordet, vexat, cruciat, male habet. Kamien z serca zdiąłem, magna cura levatus mihi videor. Iak k., durus, rigidus, ferreus.
Kamieniarz, lapicida, lapidarius.

Kamienica, emplectum, domus lateritio opere structa.
Kamienieć, lapidescere, duritiem lapidis trahere, in lapidem rigescere, verti, durari.
Kamienisy, lapidosus, saxosus; (2) lapidi similis.
Kamienny, lapideus, saxeus; węgiel, lithathrax; carbo bituminosus, pinguior; deszcz pada, lapidat; pluit lapidibus, lapideo imbri. K. serce, ferreum pectus.
Kamionka, (kupa kamieni), saxetum, structa saxorum; właźni, vaporarium ex ignitis lapidibus.
Kamionować, lapidare, lapidibus obruere, cooperire.
Kamizelka, interula, subucula, tunica (sine manicis). W kamizelce, tunicatus.
Kamlot, pannus Turcicus, textura Gallatica, textum fili Galatici.
Kampust, oxigala.
Kamyczek, calculus, lapillus.
Kanał, canalis, meatus; (w miastach), cloaca; wodny, fretum; przy Carogrodzie, bospoxus Thracicus; w organach, meatus, venti iter. Różnymi kanałami czego się dochrapać, variis viis, rationibus, modis assequi, adipisci; pervenire ad aliquid.
Kanalia, plebs, fex plebis; (2) humilis, sordidus, terrae filius, nequam, scelus, scelestus. Ty kanalio, improbe, scelus, pessime, (a).
Kanapa, torus, sponda, lectulus.
Kanar, saccharum ex insulis Canariis; (2) vinum canarium.
Kanarek, avicula canaria, acanthis canaria.
Kancelarya, tabularium, scribarum cubiculum, curia; locus literis publicis scribendis.
Kancelista, scriba; qui publica mercede scribit.
Kancerować, cancro infestare, (się, —ari, in cancrum abire).
Kanclerstwo, dignitas, provincia scribae regis; zob. następ.
Kanclerz, scriba regis, cognitor causarum ad regem delatarum; zob. Koronny.
Kancyonał, canticorum liber, hymni collecti, carminum sacrorum codex.
Kańczug, scutica crassior.
Kandydat, candidatus, petitor; muneri paratus, imminens; bydź, petere, ambire munus; imminere provinciae, muneri, honori.
Kandyz (cukier), saccharum purum, nitidum, sincerum, defecatum, candidum.
Kandyzować, candorem inducere, sacchari albedine excolere, saccharo inducere.
Kania, milvus, milvius, circanea avis; (morska ryba), milvus, milvago, lucerna.
Kanikuła, dies caniculares; (gwiazda), Strius, canis, canicula; mała, Procyon.
Kanka, fistula, tubulus.
Kanon, lex, formula; (w Muzyce), tenor simplex; (w druku), typi majores.
Kanonada, tormentorum ictus crebri, continui.
Kononia, munus, dignitas collegae ad episcopale templum, in sede episcopali; locus in consilio episcopi, (canonicatus); (2) ager, fundus canonici.
Kanoniczny, canonicus, canonici (*gen.*), divinae auctoritatis; (2) ecclesiasticus, in sacrorum usum receptus, inter sacra legi solitus.
Kanonik, canonicus, collega ad templum episcopale; socius,

cius, pars consilii, collegii episcopalis.
Kanonista, juris ecclesiastici, canonici peritus, interpres, auctor.
Kanonizacya, consecratio, apotheosis.
Kanonizować, consecrare; in coelitum, divorum, indigetum numerum referre.
Kant, ora, margo. Z kantami, angulatus; insectus, arcuatus, dentatus.
Kantar, zob. Przeźmian.
Kantaryda, cantharis.
Kanton, (w Szwaycaryi), pagus; (woyskowy), provincia, pars, ager, unde milites, tirones petat, scribat chilias; dioecesis militaris; (2) zob. Branka.
Kantonista, tiro militiae; (2) chiliadi assignatus, miles destinatus.
Kantor, cantor; cantus inter sacra, et concenti sacri scholastici magister, moderator.
Kantorstwo, cantoris munus; cantus et conventûs ecclesiastici cura, moderamen.
Kantówka, (strzelba), pyrobolus insectus, arcuatus, angulatus.
Kapa, velamen, impluvia; żałobna, vestimentum funebre, vestis funesta.
Kapać, (*activ.*), guttatim, guttis fundere; (*neutr.*) stillare, guttatim decidere, manare, rorare.
Kąpać, lavare; się, lavari, balneo uti; (dla zdrowia), aquisuti; (w ciepłych kąpielach), thermis uti; we krwi ludzkiéy, caedem ingentem edere; miscere omnia caedibus, sanguine; rivos sanguinis fundere; w krwi własnéy, volutari in sanguine; w pocie, sudore manare, diffluere.
Kapanina, solutio minuta. Płacić kapaniną, particulatim, partibus, minutatim pendere, solvere.
Kapary, capparis, opheostaphyle.
Kapcie, udones, socci.
Kapciuch, capsula nicotianae servandae.
Kapela, symphoniaci, concentûs artifices.
Kapelan, Diaconus; sacerdotis primarii administer, adjutor, vicarius.
Kapelista, symphoniacus, fidicen; (na dętym instrumencie), tibicen; (na trąbie) tubicen; (na rogu) cornicen.
Kapelmayster, chorodidascalus; symphoniacorum magister, primus; fidicen primarius.
Kapelusz, pileus, um; mały, pileolus; podróżny, petasus; śpiczasty, galerus; szeroki, causia; zdiąć, caput aperire; wdziadź, pileo tegere caput.
Kapelusznik, pileo, pilearius, pileorum opifex; — kostwo, res pilearia, pileorum opificium.
Kapica, (mnichów), cucullus.
Kąpiel, balneum, lavacrum. Kąpiele, aquae; ciepłe, thermae. Do k. iśdź, uti aquis; iechać, proficisci ad usum aquae medicatae. Wleśdź w k., immergi lavacro. Komu suchą k. sprawić, male accipere aliquem, graviter coërcere.
Kapiszan, (u salopy), cucullus, patagium, limbus sinuatus.
Kapitał, pecunia, pecuniae summa; (względem procentów), caput, sors.

Kapitalista, dives, numatus, pecuniosus; qui pecunias habet occupatas.
Kapitalny, eximius, egregius, pulcherrimus.
Kapitan, dux, centurio; —stwo, centurionatus, ordo.
Kapituła, consilium episcopale; collegium ecclesiae episcopalis; zwołać, conventum agere; consilium cogere, convocare; wytrzyć, acerrime increpare.
Kapitulacya, conditiones; (2) deditio sub conditionibus.
Kapitulować, pacisci, conditiones ferre, de deditione agere.
Kapitulum, increpatio publica; reprehensio praesente collegio episcopali; dadź komu, aliquem coram episcopali consilio reprehendere, publice increpare
Kapka, zob. Kropla.
Kapłan, sacerdos, sacrorum curator, sacerdotio praeditus
Kapłański, sacerdotalis Po kapłańsku, sacerdotis more; żyć, dignam sacris vitam agere.
Kapłaństwo, sacerdotium, munus sacerdotis, sacrorum cura.
Kaplica, sacellum, delubrum; (przy kościele), podium, locus privus.
Kapłon, capo, capus, gallus castratus.
Kapłoniarz, qui gallos castrat.
Kapłonić, castrare, evirare.
Kapnik, petasatus.
Kapota, paenula, laena, vestis pinguior patagiata.
Kapral, decurio, decarchus, decadarchus; —stwo, decuria, decas; stopień, decurionatus.
Kaprys, libido, stomachus; (w Muzyce), soni liberiores.
Kaptur, cucullus, petasus; (2) (związek po śmierci króla), conspiratio procerum.
Kapturzyć, cucullo tegere, obtegere.
Kaptywus, (gra) ludus fugientium et insequentium se vicissim, quo segnior in cursu captivus abducitur.
Kapucyn, monachus cucullatus, discalceatus, Capucinus.
Kapuściany, brassicae (*gen.*), ad caulim pertinens, brassicae assimilis.
Kapuśniak, brassica cocta aciduli saporis.
Kapusta, brassica, caulis, olus; głowiasta, brassica, lacuturris; kędzierzawa, br. crispa, sabellica; kwaszona, olus conditum.
Kar, stirps, truncus.
Kara, poena; pieniężna, mulcta; śmierci, poena capitis, capitalis; supplicium. Za karę, in poenam, pro poena, poenae loco, quae poena sit. Za k. musiał milczeć, poena erat, ut cogeretur tacere. Karę cierpieć, poenas dare, luere, pendere. To kara Boska. Deus illud malum poenae loco immisit. Kary godny, vituperandus, puniendus, poena dignus.
Karabela, acinaces.
Karabin, sclopetum, pyrobolus; —inek, sclopetum equestre, levius, pyrobolus equester.
Karabinier, eques pyrobolarius, sclopetarius.
Karać, punire, poena afficere; animadvertere in aliquem, poenas expetere ab aliquo; pieniędzmi, mulctare pecunia; śmiercią, capite plectere, capitali supplicio afficere. P. Bóg karze, zob. kara Boska.

Karacena, lorica squammata; arma pro singulis membris arte inflexa.
Karafinka, lagena, lagenula.
Karafioł, brassica Pompeiana, Cypria.
Karanie, animadversio, castigatio, poena. Na ukaranie, zob. Za karę.
Karaś, coracinus fluviatilis, saperda.
Karb, incisura, nota, stria, sulcus Wziąść kogo w k., diligentius observare aliquem
Karbona, capsula thesauraria; (2) cyppus eleemosinarius, aerarium pauperum.
Karbonada, —del, frixum, carbonibus tostum.
Karbować, striare, incidere; (koszulę), sinuare, complicare, componere.
Karbunkuł, (wrzód), anthrax, carbunculus; (kamień), apyrotus.
Karciarz, chartarum lusor immodicus; (2) tesseris ludendi artifex; (co robi karty), chartularius.
Karcić, reprehendere, increpare, castigare, notare, punire.
Karcz, radix arboris excisae; (2) cantabrum, far caninum.
Karczemne, tributum pro caupona.
Karczemnik, cerevisiae potator; dissolutus homo; (2) zob. Karczmarz.
Karczma, caupona; taberna cerevisiaria, pagana.
Karczmarz, caupo paganus.
Karczoch, (arti)cactus, scolymus, cynara; carduus esculentus, cibarius.
Kardobenedykta, carduus (benedictus) atractylis.
Kardamom, amomum; carduus amomus.
Kardynał, pater purpuratus; pontificalis consilii pars, comes; proximus a pontificali vestigio. Kardynali, consilium pontificale.
Kardynalny, magni momenti, praecipuus, ad summam rei pertinens.
Kardynalski kapelusz, tiara purpuratorum; pileus, apex purpureus.
Kardynalstwo, fastigium, dignitas patris ecclesiae Romanae; purpura Romana.
Karencya, privatio peculii; negatio stipendii, annonae diurnae.
Karesować, blandiri; blanditias, blandimenta adhibere; permulcere aliquem; się z kim, amatorie agere, blandissime aliquem (aliquam) habere.
Karesy, blandimenta, blanditiae.
Kareta, rheda, pilentum, carpentum.
Kark, cervix. Na karku siedzieć, premere, urgere, cervicibus inhaerere.
Karle, stirps humilior.
Karleć, nanum fieri, in pusionem abire.
Karlica, nana, pusilla.
Karłowaty, pusillus, nanus, pumilus.
Karm, alimentum, cibus, victus; (zwierząt), pabulum, pastus.
Karmazyn, coccus, coccineus color; (drzewo), coccus.
Karmazynowy, coccineus; iagody, grana fructicis, aquifoliae ilicis.
Karmić, alere, nutrire, sustentare, pascere; (dziecie piersiami) mammam dare, admovere mammas; lac, ubera praebere.

Karmiciel, nutritor, altor, nutritius.

Karmnik, vivarium, hara; dla świń, suile.

Karmny, saginatus, altilis, opimus, obesus, pinguis.

Karnawał, bacchanalia; hilaritas ante jejunium.

Karność, disciplina. W karności kogo trzymać, disciplina severa habere, regere.

Karny, bona disciplina exercitus, modestus, compositus.

Karól (ek, kminek), melanthium.

Karownik, carri agitator.

Karp, cyprinus, erythrinus, rubellio.

Karta, charta, scheda; (w książce), pagina, pagella. Karta do grania, charta, scida lusoria, tessera, quadra. Karty, volumen lusorium, numeri scidarum. W k. grać, chartis ludere. K. dawać, distribuere scidas. Ma dobre k., chartae illi favent; nie, minus ei favent, improsperas habet chartas. W. k. komu patrzyć, attendere lusum alterius.

Kartacz, plumbi ferrique segmenta tormentaria. Ogień k., grando tormentaria.

Kartań, tormentum majus, majoris modi.

Kartelusz, chartula, schedula; (2) provocatio; literae provocatoriae, provocantis.

Kartka, zob. Kartelusz.

Kartofel, zob. Ziemniak.

Kartować, chartas (distribuendas) miscere.

Kartownik, zob. Karciarz.

Kartun, cottoneum, pannus xylinus; — owy, cottoneus, xylinus, e xylino.

Kartuzya, secessus, solitudo; —anin, monachus Carthusianus.

Karuk, ichthyocolla.

Karw, bos vetulus piger.

Karwasz, brachiale militum e lamina ferrea, manica.

Karwat, Liburnus, (Croata). Karwacya, Liburnia.

Kary koń, equus ater

Karykatura, molesta affectatio, asseveratio putida, nimis detorta omnia; (umyślna), deformitas ridicule aucta; species, effigies ultra fidem, vero deformior; res ridicule aucta

Karzeł, nanus, pomilio, pusio.

Kasa, (pospolita), aerarium; (monarchy), res privata, fiscus.

Kasać się, zob. Podkasać się.

Kąsać, mordere; mordłcus appetere, invadere; morsu petere, mordicus premere aliquid, dentem infigere rei; (iak ocet), torquere sensu; (iak dym), infestare oculos.

Kąsanie, morsus, morsiuncula.

Kąsek, frustum, frustillum, massula, offula. Smaczny k., praeda opima. Ani kąska, nihil plane, ne paullulum quidem, ne tantillum quidem; zob. Kęs.

Kasować, rescindere, tollere, abolere, irritum reddere; (kogo) dimittere, amovere; munere privare, exuere honore; (żołnierza), exauctorare.

Kasyno, chorea, saltatio solemnis, festa. Bydź na k., adesse saltationi, choream obire.

Kasyer, arcae custos, numarius, numerarius; (publiczny), quaestor; (kasy panuiącego), magister rei privatae; fisci praefectus, custos; bydź, administrare pecuniam.

Kastrat, spado, castratus, semivir, exsectus, eviratus, eunuchus.

Kastrować, castrare, evirare, exsecare, eunuchum reddere.

Kasza, subritio, ptisanarium, alica, puls, pulmentum.

Kaszel, tussis; mały, tussicula.

Kaszerz, reticulum haustorium, haustrum reticulatum.

Kaszlać, tussire.

Kasztan, (drzewo), castanea; (owoc), balanus, balanitis, nux (castanea).

Kasztanowaty, baliolus, puniceus, phoeniceus.

Kasztel, castellum, arx, munimentum, praesidium.

Kasztelan, castelli dominus, praefectus; comes; —nia, castelli praefectura, cura.

Kat, carnifex.

Kąt, angulus. W kącie się kryie, in tenebris latet; latitat.

Katafalk, tabula funebris, tabula cadaveri sustinendo, pegma.

Katalog, catalogus, index, tabula.

Katanka, vestis levior, expeditior, succincta.

Kataplazma, cataplasma, fomentum.

Katar, gravedo, catharrus; mieć, gravedine urgeri, laborare, (dostać) tentari.

Katarakta, catarrhacta, suffusio oculi, glaucoma.

Katechista, catecheta, elementorum doctrinae christianae interpres.

Katechizm, prima elementa, initia, summa capita doctrinae, formulae christianae; catechismus.

Katechizować, tirones docere per quaestiones; exquirendo docere; interrogare discentes; catechetice exponere capita doctrinae.

Katedra, cathedra, sedes episcopi (2) magistri); locus superior, suggestus.

Katedralny kościół, aedes metropolitana; templum episcopale; basilica.

Katolicki, catholicus, oecumenicus, orthodoxus, Romani coetûs, pontificius.

Katolik, pontificius, coetûs Romani, Romanae ecclesiae addictus; zostać, coetui Romano adjungi, formulam pontificiam amplecti; bydź, sacra Romana sequi, ad coetum Romanum pertinere.

Kątomiar, norma.

Katować, torquere, cruciare, ad mortem excruciare, excarnificare.

Katowczyk, carnificis famulus, adjutor. Katowski, carnificinus.

Katownia, trucidatio, laniatio; (2) carnificina, torquendi locus.

Katukopa, furcifer; cruce, patibulo, quovis supplicio dignus

Katusza, carcer, custodia, ergastulum, pistrinum; (2) cruciatus, tormentum.

Kauteryum, (instrument lub apertura zrobiona), cauterium; zob. Bańka.

Kauteryzować, zob. Stawiać bańki.

Kawa, fabae arabicae; (napóy), calda Arabica, caldae Arabicae potus.

Kawał, frustum, offa; pars; (papieru), scida.

Kawaler, vir; vacuus; (2) eques; Maltański, eques Johanneus, Rhodius, Melitensis.

Kawalerya, equites, equitatus, copiae equestres; (w grze Taroko), tenor, series, ordo continens.

Kawalerzysta, eques, ex equitatu.

Kawalkować, equo insidentem saltus ciere; domare equum.

Kawecon, lupatum.

Kawęczeć, (nad czém), aetatem, vires consumere in aliqua re; affixum esse alicui rei; (2) zob. Cherlać.

Kawiarnia, caldaria taberna; utrzymywać, caldariam exercere.

Kawka, graculus, gracus, monedula.

Kaydany, compedes, vincula, catenae. W kaydanach, catenatus, vinctus, vinculis oneratus.

Kazać, co zrobić, jubere fieri, faciendum curare; sobie dadź, poscere, petere, dari sibi jubere; zawołać kogo, arcessere, vocare. K. (pozwolić) przyiśdź do siebie, admittere, pati venire, copiam sui facere; nie, prohibere aditu, excludere. K. iśdź (precz), dimittere, missum facere; zob. Rozkazać; (2) zob. Kazanie mieć.

Kazalnica, (Ambona), cathedra sacra, tribunal, suggestus ecclesiasticus; locus, unde conciones inter sacra habentur. Zpaśdź z ambony, nuncupari sponsum, am.

Kazanie, concio, oratio in sacris; mieć, concionari, in sacris dicere, in conventu sacro verba facere; o czém, explicare aliquid, in verba commentari, e loco aliquo capere loquendi materiam. O tém miał k., hanc concioni materiam cepit, argumentum praebuit ille locus (np. z pisma Sw.). Bydź na k., concionantem audire. Podczas k., dum concio peragitur; rozmawiać, concionanti obstrepere; spać, per somnum concionem transmittere; wyiśdź, nondum finita concione abire, concionantem relinquere.

Każdy, (unus) quisque, quilibet, dostał, singulis datum est; za siebie, suo quisque loco; (2) sua quisque curet, secum habitet, sibi laboret; wie, nemini non notum, nemo ignorat.

Kazić, zob. Hańbić; (2) zob. Gorszyć.

Kaziciel, corruptor; (młodych), zob. Gorszyciel.

Kazirod(ztwo), incestus, incestum.

Kazirodny, —dnie, incestus, (e).

Kazirodzca, incestus, incestuosus.

Każń, zob. Kara.

Kaznodzieia, orator in sacris, ecclesiasticus; ecclesiastes, concionator; dobry, probabilis.

Kazub, utriculus ex cortice molli.

Kazus, zob. Przypadek.

Kcić, (kieł puszczać), germinare, pullulare, progerminare.

Kędy, zob. Gdzie.

Kędzierzawić, crines vibrare ferro; ustulare, calamistris inurere capillos; (inne rzeczy), crispare, torquere, vibrare; się, (kędzierzawieć), crispari.

Kędzior(ek), cincinnus, orbis, cirrus, calamistrata coma.

Kędziornik, ciniflo, cinerarius.

Kępa, gramineus cespes,

Kęs, pauxillum; (ukąszenie), bolus, buccea, buccea, buccella; zob. Kąsek.

Kętnary, (legary do stawiania beczek), suggestus, (basellae).

Kibić, forma, habitus, facies.

Kibitka, vehiculum levius arcuatum.

Kich, sternutatus; sternutatio, sternutamentum.

Kichać, sternuere, sternutare. Kichanie, Kichaczka, —awka, zob Kich.

Kicz(ka), nodus e vitilibus fruticibus

Kichawiec, (ziele), ptarmica.

Kiecka, vestis linea crassa.

Kiedayszy? quando, ante quot dies, (menses, annos, cet.) factus, (natus, coctus)?

Kiedy? quando; kiedyś? ecquando, en unquam; kiedyś. olim, quondam; (o przyszłości), aliquando. (2 zob. Ieżeli, Gdy.

Kieł, germen; (w ozimiach), asparagus; (2) dens (caninus).

Kiełb, gobius, gobio (fluviatilis).

Kiełbasa, farcimen, botulus; wielka, faliscus.

Kiełbaska, botellus, hilla, isiciolum.

Kiełbaśnik, furctor; (co przedaie), alantopoles.

Kielich, calix, scyphus. Gorzki k. wypić, defungi incommodis a Deo assignatis, divinitus injunctis.

Kieliszek, pocillum, cyathus, caliculus; calix vitreus, hyalinus.

Kielnia, (mularska), trulla; (wozowa), loculamentum rhedae; (kuchenna), ligula, trulla.

Kiełznać, (in)frenare, frenum injicere; (2) domare.

Kiep, nebulo, nequam, ignavus. Kpem się stać, fidem fallere. Kpem będę, ieżeli cet. fidem mihi habere nolim, nil mihi posthac credas si, cet.; (nisi cet.).

Kiepski, vilis, nullus; zob. Gałgański.

Kurat, ergata; (2) zob. Katusza.

Kiereia, vestis superior, longior, commodior, pellibus munita.

Kiermasz, encaenia, templi natales; templi conditi memoria festa, festum, solemnia; (na wsi), paganalia, pagi festum; gaudium, feriae in agris; feriae rusticae. Dziś k., pagus agit festum; kiermasz, (targ), nundinae.

Kicrnoz, verres.

Kierować, flectere, vertere; (wóz), contorquere, circumagere currum; oczy na co, circumferre, conjicere oculos; kogo na co, studere aliquem reddere, efficere talem; się, verti, flecti; na co, talem fieri studere; na Doktora, Doctoris honorem adipisci conari; na błazna, stultescere, desipere; na kłamcę. fidei jacturam facere. Na co się kieruie? quid erit? qualis erit? na prożniaka się k., inutilis erit, nulli usui, nihil efficiet.

Kiersztak, (lina u kotwicy), ancorale.

Kierz, herba, planta copiose fruticans.

Kiścień, baculus plumbo munitus; (2) (rzemienie szermierskie), sculponeae.

Kieska, crumena, marsupium.

Kieszeń, pera, funda, crumena,

Kiianka, tudicula, malleus lavandis linteis.
Kiiec, clava ferrea brevi manubrio.
Kiks (na Bilarze), aberratio; ictus vanus, clapsus; dadź, aberrare; neutram (sphaeram) ferire.
Kikut, truncа manus, truncus digitus, cet.; (2) (homo) trunca manu cet.
Kiła, (choroba), hernia, hydrocela, entorele.
Kilimek, tegumen, stragula; (na łóżko), lodix.
Kilka, quidam, nonnuli, aliquot; razy. aliquoties, nonnunquam.
Kilkadziesiąt, multi, haud pauci, frequentes; razy, centies, saepius.
Kilkanaście, quidam, complures; razy, subinde, identidem, saepius.
Kilkokrotny, creber, crebro repetitus. Na tylokrotne napomnienie, prożbę, toties monitus, rogatus.
Kilkoraki, multiplex, varius, non unus, non unius generis.
Kilof, clava; (2) malleus rostratus, dolabra, upupa; (3) rostrum oblongum (ciconiae cet.).
Kiłowaty, enterocelicus, ramicosus, hydrocelicus.
Kipieć, effundi, ebulire, effervescere.
Kir, levidensis pannus; velum lugubre.
Kiras, kirys, thorax, cataphracta, vestimentum e laminis ferreis.
Kirasyer, eques gravioris armaturae, clibanarius, cataphractus.
Kirkut, commune sepulchrum judaeorum; locus judaeorum mortuis sepeliendis destinatus.
Kiryśnik, (ryba morska), cornuta.
Kiść (do pomywania), abstergillum, peniculus, penicillus.
Kisić, fermento imbuere, miscere; fermentum addere.
Kisiel(ina), farina (melle et) fermento subacta.
Kisnąć, (iak ciasto), fervere, aestuare, turgere, surgere; (iak trunek, zob. Kwaśnieć).
Kiszka, (w ciele), intestinum; (naycieńsza), omasum; (wielka), colon; (kątna), fundulum; (czcza), intestinum jejunum, hira; (miąższa), pyrolus; (nadziana), botulus.
Kit, colla (vitro fenestrae adstringendo).
Kita (u Kapelusza), crista, pinna. W k., cristatus; (2) kita (np. lnu), fascis.
Kitay, tela subsutitia.
Kitayka, tela serici subtilissimi; pannus subtilissimus e serico mixtus.
Kitel, vestis linea, levior; (gałgański, dissoluta).
Kitować, adglutinare, collâ adstringere.
Kiwać, vacillare, nutare; aliquid subinde movere, motitare, agitare; głową, annuere capite, adnutare; ręką, mota manu aliquid significare, signum dare; ręką (w chodzie), pendulas manus agitare, palcem, (grożąc), concrepare digito.
Kiy, baculus, scipio; (kapralski), vitis; (do bicia), fustis, baculus, O kiiu chodzić, baculo niti, subniti, incumbere, fulcirî, gressum fulcire. Kto chce psa obić, kiia znaydzie, quaerenti materia praesto est. Przez kiy przepuścić, plagis obruere.
Kiz, glarea. Pełen kizu, glarcosus.
Kizeł, silex.
Kłąb, glomus; (2) sota assurgens in cervice equina. W kłąb zwinąć, colligere in nodum; się, se in spiram colligere, in nodum corripere.
Klać, diras voces mittere; horrifice, cum diris inclamare, increpare; uti vocibus diris; kogo, zob. Przeklinać.
Klacz, equa, equila.
Kładka, semita, callis; (druków), plagulae junctae.
Kłak, Kłaki. stupa, stuppa.
Kłamać, mentiri; co, ementiri; w czém, falso dicere. Bodaiem skłamał, utinam falsus sim vates!
Kłamca, mendax, vanus, falsiloquus, vaniloquus, mendaciorum confictor.
Klamka, obex foribus affixus, ansa. Zamknąć na klamkę, ansa claudere.
Kłamliwy; zob. Kłamca. Kłamliwie, mendaciter, falso; — iwość, vanitas; falsiloquium.
Klamra, fibula, uncinus, vinculum, retinaculum.
Klamrować, fibulis jungere, constringere, vincire, includere, firmare, adstringere.
Kłamstwo, mendacium, falsiloquium. Kł. zadać komu, mendacii arguere aliquem.
Kłaniać się, submittere poplitem, genu inflexum; inflectere caput, genu; uniżenie, prensare aliquem, adorare; advolvi genibus alicujus; od kogo, verbis alienis salutem alicui precari; salutem ab aliquo deferre, nuntiare, dicere. Kłaniay (się) odemnie. Salutem ei meo nomine dicito. Illum salvere jube, velim jubeas. Kłaniam, commendatum me tibi habe.
Klapa, patagium. Z Klapami, patagiatus.
Klapać, (się), zob. Chlastać, (się); zębami, dentibus crepitare, increpare malis.
Kłapaczka, (do much zabiiania), muscarium. Gęba iak kł., nunquam requiescit lingua.
Kłaponogi, planipes, (sonipes).
Kłapouchy, (pies) flaccidis auriculis, flaccus.
Klapzdra, femina (famula, puella) senta, immunda, sordida, (2) tarda, iners.
Klaret, aromatites, vinum conditum.
Klarnet, tibia argutior, tubam imitata, militaris, sonantior. Klarnecista, tibicen.
Klarować, eliquere, defaecare (liquorem), purgare, sincerum reddere.
Klarowny, defaecatus, purus, sincerus, incorruptus.
Kładź, ponere, adponere; na czém, na co, imponere alicui; nad czém, superimponere, superjacere, supergerere; w co, imponere in aliquid; na oczach, proponere; wprzód, praeponere, praetexere; między interponere; spać, cubare facere, collocare in lecto; się spać, corpus somno sternere, collocare se in cubili, decumbere in lecto, corpus somno dare. Kładź za pewną rzecz, pro certo ponere, assumere, sumere.
Klaskać, (gębą), popisma edere; (rękami), manus complodere, collidere; (palcami), concrepare (digitis).

Kla-

Klaskanie, gębą, popisma; rękami, crepitus illisae manus, plausus manuum.

Klasztor, coenobium, monasterium, secessus Iak w kl., solitudo, in solitudine; iest, omnia silent, summa est solitudo.

Klasztorny, monasticus, monasterialis, coenobii; coenobio aptus, solitarius.

Klatka, cavea, conclave avium.

Klątwa, exilium ecclesiasticum; usus sacrorum interdictus, negatus, vetitus; segregatio a coetu sacro; devotio, interdictum, (anathema); rzucić, usu sacrorum interdicere, privare prohibere; coetu ecclesiae ejicere, excludere, arcere; a coetu sacro segregare, amovere, extrudere.

Klauzura, (w książce), sinus; (2) secessus. W klauzurze siedzieć, nuspiam prorepere, domi abditum se tenere; zob. Kluza.

Klawiatura, pinnae, plectra, canon, plectrorum ordo.

Klawicymbał, clavichordium, polychordum, barbitos, (on.) Klaw. o 2. z. 4.

Klawiaturach, fides (*plur.*) duplici, triplici, quadruplici ordine pinnarum.

Klawisz, pinna, radius, momentum

Klayster, maltha, massa farinacea.

Klaystrować, maltha linere, glutinare

Kłębek, glomus. Na kł. zwiiać, glomerare.

Kleć, structura temporaria; opus rude, imperitum; mira imperitia.

Klecić, aliquid temporarium construere, utcunque contexere, conserere.

Klecha, grammatista; (2) malus opifex, imperitus.

Klęczenie, genua flexa, poples submissus, genuum flexus.

Klęczeć, genibus niti; (za karę), cogi, juberi in genua subsidere; castigari, admoneri genuum flexu; in poplites deprimi; kazać, cogere in genua procumbere; in genua deprimere. Klęcząc, nixus genu, genibus curvatis.

Kleić, (con)glutinare; glutine vincire, adstringere. Nie klei się mowa, non cohaeret sermo, non quadrat, non congruit summum cum imo.

Kleiek, puls.

Kleiowaty, lentus, tenax, viscidus, viscosus, glutinosus.

Klękać, Klęknąć, in genua subsidere, procumbere; zob. Klęczyć.

Klekot, strepitus, crepitatio, stridor; (2) loquax, multiloquus garrulus; (3) barbitos dissonus, vilis, nihili.

Klekotać, crepare, strepitum ciere, crepitare; (iak bocian), gloctorare; (na fortepianie i. t. p.), imperite organum tractare, misere vexare fides.

Klekotka, crepundia, crepitaculum.

Kleks, macula; zrobić, maculam spargere, deponere, relinquere.

Kleń, (ryba), alburnus.

Klepaczka (do much bicia), muscarium; (2) zob. Kłapaczka.

Klepać, tundere, plaudere, pulsare; kogo po gębie, genas alicui leviter percutere, tangere; po ramieniu, manum humero imponere blande; konia, po szyi, po grzbiecie, tergum, cervicem plaudere equi, (o); chusty kiionką, tundere, mitigare, subigere linteа, pannos.

Klepadło, (do ubiiania ziemi), pavicula.

Klepanie młotem, mallei (orum) ictus; (ręką), plausus.

Klepisko, area frumento terendo.

Klepka, tabula, asser, lamina doliaris; secamentum, materia doliorum. Piątéy kl. mu brakuie, delirat, desipit, male sibi constat.

Klepsydra, horologium pulverarium, versatile.

Kleryk, clericus, initiatus sacris, minister sacrorum.

Klesk, (ptak), ossifragus.

Klęska, clades, calamitas.

Klęsnąć, (Wklęsać), (iak oczy), intus abigi, recedere, refugere, abdi, revocari; (iak policzki), labi, fluere, desidere; (o innych rzeczach), cavari, excavari, concavum fieri.

Kleszcz, (robak), ricinus; (ryba), zob. Leszcz.

Kleszcze, forceps, (u raka), brachium, chela cancri; (do wyrywania włosów), volsella; (zębów), dentarpagae forcipes; (do orzechów), nucifrangibulum.

Kleszczowina, (ziele), trixis, seseli cyptium.

Kletka, aedicula, domuncula, casa.

Kley, bitumen, gluten, glutinum; (rybi), ichthyocolla; (z drzew), gumma, gummi; (złotniczy), chrysocolla, gluten auri.

Kleyki, gummosus; glutinosus; bitumineus.

Kleynot, (w pospolitéy mowie), cimelium; (kamień), gemma; oprawny w złbto, auro inclusa gemma.

Klin, cuneus; (mały), epischissis; w biiać w drzewo, findere cuneo, cunearé (per vim); w sukni, cuneus, conus. Z klinami, cuneatus. O to mi whił klin, captus teneor, elabi non datur, defungendum nimirum est, necessitas urget.

Kliniec, segmentum, praesegmen, scida, assula, cuneus.

Klistera, zob. Enema.

Klizać, lente, fastidiose edere.

Kłobuk, (kielich kwiatów), calyx.

Kloc, caudex, truncus; rznąć, caudicatim incidere truncum.

Kłoć, (słoma równo związana), napura, culmorum aequalium fascis.

Kłócić, (płyn), turbare, agitare, fluctuare facere; się, rixari, jurgare, litigare, concertare, contendere; (iak płyn w niepełném naczyniu), agitatione vapidum reddi.

Kłócie, punctus, punctio; (w ciele), punctus nervorum, dolor acutus.

Kłoda, truncus, caudex.

Kłodnica, zob. Kłonica.

Kłokocina (ogrodna), pseudosicomorus; (włoska), pistatia; (leśna), staphylodendron.

Kłomia, sagena, rete, (2) jaculum, funda, everriculum.

Klon, acer; —owy, acernus.

Kłonica, paxillus axi currus rustici adplicatus ad capsam pergens.

Kłopot, cura, aegritudo, sollicitudo. Mam z tém kłopot, hoc me sollicitum tenet, male habet, angit. Mieć wiele kłopotu, multis

multis curis distineri, sollicitari. Narobić komu kł. aliquem solicitum reddere, curis angere, perturbare; sobie, turbari, angi.

Kłopotać, afflictare, sollicitum reddere, occupatum tenere, vexare, exercere; się, sollicitari, angi aliqua re; sollicitudine affici, stimulari; zob w Kłopot.

Kłos, spica; puszczać, spicari, spicare, spicas emittere; zbierać, spicilegium facere, spicas legere. Z kłosami, spicatus. Z kłosów, spiceus.

Kłotka, serca (pensilis, mobilis).

Kłótliwy, rixosus, litigiosus; bydź, lites amare, sequi; —iwość, rixandi studium, litium amor.

Kłótnia, lis, jurgium, concertatio, dimicatio, rixa, contentio.

Kłótnik, litigator, jurgator, jurgiorum amans, concertandi cupidus, litium amans

Kluba, (budownicza), trochlea; (u wagi), trutina; (do ciągnienia złoczyńców), fidiculae. Wziąć kogo w kluby, zob. w Karność.

Kłuć, (czém), ferire, tundere, pungere, fodere, fodicare, stimulis fodere. Kole go woczy, incurrit in oculos ejus. Kłuie mnie (w ciele), punctu nervorum laboro.

Klucz, clavis; (2)(dobra), latifundium.

Kluczka, (u zamku), dens vectem (repagulum) cohibens; (w biodrach), clavicula, jugulum.

Klucznik, cliduchus, claviger; —ica, proma conda.

Kłucie, zob. Kłócie.

Klukas, longum rostrum (ciconiae).

Kłus, gradus tolutilis; zob. Kłusowanie. Kłusem biedz, tolutim incedere; iechać, cursu tolutili vehi.

Kłusak, equus tolutarius, gradarius; astur, asturco, celes.

Klusek, offa farinacea, pastillus, pila cibaria, globulus esculentus, massa rotundata, maltha.

Kłusować, zob. w Kłus. Kłusowanie, mollis alterno crurum explicatu glomeratio.

Kluza, cellula solitaria, secessus.

Kłykieć (u palców), condylus.

Kmieć, rusticus, agrestis, colonus (infimi loci).

Kmin(ek), cuminum, cyminum; czarny, melanthium polny, cuminum agreste; łączny, carum; Rzymski, cum. sativum; nasz, ammium adulterinum.

Kminkowa wódka, sicera cuminate; zupa, jus cuminatum.

Kmotr, i. t. d., zob. Kum.

Knafel, —flak, —flik, pars posterior calceamenti.

Knafliczka, (ziele), blattaria.

Knap, (u sukienników), nacca.

Knebel, cuneolus, paxillus, verticillus; wbiiać komu, albo:

Kneblować, os obturare; os verticillo, ligno claudere; paxillum ori immittere, inserere.

Kneplerka, reticularia, denticularia, fimbriaria, operis denticulati artifex.

Knepłować, tudiculis texere; opus denticulatum, reticulatum texere.

Kniaź, zob. Książe.

Knieia, tesqua, (orum), sylva venatoria, saltus venationi destinatus.

Knot, (do światła), ellichnium, filum candelae; (w zbożu), geniculum, articulus, nodus.

Knować, Knuć (co na kogo), struere (insidias), insidiari; machinari, moliri, fabricari aliquid.

Knut, flagellum Scythicum, Russicum. Knuty, flagellatio; dostać, flagello caedi.

Knutować, flagello Scythico caedere; flagellare.

Koadyutor, socius, consors, collega, administer, adjutor; (2) (braciszek), sacram serviens servitutem; votis monasticis, religiosis obstrictus Deo, sed nullis sacris initiatus.

Kobiałka, cista viminea, cophinus.

Kobieciarz, mulierosus, feminis deditus, addictus. Kobiecy, muliebris, femineus.

Kobierzec, gausape, tapes, tapete (Persicum, barbaricum).

Kobieta, mulier, femina, muliercula

Kobus, falco arborarius.

Kobyła, equa; (2) famula (femina) rustica, barbara, iners; (3) prunum majusculum.

Kobylica, vectis, obex, repagulum.

Kobyłka, (robak), insectum expes quatuor alarum; (2) nexus, nodus facile solubilis.

Kobza, pandura, organum trichordum.

Koc, amphitapa, gausape, cilicium, tegumentum.

Kochać, amare, diligere, carum habere; się w kim, w czém, amore rei, hominis teneri; (szaleniec), deamare, deperire; vehementi amore teneri, deditum esse alicui; w sobie, gaudere in se, sibi placere, se amare, diligere.

Kochanek, —nka, deliciae, deliciolae, anima, voluptas; dilectus, carus, crassimus, (a). Para kochanków, amasii, amantes.

Kochanie, amor, studium; zob. Miłość. Kochanie moie! mi optime! carissime!

Koci, felinus, aelurinus, felineus.

Kocianki, (na drzewach), nucamenta, paniculi, (lae), juli.

Kocić się, parere, partum edere, foetus procreare.

Kocie, catulus felinus.

Kociec, zob. Koiec.

Kocieł, ahenum, lebes; (do bębnienia), tympana ahena, ahenotympana.

Kociołek, coculum, coquulum, aeneolum.

Kociuba, rutrum, rutabulum.

Kocz, rheda suspensa, dimidio arcuata; petorritum, pilentum, carpentum.

Koczarba, —arga, zob. Kociuba.

Koczkodan, (kot morski), cercophitecus; (2) larva, facies Medusae, Gorgonis caput.

Koczmołuch, sordidus, illotus, immundus, squalidus, sentus.

Koczować, castra ponere, considere; (2) (Koczotować), vivere vitam pecuariam, vagam; pecudes sequi, pascere.

Koczowisko, locus castris ponendis aptus; stativa, sedes.

Kogut, gallus (gallinaceus).
Koiarzyć; conjungere, (con)sociare; (przeciwne rzeczy), componere, conciliare.
Koić, mitigare, placare, lenire, mulcere, mollire; (dziecko płaczące), mitigare, permulcere; (snem), sopire; piersiami, lacte praebito mitigare parvulum.
Koiec, gęsi, hara anserum; kaczy, nesotrophium; kurzy, zob. Kurnik.
Kokarda, (na kapeluszu), lemniscus.
Kokcynela, zob. Czerwiec.
Kokieta, lasciva, proterva; (czyia), amica.
Kokornak, (ziele), aristolochia.
Kokosz, gallina glociens, glocitans; na iaiach, gallina incubans, matrix.
Kół, palus, vallus, stipes; zaciesany, stilus.
Kolaborator, socius, adjutor; (przy szkołach), infimi loci magister.
Kolaboratura, opera socia; (przy szk.) extremus inter magistros locus.
Kolacya, coena levior, vespertina, sicca, condictitia, (frigida.).
Kolacyonować, conferre, componere, comparare, examinare, spectare.
Kołacz, scriblita, libum; —czek aptekarski, ecligma, pastillus.
Kolanko, (w roślinach), articulus, nodus, nodulus, geniculum.
Kolankowacieć, geniculare; —wato, geniculatim; -watość, articulatio; -waty, geniculosus, articulosus.
Kolano, genu. Na kolana padać, genu, genua flectere, submittere; in genua procidere, se projicere; przed kim, alicujus genibus advolvi. Na kolanach czcić, błagać, flexis genibus aliquem venerari, alicui supplicare. Padłszy na kolana, rzekł, genibus minor, genibus advolutus, supplex, venerabundus.
Kolasa, carpentum majus; —ska, petorritum, cisium.
Kołatać. (do drzwi), pulsare ostium, foras increpare. Ktoś kołace, janua pulsatur.
Kołatanie, (do drzwi) janua pulsa; (2) strepitus, pulsus.
Kolator, arbiter; penes quem est jus, potestas, auctoritas muneris dandi.
Kolba, (u strzelby), manubrium, pes, caulis teli pyrii, pyroboli, pedamentum, umbo; (do dystylowania), cucurbita, phiala.
Kolce, zob. Kółko; (2) Kolec.
Kołczan, pharetra. W kołczanie, pharetratus.
Kolczasty, —czysty, aculeatus, cultellatus.
Kólczyk, inauris, annulus auricularis. K. w uchu, pustki w brzuchu, splendida miseria; in splendido cultu famelicus.
Kołdra, stragula, lodix, lodicula, pannus, stratum.
Kolebka, cunae, cunabulum, incunabula (orum). Od kolebki, a teneris unguiculis.
Kolec, aculeus, spina, stimulus.
Kolega, collega, muneris socius; (2) collegio adscriptus, villae Academicae consors.
Kolegiata, aedis sacra principalis; coetus Christianorum.
Kolegium, collegium, corpus, sodalitium; sądowe, curia,

curia, tribunal, judicium; (dom), domus Academica, villa; prytaneum. K. (lekcya Akademicka), schola, praelectio; czytać, scholas habere; zacząć, aperire; słuchać, adire, audire praelectiones, scholis vacare, uti; u kogo, adesse, operam dare alicui, audire aliquem; o czém, audire interpretantem, adesse tradenti aliquid. Nie ma kolegium, scholae tacent, non habentur, missae sunt.
Kołek, paxillus; u skrzypców i. t. p., epitonium, collabus.
Kołem, (w koło), in orbem, circulatim, orbiculatim.
Kolenda, strena. Po kolendzie chodzić, t. i.
Kolendować, strenam petere, captare, poscere
Kolet, (woyskowy), lorica; (księży), patagium.
Koley, (wozowa), orbita, vestigium rotae, regio; (2) ordo, tenor, series. Po kolei, ordine, deinceps. I na ciebie koley przyidzie, idem tibi propositum est, non excipieris. Na mnie koley (w grze i. t. p.), meae partes sunt, ego postor. Z kolei mówić, ex ordine dicere, in orbem vicem obire, vices loquendi servare; (3) k. losu, habitus fortunae, rerum ratio, status.
Koleyny, qui in orbem, ordine ambulat, per vices agitur Koleyno, zob. Po kolei.
Koligacić (się), zob. Krewnić (się); Koligat, zob. Krewny.
Koligacya, zob. Pokrewieństwo.
Kolka, viscerum dolor, tormina, coli vitium, coliacus dolor; mieć, e visceribus dolere; coli vitio, torminibus laborare; kto ma, iliosus, torminosus, colicus homo.
Kolisa, zob. Kulisa.
Kolisty, annularis, orbicularis, rotundatus; in annuli, orbis speciem, ambitum circumactus; —stość, zob. Okrągłość.
Kolka, zob. Kolec; w ciele, zob. Kolika.
Kółko, orbis, orbiculus, rotula, circulus.
Kołnierz, collare. Za k. złapać, arripere, apprehendere, collum invadere.
Koło (*sbst.*), rota, trochus, orbis; (2) circulus, ambitus rotundus; linea circumcurrens, in orbem ducta. W koło obracać, rotare, gyrare, circumagere, in orbem vertere, in gyrum torquere. W koło wpleść, rotae implicare. Na kole leżyć, rotae implicitum stare Kołem łamać, rota contundere, frangere, ferire membra alicujus; rotae ictibus lacerare aliquem. Kołem go łamano, rotae supplicio affectus, crurifragium passus est. Iak piąte koło u wozu, inutilis; impedimentum verius, quam auxilium. Koło zatoczyć (w Ieometryi) lineam in orbem ducere. W koło stanąć, orbem colligere, in orbem consistere; otoczyć kogo, circumsistere, circumfundi. Koło słoneczne, perihelium; księżycowe, halo; corona circa lunam.
Koło, (*praep.*), circa, circum, circiter; zob. Przy. Gdy ie kładziemy ze Słowem poruszenie oznaczaiącém, używaią się w łacinie

cinie często Słowa z *praeter* lub *trans* złożone, na przykład: iśdź koło czego, praeterire, transire; płynąć k. cz., praeternavigare; iechać k. c., praetervehi; lecieć, praeter volare; bieżyć, transcurrere; nieść, praeterferre; pędzić, praeterngere. Gdy zaś nie ma tych Słów złożonych, wykładamy koło — praeter; n. p. prowadzić koło cz., ducere praeter locum. Zob. ieszcze w poprzedzaiącém.

Kołodziey, carrucarius, rotarum ad vehicula fabricator.

Kołodzieystwo, opus carpentarium, fabrica rotarum ad vehicula.

Kolofonia, zob. Kalofonia.

Kołomaz, axungia.

Kolonia, zob. Osada; —nista, zob. Osadnik.

Kolor, color.

Kolorować, coloribus extollere.

Kolos, colossus, pyramis.

Kołować, orbem conficere, in orbem ferri, circumire; zob. ieszcze w Koło (*subst.*)

Kołowacieć, (w kół rosnąć), arborescere. Kołowaty, lignosus.

Kołowrot, (do windowania), trochlea; —tek (do nici), rhombus, trochus ad fila.

Kołpak, pileus turbinatus; —ki, (ziele), medium.

Kołtun, capillorum ex morbo complicatio; capilli complicati.

Kolumna, columna, obeliscus, pyramis; (w druku), pagina (divisa, secta, fissa).

Kolwiek; -cunque; np. ktokolwiek, gdziekolwiek, iakokolwiek; quicunque, ubicunque, quomodocunque.

Kołysać, (się), oscillare; oscillo iactare, (ri); (dziecię), cunas movere; cunis agitatis sopire (parvulum).

Kołysanie (się), oscillátio; (dziecięcia), cunarum agitatio.

Kołyska, cunae, oscilla, (orum).

Komar, culex, centrines.

Komedya, comoedia, fabula; (w Teatrze), spectaculum, ludi scenici. K grać, scenae operam dare, histrionem agere, fabulas agere, in scena versari. Iśdź na kom., spectatum ire, spectaculo uti, interesse. Iest k., ludi sunt, fabula agitur, scena sonat, scenicum opus fit. K. z kim dokazywać, ludere aliquem, exagitare, vexare.

Komedyalnia, scena, theatrum, spectaculum.

Komedyant, —tka, comicus, (a), scenicus, ludio; (2) (Kuglarz), histrio, gesticulator; praestigiarius, pilarius, globularius; (skoczek na linie), petaurista, funambulus. Po komediancku, histrionice, scenae more, ut fit in scena, ut histriones solent.

Komenda, imperium, summa rei, magisterium; (2) milites, praesidium, missi, evocati.

Komendant, dux, praefectus, magister; bydź w iakiém mieyscu, praeesse loco; regere locum, tenere praesidio; woysko, regere, ducere exercitum, praeesse copiis.

Komendarz, qui librum aliquem notis illustravit, commentatus est; commentarii auctor.

Komenderować, zob. Komendantem bydź.

Komendor, praefectus ordinis equestris; (2) ordinis equ., agri dominus.

Komentarz, commentarius, (um).

Kometa, cometa, cometes; (z obłokiem w koło), stella crinita; (na przodzie), st. barbata; (z ogonem), st. caudata.

Komeszka, zob. Komża.

Komiczny, —cznie, comicus, mirus, ridiculus, (e), ridendus.

Komiega, navis caudicaria, caudicata, trabica.

Komin, caminus, fumarium; canalis, meatus fumarius; (w izbie), caminus, focus.

Kominiarz, caminarius, caminorum expurgator.

Komis, cura, mandatum, negotium; dadź, aliquid agendum, expediendum committere; negotium dare; mam, mihi commissum est. Przykry k., dura provincia, molestum negotium.

Komisarz, praefectus, mandatorum gestor; qui rem curat, cui negotium datum est; rządowy, cognitor causae, missus ad causam noscendam; (2) judex datus.

Komisya, judicium, causae cognitio, notio; (2) judices dati extra ordinem, cognitores; złożyć, judicium constituere; judices, cognitores dare.

Komnata, cubiculum; (na graty), penus, penuarium, promtuarium, cella penaria.

Komoda, arca nitidior, cubicularis.

Komonica, (ziele), lotus urbana; (włoska), sertula Campana; (pachnąca), trifolium odoratum.

Komora, (solna), cella salinaria publica; salinar m emporium; (celna), locus exigendorum vectigalium; (zob. Cło, Celny,) (2) (izba), conclave, cella.

Komórka, cellula, loculamentum.

Komorne, merces, conductum. W komornem mieszkać, mercede, conducto habitare.

Komornik, conductor, qui mercede habitat; (2) arbiter finium regundorum.

Kompan, socius, comes, sodalis, commilito; (u dzieci) collusor.

Kompania, societas, consortium; żołnierzy, centuria.

Kompas, pyxis nautica; (w górnictwie), gnomon metallicus; (2) (słoneczny), solarium, gnomon, horologium solare, sciatherium. Sztuka ich robienia, gnomonice, (ca).

Kompasya, zob. Politowanie.

Kompetent, competitor, aemulus.

Kompleksya, temperatio, affectio, habitus, indoles, natura hominis.

Komplement, officium verborum, reverentia, compellatio honorifica; zrobić, corpus inclinare; powiedzieć, blande alloqui, blandis verbis compellare. Próżne komplementa, elegantia, verborum pompa, choragium, intemperantia officii, molesta reverentia; robić, nimis officiosum esse, nimium esse in reverentia testanda.

Komplet, numerus integer, totus, plenus.

Kompleta, (u księży), vespertinarum precum appendix.

Kompletny, integer, totus, omni parte plenus, solidus, cui nil desit.

Kompletować, explere, supplere; reddere, quod deest.

Komponista, harmoniae artifex, melicus, modulator peritus.

Komponować, modos, canticum componere; concentum meditari; (dzieło), condere, conscribere. (2) zob. Zmyślać.

Kompozycya, commentatio, inventio. Czyiéy komp., quo auctore? cujus opus? Kompyzycya (metalu) (np. srebra i miedzi), massa mixta, corpus conflatum (ex argento et aere).

Kompres, (chirurgiczny), linamenta intorta.

Kompromis, compromissum, pactio; robić, pacisci, rem pactione transigere.

Kompromisant, arbiter, cui res commissa est.

Kompromitent, qui paciscitur, compromissum facit.

Komput, poma cocta, frixa; puls pomaria.

Komtor, tabula, mensa; (2) tabularium, scripturae locus; (kupiecki), rationarium mercatoris.

Komunia S., coena sacra. Iść do k., coena sacra uti, coelesti epulo refici.

Komunikacya, nexus, conjunctio, continuatio.

Komunikant, panis coelestis; (2) qui ad coenam sacram accedit.

Komunikować, (co komu), communicare rem cum aliquo; (myśli), aperire, interpretari, transfundere in alios; (2) zob. w Komunia.

Komża, stola sacerdotalis lintea, amiculum liturgicum brevius, (quo ministri utuntur).

Koń, equus; dziki, equiferus; do powozu, bijugus eq. do wierzchu, celes.

Konać, (kończyć), persequi extrema, pertexere orsa, urgere propositum; (2) (umierać), ultimos spiritus trahere, animam agere.

Konar, ramus, brachium.

Koncept, cogitatum, commentatio, inventio.

Koncercista, fidicen eximius; (w spiewaniu także graniu, osobliwie na dętym instrumencie), canendi artifex, cantor privus.

Koncert, symphonia, concentus; (który kto gra), cantus privus; dawać, concentum edere; grać, cantu privo fungi; artem canendi ostendere proprie, solum.

Koncerz, harpe brevius; telum ferreum.

Koncha, concha, conchylium.

Konchoida, linea conchata, ad conchae formam curvata, ducta.

Końcowy, ultimus, ad finem pertinens, in fine positus.

Koncylium, zob. Zbór.

Koncypować, scribere, consignare, componere, commentari; (2) fingere.

Kończasty, acutus, acuminatus; (u góry), qui in acutum surgit, exit, fastigatur; (u dołu), in acutum desinens, descendens; (z przodu), rostratus.

Kończyć, finire, conficere, perficere, absolvere; ad finem, ad extremum, ad exitum perducere; finem rei imponere, rem exitu terminare, re defungi; mowę, perorare, finem dicendi facere. Nie módz skończyć, imparem esse rei expediendae, perficiendae, explicandae.

Kondel, canis gregarius, pecuarius, villaticus.

Kondemnata, zob. Wyrok; Kondemnować; zob. Potępiać.

Kondolencya, dolor ex alterius luctu, calamitate, incommodo; dolor socius, doloris societas; mieć, pariter cum aliquo dolere, ejus dolore moveri.

Konduita, zob. Sprawowanie się.

Kondukt pogrzebowy, pompa funebris, exsequiae, sodalitium funebre; (2) cantus funebris.

Konduktor, (elektryczny) zob. Odgrom. (2) (na poczcie) vehiculi publici magister, curator.

Kondycya, ordo, dignitas, locus, genus; (2) zob. Warunek.

Konew (miara), congius, urna; —ewka, cantharus. (Deszcz) leie iak z konwi, rivis manat imber; rivi manant imbrium; pluit tanquam coelo omni in aquam soluto.

Konfederacya, foedus, societas; (w Polszcze dawniey), coitio equestris, nobilium consociatio.

Konfederować się, consociari, jungi foedere; conspirare in unum.

Konfekt, opus dulciarium.

Konferencya, consultatio, consilium, deliberatio. Na k—ą, consultandi, deliberandi, consilii conferendi causa.

Konfesyonał, cathedra homologetica; sella audiendis confessionibus canonicis; tribunal sacrum, unde absolvuntur peccata confessi.

Konfidencya, importunitas, immodestia, molesta familiaritas.

Konfident, importunus, immodestus, putide familiaris.

Konfiskacya, publicatio, ademtio bonorum publica.

Konfiskować, publicare, in publicum redigere; adimere alicui, auferre publico nomine.

Konfitury, np. rożane, conditanea rosa.

Konfraternia, fratres, sodalitum, collegium. Z k—nii, sodalis; muneris, loci, ordinis ejusdem.

Konfundować (kogo), confundere, pudore afficere, pudorem incutere; (2) zob. w Bałamucić.

Konfuzya, zob. Bałamuctwo; (2) zob. Nieporządek.

Kongres, coitio pacis faciundae, firmandae causa, pacis conditionibus jactandis.

Koniakowka, (ziele), securidica montana; (gruszka), pyrum cluniacense.

Koniarz, equorum venditor, hyppopola, mango, veterinarius.

Konicz(yna), trifolium.

Koniec, finis, exitus, terminus, extremum, extremitas; (2) zob. Cel.

Koniecznie, utique; necessario, omni modo, inevitabiliter; zob. Istotnie.

Konieczność, necessitas; zob. Przeznaczenie.

Konieczny, (omnino) necessarius, non carendus; bydź, abesse non posse.

Koniektura, conjectura, divinatio; —alna krytyka, critica ingenio fisa, conjecturis nixa.

Konik, (robak), cicada; (w szachach), equus.

Koniuch, equiso, agazo, peroriga.

Koniunktura, res, causa, occasio, opportunitas, facultas.

Koniuszy, stabuli magister; (2) equornm curator.

Konkludować, (Wnosić), argumentari, ratiocinari, rationes subducere; colligere, efficere.

Konkluzya, (w Loice), ratio, consectarium, consequentia, (conclusio); fałszywa, falsa ratio, paralogismus; (2) Konkluzya nabożeństwa, sacra extrema.

Konkurencya, certamen, contentio.

Konkurent, concertator; cujus res agitur, qui ad rem confert; (2) (o pannę), procus, amator, connubii petitor. Mieć wiele konkurentów, a multis peti; ta co ma, petita.

Konkurować, contendere, certare, concertare; (o pannę), amatorie agere, conjugii cupidine tangi, admoneri, sollicitari; aliquam conjugio petere; animum ad uxorem applicare.

Konkurs, (w długu), creditorum judicium, comparatio; concursus, bonorum venditio; (Akademicki), certamen Academicum de loco inter Doctores obtinendo.

Konnica, equites, equitatus, copiae equestres.

Konny, (żołnierz), eques.

Konop(ie), cannabis.

Konopka, —pnik, (ptak), linaria (flava).

Konopny, cannabinus.

Konował, veterinarius, medicus equarius.

Konowalstwo, veterinaria medicina.

Konsekwencya, consequentia.

Konserwa, herba saccharo condita, decocta; —cya, zob. Zachowanie.

Konserwować, zob. Zachowywać.

Koński, equinus, equarius; włos, pilus equinus, seta equina.

Konsolacya, zob. Pocieszenie.

Konstelacya, sidus, stellarum multitudo; (constellatio).

Konstrukcya, ordo, tenor, structura (verborum).

Konstytucya, (ciała), valetudo; (państwa), status, lex, formula (reipublicae).

Konsystorz, curia, judicium rei sacrae, consilium ecclesiasticum; papieski, senatus purpuratorum, curia pontificalis; zwołać, deliberare de rebus sacris.

Kontent, z czego, laetus, contentus re, quem non poenitet, non piget rei.

Kontentować (kogo), zob. Dogadzać; się czém, nil aliud, nil ultra cupere; id satis habere, satis probare. Kontenteś (z tego)? sati'n' est tibi; sati'n' placet; idne satis habes? Czyś kontent z sprawowania się mego syna? sati'n' probatur tibi filius meus? Nie bardzom kontent; haud sane placet; melius malim. Kontenci z niego wszyscy; cunctis sese probavit, cunctis probatus est.

Kontor, Kontoar, zob. Komtor.

Kontr; w kontr, contra, adversus. Wkontr naturze, invita, repugnante natura; praeter naturam. Wkontr moiéy woli, secus ac volui, me invito.

Kontrabas, sonus imus, vox gravissima.

Kontra-

Kontrabant, mercium vetitarum traetator; qui vetita importat, exportat; (2) (towary) merces vetitae, contra vetitum; mercatura prohibita; robić i. t. d., zob. Przemycać.

Kontrakt, pactum; robić, contrahere cum aliquo, pacisci, pactum inire; (ustny), consensus.

Kontraktować z kim, zob. Umawiać się.

Kontrapunkt, (w Muzyce), vocum continuatio; cantus compositus, plurium vocum; arte nexi modi, vincti, copulati, aptati inter se, ad idem pertinentes, relati.

Kontrować, zob. Sprzeciwiać się.

Kontrowersya, controversia, dissidium, concertandi materia, lis, dissensio.

Kontryfał, stannum Anglicanum nobilissimum.

Kontumacya, zob. Upór.

Kontusz, vestis superior, superindumentum, (po Rzymsku: toga); (kobiecy), vestis muliebris adstrictior, tunica muliebris.

Kontuz, caro in mortario tusa.

Kontynuacya, progressus, tenor; zob. Ciąg dalszy.

Kontynuować, persequi; (bez przerwy w piśmie), continuare.

Konwalia, lilium convalium.

Konwent, coetus, corpus monachorum, (zakonnic) virginum sacrarum.

Konwers, proselytus, ad sacra nostra transgressus; zob. Przechrzta.

Konwikt, prytaneum, tirocinium; szlachecki, schola tironum generosorum.

Konwisarz, stannarius.

Konwoiować, Konwoy, zob. Eskorta, i. t. d.

Konwokacya, convocatio, invitatio.

Konwulsya, spasmus, palpitatio; mieć, convelli.

Kopa, sexaginta (manipuli).

Kopać, fodere, ruere; rów, fossam ducere; nogami, calcibus petere, pedibus ferire, pulsare.

Kapalnia, puteus metallicus, opus metallicum, fodinae.

Kopalny, fossilis.

Kopanina, molestus fodiendi labor; (2) exstirpatio.

Kopcić, fumo foedare; vapore flammae obducere, offuscare; fuligine denigrare.

Kopeć, fumus, vapor flammae, uligo.

Koper, anethum.

Koperczak, zob. Komplement.

Kopersztych, zob. Kupfersztych.

Koperta, involuorum epistolae; (od zegarka), gnomonotheca.

Koperwas, chalcanthum, vitriolum.

Kopia, hasta, sarissa; (pisma), exemplum; (malowidła), secunda pictura, a secunda manu; ab alia expressa; imitatio; (medalu), ectypum, exemplar.

Kopiec, locus editus, tumulus, clivus; (2) terminus.

Kopiować, describere; (malowidło i. t. p.), reddere, imitari, exprimere.

Kopista, scriba, qui describit; (ksiąg), librarius, (2) (autor), imitator, plagiarius.

Kopiynik, hastatus, lanceārius. sarrissophorus.

Kopuła, fastigium, culmen, pyramis.

Kopyść, —stka, spatha lignea, spathula, lingula.

Kopy-

Kopytnik, (narda leśna), asarum.
Kopyto, (zwierząt), ungula; rozdwoione, ungula bisulca; (szewckie), forma, calopus, calopodium. Na k. wbić, calopodio aptare, circumponere. Na iedno k., eodem modo, pede; (2) eadem lege, formula; wszystko robić; omnia una lege regere, eodem loco habere, eodem modulo metiri. Wszyscy z iednego k., si unum cognoris, omnes noris.
Kora, cortex.
Korab', arca (Noë); navis tecta.
Koral, coralium, curalium, corallum, gorgonia.
Korb, cucurbita; (leśny), cucurbita silvestris, colocynthidis.
Korbacz, lorum, taurea, flagellum.
Korcić; Korci mnie, angor, aestuo, trepido, sollicitor; anxius, confusus sum; (2) ferri, trahi ad aliquid; moneri, sollicitari, tangi cupidine faciendi aliquid, desiderio rei moveri. Korciło mnie to zaraz, percussit illico animum.
Korczówka, (we młynie), haustrum, antlia, manus.
Kord, pars aversa, obtusa laminae, ensis.
Kordelas, copis, culter venatorius, harpe; (2) ensis.
Kordelaśnik, gladiarus; gladiorum, ensium faber.
Kordelat, pannus pinguior (monachorum vestibus aptus).
Kordon, milites limitanei, praesidium limitaneum; zaprowadzić, limites sepire, claudere praesidiis, militibus, militari praesidio. Kordon (u kaszkieta), fimbria, lemniscus. Kaszkiet z kordonami, pileus fimbriatus, cassis fimbriata.
Korduan, aluta Hispanica, corium Cordubense.
Kordyaczny, cordis dolore affectus.
Kordyaka, cardialgia, cordis dolor, cordiacus dolor.
Kordyał, remedium contra dolorem cordis; medicina leniens cardialgiam; (2) vinum fortissimum.
Kordyban, zob. Korduan.
Kordyzant, zob. Skoczek na linie.
Korek, cortex; (drzewo), suber, cortex subereus.
Korespondencya, mutuae literae, usus literarum mutuus; literae ultro citroque datae, dandae.
Korespondent, literarum usu junctus; iest móy, literae inter nos commeant.
Korespondować, mutuo literas scribere, literarum usu jungi; przestać, abrumpere morem scribendi ad aliquem, solvere usum literarum cum aliquo.
Korman, rustica vestis, rheno.
Kornecista, cornicen.
Kornesy, scalptura, triglyphum, coronis.
Kornet, calantica; (siatkowéy roboty), retiolum.
Korneta, lituus, cornu.
Korona, corona, diadema; (2) regnum, imperium. Korony godny, dignus, qui regnet. Do korony przeznaczony, rex destinatus, regnaturus quandoque. Samemu sobie przywdziać koronę, sumere insigne, nomen regium. Perła w koronie, eximium decus, magna pars splendoris; (2) korona kapłańska (golona), tonsura.

Korona-

Koronacya, inauguratio regis; corona imposita; (2) solemnia regis inaugurandi, coronandi, coronae imponendae; (dzień), dies capiendo diademati delectus.
Korónka, zob. Paciorki; odmówić, precandi orbem absolvere, percurrere.
Korónki, limbus, fimbria denticulata, opus reticulatum, denticulatum; obszywać niemi, fimbriare, ambire, praetexere opere reticulato; obszyty niemi, fimbriatus.
Koronny, ad rempublicam pertinens, reipublicae (*genit.*). Wielki kanclerz koronny, quaestor illustrissimus Reipublicae Polonicae.
Koronować, regio insigni ornare; się, diadema capere.
Korowody, impedimenta, ambages, deliciae; robić, moras nectere, tergiversari, per ambages rem circumducere. Bez wszelkich korowodow, sine mora, promte, missis ambagibus.
Korporał, linteolum sacrum, liturgicum.
Korporalnik, theca linteis liturgicis asservandis.
Korpus, woyska, exercitus, copiae; kadetów, seminarium militiae generosae.
Korsarz, pirata, praedo, barbarus. Ich okręt, myopato, navis piratica.
Kortezować, amori operam dare, fovere aliquam; (2) ficte blandiri, lenocinari alicui.
Kortezya, honoraria opera; (2) ficta persona, omnia ad simulationem composita.
Kortezyan, simulator, fictus, falsus, adulator, assentator, ad simulationem compositus.
Kortyna, velum scenicum.
Korwet, saltus ex averso.
Koryander, coriandrum.
Korytarz, porticus, via intermedia.
Koryto, alveus, linter; (rzeki) alveus.
Korzec, modius, medimnus.
Korzeń, radix; (mały) radicula. Z korzeniem, radicitus, a radice.
Korzenić się, radices agere, mittere; radicari, radicibus firmari; co, zob. w następ.
Korzenie, (do przedaży) aromata; (do potraw) condimenta. Korzeniami przyprawiać, aromatis condire.
Korzenniczka, aromataria theca.
Korzennik, aromatopola, aromatum venditor.
Korzenny, aromaticus, aromatis saporem referrens, qui aromaticum sapit; sklep, taberna aromataria; kupiec, zob. Korzennik.
Korzonek, radicula; (u liści, owoców) petiolus, pediculus.
Korzyść, commodum, compendium, emolumentum, utilitas. Na moią k., ex re mea, mihi prodest; obróciłem, in meum commodum traxi. Mieć z czego, zob. Korzystać. Coż ztąd za korzyść masz? quid commodi, quid emolumenti, quem fructum inde capis? Żadnéy nie mam, nullum commodum inde ad me redundat.
Korzystać, z czego, fructum, lucrum ex re capere; z okoliczności, arripere occasionem, uti opportunitate; umieć, scire uti re; eam prudenter, callide in usum suum convertere; bene in usum conferre; nie umieć, minus fructuose re uti.

Korzy-

Korzystnie, commode, opportune, utiliter.
Korzystny, commodus, utilis, opportunus; położenie, conditio aequa, benigna.
Kos, merula.
Kosa, falx messoria. Trafiła kosa na kamień, fragili sperans illidere dentem, offendit solido.
Kosaciec, (kwiat), iris, gladiolus.
Kość, os. Skóra i kości tylko, macilentus, macie confectus, ossa nuda per cutem eminent. K. do grania, zob. Kostka.
Kościany, osseus, ossibus assimilis, osseâ naturâ.
Kościeć, durescere, rigescere; (od zimna), algere, uri frigore.
Kościelnik, templorum expilator, spoliator.
Kościelny, ecclesiasticus; (2) apparitor sacrorum, custos templi.
Kościoł, templum, aedes, (*singul.*) §. 30., fanum, aedes sacrae. Chodzić do k., sacra obire; nie, abstinere sacris. Kto często chodzi, assiduus in templo. Kto rzadko chodzi, infrequens ad sacra. Częste chodzenie do k., diligens sacrorum cultus.
Kościosklad, Kościotrup, zob. Szkielet.
Kościsty, ossibus plenus, distentus, effultus.
Kosiarz, foeniseca, foenisex, foeni sector.
Kosić, foenum secare, caedere, demetere; desecare pratum.
Kosior, zob. Kociuba.
Kosisty, falcatus; (w kształcie kosy), lunatus.
Koślawiec, Koślawy, varus, valgus, scambus, compernis, distortus.
Kosm, Kosmatość, flocus, flocculus.
Kosmacić, hirsutum facere; —cieć, hirsutum, villosum fieri.
Kosmaty, pilosus, villosus, hirsutus; czoło, capronae, antiae.
Kosmyk, capillitium; (u ptaków, na głowie, czubek), crista.
Kośnica, zob. Kostnica.
Kostera, (gracz w kostki) aleator, deditissimus aleae.
Kosterować, aleam ludere, alea lusitare; zob. w Kostki grać.
Kostka, (u nogi), talus, (do grania), talus, alea, tessera. Gra w kostki, alea; lusus tesserarum, tesserarius, talarius. W k. grać, talos mittere, talis ludere; o co, talis dimicare. K. rzucić, talos emittere, aleas jacere.
Kostnica, ossuarium.
Kostkowy, talaris, tesserarius; (2) talo similis, cubicus.
Kostrubaty, salebrosus, inaequalis, asper.
Kostur, scipio, bacillum, ferreus vectis.
Kostrzewa, ishaemon.
Kosz, corbis, qualus, sporta, fiscina, canistrum, cophinus; (we młynie), infundibulum; (do wozu) crates; (dla gołębi i. t. p.) loculamentum.
Koszałka, fiscina, fiscella.
Koszary, septum, caula: (dla woyska) castra urbana, militum domicilia priva.
Koszokop, cuniculorum opus, molitio.
Koszokopnik, qui cuniculos agit, subruit, molitur (humum); cunicularius.
Koszt, sumtus, impensa, (ac), impendium. Cudzym kosztem żyć, aliena vivere quadra, alieno sumtu sustentari. Na swóy koszt kogo utrzymywać, gratuita omnia praebere alicui, sumtu liberare aliquem.
Kosztować, (smakować), gustare, degustare, libare, delibare, (wina), pytissare; (2) zob. następ.
Kosztować, constare, emi; tyle, tanti; więcey, pluris, carius; wiele, magni, magno; multo pretio parari; tyleż, tantidem aestimari. Książka kosztuie dukata, a oprawa talara, pretium libri est unus aureus, compingendi merces est unius imperialis. Kosztować wiele czasu, fatygi, poscere, auferre, absumere; wiele potu, esse multi sudoris; krwi, multo sanguine stare, non sine caede et sanguine parari. Iego urodzenie matkę życie kosztowało, vita ejus matris morte redemta est. Ta wyprawa k. go życie, zdrowie, vitam, integritatem ei rapuit haec expeditio. Syn oyca wiele kosztuie, multum impensae aufert, multorum sumtuum est causa patri filius.
Kosztowanie, gustatus, prolibatio, libamentum.
Kosztowny, carus, pretiosus, sumtuosus; exquisitus, eximius, splendidus; multi sumtûs; —wnie, magno pretio, sumtuose, exquisite, nitide, splendide.
Koszula, indusium, subucula. W koszuli, indusiatus. Bliższa koszula ciała, quilibet sibi proximus; pallio tunica propior, genua suris. Koszulę zdiąć, omnibus nudare, (—ri).
Koszulnik, indusiarius.
Koszyk, sportula, sportella, calathus; —ykarz, sirpiarum vinctor.
Kot, felis, catus, aelurus. Zyią iak kot ze psem, male inter eos convenit, incerta est gratia.
Kotka, felis femina; —ki, (na gałęzi), nucamenta, juli.
Kotlarstwo, chalceutice; —rnia, aeraria officina.
Kotlarz, aerifex; aerarius faber.
Kotły (do bębnienia), zob. Kocioł.
Kotny, fetus.
Kotwica, ancora; uncus.
Kować, cudere (ferrum), fabricare aliquid.
Kowadło, incus; pniak do kowadła, fulcrum incudis, acmothecon. Między młotem i kowadłem, zob. Młot.
Kowal, faber ferrarius; pomocnik, operarius fabrilis; czeladź, operae fabriles.
Kowalstwo, fabrile opificium, fabrica ferrea.
Koza, capra, capella; (dzika), dama, oryx. Kozi, caprinus, caprigenus.
Kozak, eques levis armaturae, hastatus.
Kozera, color praecipuus, potior ceteris, ceterorum victor.
Koziarz, caprarius, caprarum pastor.
Kozica, ralla, rallum.
Kozieł, hircus, caper; (nieczyszczony), haedus; (cudzoziemski), musimon. Kozły przewracać, cernuare; corpus rotare; taki kozieł, corporis rotatio, saltus in caput.
Koziełek, capreolus; (ptak), capella; (ziele), eriphia.

Kozik, cultellus vilis; (2) culter excoriandis victimis idoneus.

Koziec, Koziok, (kamień drogi), ogophthalmos.

Kozieł, —ołek, zob. Kozieł, —ełek.

Kozionogi, capripes; —głowy, capriceps.

Koziorożec, capricornus.

Koźle, koźlątko, haedulus, haedellus.

Koźlik, (ziele), hirculus.

Kozłki, (ziele), phu (*indecl.*).

Kozłowy, hircinus.

Kożuch, rheno, pellis (monicata). W kożuchu, pelle tectus, munitus; (iak zwierz), pellitus.

Kpać, ferociter, aspere adoriri, contemtim habere, acerbis dicteriis perstringere aliquem; insolentius insultare alicui.

Kpić (z kogo), aliquem irridere, exagitare, ludibrio habere; (z czego), negligere, contemnere, non curare, insuper habere aliquid. Nie kpiy sobie, cavillari noli; (mówiąc z groźbą), cave ne te poeniteat petulantiae, proterviae, levitatis.

Kra, crusta, moles glacialis, glacialia fragmina; idzie, glacies soluta defertur, agitur.

Kracić, (kratą grodzić), cancellos circumdare; cancellis, clathris munire.

Kradzież, furtum; (kasy prywatnéy), compilatio; (skarbu), peculatus, rapina.

Kradziony, furtivus; —ieski, furax, tegax.

Krąg, orbis, circulus; —żek (do ciskania), trochus. Kręgi (sznurów), volumina, spirae.

Krąglica, (fryga, bąk), turbo; puszczać (bąka), buxum torquerere flagello; zob. Fryga.

Kraiać, scindere, secare; (kulę na bilarze) ex obliquo ferire, stringere.

Kraianka, quadrula, segmentum.

Kraina, regio, ora, plaga; tractus, pars.

Kraiopis, geographus, periegeta.

Kraiopisanie; —arstwo, geographia, terrae descriptio, periegesis.

Kraiowiec, indigena, ibi natus; nasz, nostras, civis.

Kraiowy, domesticus, intestinus, civicus, civilis; towary, merces e fructibus regionis, ex opere incolarum; rośliny, plantae ibi natae, domesticae, ejus terrae, regionis.

Krakać, crocitare, crocinari; na kogo, urgere convitiis, odioso clamore obstrepere alicui.

Kralka, scida lusoria decem signis notata; (decas).

Kram, institoria taberna; trzymać, institoriam mercaturam exercere, minutatim vendere.

Kramarz, minutarius venditor; institor, tabernarius; (co po iarmarkach chodzi), nundinator.

Kraśdź, furari, furtum committere, furti se alligare.

Krasa, zob. Kształtność; Krasny, zob. Kształtny.

Krasić (potrawę), ungere, pinguedine imbuere, indere unguen; (2) zob. Zdobić.

Kraska, (ptak), caeruleus.

Kraśny, (okraszony tłustością), pinguis, unctus, pinguedine imbutus.

Krasomowca, rhetor, grammaticus; zob. Mowca.

Kraso-

Krasomowski, oratoris (*genit.*), oratorius. Po—wsku, oratorie, oratoris more, ex arte.

Krasomowstwo, rhetorica, ars oratoria; dicendi praecepta, ratio, lex.

Krata, cancelli, crates; (u bram), cataracta; (u okien) clathri.

Kratka, opus reticulatum; robić, czyli:

Kratkować, (na papierze) in reticuli formam lineas ducere; (w szyciu) opus reticulatum facere.

Krawat, zob. Chustka na szyię.

Krawędź, ora, margo; (u łożka), sponda, pluteus.

Krawiec, sartor, sarcinator; vestium confector, concinnator; vestiarius opifex.

Krawiectwo, vestium conficiendarum opificium.

Kray, terra, locus. Z iakiego kraiu? undenam terrarum? unde locorum? (2) zob. Krawędź.

Krayczy, dissector, cibi distribuendi magister, diribitor, praegustator.

Krayka, margo panni pictus, segmentum panni longum.

Krążek, (do ciskania), trochus.

Krążyć, circuire, ambire, per ambages ire; z kim, per ambages circumducere aliquem.

Kreatura, opus Dei, res a Deo facta, producta; (czyia), cliens, ab aliquo creatus, promotus ad dignitatem; assectator.

Kręcić co, torquere, circumagi, rotari; się, circumagi, rotari; (nie modź ustać), tergiversari, versare se in utramque partem. Kręcić w sprawie (prawami), contorquere leges, versare, ultro citroque trahere; (słowami), cavillari, interpretari.

Kręciszek, (ziele), cyminum silvestre alterum.

Kręcony, tortus, contortus; crispus; (cokolwiek) subcrispus.

Kręczak, equus gradarius.

Kreda, creta, Kawałek k., cretula. Z kredy, cretaceus. Kredą bielony, cretatus.

Kredencerz, vasorum (argenteorum) custos, curator.

Kredencować, praegustare cibos alicui paratos, tradere potionem gustu libatam.

Kredens, vasa, supellex (argentea).

Kredyt, fides; auctoritas. Na kredyt brać, in diem; quod debeas, quod in diem solvas; dadź, in diem credere; mieć kredyt, esse bonum nomen.

Kredytor, zob. Wierzyciel.

Kredytować, zob. w poprzedzaiącém: Na kredyt, brać, dadź.

Kręgiel, conus, meta. W kręgle grać, conis ludere; metulas impellere, petere, evertere, dejicere. Kto ie stawia, conotheta, metularum erector, repostor.

Kręgielnia, sphaeristerium; (także deska, na któréy stoią).

Krekotać, glocitare, (gracillare).

Krepa, pannus Cous, tenuior, quasi nebulosus, perflabilis; velum tenuissimum.

Krępować, vincire, devincire, religare, arctius stringere (paxillo implicito et in orbem acto).

Krępulec, paxillus vincula constringens.

Krępy,

Krępy, subnixus, torosus, subcrassus, contractus, brevi corpore sed amplo.

Krerać, (iak orły, żorawie), clangere; (iak gęsi, kaczki), zob. Gęgać.

Kres, finis, terminus. Doyśdź do kresu, rem confecisse, defunctum esse. Kr. pisarski, zob. Kropka.

Kresa, (na płótnie i. t. p.) virga; (na słupie), stria.

Krescencya, auctus, accessio fructuum.

Kreska, linea, lineamentum, ductus; (przy głosowaniu), suffragium; dadź, suffragari; zob. Kresa.

Kreskować, lineas ducere; (przy głosowaniu), zob. Głosować.

Kreślić, lineare, lineis distinguere, lineas ducere; koło, circulum describere.

Kret, talpa.

Kreta, zob. Kreda.

Krętanina (piórem robiona), ductus varii, sinuati, crispi.

Krętogłów (ptak), lynx.

Kretomysz, forex.

Kretowina, —wizna, terra a talpis aggerata, subjecta.

Kręty, zob. Kręcony; droga, circuitus, ambages, deverticulum, iter devium.

Krew, sanguis, cruor; puszczać, sanguinem mittere, fundere. Zwycięstwo wiele krwi kosztowało, haud incruenta fuit victoria, multo sangine stetit. Krwią pluć, sanguinem sputare, per os reddere, exscreare; pluiący, anaphoricus. Do krwi zranić, sanguinem ictu elicere, cruentare ictu.

Krewki, vegetus, vigens, validus; (2) fragilis, debilis.

Krewnić, sanguinis vinculo jungere, (się, jungi).

Krewny, consanguineus, cognatus, sanguine junctus, propinquus, necessarius; zob. Spokrewniony.

Krężeł, (u przędziwa) colus exstans.

Krezy, (żaboty u koszul), fimbria; (2) zob. Kruszki.

Krnąbrnie, insolenter, contumaciter, tumide, pertinaciter, obstinate.

Krnąbrnieć, inflari, spiritus sumere, intumescere.

Krnąbrność, insolentia, contumacia, pervicacia.

Krnąbrny, arrogans, contumax, pervicax, pertinax, tumidus.

Kroć, zob. Raz; dwakroć, trzykroć, stokroć, bis, ter, centies; (§. 47. VII. §. 48). Ma krocie, affluit divitiis, opibus abundat.

Krochmal, amylum; —lny, amylo firmatus.

Krochmalić, amylo firmare lintea; amylum addere pannis, in pannos.

Krócić, zob. Skracać.

Krócica, —ciczka, pyrobolus manuarius minimi modi.

Krocz, incessus equi temperatus; —czak, equus incedens gradu temperato.

Krogulek, accipiter minor.

Krok, gressus; (miara) passus; (w ciele), (pars corporis) inter femora. Krok zrobić, gressum facere; ad aliquid descendere. Wielkie kroki robić, (w chodzie) magnis passibus, gradu amplo incedere; małe, minutis gressibus incedere. Krok w krok, pedetentim, deinceps. Ani kroku daley, nil ultra. Krok niebespieczny, consilium anceps.

Krokiew, —wka, cantherium. Nie mieć piątéy kro-

krokiewki, delirare, inceptire.

Krokodyl, crocodilus.

Krokosz, cnecus, cnicus; dziki, cnecus silvestris.

Krosztyny, jugum, apex, mutulus, caput trabis, nutus fornicis.

Król, rex; bydź, regnare; zostać, regnum adipisci; zob. Królować.

Królestwo, regnum, imperium; (2) regale fastigium.

Królewicz, regis filius, regius juvenis, princeps.

Królewna, princeps, regia virgo, regis filia; zob. Księżniczka.

Królewski, regis, regalis, regius; principe, rege dignus; regalis fastigii. Po królewsku, regaliter, regis more, ut dignum est rege, ut solent reges; kogo przyjąć, t. i. (1) (iako król), regio apparatu excipere; (2) (iak króla) ut regem.

Królik, cuniculus; (ptak, regulus, regaliolus; —iki, pellis cuniculi.

Królobóyca, regicida, parricida, regis percussor; —oystwo, regis caedes, parricidium.

Królowa, regina; nieba, luna.

Królować, regnare, moderari imperium; regnum possidere, obtinere.

Krom, zob. Oprócz, Mimo.

Kromka, segmentum, quadrula; chleba, panarium resegmen, praesegmen, quadra.

Kronika, annales, fasti, acta diurna, chronica, (orum); —karz, annalium scriptor.

Kropić (iak deszcz), stillare, guttatim decidere, rorare, manare; (co wodą), aquam spargere, suffundere in aliquid; aliquid irrigare; pokóy, conspergere cubiculum, irrorare aquam cubiculo, (dla kurzu), pulverem aqua restinguere, sedare, comprimere, compescere; (kropidłem), adspergere, conspergere; (w kościele) lustrali aqua conspergere.

Kropidło, adspergillum; (ziele) oenanthe.

Kropielnica, amula; sinus lustralis.

Kropka, punctum; zrobić, ponere; maximam interpunctionem subjicere, plene distinguere.

Kropkować, punctis minutis pingere; (w pismie) zob. Kropkę zrobić.

Kropla, gutta, stilla. Kroplami, guttatim. Ani kropli, ne tantillum quidem. Krople (do zażywania) liquor medicatus, stillatim sorbendus. Krople mi spadać, zob. Kropić.

Kroplisty, rorans, guttans, guttatus.

Krosienka, Krosna, machina textoria, ligna telam extendentia, tendicula, jugum netorium.

Krosta, pustula, papula. Kto ie ma na twarzy, varius, sparsus, sparso ore, pustulosus.

Krostawieć, —wieię, pustulae mihi corpore surgunt, erumpunt, apparent, colliguntur.

Krótki, brevis, contractus; (bardzo) perbrevis; sukmia, vestis substricta; włos, curtus capillus; droga, compendium, via compendiaria; czas, exiguum tempus; wzrok, hebetudo oculorum; mieć, maiący, zob. Krótkowidz.

Krótko, breviter, strictim, paucis. Kr. mówiąc, ne multa,

multa, ut paucis absolvam, ne longum faciam. Kr. wymawiać (się), corripere (—pi). Krótko a dobrze, grata, commoda brevitate. Krótko się odbydź, paucis rem absolvere; z kim, non diu morari aliquem.

Krótkość, brevitas; czasu, angustiae temporis. Dla kr. czasu, tempore exclusus, a tempore destitutus.

Krótkomowność, breviloquentia, laconismus; —wny, breviloquens.

Krótkowidz, myops, obtusa acie; bydź, parum videre, minus valere acie oculorum.

Krotny, repetitus; trzykrotny, stokrotny, ter, centies repetitus, relatus; *albo* triplus, centuplus §. 47. V. nstp.

Krotofila, lusus, ludibrium, nugae, jocus, oblectatio animi; robić, zob. Krotofilować.

Krotofilnik, --lny, --lnie, lepidus (e), jocosus (e), ludicrus, jocularis, (riter), festivus (e), facetus (e), ridiculus (e).

Krotofilować, jocari lepide, ludere animi oblectandi causa, ingeniose nugari.

Krowa, vacca, bos; kto ie pasie, bubulcus.

Krowi, vaccinus; ser, caseus bubulus.

Krowieniec, stercus bubulum.

Krówka, scarabaeus pilularius, cantharus; (ziele), polygonatum; (ryba morska) cantharus.

Króy, forma (vestis); (pługowy), dens culter aratri.

Krszta, krta. Ani krszty, ne micam quidem, ne guttam, ne tantillum quidem.

Krtań, trachea, arteria aspera, fistula spiritalis; canalis, iter acimae; respirationis meatus.

Kruchy (iak mięso) mollis; (iak ciasto pieczone, żywica) friabilis, fragilis; probe coctus.

Krucica, zob. Krócica.

Krucyata, expeditio sacra.

Krucyfer, qui crucem praefert.

Krucyfix, crux; signum Christi in cruce suspensi, pendentis, cruci affixi.

Kruczek (do botów), uncus caligaris; —czki, hami caligarii.

Kruczy, corvinus, corvi (*genit.*).

Kruczyć, (iak kruk krzyczyć), crocire, crocitare; w brzuchu, zob. Huczyć.

Kruk, corvus, corax; (cudzoziemski), pythrocorax; morski, (ryba), sciaena, umbra. Czarny iak kruk, corvo nigrior. Kruk krukowi oka nie wyie, canis caninam non vorat.

Krukać, zob. Kruczyć.

Krukawka, palumbus, palumbes torquatus.

Krupa, polenta; —py, ptisana, frumenta levius fracta; drobne, ptisana tenuiora; (2) (grad drobny) grando tenuior, levior.

Krupić, levius grandinare; (robić krupy) frumenta levius permolere; się (iak śmietana przy robieniu masła) cogi, spissari, gelari. Na kim się zkrupi, na mnie się zmiele, meo periculo fit, in me culpa haerebit, a me ratio repetetur, ego omnium rationem reddam.

Krupnik, alica, ptisanarium, puls, pulticula.

Kruszec, aes, metallum. Z kruszcu, aeneus, aereus.

Kruszeć (iak mięso) molliri, mitescere.

Kruszki, viscera; intestina (vituli).

Kruszyć, comminuere, confringere, in micas frangere, minutatim dividere.

Kruszyna, mica, micula, fragmen (panis); (2) (drzewo) alnus baccifera,

Krużganek, porticus, porticula, aedificium rotundum columnatum.

Krwawić, cruentare; cruore, sanguine conspergere, inficere, foedare.

Krwawnik (kamień) haematites; (ziele) herba sanguinalis, sanguinaria, wodny, millefolium.

Krwawy, cruentus, cruentatus; (do krwi podobny) sanguineus, sanguinolentus, subcruentus. Krwawa rana, sanguine manans vulnus; woyna, bellum internecinum, atrox, exitiale; łzy, fletus ferventissimi, acerbissimi. Płakać krwaw. łzami, amarissime plorare.

Krwisty, sanguine abundans, plenus; plethoricus; temperament, copia sanguinis, (plethora).

Krwiotoczny, haemorrhoicus, menstrualis.

Krwotok, haemorrhois; (u kobiet, zob. Miesiączka).

Kryć, co, occultare, occulere, abdere, contegere, removere ab oculis; (2) zob. Taić; się, se occultare, oblitescere, delitescere, in occulto latere, se abdere (in aliquem locum).

Krycie, occultatio; się, occultatio sui, latitatio, absconsio.

Kryga, lupatum; (2) mentale.

Krygować się, deliciari incessu; superbiam fateri gestu.

Kryiomo, po kryiomu, occulte, clam, secreto, tecte, in occulto; sine arbitris, insciis cunctis.

Kryiomy, tectus, occultus, clandestinus, arcanus, secretus.

Kryiówka, latebra, latibulum.

Kryminał, crimen perduellionis, majestatis, publicum; delictum grave, causa capitalis; (2) carcer, vincula.

Kryminalista, sceleratus, scelestus, maleficus, nocens, culpae reus, perduellionis accusatus.

Kryminalny, sąd, judicium causis capitalibus; sędzia, quaesitor, judex rerum capitalium; proces, quaestio publica, judicium capitale; prawo, jus publicum; leges capitales; quaestiones, —lnie, ut crimen, criminis loco, capitali judicio.

Krymka, zob. Iarmułka.

Krynica, scaturigo, cisterna.

Kryniczny, cisterninus; woda, aqua viva, fontinalis, fontana.

Krystalizacya, res in crystallum versa; (2) zob. Krystalizowanie, w następ.

Krystalizować, fingere in crystallum, in crystallum abire pati; się, in crystallum verti; --wanie, mutatio in crystallum.

Krystera, i. t. d., zob. Enema.

Kryształ, crystallus, (um).

Kryształowy, crystallinus.

Krytycznie, criticorum more.

Krytyczny, criticus; czas, tempora iniqua, suspecta; rzecz, res anceps, periculum.

Krytyk, criticus, censor; (fałszywy) calumniator.

Krytyka, censura, judicium, critica; robić, albo:
Krytykować, censere, examinare; judicare de re.
Krzak, frutex, virgultum; --ki, fruticetum.
Krząkać, screare; na kogo, screatu aliquid significare.
Krzątać się, occupari, gnaviter opus facere; koło czego, strenue elaborare, gnaviter sese adhibere.
Krzcić, i. t. d. zob. Chrzić i. t. d.
Krzeczet, —czot, Grysalco; —czek (robak), stellio.
Krzękać, grunnire; --anie, grunnitus.
Krzemień, silex; --nisty, silicibus plenus.
Krzemionka, terra glareosa, sabulosa, silicea; (u Mineralogów silicium, wyraz nowy).
Krzepić, kogo, commovere, excitare, animum addere, confirmare, vires augere, (2) sublevare.
Krzepki, alacer, vigens, robustus, hilaris, gnavus; --kość, robur, vigor.
Krzepnąć, cogi. spissari, densari, gelari, coire.
Krzesać ogień, (conflictu lapidum) ignem excutere, elicere, evocare.
Krzesiwko, --iwo, igniarium, ignis suscitabulum; (2) (w którém się chowa krzemień) pyrotheca.
Krzew, frutex, virgultum.
Krzewić, proferre, propagare; się, vulgari, innotescere, spargi; (iak roślina), fruticari; frutescere, propagari; ramulos diffundere.
Krzewina, arbustum, virgetum; --wisty, fruticosus.
Krzoska, fistula bellica, igniarium habens, pyrobolus.
Krztusić się, luctari in faucibus, aegre depelli; (wonitując) aegre ciere vomitum, cum labore vomiturire, vomiturientem luctari.
Krzyczyć, clamare, clamorem tollere, exclamare, vociferari; (żałośnie) exululare, ejulare; (iak paw) pupillare; (iak kruk), crocitare. Krzyczenie, zob. następ.
Krzyk, clamor, vociferatio; (żałosny) clamor flebilis; ululatus. Więcey krzyku iak czego, verba factis majora, magno hiatu nil dignum; plus strepitus, quam veri.
Krzykała, Krzykliwy, clamosus, clamitator, vociferator, clamatorius, tumultuosus.
Krzynów, vas ligneum concavum.
Krzywda, injuria, iniquitas, iniquum, nefas, injustitia; czynić, injuria afficere, injuriam inferre; nocere. Krzywdę mi czynisz, hoc inique in me facis.
Krzywdzić, aliquem laedere, injuriam ei facere. Bydź skrzywdzonym, affici injuria, accipere injuriam. Nikogo nie skrzywdziłem, nulla unquam a me in quemquam injuria orta, profecta est. Krzywdzisz mnie tém, hoc inique in me statuis; hanc injuriam facis mihi.
Krzywić, curvare, inflectere, intorquere, obliquare, recurvare; się, curvari, inflecti, duplicari, submitti; na co, non probare factum, improbare, factum nolle; non satis equo animo excipere rem.
Krzywo, oblique ex obliquo, flexuose, in obliquum.

Krzywogęby, valgus, distorto vultu.
Krzywogłowy, intorta, inflexa cervice.
Krzywonogi, varus, valgus, scambus, compernis, distortus.
Krzywonos (ptak), trogon; —nosy, grypus, naso aquilino, silus, silo.
Krzywoprzysięgać, pejerare, scientem fallere, perjurium in se admittere, perfidum sacramentum dicere.
Krzywoprzysięstwo, perjurium, perfidum sacramentum.
Krzywoprzysiężca, perjurus, perjuriosus.
Krzywość, curvatura, flexus; (koła), orbis, apsis; (rzeki), cornu, ambitus; (drogi), anfractus.
Krzywousty, zob. Krzywogęby.
Krzywuła, tuba incurvata, lituus.
Krzywy, curvus, incurvus, obliquus; (w różne strony), flexuosus, tortuosus; (w iedną stronę), intortus, recurvus; (iak hak), uncus, aduncus; (iak róg wołów), camurus, arcuatus; (iak sierp), falcatus, sinuatus.
Krzyż, crux; (w ciele), vertebrae, lumbus; (2) mala, incommoda.
Krzyżak, eques ordinis Teutonici; —cy, ordo Teutonicus.
Krzyżować, in crucem tollere, agere; cruci affigere; —wanie, crux; supplicium, mors, interfectio per crucem.
Krzyżowy, transversus, crucis formam gerens; droga, quadrivium, compitum; dni, dies rogationum; pacierze, (w ciele) jugum, vertebra spinae.
Ksiądz, sacerdos; Deo sacratus, dicatus; sacrorum curator.
Książe, princeps; (udzielny), dux.
Książęcy, principis, (*gen*), principalis; (2) dignus fastigio principis. X. Mość, princeps, dux serenissimus, a. —ęco (po książęcu) ut decet principem, ut dignum principe, principis more.
Książka, liber, volumen, codex; —żki wołowe, centipelio.
Ksieni, abbatissa, antistita, virgo maxima.
Księniec, ventriculus piscium.
Księstwo, principatus, terra principalis; (udzielne) ducis terrae, ditio.
Księżna, princeps, principalis fastigii matrona, (udzielna) dux; (2) conjux principalis, ducis.
Księżniczka, principis, (ducis, regis, imperatoris) filia.
Księżyc, luna; całą noc świeci, luna pernox est. Zmiana księżyca, phasis.
Ksykać, —czyć, (iak wąż) sibilare. Ksyk(anie), sibilum, stridor.
Kształt, forma, figura, species, facies, habitus; zob. Postać.
Kształtny, compositus, formosus, elegans, forma excellens, decorus, nitidus; —nie, decore, belle, eleganter, nitide, pulchre.
Kształtować, fingere, formare, componere, condere.
Kto? quis, ecquis, quisnam?
Ktokolwiek, quicunque, quispiam, quivis, quisquis, quilibet.
Którędy? qua? —ykolwiek, quacunque, qualibet.
Który, qui; (pytaiąc) qui homo? qui locus; quis hominum?

num? który (z dwóch)? uter?
Ktoś, aliquis, quidam, quispiam, nonnemo.
Ku, ad, versus, in, erga; ku Afryce, contra, ad, versus Africam; ku wieczorowi, sub vesperam.
Kubeby, cubebae, carpesiae.
Kubek, poculum, pocillum, calix; (u filiżanki), scutella superior, angustior.
Kuch, zob. Makuch.
Kucharka, Kucharz, coquus, coqua; bydź, coquinae operam praebere. Dobry, a k., coquendi perita, (us), artifex cibi parandi. Moia kucharka, móy kucharz, culinae administer, stra; qui, quae mihi cibum parat.
Kucharski, coquinus; książka, liber, ciborum parandorum, ciborum coquendorum praecepta, —ptio; formula Apiciana; sztuka, coquinaria, ars Apiciana.
Kuchmistrz, culinae praepositus, cibis coquendis praefectus; (iako urzędnik), thaliarchus, symposiarcha, mensae curandae praefectus; convictûs principalis magister; —strzostwo, coquinae cura; (iako urząd), principalis convictûs magisterium.
Kuchnia, culina, coquina, focus.
Kuchra, interanea piscium.
Kuchta, coquinarius puer, coqui famulus, tiro coquinarius.
Kuć, cudere (ferrum), fabricari. Kucie, fabrile opus.
Kucmerka, siser sativum; dzika, siser erraticum; wilcza, aconitum pardalianches.
Kuczbay, pannus pilosior, laneus, subsutitius.
Kuczka, tabernaculum; -czki (u żydów) scenopegia.
Kudłaty, villosus. Kudły, villi.
Kudłać, villos vibrare, intorquere, crispare.
Kufa, cupa, vas maximum vinarium.
Kufel, poculum, vas potatorium, cissymbion.
Kufer, riscus, arca ad iter, theca itineraria.
Kuglarstwo, praestigiae, artes ludicrae, ludibria, fraudes; robić, praestigias agere, oculos auferre spectantibus, illudere hominibus; -rski, praestigiatorius, fraudulentus.
Kuglarz, praestigiator, pilarius, globularius.
Kugle (żydowskie), panis oblongus (judaeorum).
Kukać, cuculare; —kawka, cuculus.
Kukułka, cuculus.
Kukurydza, fagopyrus.
Kukuryku, galli cantus, gallicinium.
Kula, globus, (w Matemat.) sphaera; (do strzelania) glans. Kulą w łeb, glandis ictus; dadź, glande incussa interimere; dostać, glande percussum perimi, glandis ictu interfici. Kula (dla kulawych) fulcrum, gralla. Na kulach chodzić, grallis niti, gressum fulcire.
Kulać, Kuleć, Kulawy, zob. Chromać, Chromy.
Kułak, complicati in condillum digiti; dadź w bok, pugno petere, ferire latus. Na kułaki iśdź, pugnis rem agere, decertare, depugnare.
Kulas, —sek, zob. Pogrzebacz.

Kulba-

Kulbaczyć, (konia) sternere, insternere (equum), ephippia imponere.
Kulbaka, ephippium, sella.
Kulczyk, inauris, annulus auricularis; zob. Kólczyk.
Kulik, (ptak), larus cinereus, hirundo marina.
Kulisa, scena, postscenium. Za kulisą, pone, post scenam.
Kulisty, zob. Kólisty.
Kum, sponsor, testis, fidejussor baptismi, (2) necessitudine baptismi testandi junctus. W kumy prosić, baptismi testimonium ferre alicui. Bydź w kumy, assistere baptismo, obligari pro initiando. Panic kumie, Pani kumo, patrone, a, vindex filii mei, filiae meae.
Kumać się, necessitudine baptismi testandi jungi; —ostwo, necessitudo baptismi testandi.
Kuna, (zwierz), martes; (żelazna), collare, columbar
Kundel, zob. Kondel.
Kunszaft, testimonium, literae testes tirocinii probe, rite, recte, bene, cum fide positi.
Kunszt, ars, artificinm; ars liberalis, ingenua.
Kunsztmistrz, artifex, magister.
Kunsztowny, —wnie, artificiosus, (e), ex arte.
Kupa, acervus, congeries, cumulus; ludzi, zob. Gromada. Kupa pieniędzy, multum numorum, multi numi. Kupą (iak ludzie), frequentes, conglobati, magno numero. Kupami, catervatim; (iak rzeczy), acervatim. Na kupę składać, cumulare, acervare, aggerare.
Kupczyć, mercaturam facere, exercere; mercaturae operam dare, vendere aliquid.
Kupczyk, qui mercatori operam praebet; minister mercatorius; (2) zob. w Chłopiec.
Kuper, podex, anus, clunes.
Kupfersztych, figura aeri incisa, in aere scalpta.
Kupić, coacervare, congerere, accumulare, redigere in unum; się, (iak ludzie) confluere, congregari, angeri, conglobari; (2) zob. Kupować.
Kupiec, (co z obcymi ma do czynienia) negotiator; (co przedaie), mercator; (co kupuie), emtor.
Kupiectwo, mercatura; (korespondowanie z obcymi), negotiatio.
Kupno, emtio; dobre, commodo pretio emtum.
Kupny, emtitius, venalis, mercenarius.
Kupować, emere, mercari, (com)parare. Kto go nie zna, to go kupi, specie imponit, incautos ducit, ignotos fallit; cavet, qui sapit.
Kur, gallus (gallinaceus), mas gallinaceus.
Kura, gallina; na iaiach, matrix, gallina incubans.
Kuracya, curatio, medicina. Wziąć, kogo w kur., suscipere aliquem curandum, curationem alicujus.
Kurant, numus forensis, publici usus; (2) chorea concitatior, mobilior.
Kuratela, cura; —tor, curator.
Kurcz, spasmus; dostać, corripi, convelli; mieć, laborare correptis, convulsis membris.
Kurczątko, pullaster, pullastra, pullus, gallinula, pullicies.

Kurczyć, contrahere, colligere; się, contrahere se, membra curvare, tendere; (2) parcere pecuniae; timide, parce uti; abstinere usu pecuniae; nolle copiosum haberi; paupertatem simulare, dissimulare copias suas; pauperiorem, quam sis, videri velle.

Kurdyban, zob. Korduan.

Kurek, (u beczki), epistomium, fistula; (u strzelby), momentum, elater, spira, draco; odwieść, aptare, adducere, excitare, intendere, erigere, ad ictum parare.

Kurewnik, scortator, ganeo, scortorum sectator, libidinosus.

Kurewski, meretricius, impudicus, libidinosus; dom, zob. Burdel; patent, lex de stupro; małżeństwo, post stuprum matrimonio juncti, stupro ante nuptias copulati; zysk, turpis quaestus.

Kurewstwo, scortatio, vaga libido, vita meretricia.

Kurnik, gallinarium; (kojec), fiscina gallinaria; (izba), ornithon, avium cortalium stabulum, receptaculum; (2) K., gallinarum venditor, propola; pullarius, gallinarius.

Kuropatwa, perdix. Kuropatwi, perdicalis.

Kuropóy, gallicinium, cantus galli.

Kurować, zob. Leczyć; Kuracya.

Kurpie, sculponeae, soleae, sparteae.

Kurs, (pieniędzy), usus; bydź w kursie, valere; wywołać z kursu, usu numi interdicere. Kurs nauk, semetre; letni, zimowy, scholae aestivae, hiemales.

Kursować, (iak pieniądz) versari in usu, valere.

Kursywa, (w druku), literae inclinatae, obliquae.

Kurta, —tka, alicula, vestis brevior, venatica. Iuż ia ci kurtę skroię, haud quaquam optatus tibi adero; age, jam faxo, mei ut memineris; malum habebis.

Kurwa, impudica, stuprata, devirginata, deflorata, vitiata; (publiczna), scortum, meretrix, prostituta, famosa, prostibulum, propudium, omnibus facilis.

Kurwatura Biskupia, zob. Pastorał.

Kurwić, aliquam vitiare, corrumpere, stuprare; się, prostituere se, vulgare corpus, quaestum corpore facere; z kim, stupri consuetudinem habere cum aliquo, a.

Kuryer, nuntius festinanter missus, cursor extraordinarius. Kuryerem iechać, nuntium, literas propere perferre.

Kurytarz, via, iter; porticus.

Kurz, pulvis. Z kurzu otrzepać, a pulvere purgare, pulverem excutere.

Kurzawa, nebula pulveris, nubes pulverea, turbo nivosus.

Kurzy, gallinaceus, gallinarius.

Kurzyć, pulverem excitare, spargere, movere. Kurzy się, pulvis volitat, circumfertur; bardzo, volvitur pulvis turbidus; z rzeki, vaporant aquae, vaporem dimittit aqua; z ziemi, exhalat terra. Kurzyć tytuń, nicotianae fumum ducere, bibere.

Kusić, pellicere, sollicitare, captare, impellere, inducere, tentare, pertentare; się o co, rem experiri, tentare; rei desiderio moveri, tangi. Nie kuś mnie, noli me captare, in discrimen adducere.

Kusiciel, captator, sollicitator, impulsor, malus suasor; (2) malus daemon.

Kuśpik, cuspis, mucro, acumen, aculeus; (2) zob. Kozik.

Kustosz, juridicus coenobii, cognitor monasterii; (2) K. koronny, cui cura regis ornamentorum demandata est.

Kustrać się, zob. Guzdrać się.

Kusy, curtus, decurtatus, contractus, mutilatus; —syk (koń), zob. Kucyk.

Kusz, corium (vituli) calore duratum; pellis calido torculari scabra facta.

Kusza, arcus majoris modi, cum scapo; (2) balista minor, catapulta.

Kuszuierz, pellio; —nierstwo, pellificium.

Kut, (kość w nodze), talus; (w pięcie), calcaneum.

Kutas, clavus, nodus, cirrus.

Kutner, villus crispatus; —ować, crispare villos panni.

Kutwa, tenax, illiberalis, sordidus; —wić, abstinere usu rei, eam cohibere.

Kuźnia, officina fabrilis, ferraria; aeraria.

Kuźnik, ferrarius; —icy, operae ad caminos.

Kwaczeć, Kwakać (iak kaczka), retinnire; (iak żaba), coaxare; —kanie (żaby), convicium, a; (kaczki i. t. p.), zob. Gęganie.

Kwadra, (księżyca), luna falcata; pierwsza, luna redux, relata; ostatnia, luna fugiens, decrescens. Mamy pierwszą kw., luna redit, crescit; ostatnią, senescit, fugit.

Kwadrans, quadrans, arcus circuli; (2) quadrans horae.

Kwadrat, quadratum; skręcony, zob. Czwartak. W kwadrat, quadratus.

Kwadratura koła, quadratura circuli; ratio circuli cum quadrato; szukać, czyli:

Kwadrować koło, circulum cum quadrato comparare; quaerere rationem circuli cum quadrato.

Kwakier, (w Anglii), tremulus, fanaticus; (Quackerus).

Kwapić się, festinare, properare, maturare; (idąc), accellare, addere, intendere gradum; citius se movere; (dokąd), propere aliquo tendere; (z robotą), celeriter facere, propere agere. Nie kwap się, festina lente; sat cito, si sat bene.

Kwarantana, tempus valetudini spectandae praestitutum, legitimum; quadraginta dies.

Kwarciany żołnierz, (w Polszcze), miles, cui stipendium praebetur e quarta parte reditûs reipublicae. Kwarciane woysko, phalanx Polonica, robur militum Polonicorum.

Kwarta, congius, urna; (format książki), zob. Kwarto; (w Muz.), diatessaron, quarta.

Kwartał, quarta pars anni, trimestre. Co kwartał, zob. Kwartalnie.

Kwartalno, merces trimestris, stipendium trimestre, quadrans annuae mercedis.

Kwartalnie, tertio quoque mense.

Kwartalny, trimestris, tertio quoque mense fieri solitus.
Kwartana, zob. Czwartaczka.
Kwartet, (w Muzyce), cantus quaternarius, quaternio, cum quatuor cantu certant.
Kwartnik, (pół szelęga), sextans sestertii.
Kwarto, (format), forma quaternaria; większe, średnie, mnieysze, modus quaternarius major, medius, minor, minimus. Książka w takim formacie, liber quaternarius; volumen formae secundae, modi minoris.
Kwarzec, (kwarc), minera cassa.
Kwas, acor, aciditas (w Chemii acidum); (do czynienia ciasta), fermentum; (w żołądku), serum.
Kwasić, in acorem abire pati; fermentare, fermentum addere; fermento imbuere, miscere.
Kwaskowaty, acidulus, subacidus, aciduli saporis, acorem referens.
Kwaśnieć, acescere, coacescere; fermentari.
Kwaśny, acidus; (iak owoc niedoyrzały), acerbus; wino (z natury), vinum severum, austerum; (z zepsucia), vappa. Kwaśna mina, vultus durus, offensior; frons contracta; zrobić, frontem contrahare, corrugare; vultu offensionem fateri. Tak spoyrzeć na kogo, asperius, immitius contueri; przyiąć, vultu tristi, aspero, duro excipere.
Kwatera, (żołnierza), hospitium; główna, praesidium; (w lecie), stativa; (w zimie), hiberna. Mieć kwaterę, hospitio alicujus uti; dadź kwaterę, hospitium praebere. Kwatera (w ogrodzie), areola, regio, pulvinulus.
Kwaterka, quartarius congii, urnae.
Kwatermistrz, hospitiorum designator, magister, metator; —strzostwo, hospitiorum cura.
Kwef, velum, velamen, rica; (u Rzymian dla panien młodych, flammeum).
Kwesta, mendicatio.
Kwestarz, —rka, qui, quae stipem corrogat, mendicatur; quaestor publicae liberalitatis.
Kwestować, stipem corrogare, quaerere; na ubogich, pogorzałych, nomine pauperum, incendio eversorum rogare stipem; quaerere, quo pauperes, incendii calamitate eversi subleventur.
Kwestya, zob. Pytanie.
Kwiat, flos, flosculus; młodości, vigor juventae. W kwiecie młodości umrzeć, medio flore (aetatis) intercipi, acerbe restingui, rapi.
Kwiatawa, (grządka kwiatów), areola, pulvinus.
Kwiczeć, grunnire. Kwiczenie, kwik, grunnitus; stridor suis.
Kwiczek, (rybka morska) chromis.
Kwiczoł, turdus minor.
Kwiecień, Aprilis. *Iak się dnie miesiąca wyrażaią*, zob. §. 300., (NB. zob. §. 301).
Kwiecisty, floreus, floridus, florens.
Kwietni, Aprilis, ut Aprili solet; niedziela, ramalia; dies spadicibus consecrandis destinatus.
Kwilić, lacrymas elicere, excutere; się, flere, lacrymas fundere; (iak dziecko), vagire.

Kwinta,

Kwinta, (w Muzyce), diapente, quinarium intervallum; (w organach), vox quinarium resonans, (2) (u skrzypców strona), hypate, argutissima chorda.
Kwintel, drachma. Dwa kw., sicilcius. ½ kwintla, scrupulus.
Kwintet, (w Muzyce), cantus quinarius, quinque vocum.
Kwit, apocha, solutae pecuniae testimonium; literae soluti (rei traditae, acceptae) testes; dadź, na co, solutum (acceptum) testari scripto.
Kwitnąć, florere; (iak handel, nauki), vigere. Kwitnące (państwo), felix, laetus, florentissimus.
Kwitować, kogo, absolvere; acceptum ferre, habere, ducere; z czego (odebranego), zob. Kwit dadź.
Kwoka, (kura), gallina eductrix, glociens, glocitans.
Kwokać, singultire, glocire, glocitare; —kanie, singultus.
Kwota, summa; symbola.

Ł.

Łabędź, cygnus, olor; —dzi, cicneus, olorinus.
Labirynt, labyrinthus, error; (2) res inextricabilis, inexplicabilis. Iak do Labiryntu się dostać, in summas, immensas difficultates indui, incidere; maximis difficultatibus implicari.
Lać, fundere; (na co), infundere. Desz leie, largiter pluit; iak z konwi, zob. Konew.
Łachman, misere excultus, pannosus; —ny, veteramenta, panni obsoleti.
Łacina, latina (*nom. plur.*), latinitas, lingua latina; piękna, latinitas sincera, pura, tersa, proba; elegantia latina; probe latina (*neutr. plur.*); mizerna, latinitas nulla, prava, barbara; sermo non latinus. po łacinie, latine. Dobze po łacinie (mowić, pisać), eleganter, sincere; ex vero, sincero usu sermonis latini; źle, barbare, prave, latinitate barbara, vitiose loqui; uti sermone minime latino, abhorrere ab elegantia latina, alienum esse ab usu vere latini sermonis. Łacina kuchenna, latinitas horrida, absona, puerilis.
Łacinik, latine doctus; latinae linguae peritus, gnarus; dobry, elegantiae latinae usu subactus, exercitatus; nie dobry, alienus a sensu et usu linguae latinae.
Łaciński, latinus; ięzyk, literae latinae, latinitas; latinus sermo, lingua latina.
Łacno, —ość, Łacny, zob. Łatwo, —ość, Łatwy.
Łącznik, hiphen; (2) zob. Spóynik.
Łączny, pratensis; (2) (łatwy do łączenia), sociabilis,
Łączyć, jungere, conjungere, (con)sociare; się z kim, alicui jungi, aliquem sibi adjungere; łączyć w iedno, colligere, in unum corpus redigere, una comprehensione complecti.
Łąd, terra, solum, continens; —dowy, terrester, terrenus.

Łąd,

Ład, ordo, decor, concinnitas. Ani ładu, ani składu, ordo nullus; omnia mixta, turbata; nec pes, nec caput apparet.

Lada kto, co, zob. Ktokolwiek, Cokolwiek.

Ladaco, (*subst. et adject.*), nequam, inutilis, terrae pondus, fruges consumere natus, nihili; robota, opus malum; (*adv.*) male, minus probe.

Ladaiaki, -iako, zob. Gałgański, Iakokolwiek.

Ładarz, vectiarius, onerarius.

Ładnieć, formosum, pulchrum, decorum fieri.

Ładny, pulcher elegans, forma excellens, nitidus; --nie, zob. Pięknie.

Ładować, (się, na co), zob. Gotować (się na co) i Przygotować; wóz, okręt, onerare, implere navem; imponere, ingerere aliquid plaustro; conjicere in vehiculum.

Lądować, applicare navem terrae, appellere; ad terram venire; execensionem facere.

Ładownica, theca, capsula militaris, pyrobolaria, embolis servandis.

Ładowny, oneratus, onustus, plenus.

Ładunek, (okrętu), onus; (do strzelania), embolus, embolium, malleolus; zob. Nabóy.

Lafa, stipendium; (2) pabulum, pastus, cibus.

Łąg, campi, sylvae stagnantes (non profundis aquis), tesqua, agri inculti.

Lagier, feces vini, excrementum, purgamentum.

Łagiew, lagena, ampulla,

Łagodnie, placide, molliter, leniter, (2) clementer, modice, placabiliter.

Łagodnieć, mansuescere, mitescere, mitigari; (iak wino), dulci sapore imbui, mitescere.

Łagodność, mansuetudo, lenitas, clementia, moderatio, indulgentia, facilitas, ingenium placidum.

Łagodny, placidus, mitis, mansuetus, clemens, placabilis, mollis; (iak trunek), dulcis, gratus, suavis; powietrze, tempestas solutior, aura mollis, lenior; głos, vox lenis; tony, (w Muzyce), modi leniores, Jonii.

Łagodzić, lenire, mitigare, sedare, mollire, mulcere; (ból), levare; się, zob. Łagodnieć. Powietrze się łagodzi, rigor aeris, coeli remittitur, lentescit, frangitur, cedit, mitigatur.

Łaiać, objurgare, vituperare; alicui male dicere; vehementer aliquem accipere, reprehendere.

Laik, novitius, non initiatus ad sacra.

Lak, cera literis obsignandis, lacca signatoria; terra Lemnia, sigillata.

Laka, cancamum, muria.

Łąka, pratum. Łączny, pratensis.

Lakier; lacca, ceroma pictorium; —kiernik, inceratior, laccarius.

Lakierować, laccâ, cerâ pictoriâ illinere, inungere; —rowanie, inceratio.

Lakmus, lacca musica, massa laccea.

Łaknąć, esurire; czego, vehementer appetere, cupere, desiderare; desiderio rei flagrare.

Łakom-

Łakomca, Łakomiec, avarus, pecuniae cupidus, tenax, opum amans, sordidus; (w iedzeniu), edax, vorax, gulosus, multi cibi, helluo, lurco, gulo.

Łakomić kogo, zob. Rozłakomić; się, (na co), studio rei incendi, tangi cupiditate rei, stimulari desiderio rei. Ułakomił się, libido incessit animum. Ułakomiwszy się, desiderio, cupidine rei captus.

Łakomo, cupide, avide; ieść, vorare, differciri, ingurgitare se cibo.

Łakomstwo, cupido, cupiditas, pravum studium rei; (w iedzeniu), edacitas, voracitas, aviditas.

Łakomy, avarus, avidus; zob. Łakomca.

Łakotki (do iedzenia), scitamenta, pupamenta, popinae, cupediae, irritamenta gulae.

Łakotnik, —tniś, cupes, popino, cupediarum appetens, delicatus, fastidiosus, superbae gulae.

Łakotny, (iak potrawa i. t. p.), delicatus, lautus, elegans, mollis, suavis.

Lakrycya, zob. Lukrecya.

Lalka, pupa, panguncula, icuncula. Iak lalka, lepidus, festivus, ad unguem factus; (co do ubioru), insigniter cultus, e capsula totus.

Łamać, frangere, rumpere, dividere, confringere; przysięgę, non reddere jusjurandum, pejerare, violare jurisjurandi religionem; prawo, violare leges, negligere, migrare; kołem, zob. Koło; się, frangi, rumpi, discedere.

Łamanie, (w ciele), articulorum, artuum dolor; articularis morbus. Łamanie cierpiący, arthriticus, articularius.

Lament, vox querula, flebilis; lamentatio, querela, questus flebilis. Z lamentem, flebiliter.

Lamentować, queri, lamentari, exululare.

Lamować, circumdare, cingere, ambire, obducere, praetexere aliqua re.

Lampa, lampas, lucerna, lychnus.

Lampart, africana, leopardus, pardalis; (2) zob. Łaydak; —tować się, zob. Łaydaczyć się.

Lampeczka, Lampka, pocillum vitreum.

Lamperya, margo, ora; robić, margine excolere, circumdare (cubiculum), orâ ambire.

Lampreda, saperda, muraena, mustela, lampreta.

Łan, (roli), ager triginta jugerum.

Lancet, lanceola, phlebotonum, us; scalpellum, radius.

Łańcuch, catena; złoty, torques; takim odzobiony, torquatus; (2) zob. Kaydany.

Landgraf, comes provinciae, (Landgravius).

Landszaft, regio expressa; terrae, regionis imago, pictura.

Łania, cerva.

Łap, Cap, raptim, impetu.

Łapa, pes. Day łapę. pedem cedo; —pka, pes argutulus, manus argutula. Łapa lwia, (ziele), muscus terrestris.

Łapać, capere, excipere; (uciekaiącego), cursum, iter inhibere; insequi fugientem, reprehendere ex fuga;

(w sło-

(w słowach), circumvenire; aucupari verba.

Łapka, decipula, laqueus; (na myszy), muscipula; (na lisy i. t. p.), pedica ferrea; (w mówie), captio, tendicula. Łapkę zastawić, laqueum tendere, parare. Wpadł w łapkę (*metaph.*), captum, irretitum tenemus; non elabetur.

Larwa, persona, species; w larwie, personatus.

Las, sylva; (wielki), saltus; —sek, nemus; (poświęcony, iak u dawnych Rzymian), lucus. Jak las zarastać, sylvescere. Bydź iak w lesie, consilii rationem non habere; nescire, unde rem aggrediaris; non videre, quò te expedias; non perspicere, ubi pes, ubi caput.

Łasić się, vulpinari, circumvolitari blandientem, lenocinari alicui, adulari.

Łasica, mustela; (cudzoziemska), mus araneus; (leśna), viverra.

Laska, baculus, scipio; Marszałkowska, scipio, clava (insigne comitiorum magistri, praefecti). Z laską chodzić, zob Kij; —seczka, virga, bacillus.

Łaska, indulgentia, favor, benevolentia; (którą mamy u kogo), gratia. Z łaski, beneficio. Z Ł. P. Boga, favente Deo, (pro quo) gratiae agantur Deo. Łaskę wyświadczyć, beneficium tribuere; doznać, zob. Doznawać. Mieć łaskę u kogo, gratiosum esse apud aliquem; florere gratia alicujus; probari, gratum esse alicui. Wypaśdź ł., excidisse gratia alicujus, collectam gratiam effudisse. Łaski szukać, benevolentiam consectari; aucupari, quaerere bonam gratiam. Nie ma u mnie łaski, mihi haud quaquam probatur, equidem illum haud amo. Za łaskę co uważać, grate interpretari, beneficii loco habere. Na czyią ł. się spuścić, arbitrio alicujus, in omnem eventum se permittere, dedere. Droga łaski, imploratio principis, auxilium ab eo petitum; nie pomoże, frustra salutem quaerere; impunitatem, veniam, gratiam nancisci non posse. Iśdź drogą łaski, in clementia principis salutem suam quaerere, ejus misericordiam implorare; orare, ut clementius (in aliquem) statuat, poenâ liberet, eam minuat, ut ignoscat, ab attrocitate, severitate supplicii aliquid remittat.

Łaskawić, (dzikie zwierzęta), domare, mansuefacere; się, (iak zwierzęta), mansuescere, mansuefieri; (kogo), zob. Dobruchać, Łagodzić.

Łaskawie, benevole, prolixe, liberaliter, civiliter, benevolo animo; się z kim obeyśdź, excipere aliquem comiter, benigne; (z winnym), molliter, clementer, leniter; (z nieprzyiacielem, złoczyńcą), mitem se praebere, parcere alicui; leniter agere cum aliquo.

Łaskawość, clementia, indulgentia, placabilitas, benignitas, lenitas.

Łaskawy, civilis, comis, humanus, indulgens, benignus, liberalis, aequus, commodus, benevolus; bydź na kogo, favere, aequum adesse. Bądź łaskaw, zrób mi to, fac prolixe, tribue mihi hoc.

Zbyt

Zbyt łaskaw iesteś, (np. żeś przyszedł) tu vero indulgenter, prolixe facis, (cum venisti); indulgentiae tuae adscribimus, benigne factum interpretamur, (quod cet.). Łaskawy, (iak zwierz), mansuetus, cicur.

Łaskotać, titillare; —tanie, titillatio, titillatus.

Łaskotliwy, titillosus; titillationis impatiens; —tki, zob. w poprzedz.

Laskować, striare; —wanie, (paski), striatura; (wklęsłe), canaliculi, striges; (wypukłe), strigae.

Łaskowy orzech, nux avellana, Pontica, Praenestina; zob. Leszczynowy.

Łasować, ligurire, catillare; furtim delibare, gustare. Łasoń, gustandi cupidus, gulosus; obsonator furtivus; —sowanie, degustatio, catillatio furtiva.

Łata, Łatka, lacina, segmen, praesegmen, pannus adsutus, tessera, panniculus.

Latać, currere, decurrere; (po powietrzu), volare, ferri per auram, volitare, ferri alarum ope; bez skrzydeł (*metaph.*) sublimia spectare, majora viribus audere, ultra vires conari.

Łatać, sarcinare, reficere, sarcire, concinnare, fissuras claudere; skórę, zob. Łoić.

Latanie, volatus, lapsus.

Łatanina, veteramenta, panni consuti, utcunque consarcinati; (dom), parietinae; (dzieło), opus compilatum, male constipatum, utcunque congestum, misere consarcinatum.

Latarnia, lucerna, laterna; —rnik, lucernarius.

Latawiec (ptak), apus (odis); (do puszczania papierowy), petaurus, charta volans; puszczać, aëri, vento tradere; (2) zob. Włuka.

Lato, aestas, calores; (2) zob. Rok. nadchodzi, incalescit annus, aestas venit; iest, aestas agitur, incaluit annus.

Latopis (iec), annalium scriptor.

Latorośl, turio, pullus arboris, collis; (do szczepienia), planta, germen, surculus; (do sadzenia w ziemię), talca, stirps, viviradix; (wszczepiona ziednego w drugie drzewo), tradux, rumpus; (zostawiona przy wyciętych drzewach), palmes subsidiarius, praesidiarius, emissarius; winna, pampinas, flagellum vitis; (2) tener, infirmus, prima aetate.

Latorośny, surcularius, surcularis, sarmentosus.

Latoś, anniculus, unius anni.

Latować, (przepędzać lato), aestivare, aestatem transigere.

Latr, longitudo quatuor cubitorum, ulna, orgyia.

Łatwo, facile, promte, nullo negotio, citra laborem, haud difficulter; mu wszystko idzie, nulla in re laborat, omnia promte absolvit; —twość, facilitas; (w czém) facultas.

Łatwy, facilis, expeditus, nulla re implicatus; do pocieszenia, consolabilis; do nabycia, parabilis, do przebłagania, placabilis, exorabilis; do zwyciężenia, superabilis; do przebicia, perforabilis; do zgromadzenia, congregabilis; do przeyścia, i. t. d, facilis transitu cet. §. 253.

Laur,

Laur, laurus; —rowy wieniec, laurea, sertum laureum, corona laurea.

Ława, —wka, scamnum; (na Seymie i. t. p.), sedes, ordo, locus; —eczka, scabellum, subsellium.

Lawa, torrens flammeus, ignifer, metallicus; Phlegethon.

Lawatywa, zob. Enema.

Lawenda, nardus, lavendula, lavandoca; włoska, stoechas; —dowa woda, decocta lavandulae.

Laweta, jugum, pedamentum tormentarium.

Ławnik, assessor, judex, (scabinus).

Lawować, (w Malarstwie), colorem diluere, penicillo lavare.

Laxować, —owanie, zob. Biegunka. Lekarstwo na lax., remedium alvo ciendae, ventri movendo, laxando, levando.

Łaydaczeć, corrumpi, in luxum solvi, libidini indulgere.

Łaydaczyć się, malo exemplo vivere, vitam dissolutam agere, esse moribus perditis.

Łaydak, dissolutus, perditus; (2) malus, improbus, pravus; —otwo, mores perditi; (2) pravitas; factum improbi.

Łayno, stercus.

Lazanki, segmina mazae, quadrae esculentae; massa tenuis dissecta, consecta.

Łazić, repere, reptare; inerti, tardo passu incedere.

Lazienka, balneum, lavacrum caldarium; (2) balneatorium cubiculum; (ogrzana ze spodu), hypocaustum.

Laziennik, balneator, thermarius; custos aquarum, thermarum.

Lazur, caeruleum; —rowy, caeruleus, caerulei coloris.

Łeb, caput. W łeb dadź, caput ferire, percutere. Za łeb złapać, capillos invadere.

Łechtać, (np. uszy), permulcere (aures); zob. Łaskotać, —tanie, —tliwy.

Lecić, zob. Latać; (2) (np. napóy zimny), tepefacere; się, tepescere, tepefieri. Zlecony, tepidus, tepefactus.

Łęcina, brachium, surculus; (u słupów i. t. d.), frondes, filix. Z łęciną, filicatus.

Lecz, at, sed, verum enimvero. Lecz ieżeli, quod si; zob. Zaś.

Leczenie, curatio, sanatio, medela; się, usus medicamentorum; zob. Kuracya.

Leczyć, medicari, mederi alicui; sanare, curare aliquem; się, curari; medico, medicina uti; medicamenta adhibere. Co się da wyleczyć, sanabilis, medicabilis; co nie, immedicabilis.

Ledwie, vix, aegre, haud facile, difficulter. Ledwie nie, prope, modo non, tantum non.

Lędźw', lumbus.

Legacya, legatio; (2) legati; kto na czele ich stoi, princeps legatorum, legationis caput.

Legar, suggestus; —ry wschodowe, scapi scalarum rectarum.

Legart, (pies), canis avicularis, sagax.

Legat, zob. Poseł; (papieski), legatus a pontifice; interpres, nuntius pontificis.

Legawy pies, canis venaticus, ad procumbendum exercitus, ferarum custos.

Legien-

Legienda, vita divorum.

Legnąć, fetum facere, fetare, parere; się, procreari.

Legować, legare; —gowanie, legatum. Komu legowano, legatarius.

Legowisko, locus quieti aptus; (zwierząt), cubitus.

Leiek, epichysis, infundibulum.

Łęk, astrabe, frons ephippii.

Lękać się, perterreri, perterrefieri; terrore percuti, impleri; bardzo, percelli, exanimari; kogo, commoveri, perturbari alicujus adspectu; czego (aby się nie stało), perturbari cogitatione rei; timere, ne fiat; (aby nie chybiło), vereri, ne non, (ut) fiat, §. 269; o kogo, o co, timere alicui, rei; ejus causa laborare, sollicitum esse.

Lękanie się, terror, pavor, perturbatio, trepidatio.

Lekarski, medicus, medicinalis; sztuka, medicina, ars medica, usus medendi, scientia remediorum.

Lekarstwo, medicina, medicamentum; (na co), remedium.

Lekarz, medicus, medendi peritus, artis medicae gnarus; zły, zob. Szarlatan.

Lekce, leviter, contemtim, incogitanter; sobie co ważyć, facile putare, negligere; kogo, contemnere, contemtim habere.

Leki, medicamenta; zob. Lekarstwo, Leczenie.

Lekki, levis; (bardzo), sine pondere; (2) leviculus, leviusculus, instabilis, futilis; ręka (do pisania np.), manus expedita, fugax; sposób pisania, oratio expedita, soluta, facilis.

Lekko, leviter; mi na sercu, laetus, hilaris sum; zrobiło się, levatus, recreatus sum; robi się, recreor, respirasse mihi videor; —kkość, levitas.

Lekkomyślność, levitas, temeritas, protervia, negligentia, incuria, petulantia, incogitantia; animus levis, supinus, temerarius; (2) inconstantia, instabilitas, mobilitas; —nie, leviter, temere, petulanter.

Lekkomyślny, lascivus, protervus, petulans, levis, incogitans.

Lekkowierny, —rnie, zob. Łatwowierny, —rnie, —rność.

Lękliwy, pavidus, timidus, meticulosus; zob. Boiaźliwy.

Lekta, (msza czytana), liturgia privata, silentio per agenda.

Lektor, magister, doctor, praeceptor, praemonstrator, qui docendi munere fungitur.

Lektoryum, zob. Czytelnia.

Lektyka, lectica, lecticula, gestatorium, sella gestatoria.

Lemiesz, vomer.

Lemieszka, puls farinacea; polenta.

Lemoniada, zob. Limonada.

Lemos, lutaria testudo.

Len, linum; (niezgorzysty), asbestinum; linum vivum.

Leń, iners, deses, piger, socors, segnis.

Lenić się, Leniwieć, opus fugere, horrere laborem, cessare, desidere, dare sese desidiae; (2) zob. Linić się.

Lenik, (płaca żołnierska), stipendium.

Lenistwo, desidia, inertia, torpor, negligentia, socordia.

Leniwiec, (zwierz), tardigrada; (2) Leniuch, albo: Leniwy,

Leniwy, zob. Leń; —iwie, segniter, lente, remisse, cunctanter, tarde.

Lennictwo, necessitudo clientelae.

Lennik, cliens, beneficiarius, (vasallus); possessor agri beneficiarii.

Lenny, juris beneficiarii, qui clientelae necessitudine tenetur; grunt, zob. Leństwo; prawo, jus (feudale,) clientelae, beneficiarium.

Leństwo, (feudum), ager beneficiarius, clientelae jure datus.

Lentwal, perizonium, semicinctium opificis, focale.

Lentyszek, (Mastykowe drzewo), lentiscus.

Lep, viscus. Lepem smarować, viscare.

Lepianka, lutamentum, paries terra formaceus; (2) aedicula, domuncula, casa.

Lepić, glutinare, conglutinare; glutine vincire, adstringere; się, (zob. Lipnieć). Oczy się lepią, oculi natant, male sustinentur; somnus obrepit.

Lepki, lentus, tenax, viscidus, viscosus, glutinosus; —kość, natura viscosa, tenax.

Łepski, bonus, probus, honestus; (2) sedulus, officiosus, promtus, obsequiosus.

Leśdź, zob. Łazić; iak rak, aegre moliri gressum, pedes trahere post se.

Leśniczy, saltuarius, saltuum curator, nemorum custos.

Leśny, silvestris, sylvaticus, sylvosus.

Lesz, zob. Zamsz.

Leszcz, cyprinus latus.

Leszczyna, corylus; (lasek), coryletum; —ynowy, colurnus.

Letki, —tko, —ość, zob. Lekki i. t. d.

Letni, aestivus; (2) (wolno ciepły), tepidus, tepens, egelidus; (3) annosus, maturus, longius aetate provectus; —nio, tepide; (2) aestive, apte ad aestatem, ut aestate assolet; się nosić, uti vestibus aestivis; aestatem monstrare, (simulare) veste.

Lew, leo; —wek, leunculus, leoninus catulus. Iak lew, fortissimus, imperterritus.

Lewar, (do wina), sipho (vinarius, doliarius), fistula, turbulus doliaris; (do wozów), machina vectoria, tollendo in altum vehiculo.

Lewy, laevus, sinister. Lewo, ad sinistram, sinistrorsum, laevam versus.

Leyba, homo foedus, immundus, sordidus, turpis, obscoenus.

Leybgarda, cohors praetoria, satellites, corporis custodes, stipatores; praetoriani.

Leyc, habena, lorum, retinaculum, loramentum flectendis equis.

Leycowy koń, equus funalis.

Leża (żołnierska), praesidium; (letnia), aestiva, stativa; (zimowa), hibernа hibernacula; (2) zob. Legowisko.

Leżuch, zob. Leń.

Leżenie, cubatus, cubitus, accubatio, cubitura.

Lężenie się, (ptaków i t. d.), pullatio.

Leżyć, jacere; (w łóżku i. t. p.), cubare, recumbere; osobno, secubare; koło czego, accubare; pod czem, praejacere. Leżyć na wschód, spectare orientem; situm esse versus, ad—, vergere in orientem. Leży odłogiem pole, quiescunt arva. L. dobrze suknia, decenter sedet vestis.

Leżysko,

Leżysko, zob. Legowisko, Leża.

Łgać, Łgarstwo, Łgarz, zob. Kłamać; —mstwo, —mca.

Lgnąć, (np. w błocie), moliri gressum, haesitare in luto. Tu lgnie, solum non est solidum.

Liberya, famulorum, pedissequorum cultus; nosić, famulari; czyią, vestitu dominum fateri.

Libra, papieru, scapus.

Lice, mala, gena; (2) (do koni), zob. Leyc.

Licencya, jus, auctoritas, venia, beneficium.

Licencyat, primus a doctore; proximus, imminens primo gradu (zam. ui); cui jus est petendi summos honores ordinis; (iako godność), gradus summo proximus; praerogativa summi in ordine honoris. (NB. u nas Licencyat, znaczy pierwszy stopień, a zatem to, cośmy umieścili pod wyrazem Bakałarz; co zaś tu wyraziliśmy, iest nasz Magister, Magisteryat).

Licho, impar numerus. A to licho, male vero! haud saneplacet. Bodayto l. wzięło, malum! moleste, incommode accidit; quidvis aliud malim. Idź do licha, abi in malam rem.

Lichota, res tenuis, copiae exiguae, curta suppellex; (2) miser, egenus, pauper.

Lichtarz, candelabrum, lychnuchus.

Lichtować, navem onere levare; (2) ancoras tollere.

Lichwa, fenus, feneratio; (zysk), fenus, usura, quaestus.

Lichwiarski, fenebris, feneratorius, usurarius; -stwo, zob. Lichwa. Lichwiarz, fenerator, tocullio.

Lichwić, (na lichwę pożyczać), fenerari, fenus facere; pecuniam fenore exercere, occupare.

Lichy, Licho (*adverb.*), zob. Mizerny, Mizernie.

Liczba, numerus.

Liczban, abaculus, calculus supputatorius, numulus computatorius; species numi.

Licznik, numerans, zob. Rachmistrz; (2) (w ułamku, numerator, *u Rachmistrzów*).

Liczny, numerosus, frequens, magno numero.

Liczykrupa, parcus, tenax, sordidus, canis, illiberalis.

Liga, zob. Związek.

Ligawica, (mieysce, gdzie się lgnie), terra uliginosa, glutinosa; solum tenax.

Likier, sicera saccharo condita, potus ardentior dulcedine commendatus.

Likwidacya, —dować, zob. Obrachunek, robić.

Likwor, liquidum, fluens, fluidum, liquor.

Lilia, lilium; niebieska, iris; żółta, iris lutea; czarna, iris Susiana. Gdzie rosną lilie, lilietum.

Liliowy, liliaceus; oleiek, lirinum, syrium, phaselinum.

Limitacya, procrastinatio, dilatio, prorogatio.

Limitować, (posiedzenie), proferre, differre, prorogare, ampliare, procrastinare conventum.

Limonada, potus citreus, citratus; citrata.

Limonia, (ziele), limonium.

Lin, tinca; (menda lacustris, fluviatilis).

Lina, rudens, funis ductarius, remulcus.

Linia,

Linia, (prawidło do liniowania), regula, amussis, canon; (prowadzona na czém), linea, lineola; (pokrewieństwo), cognationis ordo, tenor, series; prosta, directa; poboczna, cognatio obliqua, transversa; wstępna, supra cognati; zstępna, ab aliquo demissi, liberorum progenies. W linii prostéy, ad rectam, recta, directo; —iowy, linearis.

Linić się (iak zwierzęta, gdy iém kudły i. t. d. wyłażą), setas deponere; setis, pilis, villis novari; (iak ptaki, zob. Pierzyć się).

Liniować, lineare, lineis distinguere.

Liniowy okręt, navis maximi modi, primi ordinis.

Lipa, tilia, philyra.

Lipiec, Julius, Quinctilis (*u Rzymian*); (miód praśny), mel anthinum; (m. do picia), hydromeli ex anthino praeparatum. O dniach Lipca zob. §. 300, (nb. z. §. 301).

Lipień, (ryba), umbra.

Lipina, lignum tiliaceum.

Lipki, —kość, zob. Lepki, —kość.

Lipnieć, (przylegać do czego), inhaerescere, adhaerescere, residere.

Lipowy, tiliaceus; lasek, tilietum; kora, philyra.

Lira, lyra. Kto na niéy gra, circulator, fidicen rusticus, qui lyra canit.

Lis, vulpes, vulpecula; morski, (ryba), vulpes, alopetias.

Liść, folium; —ście, frons, frondes, folia; dostawać, puszczać, frondescere; —ściasty, frondens, frondeus, frondosus; fronde vestitus, tectus; densus, opacus.

Lisi, vulpinus; skóra, futro, pellis vulpina; ogon, (ziele), alopecurus, ononis, anonis.

Lisowacieć, rufescere, rutilescere, in rufum verti, rufo colore indui.

Lisowacić, rufare, rutilare, in rufum vertere.

Lisowaty, rufus, rufulus, subrufus, rutilus.

List, epistola, literae.

Listopad, November; pierwszy, Calendae Novembres; zob. §. 300, (NB. z. §. 301).

Listowny, scriptus; literis consignatus; (2) epistolicus, epistolaris; —wnie, scripto, per literas.

Listwa, asserculus; (u czego), limbus, praecinctio; (u sukni i. t. p.), ora, fimbria.

Listwować, asseribus cingere, formis ligneis includere, (suknią), limbis ambire, fimbriis cingere.

Liszay, serpige, lichen.

Litania, litania, precum tenor.

Literá, litera; —lnie, ad literam, ad verbum, presse; —lny, literalis.

Literat, doctus, eruditus, literatus, literarum cultor, qui literis vacat.

Litkup, arrha, quod in manum datur; (2) proxeneticum.

Litość, miseratio, misericordia; wzbudzić, miseratione implere; mieć, miseratione moveri, capi, tangi; nad kim, misereri alicujus, miserari aliquem.

Litościwy, mollis, misericors, propensus ad misericordiam.

Litować się, miseratione alicujus tangi; zob. w Litość.

Litwa, Lithuania; —twin, Lithuanus; —tewski, Lithuanicus.

Lity,

Lity, (odlewany), solidus, fusilis, fusus; (iak materya), auro, argento textus.

Liuba, (drzewo), pinaster; —bowe orzeszki, pineae, nuclei pinei.

Liwerant, redemtor, conductor.

Liwerować, aliquid providendum, curandum conduxisse, suscepisse; (2) commeatus imperare.

Liwerunek, quod exercitûs nomine imperatur; mieć, cogi aliquid devehere ad exercitum.

Lizać, lingere, lambere, delingere; (co smacznego), ligurire; Liznąć (*metaph.*), zob. Poduczyć się. —zanie, linctus.

Łkać, plorare, exululare, ejulare, singultire, singultus ciere; —nie, singultus, fletus cum singultu. Łkaiąc, singultabundus.

Lniany, lineus, lini (*gen.*), e lino.

Lnica (ziele), pseudomyagrum, chamaelinum.

Łoboda, atriplex.

Loch, lacuna, caula, cavum terrae, recessus speluncae; (2) zob. Piwnica.

Lód, glacies. Iak lód, totus rigidus (o płynie: frigidus).

Łódka, navicula, navigiolum, scaphula, cymbula.

Lodowacieć, congelare, glaciari.

Lodowaty, glacialis, cukier, gelatum; morze, mare hyperboreum, Amalchium, Arctôum; Oceanus septentrionalis.

Lodownia, glaciarium, frigidarium, cella glaciei condendae.

Łodownik, (kamień drogi), coriacesia gemma.

Łodyga, scapus, caulis, stilus.

Łódź, navicula, scapha, lembus, linter, cymba.

Łoić, sebare; sebo illinere, ungere; skórę, verbera ingerere, plagis mulcare.

Łoiowy, sebaceus; -iowaty, sebosus, sevosus.

Lokat, (nauczyciel drugiemu poddany), hypodidascalus.

Lokay, pedisequus; (gdy przodem idzie), anteambulo.

Łokieć, cubitus; (miara), cubitum, (us), sesquipes, ulna.

Łokietek, (małego wzrostu), pygmaeus.

Łomikamień, (*adjec.*), saxifragus; (*subst.* ziele), saxifragum

Łomikost, ossifragus.

Łomot, -otać, zob. Trzask, —skać.

Lon, paxillus, embolus.

Łona, flammea nubes, ignea pila, flamma e longinquo conspicua.

Łono, sinus, gremium. Na ł. matki, in complexu matris; szczęścia zostawać, rebus secundis affluere; integra, summa felicitate uti. Na ł. pokoîu żyć, in otio agere, quietum vivere.

Lont, funiculus tormentarius; malleolus, fomes tormentarius.

Łopata, rutrum, pala; (do chleba), infurnibulum.

Łopatka, (w ciele), homoplata; (u zwierząt), scapula, coxendix; (w kole młyńskiém), pinna.

Łopian, lappa, persoluta, persolata; —pianowy, lappaceus.

Los, sors, fatum, conditio. Dziwny los, varietas casuum. Szczęśliwy mnie

spotkał, laetissima sors mihi evenit. Los (w Loteryi), sors, tessera; wygrywa, feliciter, cum lucro, commodo exit; nie wychodzi, residet. Losem, sorte, sortito. Na los szczęścia! jacta alea esto!

Łoś, alce (*gen.* es), alces (*gen.* is), machlis.

Łoskot, strepitus, sonitus, fragor; -tać, strepere; sonitum, fragorem edere.

Losować, sortiri; o co, sortem jacere de re, ob rem; sorte decernere, cui cedat; sortem mittere rei causa; —owanie, sortitio, sortitus.

Lot, volatus, lapsus. W lot strzelać, volantem, aufugientem ictu petere; in ipso cursu ferire; avolantem telo insequi; volitantem excipere ictu pyroboli.

Łót, semuncia; 2 łoty, uncia. Łót ważący, semuncia rius, semuncialis.

Lotny, volatilis, volatious, volucris; (2) celer, agilis, expeditus.

Łotr, improbus, latro, scelestus; —try, facinoribus sociati; —trostwo, scelus, facinus improbi.

Łów, captura; —owy, venatio, venatus. Iść na łowy, venatum exire, feras sectari.

Łowczy (*adject.*), venatorius; (2) (*subst.*) venatorum magister, venationis curator.

Łowić, ptastwo, aucupari; zwierzęta, venari, venaturam facere; ryby, piscari; kogo, captare aliquem.

Łowienie, venatio, venatus; ptastwa, aucupium; ryb, piscatus.

Łowisko, zob. Knieia; (2) jus venandi, venatio.

Łowny, venandi peritus, venationi assuetus; (2) qui venatu (facile) capi potest.

Łóy, sevum, sebum, pingue.

Loża, (w Teatrze), podium, secretum; (wolnych Mularzy), curia, conventus, concilium.

Łoże, cubile, lectus, lectulus, torus; małżeńskie, thalamus; lectus genialis, adversus; (rzeki), alveus; (u cieśli), loculamenta, cubilia, columbaria tignorum, cet. (u strzelby, lignum, crena, theca. Nieprawego łoża, spurius, nothus; (incerto patre,) illegitime natus.

Łóżko, lectus, grabatus, cubile.

Łożna (*epidemiczna*) choroba, morbus frequens, vulgatus, communis, multorum.

Łożnica, (pokóy sypialny), conclave; cubiculum noctis, quieti datum.

Łożniczy, cubicularius, cubicularis.

Łożyć, (na co), impendere, erogare, sumptum facere in rem; pecuniam insumere, effundere in re.

Łożysko, cubile, latebrae ferarum, lustra.

Lśknić, Lśniący, zob. Sklnić, Skniący (się).

Łub, cortex; (2) lignum arcularium, ad capsas.

Lub, vel, aut, seu. Lub—lub, np. lub to lub, owo, (vel) hoc, vel illud; *albo* hoc illudve.

Lubaszka, (śliwka), prunum agreste.

Lubić, delectari, oblectari aliqua re, gratum aliquem (quid) habere; kogo, gaudere alicujus usu, consuetudine; co, probare, amare, cupere; ieść, pić, appetere; libenter edere, bibere; nie

nie l., aspernari. Lubić słuchać, widzieć, delectari audientem, videntem; cum voluptate audire, videre.

Lubieżność, libido, lascivia, vita libidinosa.

Lubieżnik, mollis, voluptuarius; libidini, voluptati deditus.

Lubieżny, voluptuarius, libidinosus, impudicus, lascivus.

Łubka, lamina, festuca; (na złamaną nogę, it. d.), canalis, canaliculus, lamina.

Lubo, etsi, tametsi, licet, quamquam, cum, ut, utut.

Lubość, voluptas, oblectatio, dulcedo. Lubo (*adv.*), moliter, suaviter.

Lubryka, rubrica.

Lubszczyk, (Ligurski, *ziele*), ligusticum; swoyski, hipposelinum.

Luby, carus, gratus, acceptus, jucundus. Luby N. optime!

Lucyfer, Lucyper, orcus, dux erebi, cacodaemon princeps.

Łuczek, (ziele), porrus, um; —kowy, porraceus.

Łucznik, sagittarius; (2) arcuum artifex

Łuczywo, (szczypa), taeda.

Lud, populus; plebs. Z ludu, plebejus.

Ludno, Ludność, multitudo magna hominum, frequentia, celebritas. L. iest wielka; zob. w następ. — L. się zmnieyszyła, aliquantum decessit frequentiae loci.

Ludny, frequens, celeber. Ludne iest mieysce, magna est loci frequentia.

Ludokradzca, plagiarius, hominum abactor, raptor, praemiator; —dztwo, plagium.

Ludożerca, anthropophagus; (2) crudelis, immanis.

Ludwisiarnia, tormentaria officina; —siarz, fusor tormentarius.

Łudzić, fallere, circumscribere, circumvenire, capere, ludere; oczy, oculos auferre, praestringere spectantibus; (podchlebstwem, it. p.), ludere, lactare, ducere.

Łudzenie, fraus, ars, circumscriptio; (sztuczne np. oczów), fallacia, error, vana imago; species falsa, vana, inanis. (2) praestigiae, artes ludicrae, ludibria.

Ludzie, homines, viri. Z ludźmi żyć, coetus hominum celebrare, uti hominum consuetudine.

Ludzki, humanus. Ludzko, humaniter. Po ludzku się obchodzić, humanae conditionis memorem agere, rationem habere; (2) humaniter aliquem tractare.

Ludzkość, humanitas; sensus humanus.

Ług, lixivium, lixivia; —gować, lixivio immergere, eo imbuere, perfundere, macerare.

Ługowisko, lacuna, palus lixivia.

Łuk, arcus. W łuk zakrzywiony, arcuatus. Kto strzela z łuku, sagittarius.

Lukrecya, glycyrrhiza.

Lulka, tubus fumo ducendo; (bez cybucha), pila fistularia.

Lunąć, erumpere; effuse, subito, repente profluere; (iak deszcz), largiter effundi, demitti

Lunatyk, lunaticus, noctambulus, seleniacus; —tyzm, lunaticus error, seleniasmus.

Łup, praeda, spolia (*plur.*). Iść na łup, praedatum exire.

Łupać, findere, dividere, scindere, diffindere; się, findi, discedere; (w środku), hiare, rimas agere, rimis fatiscere. Łupanie, fissio.

Łupić, (drzewo), delibrare, decorticare; cortice nudare, spoliare; (2) praedas agere, facere; praedari, spoliare, expilare; (po nieprzyiacielsku), diripere; (3) (ze skóry), excoriare, pellem detrahere.

Łupienie, (drzewa), decorticatio, delibratio; (ze skóry), excoriatio; (2) direptio, praedatio, expilatio.

Łupieżca, direptor, praedator, expilator, spoliator, latro.

Łupieztwo, spoliatio, praeda, latrocinatio; zob. Łupienie (2).

Łupina, (orzecha), vitium, putamen, (kasztana), corium, echinus, (iaia, muszli, raka), testa; (winogron), cutis, (żołędzi), crusta; (na cebuli it. p.), corium.

Łupiniasty, tunicatus, fibratus, corticosus.

Łupisty, Łupny, fissilis, scissilis, sectilis.

Lura, lora, deuteria, lorea, vinum secundarium, (wino zwietrzałe), vappa.

Łuska, Łuskwa, tunifra, siliqua, folliculus; (rybia), squama, squamula; (na oku), zob. Łuszczka.

Łuskać, decorticare, nudare, aperire; siliquâ spoliare, folliculum detrahere, solvere; (rybę), desquamare, squamis nudare, squamas auferre.

Lustr, splendor, nitor, fulgor.

Lustracya, perlustratio; —rować, perlustrare.

Lustro, (do świc na ścianie), candelabrum pensile; (właściwie), speculum; zob. Zwierciadło.

Łuszczka, (na oku), caligo oculis offusa, tunica vitians oculum, labes oculi.

Lut, Lutowanie, ferrumen, vinctura; ferruminatio.

Luter(anin), formulae evangelicae addictus, alienus a formula pontificia, evangelicus.

Lutnia, testudo, chelys, barbiton, (os), lyra. Kto gra na l., fidicen, citharoedus, citharista. Kto ie robi, testudinarius.

Lutować, ferruminare, vincire.

Lutrować, linquare, defaecare, deliquare.

Lutrzyć się, a formula pontificia ad evangelicorum ritus transire; (2) cibo, (carne) non abstinere.

Luty, Februarius, mensis intercalaris; zob. §. 300, (NB. zob. §. 301).

Luz(owanie), (ze straży), avocatio; stationum mutatio. Luzem idący, zob. Luźny.

Luzak, equiso, hippocomus; armiger.

Luźny, otiosus, liber, non junctus, solutus, expeditus.

Luzować, straże, permutare vices stationum; kogo, abducere a statione, avocare, liberare; in stationem ejus succedere; kazać, successorem alicui dare, mittere. Luzuy! ilicet! succedatur! alius poscitur! missa sit statio! Wołać „luzuy!“ successorem poscere.

Lwi, leoninus; kamień, leontios; skóra, leonis exuviae; trut (zwierz lwa truiący) leontophonon.

Lwica, lena, leaena.

Łyczak, funis junceus, tomex, restis scirpeus.

Łydka, sura.

Łyk, haustus, potus.

Łykać, haurire, absorbere; (iedzenie), deglutire; (łakomo), devorare. Łykanie, potatio, haustus.

Łykacz, ebriosus, temulentus, helluo, potator.

Łyko, liber, philyra.

Łykowaty, duri staminis; (2) duris fibris.

Łysieć, calvere, calvescere.

Łysina, calvities, calvitium.

Łyska, glottis, fulica, gavia, fulix.

Łyskać, Łyskawica; zob. Błyskać, Błyskawica.

Łystcianki, (kamasze), ocreae lineae, laneae.

Łysy, calvus, calvena, defloccatus; (z przodu tylko), praecalvus; (z tyłu), recalvus, recalvaster.

Łyszczyca (groch kozi), isopyrum, phasiolum.

Łyżka, cochlear, cochleare; (aptekarska miara), ligula. Łyżkę czego, quantum capit cochlear.

Łyżwa, navigium (longum), scapha; (2) (do ślizgania się), solea ferrata.

Łza, lacryma; fletus. Łzy w oczach stoią; lacrymae oboriuntur, oculi turgent lacrymis. Ze łzami w oczach, lacrymis obortis, lacrymabundus. Nie módz się od łez wstrzymać, lacrymas non tenere, a fletu non temperare. Trudno się wstrz. od ł., lacrymae erumpunt, manant, vel invito excidunt. Nie mogąc się od ł. wstrz., lacrymis victus, in lacrymas effusus. Łzy żalu, lacrymae poenitentiâ (litości, misericordiâ, radości, gaudio) manantes; lacrymae testes gaudii, cet. Łzami się zalać, ubertim flere, lacrymis os opplere.

Łzawy, (łzami zalany, iak oczy), madidus, turgidus, lacrymis manans.

Lżenie, maledicentia, criminatio, convitium.

Lżyć, contumeliam dicere; contumelia afficere, operire, vexare, lacerare, probris onerare aliquem; imprimere dedecus, convitia ingenere, ignominiam inferre alicui; maledictis incessere, probris lacerare aliquem; malidicta in eum jacere.

Lżyciel, conviciator; (za oczy), criminosus, maledicus.

M.

Macać, palpare, digitis tangere, pertrectare; (w ciemności), manibus tentare viam; kogo, (dla dowiedzenia się czego), odorari, degustare, praetentare, indagare aliquem, mentem ejus scrutari. Macanie, palpatio.

Machać (czém), movere, agitare, vibrare, motitare, oscillaro aliquid; (2) velociter aliquid facere.

Macharzyna, Macherzyna, zob. Pęcherz.

Machina, machina. Iak machina (*metaph.*), non sui judicii, non sui sensus; bydź,

bydź, alieno impetu moveri, nil sua sponte agere.

Mącić, turbare, turbulentum facere. Zmącony, turbidus, turbulentus; (wino) insincerus, faeculentus.

Macica, (drzewna), stipes; (winna), vitis, mergus; (kobieca), uterus, vulva; perłowa, matrix margaritarum.

Meciek, (kiszka) aqualiculus, scrutillus; (nadziewany), faliscus, satura, apexabo.

Macierzanka, (ziele), serpyllum, serpulum.

Macierzyński, maternus. Po macierzyńsku, materne, matris more, animo materno.

Maciora, matrix.

(Po o)macku, per tenebras, in obscuro, sine lumine; (się drapać, *idąc*), in tenebris errare, manibus tentare viam.

Macocha, noverca; (2) mater crudelis, in natum (tam) saeva; Medea.

Maczać, rigare, madefacere, humectare; rękę, manum aquae immergere.

Mączyć, farina conspergere. Zmączony, farinosus.

Mącznica, (w zbożu), granum frumenti nigrum, corniculatum.

Mącznik, farinae venditor.

Mączny, (z mąki), farinaceus; (z białey), similagineus.

Maczuga, sparus, sparum, clava.

Mada, limus, coenum.

Mądrość, prudentia, consilium, sapientia, cor, intelligentia.

Mądry, prudens, sapiens, acutus, intelligens, callidus, perspicax, cordatus; dla siebie, haud indigus alieni consilii; po szkodzie, cum periculo, cum damno edoctus; (*proverb.*), tristia documenta salubria sunt; bydź, sapere; z kogo, aliquem discere, mentem ejus introspicere.

Mądrze, prudenter, sapienter, perite, perscienter, circumspecte. Nie mądrześ w tém postąpił, in hoc ratio te fefellit, fugit. Nie m. co robić, imprudentia labi.

Mądrzeć, zob. Mędrzeć.

Magazyn. penus; (na zboże), horreum granarium, cella; (2) (tytuł książki), promtuarium, thesaurus.

Magiel, machina lintearia, linteis laevigandis; zob. Maglownica.

Magister, (-ryat), summos Philosophiae honores adeptus, (summus honor Phil.).

Magistratura, zob. Zwierzchność.

Maglować, laevigare; cylindro subjicere; complanare, erugare lintea.

Maglownica, trochlea lintearia, laevigatoria.

Maglownik, pannus laevigatorius; integumentum laevigatorium; involucrum linteorum subigendorum, laevigandorum.

Magnat, princeps, illustris, primorum unus; —ei, proceres, primores; —ctwo, mos principum.

Magnes, magnes.

Magnesować, virtutem magneticam excitare; magnete contrectare, virtute magnetica acuere.

Magnesowy, —tyczny, magneticus; igła, acus magnetica, gnomon nauticus.

Magnetyzm, virtus, vis magnetica.

Magnetyzować, magnete sollicitare, excitare, permulcere.

Maić, frondibus tegere, vestire. Umaiony, frondeus, frondosus, in frondes indutus.

Maiątek, res, opes, bona, facultates; (znaczny), divitiae; mieć, opibus valere, abundare.

Maieran, amaracus, amaracum, sampsucum; Kreteński, marum; —nowy oleiek, amaracinum.

Maiętność, bona, possessio, ager, praedium.

Maiętny, locuples, pecuniosus, ditior; zob. Bogaty.

Maik, (robak), cervus pratensis.

Maior, praefectus vigilum summus.

Maiówka, studiosorum hilaritas verna; dies a studiis vacuus instante vere.

Maiż, avis venatica, recens ad venatum exercita.

Mak, papaver. Główka m., papaverculum, caput papaveris. Iak maczek, papaveratus, tenuissimus. Iak mak zasiał, altum silentium, nil auditur.

Mąka, far, farina, pollen; (przeniczna przednia), similago; poślednia, crimnum; pytlowana, farina castrata. Z mąki, farinaceus, similagineus. Iak mąka, tenuissimus. W mąkę się obrócić, in farinam solvi, tenuari.

Makaron, turunda; (gotowany), collyra; (pieczony), testuatium, artoptitius panis.

Makaronik, pastillus, orbiculus dulciarius.

Makolągwa, merops, rubecula.

Makówka, papaverculum, papaveris caput.

Makowy, papavereus; (co do koloru), papaveratus; sok, meconium, opium; placek, coccetum.

Makuch, papaveris retrimentum.

Makulatnra, charta rejectanea, sordida, involucris destinata.

Malarnia, officina pictoria; (2) seminarium, prytaneum pictorium; schola pictorum.

Malarz, pictor; mizerny, rhyparographus.

Malarstwo, graphice, ars pictoria. —ski, pictorius. Po malarsku, graphice.

Małdrzyk, caseolus pinguis planus.

Maligna, febris ardens; dostać, corripi a febri; mieć, jactari aestu febrili.

Malina, chamaemorum. Krzak malinowy, chamaemorus.

Malinazya, vinum Arvisium, Creticum.

Mało, parum, haud multum; za mało, non satis. Mało co lepiey, paullo melius. Mało co nie upadł, parum abfuit, quin caderet, tantum non cecidit.

Małoletni, impubes, (ber), nondum maturus; pupillus, (a); nondum sui judicii.

Małoletność, aetas immatura, pupillaris. Podczas małoletności, dum maturus non est. Dla małol., quia nondum est sui judicii.

Małomowny, modicus loquendi, paucorum verborum; —wność, linguae temperantia nimia.

Małość, tenuitas, exilitas, modulus exiguus; quod parva res est.

Malować, pingere, depingere. Pomalować, colore inficere, colorem inducere rei.

Malowidło, pictura, imago; brzydkie, rhopôgraphia, rhyparographia.

Małpa, simius; simia; (kobieta prosta), pithecium; —peczka, simiolus. Jak małpa, simiae more; (2) imitator ridiculus, pravus, perversus, ineptus, insulsus.

Małpować, inepte, ridicule, servili modo imitari; —wanie, imitatio inepta, ridicula; stolida affectatio, cacozelia.

Mały, parvus, parvulus, exiguus, minutus, brevis. Za mały np. suknia, vestis exilior, brevior, angustior, quam pro corpore; (na mnie, quam quae mihi congruat).

Malż, animal testaceum, testa munitum, tectum.

Małżeński, conjugalis, matrimonii; łoże, torus genialis.

Małżeństwo, matrimonium, conjugium, connubium, conjugale foedus.

Małżonek, conjux, maritus, vir; —ka, marita, conjux, uxor.

Mamczyć, mammam praebere, nutriendo puero adhiberi.

Mameluk, transfuga, apostata, desertor.

Mamić, fucum facere, tenebras objicere alicui; (2) falsa spe ducere, ludere aliquem.

Mamidło, lusus, praestigiae, offuciae.

Mamka, nutrix, nutricula. Trzymać mamkę, alere, quae mammam praebeat; nutricem adhibere puero.

Manipularz (kapłański), manuale.

Mańka, laeva, sinistra. Z mańki zażyć, aliquem decipere, capere; imponere alicui.

Mańkut, scaevola; bydź, laeva pro dextra uti.

Manna, (ziele), oryza; (kaszą), oryza; (żydowska), manna (*indecl.*), panis angelorum, cibus coelo missus; (sok lekarski), manna, ros Syriacus, saliva siderum.

Manowiec, devertículum, circuitus, ambages.

Maństwo, zob. Lennictwo, Leństwo.

Mantyk, zob. Nudziarz.

Mantyka, pera, ascopera, follis.

Mantykora, (zwierz), mantichora.

Mapa, mappa, tabula geographica.

Mara, (nocna), incubus, incubo, ephialtes, inuus, suppressio nocturna; (2) imago, species nocturna; czcza m., vana species. Mary, pheretrum. Na marach leżeć, positum esse in loculo, in lecto funebri porrectum esse, mortuum jacere.

Marcepan, panis Martius, crusta dulciaria.

Marchew, (włoska), daucus; (polna), pastinaca agrestis.

Marcowy, Martius; piwo, cerevisia verna, vigentior, firmior; owce, oves rejiculae; kwiat, hyacinthus, vaccinium, ranunculus; nów, nova luna Martio imminens.

Margines, margo, ora; robić, margine ambire; ora(m) praetexere.

Margrabia, marchio; comes, praeses limitaneus; —bski, marchionalis.

Margrabstwo, marchionatus; comitatus limitaneus, provincia limitanea.

Markier, subnotator.

Markitan, lixa, propola castrensis, institor castrensis.

Markotno mi, Markotnym bydź, male me habet, mordet, pungit, displicet mihi aliquid; aegre, moleste, graviter, inique, iniqua mente, iniquo animo ferre. Widać było, że mu to markotno było, dolor eminuit, haud occulte offensam tulit.

Marmór, —mur, marmor; biały, m. Parium, galactites; czarny, Numidicum; psry, varium, Aegyptiacum; ophites, porphyrites; popielaty, tephria; żelazney farby, basaltes. Marmórem wykładany, marmore distinctus, excultus; marmoratus.

Marmórek, marmorea tabula, segmentum; (2) pellis vulpina marmorei coloris.

Marmurkować, marmoris in modum excolere, variare.

Marmurkowy, marmori similis, marmoris specie; variegatus, quasi marmoreus.

Marmurowy, marmoreus; robotnik, marmorarius; posadzka, pavimentum tessellatum; kopalnia, marmoraria; marmoris fodina, vena.

Marnie, misere; male.

Marność, inanis species, tenuitas, fragilitas; (2) inania, ludibria rerum humanarum.

Marnotrastwo, luxus, prodigalitas, profusio. To iest m., inutilis plane impensa.

Marnotrawić, effundere, prodigere, perdere, profundere, dilapidare fortunas, pecuniam, cet.

Marnotrawny, prodigus, effusus, profusus, —wnie, largiter, effuse, haud parce.

Marnować, depravare, corrumpere, perdere; pati rem labi, corrumpi, deteriorem fieri; (2) zob. Marnotrawić.

Marny, vanus, fluxus, frivolus, inanis, fragilis, inconstans, levis.

Mars, frons minax, tristis. Marsa postawić (komu) truces oculos in aliquem convertere, minaciter aliquem contueri.

Marsowaty, trux, minax, tristis; wzrok, ardentes oculi; vultus irati (*gen. s.*).

Marsz, (muzyka), concentus militaris, classicum; (2) iter, profectio, via. W marszu, in agmine. Do m. trąbić, bębnić, classicum canere, insonare; proficiscendi signum dare; ad iter vocare buccina, tympano. Marsz! viam inite!

Marszałek, (na dworze), magister officiorum, comes palatii; (podczas uroczystości), designator. M. Wielki koronny, Litewski, dux belli summus reipublicae Polonicae, Lithuanicae.

Marszałkowska laska, scipio; (2) zob. Buława; urząd, zob. następ.

Marszałkowswo, magisterium aulae, cura officiorum (2) designatoris próvincia; (3) zeb. Dowództwo.

Marsszczka, ruga. Marszczek dóstawać, rugis notari; corrugari.

Marszczyć, corrugare, contrahere; czoło, vultum adducere, frontem caperare, supercilia contrahere; się (iak czoło), rugis horrere, sinuari.

Martwić, molestia, aegritudine afficere; dolorem aferre alicui; molestiae, doloris, dolendi causam, materiam esse, praebere alicui; się, animo angi, tremere;

gra-

graviter commoveri; cruciari, vexari aliqua re.

Martwy, exanimis, (us), exanimatus, praemortuus; (2) sine sensu, sensus expers.

Maruda, Marudny, zob. Nudziarz.

Marudzić, ringere, stomachari, ineptire.

Maryna, zob. Basetla; (2) zob. następ.

Marynarka, navigatio; (2) classis; copiae, vires maritimae, navales.

Marynarz, navigator, maris peritus, rei maritimae gnarus.

Marzana, (ziele), rubia, ereuthodanum.

Marzec, Martius; pierwszy dzień, Calendae Martiae; zob. §. 300, (NB, zob. §. 301).

Marznąć, algere, frigere; frigore uri, vexari, premi, quati. Zmarzłem, frigus sentio, frigus mihi molestum est. M. (iak woda, mięso it. d.), glacie induci, durari, obduci, concrescere, solidari; frigore durari. Marznie, glaciale frigus est, ingruit; glacies inducitur. Okna marzną, glacies obducitur fenestris, luminibus.

Marzyć, Marzy mi się, somniis vexor; zob. Snimi się; (2) esse animo velut alieno, somnia sibi fingere Ot marzy mu się coś, peregre abest animus, nugas agit, delirat, dormit.

Masa, massa.

Maść, unguentum, unguen; (na oczy), collyrium; (2) zob. Kolor.

Maścić, ungere, inungere, perungere; (2) zob. Krasić.

Maska, larva, persona. W masce, personatus. Maskę zdiąć, nudare se; quis sis, ostendere; komu, pellem detrahere, vultum nudare.

Maskować, się, personam induere, sumere; speciem induere; vultum velare, tegere.

Maskowy bal, saltatio personata, personatorum chorea.

Maślanka, sedimentum lactis a butyro separato, galactobutyrum, oxygala, lac serosum.

Maślnica, vas butyro conficiendo aptum, cogendo lacti destinatum; (2) vasculum, ubi butyrum condatur.

Maślny, butyro pinguis; giasto, scriblita, libum.

Masło, butyrum; coagula lactis. Wm. smarzyć, frigere in sartagine. Chleb z masłem, panis butyro illitus. Iak chleb z m. mu wszystko idzie, nulla in re laborat, omnia prompte absolvit. Komu tak idzie, promtus, expeditus, agilis.

Masłok, Turecki, maenomenon.

Mason, zob. Frankmason.

Mastyk, (drzewo), lentiscus; (żywica), mastiche; —kowy, lentiscinus; iagoda, bacca lentisci.

Masyf, solidus.

Maszka, zob. Maska; —ra, deformitas ridicule aucta; —rada, zob. Maskowy bal.

Maszt, malus.

Masztalerz, equiso, hyppocomus, agaso.

Mata, teges, segestris; matta straminea, scirpea.

Matać, manticulari, calumniari, verba in alium sensum rapere, detorquere.

Matacz, turbidus, perversus, pravus, praeposterus, sycophanta, praestigiator, deceptor.

Matanina, praestigiae, offuciae, sycophantia; calumnia.

Matczyn, maternus.

Mate-

Matedora, primus, illustris, potens, princeps; —ory, proceres, magistanes, summi, (w Kartach), scida princeps, primaria.

Matelzak, zob. Mantelzak.

Matematyk, --tyczny; mathematicus; —cznie, ad mathematicorum praecepta.

Matematyka, ars mathematica, (mathesis).

Materac, culcita, substramen.

Materklasy, suppellex vilis, vetus, minus utilis.

Materya, materia, materies; (2) zob. Przedmiot; (3) pannus tenuior, levior, rigidior; (4) (w ciele, ranie), pus.

Materyał, (do budowania), materia, es; (do pisma, mowy), apparatus, copia, res, argumentum, sylva.

Materyalista, mentis corporeae defensor, auctor; mundi aeterni auctor, materiarius.

Materyalizm, materiae corporeae favor; materiae faventium error; ratio credentium animam concretam (mundum aeternum) esse.

Materyalny, corporeus, concretus, corpore constans.

Matka, mater, genitrix, parens. Iednéy matki dzieci, uterini. Matka Boska, Deipara.

Matnia, sinus. W padł w matnią, irretitum, captum tenemus, tenent.

Matuchna, matercula, optima mater; (2) anus optima, annicula.

Matwać, Matwanina, zob. Gmatwać, Gmatwanina.

Mawiać, dictitare, crebris sermonibus usurpare, creberrime commemorare. Oyciec mawiał, in ore patris (i) semper esse solebat.

May, Majus; (2) frondes. O dniach Maia, zob. §. 300, (NB. zob. §. 301).

Maydan, locus coloniae deducendae aptus, lectus, destinatus.

Mayster, opifex, operarum magister, herus. Maystrem zostać, jus opificii exercendi nancisci; opificum collegio, corpori, numero adscribi.

Maysterszтyk, artis specimen, documentum; zrobić, rudimentum ponere; specimen artis edere; ostendere, quid didiceris. Maysterszтyk, (2) opus artificiosum, eximium, primarium, summa arte effectum.

Maytek, nauta. Maytki (spodnie), femoralia nautica, commodiora, laxiora.

Mąż, vir, (2) zob. Małżonek.

Maź, axungia. Iak mucha w mazi, tarde, cunctanter.

Mazać, (Zmazywać), delere, abolere, obducere, obliterare; abstergere, eluere; (2) czém, (pomazywać), linere, linire, ungere, perungere, inungere; (3) zob. Bazgrać.

Mazgal, —gay, illotus, immundus, sentus; (2) zob. Beksa.

Mazinet, (rak morski), astacus.

Maźnica, persillum.

Mazur, —rek, (taniec), chorea (Masovia) commotior; (placuszek), placentula, crustulum.

Mdleć, (viribus) deficere, animi deliquium pati. Mdleię, relinquunt me vires, animus.

Mdłość, (słabość), tenuitas, infirmitas, imbecillitas; (w którą wpadamy), de-

rectio,

fectio, deliquium animi, virium.

Mdły, infirmus, languidus, imbecillus, invalidus. Mdło (mi), relinquunt me vires; relinquit me animus; viribus deficior.

Mebel, suppellex, instrumentum; —ble, utensilia, cultus, ornatus.

Meblować, ornare, excolere, instruere.

Mech, muscus; (na ziołach), pappus; (na brodzie), lanugo.

Męczarnia, cruciatus, tormentum; (2) carnificina, torquendi locus.

Męczennik, —czka, martyr; ob Christi cultum, professionem, sacra vexatus, (a), interfectus, (a); zostać, Christi causa vexari, ob Christum interfici, Iah męczennik, aerumnosissimus. M. prawdy, veri causa cruciatus, vexatus.

Męczeństwo, martyrium, supplicium; cruciatus, mors Christi causa.

Męczyć, cruciare, torquere, discruciare, cruciatu afficere; (prożbami, pytaniami), fatigare, vexare, urgere, molestum esse, obtundere; (na torturach dla przymuszenia wyznać co), tormentis cogere confiteri aliquid, tormenta adhibere ad extorquendum indicium; się czém, fatigari, laborare in re.

Medal, numus memorialis, insignis, panegyricus; -lion, numus memorialis major.

Mędel, quindecim, quindenarius, pentadecas.

Mędoweszka, pediculus feralis, cuti inhaerens.

Mędrek, sciolus, nasutus; male, intempestive sapiens; argutator, qui solus sibi sapere videtur, calumniator.

Mędrkować, argutari; plus aequo, plus quam satis sit, sapere; calumniari.

Mędrzeć, sapere, consipere, edoceri.

Mędrzec, philosophus, sapiens, sophus.

Medycyna; Medyk; zob. Lekarstwo; Lekarz.

Męka, cruciatus, supplicium, tormentum; Pańska, Christi pacientis effigies, historia.

Melancholia, atra bilis, melancholia; (2) maeror, angor; mieć, atra bile abundare; (2) esse animo dejecto, demisso; angi; dostać, in angorem incidere, immergi.

Melancholik, melancholicus, atra bile abundans; (2) tristis, maestus, anxius.

Melancholiczny (spiew, widok), (cantus) tristior; (spectaculum) lugenti aptum, maerori movendo; muzyka, modi lugubres.

Melis, (cukier), saccharum meliteum cibarium, coquinarium.

Melisa, melissa, meliphyllon, melissophillum, melina, citrago.

Melodya, modus, cantus, harmonia, concentio; cantus jucundus, modulatio jucunda, grata.

Melodyiny, cantu plenus, grate modulatus, jucundae modulationis.

Melon, melo, pepo, melopepon.

Memoryał, hypomnema; (2) literae, libelli supplices; preces per literas, scripta precatio.

Mennica, moneta, officina numis signandis.

Mental,

Mental, zob. Medal(ion); (2) zob. Kruszec; —lik, zob. Metalik.

Menuet, zob. Minwet.

Męski, virilis, masculus; głos, vox gravior, wiek, aetas robustior, matura, firmior; pubertas, anni pleni.

Męstwo, virtus, robur, fortitudo; animus fortis, intrepidus; strenuitas, robur animi.

Męszczyzna, mas, masculus, vir, virilis sexus.

Meszne, decumae frumenti, quae parocho pensitantur.

Meszty, soleola, sandaliolum, crepida.

Met, angustiae, incita; dadź komu, ad incitas redigere, ex omni aditu claudere aliquem.

Męt, —ty, sedimentum, sordes, illuvies, immundities, paedor.

Meta, scopus, meta, finis, signum, terminus.

Metalik, tabella, clypeus metallicus, (qui sacram imaginem utrinque impressam habet).

Mętny, turbidus, turbulentus, insincerus; (iak wino), faeculentus; (iak woda), lutulentus.

Metoda, via, ratio, formula, modus. Podług met., via et ratione descriptus.

Metodysta, (w Anglii), sacrorum publicorum contemtor, sui sensus homo.

Metr, magister.

Metropolita, zob. Arcybiskup.

Metryka, testimonium, auctoritas, fides peractae initiationis; literae baptismi peracti testes.

Mężatka, nupta viro, matrimonio alicui juncta, conjux alicujus.

Mężnieć, firmari, in virum roborari.

Mężnie, fortiter, impigre, gnaviter, strenue, intrepide.

Mężny, maturus, firmior, firmata aetate; (2) impiger, intrepidus, fortis.

Mężobóyca, homicida, parricida; (pewnéy osoby), percussor, interfector.

Mężobóystwo, homicidium, caedes.

Męztwo; zob. Męstwo.

Mgła, nebula, vapor; się robi, vapor incumbit agris, omnia tegit, tenet, condit; opada, discutitur caligo, resolvuntur nebulae.

Mgli się, operit caligo terram; zob. Mgła się robi.

Mglisty, nebulosus, caliginosus, obscurus vapore. Mglisto iest, nebulosus aer est, nebulae omnia involvunt; zob. Mgli się.

Mgnienie oka, momentum, punctum temporis. W mgnieniu oka, illico, sine mora.

Miąć, plicare, sinuare, comprimere.

Miałki, tenuis. Miałko utłuczony, utarty, in pollinem tusus; in pulverem contritus; (2) zob. Pytki.

Mianować, nominare, compellare nominatim; nomen alicujus citare; appellare; kogo na co, constituere, designare, creare, facere, esse jubere, renuntiare.

Mianowanie, designatio; (na urząd iaki), munus mandatum alicui.

Mianowicie, nominatim; (2) praesertim, in primis, praecipue.

Mianowiny, (bankiet na chrzcinach), coena ob parvulum initiatum, baptismale convivium.

Miano-

Mianownik, (w ułamku), index, (denominator).

Miara, mensura, modus; brać (na suknią), vestis sarciendae modum petere, mensuram discere. Miarę przebrać (grzechów), ignoscendi modum vincere; exhausisse, clementiam (Dei), patientiam fatigasse, poenam sibi maturare.

Miarkować, observare, sentire, notare, intelligere, animadvertere, deprehendere, percipere; się, modum servare, moderate agere; w czém, modum imponere, adhibere rei; zob. Pomiarkować.

Miasto, urbs, oppidum; (2) (względem przedmieść), moenia, intra moenia.

Miasto (*adverb.*), zob. Zamiast.

Miazga, humor corticis arborum; (2) partes tenuissimae. Nam. stłuc., minutatim contundere, elidere.

Miąższość, densitas, crassitudo; —szy, spissus, densus, coactus, compactus.

Mieć, habere, aliqua re uti; wielką naukę, esse magna sapientia, magno ingenio, §. 191, 192. Nie mieć czego, destitui, carere aliqua re. Mam, nie mam, mihi est, mihi deest. §. 152, 181. Mam, miałem mówić, dicturus sum, eram. §. 63. Mieć (uważać) za co, putare, credere, judicare, censere. Mieć z kim do czynienia, rem, rationem, negotium habere cum aliquo. Oto masz teraz! ecce vero! scilicet! ohem! Na, masz! hem, cape! en tibi! accipe! Masz mi co dawać, apage mihi cum donis tuis.

Miech, follis; —chownik, follium confector, utricularius.

Miecz, gladius, ensis, ferrum.

Miecznik, gladiarius; gladiorum, ensium faber; (2) ensifer Regius.

Międlić, (len, konopie), tundere (linum), radere, purgare.

Międlica, malleus stuparius.

Miednica, pelvis.

Miedź, cuprum; aes cyprium, rutilum; (2) numi aerei.

Miedza, limes, actus; robić, pangere terminos, fines terminare.

Miedziak, olla ahenea; (2) (w piec wlepiony), ahenum caminarium, olla camino inserta; caldarium; (3) numus aereus.

Miedziany, cyprius, cupreus; ahenus, aeneus.

Między, inter; dwoma mieyscami it. p. będący, medius, interpositus, interjectus. Kłaść między —, interponere, interjicere. Między ludźmi stanął, inter medios homines constitit. Mur iest między domami, paries disterminat illa aedificia; taki mur, paries intergerinus.

Międzymorze, isthmus.

Miękczeć, mollescere, lentescere, remollescere, molliri, solvi.

Miękczyć, mollire, emollire, subigere; serce, animum frangere.

Miękki, mollis, tener, lentus; iaia (na miękko), ova sorbilia.

Miękkość, mollitudo; (w obyczaiach), mollities, (a),

Mięknąć, zob. Miękczeć.

Miel(izna, miałka woda, vadum, brevia (*plur.*).

Mielerz, strues lignorum, carbonaria.

Mie-

Mieniać, mutare, commutare, permutare; zob. Zmieniać; się na co, rem permutare, commutationem facere; z kim, res inter se commutare. Nie chciałbym się z nim mieniać, sua sibi habeat.

Mienić się, variare, colorem mutare; na twarzy, vultum mutare.

Mieniony, ad varios colores inclinans; np. iasno fiałkowy, candidus color violas sentiens; zielono niebieski, viridis communicato colore cum caeruleo.

Mientus, mustela piscis, muraena fluviatilis; alabes.

Miernik, geometres, a; (co się trudni rozmiarem), metator, mensor, decempedator.

Miernictwo, ars mensoria, geometria, ratio linearis; (w polu), res agrimensoria, metatio, geodaesia.

Mierniczy, mensorius, geometricus; —czo, geometrice, e mensorum ratione.

Miernie, continenter, moderate, cum modo, modeste; (2) modice, tenuiter, parce; (3) mediocriter.

Mierność, modus, modestia, moderatio, temperamentum, temperantia.

Mierzch, zob. Mrok. Mierzchasię, z. Zmierzchasię.

Mierzić, taedio rei, odio hominis implere aliquem; taedium movere. Omierzić sobie co, nauseare, fastidire, spernere, (iak potrawę), aversari; kogo, pati aliquem, ejus fastidium ferre non posse; czytanie, słuchanie, pracę, satietas me cepit legendi, audiendi; audire, legere piget; animus refugit laborem.

Mierznąć, molestum esse, displicere, fastidio laborare, nauseam movere. Omierzł(o) mi, zob. w poprzedz. Omierzić sobie.

Mierzyć, metiri, permetiri; mensuram rei inire, colligere, explorare; się z kim (siłami), virium periculum facere cum aliquo; (porownywaiąc się), componere se cum aliquo; ei se comparare, exaequare. M. do czego, zob. Celować; Zmierzać.

Mierzwa, substramentum, substramen pecorum.

Mieść, verrere, everrere, scopula purgare.

Mieścić, (co gdzie), ponere, deponere, collocare; się gdzie, manere, commorari, locari, constitui.

Miesiąc, mensis; menstruum tempus, intervallum. Com., singulis mensibus, menstruus. Pierwszy dzień miesiąca, Calendae (np. Martiae *lub* Martii); *o innych dniach*, zob. §. 299, 300 i 301.

Miesiączka, menstrua.

Miesić, (ciasto), miscere, farinam subigere.

Miesięcznik, (Lunatyk), lunaticus, noctambulus, seleniacus; (2) zob. w Pamiętnik; (3) zob. Lunatyzm.

Miesięczne, (zapłata), menstrua solutio, merces; menstruum stipendium.

Miesięcznie, singulis mensibus. M. płacić 100 Talarów, centenos imperiales menstruos pendere.

Miesięczny, menstruus, singulis mensibus fieri, repeti solitus; unius mensis; pismo (Miesięcznik), commentarii menstrui; libellus per menses editus, proditurus.

Mięsi-

Mięsisty, carnosus, pulposus; (iak sukno it. p.), pinguis.

Mięsiwo, carnes.

Mięsny, carneus; dzień, dies, quo licet carnibus vesci; dies carnium (esui destinatus); potrawa, cibus carniuus, ex carne; pasztet, artocreas.

Mięso, caro; (bez kości), pulpa. Ieśdź z mięsem, carne uti, vesci carnibus; nie, abstinere carne.

Mięsoiad, carnivorus, carnarius, carnium edax.

Mięsopust, bacchanalia, lupercalia, dionysia, hilaria.

Mięsopustnik, bacchanalia celebrans; (2) bacchabundus, lupercus, commissator.

Mięszać, (per)miscere; co, movere, commovere; (co w garku), tudiculare, peragitare, ab imo turbare; w mówieniu, perturbate loqui; z czém, admiscere aliquid alicui rei; spokoyność, pacem turbare, motus facere; się, trepidare, conturbari, consternari, deficere, dejici, expavescere; w co, rei immisceri.

Mięszanie, mixtura; (2) agitatio, motus.

Mięszaniec, (męszczyzna i kobieta), androgynus, hermathena; (zwierz różnogatunkowy), hybrida, insititium animal.

Mięszanina, farrago, turba, congeries; colluvio, sylva rerum, permistio, colluvies.

Mięszany, mistus, promiscuus, miscellus, miscellaneus; confusaneus.

Mieszczanin, oppidanus, urbis incola, urbicola, urbanus, urbicus.

Mieszkać, gdzie, versari, degere, manere, morari, habitare, agere; w mieście it. p., colere, incolere, tenere urbem, domum; z kim razem, contubernio alicujus uti.

Mieszkanie, habitatio, sedes, domicilium, domus, habitaculum.

Mietelnik, (skoczek), petaurista, aerobates.

Miętka, menta; (polna), mentastrum: (kędzierzawa), thymbraeum, sisymbrium hortense, menta crispa.

Miewać, habere; chorobę, interdum venit morbus; zob. Mieć.

Miejsce, locus, sedes, regio, spatium; (2) (urząd), munus, provincia.

Mieyscowy, loci (*genit.*). (Przypadek, *w Gramat.*, localis).

Mieyski, urbicus, urbanus, urbis (*gen.*). Po mieysku, more urbis, more oppidano.

Mieyskie (prawo), jus civitatis, civitas; mieć, inter cives numerari; cathalogo oppidanorum adscriptum esse.

Migać, scintillare, radiare, micare; (się) świcą, incautius agitare candelam; na kogo, dicere aliquid signis; nutu, per digitos loqui.

Miganie, signum, nutus; motus digiti, quo aliquid indicatur; świecą, vibratio, agitatio incauta candelae.

Migi, gestus, motus corporis; signum vultu (manibus cet.), datum.

Migdał, nux thasia, gracea, amigdalum; (drzewo), amigdala, us.

Migdałowy, amygdalinus, amygdaleus; oleiek, metopium; mleko, amygdalatum.

Miiać, praeterire, transire; się z kim, aberrare ab aliquo, a congressu mutuo.

Miiać, (w mówieniu), praeterire, silentio transmittere, missum facere aliquid; tacere de aliqua re.

Mila, (Włoska), miliarium, lapis, (leuca); (Niemiecka) parasanga, quatuor milia passuum.

Milczenie, silentium, taciturnitas.

Milczkiem, silentio, tacite, per silentium; (2) subdole.

Milczyć, tacere, silere; silentium tenere, servare. Milcz! ani słowa, verbum cave faxis!

Milknąć, silescere, obticere, conticescere, quiescere, moderari linguae.

Miłość, amor, charitas, studium, benevolentia; z miłości, amore ductus, co uczynić komu, dare, tribuere amori.

Miłosierdzie, misericordia, miseratio, dolor ex aliorum miseria, mollis sensus, juvandi alios studium; mieć nad kim, miserum juvare, misericordiam exercere.

Miłosierny, misericors, mollis animi, qui movetur miseriis hominum. Panny miłosierne, virgines pauperum curatores.

Miłośnik (czyi), amator, cultor, percupidus, studiosus, cupidissimus alicujus (rei); (2) turpi amore fractus, amatorculus, amasius.

Miłosny, amatorius; wiersz, carmen eroticum, erotopaegnium; podarek (napóy) potus amatorius, philtrum; spoyrzenie, blandus adspectus.

Miłostki, amores.

Miłować, kogo, amare, carum habere; amore prosequi, amplecti; (nadewszystko), corde amare, unice aliquem diligere, summo studio in eum esse; się nad kim, misereri alicujus, ejus misericordia moveri, miserari aliquem.

Miły, carus, gratus, acceptus, jucundus. Mile, suaviter, jucunde; mi to, placet, gaudeo, bene est; będzie, sane velim, gaudeam, gaudebo; lacto, laetanti, volenti acciderit, erit. Nie miło mi to, displicet, non factum malim; słuchać, haud quaquam laetus audio.

Mimo, praeter; puszczać, negligere, non curare; praetermittere. Mimo uszu przeszła mowa, praetervecta est aures oratio. M. tego, nihilo secius, tamen, sic quoque. M. zakazu, contra vetitum, neglecto imperio, contemta lege. M. prożb przyiacioł, monitus, cum moneretur ab amicis; (utut, nequicquam) monentibus amicis.

Mimowolnie, invito animo, haud voluntario; —lny, coactus, invitus.

Mina, gestus, motus corporis, vultus, Miny robić, gerere se, corpus movere; dziwne twarzą, mire torquere vultum. Załosna mina, gestus miserantis, vultus in miserationem compositus; wesołą, kwaśną okazywać, laetitia in vultu apparet, tristitia eminet; laetitiam, tristitiam vultu fatetur. (2) Mina (podziemna), cuniculus. Minami wysadzić, vi pulveris pyrii discutere, in altum ejicere, expellere.

Mincarz, numorum cusor, signator; —stwo, res numaria.

Minia, minium, miltus; —nią pomalowany, miniatus,

miniatulus; —niowy, miniarius.
Miniatura, pictura minuta, argutior. W miniaturze, minute, argutius, contractius.
Minier, (co miny podsadza), cuniculariu, cuniculator, cuniculorum agendorum artifex.
Minister, principis administer, consiliarius; —yum, proceres reipublicae.
Minóg, muraenula oculata.
Minuta, sexagesima; (2) momentum.
Minutnik (zegar), horologium sexagesimale, sexagesimis descriptum; (*index*), sexagesimarius gnomon.
Minwet, (taniec), chorea trimetra, saltatio Gallica, tripudium Gallicum.
Miód, (prażny), mel; robić, mellificare; robienie, mellificium. Z miodem, mellitus; z miodu, melleus. M. (do picia), oenomeli, mulsum; (lekki, wodny), hydromeli, melicraton.
Miodosok, flos, unde apes mella legunt.
Miodówka (iabłko), melimelum; (gruszka) pyrum musteum.
Miodownik, placenta mellita, edulium mellitum; (2) dulciarius, libarius.
Miodunka, melligo.
Miotać, torquere, jacere, projicere, jaculari, mittere.
Miotła, scopae. Iak miotła stoią drzewa, nudae, horridae adstant; horrent.
Miotlarz, scoparius, virgarius.
Mira, myrrha, (ziele), myrrchis; (kamień), myrrcha.
Mirt, myrtus.
Mirtowy, myrteus, myrtinus, myrtaceus, myrtuosus, myrteolus; lasek, myrtetum.
Mirtynek, (wino mirtem przyprawne), myrhtes; (kamień), myrsinites.
Miska, patina, catinus, magida; —seczka, patella, scutella, catillus, scutula.
Misterny, —rnie, artificiosus (e), eximius (e), egregius (e), summa arte (factus).
Mistrz, magister; (2) carnifex.
Mitra, tiara.
Mitręga, temporis dispendium, jactura. Bez mitręgi, extemplo, sine mora, nil cunctatus.
Mitrężyć, tempus terere frustra, a se amittere. Nie mitręż czasu, res non patitur moram, festinato opus est.
Mizantrop, zob. Odludek.
Mizerak, Mizernie, zob. Nędzarz, Nędznie.
Mizernieć, macie, squalore perimi; languescere, pallescere; valetudinem minus firmam vultu prodere, contabescere, consumi, haud vegetum ostendere vultum.
Mizerny, languidus, pallidus, macilentus, confectus, macie peremtus; (2) miser, calamitosus.
Mizerować, co, abuti re, eam corrumpere, deteriorem facere, vitiare, in pejorem mutare; się, ruere, labi, deteriorem fieri, in deterius ruere, corrumpi.
Mleć, molere. Kto wprzód przyiedzie, wprzód zmiele, prior tempore, potior jure.
Mlecz, (rybi), lactes; (w drzewach), medulla; (u zwierząt), medulla spinalis; (ziele), sonchus.
Mleczak, (ryba), piscis mas.

Mleczarka, quae lac vendit, (2) quae vaccas emulget.
Mleczarnia, penus lacti servando.
Mleczarz, lactis venditor; (2) galactopota, lactis amans, potor lactis.
Mleczasty, (iak mleko), Mleczny (z mleka, -kiem), lacteus; placek, tractogalata placenta; tort, offa lactea.
Mleczek, (mleko na brodzie), lanugo.
Mleko, lac. Mlekiem karmić, lactare. Iak krew z mlekiem, candor rubori mixtus, e candido et rubro mixtus; wyglądać, esse vultu candido et rubenti. Mleko zsiadłe, oxigalum, a.
Mlewo, (co mielone), mollâ fractum; (zapłata od mielenia), molendinarium.
Młócić, terere, exterere, elidere, (baculis) excutere fruges, grana.
Młocek, triturator, terio; —ki, famuli a tritura.
Młocka, (młócenie), tritura; (2) (czeladź do młócenia), zob. w poprzedz Młocki.
Młodka (np. Klacz, suka, owca), virgo equa, tiruncula canis, novella agna; (krowa), juvenca.
Młodnieć, juvenescere, recreari, juvenili vigore luxuriari, e.
Młodociany, juvenilis, juvenalis, zboże, tenerae spicae, pubescentes herbae, lactentes; drzewo, arbuscula, arbor tenera; —wino, vinum novitium, musteum; macica winna, vitis novella.
Młodość, juventus, prima aetas; anni primi; juventa.
Młody, juvenis, tener, in prima aetate constitutus; (co do lat), integra aetate, vigens, florens; żona, nova nupta, tenera conjux; panna, puella. Młode (u zwierząt, ptaków), pulli; (u psa, niedźwiedzia, lwa, lisa), catuli. Młode zboże, drzewo, wino; zob. Młodociany.
Młodź (ież), juvenes, adolescentes; (2) (wiek młodzieńczy), adolescentia, pubertas.
Młodzianki, solemne innocentium puerorum.
Młodzieniaszek, adolescentulus, juvenis imberbis, ephebus, tiro, extremâ pueritiâ.
Młodzieniec, juvenis, adolescens.
Młodzik, Młokos, tiro, rudis, juvencus; (2) stolidus juvenis.
Młodziuchny, tenellus, novellus, peradolescens, tenerrimâ aetate.
Młot (ek), malleus; (do stroienia fortepianu), radius fidibus intendendis. Młotki w fortepianie, plectrum.
Młóto, apluda intrita, siliquae (hordei excocti), retrimentum.
Młyn, —nek, mola; (do gry warcabów), alea, tabula linearis; ta gra, ludus calculorum, qui tractim moventur. Młynka robić w tańcu, rotari, circumagi, gyrari; in gyrum, in orbem verti. Młynek faierwerkowy, spira ignea; orbis pyrobolus, ignivomus.
Młynarczyk, molitoris famulus, operarius; —czyki, operae molendinariae.
Młynarz, molitor, molae curator, molendinarius, pinsor.

Młyński, molaris, molarius.
Mnich, monachus, coenobita, studita.
Mniemać, putare, arbitrari, existimare, credere, censere. Mniemam, mea fert opinio, mihi videtur.
Mniemanie, opinio, existimatio, judicium, arbitratus, opinatio. W mniemaniu, ratus.
Mniszka, virgo deo sacrata, sacra, monastica.
Mniszy, monasticus, monachicus, monachalis; kaptur, cucullus, um.
Mnogi, numerosus, frequens, magno numero; liczba (*u Grammatyków*) pluralis (numerus)..
Mnóstwo, numerus, multitudo, frequentia, copia, vis; permulti, innumeri.
Mnożnik, (*w Rachunku*), numerus multiplicans, (multiplicator).
Mnożny, (*w Rach.*), numerus, qui multiplicatur; (multiplicandus).
Mnożyć, multiplicare, frequentare; się, augeri, numero crescere; —życiel, incrementi auctor.
Moc, robur, vires, vigor, firmitas, nervi; (głosu), vis, gravitas; (wina), vis, vigor; (sukna), firmitas; (wyrażenia w mowie), vis, pondus, vigor. Na mocy mego urzędu, jure meo; auctoritate mihi data, muneris; (2) zob. Siła; (3) z. Władza.
Mocarstwo, regnum, imperium; populus potens; —arze świata, reges potentissimi, principes orbis.
Mocnieć, firmari, vires colligere, robur sumere, roborare se, firmitatem nancisci.
Mocno, valide, vehementer, fortiter, nervose, praevalide; spiewać, vocem habere amplam; (z natężeniem), vocem intendere; grać (na instrumencie), *a*) scienter canere, perite tractare organum; *b*) organi vim ciere, incumbere organi viribus.
Mocny, firmus, validus, robustus; (w rękach), lacertuosus; głos, vox magna, sonora, Stentorea; (mowa, wyrażenie), vigens, potens, ardens, vehemens, ad movendum aptus; (wino), firmus, almus, generosus; (potrawa), succulentus; (zapach), fragrans; (wiatr), vehemens, acer, violens; (mróz), grave gelu, acre frigus; sukno, pannus robustior, firmior.
Mocować się, intendere nervos, contendere omnibus nervis; (z kim), virium periculum facere cum aliquo.
Mocz, urina, lotium; —czyć, urinam emittere; vesicam exonerare.
Moczyć, rigare, humectare, aqua imbuere, madefacere, tingere.
Moda, mos receptus, consuetudo. Taka iest moda, ita vulgo fit, ita assolet. M. (w ubiorze), cultus; wynaleśdź, novo cultu instruere luxum, novi aliquid comminisci in cultu. Dziennik mód, commentarii vestiarii, ad instrumenta luxûs.
Model, exemplum, typus, proplasma, formula, designatio.
Modlitwa, preces, precatio; adoratio, veneratio Dei; precum cultus; (2) liber precationum, liber precandi Deum formulas continens.
Modniś, mundus, levis, puellis idoneus, cacozelus; novi cultus

cultus captator, aemulator; munditiis deditus, vestium luxum amans.
Modny, —nie, moris recentissimi, de more recentissimo; —dnie się ubierać, coli in recentissimum morem, induere cultum recens prolatum.
Modry, caeruleus, caesius, cyaneus; —ooki, caesiis oculis.
Modrzeniec, (ryba), glaucus, glauciscus.
Modrzew, larix. Z niego żywica, laricis lacryma.
Modrzewowy, larignus; gębka, agaricum.
Módz, posse, habere potestatem, esse praeditum potestate. Mogę (to zrobić), est mihi facultas, potestas faciendi; nil obstat, quin id faciam. Nie mogę na to patrzyć, non sustineo id spectare. Nie mogę go odpędzić, non valeo eum depellere; odeyśdź, uciec, abire non licet, effugere non datur.
Mogiła, agger, humus egesta; telus, tumulus.
Moknąć, madescere, madefieri, humescere, uvescere; (w czém), macerescere, immadescere.
Mokro(ść), tempus imbriferum, humidus aër, pluvia tempestas.
Mokry, madens, madidus, humidus, udus, uvidus, humens, irriguus.
Mokrzeć, humescere, madefieri, madescere.
Mól, tinea, teredo, blatta. Pełen mólów, tineosus.
Moment, momentum, punctum temporis. W momencie, illico, statim, sine mora, Co moment, saepe, in horas, subinde; się kogo spodziewać, jamjam exspectare.
Momentalny, fluxus, fugax, brevis; —lnie, subinde.
Monarcha, princeps, penes quem unum est summa rerum.
Monarchia, summum unius imperium, (monarchia).
Monarchiczny, —cznie, monarchicus, (e), uni subjectus; rząd, summa penes unum potestas; ubi unus omnia potest, summum imperium tenet.
Monaster, coenobium formulae graecae, monasterium ritus graeci.
Monderunek, cultus militum, res vestiaria militaris, zob. Mundur.
Moneta, numus, moneta; (2) moneta tenuior, minuta, numulus; fałszywa, numus reprobus, moneta adulterina; dobra, numus probus; kursuiąca, qui in usu versatur.
Monstrancya, hierotheca, capsula eucharistica, ferculum liturgicum.
Monsztuk, frenum, capistrum; (ostry), lupatum, włożyć, frenare. M. (u instrumentów muzyczn.), embolum; os fistulae, (ad cohibendum spiritum inflantis tubam, tibiâ canentis); (u fayki) calamus fumarius; embolum quod ore tenetur.
Monument, zob. Pomnik.
Mops, fricator canis, simus. Jak mops, os latum, simò nasò.
Mór, pestilentia, lues, —rowy, pestilens, (powietrze) lue infectus.
Morągowaty, varius, sparsus; fuscus, furvus, austerus.
Morał, morum praeceptio, doctrina, sententia de moribus,

bus, consilium moribus regendis.
Moralista, morum magister, vitae praeceptor, recte vivendi auctor.
Moralizować, morum praecepta fundere, decantare, ingerere; censorem agere.
Moralność, consilium, judicium animi, libertas, mores; morum ratio, conditio.
Moralny, ethicus; morum (*g. plur.*), ad mores pertinens; istota, natura intelligens, libera, sibi conscia; (iak opowieść, książka), paraeneticus, moribus fingendis; utiliter, salubriter moniturus, praecepta de moribus (regendis) tradens; (człowiek), honestus, integris moribus. —nie, honeste, salubriter, recte; (działać), libere agere, judicium sequi, recto exemplo vivere, ut probum virum decet.
Mord, homicidium, caedes; (osoby bliskiem związkiem połączonéy), parricidium.
Morda, os, rictus.
Morder(owy kolor), (color) rubicundus, purpureus.
Morderca, latro, homicida; (pewnéy osoby), percussor, interfector; (króla, krewnego, lub kogo ściłém połączonego związkiém), parricida.
Morderski, crudelis, impius, trux, saevus, truculentus, sanguinarius; —sko, zob Okrutnie.
Morderstwo, zob. Mord; popełnić, aliquem interficere, jugulare, ejus vitae vim inferre.
Mordować, fatigare, defatigare, delassare aliquem; się, (bieganiem it. d.), defatigari, solvi, deficere, lassari, rumpi (cursu, clamando, scribendo cet.). Mordować (zabiiać), caedem committere, sanguinem fundere, vita privare.
Morela, malum Armenicum; (drzewko), malus armenica. —relka, Armenicum minus.
Mórg, jugerum, jugerus, juger, acnua, actus maximus.
Morgować, in jugera dividere; jugeris absolvere, dividere, describere.
Morówka (wrzód z morowego powietrza), pestilens ulcus, bubo, carbunculus.
Morski, marinus, (u poetów), aequoreus; panna, siren; ciele, phoca; kot, cercopithecus; koń, hippopotamus; rak, (wielki), astacus, (mnieyszy), gammarus, (mały) squilla; świnia, delphin(us); piana, halosanche, ossa sepiae; rozbóynik, pirata; orzeł, haliaeetus.
Morus (zamorusany), sordidus, immundus, turpis, squalidus, facie illota.
Morusać, inquinare, sordes allinere, foedare; się, faciem (suam) maculare, (sordibus) inquinare.
Morwa, morum; (drzewo), morus; —wowę wino, sycomorites.
Morze, mare, pelagus, pontus; (u poetów), aequor; (blisko brzęgu), salum; (około świata), oceanus; środziemne, mare mediterraneum, internum; Genweńskie, Ligusticum; Adryatyckie, superum, Adriaticum; Włoskie, inferum, Tuscum, Tyrrhenum; czarne, Pontus Euxinus; Carogrodzkie, Propontis; Greckie, Archipelagus; martwe, lacus asphaltites; Hiszpańskie, Oceanus Cantabricus; czerwone, sinus arabicus, mare Erithreum; Francuzkie, Oceanus Aquitanicus; Azyańskie, mare Caspium.

Morzyć, (głodem), fame terquere, macerare, tenuare aliquem; cibum ei subtrahere, negare; famem inferre; się, jejunare, cibo abstinere, inedia se conficere; snem kogo, somnum inducere alicui. Sen mnie morzy, dormiturio, somnus obrepit, somno vincor.
Mości! amice! nobilissime! optime! carissime! —iwy, ornatissimus, amplissimus, clarissimus.
Mosiądz, orichalcum, aes flavum, aurichalcum.
Mosiężnik, orichalcarius.
Mosiężny, orichalceus; ex aere flavo.
Most, pons; (na palach), p. sublitius; stawiać, pontem indere fluvio, flumen ponte jungere.
Mostek, ponticulus; (2) os pectorale; (u zwierząt), petimen, pectus.
Mostołódź, zob. Ponton.
Mostowe, portorium (pro transitu) pontis, vectigal ponti reficiendo institutum.
Moszcz, mustum, vinum novitium. Z moszczu, musteus, mustarius. Iak m., mustulentus.
Moszenka, testiculus; —ki (u zwierząt), tunica testiculorum.
Motać, implicare, impedire, involvere; (2) nici, fila rhombo deducere, inducere, volvere.
Motek (nici it. p.), fila deligata, rhombo deducta, voluta.
Motowidło, alabrum, rhombus, modulus convolvendis filis.
Motyka, ligo, rutrum, capreolus, pastinum, bipalium.
Motyl, papilio.
Mowa, sermo, oratio, dictio; linguae, orationis usus; (2) declamatio, oratio; (mała), oratiuncula, declamatiuncula. Mowę mieć, dicere; (na Seymie it. p.), verba facere, de republica dicere. M. uczona, disputatio, acroasis; taką mieć, disputare, disserere, exponere de argumento; kończyć mowę (w mówieniu), perorare.
Mowca, orator, dicendi peritus, facundus, eloquens.
Mówić, loqui, fari; (powiedzieć), dicere; do kogo, alloqui aliquem. Mówią, że—, dicitur, fertur, traditur; (§. 273.) ajunt, dicunt, fama est (§. 279.) — Mówią o nim wszyscy, in ore omnium versatur, in sermonem omnium venit, est in sermone omnium; (NB. zob. Powiadać).
Mówienie, dictio; z kim, alloquium, allocutio, compellatio.
Mowny, disertus, verbosus, loquax, a natura solutus ad dicendum.
Móy, meus. Móy ty! mea voluptas, festivitas! meum suavium, labellum! cor meum! ocelle mi! Moia głowa! m. noga! hem! caput, pes dolet!
Mozayka, opus musivum, tesselatum, vermiculatum, varium, variegatum, Florentinum.
Moździerz, mortare, mortarium; —rzyk, mortariolum. Moździerz do strzelania, vas, mortarium pyrobo-

robolum, ignivomum, pyrium.

Może, fortasse, forsitan, forte, fortassis.

Mózg, cerebrum, cerebellum. Bez mózgu, stupidus, stipes, vecors; sine mente, sensu; bydź, stupere. Zapalony mózg, mentis emotae, turbidus.

Możnowładny, rząd, majestas primorum civitatis, summum penes principes civitatis imperium; ubi proceres summae rei praesunt.

Możny, potens, valens, validus, pollens; (2) potis, quod (fieri) potest.

Możność, conditio, ratio; (2) potestas, vires. Ile (moiey) możności, pro viribus, pro virili parte, quantum (per me fieri) poterit, quantum in me est, quoad potero.

Mozół, molestum negotium, res molestissima, grave incommodum.

Mozolić się z czém, colluctari negotio, insudare operi, frangi in opere, exerceri re.

Mozolny, multi laboris, magnam molestiam adferens; (2) laboriosus, operosus.

Mroczyć się, advesperascere; vespera ingruit. Mr. oczy, hebetare, retundere aciem oculorum.

Mrok, lux dubia, incerta; (rano), lux prima, diluculum; (wieczór), crepusculum, primae tenebrae. Mrokiem, (rano), sub lucem cum prima luce; nondum satis certa luce; (wieczór), sub vesperem; primis ingruentibus tenebris.

Mrowie, —wisko, myrmecion, agmen formicarum, formicetum.

Mrowisty, formicosus; —wczasty, formicinus.

Mrówka, formica; (mała), formicula; iadowita, solpuga.

Mrówkoiad, —olew, animal formicis infestum, myrmycoleon.

Mróz, gelu, glaciale frigus; bierze, glaciale frigus est, ingruit; glacies inducitur. Ieszcze będą mrozy, frigora supersunt, etiam nunc metuenda restant, imminent.

Mroźny, glacialis, gelidus, frigidus; wiatr, ventus asper, acer, rigidus.

Mruczenie, murmur, strepitus.

Mruczyć, sussurrare, murmurare; (pod nosem), immurmurare, mussitare; (z nieukontentowania) fremere; (na co), ringi, rixari. Będzie mruczał, indignabitur, moleste feret. Mruczyć (iak strumyk), strepere, murmurare. Mruczący (strumyk), loquax.

Mrugać, nuere, innuere, vibrante supercilio loqui, nutu oculorum aliquid significare, signum dare; (mimowolnie), nictari; takie mruganie, nictatio, nictus.

Mruk (liwy), murmurabundus; (2) morosus, tetricus, stomachosus; elinguis, mutus; tardus, segnior ad loquendum. Mruk, (mruczek, gra) ludus, quo roganti responsionis loco admurmuratur.

Mrużek, nictari non cessans, nutare adsuetus.

Mużyć, oczy, claudere oculos; (często), nictari; takie mrużenie, nictatio.

Mrzewka (ryba), apua, aphye.

Mrzygłód (co dla skąpstwa głód mrze), sordidus, illiberalis, suum defraudans genium.

Mścić się, ulcisci, ultionem expetere, vindictam sumere; na kim, aliquem ulcisci; za krzywdę, injuriae, ob injuriam (sibi) illatam vindictam expetere, poenas repetere; injuriam ulcisci.

Mściciel, vindex, ultor.

Mściwość, vindictae amor; ulciscendi cupiditas, cupido.

Mściwy, memor injuriae; vindictae cupidus, amans; ulciscendi studiosus; —wie, vindictae consilio; ulciscendi causa, animo.

Msza, eucharistia, liturgia, sacrum, (missa); mieć, eucharistiam celebrare, sacris operari; (czytana), liturgia privata, silentio peragenda. Na mszę dzwonić, ad sacra vocare.

Mszał, liber liturgicus, formularum eucharisticarum; liber ritualis sacrificiorum.

Mszyca, (gąsienica), lens olerum; vermiculus oleribus infestus, brassicam depascens.

Mucha, musca. Ma muchy w nosie, levissima re perturbatur, offenditur; stomachosus, morosus. Iak mucha w mazi, tarde, lente, segniter; leśdź, tardo gressu incedere, corpus moliri, aegre moliri gressum.

Muł, (zwierz), mulus, mula; (młody), hinnulus; (2) (ziemia lgnąca), limus, crassamen.

Mularka, —stwo, caementariorum opus.

Mularz, caementarius, murorum structor, officinator; (naypierwszy), operarum ad muros magister; redemtor caementarius. Wolny mularz; zob. Frankmason.

Mułarz, (co muły wodzi), mulio.

Mulić, loricare luto, crassamine linere, limo obducere.

Mulisty, limosus, coenosus, lutulentus.

Multan, (szabla), machera; (materya wełniana), pannus villosus firmior, subsutitius.

Multanki, tibia utricularis.

Multyplikacya, -ikować; zob. Mnożenie, —ożyć.

Muły, (pantofle wysokie) (calcei) mulei.

Mumia, cadaver Aegyptium, conditum, perunctum, induratum, siccatum.

Mundur, vestitus, cultus, ornatus militaris, militum.

Mundurować, (milites) vestire, tegere, ornare, excolere, novo cultu instruere.

Municypalne miasto, municipium, civitas extra regiam urbem; urbs, quae suis legibus utitur.

Municypalność, pars, regio, curia, corpus, numerus, numeri.

Mur, murus, paries; (miasta), moenia; mieysce wewnątrz i zewnątrz przy murze miasta będące, pomoerium. Iak mur (np. woysko), firmus, immotus, obnixus, invictus, cedere nescius.

Murawa, planities viridis, torus gramineus.

Murek, (kącik w murze), riscus; (wystaiący), projectio.

Murować, murum educere, struere; co, munire, muro firmare, solidare. Murowany, lateritio opere structus; calce et caemento vinctus, firmatus, solidatus; lapideus.

Murzyn, Aethiops. Iak murzyn, adustus, fuscus, Aethiope nigrior.

Mus, necessitas. Z musu, coactus, invitus, reluctans; co robić, necessitati dare, cedere, parere.

Musić, cogere aliquem; ei vim adhibere, necessitatem injungere; (2) Musieć, (*neutr.*) debere, cogi. Muszę pisać, scribendum mihi est, §. 226., list, literae scribendae sunt mihi. §. 227. Muszę gadać, poskarzyć się, non possum facere, temperare mihi, quin loquar; contineri nequeo, quin querar. Darmo, muszę; nimirum aliter (fieri) nequit, non potest; utique parendum est necessitati; premit, imperat necessitas. Zapewne musi niewiedzieć, że —, ignorare videtur —, probabile est eum nescire; nesciat, necesse est —, ignoret oportet (*następuie Accus. c. Infinit.* §. 273-276 np żeś ty przyszedł), te advenisse. Musi cię to gniewać, fieri non potest, quin doleas.

Muskać, permulcere, demulcere.

Muślin, pannus tenuissimus, levissimus.

Musować, bullulas ciere, subjicere, erigere; aestuare; singultim, subsultim emicare.

Mustra, recensio, lustratio, (2) usus armorum, agitatio, decursus.

Mustrować, lustrare, recensere; (2) exercere, armorum usu subigere, fingere; się, exerceri, decurrere in armis, armorum usum tractare.

Muszkat, macer, maces; nux moschata, odora, myristica.

Muszkatołowy, kwiat, macer, flos nucis moschatae, myristicae; gruszka, pyrum muscatum, superbum; wino, vinum apianum, Falernum.

Muszkiet, sclopetnm, telum, pyrobolum majus; fistula ignivoma gestatoria.

Muszkietyer, pedes gregarius.

Muszkuł, musculus, torus. Nauka o muszkułach, myologia.

Muszla, concha, conchylium; kto ie łowi, conchita.

Musztarda, embamma, intinctus, sinapi.

Muza, Musa, Camoena, Pieris; —zy, literae, artes.

Muzułman, Moslemita, Muhammedanus.

Muzycznie, musice, e lege concentus, e formula canendi, melice.

Muzyczny, musicus, melicus, ex formula modorum, musicae legibus congruus; ucho, aures elegantes, sensus musicae artis, elegantia musica; mieć, eleganti sonorum, vocum judicio uti, vigere; nie mieć, torpere ad sensum sonorum, modorum melicorum; nil videre in re melica. Kto ma muz. ucho, sonorum peritus, rei musicae intelligens; Kto nie ma, alienus a sensu rei melicae. Ucho niemuz., nullum judicium in re melica.

Muzyk, artifex mellicus, rei musicae intelligens; z. w po-przedz.

Muzyka, (*kiedy grają*), concentus, symphonia, cantus; (2) (*sztuka*), musica, e; ars musica, vocalis, melica; zrobić do czego, modulari, modis fingere, efferre aliquid.

Muzykant, fidicen, symphoniacus; (na flecie it. p.), tibicen; (na rogu it. p.), tubicen.

Myć, lavare, abluere, eluere; się, ablui, lavari. Umyty, lotus, lotis manibus.

Mycie, lavandi opus, cura; lavatio, ablutio.

Mydlarz, saponarius; (2) saponis venditor.

Mydlasty, saponaceus; -any (spirytus, liquor) saponarius; (decocta, virus) saponariae.

Mydlić, smegmate imbuere; sapone linere, ungere, illinere, inungere.

Mydliny, aqua sapone imbuta; spuma caustica, batava.

Mydło, sapo, smegma.

Mylić, turbare, interpellare, dejicere, conturbare, impedire; się, errare, labi, falli, a vero aberrare.

Mylny, falsus, a vero alienus; —lnie, falso, temere, perperam, incuriâ, per errorem.

Mynnica, (gdzie biią pieniądze), moneta.

Myśl, cogitatio, sensus, cogitatum, quod animo agitur; (2) (znaczenie) usus, significatio, sensus; dowcipna, acute dictum, arguta sententia. Myśl swoią powiedzieć, aperire mentem, sensum suum. Taka iest myśl moia, ita sentio, censeo, existimo; sic, hoc mihi videtur. Co ci za myśli przychodzą! quid tibi in mentem (venit)? quid isthoc animum tangit, subit? Ob fitować w myśli, abundare rebus, sententiis, materia (dicendi cet.); bene, commode invenire (dicenda).

Myśleć, cogitare, in mente habere, animo agitare; (co robić), destinare, velle. Myślenie, cogitatio, meditamentum.

Myśliwy, venator, ferarum consectator; (*adject.*) venaticus, venatorius.

Myślny, intelligendus, qui mente concipi possit.

Mysz, mus; (wielka), glis; —ka, (na cicle), musculus.

Myszkować, odorari, odore mures quaerere, muribus insidiari (NB. o Kocie).

Myszy, murinus.

Myszyniec, muscerda; album nigrum; (pachnący), catechu.

Myto, merces famularis, famulandi, famulorum, arum.

Mżyć, minutis guttulis pluere. Mży mi się, somnus me occupat, somno vincor.

N.

Na, in, ad; Na wszystkie przypadki, in omnem eventum, in incertum discrimen. Na koń wsiąść, conscendere equum. Odpowiedzieć na co, na list, ad aliquid, literis respondere. Na chorobę kurować, morbo remedia accommodare. Na czém położyć, napisać, inscribere, imponere rei. Na twoie słowo (dałem), tuam fidem secutus. Na honor, meam fidem interpono; ita vir bonus tibi videar. Iuż na pierwszéy (godzinie) imminet hora prima. Przysiądz na co, jure jurando firmare. Na czczo, jejunus. Na domysł, conjectura inductus, nixus. Na przechód iść, secedere levandae vesicae, alvei exonerandi causa.

causa. Na głowie stać, sistere capite. Na gardło wskazany, capitali supplicio addictus. — Na przechadzce, inter ambulandum; spostrzegł, inambulantis oculos advertit. *Na* z przypadkiem mieyscowym wyraza się często w łacinie przez *in* z przypadkiem szóstym; np. Na stole, in mensa; cet.

Na, (naści), hem cape! en tibi! accipe! summe tibi! cape hoc!

Nabaiać, multum confabulari, nugari; lassare aliquem garriendo.

Nabazgrać, scribillare, in chartam conjicere, chartis illinere.

Nabiał, quod e lacte fit, lacteum, lacticinium.

Nabiedz, na kogo, incurrere in aliquem, invadere, irruere, impetum facere; (iak żyła), intumescere; (iak woda), influere; implere locum.

Nabiegać się, satiari cursu, fatigari currendo; multum cucurrisse.

Nabierać, czego w siebie, imbui aliqua re, imbibere aliquid; (wody), haurire.

Nabiiać, czego, (np. gwoździ, multos clavos), figere, pangere; strzelbę, armatę, instruere telum, pyrobolum, tormentum; prochem, kulą, pulvere pyrio implere, glandem immittere.

Nabóy, pulvis immitendus pyrobolo, glans inserenda; (2) quantum ad instruendum pyrobolum satis est; dwa, trzy naboie, bis, ter tantum, cet.

Nabożeństwo, Dei cultus, sacra publica; mieć do kogo, incitari praecipuo in aliquem pietatis studio, sensu, ardore; eum sibi eximie venerandum sumere.

Nabożnie, pie, sancte, religiose, ardenter, studiose, reverenter, intime.

Nabożny, pius, ardens, summa religione praeditus, pietatis studio deditus.

Nabożniś, pietatis histrio; vanae pietatis ostentator, jactator; mimus, hypocrites.

Nabroić, (czego złego), creare, excitare, parare, dare, afferre; delinquere. Iużeś dosyć nabroił, jam non potes non puniri, ignoscendi modum vicisti, summâ delictorum poenam tibi maturasti.

Nabrzmieć, intumescere, turgescere, crescere. Nabrzmiały, turgens, tumens.

Nabydź, comparare, adquirere, parare. Nabycie, comparatio.

Nać, (natka), folium, thipsus olerum.

Nachodzić, kogo, adoriri, invadere, aggredi, irruere; zbroyną ręką, infesto telo impetum in aliquem facere, armata vi aliquem petere, aggredi.

Nachylać, inflectere; deorsum flectere, agere; się, inclinare, corpus demittere.

Naciągać, sursum trahere, tollere, stronę, łuk., intendere chordam, arcum; (rękę wywichniętą), reponere, restituere loco, in locum; na swoią stronę, ad se vertere, rapere.

Nacięcie, incisus, plega, incisura.

Nacierać, interere; na kogo, incursare, incurrere (impetu) in aliquem; eum aggredi; na nieprzyiaciela, hostem urgere, premere, in eum irruere.

Nacieranie, intritus; (na kogo), impugnatio, impressio.

Nacinać, incidere, secare, insecare.

Nacisnąć, co, premere, urgere aliquid; incumbere rei; ei aliquid imprimere.

Naczelnik, (co koniom na czole wisi), frontale; (2) zob. Dowódzca.

Naczelny, praecipuus, summus, primus; szereg, prima acies, frons, antesignani.

Naczynie, vas; (małe), vasculum.

Nad, super, supra; extra. Nadzwyczay, praeter consuetudinem. Nad czém biedz, aliquid cursu transire. Nad czém stać, leżeć, rei imminere, impositum esse. Nad czytaniem usnąć, legentem, inter legendum opprimi somno. Postawić, położyć, porzucić nad czém, supra rem collocare, ponere, jacere; superimponere, superinjicere rei.

Nadadź, dare, tribuere, impertiri; komu co, auctoritatem, potestatem, jus, usum, copiam, proprietatem (rei, terrae, agri), dare; assignare (agrum cet.); prawa, leges condere, scribere (ieżeli nowo zrobione; inaczey) dare, ponere, constituere, imponere, statuere alicui; lennictwo, aliquem clientem, beneficiarium suum facere; się (do czego), congruere, quadrare, aptum esse. Nadanie, jus, beneficium, auctoritas.

Nadąć, inflare, implere, distendere; gębę, sufflare buccas; się, inflari, tumescere, intumescere. Zob. Nadęty.

Nadal, eminus, e longinquo, in longum; (2) in posterum, posthac, in futurum.

Nadaremnie, frustra, nequicquam, sine fructu; co robić, operam ludere, perdere, irrito conatu abire.

Nadaremny, inutilis, irritus, vanus, sine fructu.

Nadążyć, aliquem aequare (cursu, opere, cantu); sufficere alicui; assequi eum (currentem, legentem, cet.).

Nadbiedz, supervenire; advolare, adcurrere, adproperare, accelerare.

Nadbrzeżny, ripae vicinus, imminens; (nad brzegiem morskim leżący), litoreus, litoralis.

Nadchodzić, advenire, supervenire; (iak czas), adventare, instare, ingruere, imminere.

Nadcinać, Nadcięcie; zob. Nac—.

Naddadź, plus dare, quam debueris; plus justo rem augere.

Naddatek, excessus, residuum, quod excedit; quod praegravat.

Naddziad, zob. Pradziad; —ady, majores, patres.

Nadęcie, inflatus, inflatio, tumor.

Nadedrzwie (Nadprożek), superliminium, superliminare jugamentum.

Nader, nimis, nimium, adeo.

Naderwać, Naderznąć, Nadesłać, zob. Nadrywać, i inne częstotl.

Nadęto, inflatius; (mówić), turgere, inaniter strepere, tragice declamare, cothurnis incedere, debacchari.

Nadętość, (mowy), cothurni, ampullae, tumor verborum,

borum, vaniloquentia, inanis strepitus.

Nadęty, inflatus, tumens, turgidus, tumidus, turgens; mowa, ampullata oratio; zob. poprzedz.

Nadeyście, adventus, interventus. Za naydayściem brata, adveniente, adventante fratre.

Nadeyśdź, advenire, adesse; w sam czas, ad tempus occurrere.

Nadgnić, putretine infestari; putredinem recipere, sentire.

Nadgniły, subrancidus, fracidus.

Nadgniotek, Nadgradzać, Nadgroda; zob. bez d.

Nadgrobek, tumulus; (wystawiony), monumentum; (2) (napis grobowy), epitaphium, titulus sepulchralis; elogium sepulcrale.

Nadgryźć, praerodere, praemordere, morsu tangere, arrodere, admordere, ambedere, gustare.

Nadiechać, advenisse, adesse, advectum esse.

Nadieżdżać, advenire, appropinquare, advehi; (konno), adequitare.

Nadliczać, super (justum) numerum addere; numerum, plus quam debeas, augere; numerum excedere.

Nadludzki, supra vires humanas.

Nadmiar, nimium, excessus, quod supra modum est.

Nadmierzyć, modum excedere, supra modum dare.

Nadmorski, maritimus, mari vicinus, adjacens.

Nadobny, egregius, elegans, cultus; —bnie, nitide, eleganter, decore.

Nadpowietrzny, (jak się pospolice, lecz niewłaściwie używa), zob. Powietrzny.

Nadprzyrodzony, praeternaturalis; (2) admirandus, incredibilis; —nie, praeter, supra naturam.

Nadpsować, —psuć, pessumdare, vitiare; się, corrumpi, (iak cytryna), putredine infestari, putredinem ducere.

Nadrywać, labefactare, rumpere, infirmare.

Nadrzynać, incidere.

Nadstawiać, addere, adjicere, adjungere, adnectere; (u spodu), suffigere.

Nadsyłać, submittere, (subinde, postea) mittere.

Nadto, nimis, nimium, sine modo, plus justo, plus aequo, nimio plus; plus quam satis sit.

Nadwątlić, quatere, commovere.

Nadwerężyć, luxare, emovere, distorquere; (2) pessumdare, vitiare, corrumpere.

Nadwiędnąć, emori, flaccescere, elanguescere. Nadwiędły, marcidus, flaccidus.

Nadworny, aulicus, aulae (*gen.*).

Nadybać, offendere aliquem, incidere in aliquem, id. Nadybałem co, oblatum mihi est.

Nadzieia, spes, exspectatio; —ę komu robić, spem (bonam) ostendere, injicere; o sobie, secundam exspectationem sui movere, praebere; nie robić, spem omnem incidere. Robi o sobie nadzieię; est bonae spei; est bene de illo sperandi materia; est, quod bene de eo speremus. Omyliła mnie nadzieia, praeter opinionem, contra quam, (ac) sperabam, evenit.

Nadzienie, fartum; —wać, farcire, differcire.

Nadzwy-

Nadzwyczay(nie), praeter morem, mire, mirifice; (2) extra ordinem.

Nadzwyczayny, inusitatus, inauditus, insolitus, novus, mirus; (2) extraordinarius; posłaniec, extra ordinem missus. Nadzwyczayney wielkości, miranda magnitudine.

Nagabać, inquietare, lacessere, solicitare, tentare, captare, pellicere.

Nagadać się, satiari loquendo; ad satietatem loqui.

Nagana, culpa, reprehensio, vitium. Bez nagany, integer, sine labe, irreprehensus, inculpatus.

Naganny, reprehendendus, culpandus, accusandus, vituperandus, reprehensione dignus.

Nagębek, capistrum; wdziewać, capistrare.

Nagi, nudus, sine veste; —gość, corpus nudum, nuditas.

Nagiąć, flectere, inflectere, incurvare, deprimere; (na bok), deflectere, declinare, decurvare.

Nagięcie, (czego), incurvatio; (*passive*) flexus, sinus.

Nagle, subito, repente, improviso.

Naglić, cogere, adigere; necessitatem imponere, afferre; instare, do czego, exprimere alicui aliquid.

Nagły, subitus, improvisus, repentinus; smierć, genus mortis subitum; finis vitae repentinus; mors inopinata.

Nagnieść, co, premere aliquid, gravius incumbere alicui rei.

Nagniotek, clavus.

Nagotować, praeparare, componere, instruere; się na co, paratum esse, exspectare aliquid.

Nagradzać, komu, praemio afficere, ex merito ornare aliquem; (kogo) za co, praemium facto (alicujus) dare; czém za co, re aliqua remunerari factum, praemio rei alicujus afficere. Bydź nagrodzonym, praemium, mercedem accipere, habere, auferre.

Nagroda, remuneratio, praemium, merces, fructus, honos, commodum, pretium. W nadgrodę, in mercedem; (quod sit) mercedis loco.

Naiąć, co, conducere, praestinare; (komu), (mercede) locare. Naięcie (komu), locatio.

Naiazd, impetus subitus, incursus.

Naiem, (umowa), locandi conducti pactum; locandi formula, lex. Za naiem, (w naiem), locatum; locatione; locandi lege, conditione.

Naiemnik, mercenarius, qui mercede (diurna) opus facit; —icy, operae conductae.

Naiemny, meritorius, mercenarius, conductitius, qui (mercede) conducitur, locatur.

Naieżać (włosy), erigere; się, erigi, horrere. Naieżony, horridus, hispidus.

Naiezdnik, hostis, insectator, tyrannus, raptor, ereptor (bonorum cet.), praedo.

Naieżdżać, invadere aliquem; irruere, impetum facere in bona, fortunas alicujus.

Nakarmić, implere, satiare cibo; largiter victum praebere, sufficere.

Nakaz, jussus, um, imperium, praeceptum (NB. nie mandatum); (rządowy, publiczny), edictum, literae.

Mam

Mam nakaz, jussum, imperatum est mihi.

Nakazać, jubere, imperare, praecipere, pronunciare, indicere; (publicznie), edicere.

Nakład, impensa, impendium, sumtus.

Nakładać, co, imponere, indere, ingerere; na co, sumtum, impensam facere; zob. Łożyć.

Nakłamać, na kogo, onerare aliquem mendaciis.

Nakłaniać, commendare alicui aliquid, animum ejus ad rem inclinare; się, inclinare ad, (in) rem, inclinatione voluntatis propendere in aliquid.

Nakoniec, tandem, denique, postremo, ad extremum.

Nakrapiać, spargere, adspergere, conspergere; punctis distinguere. Nakrapiany, sparsus, varius; punctis distinctus, maculosus, maculis insignis, guttis respersus.

Nakręcać, (mowę), detorquere; (zegarek), intendere, excitare; (prawo podług woli), caluminari.

Nakrycie, integumentum, tegmen, praetextum.

Nakrywać, tegere, velare, sternere, operire; do stołu, sternere.

Nakrywka, operculum.

Nakrzywiać, w górę, erigere, retorquere, reflectere; (na dół), deprimere; (na bok), detorquere.

Nakwaśnieć, coacescere. Nakwaśniały, aciduli est saporis, acorem refert. Nakwaśniały, subacidus.

Nałamać, infringere.

Nalatać się, ad satietatem volare; fatigari, rumpi volando; zob. Nabiegać się.

Nalegać, urgere, premere instare; (o co), cogere, adigere; zob. Naglić.

Naleganie, vis; (z prozbą), sedula invitatio, rogatio.

Nalcśnik, massa convoluta, (jeżeli z nadzieniem) farta.

Nalewać, (czego w co), infundere aliquid rei; implere aliquid aliqua re; (2) ministrare potum.

Nalewka, infundibulum.

Naleśdź, reperire; (co się szukało), invenire, deprehendere.

Należny, debitus, justus, aequus, legitimus; szacunek komu oddawać; qua decet, qua par est erga aliquem reverentia esse.

Należyć (dokąd), pertinere, referri aliquo, illuc attinere, spectare; (do kogo), ad aliquem pertinere, ejus esse; (się), oportere, decere, convenire, par esse; (komu), deberi.

Należyty, conveniens, aequus, consentaneus; quod (—życie, ut) decet, oportet, par est.

Nałóg, consuetudo; zły, vitium usu contractum, ex assuetudine natum, prava assuetudo.

Nałożnica, stupro cognita alicui; (właściwie), pellex, concubina, succuba alieni lecti; (taiemna), amica, amicula.

Nałożnik, qui concumbit, qui consuetudinem habet cum aliqua; stupri consuetudine junctus.

Nałożnictwo, concubitus, concubinatus; (z żonatym), pellicatus.

Nałożyć co, implere; się do czego, insuescere, insuefieri, assuescere rei; rei; ejus assuetudine imbui.

Namacać, nancisci; palpando deprehendere, invenire; offendere.

Namaczać, —oczyć, (aqua) mollire; aquae immergere; głowę w wodzie, caput aquae immittere, supponere; mięso, macerare, aqua eluere; chleb w winie, panem (in)tingere vinô.

Namakać, —oknąć, molliri (aqua); (od deszczu), madescere, imbrem combibere.

Namaszczać, ungere, inungere, perungere; (na króla it. d.), sacrare, inaugurare. Namaszczenie, unctio; (na króla it. d.), inauguratio, consecratio; umieraiącego, pollinctura, oleum moribundo additum, addendum; (unctio (sacra) extrema).

Namawiać (do czego), sollicitare ad faciendum aliquid; suadere alicui, eum inducere (velle), commovere, perpellere, impellere; auctorem ei esse faciendi, ut faciat; się z kim, colloqui, sermonem conferre; (w złym zamiarze), conspirare, consentire in rem, in hominem. Namówić, persuadere alicui aliquid· On mnie do tego namówił, eo auctore, impulsore, instigante, ejus suasu, ab eo inductus feci.

Namawiacz, auctor, suasor, impulsor.

Namazać, inungere, illinere, perungere; (2) sordibus obducere, inquinare, (3) scribillare, chartis illinere.

Namiękać, molliri, macerari; aqnam, humorem combibere, humore imbui.

Namienić, o czém, (com)memorare, tangere, ponere; meminisse, mentionem facere alicujus rei, mentionem injicere. Namieniony, quem supra diximus.

Namiestnik, praeses, rector, praefectus; (właściwie), vicarius; bydź, vices alicujus sustinere, obire; —stnictwo, cura vicaria.

Namiętność, animi motus, perturbatio, impetus, ardor, studium, desiderium.

Namiętny, tener, mollis, non sine animi motu, perturbationibus obnoxius.

Namiot, tentorium; (z deszczek), tabernaculum; (wodza), praetorium; (Monarchy), augustale.

Namiotnik, (co rozbiia namioty), scenopegus, tentoriorum concinnator.

Namowa, na co, auctoritas, instigatio, consilium, monitus; (z kim zła), conspiratio.

Namysł, meditatio, cogitatio, deliberatio. Czas do namysłu, cogitandi, deliberandi spatium, otium. Z namysłem, caute, prudenter, prudenti consilio. Bez namysłu, temere; zrobiłeś to, hic ratio te fugit.

Namyślać się, reputare, ponderare, perpendere, secum pensitare, deliberare, volvere animo; długo, multum diuque agitare, ultro citroque volvere.

Namyślanie, —ślenie się, zob. Namysł. Po długiém namyślaniu się, postquam multum temporis in ea deliberatione consumsi. —

Nanotować, consignare, notare, literis mandare.

Naocznie, manifesto, evidenter, aperte, palam.

Naoczny, evidens, apertus, manifestus; świadek, praesens, qui rei interfuit, testis oculatus, spectator. Iestem n. św., sub oculis meis res gesta est.

Naostatek, tandem, novissime, denique; zob. Nakoniec.

Napadać, na co, offendere; na kogo, incidere, incurrere in aliquem; z siłą, irruere, impetnm facere in aliquem, invadere aliquem. Napada mnie sen, somnus obrepit; żądza, invadit me cupido; boiaźń, smutek, moestitia, timor animum incessit.

Naparstek, digitale, digiti munimentum. Z nap., digito munito, armato, tecto.

Naparzać, fovere, fomenta adhibere; chusty, fervida aqua, fervente lixivio perfundere, imbuere; członek chory, fomentis membrum fovere.

Napaść, impetus, incursus; (2) calumnia Napaści szukać, rixandi materiam quaerere.

Napastować, turbare, molestum esse; molestiam, negotium facessere; (kray), infestare.

Napatrzyć się, satis, abunde, affatim, ad sacietatem videre; expleri, satiari videndo.

Napchać, implere, aliquare, differcire, farcire, distendere.

Napęcznieć, intumescere, tumere, turgere, crescere, inflari.

Napędsać, impellere, urgere; (do czego), stimulare, admonere, stimulos subjicere.

Napełniać, implere, complere, explere, replere.

Napić się, potare, bibere, haurire; (2) potui indulgere, largiter se invitare.

Napierać, się, desiderare, flagitare; flagrare desiderio rei.

Napinać, intendere. Mieć co napięte, illud paravisse, provisum habere.

Napis, inscriptio, titulus; (na liście), nomen, index, praescriptio.

Napisać, conscribere, literis mandare; na czém, inscribere rei, in chartam conjicere.

Napleśnieć, cariem trahere aliquantum coepisse.

Napluć, na co, aliquo despuere; komu w oczy, os conspuere alicui.

Napływ, (wody), allapsus; ludzi, multitudo, frequentia congregata; tu iest, huc homines confluunt, congregantur.

Napływać, influere, affluere.

Napoić, alicui potum praebere; czém, aliquid bibendum dare, praebere; dobrymi obyczaiami, animum alicujus bonis moribus imbuere.

Napół, in partem dimidiatam, ex parte dimidia, (naylepiey), bifariam; *z Imionami i Zaimkami wyraża się przez* semi; np. napół ugotowany, surowy, żywy; semicoctus, semicrudus, semianimis.

Napominać, hortari, cohortari, monere, cohortationem adhibere; —mnienie, adhortatio, monitus.

Napomknąć komu co, monere, ducere; subjicere alicui.

Napotkać, zob. Potykać.

Napóy, potus, potio, liquor; (zgotowany), sorbitio, absorbtio, decocta.

Naprawa, reparatio, refectio; (całkowita), instauratio.

Naprawić, reparare, reficere; suknią, concinnare, resarcire; (całkiem co), restaurare.

Napraw(io)ny, refectus, reconcinnatus, correctus; —wny, (co się da naprawić), reparabilis.

Naprowadzić, deducere (in viam), viam monstrare.

Naprzeciwko, e regione, ediverso, contra, ex opposito, e contraria parte.

Naprzemiany, vicissim, utrimque, in utrumque; śpiewać, cantu certare; alternos cantus edere.

Naprzód, (*co do czasu*), ante, prius, in antecessum, ante diem; (*co do mieysca*), prae, prior, ante; biedz, leciec, praecurrere, praevolare; iśdź, antegredi, praeire, praecedere, priorem ire; posłać, praemittere; pędzić, prae se agere; przyiśdź, (wprzód niż drugi), priorem, (wprzód niż drudzy), primum venire, adesse. Naprzodzie, siedzieć, posadzić, primum, primo loco, in primis, inter primos assidere, locare.

Naprzykrzać się, molestum esse alicui; —krzyć się, male aliquem habere. Naprzykrzyła mi się robota, animus refugit laborem, pigritia operis subrepit; taedet me, pertaesum est, taedium subrepit rei. Naprzykrzył mi się, odi, non possum amplius tolerare, aspernor eum.

Napuchły, tumidus, turgidus, inflatus; bydź, tumere, turgere.

Napuchnąć, tumescere, turgescere, intumescere.

Napuszczać, czém, inficere, tingere, linere, imbuere aliqua re.

Napuszyć, inflare, inaniter augere, inani tumore implere. Napuszony, zob. Nadęty.

Naradzać się, deliberare, consultare cum aliquo, consilia conferre, eum consulere.

Naraić, co, commonstrare, rei copiam facere; kogo, conciliare.

Naramiennik, (męski), armilla, brachiale; (białogłowski), spinther, spatharium.

Narastać, surgere, augescere; na czém, increscere, (supercrescere).

Narażać się (komu), molestum esse; molestia afficere onerare aliquem, offendere animum alicujus; kogo na niebespieczeństwo, periculo objicere; in discrimen adducere, conjicere; się, dare se in discrimen, periculum subire, ei se offerre.

Narcys, narcissus; (kamień), narcissites; —sowy, narcissinus.

Naręczny, (qui est) ad manum, praesto, in promtu.

Naród, natio, populus, gens.

Narodowość, mos, ingenium, mores populi; quod propriam, proprii gens habet.

Narodowy, populi (*genit.*); populo, genti proprius.

Narodzić się, nasci, edi; Narodzenie Pańskie, natale Christi festum; solemnia Christi nati; Christi nati memoria festa.

Naród, zob. Nałóg zły.

Narowić, efferare; się, efferari.

Narożny, angularis.

Narty, (trzewiki do ślizgania się), soleae ferratae.

Naruszać, laedere, vitiare, infringere, labefactare, violare, infirmare, frangere.

Narybiać, (sadzawkę), pisces immittere, serere; się (mnożyć), augeri, propagari.

Narychtować, dirigere, flectere, intendere, collineare aliquo.

Narządzać, componere, aptare, parare; zob. Naprawić.

Narzędzie, instrumentum; (wielkie), machina; (człowiek), minister, qui operam praebet homini.

Narzekać, conqueri, lamentari, ploratum edere, lamentabili voce deplorare aliquid; (2) na co, non probare, improbare factum; offendi re, non satis aequo animo rem accipere.

Narzekanie, lamentum, lamentatio, questus, doloris significatio; (2) na co, reprehensio facti.

Narzucać, (komu co), obtrudere, ingerere, impingere; cogere, pugnare, ut accipiat; (zdanie), affingere; się komu, ingerere se nolenti.

Narzynać, Narznięcie; zob. Nacinać. Nacięcie.

Nasadzać, —dzić (w ziemi czego), serere, ponere, terrae mandare, in terra deponere; kwiatów w ogrodzie, floribus distinguere hortum; (w polu), (agrum) vestire aliquare; siekierę, manubrium securi aptare; kurę na iaia, ova subjicere, supponere gallinae.

Nasiać, (czego gdzie), conserere, implere, excolere locum aliqua re.

Nasienie, semen; (u ludzi i zwierząt), sperma, genitura, semen genitale.

Nasiennik, (co nasienie wydaie), seminifer.

Naskakować komu, assentari alicui, inservire, obsequiosum esse.

Nasłać, insternere, stramentis exaggerare; (2) mittere; intrudere aliquem alicui.

Naśladować, imitari, exprimere, referre, aemulari; kogo w pilności, ejus industriam imitari.

Naśladowanie, imitatio, aemulatio; —ania godny, imitandus, ad imitandum expositus.

Naśladowca, aemulus, imitator.

Naśliniać, tingere, imbuere saliva.

Nasłuchać się, saepius (aliquid) audire; fatigari, lassari audiendo; aurem inebriare (*poet.*).

Naśmiać się, ad satietatem ridere; risu satiari; ridendo fatigari, rumpi.

Naśmiewać się z kogo, aliquem ludere, ludibrio habere, deridere, irridere.

Naśmiewacz, irrisor, derisor.

Naśmiewisko, irrisus, derisus, deridiculum, risus.

Nasób, np. wdwóynasób, wtróynasób, i t. d., bis, ter, quater cet. tantum, plus.

Nasolić, sale condire. conspergere; salire. Nasolone (mięso), salsamenta.

Naspół, communiter, simul, junctim.

Nastąpić, succedere; zob. Nastawać; na co, insistere alicui rei; tangere, calcare.

Nastarczyć, zob. Nadążyć; czego, satiare aliqua re, nie módz, non esse explendo alicui nie mogę mu, nunquam satis habet; habet; semper ei deest; semper desiderat.

Nastawać, po kim, succedere alicui, sequi aliquem, eum excipere. Po zimie nastaie wiosna, hiemem ver excipit.

Następca, (w Urzędzie), successor. Następcą mianować, suggerere, in alicujus locum creare, designare. Następstwo, successio; (2) series, ordo, tenor.

Następny, qui instat, qui sequitur, proximus, insequens.

Nastręczyć, zob. Naraić.

Nasycić, satiare, satietatem afferre, (satietate) explere; się, satiari; impleri, Nasyciłem się, sacietas me cepit ejus rei, saturatus sum ea re. Nasycony, satur, plenus.

Nasypać, infundere, ingerere, imponere; gdzie, cumulare, congerere, struere.

Nasypka, pulvini tela interior.

Nasz, noster; (2) (kraiowy), nostras, iudigena.

Naszelnik, lorum, quo collum equi temoni alligatur.

Natarczywy, acer, vehemens, violentus; —wość, violentia; —wie, violenter.

Natchnąć kogo czém, imbuere animum alicujus aliqua re; ei aliquid imprimere, informare, indere, injicere; (duchem Boskim), afflare, incitare, implere, divino impetu, spiritu; divinitus monere. Bóg mnie natchnął, Deus mihi dedit hanc mentem; a Deo monitus id feci. Natchniony od Boga, tactus divino spiritu; Deo plenus.

Natchnienie Boskie, inflatus divinus, coelestis instinctus, divinus impetus.

Natężyć, intendere; głos, voce contendere; siły, contendere, intendere, adhibere vires; operam dare sedulo. Natężenie, contentio. Z natężeniem, contente; głosu, contenta voce.

Natrącić, (co w mowie), in sermone aliquid injicere; (w pismie), attingere, ponere.

Natrafić, na co, contingere aliquid; na drogę, viam invenire; na myśl, assequi, videre, divinare; na dobry wyraz, invenire, ponere bonum vocabulum.

Natręt(nik, —ny), importunus, immodestus, violentus; —ność, vis, immodestia, importunitas, violentia.

Natrząsać się, zob. Urągać się.

Natura, natura; (2) mundus, universum, res omnes; (3) (własność), conditio, vis, indoles. Taka iest natura człowieka, ita est comparatus homo, hoc habet homo.

Naturalia, res, quas natura gignit; (2) victus, cibaria, alimenta.

Naturalista, ratione sola fisus; (2) qui naturam ipsam numen habet, Stoicus, Spinozae assecla.

Naturalny, naturalis, genuinus, insitus, nativus, verus; a natura ipsa factus, productus; obraz, species ad rei naturam expressa, naturam imitata. Naturalny Gabinet, museum physicum; thesaurus rerum in natura visendarum; Naturalnie, natura, naturaliter, per naturam; (2) (niewymuszenie), simpliciter, facile.

Naty-

Natychmiast, illico, e vestigio, statim, extemplo.
Nauczyciel, disputator; czyi, doctor, auctor, magister, praeceptor, praemonstrator.
Nauczycielstwo, docendi provincia, munus.
Nauka, doctrina, praeceptum; (2) scientia, disciplina; —ki, literae; literarum disciplinae, studia.
Naukowy, literarum, literarius, ad literas pertinens.
Nawałnica, imber effusus, subitus; na morzu, tempestas, maris furor.
Nawalny, turbidus; morze, procellosus, turbatus, ventosus, ventis agitatus.
Nawet, etiam, quoque; nawet—nie, ne-quidem, neque.
Nawias, (znaki), unci, (parenthesis); (słowa w nawiasie), interjecta, inserta, (*plur.*). Nawiasem zamknąć, uncis includere; (co powiedzieć), obiter, per occasionem.
Nawiązać, (stronę it. p.), intendere, instruere.
Nawiedzić, kogo, venire ad aliquem, invisere aliquem; —dzać, ventitare; (2) zob. Lubić; Nawiedziny, adventus.
Nawijać, —nąć, na co, involvere, glomerare, intorquere, circumponere, circumdare; się, offerre se, offerri, obviam fieri, forte venire.
Nawilgotnieć, humore imbui, humorem imbibere, humescere.
Nawlekać, co na nitkę, trajicere filum per aliquid, igłę, per acum; immittere, inserere filum acui, in acum.
Nawodzić, deducere, inducere.
Nawóy, jugum.
Nawóz, importatio; (prędki dowóz), celeritas importandi. (2) Nawóz (na pole), stercoratio; fetus agrorum; (3) (gnóy nawieziony), fimus, stercus, laetamen.
Nawozić, invehere, inferre, importare; (na pole), agrum fovere, saturare (fimo), stercorare.
Nawracać, flectere, circumagere; (do wiary), ad Christum vertere, vocare; ad Christi sacra, doctrinam convertere, Christi cultu imbuere; się, resipiscere; ad meliorem vitam, sensum redire; relinquere pravitatem, pravos sensus, mores; do wiary, amplecti Christi doctrinam, eam probare; ad Christi cultum sese applicare, Christianum fieri. Nawracanie, emendatio, in melius mutatio; (do wiary), auctoritas ad sacra Christiana transeundi; się, reditus ad meliorem vitam, rationem, sensum; (do wiary), accessus ad sacra Christiana, ad Christi cultum, doctrinam.
Nawykać, assuefieri, assuescere, consuescere, insuescere rei; subigi usu rei, familiarem sibi reddere.
Nayiaśnieyszy, (Cesarz), augustissimus, invictissimus; (król), potentissimus, invictissimus. Nayiaśn. Panie! (do Ces.), Auguste, invictissime! (do kr.), rex potentissime, Domine!
Naymować, (komu), locare, elocare; (u kogo), conducere; (się komu), operam suam alicui locare.
Nayniższy sługa, tui observantissimus, studiosissimus, tibi addictus.

Nay-

Nayprzód, primo. um; zob. Naprzód.
Nazad, retro, retrorsum.
Nazaiutrz, postridie ejus diei, postero die, postera luce.
Nazbyt, nimis, nimium, praeter modum; satis superque.
Naznaczać, signare, notare; (2) co do roboty), praescribere, injungere, imponere, imperare; (3) (czas), praefinire; (liczbę), definire, finire.
Nazryć się, ad satietatem pasci, vesci, edere; expleri pabulo.
Nazwać, nomen imponere, appellare, nuncupare aliquo nomine. Nazywać się, vocari, nomen habere, appellari. Iak się nazywasz? qui vocare? quod tibi nomen est? qui diceris? quid nominis tibi est?
Nazwisko, nomen; (rzeczy) vocabulum, appellatio.
Nęcić, illicere, pellicere, allicere; (2) inescare aliquem.
Nędza, miseria, aerumna, calamitas; res miserae, fortuna iniqua, casus adversi.
Nędzny, (—ik), miser, calamitosus; mowa, jejuna, pessima, indocta oratio.
Negocyacya, pacta, conditiones; —ant, negotiator.
Negocyować, pacisci, conditiones tractare; (iak kupiec), negotiari.
Nękać, vexare, premere, male habere, molestia afficere, fatigare.
Nerka, ren. Przy nerkach, renalis.
Neutralny, medius, neutri parti amicus, neutrius partis (fautor); bydź, neutri parti adesse, favere; medium se gerere. Neutralność, neutrius partis studium.
Niańka, parvulorum eomos, custos; paedagoga.
Niby, quasi, veluti, tanquam.
Nic, nihil, nil, nulla res, nihilum, (*na początku paragrafu*) nec vero quidquam. Nic z tego nie będzie, frustra opera est; irrita res est, discussa est. Nic nie mam do powiedzenia, non est, non habeo, quod dicam. Nic nie robi tylko chodzi, nihil aliud, quam ambulat. Za nic mieć, negligere; parvi, nihili ducere.
Nić, filum, licium. Do nitki zmoknąć, totum madere.
Nica, facies panni aversa, minus nitida, lanuginosa, interior.
Nicować suknią, vestis interioria obvertere.
Nicpoń, Nicdobrego, nequam, terrae pondus, fruges consumere natus.
Nie, non, minime, haud (quaquam). Czy nie? nonne? Wcale nie, nullo modo. Ieżeli nie, sin minus. Ieżeli nie przyidziesz, nisi venias. Nie tylko że nie... non modo (*nec* non)..., sed ne (tu Słowo się kładzie) quidem... §. 140. Uw. Nie tylko nie—, ale owszem, tantum abest ut — ut. § 255.
Niebaczność, temeritas, levitas, incuria, festinatio, socordia.
Niebaczny, inconsultus, imprudens, temerarius; —nie, incuriâ, per negligentiam, inconsulte, (to), temere, incaute, leviter, festinanter.
Niebawnie, sine mora, nullâ morâ interpositâ, nil moratus.
Niebespieczeństwo, periculum, dimicatio, discrimen; bydź w nieb., periclitari, labo-

laborare, in periculo versari. Wpaśdź w n., in periculum venire, incidere. Narażać kogo, (się) na n., zób. Narażać.

Niebespieczny, periculosus, anceps, discriminis plenus, aleae plenus; (człowiek), malus, tectus, improbus, a quo timeas, cui non facile fidas; —nie, periculose; prope, proprius a periculo; proxime periculum.

Niebianin, coelestis vitae particeps; —nie, coelites, coelicolae, beati.

Niebieski, coelestis, supernus; (2) farba, color coeli, caeruleus.

Niebiosa, coeli regio, plaga coelestis, coeli cardo; zob. następ.

Niebo, coelum; (2) vita coelestis, aeterna, beata; sedes beatae, loca beata; na ziemi, summa hujus vitae felicitas; vita, quam beatissimam cupit haec conditio. Dostać się do Nieba, ad Deum recipi, coelo beari, aeterna felicitate potiri, aeternum beari

Nieboga, Nieborak, miserum hominem! miseram illam; —cy, o miseros; infelices!

Nieboszczyk, superiori memoria, qui nunc in coelo agit, rebus humanis creptus.

Niebytność, absentia. Pod nieb. moją, naszą, me absente, dum absumus.

Niecić, excitare, movere, concitare; (wojnę), conflare; (zamieszanie), turbare.

Niech(ay), wyraża się przez Tryb rozkaz. i łączący; np. Niech już będzie dosyć, satis hoc esto; hoc sufficiat, suffecerit; niech mówią co chcą, quidquid loquantur; niech się gniewa; niech robi, (per me), irascatur licet; per me vel hoc fecerit.

Niechęć, indignatio, stomachus, offensa, offensio, animi irritatio; (2) animus a re alienus.

Niechętnie, animo alieno, non libenter, invite, gravate, repugnanter.

Niechętny, invitus, fremens, animo invito; (komu), iracundus, stomachabundus, indignabundus.

Niechluy(ny), sentus, turpis, immundus, qui sordes non vitat; bydź, immundum agere, sordes non deponere.

Niechluystwo, sordes, immundities, paedor.

Niecierpliwy, impatiens; (gorący), impatiens morae; bydź, male ferre, male perpeti molestiam; (2) moram non perpeti, festinare; -wie, impatienter; (2) festinanter, cupide; —wość, impatientia.

Niecka, alveolus ligneus, alveus.

Niecnota, flagitium, scelus, crimen, facinus improbi, nefas; (2) (człowiek), scelestus, improbus, sceleratus.

Niecny, improbus, turpis, infandus, flagitiosus, nefarius.

Nieco, aliquid, nonnihil.

Niecofniony; zob. Nieodwołany.

Nieczułość, sensus nullus; (na co), animus (a) re immotus, a sensu rei alienus; (2) inhumanitas, sensus ab humanitate alienus, asperitas, feritas.

Nieczuły, asper, durus, inhumanus, humanitatis expers, immitis, immanis; (2) lentus, durus;

durus; na co, immotus ad aliquid, alienus a sensu rei.

Nieczynność, desidia, inertia, cessatio.

Nieczynny, segnis, iners, deses; (2) (np. Urzędnik), extraordinarius; supra numerum, honoris causa creatus; ad quem dignitas non munus delatum est.

Nieczystość, (obyczaiów), impuritas, flagitium, obscenitas, impudicitia, libidines; (2) zob. Niechluystwo.

Nieczysty, inquinatus, sordidus, immundus; (zwierze), incestus, (człowiek), impudicus, libidinosus; kobieta, stuprata, vitiata, quae pudicitiae jacturam fecit.

Nieczytelny, —nie, parum distinctus (e), qui (ut) vix legi possit.

Niedawny, nuperus, recens, novissimus, qui nuper fuit; —wno, nuper, non ita pridem, modo, novissime, proxime, recentissime.

Niedbalec, —lca; zob. Niedbały.

Niedbalstwo, negligentia, incuria, socordia, desidia, levitas.

Niedbały, negligens, supinus, socors, deses, incuriosus; —le, negligenter, incuriose, perfunctorie.

Niedobitki, reliquiae exercitus; quos servaverat ensis, quibus fuga saluti fuit.

Niedobór, zob. Deficit.

Niedobyty, inexpugnabilis; bydź, expugnari, capi non posse.

Niedocieczony, inpervestigabilis; (człowiek w zamiarach), altus, tectus, absconditus.

Niedogodność, incommodum. Ta rzecz ma tę niedog., hoc incommodi, molestiae est in re.

Niedogodny, incommodus, molestus, gravis; (położenie), iniquus; parum, minime opportunus.

Niedogotowany, semicoctus, semicrudus.

Niedola, conditio adversa, calamitas, sors iniqua, mala (*nom. plur.*), fortuna iniqua.

Niedołęga, segnis, iners, cessator, torpens, somnium.

Niedołężność, imbecillitas, virium inopia; wieku, senium: infirma, fessa senectus.

Niedołężny, invalidus, viribus destitutus, sine viribus; (ułomny), debilis, inutilis, fessus.

Niedomiar, quod deest ad justum modum, ad mensuram.

Niedoperz, vespertilio, nycteris.

Niedorzeczny, —czy, a re alienus, ad rem parum aptus, ei non conveniens; (2) ineptus, demens, turbidus, delirus; robić, prawić, desipere, insanire, mente turbari.

Niedościgły, non assequendus; quem attingere, assequi non datur, (2) zob. Niedoyrzały

Niedoskonały, imperfectus, non absolutus; (błędny), vitiosus, mendosus, mancus, inconditus; —le, imperfecte, non plane; (błędnie), vitiose, mendose.

Niedostateczny, parum, minus idoneus; haud sufficiens; —nie, non satis, parum.

Niedostatek, inopia, penuria, egestas, indigentia; ludzi, infrequentia; zboża, angustiae frumentariae; pieniędzy, iniquitas pecuniaria.

Niedotykany, non tangendus, mollis, irritabilis.

Niedowiarek, dubitandi pervicax, qui nil credit; (2) non Christianus, a Christo alienus.

Niedowiarstwo, pervicacia, contumacia non credendi; dubitatio pervicax; dubitandi libido, obstinatio; (2) sensus impius, a Deo alienus.

Niedostępny, inaccessus; qui adiri non potest, ad quem accedere non possis.

Niedowierzać, parum fidere, diffidere. Niedowierzanie, diffidentia, timor, nulla fiducia.

Niedoyrzały, (owoc), immaturus, crudus, nondum subactus; —łość, immaturitas, acerbitas.

Niedozór, negligentia; tu iest, negliguntur omnia; negligenter, neglectim res habentur.

Niedozwolony, vetitus, illicitus. Sposobem niedozwolonym, contra jus et aequum, injuriâ.

Niedziela, dies prima hebdomadis, dominica, religiosa; sabbathum Christianorum.

Niedzielny, dominicalis; nabożeństwo, sacra sabbathica; (domowe), meditatio dominicalis.

Niedźwiadek, catulus ursi; (robak, i znak na niebie), scorpius, nepa.

Niedźwiedź, ursus; (na niebie), ursa, arctos; (wielki), Helice; (mały), cynosura.

Nieforemność, deformitas, species rudis, decor nullus, inconcinnitas, abnormitas.

Nieforemny, —nie, rudis, indigestus, informis; invenustus, (e), indecorus, (e), inconcinnus, (e).

Nigdy, nunquam, non unquam, nullo tempore; ieszcze, nunquam antea; iuż, nunqu. posthac.

Niegdyś, olim, quondam, antehac, prius. Co był niegdyś, priscus; temporis antiqui, prisci.

Niegodny, indignus, immeritus; bydź, non mereri aliquid; —nie, indigne, immerito; kogo przyiąć, non pro dignitate, (źle), indignis modis aliquem excipere.

Niegodziwość, nefas, res nefanda, indignum facinus, nefandum; factum improbi.

Niegodziwy, abominandus, detestandus, detestabilis, execrabilis, foedus, horribilis, execrandus; —wie, horrendum in modum, misere, graviter, immane quantum.

Niegrzeczność, inhumanitas, inconcinnitas, asperitas, rusticitas, illiberaliter factum.

Niegrzeczny, ferus, asper, incultus, inficetus, inconcinnus, illiberalis, parum civilis; —nie, rustice, aspere, inconcinne; (o wysokich osobach), haudquamquam civiliter.

Nieiaki, quidam, nonnemo, quispiam, aliquis.

Nieiedność, discordia, dissensio. Żyć w nieiedności, discordare; żyią, male inter eos convenit.

Niekarność, mala custodia, negligentia, licentia dissoluta, disciplina nulla, omnia soluta.

Niekiedy, interdum, nonnunquam, aliquando, quandoque, subinde.

Niekształtność, Niekształtny, zob. Nieforemność, —ny, —nie.

Niektóry, quidam. Niektórzy mówią, utrzymuią, że ..., sunt, qui dicant, dicant, qui putent... (sequ. *Acc. c. Infin.*), §. 273.

Niełaska, ira, offensio, animus alienus. Wpaśdź w n., incurrere offensionem, iram alicujus; ei improbari, gratum jam non esse; ejus gratia excidere, depelli, dejici.

Nielitość, immanitas, asperitas, feritas, crudelitas, inhumanitas, implacabilis severitas.

Nielitościwy, asper, ferus, durus, humanitatis expers, crudelis, ferreus, immitis; —wie, crudeliter, aspere, atrociter, inhumaniter, sine miseratione, implacabili severitate.

Nieludzkość, —ki; zob. Nielitość, —iwy; (2) zob. Niegreeczność, —czny, —cznie.

Niemal, paene, fere; (zob. Prawie.) Niemal sto, facile centum.

Niemcy, Germania. Niemiec, Germanus; —cki, Germanicus. Po niemiecku, germanice.

Niemiłosierdzie, —rny, rnie; zob. Nielitość, —ściwy, —ściwie.

Niemiły, ingratus, molestus, gravis, injucundus; —iło mi, non placet, non probo.

Niemoc, zob. Niedołężność.

Niemota, os mutum, vocis usus negatus, fandi impotentia.

Niemowa, Niemy, mutus, elinguis, sine voce, voce carens.

Nienależny, —nie, alienus, illegitimus, (e), (2) iniquus, (e).

Nienaruszony, salvus, integer, illaesus, incolumis.

Nienasycony, inexpletus, insatiabilis, avidus, indomitae aviditâtis.

Nienawidzieć, odisse; odio habere, prosequi; aversari; exosum, perosum esse aliquem.

Nienawiść, odium, invidia; zacięta, odium Vatinianum, internecinum; ściągnąć, concitare.

Nienawistny, infestus alicui, inimicus; exosus, perosus aliquem.

Nieobecny, absens; —ość, absentia; w moiéy, naszéy nieobecności; zob. Niebytność.

Nieobyczayny, —nie, incultus, immodestus, importunus, (e), horridus, (e), ferus.

Nieobyczayność, inhumanitas, immodestia, feritas.

Nieochędóstwo; —ożny; zob. Niechluystwo, -uyny.

Nieochybny, inevitabilis, ineluctabilis, necessarius; —nie, utique, necessario, inevitabiliter, ineluctabiliter.

Nieodbicie, utique, plane; zob. poprzedzaiące Nieochybnie, i Koniecznie.

Nieodbity, inevitabilis, haud evitandus; potrzeba, necessitas summa, ineluctabilis.

Nieodmienny, immutabilis, mutationis expers, mutationi nulli obnoxius, mutari nescius; w przedsięwzięciu, tenax sententiae, propositi; (w dobrém), constans, firmus; (w złém), pervicax, obstinatus; (2) (w Gramat. wyraz), indeclinabilis.

Nieodstępny, inseparabilis, indissolubilis; stróż, towarzysz, custos diligentissimus, assiduus comes; —pnie, inseparabiliter, indissolubiliter; (2) assidue.

Nieo-

Nieodwdzięczony, nulla re, nulla pretio pensandus.

Nieodwłoczny, impatiens morae; qui fiat sine mora, nulla mora interposita; —cznie, statim, confestim, nil moratus, illico; zrobił, mora non fuit, nulla mora fuit, quin faceret.

Nieodwołany, immutabilis, certus, ratus, fixus, firmus, irretractabilis, qui infirmari nequit.

Nieodżałowany, luctuosus, acerbus, lacrymabilis; szkoda, damnum irreparabile; człowiek, quem non, (nunquam) satis lugeas, deplores.

Nieodzowny, zob. Nieodwołany.

Nieogładkany, indomitus, effrenatus, solutus.

Nieokrzesany (człowiek), incultus, rusticus, horridus, rudis, ferus.

Nieomylny, certus, exploratus, non dubius; (2) fallere, falli nescius; —nie, haud dubie, certo.

Nieostrożność, temeritas, imprudentia, incogitantia. Przez n. wymówiłem się, imprudenti excidit.

Nieostrożny, incautus, imprudens, inconsultus, incogitans, socors, supinus, temerarius; —żnie, temere, incaute, imprudenter, inconsultius.

Nieoszacowany, inaestimabilis; nulla re, nullo pretio pensandus.

Niepamięć, oblivio. W niepamięć puścić, oblivioni dare, tradere; oblivione delere, obliterare; non amplius meminisse; in oblivionem rei venire, oblivionem inducere.

Niepamiętny, obliviosus, immemor; iest, memoria male fida utitur, memoria ei vacillat.

Niepewność, dubitatio; rzeczy, res dubia, obscura, nondum constituta; wojny, incerta (*nom. pl.*) belli.

Niepewny, incertus, dubius, ambiguus, suspensus, anceps; bydź, dubitare, haerere, fluctuare, aestuare; (czego się ią), ancipitem distineri, inter duo (plura) consilia trepidare; bydź, (iak rzecz), parum (non, nondum) constare. Na niepewne, in incertum casum, eventum, discrimen; -wnie, dubie, ambigue, perplexe, minus certe.

Niepłatny, gratuitus; (2) nondum solutus; —nie, zob. Bezpłatnie.

Niepłodność, sterilitas, infecunditas, infelicitas; —ny, sterilis, infecundus, infelix.

Niepoczciwość, improbitas, perfidia; (2) infamia; —wie, improbe.

Niepoczciwy, improbus, infidus, male fidus; (za takiego uznany), infamis, intestabilis.

Niepodległość, libertas; quod quis sui juris sit, suo arbitrio agat.

Niepodległy, liber, sui juris, sui arbitrii, suae auctoritatis; nemini subjectus, obnoxius; —le, libere; żyć, nemini parere, libertate frui, in libertate esse, suo arbitrio agere.

Niepodobieństwo, nulla ratio, nulla conditio (rei efficiendae). Mieć co za niepodobieństwo, planè negare, aliquid fieri posse; contendere, id nullo modo fieri posse; (2) dissimilitudo.

Niepodobny, dissimilis; (2) qui (quod) fieri nequeat; zob. w Podobny.

Niepogoda, coelum triste, imbriferum; tempestas horrida, foeda; intemperies.

Nipogodny, turbidus, foedus, horridus; dzień, tempestas pluvia; niebo, zob. poprzedz.

Niepohamowany, ferus, indomitus, effrenatus, impotens, intractabilis.

Niepodzielność, natura individua; ut res secari, dividi nequeat.

Niepodzielny, individuus.

Niepoiętny, tardus, indocilis, hebes; ingenio hebeti, tardo; —ność, ingenium tardum.

Niepoięty, inpervestigabilis; non capiendus, non intelligendus.

Niepokalany, purus, intactus, integer, castus, intemeratus; poczęcie, origo sine labe, sine vitio; labes nulla natalium; nascendi conditio labis expers, intemerata.

Niepokóy, perturbatio, agitatio, tumultus; angor, sollicitudo, trepidatio, cura.

Niepolityczny i t. d., zob. Niegrzeczny, i t. d.

Niepomny, immemor, oblitus; bydź, haud meminisse, oblivisci, oblivione (rei) capi.

Niepomyślny, haud sane laetus, haudquaquam opportunus, minus secundus; haud ex sententia; —nie, praeter spem, praeter exspectationem; contra quam quis exspectabat, sperabat.

Niepoprawny, insanabilis, perditus; qui corrigi non potest, vicit spem corrigendi.

Nieporównany, egregius, incomparabilis, unicus, mirificus, optimus, nulli comparandus.

Nieporządek, perturbatio, ordo nullus; (2) varietas, inconstantia, nulla lex (habendi operis).

Nieporządny, (człowiek), levis, dissolutus; (w sprawunkach), negligens, incuriosus rerum suarum; (rzeczy), confusus, promiscuus, vagus, varius, mutabilis; (2) liber; nulli ordini, legi, formulae adscriptus; —nie, nullo ordine, promiscue, perturbate; (2) dissolute, leviter, negligenter.

Niepoślakowany, integer, culpâ vacuus, probus, bonus, recti exempli.

Nieposłuszeństwo, contumacia; —szny, contumax; —sznie, contumaciter.

Niepospolity, infrequens, rarus, inusitatus, insólitus, novus; (2) eximius, summus; —icie, praeter morem, ultra solitum; (2) eximie, summe, praestanter.

Niepotrzebny, haud sane necessarius, supervacaneus, inutilis; rzecz iest, carere, supersedere ea re licet; —nie, temere, frustra, sine causa, praeter rem.

Niepowetowany, irreparabilis.

Niepowściągliwość, intemperantia, modus nullus (rei).

Niepowściągliwy, impotens, intemperans, incontinens, modi servandi rudis, inscius; —wie, immodice, nimis, impotenter, cupidius, intemperantius.

Nieprawda, vanitas; (która kto mówi), mendacium; (2) (*adv.*) id quidem haud verum dicis.

Nieprawość, peccatum, lapsus, error; (2) dedecus, opprobrium, ignominia.

Nieprawy, iniquus, injustus. (Nieprawego łoża), spurius,

rius, nothus, non legitime natus; takie urodzenie, natalium dedecus, natalis macula; —wie, injuste, injuriâ.

Nieprzebrany, inexhaustus; bydź, exhauriri non posse.

Nieprzebyty, impenetrabilis, immensus, sine fine, impervius, insuperabilis.

Nieprzekonany, non convincendus, cui nihil persuadeas.

Nieprzerwany, non interruptus, continuus, perpetuus; —nie, continuo, perpetuo, uno tenore.

Nieprzespany (sen), Nieprzestanny, perpetuus, invictus, aeternus; -stannie, perpetuo, usque, sine fine.

Nieprzeyrzany, infinitns; (—przeyrzysty,), opacus, obscurus.

Nie(prze)zwyciężony, invictus, inexsuperabilis, insuperabilis; (w uporze), indomitâ pervicaciâ.

Nieprzyiaciel, (w prywatném życiu), inimicus, offensior, iratior, iniquior, alienior; (publiczny, np. w woynie), hostis; (Oyczyzny, Monarchy), perduellis. Nieprzyiacioł sobie robić, laedere animos hominum; odia eorum in se concitare, irritare; in odium alicujus incurrere. Główny (nieprz.), capitalis, internecinus.

Nieprzyiacielski, hostilis, inimicus; kray, hostilis ager, hosticum. Po nieprzyiacielsku, hostiliter, hostili modo; acerbe, infenso animo.

Nieprzyiaźń, odium, a (*pl.*); animus alienus, iniquus, offensus; (okazywana), simultates, inimicitia. W nieprzyaźni żyć, exercere inimicitias; żyią, simultates sunt, intercedunt inter eos; robić, concitare odia; serere discordias, inimicitias.

Nieprzyiazny, malevolus, iniquus; (2) (rzecz), haud sane laetus, minus secundus.

Nieprzyiemność, molestia, res molesta, ingrata.

Nieprzyiemny, ingratus, injucundus, gravis, molestus; —nie, injucunde, moleste, aegre.

Nieprzymuszony, volens, lubens; czyn, libere factum, non coactum, non expressum; —szenie, libere, sponte, ultro, nemine cogente.

Nieprzystępny, zob. Niedostępny; (2) arrogans, parum civilis.

Nieprzystoyny, indecorus, indecens, turpis, inhonestus; —nie, indecore, turpiter, illiberaliter, flagitiose.

Nieprzytomność, —tomny; zob. Niebytność, Nieobecny; (2) Nieprzytomność, consternatio, perturbatio, alienatio mentis; —ny, consternatus, mentis inops, sine sensu, mente lapsus.

Nierad, invitus, gravatus; (*adv.*) -do, non libenter, aegre, gravatim; co robić, gravari aliquid facere; widzieć, nolle, improbare; widzę, displicet, molestum est, me invito fiat.

Nierówny, inaequalis, inaequabilis, editus ac depressus, clivosus; --równie, multo; lepszy, multis modis, praestantior.

Nierozdzielny, inseparabilis, indissolubilis; —nie, inseparabiliter, arctissime, (indissolubiliter).

Nierozmyślność, negligentia, temeritas, incogitantia, festinatio, incuria, levitas.

Nierozmyślny, incautus, temerarius, inconsultus; -nie, inconsulte, leviter, temere, incaute.

Nierozsądek, temeritas, amentia, vecordia; iest, amentis est; wielki, extremae amentiae est.

Nierozsądny, temerarius, incautus, inconsultus, incogitans, vecors; —nie, incaute, temere, inconsulte.

Nieroztropny, stolidus, importunus, vecors, amens; bydź, desipere; —nie, sine mente, dementer.

Nierozstrzygniony, incertus, integer, non constitutus; bydź, sub judice esse, pendere; zostawić, in medio, in integro relinquere; nil decernere, in ambiguo servare.

Nierozum, inscitia, imperitia, imprudentia, socordia, stultitia.

Nierozumny, imperitus, imprudens, inscitus, insciens, stultus; -nie, inscienter, imprudenter, stolide, prave, inscite, temere; inconsulte, socorditer.

Nierozwiązany, (nie do rozwiązania), indissolubilis, firmus; (pytanie), inexplicabilis, inextricabilis.

Nieruchawość, tarditas, gravitas, moles; —wy, tardus, gravis; bydź, aegre moliri corpus.

Nieruchomy, immotus, immobilis, firmus; —mość, natura immobilis; stabilitas, firmitas.

Nierychły, serus, tardus; —ło, sero.

Nierymowny, dissimili sono extremo, non simili exitu cadens, solutus, homoeoteleutis.

Nierząd, zob. Bezrząd; (2) scortatio, vaga libido.

Nierządnica, impudica, stuprata, devirginata, stuprum passa, deflorata.

Nierządnik, scortator, scortorum amator, libidinosus, meretritio amore perditus.

Nierządny, incuriosus, negligens; (2) (wszeteczny), meretricius, libidinosus, impudicus.

Nierzetelność, improbitas, perfidia, fides nulla.

Nierzetelny, —nie, improbus, (e), perfidus, (e), malae fidei; fraudulenter, improbe, mala fide. Nierzetelny dłużnik, malum nomen.

Nieść, zob. Nosić.

Niesforność, contumacia, detrectatio imperii.

Niesforny, asper, (człowiek), contumax; bydź, contumacius parere, dicto minus audientem esse.

Nieskazitelność, integritas; (obyczaiów), sanctitas.

Nieskazitelny, —żony, zob. Nienaruszony; obyczaie, integer; bydź, non corrumpi.

Nieskończoność, immensitas. Do nieskończoności, usque, in immensum, sine fine.

Nieskończony, non absolutus, abruptus, imperfectus; (2) infinitus, immensus; -nie, immense.

Niekuteczny, sine viribus, inefficax, vanus, irritus; bydź, nil efficere, nil commovere; viribus, vi, efficientia carere, destitui; --nie, sine vi, sine effectu, frustra.

Niesława, dedecus, ignominia, opprobrium, turpitudo. Z niesławą, inhoneste, turpiter.

Niesłuszność, iniquitas, injuria, nefas; wielka, iniquissimum.

Niesłuszny, -nie, iniquus, (e), improbus, (e), injustus, (e); (człowiek), improbus, illiberalis.

Niesmaczny, fatuus, insulsus, jejunus, insipidus, ingratus, inconditus; bydź, non placere, nulla gratia commendari; --cznie, insulse, jejune, ingrate, incondite.

Niesmak, nulla gratia, insulsitas; (2) stomachus, tristitia. W niesmak mu poszło, haudquamquam probavit, vehementer ei displicuit, non aequo animo id tulit.

Nieśmiertelność, immortalitas, aeternitas, vita aeterna; (zob. w następ.).

Nieśmiertelny, immortalis, mori nescius, morti non obnoxius; chwała, aeternum decus, fama non intermoritura, perennis gloria; taką sobie ziednać, aeternum laudis monumentum sibi constituere; ad omne tempus gloriam nominis sui prodere; aeternam gloriam sibi parare; --lnie, immortaliter, aeternum, perpetuo, in omne tempus.

Niesnaska, discordia, dissensio, rixa, simultas; wzniecać, discordias serere inter aliquos, concordiam dirimere; pogodzić, componere, conciliare.

Niesplik, (drzewo), mespilum.

Niespodziany, repentinus, repens, inopinatus, inexspectatus, subitus, praeter opinionem oblatus; --nie, subito, ex improviso, inopinato, praeter opinionem, repente.

Niespokoyność, perturbatio, agitatio; duszy, angor, sollicitudo, cura, trepidatio.

Niespokoyny, inquietus, turbidus, turbatus; (człowiek), mobilis, instabilis; turbulentus; sen, somnus crebro abruptus, incertus; --nie, turbide, turbulenter; żyć, jactari, otio non frui; spać, somno incerto uti; się zachowywać, jactaro se; (iak pospólstwo), tumultuari.

Niesposób, (*adverbialiter*), incredibile, fieri nequit; to zrobić, nulla apparet ratio rei efficiundae.

Niesprawiedliwość, injustitia, iniquitas, improbitas; (2) injuria, improbe factum.

Niesprawiedliwy, iniquus, injustus; (człowiek), improbus, aequi contemtor; --wie, injuste, inique, injuriâ, contra jus et aequum; się z kim obeyśdź, injuriam inferre alicui.

Niestały, mutabilis, mobilis, inconstans, incertus, varius; pogoda, incerta tempestas, varietas coeli, coelum varium; --mamy, subinde mutatur coelum.

Niestałość, inconstantia, mutabilitas, mobilitas, varietas, levitas.

Niestatek, homo instabilis, vacillans, varii consilii, mobilis; (2) lascivus, immodestus, prodigus.

Niestrawność, (potrawy) gravitas, concoquendi (cibi) difficultas; żołądka, cruditas.

Niestrawny, concoctu difficilis, durior ad concoquendum.

Nieświadom, rudis, ignarus, imperitus.

Nieszczęście, fortuna, conditio, sors adversa, iniqua.

Ach co za nieszczęście! heu casum triste! W nieszczęściu, in adversis, inter adversa; bydź, uti fortuna adversa. Wielkie nieszczęście! (*ironice*), quid mali tandem sit? quasi nil gravius accidere postit; hoc cineut metuatur? Nieszczęście (w grze), fortuna inimica.

Nieszczęśliwy, infelix, miser, malis obrutus; bydź, conflictari rebus adversis, premi sorte iniqua, experiri fortunam iniquam; —wie, inprospere, infeliciter, misere.

Nieszczęsny, infelix, funestus, improsper, malus, infortunatus.

Nieszpór(y), sacra pomeridiana; Sycyliyskie, caedes, laniena Sicula.

Nietoperz, zob. Niedoperz.

Nieubłagany, immotus, surdus ad preces; inexorabilis, invictus, durus; pervicax in denegando.

Nieuchronny, inevitabilis, ineluctabilis, necessarius.

Nieuczciwość, impudentia, illiberalitas, importunitas.

Nieuczciwy, impudens, improbus, illiberalis; —wie, impudenter, improbe, importune.

Nieudolność, inertia; tarditas, infirmitas, infelicitas ingenii, imperitia.

Nieudolny, indocilis, literarum expers; illiteratus, ignarus, inscitus.

Nieufny, diffidens, timidus.

Nieuk, indoctus, alienus a literis; (2) hebes, stupidus.

Nieuleczony, insanabilis, immedicabilis.

Nieumieiętny, —ość, zob. Nieudolność, —ny.

Nieurodzay, annonae sterilitas, tenuitas frugum; iest, male provenit annona.

Niurodzayny, -ność; zob. Niepłodność, —ny.

Nieustanny, perpetuus, aeternus, infinitus; ogień (strzelanie), tela veloci tenore explosa; ictus veloci tenore se excipientes, ictuum tenor velox; —nnie, sine fine, perpetuo, usque.

Nieutulony, aeternus, infinitus; qui nulla re leniri, mitigari potest; inexstinctus.

Nieuwaga, incuria, socordia, levitas, cogitatio nulla, cura nulla.

Nieuważny, supinus, incuriosus, incogitans, socors, levis; —żnie, leviter, temere, incogitanter.

Nieużytość, inutilitas, usus nullus.

Nieużyty, inutilis, inhabilis, nulli usui, a quo nil impetres.

Niewątpliwy, de quo non dubitatur; de quo nunquam fuerit dubitatum; nunquam in dubitationem vocatus; —wie, sine (ulla) dubitatione.

Nieważny, non valiturus, vanus, nullus, nullo jure, inutilis, nulla auctoritate; (2) injusti ponderis; qui pondus non aequat, non explet.

Niewczas, (niespanie), vigilia; (2) alienum tempus; Po niewczasie przychodzi rozum, post rem gestam consilium nascitur; (3) (*adverbium*) intempestive, non in tempore.

Niewcześny, —snie, immaturus, (e), intempestivus, (e); (owoc), acerbus, immitis; płód, abortus, partus acerbus; wydadź, par-

tum acerbum effundere; dziecko niewcz., abortivus.

Niewdzięczność, animus ingratus, gratia nulla; -cznie, ingrate.

Niewdzięczny, ingratus, immemor beneficii; (praca), sine fructu, infructuosus, fructu cariturus.

Niewiadomość, imperitia; nullus usus rerum, literarum, artium; (czego), error, ignoratio, ignorantia.

Niewiara, contumacia, pervicacia non credendi; dubitatio pervicax; dubitandi obstinatio; (2) (człowiek), qui nil credit, dubitandi pervicax.

Niewiasta, mulier, femina.

Niewiastka, (synowa), nurus.

Niewidany, non antea visus, (*nie* invisus), novus, insolitus, insolens.

Niewidomość, natura inadspectabilis, conditio nulla rei conspiciendae, obscuritas.

Niewidomy, non adspectabilis, oculos effugiens, specie (adspectabili) carens.

Niewidzialny, zob. Niewidomy; Niewidziany, zob. Niewidany.

Niewierność, perfidia, fides nulla, improbitas.

Niewierny, infidus, infidelis, perfidus, perfidiosus, improbus; (2) impius, veri Dei ignarus; —nie, perfide, perfidiose, improbe, mala fide.

Niewieści, muliebris, femineus, mollis, haud virilis, effeminatus.

Niewieścieć, effeminari.

Niewieściuch, mulierosus; feminis deditus, addictus.

Niewiniątko, simplex, incorruptus, nondum malis artibus imbutus; (*iron.*), virgo vere!

Niewinność, innocentia, virtus, pudor; culpa nulla; (2) castitas, pudicitia.

Niewinny, integer, purus, exempli recti; (w czém), innocens, culpae immunis, insons; bydź, culpa vacare, carere. On w tém niewinny, nulla ejus (hic) culpa est; ab eo culpa, noxa abest. Krew niewinna, innocentis caedes; —nnie, sine culpa, immerito; mnie to spotkało, immerenti accidit; nil commisi, cur ita mihi daretur.

Niewola, servitus, servitium. Co mi za niewola? qui cogor id facere; non video, cur faciam.

Niewolenie, vis, violentia, necessitas.

Niewolić, (do czego), cogere; necessitatem rei imponere; alicui rem extorquere; się, sibi imperare, animum vincere; do iedzenia, picia, intro adigere cibum, potum; vexare se edendo, bibendo.

Niewolnik, servus, mancipium; (2) zob. Jeniec; bydź czyim, alicui servire.

Niewspółmierny, qui in partes aequales dividi nequit; (incommensurabilis *wyraz nowy*).

Niewygoda, incommodum, molestia.

Niewygodny, zob. Niedogodny; -dnie, parum commode; bardzo, perincommode.

Niewymowny, infacundus; haud promtus, haud solutus in dicendo; —wnie, plus, quam dici queat; dobry, cujus probitas verbis exprimi non potest.

Niewymuszony, wyraz, mowa, simplex, facilis, rectus; obiaśnięnic, haud contorta interpretatie; mina, nulla simulatio, nil ficti, nihil artis in vultu.

Niewypowiedziany, infabilis, inenarrabilis; -nie, inenarrabiliter; zob. w poprzedz.

Niewyprawny, nondum subactus, rudis, non factus.

Niewyraźny, —nie, obscurus, (e), perplexus, (e), ambiguus, (e); pismo, zob. Nieczytelny.

Niewyrozumiałość, acerbitas, asperitas, nulla venia.

Niewyrozumiały, durus, acerbus, immitis, asper; -le, sine clementia, acerbe.

Niewysławiony, egregius, nunquam satis laudandus.

Niewysłowiony, zob. Niewypowiedziany.

Niewystały, (iak wino), turbidus, turbulentus, faeculentus.

Niewytrwały, (np. na zimno), non tolerans, impatiens (frigoris).

Niewytrwałość, (np. na zimno), quod durare, (hiemem) vincere non possit; natura (frigoris) non tolerans.

Niewzruszony, immotus, obfirmatus, firmus; (do litości), durus, ferreus, inhumanus.

Niezapominayka, (kwiatek), leontopodium, napeium.

Niezaprzeczony, manifestus, certus, haud infitiandus, non dubius.

Niezawodny, certus, falli et fallere nescius, (rzecz), exploratus, certus, non dubius; —dnie, certo, haud dubie, explorate.

Niezbity, (dowód), irrefutabilis, invictus, firmus. Niezbitymi dowodami (okazać), evidenter, invicte, ut nil contra dici possit.

Niezbędny, zob. Nieuchronny.

Niezdolność, tarditas, nulla ars, nullum ingenium.

Niezdolny, rudis, imperitus rei, alienus in re; ineptus, tardus ad rem.

Niezgoda, zob. Nieiedność.

Niezgodny, discors, rixosus; (w Muzyce), dissonus, discrepans.

Niezgrabny, durus, rusticus, tardus, iners; robota, inconcinnus; durum opus, durius elaboratum; —nie, durius, rustice, inconcinne.

Niezliczony, innumerus, innumerabilis, infinitus, immensus, numero carens.

Niezłomny, invictus, indomitus; zob. Niezwyciężony.

Niezmienność, immutabilitas, mutationis conditio nulla; (w przedsięwz.), firmitas, constantia.

Niezmienny, (zob. Nieodmienny), (granice, zdanie), immotus, certus, stabilis, immobilis, ratus; bydź w zdaniu, non posse flecti, decuci, abduci a sententia, a consilio; persistere in sententia; —nnie, immutabiliter, perpetuo, eodem modo semper; (2) immobiliter, firmiter, stabiliter; (3) (w uporze), obstinate, pervicaciter.

Niezmierność, immensitas; —ny, immensus, infinitus; —nie, immense, sine fine.

Nieznaczny, exiguus, exilis, tenuis, non sentiendus, -nie, occulte; nemine sentiente.

Nieznośny, intolerandus, intolerabilis, iniquus, acerbus, non ferendus; —śnie, intolerabiliter, acerbe, intolerandum

randum in modum; mi to iest, male jam fero, vix perpetior illud.

Niezręczność, imperitia, inertia, tarditas; —ny, —nie; zob. Niezgrabny, —nie.

Niezwyciężony, invictus, inexsuperabilis, insuperabilis; —nie, invicte, insuperabiliter.

Nieżyczliwość, malevolentia, obtrectatio, odium, invidia.

Nieżyczliwy. —wie, malevolus, (e), iniquus, (e); odio incitatus, commotus; per invidiam.

Nieżywotny, inanimis, us; inanimatus.

Nieżywy, exsanguis, exanimis, us; (2) lentus, languidus, sine nervis.

Nigdy, nunquam; zob. po Niegdyś.

Nigdzie, nusquam, nuspiam, nullo loco; (2) (na pytanie dokąd?) nullam in partem.

Niiaki, nullus; rodzay (u Gramatyków), neutrum genus.

Nikczemnik, improbus, protervus, perfrictae frontis.

Nikczemny, tenuis, miser; (suknia), obsoletus, levis; (dzieło), jejunus; człowiek), ignobilis; (2 przez skąpstwo it.p.) sordidus, illiberalis; —nie, misere, tenuiter; (dla skąpstwa), sordide, parce, illiberaliter, mendicorum ritu.

Niknąć, evanescere; z oczu, repente non apparere, oculis subduci, (iak nadzieia), effugere, abire; eripi, intercipi, ad irritum cadere.

Nikt, nemo; z nich, nullus eorum, ne unus quidem; iak on, nemo praeter eum, non nisi ille.

Nim, prius; przyszedłem, priusquam venirem; to powiem, priusquam de eo dico. §. 250.

Ninieyszy, hic.

Niski, humilis, jacens, depressus; (co do wzrostu), parvus, brevis, exiguus. Niskiego urodzenia, humilis, obscurus, tenuis, ignobili loco natus. Niski głos, vox gravior.

Nisko, humiliter; (2) inferius; —kość, humilitas, (stanu) obscuritas.

Niszczyć, abolere, tollere, ad nihilum redigere; kogo, perdere, pessumdare, affligere; (umowę it p.) tollere, mutare, rescindere, irritum reddere; (nadzieię), corrumpere, incidere; się, pessum ire, perire, ruere; (przez rozrzutność), effundere, absumere, dissipare pecuniam.

Nita, (w Loteryi), tessera, sors inanis, sine emolumento; (2) (do nitowania), vinculum, verticillus.

Nitka, filum.

Nitować, vincire, firmare, ferruminare.

Niuch, zob. Czuch; tabaki, zob. Szczypta.

Niuchać, zob. Cuchać.

Niwa, campus, ager.

(w) Niwecz obracać, penitus, plane, prorsus corrumpere; ad nihilum redigere; abolere, exstinguere, tollere, delere; (nadzieię), corrumpere, incidere, eripere.

Niweczyć, zob. (w) Niwecz obracać.

Niż, quam, ac, atque. §. 215.

Nizina, loca demissa, depressa, inferius posita.

Niżnik, scida (viri effigie insignis) inferius signata.

No! age, agite! Póydźno, pokażno! veni sane! videro sane!

sane! idźno precz! quin abi! uspokóyno się! quin tu otiosus es. Zróbno to, (prosząc), fac, quaeso!

Nobilitacya, dignitas equestris oblata, nobilitas data.

Nobilitować, nobilitatem dare; inter equites, nobiles recipere, ad equestrem locum evehere, equestri dignitate ornare; się, petere, capessere locum equestrem.

Noc, nox. W nocy, noctu. Późno w noc, in multam noctem. Dobréy nocy życzyć, placidam quietem precari; życzę, placide quiescas.

Nocleg, nocturna quies; (w drodze), hospitium nocturnum. Na noclegu bydź, pernoctare; przyiąć, in noctem recipere.

Nocnica, (strach nocny mniemany), cobalus, (mania, avia larvarum).

Nocnik (bałamut nocny), commissator, bacchator nocturnus.

Nocny, nocturnus; stróż, vigil, excubitor; straż, vigilia; praca, lucubratio; czapeczka, velamen capitis ad somnum; koszula, indusium usûs nocturni.

Nocować, pernoctare, in noctem manere.

Noga, pes; noga za nogą, pedetentim. Słaby na nogi, pedibus captus. Do nóg upaśdź, zob. w Kolano. Ani noga nie uszła, ad unum omnes periere, internecione deleti sunt.

Nogawica, braccarum pars (dextra, sinistra).

Nominacya, designatio; (na co), munus mandatum.

Nominat, (np. na Biskupstwo, episcopus) designatus.

Nominować, constituere, designare, creare, facere. kogo na co, aliquem praeficere rei; ei munus mandare; rem credere, committere, delegare.

Nos, nasus, nares; utrzyć, emungi, nares emungere; zadrzeć do góry, superbire, fastum fateri vultu; wszędzie wściubić, omnia rimari. Z przed nosa wziąć komu, inspectanti auferre, imminenti eripere. Komu w nos dadź, nasum percutere, tangere; na nosie grać, proterve ludere aliquem; dadź sobie, patienter injuriam ferre; kto sobie da, contumeliae patiens, opportunus.

Nosal, naso.

Nosić, ferre, portare, gestare; się (ubierać się), vestiri; paradnie, ornari cultu splendido; mizernie, uti tenui cultu; modnie, more recepto vestiri; się z czém, circumferre, circumgestare aliquid; owoc, fructum reddere; iaia, parere, excludere ova; perukę, velari capilamento.

Nosidło, feretrum, fercu.lum.

Nosorożeć, rhinoceros.

Nota, (prozba), literae, libelli supplices; scripta precatio; podadź, scripto, per literas, per libellos precari, petere; do kogo, per literas adire aliquem; ei desiderium perscribere, literis indicare, significare. Nóta (w Muzyce), nota musica; soni nota, signum. Z nót grać, ad praescriptum canere; praescriptos, signatos sonos reddere (zob. Ton).

Noty,

Noty, (do dzieła), animadversiones, scholia, notae.
Notaryat, tabellionis jus, auctoritas, fides.
Notaryusz, tabellio, libellio; scriba publicus, fidei publicae.
Notatka. libellus, charta memorialis; (2) (w Szkole), libellus censorius; consignatio; (3) (u Kupców), scriptura, consignatio; literae expensi; debiti index.
Nótnia, zob. Iloczas.
Notować, consignare, notare, literis mandare, perscribere.
Nów, novilunium, luna nova, nascens, relata, revertens, prima; interlunium; mamy, luna recurrit, renascitur, initium repetit.
Nowalia, res nova, novum.
Nowenna, preces novem dierum.
Nowicyat, tirocinium monasticum; meditatio vitae, formulae monasticae.
Nowicyusz, novitius, tiro monasticus; qui meditatur vitam monasticam.
Nowina, novi aliquid, res nova, novum.
Nowochrzczeniec, anabaptista. (es); Mennonita.
Nowoksiężyny, primitiae sacerdotii.
Nowomodny, novus, recens prolatus, moris recentissimi, de more recentissimo.
Nowonarodzony, recens natus, modo editus
Nowotny, alius; (2) rudis, recens.
Nowowierca, proselytus, recens in coetu sacro, neophytus, qui nuper ad sacra transiit.
Nowowiernik, turbator, rerum novarum studiosus; omnia innovare cupiens, satagens.
Nowozaciężny, tiro (militiae), nuper adscriptus.
Nowożeniec, qui nuper uxorem duxit, novus maritus.
Nowość, res nova, novum aliquid.
Nowy, novus, incognitus; (nieużywany), integer; (rok, it. d.), repetitus, relatus.
Nóż, culter, cultellus. Iak nóż, cultellatus.
Nożownik, cultrarius faber.
Nożyce, —życzki, forfex; (u raka), chela, brachium cancrorum; do drzew, falx hortensis, putatoria.
Nucić, modulari, canere, cantum edere.
Nudności, nausea, vomendi conatus; mieć, zob. w Nudzić.
Nudny, diuturnus, lentus, ingratus; (2) (napóy it.p.), nauseam movens.
Nudy, tempora lenta, pigra; mora, morae taedium. Z nudów, tempori ducendo, fallendo; morae vincendae, tolerandae; quo tempus fallam, fallerem.
Nudziarz, molestus, putidus, immodestus, onus, sarcina; (2) loquendi immodicus, linguae male temperans.
Nudzić, kogo, molestum esse alicui; ei oneri esse, molestiam creare, afferre; eum fatigare, vexare. Nudzi mnie (*neutr.* na womity mi się zbiera), nauseo, vomiturio; czytanie, legere piget; sacietas me cepit legendi; to widowisko, injucundum est spectaculum. Znudziły mnie widowiska, animus refugit spectacula.
Nukać, urgere, incitare, concitare.

Nuncyusz, legatus pontificis, a pontifice missus, nuncius episcopi Romani.
Nurek, (człowiek), urinator; (ptak), mergus.
Nurkować, urinari, aquam subire.
Nurt, torrens; vis fluminis. (2) cursus fluminis.
Nurzać, mergere, immergere, submergere aliquid; się, urinari.
Nuże! eja, age tandem; agedum!
Nużyć, lassare, frangere, fatigare.
Nygus, segnis, cessator, socors, deses, iners.

O.

O, de; (2) oh! o! ohe! eheu! proh! O nim mówią, że to zrobił, ille id fecisse dicitur. Co ci się zdaie o mnie, qualis videor? Co myślisz o tém? quid hoc videtur? O co prosić, aliquid petere; targować się, emendi conditiones jactare. O co się sprzeczać, rozprawiać, de re, ob rem, rei causa decertare, digladiari. O co idzie? quantum committitur? vertitur? O co grać, de re. ob rem, in rem lusitare. 'O Boże! proh Deum immortalem! O! gdyby, utinam! o si! O ia nieszczęśliwy! (e)heu me miserum! oho! (dziwiąc się), ohe! hem! ehem! papae; oho! iuż się stało, atqui jam factum est.
Oba, obydwa, uterque, ambo.
Obaczyć, videre, cernere, oculis usurpare.
Obalić, evertere, subvertere, dejicere; sternere, demoliri aliquid; eversionem alicui inferre; się, ruere, procumbere, ruinam facere.
Obarczać, onerare, distinere, distringere, districtum tenere aliquem; praegravare, molestum, gravem esse alicui; się, distineri, occupatum teneri; multum operis, negotii suscipere; ultra modum occupari, laborare; labore fatigari.
Obartel, obex versatilis posti affixus.
Obarzanek, spira, spirula.
Obawa, timor, metus, reverentia.
Obawiać się, metuere, timere (zob. §. 269). Nie ma się czego obawiać, nil periculi imminet, nullus metus ostenditur. Niczego się nie obawiać, bono animo esse.
Obcęgi, forceps.
Obces, aperte, missis ambagibus, sine timore, constanter, fidenter, intrepide, impavide.
Obchód, circuitus, ambitus; (2) (uroczystość), celebratio, celebritas, solemnia.
Obchodzić, circuire, ambire; lustrare, paragrare, obambulare aliquid. Obeszłem cały rynek, wszystkie ulice, pererravi forum; perreptavi, peragravi omnes plateas. Obchodzić uroczystość, agere, celebrare festum, memoriam, solemne; się, z kim, aliquem habere, tractare, cum eo agere (placide, severe); się bez czego, re aliqua carere posse; facile carere, eâ non egere, eam non desiderare. Obeszło by się

tu bez niego, mallem non venisset. Obeydzie się, nil opus est, lucrari hoc potes. Obchodzić (interesować), attingere; pertinere ad aliquem; spectare aliquem.

Obciążać kogo, aliquem onerare, ei onus imponere; onere eum premere, opprimere; (2) molestum esse alicui; się, nimis occupari, ultra modum laborem suscipere; zob. Obarczać (się).

Obcierać, abstergere, detergere, tergere; o co, affricari alicui (rei).

Obcinać, circumsecare; (skrzydła), incidere, praecidere; (ogon), decurtare; (drzewa), putare, castigare; dochód komu, contrahere, cnrtare reditus; accidere, minuere vectigalia.

Obcować, z kim, uti aliquo; z ludźmi, versari cum hominibus. Obcowanie, usus hominum, consuetudo.

Obcy, exterus; extraneus; (2) alienus

Obdarzyć, donare aliquem re, rem alicui; largiri, muneri dare aliquid.

Obdłubać, circumscindere, deglubere, vellicare.

Obdukcya, (w Sądzie), cognitio rei praesentis, de re praesenti; robić, albo:

Obdukować, venire in rem praesentem; de re praesenti cognoscere.

Obdzielić, partiri, dividere. Nie obdzielę ich tém, omnibus id non sufficiet.

Obdzierać, deripere, revellere, detrahere; (w około), circumscindere. Obdarty, lacerus.

Obec, Wszem w obec i każdemu zosobna, universis ac singulis; quotquot sunt, erunt, cet.

Obecność, praesentia. W obecności, coram, ante oculos, in conspectu; w jego ob., illo praesente, inspectante.

Obecny, praesens; czas, hoc tempus; człowiek, qui adest, quem videmus. Obecnym bydź, adesse; przy czém, interesse; nie bydź, abesse.

Obedyencya, obedientia monastica, quae monasterii curatori debetur a monachis.

Obelga, contumelia, dedecus, probrum.

Obelisk, obeliscus, pyramis.

Obelżywy, —wie, ignominiosus, (e), contumeliosus, (e), turpis, (-iter), magnae ignominiae.

Oberwać, Oberznąć, Obesłać, Obetrzyć, Obeyśdź; zob. w częstotliwych.

Obeymować, continere, complecti, comprehendere; (urząd), auspicari, adire, inire, suscipere, capessere.

Obeyście się, ratio; łaskawe, benignitas, indulgentia; ostre, asperitas.

Obeznać kogo z czém, alicui indicare, monstrare, significare aliquid; z ludźmi, notum, familiarem reddere aliquem alicui; się z czém, notitiam, usum rei contrahere, sibi comparare; colligere notitiam rerum; z kim, usu, familiaritate, notitia cum aliquo jungi; applicare se ad aliquem; z książkami, cognoscere libros.

Obficie, largiter, abunde, copiose, affatim; dadź, benigne praebere.

Obfitość, (czego), copia, abundantia (rei).

Obfitować (w co), abundare, affluere, circumfluere (omnibus rebus), nulla re egere.

egere. Obfitujący, copiosus; w co, instructus a re.

Obfity, largus, multus, affluens.

Obgotować, leviter subigere, utcunque coquere. Obgotowany, semicoctus, semicrudus.

Obgryść, rodere, arrodere, circumrodere.

Obiad, prandium; (wielki), coena; jeśdź, prandere, coenare.

Obiaśniać, illustrare; (świecę), emungere; (naukę), explicare, illustrare, interpretari; kogo w czém, alicui rem exponere, explicare. Obiaśnienie, explicatio, illustratio, interpretatio.

Obiawić, patefacere, aperire, promere; (iak P. Bóg), monere, suggerere. Religia obiawiona, doctrina, formula divinitus proposita, patefacta.

Obiawienie Boskie, monitus divinus, oraculum Dei, significatio coelestis; mieć, divinitus moneri, edoceri a Deo.

Obić, (plagis) caedere; plagas, verbera, fustes ingerere; plagis contegere, obruere; zob. Obiiać.

Obicie, (do zawieszania), aulaeum, peristroma, peripetasma.

Obięcie, amplexus, complexus, complexio; (2) (umysłu), perspicacitas, solertia.

Obiecować, polliceri, promittere, fidem dare; wiele (po sobie), laetam spem sui facere, ostendere; prosperam, laetam, magnam exspectationem sui commovere; sobie po kim, exspectare, sperare, augurari de (ex) illo (optima, praeclarissima quaeque).

Obiegać, cursu, cursim ambire; (iak pismo obesłane), circummitti.

Obiekt, zob. Przedmiot.

Obierać, optare, legere, deligere; (na Urząd), creare, (sobie za członka, właściwie Przybierać), allegare, cooptare; z czego (ogołacać), nudare aliqua re; demere, auferre aliquid.

Obieść (np. iagody z gałązki), legere, depascere; mięso z kości, nudare os carne; carnem detrahere; się, nimium se implere, ingurgitare se cibis, supra modum edere.

Obietnica, promissum (a); fides (data); (2) quod quis promisit, res promissa.

Obieżdżać, circumvehi locum; (konno) equo vectari, oberrare per locum; undique obequitare; (dla zwiedzenia), locum lustrare, perlustrare; (z ciekawości), terras obire, percurrere, pererrare, peragrare, pervagari; (konia), subigere, domare.

Obiiać, (skórą), vestire, inducere, munire, tegere; (gwoździami, dla mocy), firmare, (dla ozdoby) distinguere, ornare, excolere; deszczkami, contabulare, tabulis inducere.

Obładować, onerare, gravare, onus imponere; się czém, providere sibi de re; curare ut sibi res suppetat; żołądek, debilitare, obruere, afficere.

Obłąkać, perturbare, in errorem conjicere aliquem, errorem inducere alicui.

Obłąkanie, error, insania, amentia, mens alienata.

Obłą-

Obłąkany, male sanus; mente turbatus, captus, mentis emotae, cmens

Obłamać, radere, deglubere, vellicare, circumscindere.

Oblamować, cingere, comprehendere, amplecti, ambire, claudere, circumdare.

Obłapiać, aliquem amplecti, complecti; amplexu ei jungi; (2) rem habere cum aliqua.

Obłaskawić, domare, mansuefacere.

Oblatować, auctoritate tabellionis firmare; in scribae publici tabulas referri jubere, curare.

Obława, conquisitio.

Obłazić, (z włosów i t. d.), nudari (plumis, capillis; crines, pilos, lanam) amittere.

Oblecieć, circumvolare, circumvolitare; (2) zob. w Obchodzić.

Oblegać, (miasto, i. t. d.), obsidere, circumsedere; obsidione claudere, cingere.

Oblekać, koszulę, suknią, indusium sumere, vestem induere; się, indusium, vestem mutare; zob. Obłóczyć.

Oblepa, inritą, lutum paleatum.

Oblepiać, (gliną i t. p.), linere, illinere, perlinere, circumlinere; (papierem), inducere; (obrazkami), opplere; woskiem, incerare.

Oblewać, perfundere; (iak rzeka miasto), cingere, circumfluere, ambire, co ołowiem, plumbum illiquefacere alicui rei; plumbo liquefacto rem perfundere.

Oblężenie, obsidio, oppugnatio; bydź w oblężeniu, obsidione premi.

Oblicze, facies, os, vultus. W obliczu, in oculis, in conspectu, coram, inspectante aliquo.

Obligacya, vinculum, necessitas, officium; (zobowiązanie się), obligatio; mieć komu, alicui debere aliquid, ei obstrictum esse; mam za to, gratum est, gratum habeo.

Oblizować, lingere, lambere, lingua ambire.

Obłóczyć, vestire, amicire, induere, velare, tegere aliquem re; zakonicę, in numerum sacrarum virginum recipere; inaugurare, capere, consecrare, sacrare.

Obłóczyny, (zakonnicy), inauguratio, consecratio, vestis (ium) mutatio.

Obłok, nubes.

Oblubienica, (narzeczona komu), sponsa, pacta; —bieniec, sponsus; (2) zob. Małżonek, —nka.

Obłuda, dissimulatio; natura subdola; ficta pietas, simulata.

Obłudny, —nik, tectus, fictus, falsus; simulatus, (or); —dnie, falsc, ficte, simulate.

Obluć, vomitu foedare; (się, foedari).

Obłupić, nudare; (chleb), circumscindere, crustam auferre; co ze skóry, excoriare, pellem detrahere.

Obluzwarty, zob. w Parada. Obluzować, zob. Luzować.

Obmacać, palpare, contrectare, ex omni parte tangere, nil intactum relinquere.

Obmawiać, insectari falsis criminibus; criminari falso; alicujus existimationi nocere; ejus famam laedere; przed kim, suspectum, invisum aliquem alicui reddere, obtrectare alicui.

Obmazać, perlinere, obducere, perungere; komu twarz, alicui faciem foedare, contaminare; czém czarném, nigro maculare, denigrare.

Obmierzły, molestus, ingratus, injucundus; (człowiek), invisus, ingratus, gravis.

Obmierzić, —znać; patrz w niezłożonych: Mierzić, —znać.

Obmieść, purgare, verrere.

Obmowa, obrectatio, falsa criminatio, mala lingua, rumores falsi, sermones maligni.

Obmowca, obtrectator, criminator, alienae famae infestus, malignus.

Obmowny, —wnie, criminosus(e), malignus(e); człowiek, zob. poprzedz.

Obmurować, muro cingere, circumdare, ambire, (także plac iaki np. ogród), claudere.

Obmyślić, zob. Wymyślić; komu mieysce, żonę, alicujus rebus consulere; eum juvare munere, loco, matrimonio, felici conditione; nauczyciela, curare, videre alicui probum educatorem.

Obmywać, abluere, diluere, lavare.

Obnażyć, nudare, retegere; się, nudari; (całkiem), vestes exuere, deponere; nudum se ostendere.

Obnosić, circumgestare, circumferre; (dziennik, kurendę), per omnes in orbem ferre, gestare.

Oboiętnie, sine motu, lente, secure, animo lento; kogo przyiąć, vultu immoto excipere aliquem; się pokazać, nullum animi motum significare.

Oboiętność, (wyrazów), eadem vis, usus promiscuus, synonymia; (umysłu), aequitas, securitas, patientia; (na co), contemtus, neglectus rei; (względem kogo), frigus, animus alienior.

Oboiętny, aequus, tranquillus, securus, lentus ad rem, immotus a re. Oboiętny iestem na niego, eum non curo, negligo, non respicio, sperno; de illo non laboro; curae, cordi mihi non est; nil me movet; nullam ejus rationem habeo.

Obok, penes, juxta, prope; kogo siedzieć, ad latus sedere alicui, ei assidere.

Obora, stabulum.

Oborać, circumarare; (2) denuo arare, novare, vertere.

Obosieczny, anceps, bipennis.

Obóstronny, duplex, ambarum partium; przyrzeczenie, mutuo, utrimque promissum.

Obostrzyć, acuere, exacuere; (rozkaz), intendere. Obostrzony rozkaz, severum edictum.

Obowiązać kogo, alicui rem injungere, necessitatem rei imponere; się, legem, necessitatem sibi imponere; do czego, aliquid recipere. Bydź obowiązanym, debere, teneri; iestem to zrobić, non facere non licet, recusare non possum, faciendum mihi est. Iestem ci za to obowiązany, gratum est, amo te, memorem dices, magno me beneficio affecisti.

Obowiązek, quod quem facere decet, oportet; quod ejus est; móy, meum est, mihi faciendum est.

Obóy, fistula lignea leni stridore; lituus Gallicus.

Obóz,

Obóz, castra; założyć, castra ponere; considere; —zowisko, castris aptus locus.
Obrąb, —Obręb, ambitus, circuitus; fines.
Obrąbek, ora, fimbria, limbus.
Obrąbiać, —ębiać, praetexere; limbo ambire, circumdare; fimbriam circumducere; obrąbiony, fimbriatus.
Obracać, vertere, convertere; (w koło), rotare; (w którą stonę), invertere; się, converti; (w koło), rotari; co na swóy pożytek, in rem suam vertere, uti re ad commodum suum.
Obrachować, computare; rationem inire, instituere; się z kim, rationem ponere cum aliquo.
Obrachunek, ratio, computatio, rationes.
Obrączka, orbis, circulus
Obrada, consilium, deliberatio; consilii capiendi tempus.
Obraz, imago, figura, simulacrum, forma; (malowany), pictura, tabula, imago; —zek, imaguncula, icuncula
Obraza, offensa, offensio.
Obrazić, offendere, laedere, violare; injuriam, aegre facere alicui.
Obrazoborca, iconomachus, iconoclasta, es; imaginibus infestus.
Obrazoborstwo, iconomachia; imaginum odium, abrogatio; picturarum (in templis) exterminatio.
Obręcz, orbis, circulus doliis vinciendis.
Obrok, pabulum; dadź koniom, pabulum jumentis praebere, apponere.
Obrona, defensio, propugnatio, praesidium, tutamen; (na piśmie), apologia; (w sądzie), patrocinium, causae dictio.
Obrońca, defensor, assertor, vindex; (w sądzie), patronus.
Obronić, kogo, prohibere vim ab aliquo; (w sądzie), causam alicujus sustinere.
Obronny, munitus, communitus, armatus; praesidiis munitus.
Obrosnąć, obduci, vestiri, tegi; trawą, herbescere. Obrośnięty, obductus; trawą, herbi[illegible] kwiatami, floreus, floridus; mchem, muscosus; włosami, hirsutus, pilosus.
Obrót, conversio; (ciała), flexus; (rzeczy), ordo, exitus; wziąść, verti; inny, aliter cadere, verti; (2) (obrotność), praesens animus, consilii copia, dexteritas, solertia.
Obrotny, promtus consilio, praesentis animi, versatus, exercitatus, subactus.
Obroza, collare.
Obrus, mappa.
Obruszać co, quatere, commovere; się (iak rzecz), labascere; (2) iak człowiek), zob. Oburzyć.
Obrywać, carpere, decerpere, legere, (z drzewa), demere, colligere.
Obrywki, pecunia subseciva, praeda; lucrum inopinato objectum; adventitium.
Obrządek, ritus, caerimonia, mos; kościelny, formułá liturgica.
Obrzezać, circumsecare; —rzezany, circumcisus, circumsectus; qui praeputium posuit.
Obrzucać, (w szyciu), obducere; acum in orbem trajicere; (2) tegere, incrustare.

Obrzy-

Obrzydliwość, nausea, odium; mnie na to bierze, molestum est, nauseam movet.
Obrzydliwy (człowiek), fastidiosus, lautus, superbus, delicatus; (rzecz), molestus, ingratus.
Obrzydzać, zob. Brzydzić.
Obrzynać, praesecare, resecare, decurtare, amputare; (w koło), circumsecare; (drzewa), putare, castigare, (dukaty), circumscindere, minuere, corrumpere.
Obrzynki, praesegmina, resegmina, segmenta.
Obsadzić, (iak ogród drzewami), conserere, occupare; (dyamentami co) excolere, ornare, distinguere; (mieszkańcami), implere, frequentare; (stół gośćmi), frequentare, circumdare; (miasto), woyskiem, praesidio occupare, (dla obrony, firmare), praesidium imponere, ibi locare; (mieysce t. i.), Urząd, dare alicui, mandare; praeficere aliquem muneri.
Obserwacya, observatio, animadversio; robić, deprehendere aliquid, observare.
Obserwatoryum, specula astronomica.
Obsiąść co, occupare, capere, re potiri, nancisci possessionem.
Obsiać co, conserere, implere, excolere.
Obskoczyć, includere, ex omni aditu claudere, cingere.
Obsłonić, obvolvere, obnubere, contegere; (ex omni parte) velare, tegere.
Obstalować, curare, imperare, petere, poscere, mandare; zob. Zamówić.
Obstąpić, circumstare, stipare, cingere.
Obsyłać, (po miastach, ulicach), circummittere, (passim di)mittere (per urbes, per domus, vicatim).
Obsypać, obruere, cumulare; czém, zob. Posypać.
Obszerność, spatium, laxitas, capacitas; pisma (zbyteczna), prolixitas.
Obszerny, laxus, capax, spatiosus, amplus; (pismo), copiosus; (nadto), prolixus
Obszlegi, assumentum, limbus manicarum; zob. Wyłogi.
Obszewka, involucrum; quo res circumvoluta, quod rei circumpositum est.
Obszywać, praetexere, obducere; czém, circumdare, cingere, ambire.
Obuch, pars securis aversa; aversa securis, maleus securis.
Obudzić, excitare, suscitare, somno excutere; somnum rumpere, interpellare; (kogo, aby wstał), surgere jubere, lecto evocare; się, evigilare, expergisci; somno liberari, solvi; somnum discutere; (raptem), excuti, exciri somno.
Obumarły, intermortuus, praemortuus.
Obumierać, exstingui, intermori.
Oburzać, irritare, exasperare; stomachum, iram, bilem movere; się, irasci, (ira) commoveri, indignari, exardescere, offendi (re); succensere (alicui).
Obuwać (się w) co, inducere pedibus.
Obuwie, calceamentum.
Obwarować, munire, praemunire, communire; (2) sobie co (umową), excipere, exceptione sibi cavere.

Obwa-

Obwarzać, modice coquere, (subcoquere). Obwarzanek, zob. Obarzanek.

Obwiązać, circumdare; obvolvere, tegere; (sznurem), circumligare, vincire.

Obwiesić (się), zob. Powiesić.

Obwieszczać, vulgare, in vulgus edere; (na piśmie) nuncupare, denuntiare; proponere.

Obwieszczenie, significatio; (publiczne na piśmie), edictum, promulgatio; (obwołane), nuncupatio.

Obwinąć, obvolvere, involvere, (con)tegere; się, obvolvi, tegi, velari; książkę (okładki), w papier, circumdare, vestire, amicire charta.

Obwiniać, exprobare, aliquid crimini dare alicui; insimulare, criminari aliquem (fecisse aliquid).

Obwisnąć, laxari, remitti, segnescere. Obwisły, laxus, solutus, remissus.

Obwód, ambitus, circuitus; koła, ambitus, peripheria; mieć wielki, mały, late, auguste patere. Ma w obwodzie 10 mil, ambitus patet ad decem miliaria, complectitur spatium decem miliarium.

Obwodzić, circumdare, ambire; murem, circumdare murum loco, locum muro cingere; (2) zob. Oprowadzać.

Obwołać, exclamare; (iak woźny), nuncupare, proclamare; (kazać), significare voce praeconis. Obwołanie, exclamatio; (publiczne), nuncupatio; (woźnego), praeconium, vox praeconis.

Oby! utinam! quam vellem!..

Obyczay, mos, consuetudo; zob. Zwyczay; —czaie, mores. Dobrych obyczaiów, cultus, elegans, bene moratus.

Obyczayność, modestia, decor, urbanitas, morum elegantia, mores suavissimi.

Obyczayny, —nie, modestus (e), compositus (e); patrz w Obyczay.

Obywać się (bez czego), zob. Obchodzić się.

Obywatel, civis. Zostać obywatelem, in civium numerum venire, recipi; jus civitatis accipere.

Obywatelski, civilis; ad cives pertinens; civium (*gen. pl.*). Po obywatelsku, ut civem decet..

Obywatelstwo, jus civitatis; (2) amor civium; cura patriae; reipublicae ratio.

Obżałować (w sądzie), aliquem reum citare, arcessere in judicium.

Obżarstwo, edacitas, voracitas, aviditas, gula, ingluvies.

Obżarty, —tuch, vorax, edax, avidus, cibi appetens, multi cibi; bydź obżartym, avide cibum appetere.

Obżerać się, impleri, pasci, saginari; cibo onerari, obrui, se differcire.

Obzierać, Obeyrzeć, zob. Oglądać.

Ocaleć, (*neutr.*), elabi, evadere, effugere aliquid; Ocalić, (*activ.*), parcere alicui, ei consulere, eum servare.

Ocerklować, circulo, orbe includere, signare.

Ocet, acetum. Na ocet, acetarius.

Och! ah! proh! eheu!

Ochapia mi się, videor nosse, scire aliquid. Species (confusa) rei obversatur animo meo.

Ochędostwo, mundities, munditia, cultus, nitor.

Ochędożny, —żnie, mundus (e), tersus (e), nitidus (e); bydź, munditiem colere, sordes vitare.

Ochełznać, (konia), frenare, infrenare (equum; ei) frena injicere.

Ochłoda, refrigeratio; szukać, frigus captare, frigore recreari velle.

Ochłodnąć, (iak co gorącego), defervescere, mitigari; remittere a fervore; (nadto), refrigerari; zob. następ.

Ochłodzić, refrigerare, frigefactare, frigefacere; się, frigore recreari.

Ochmistrz, (na dworze), aulae, officiorum, palatii magister, praefectus; (dozoruiący nad młodzieżą), educator, rector, moderator; —strzyni, magistra, moderatrix, rectrix.

Ochmistrzostwo, magisterium officiorum, aulicum; praefectura palatina; (2) cura, provincia liberorum instituendorum.

Ochoczy, promtus, alacer, facilis, paratus; -czo, libenter, promte, sine cunctatione, haud cunctanter.

Ochota, (do czego), animus promtus, alacritas, facilitas; (2) (zabawa), exhilaratio, oblectatio, gaudium.

Ochraniać, parcere; kogo, aliquem salvum praestare, detrimento prohibere; iego sławy, famae alicujus consulere.

Ochrona, defensio indulgentia. Lepiey to oddadź przez słowo, parcere, servare, cet. np. iemu winieneś twoią ochronę, ille te immunem ab incommodo servavit.

Ochrzypieć, vocem obtundere; (irraucescere); z krzyczenia, ad rivim clamitare.

Ochwacić konia, equum cursu fatigare; defatigato pabulum, aquam praebere.

Ochyda, Ochydny, zob. Hańba, Haniebny.

Ochydzać, co, rem invisam facere; kogo, aliquem in odium, in invidiam adducere; ei odium concitare.

Ociągać (iak pieczenią na rożnie), mollire, mitigare, temperare; się, cunctari, moras nectere, tergiversari, cessare; w czém, lente agere; rem extrahere, ducere.

Ociąganie się, cunctatio, cessatio, tergiversatio.

Ociekać (iak woda z chust.), demanare, defluere, destillare.

Ocieplić się, incalescere; (bardzo), percalescere.

Ociesać, (drzewo), exasciare, dolare, fingere; (kamień), polire, fingere.

Ociężały, tardus, gravis; bydź, aegre moliri corpus.

Ocknąć się, somno excuti, solvi; zob. Obudzić się; (2) (pomiarkować się), resipisere, expergisci, colligere se, commoveri, ad se redire; animum mutare.

Oczarować, incantare, fascinare; magicis artibus devincire, illigare; (pięknością, spiewaniem it.d.), delinire, capere, permulcere. Oczarował mnie, mirifice placuit, intime movit, summa voluptate permulsit, in admirationem rapuit, admiratione implevit.

Oczekiwać, exspectare, praestolari, operiri. Oczekiwanie, exspectatio, spes.

Oczkować, inserere, imponere oculos, gemmas, germina.

Oczyszczać, zob. Czyścić.

Oczywiście, manifesto, evidenter, aperte, re ipsa teste, rerum documentis; (iako odpowiedź), utique; -stość, evidentia.

Oczywisty, evidens, apertus, manifestus, clarus, liquidus, perspicuus.

Od, a, ab, ex. Od Boga posłany, divinitus missus. Od domu do domu, ostiatim. Od potomności do potomności (przechodzić), per manus, per omnem posteritatem. Błyszczy się od złota, auro splendet. A od czegoż (to będzie)? quem ad finem? cujus rei gratia?

Odbić, abrumpere, refigere, avellere; od lądu, navem solvere, vela ventis dare; się, (iak w żołądku potrawa), ructum mouere; odbiia mi się, ructo; zob. Odbiiać.

Odbiegać, abire, abscedere, auferri, discedere; abripere, proripere se.

Odbierać, repetere; kogo, revocare, abducere; (list), accipere; (pieniądze), auferre.

Odbiiać, zob. Odbić; (iak farba), eminere. Bardzo dobrze odbiia, mire variat, insigniter lucet, notabiliter componitur, mira diversitate eminet.

Odbyt, venditio facilis et frequens; mieć dobry, prospere vendere merces; na co, multis rem vendere; plurimos ejus emtores nanciscī; nie mieć odbytu, frigere, nil vendere. Na to iest odbyt, a multis expetitur, facile divenditur, probatur, (o potrawie), appetitur, absumitur, placet. Rzecz na którą iest odbyt, vendibilis, (potrawa), grata. Na to nie ma odbytu, spernitur, displicet, fastiditur; a nemine, a paucis expetitur.

Odbywać, conficere, transigere aliquid, absolvere; defungi negotio, exsolvi, liberari.

Odchód, discessus, abitus. Na odchod (nc dadź), abienti, abituro.

Odchodzić, abire; (iak towar), vendi; (iak bydło) exstingui, cadere, intermori. Odchodzić, (chodzeniem nadgrodzić co), pedibus compensare; od rozumu, turbari, ad insaniam adigi.

Odchować, (nutricando) educare; ad firmiorem, maturiorem, robustiorem aetatem perducere.

Odciągnąć, detrahere, deducere, abstrahere; kogo, avertere, od kogo, alienare; (od iakiego towarzystwa), dehortari, prohibere, avertere, avocare, segregare. Odciąganie, deductio, detractio, (nie dobrze subtractio).

Odcierpieć, poenam alicujus rei luere; to muszę, res mihi dolendi, lugendi, malorum causa exstitit, me angit, male habet; multum doloris ex hac re percipio.

Odcinać, amputare, desecare, abscindere; szpadę (w fechtowaniu), retorquere, rejicere.

Odcinek, sectio, segmen, praesegmen, resegmen, (w Matemat.), segmentum.

Odcisk, clavus; (od prętkiego biegania), postula, tumor, tuber. Odgniotków sobie narobić, pustulis exasperare cutem.

Odcknąć się, zob. Ocknąć się.

Odczarować, solvere incantamentum, a; incantatum liberare.

Oddadź, reddere; (pieniądze), numerare, deferre. Mamci oddadz coś, est, quod tibi reddam, jussus sum tibi hoc reddere. Oddadź za swoie, par (pari) referre, rependere vices.

Oddalać, amovere, ablegare, removere, dimittere, amandare; się, discedere, abire; z drogi, deflectere, aberrare, auferri de via. Oddalony, remotus, distans, disjunctus.

Oddawca, qui reddit. Oddawca tego listu, qui tibi hanc epistolam reddet, per quem meas literas misi; cui negotium dedi, ut tibi epistolam perferret.

Oddech, spiritus, halitus, respiratio; mieć ciężki, anhelare; ilia ducere; aegre moliri animam. Kto ma ciężki odd., anhelus. Oddech zatrzymać, tenere animam, spiritum suspendere.

Oddychać, spirare, spiritum ducere, haurire. Odetchnienie, aëris haustus.

Oddział, pars, sectio; (w szkołach), ordo; (domu), membrum.

Oddzielać, segregare, separare, secernere; (2) dividere, distribuere, dispertire.

Oddzielny, separatus, privus, secretus, segregatus; —nie, seorsim, separatim, secreto, proprie.

Oddzierać, avellere, revellere, deripere, refigere, detrahere.

Odechcieć się. Odechciało mi, mu się, jam nolo; deposuit desiderium rei, abiēcit voluntatem. Odechce mu się, haud credo amplius concupiscat.

Odegrać, lusu defungi; (w Muz.), cantum finire, reddere, absolvere; canere desinere; (pieniądze przegrane), numos perditos per lusum auferre, pecuniam lusu ablatam recuperare, recipere.

Oderwać, zob. Oddzierać; się od kogo, divelli, sejungi, avelli ab aliquo.

Odetrzeć (sobie, np. nogę), atterrere, attritu sauciare.

Odęty, tumidus, turgidus, inflatus.

Odeymować, auferre, demere, detrahere, tollere; (2) Odciągać.

Odezwa, vox, nuncupatio, significatio; (na pismie), promulgatio, libellus; (od zwierzchości), edictum.

Odezwać się, loqui incipere, exoriri. Tak się odezwał, in haec verba erupit, ita exorsus est.

Odganiać, abigere, demovere, depellere, propulsare, pellere, arcere, repellere.

Odgarnąć, e medio tollere, amovere, summovere, removere.

Odginać, detorquere, deflectere.

Odgłos, vox resona, relata; sonus redditus, relatus, repercussus; (echo); dawać, resonare, vocem reddere, voci

respondere; (daleko, przez góry), vocem volutare, volvere.

Odgnieść, (sobie) co, premendo (sibi) vulnus facere, plagam inferre, consauciare (sibi) aliquid.

Ogniotek, clavus.

Odgrom, (konduktor piorunowy), radius apagogicus, fulmini derivando; lamina anticeraunia.

Odgryzać, praerodere; morsu auferre, truncare, minuere, decerpere; się komu, resistere, sese opponere, reniti, reluctari, vim propulsare: se vexari non sinere.

Odgrzewać, tepefacere. Odgrzany, tepidus.

Odiazd, discessus, abitus, profectio.

Odiechać, abire, proficisci, discedere; (konno), avehi, abire.

Odiemnik (w Arytm. liczba co się ma odiąć), abstrahendus, detrahendus, demendus numerus.

Odiemny, zob. poprzedz. (2) contrarius; (u Fizyków i Matemat., negativus); — nie, contrarie, (negative).

Odkąd? zob. Zkąd?

Odkaz(anie), perscriptio, delegatio.

Odkazać, perscribere; (w testamencie), legare.

Odkładać, seponere; (co na potém), differre, proferre, extrahere, procrastinare; zawsze, diem de die prolatare, producere; termin, amplius pronuntiare, ampliare, diem producere.

Odkleić, reglutinare, avellere, revellere; się, solvi.

Odkopać, effodere, eruere.

Odkrawać, praecidere, resecare, abscindere, desecare, amputare.

Odkryć, (wynaleśdź), co, invenire, observare, deprehendere, reperire, proferre, videre, animadvertere; komu co, monere, aperire, indicare, significare, nuntiare; rem ad aliquem deferro; się, nudari, rejicere tegumentum, velamen removere; aperire (vultum, caput cet.).

Odkrycie, observatio, cognitio; (pierwsze), inventum. To iego odkrycie, res ab illo deprehensa, observata.

Odkrzywić, ad rectum revocare; zob. Odginać.

Odkupić, emere ab aliquo; rem ab altero emtam redimere, comparare; (2) liberare, vindicare, eripere.

Odkupiciel, liberator, vindex, assertor.

Odkupienie, liberatio, salus.

Odłączyć, segregare, separare, dissociare, sejungere; się, ab aliquo discedere, abire, secedere.

Odłączny, separabilis, dissociabilis; qui dirimi, solvi, disjungi potest.

Odlatać, avolare; auferri, eripi alarum ope.

Odłazić, aliquid per negligentiam, incuriam relinquere, non accipere secum, sine custodia relinquere.

Odległy, zob. Oddalony, w Oddalać.

Odlepić, zob. Odkleić.

Odlew(wody), exitus. (Woda) nie ma odlewu, non habet, quo evacuetur. Odlew dadź komu, os (a laeva parte) colapho graviter percutere.

Odlewać, defundere; formę, formam in aere effingere. Odlewany (np. srebrny, exargento liquefacto) fusus; fusus; fusilis, solidus, conflatus.

Odliczać, (przerachować), numerum inire, dinumerare, computare; (2) zob. Odciągać, Odeymować.

Odłóg, (pole odłogiem leżące), novale, vervactum, ager requietus. Odłogiem leżeć, cessare, quiescere, negligi.

Odludek, lucifugus, solitarius; bydź, homines horrere, vitare.

Odludny, solus, desertus, infrequens, vastus, incultus.

Odłupać, abscindere, fissura facta avellere aliquid.

Odmalować, pingere, depingere, effingere; kogo, exprimere vultum alicujus, lineamenta oris effingere.

Odmarznąć, (iak rzeka), aperiri, liberari glacie, laxari, solvi, tabescere.

Odmawiać, (modlitwy, preces) absolvere; (przed kim lekcyą), recitare, reddere; (komu co), negare.

Odmęt, aqua turbida profunda, vorago, abyssus; (2) perturbatio.

Odmiana, mutatio, commutatio. immutatio.

Odmiękać, molliorem fieri, molliri, solvi.

Odmieniać, mutare, novare, immutare; zdanie, a sententia recedere, mentem mutare; consilium, sententiam contemnere, retractare. Nie odmieniać, sibi constare, pristinum sensum, morem servare.

Odmienny, alius, varius; (2) mutabilis, mobilis, inconstans.

Odmłodnieć, juvenescere, recreari, juvenili vigore luxuriari, (e).

Odmotać nici, fila deducere, evolvere.

Odmowa, repulsa.

Odmrozić; -ił sobie członek iaki, vis frigoris ei membrum perdidit; vi frigoris ei membrum ambustum est. Odmrożony, gelu ambustus.

Odmuchnąć, z prochu, pulverem flatu excutere, depellere.

Odmykać, aperire, recludere, pandere, reserare.

Odmywać, abluere, diluere, lavare.

Odnawiać, novare, innovare, integrare, instaurare; (dom), reparare, reficere, restituere; (pamiątkę i. t. p.), revocare, repetere, referre.

Odnieść, reportare; stratę, jacturam facere, damno multari, affici.

Odnoga, morska, sinus; rzeki, pars, cornu, brachium, divortium.

Odnośny, — śnie, relatus (e); comparatus (e); quod refertur ad aliquid.

Odnowienie, instauratio; (pamiątki, zwyczaiu), revocatio.

Odór, odor; nieprzyiemny, odor gravis, foetor.

Odorać, iterare agrum; (2) aperire aratro.

Odpadać, Odpaśdź, recidere, relabi; (iak kray do kogo), revolvi ad aliquem.

Odpakować, demere, exonerare, detrahere onus, merces, (2) merces exponere, promere; (paczkę), explicare, pandere.

Odpasać, solvere; komu co, demere; sobie, deponere.

Opędzić, zob. Odganiać.

Odpętać, vinculis liberare, solvere, expedire.

Odpieczętować, aliquid resignare; signum solvere, revellere.

Odpierać, resistere, reniti, reluctari alicui; vim arcere, propulsare; nieprzyiaciela, hosti sese opponere, hostem propulsare.

Odpinać, co komu, demere; sobie, deponere, suknią, solvere, aperire, laxare; orbiculos solvere.

Odpis, responsum, responsio literarum; na list, responsoria epistola. Odpis od Monarchy, rescriptum. Odpis (kopia), exemplum, antigraphum.

Odpisać, responsum dare, literis respondere; rescribere; (2) zob. Przepisać.

Odpływać, (nando) discedere, abire; od brzegu, ripam relinquere; ab ea recedere, auferri vi aquae; okrętem, zob. Odbić od lądu.

Odpoczynek, quies, requies, respiratio, remissio, laxamentum. Bez odpoczynku, sine intermissione.

Odpoczywać, quiescere, requiescere, refici, relaxari, remitti, vires relaxare; kilka dni, aliquot dies quieti dare, sibi ad quietem sumere. Trzy dni odpoczywali, triduum quieti datum.

Odpór, defensio; dadź, sese opponere, reluctari, reniti. Znalazł mocny odpór, ei fortiter obviam itum, repugnatum est; pertinaciter, frequentes sese opposuerunt. Żadnego nie znalazł, nemo ei obstitit, sese opposuit. Bez oporu, levi momento; sine difficultate, certamine, dimicatione; nemine prohibente; nullo obsistente.

Odporne przymierze, foedus, societas belli arcendi, propulsandi, auxilii ferendi, (symmachia).

Odpowiadać, respondere; responsum dare, reddere; na pytanie, respondere ad propositum; ad interrogatum; satisfacere quaerenti; za co, rationem reddere rei; za kogo, alicujus dicta, facta praestare. Ja za to odpowiem, me vide, meo periculo fiat, ego expediam. Ty odpowiesz, in te culpa haerebit, a te ratio repetetur, tuo fit periculo.

Odpowiedź, responsum, responsio; na list, responsoria epistola.

Odpowiedzialność, ratio reddenda, periculum. Kogo powołać do odpowiedzialności, cogere aliquem periculum rei subire, ei injungere periculum rei.

Odpowiedzialny, qui rationem reddere cogitur; cui ratio reddenda est; praestiturus aliquid.

Odprawa, missio, ablegatio, amandatio; dostać, absolvi, dimitti; dostałeś, en, tibi satisfactum est.

Odprawiać, absolvere; dokąd, mittere, ablegare, amandare; mszę, eucharistiam celebrare; kogo ze służby, mittere; dimittere, missum facere.

Odprowadzać, kogo, comitari, prosequi, ei comitem esse; (do domu, it. p.) deducere, sistere.

Odprzedać, (rem emtam) alii vendere.

Odprzęgać, konie, abjungere equos curru; woły, boves jugo exuere, eis jugum demere.

Odprzysiądz, ejurare, liberare se jurejurando; zob. Wyprzysiądz się.

Odpust, venia, (indulgentiae),

Odpuszczać, ignoscere, veniam dare, condonare.

Odpychać, repellere, depellere, summovere, proturbare; od siebie, amovere.

Odra, morbilli, rubeolae, papulae; dostać, rubeolis infestari; kto ma, rubeolis obrutus.

Odrabiać, (za co), pensare opera sua; dług, debitum operâ dissolvere.

Odradzać, dissuadere; dehortari aliquem a re, avertere; się, renasci.

Odrąbać, amputare, truncare, detruncare, desecare, decidere.

Odrapać, abradere, stringere, nudare.

Odraza, quod displicet, quod offendit; w smaku, zapachu, zob. Odrażający.

Odrażać, offendere, displicere (odore, sapore); (iak człowiek), a se alienare, avertere.

Odrażający, adversus, repugnans; zapach, smak, odor gravis, sapor ingratus; mieć, offendere, displicere odore, sapore; twarz mieć, non commendari vultu; habere in vultu, quod displiceat, quod offendat. Odrażający głos, vox ingrata, molesta.

Odrobina, frustum, mica; (2) aliquantulum, paullulum. Ani odrobiny, nihil plane, ne tantillum quidem, ne minimum quidem.

Odroczyć, proferre, differre in annum insequentem; termin, diem prodicere; ampliare.

Odrodny, a genere recedens, alienus; (2) zob. Wyrodek.

Odrwić, ludere, deludere, circumscribere, circumvenire, decipere.

Odrysować, delineare, deformare, adumbrare speciem rei, lineis describere, notare.

Odrzec się, cedere re, (rem), jure suo.

Odrzucać, rejicere, repudiare, spernere, nolle, non accipere, non admittere; (w karty graiąc), tenuiores tesseras reddere; scidis levioribus respondere.

Odrzwi(e). antepagmenta.

Odrzyg, (kiedy się komu odbije w gardle), ructus.

Odsadzić, demovere, depellere, abire jubere; od piersi, zob. Odstawić.

Odsądzić, abjudicare aliquid ab aliquo.

Odsep, pulvinus, brevia.

Odsiadać (iak skóra od chleba), discedere, solvi.

Odsiecz, auxilium obsessis latum; suppetiae, quae obsessis feruntur. Na odsiecz przyiść, suppetias ferre obsessis. Dadź odsiecz, (ex) obsidione eximere, liberare; succurrere obsessis.

Odskoczyć, saltu aufugere, auferri, eripi; resilire.

Odskrobać, abradere.

Odsłonić, detegere, retegere, aperire; twarz, velamen removere, vultum aperire. Z odsłonioną twarzą, sine involucro, ore aperto. Odsł. komu, a luce recedere; mieysce, collucare; minuere opacitatem loci.

Odsługa, Odsłużenie, mutuum officium; (2) opera, qua alicui satisfacimus.

Odsługiwać, (za co), opera sua compensare, opere alicui satisfacere; za dług, opera sua locanda pecuniam mutuo datam reddere, pensare,

sare, abolere. Odsłużyć (za) grzeczność, reddere officium, respondere officio, vicem reddere. Odsłużę ci twoią grzeczność, memorem, gratum dices; grato, vicem reddituro, dederis; habebis me ad omnia vicissim paratum.

Odśpiewać, decantare; (2) cantum finire.

Odstać, absistere; (2) stare, quamdiu quis debuit; się, tolli, rescindi, infectum reddi.

Odstawiać, seponere; dziecko, depellere lacte, ubere removere; (ablactare).

Odstępować, cedere, recedere; zdania, mutare sententiam; kogo, deserere, relinquere; komu czego, alicui rem cedere.

Odstraiać, turbare, dissonum reddere; się, turbari; (iak strona), remitti, (gdy za wysoka), plus justo intendi.

Odstraszyć, absterrere, deterrere; terrore repellere, avertere.

Odstręczyć, abstrahere, alienare aliquem ab aliquo, abducere, avertere, avocare.

Odstrzelać, finem jaculandi facere; (2) jacula remittere, mutuo ictu petere, vicissim ferire.

Odstrzydz, (forfice) recidere, abscindere.

Odsuwać, removere; się, cedere; discedere; abire.

Odświeżyć, excitare, instaurare; (zob. Odnowić), się, (iak zioło), denuo virere, florere; succum trahere.

Odsyłać, ablegare; (nazad) remittere; z niczém, irritum dimittere, rejicere.

Odsyłacz, (w Gramat.), signum notationis.

Odsypać (nazad), refundere.

Odszczepieniec, apostata, formulae desertor.

Odszumować, despumare.

Odtąd, (co do mieysca), hinc, ab hoc loco; (co do czasu), abhinc, ab hoc tempore.

Odtaiać, solvi; (iak okna), glacie liberari; (iak rzeka), zob. Odmarznąć.

Odtrącić (w rachowaniu), deducere, detrahere, abstrahere.

Odtykać, aperire, retusare; obturamentum extrahere; (butelkę), cortice liberare.

Oduczać, desuefacere, deducere ab assuetudine rei; się, dediscere, desuescere, desuefieri.

Odumrzeć, acerbo funere exstingui; intercipi; kogo, (morientem) relinquere filium cet.

Odurzyć, illudere, decipere, fallere, circumscribere; się dadź, praebere se fraudi.

Odwaga, audacia, fortitudo, animus intrepidus.

Odwalić, amovere, amoliri.

Odważnie, audacter, intrepide, fortiter, sine metu, animo forti.

Odważny, audax, animosus, fortis, constans, intrepidus.

Odważyć, pendere; ad libram exigere, describere; się, audere; na co niebespieczneg, periculum subire.

Odwdzięczyć, vicem reddere, remunerari; dobrodzieystwo, gratiam reddere beneficio. Odwdzięczę ia ci to, (*ironice*), mercedem dato tibi; faxo te poeniteat.

Odwet, remuneratio, vices.

Odwetować, remunerari, vicem reddere, par pari referre.

Odwiązać, solvere, dissolvere, explicare.

Odwiedzić, invisere aliquem, venire ad aliquem, salutatum venire. Odwiedzać często, multum esse cum aliquo, ventitare domum ejus; czasem, intercurrere, intervisere ad aliquem; do uprzykrzenia, obsidere limen alicujus; fatigare aliquem salutandi, visendi frequentia; wcale nie, abstinere domo alicujus.

Odwieczny, zob. Przedwieczny.

Odwiedziny, officium, salutatio; (kogo obcego), adventus.

Odwiiać, evolvere, deducere, solvere.

Odwikłać, solvere, explicare, pandere.

Odwilż, frigus solutum; robi się, frigus, nix, glacies solvitur, laxatur.

Odwilżać, (*activ.*), irrorare humorem rei, rem humore; imbuere humore, madefacere; (*neutr.*) Odwilgać, zob. Odmiękać; (2) (w powietrzu), zob. w poprzedz.

Odwlekać, differre, proferre, extrahere, procrastinare; zawsze, diem de die prolatare; termin, amplius pronuntiare, ampliare, (nb. te dwa Słowa *absolute* bez Przypadku), diem prodicere. Odwlekanie, dilatio, procrastinatio, prolatatio.

Odwłoka, mora, cunctatio, tergiversatio. Bez odwłoki, haud cunctanter, nulla mora interposita, nil cunctatus; ilicet.

Odwód, zob. Ariergarda; (2) reditus, abitus, discessus; (u strzelby), erectio.

Odwodzić, reducere; od iakiego towarzystwa, i t. p., zob. Odciągać; kurek u strzelby, intendere, excitare, ad ictum parare.

Odwołać, avocare; od kogo, sevocare; kogo, revocare; się na co, defendi, excusari aliqua re; uti aliqua defensione; provocare ad aliquem; zdanie dawne, retractare sententiam, recantare; do iakiego mieysca, provocare ad locum, verba; do autora, firmare, probare aliquid verbis auctoris.

Odwołanie, avocatio; kogo, revocatio; czego, retractatio, mutatio; (obmowy, szkalowania, palinodia. Takie odwołanie robić, palinodiam canere).

Odwozić, revehere, reducere.

Odwracać, invertere, convertere; się, converti; oczy, oculos dejicere, declinare; nieszczęście, malum depellere, arcere; niebespieczeństwo, discutere periculum.

Odwrót, inversio; (strona odwrotna), pars aversa. Na odwrót, inverse; postawić, brać, inversum statuere, prehendere; vertere. Wszystko na odwrót brać, omnia miscere, perturbare, vertere. Na odwrót, (wzaiemnie), contra, vicissim, (nb. nie vice versa).

Odwrotny, inversus; —nie, zob. w popredz.

Odwykać, dediscere, desuescere, desuefieri.

Odyniec, verres.

Odżałować, non parcere rei, aliquid lubenter impendere in rem.

Odzew, zob. Apelacya.

Odziać, tegere, contegere, munire, vestire, velare; się, Passiva od tych Słów.

Odziębić, zob. Odmrozić; się, frigore laedi. Odziębił się, frigus ei nocuit.

Odziedziczyć, co, hereditario accipere, hereditatis jure capere; kogo, heredem esse alicui, accipere hereditatem ab aliquo; (2) co, bonis augeri, rem consequi, re potiri.

Odzienie, tegumentum, involucrum, vestis, velamen, vestimentum; zob. Odzież

Odzierać, co, deripere, detrahere, revellere aliquid; nudare, spoliare aliqua re.

Odzierzyć co, naeiści possessionem rei, re potiri, rem occupare, capere.

Odzież, vestitus, amictus, cultus, habitus, ornatus, vestes, vestimenta.

Odźwierny, janitor, atriensis; bydź, limen, aditum, atrium servare.

Odzwyczaiać, desuefacere, deducere a rei assuetudine; się, zob. Odwykać.

Odżyć, reviviscere; vitam, animum, vigorem recipere, colligere; recreari, instaurari; (iak planta), revirescere.

Odzyskać, recuperare, recipere.

Odżywić, nutrire, alere, nutricando educare; się, vires reparare, reficere, recuperare.

Ofertorium, (przy mszy), sacrificium. Podczas ofertorium, dum sacrificatur, dum hostia offertur.

Ofiara, hostia, victima; (dla kogo uczyniona), honor. cultus; wielka, magnum officium, magna res alicui data. Ofiarę komu zrobić, colere aliquem aliqua re, aliquo officio; wielką (z siebie), tribuere, venditare aliquid alicui, in ordinem sese cogere alicujus gratia. Ofiara dumy, okrucieństwa, it. p. praeda, piaculum; (sua, aliena) arrogantia, crudelitate absumtus; stać się, perire, cadere, pessum ire aliena, (sua) cupiditate; succumbere alicujus odio crudelitati, invidiae cet.

Ofiarniczy, nóż, secespita; placek, libum, popanum; posługacz, popa, victimarius.

Ofiarnik, (kapłan), sacrificulus.

Ofiarować, ferre, deferre; (dadź) komu co, dare, condonare, venditare tribuere. P. Bogu, Deum aliqua re colere; Deo dare, sacrare aliquid.

Oficer, dux, ductor, praefectus militaris, ordinum ductor; bydź, ordinem ducere.

Oficyał, (ksiądz), vicarius episcopi.

Oficialista, zob. Urzędnik.

Oficiant, zob. Celebrant.

Oficyny, pars aedium adjecta, adstructa, contigua, vicina.

Ofuknąć się na kogo, inclementer alicui dicere, increpare aliquem.

Oganiać, propulsare, propellere, arcere; się, defendere se, abigere a se (muscas cet.).

Ogar, canis venaticus; canis ad sylvas, ad feras utilis.

Ogarniać, amplecti, complecti; się, ornari, tegi, velari.

Ogień, ignis, ardor, flamma; (2) juvenilis ardor, luxuria, juventae fervor; (3) (strzelb) pyrobolorum ictus. Ognia dawać, tela, sclopeta displodere. Z ogniem się musztrować, exercitari displodendis telis. Ogień! (pali się, gore!) incendio occurrite!

Ogier, equus integer; admissarius.

Oglądać, spectare, adspicere, contemplari, oculis usurpare, contueri, oculis subjicere, (porządkiem), percurrere oculis; bibliotekę, it. p. lustrare; się, respicere; (często), respectare; (na wszystkie strony), speculari, circumferre oculos; na co, aliquid circumspicere, quaerere, requirere.

Ogłaskać, zob. Obłaskawić.

Ogłaszać, proclamare, nuntiare, indicare, significare.

Ogłos, nuncupatio, significatio; urzędowy, edictum.

Ogłuchnąć, obsurdescere, auribus capi; tardius, nil exaudire.

Ogłuszyć, audiendi sensu privare; exsurdare.

Ognić, putredine obduci, computrescere in extremo.

Ogniowy, (kolor), rutilus, fulvus, igneus, flammeus.

Ognisko, focus.

Ognisty, flammeus, igneus, ardens; oczy, flammantes oculi.

Ogniwo, anulus; (2) (w ogólności), vinculum.

Ogół, summa, caput. W ogóle, (w ogólności), in universum, universe; o czém mówić, de re summa, universa disputare; strictim, summatim percurrere rem.

Ogołacać, aliquem nudare, privare, spoliare aliqua re, adimere ei rem.

Ogolić, tondere; głowę, brodę, caput, barbam abradere; się, barbam ponere, tonderi; kazać, barbam praebere tondenti.

Ogólny, universus, communis, ad omnes (partes, res, homines, causas) pertinens; wyobrażenie, notio summa, universa; —lnie, zob. w Ogół.

Ogon, cauda; -nek (u owoców), pediculus.

Ogonatka, (nóta), orbis sinuatus, vox incitatior, nota secundi ordinis.

Ogórek, cucumis, cucumer.

Ogorzały, praeustus, sole torridus, a sole adustus, adustioris coloris.

Ograć, pecunia privare, nudare in lusu; auferre numos per lusum ab aliquo.

Ogradzać, sepire, sepi cingere, ambire, claudere.

Ograniczać, fines regere, statuere; (2) coercere, circumscribere, limitibus circumdare; co, (np. handel, mercaturae) vincula injicere, (eam) angustis finibus cohibere; się, wzycin, severa lege regi, nil sibi indulgere; w mówieniu, parcere verbis, temperare sibi a prolixitate, brevitati consulere.

Ogród, hortus, viridarium; na kwiaty, rosarium; kuchenny, olerarium; lekarski, herbarium.

Ogrodnictwo, hortense studium; hortorum cura, cultura.

Ogrodnik, hortulanus; do kwiatów, topiarus; kuchenny, olitor.

Ogrodowina, fructus (ex horto, hortenses); germina hortorum.

Ogrom, enormitas, immanis moles, magnitudo immensa.

Ogromny, vastus, immanis, immensus; —mnie, immaniter.

Ogryzać, arrodere, praerodere, obrodere, morsu auferre; paznokcie, ungues rodere.

Ogryzek, np. iabłka, pomum ambesum.
Oh! ah! proh! heu!
Okaleczyć, leviter sauciare, vulnerare, plagam injicere.
Okapać (*neut.*), destillare, guttis decidere, manare; kogo czém, conspergere, irrorare; (czém brzydkiém, plamiącém), maculare, foedare, inquinare.
Okarmić, implere, saginare, cibo onerare, obruere, differcire.
Okazać, ostendere, probare, demonstrare, docere, evictum dare; się, (iakim), praebere se, ostendere, praestare, exhibere talem; komu łaskawym, documentum benignitatis edere in aliquo.
Okazałość, magnificentia, splendor; (2) externa species.
Okazały, conspicuus, insignis; magnificus; (2) speciosus, ad speciem insignis; —ale, magnifice, splendide, sumtuose, opipare, cum dignitate.
Okazya, (zob. Sposobność); (do iazdy), occasio, copia, conditio vecturae oblata, fortuita; (2) zob. Przyczyna (2).
Okiennica, valvae; fenestrarum munimenta, foriculae.
Okładać, tegere, aliquid imponere rei; ranę, fovere; kiymi, plagis contundere.
(Z) Okładem, supra modum, plus justo, plus quam debeat.
Okładki, involucrum, corium, tegumentum.
Oklask, laus, favor; (2) plausus; dadź, zob. Brawo.
Okleić, tegere, contegere; (dla piękności), excolere aliqua re, rem allinere.
Oklep, absque ephippio, sine sella. Na oklep iechać, equo non strato vehi.
Oklepać, (iak ziemniaki w ogrodach), terra munire, terram subdere. Oklepany (bardzo znaiomy) pervulgatus, nemini ignotus; centies repetitus, relatus.
Okno, fenestra; (w kopalniach), descensus in fodinam; (w rzece), aditus.
Oko, oculus. Mieć oczy, oculatum esse, (złe), dolere, (minus) valere oculis. Co za oczy! ut ardent oculi! Mieć baczne oko na co, acriter observare, invigilare, custodire. Stanąć na oczach, coram, in conspectum venire. Idź mi z oczu! aufer te hinc! Co z oczu, to i z myśli, ex oculis ablatorum mox oblivio obrepit; ex conspectu ablata ex animo efflunt cito. W oczach (rosnąć, powiększać się), manifesto, mirifice, ingenti auctu, notabiliter. W moich oczach, coram me; me vidente, inspectante, praesente. Z oczu mu (to) patrzy, in vultu eminet; e vultu conjectari, intelligi facile potest. Oczy w kogo wlepić, ab alicujus ore pendere. Na oko, (uważaiąć), oculo judice, quantum oculis conjectari licet; mierzyć, brać, oculis modum, spatium, mensuram destinare, conjectare, designare. Oko (na karcie, kostce), punctum. Oko (waga), trium librarum pondo; ważący, trilibris.
Okolica, plaga, tractus, regio, ora, pars, locus.
Okoliczność, res, causa, circumstantia; ważna, caput rei, arx causae, praecipuum in re; (2) zob. Sposobność.

Okoliczny, finitimus, vicinus; tryb, (w Gramat.), modus (de)finitus.
Okólnik, (Cyrkularz), literae per provinciam mittendae, missae; libellus per omnes in orbem mittendus, circummissus, singulis mittendus, missus.
Około, (sto, centum) ferme, admodum. W około, in orbem. Na około, circa, undique.
Okoń, zob. Okuń.
Okop, fossa; —py, munimentum, vallum; robić, albo.
Okopać, munire, claudere, circumvallare.
Oków, crusta, lamina; --wy, vincula, catenae.
Okować, Okuć, incrustare, obducere; (dla mocy), firmare; konia, equum calceare; soleas inducere pedibus equi. Okuty (żelazem), ferratus; (miedzią), aeratus; (złotem, srebrem), inauratus; auro, argento excultus, distinctus, ornatus.
Okowita, sicera acrior, tenuis, subtilis; virus, vis, tabum sicerae; sicera ardentior.
Okpić, decipere, deludere, circumvenire, percutere, circumscribere aliquem.
Okraczać co, (late) divaricatis pedibus praeterire, ambire aliquid.
Okrąg, rotunditas, orbis. W okrąg, in orbem.
Okrągło, rotunde, in orbem; —łopodługowaty, teres.
Okrągły, rotundus; (iak koło), orbiculatus; (iak kula), globosus. Okrągłość, rotunditas.
Okrakiem, —czkiem, pedibus (late) divaricatis; zob. Okraczać.
Okrasa, unguen, pinguedo.
Okraśdź, compilare, aliquid furari alicui; kasę, aliquid intervertere; publiczną, peculatum committere, aerarium depeculari. Taki złodziey, depeculator aerarii. Okraśdź (wypisać co z dzieła) Autora, plagium committere. Kto to robi, plagiarius.
Okrasić, unguen indere, pinguedine imbuere, ungere, inungere; (2) (*metaphor.*) condire, commendare, ornare, excolere; (w stroiu i t. d.), praetexere aliquid, obtendere rei, quod splendeat.
Okrawać, circumsecare, resecare, praesecare, decurtare, amputare.
Okrawek, recisamentum, resegmen, praesegmen.
Okrążać, cingere, ambire; (idąć), ambire, circuire; (iak rzeka), circumfluere, circumluere; (w mówieniu), circuitione uti; (dla wyiaśnienia), pluribus verbis explicare.
Okręcać, circumvolvere, involvere, obvolvere aliquid alicui re, aliqua re.
Okres, intervallum, temporis spatium; (2) periodus, pars.
Określać, describere, designare; (2) circumscribere, finibus includere, cercere, finire, fines rei constituere, limitibus circumdare.
Okręt, navis; mały, navicula, navigium; —towy, nauticus, navalis.
Okropność, atrocitas, gravitas, terror; —pnie, atrociter, horrendum in modum.
Okropny, horrendus, tremendus, horridus, horrificus; bydź, terrere, terrori esse.

Okruch, frustum, mica.
Okrucieństwo, crudelitas, atrocitas, feritas, inhumanitas, saevitia, immanitas, acerbitas; (2) (czyn), factum immane, acerbum; crudele facinus.
Okrutnie, crudeliter, atrociter, aspere, inhumaniter; postępować, saevire.
Okrutny, crudelis, inhumanus, acerbus, immitis, saevus, asper, atrox; (zwierz), immanis, ferus, ferox; (ból) vehemens, gravis, asper, acerrimus, immensus; (burza), saevus, indomitus, horrendus; (kara), horribilis, atrox; krzyk, insanus tumultus.
Okrywać, tegere, contegere; (od upału, zimna), munire; (śniegiem), obruere, abscondere; (łąkę trawą), vestire. Całkiem okryć, zob. Zakryć.
Okrzesać (drzewo), exasciare, dolare, fingere; (z gałęzi), castigare, detruncare, resecare ramos; (kamień), polire, fingere; kogo, formare, perpolire, subigere; się, fingi, excoli. Okrzesał się (przy dworze), mores ejus expoliti sunt; elegantiam percepit, collegit.
Okrzyczany, omnibus notus, pervulgatus; (2) zob. Przechwalony (2).
Okrzyk, acclamatio; radosny, fausta, laeta acclamatio.
Oktawa, octavus dies; uroczystości, festum post octo dies relatum. W oktawę, octavo a festo die; (2) (ośm dni), octiduum; (3) (w Muzyce), diapason, octonarius, ogdoas, orbis vocum, septem vocum discrimina; (4) (forma książki), octonaria forma, octonis (glagulis), modi tertii. Książka oktawo; volumen octonarium, modi tertii.
Okulary, oculare, conspicillum. Przez okulary, oculo armato, adjuto, firmato.
Okulawić, debilitare. Okulawieć, debilitari; (bydź kulawym), claudicare.
Okulista, ophtalmicus; oculorum tractator, curator; ocularius (medicus).
Okulizacya, insitio, immissio (surculorum).
Okulizować, inserere, immittere, imponere (surculos).
Okuń, perca (rzeczny), fluviatilis.
Okup, redemtio; (2) liberationis pretium, libertatis merces.
Okupić się, redimi; (iak Urzędnik nowy), convivio celebrare (munus sibi mandatum).
Olbrzym, gigas; (2) procerus, amplus, immanis. Olbrzymi, giganteus.
Olaiek, humor pinguis, succus (np. migdałowy amygdalis expressus); (do smarowania), oleago.
Oleiarz, olearius; (2) (co przedaie), elaeopola, olearius (mercator).
Oley, oleum, olivum, olivae succus.
Oliwa, olivum (pretiosius), oleum olivarum.
Oliwka, oliva, olea; przyprawiona, olea conditanea, colymbas.
Oliwnik, (ogród oliwny), olivetum; (2) qui exprimit oleum; (3) olivarius mercator.
Oliwny, oleosus, oleo similis, olivarius; prasa, prelum, torculum olearium.
Ołów, plumbum. Ołowiem wylać, plumbare. Ołów od srebra oddzielić, replumbare argentum.
Ołówek, radius, calamus, stylus cerussatus; graphium; stylus plumbeus.
Ołowiany, plumbeus; (co do koloru), lividus. Ołowiana huta, czyli:
Ołownia, plumbaria.
Olstro, pyrobolotheca, pyroboli equestris receptaculum; theca pyrobolaria ephippio adnexa.
Olsza, alnus. Olszowy, alneus.
Ołtarz, altare, ara, mensa sacra. Swieca na ołtarz, cereus sacer, ad sacra, inter sacra accendendus.
Omamić, imponere alicui, verba dare, fumum vendere, ludere, ducere falsis dictis.
Omaścić, Omasta, zob. Okrasa, Okrasić.
Omdlewać, deficere, animi deliquium pati.
Omiatać, abstergere, detergere; z kurzu i t. d., pulverem auferre, tollere, purgare a pulvere, cet.
Omieszkać, negligere; (2) non adesse ad tempus; deesse occasioni, tempori; omittere.
Omijać, (drogę), deflectere, abire, decedere; zob. Mijać.
Omowa, circumlocutio, periphrasis, (Omowny (*w Gramat.*) periphrasticus).
Omówić, circumscripte efferre, per ambages eloqui, pluribus verbis explicare.
Omszyć, musco obducere. Omszony, muscosus.
Omylić, kogo, eludere, frustrari, fallere; się, errare, falli.
Omyłka, error, lapsus, peccatum. Przez omyłkę, lapsu, per imprudentiam. imprudens. Omyłka zaszła, erratum est; nimirum aliquid nos, (te, eos) fefellit.
Omylny, fallax.
On, ille, is, sui. Jego, suus, ejus. Jemu, (mu), ei, sibi. *Różnicę w użyciu*, zob. w Gramatyce przy końcu: ostatni Dodatek.
Onędy, Gwędy, illac, illâ.
Onegday, Ongi, die abhinc tertio, nudius tertius. Onegdayszy, (qui) ante tres dies (fuit) factus, cet.
Onich, (kamień drogi), onyx. Z onichu, onychinus.
Oniemieć, obmutescere, usu vocis privari. Oniemiał, vox eum fugit, defecit.
Ono, Oneno! ecce autem! en! vide'n'tu? ecquid vides (-detis)?
Opactwo, abbatia, monasterium.
Opaczny, pravus, perversus, inversus, aversus; —cznie, perverse, prave, perperam.
Opadać, decidere, subsidere; (iak Merkuryusz w barometrze), descendere.
Opak, turbatus ordo. Na opak (*adject.*), turbatus, praeposterus; (*adverb.*), zob. Opacznie; czytać, retro, inverse legere; wszystko robić, praepostere agere.
Opakować; onerare; się, gravari, obrui; (iedzeniem), nimium se implere.
Opal, (kamień), opalus.
Opał, lignum
Opalać, amburere, adurere aliquid.
Opałka, ventilabrum, vannus.
Opalony, semiustulatus, ambustus; (2) (od słońca), zob. Ogorzały.
Opanować, co, potiri re; occupare, rem obtinere, in potestatem suam recipere; rei dominum, compotem fieri; (iak

(iak boiaźń), implere animum, capere; (iak mowca umysł), movere, incendere animos; descendere in animos. Opanowało go łakomstwo, invasit eum cupiditas bonorum.

Oparkanić, sepire; sepi (e) cingere, ambire, claudere.

Oparzyć, adurere; się, igne laedi, uri; żelazem, ukropem, candenti ferro tangere (gi), adurere, (ri); ferventi aquae admovere manum, digitum immergere ex improviso; kogo, aqua calida eluere, perfundere; świnię, kurę, aqua fervida affusa porcum depilare, glabrare, gallinam deplumare.

Oparzelina, sphaceli nota, macula nigra, nigredo sphacelosa.

Oparzysko, loca irrigua, quae glacie non obducuntur, frigore non durantur.

Opasać, cingere, accingere, succingere; się, praecingi; czém, accingi re

Opaśdź, decidere, labi; (iak liście), fluere, labi. Opadłe iabłka, poma decidua; liście, folia caduca, caducae frondes; Opaśdź kogo, opprimere, invadere.

Opat, abbas, antistes, praepositus, archimandrita.

Opatrować, (zob. Oglądać); kogo w co, rem alicui praebere, suggerere, curare, suppeditare, sufficere; się, aliquid sibi providere, curare. Niech P. Bóg opatrzy, a Deo speres, tuleris, quod postulas. Opatrywać (chorego), tueri, fovere, curare.

Opatrzność, consilium, providentia; Boska, Dei cura; (zob. Przezorność, Przezorny, —rnie).

Opędzać, zob. Oganiać.

Opera, dramma musicum, melicum; fabula modulata, melica.

Opętać, illaqueare, irretire; (iak czart), occupare, invadere, tenere, regere, implere. Opętany (Opętanieć), daemoniacus, a daemone captus, agitatus, lymphaticus, (energumenus). Iak opętaniec, furibundus, furiosi ritu.

Opieka, tutela, cura, custodia. Mieć w opiece, tueri, custodire; zob. Opiekuństwo.

Opiekować się kim, alicujus tutelam gerere; zob. w poprzedz.

Opiekun, tutor; testamentem wyznaczony, testamentarius; iako nayblizszy krewny, legitimus; nadany od rządu, dativus. Mieć opiekuna, in tutela esse.

Opiekuństwo, tutela (testamentaria, legitima, dativa; różnicę zob. w poprzedz). Nie przyiąć opiekuństwa, excusari a tutela. Odebrać op., removere a tut.

Opieprzyć, pipere conspergere.

Opierać, fulcire; się o co, niti, incumbere rei; komu, resistere, obniti, reluctari. Opierać, (prać) np. cały dom, omnibus, quotquot habitant in aliqua domo, lavare.

Opierzyć, plumis conspergere, obruere.

Opierzgnąć (iak skóra na ciele), rumpi, findi, hiare, fatiscere, discedere.

Opieszałość, incuria, negligentia, tarditas, cunctatio, procrastinatio.

Opieszały, cunctabundus, lentus, tardus, supinus, socors; —le, tarde, lente, socorditer.

Opięty, (iak suknia), adstrictus corpori. Opięto leżeć, arcte sedere, stringere corpus

Opiewać, (iak poëta), canere, ferre, celebrare. Tak opiewa, sic habent verba.

Opić się, satis, abunde, ad saietatem bibere; (2) potui indulgere, largiter se invitare.

Opilec, immodicus bibendi, potator, multi potûs; ebriosus, tumulentus.

Opiłki, ramenta, sicilimenta.

Opilstwo, temulentia; zob. Piianstwo.

Opiły (zawsze piiany), ebriosus; zob. Piiany.

Opis, descriptio, designatio, enarratio, explicatio; podróży, itinerarium; życia, vitae, rerum enarratio; de rebus alicujus explicatio.

Opisać, describere, exponere, explicare, edisserere, interpretari.

Opisanie, zob. Opis. Nie do opisania, inerrabilis, inefabilis.

Opłacić, co, redimere, liberare, expedire.

Opłakany, lacrymabilis, luctuosus, acerbus, lacrymis dignus, lacrymosus.

Opłakiwać, deplorare, lugere, flere, lacrymis prosequi.

Opłata, vectigal; (od czego, kładzie się in *Genitivo*, np. od trunków, vectigal potûs).

Opłatek, crustulum.

Opleśniały, situ obductus, mucidus.

Opłocić, sepire, sepi claudere, ambire.

Opluć, kogo, co, conspuere aliquem, (id); vestem cet. alicui conspuere.

Opływać, abundare, affluere, circumfluere omnibus rebus, omnium rerum copia. Opływa w to, largiter ei suppeditat, magna ejus rei est copia; (2) nande ambire.

(O) Podal, longe, longule, e longinquo; będący, remotus, dissitus.

Opoić, largiter bibendum adponere, praebere alicui; (2) eum inebriare.

Opoka, petra, saxum, vivum; zob. Skała.

Opona, velum, aulaeum; (2) (*metaph.*), nubes, caligo.

Opończa, lacerna, paenula; vestis ad imbrem, pluviale.

Opór, recusatio, detrectatio. Bez oporu, haud cunctanter, sine mora; (2) zob. Odpór.

Oporządzić, aliquem ornare, (totum) excolere, novis vestibus induere, omnia (ad cultum) necessaria ei suppeditare; się, sibi vestes parare, excolere sese, novis vestibus indui.

Opowiadać, narrare, exponere, referre; (2) aliquem de re certiorem facere. Opowiadać się komu (odchodząć), nuntiare, significare alicui se abiturum; abeundi veniam petere. Opowiadać (meldować), się, (kogo) przychodzącego; nuntiare alicujus adventum, ostendere se, (aliquem) venturum, adventum (suum) significandum curare.

Opóy; zob. Opilec, Opiły.

Opóźnić się, morari, non in tempore abire, venire, facere; non adesse ad tempus.

Oprawa, involucrum, corium, tegumentum.

Oprawca (ofiarnik), popa, victimarius, (u żydów), mactator; (2) (hycel), excoriator; (3) (z pogardą), carni-

carnifex, hirudo, sanguisuga, vulturius.

Oprawiać, (książkę), tegere, velare, munire, vestire; (kamień i t. p.), w złoto, illigare, includere auro; w skórę, pellibus inducere, munire, tegere. Oprawiać, (rybę), secare, consecare.

Oprócz, praeter, una, cum; (2) (wyiąwszy), extra, praeter. Oprócz mnie, me excepto. Oprócz niego, si ab illo discesseris. Wszystkim (dałem) oprócz niego, omnibus praeter quam illi. Oprócz że, nisi quod, praeterquam quod. Oprócz tego, praeterea, insuper.

Oprosić się, porcellos parere. Oprosiła się świnia, sus partum enixa est.

Oprowadzać, circumducere (per locum, ubique); (dla pokazywania czego), per omnia ducere, singula demonstrare.

Optyka, optice; (2) (Szenekatrynka), arca miraculis, praestigiis plena; theatrum portatile.

Opugna(cya), disputatio, concertatio; (2) (zarzut), dubitatio.

Opugnans, qui dubitationes promit, adversarius, concertator.

Opugnować, adversarii locum occupare; co, objicere, dubitationes opponere, promere.

Opuszczać, omittere; (na dół), demittere; co (zostawiać), linquere, derelinquere, deserere, desertum esse pati; (co z ceny), remittere; kogo, deserere, destituere, (w potrzebie), non juvare, sub cultro linquere; się, industriam, ex industria aliquid remittere; diligentiam, minuere; w czém, rem negligenter, leviter habere; opus fugere, horrere laborem.

Opytać się, omnes ordine, in orbem percontari; wszędzie, ubique exquirere, perquirere.

Oracya (powinszowanie), gratulatio, verba gratulantis, oratiuncula.

Orać, arare; rolą, terram subigere, aratro perstringere; agrum aratro vertere.

Oracz, arator, agricola, agricultor.

Orator, zob. Mowca. Oratorstwo, zob. Wymowa.

Oraz, simul. Bracie i Oycze oraz! frater carissime, qui idem et pater recte dici potes!

Orchestra, musicorum grex, symphoniacorum corpus, chorus symphoniacus.

Orczyk, lignum, jugum curule, cui funes tractarii (utrinque) alligantur.

Order (krzyż), crux ordinis signum; virtutis, meriti insigne. Kto ma order, eques ordinis cujusdam; wstążka u orderu, lemniscus. Pan orderowy (*właściwie*), ordinis eques; ordini, formulae, corpori adscriptus, ordinis insigne adornatus; (*w pospolitém rozumieniu*), princeps, potens, procerum unus, illustris, primorum unus.

Ordynans (rozkaz), imperium, jussus; (2) (żołnierz), accensus, viator, stator, apparitor datus. Bydź na ordynasie, missum esse cum mandatis. Ord. (sługa woyskowy), famulus militaris.

Ordynaria, demensum, cibaria; frumentum, quod alicui est assignatum.

Orędować, za kim, precari, deprecari, intercedere pro aliquo; precibus placare, mitigare aliquem alicui.

Orędownik, precator, deprecator; — wniczka, quae precatur, deprecatur pro aliquo, (deprecatrix).

Oręż, arma, telum; (właściwie), ensis, gladium. Zorężem w ręku, armata manu.

Organ(y), organum pneumaticum.

Organiscina (co gra), organistria; quae organum tractat, organo canit.

Organista, organoedus; dobry, organi tractandi, percurrendi artifex.

Organistostwo, ars organi tractandi, organo canendi.

Organmistrz, Organarius, organopoeus; organorum (pneumaticorum) architectus, opifex, faber.

Organmistrzostwo, organopoeia, fabrica organaria, ars organorum construendorum.

Orkisz, (Szpełta), zea, (spelta).

Orle, pullus aquilinus, aquilae pullus.

Orli, aquilinus.

Ornat, vestis sacerdotis sacrificantis; cultus, habitus liturgicus.

Orny, Oromy, arvus, arabilis.

Orszak, comitatus, comites, cohors, grex. Bydź w orszaku czyim, e comitatu esse, aliquem comitari.

Ortografia, ortographia, mos scripturae, modus scribendi. Otograficznie, ut mos scribendi postulat.

Oryentować się, se colligere, animum recipere, animi compotem fieri, meditari, commentari. Nie mógł się zoryentować, aliquamdiu sine mente stetit; attonitus, mentis inops jacuit.

Oryginał, autographum; ipsa auctoris (pictoris, scriptoris cet.) manus, archetypum, prototypum; (nie naśladowanie), opus novum, non aliunde expressum. Oryginał, (pismo, nie kopia) literae authenticae. Oryg. (człowiek dziwny), mirum caput, suo ingenio abundans.

Oryginalność, auctoritas, primum exemplum; (2) indoles nativa, non aliunde adscita.

Oryginalny, primus, ab ipso compositus, conditus, profectus, non ex alio translatus; iego dzieło; illo auctore, suum (ipsius) opus est, ab illo conscriptum, conditum. Oryginalny (autor) człowiek, primus, princeps, sui ingenii, nullius imitator, sibi fisus. Oryginalnie, vere, ex ingenio auctoris; zrobiony, ab ipso auctore profectus, scriptus, effectus, non aliunde expressus, novus, ab ipso conditus, ejus manu effectus.

Orżada, potus amigdalinus; dulce amigdalinum, hordaceum.

Orzech, (owoc i drzewo), nux, włoski, junglans, nux regia. Twardy orzech mieć do zgryzienia, magnae difficultati colluctari. Iak orzech zgryzł, facile, nullo negotio.

Orzeł, aquila; (2) (z papieru do puszczania), zob. Latawiec.

Orzeszyna (drzewo orzechowe), materia nucea; zob. Leszczyna.

Orzechowy, nuceus; lasek, nucetum.

Orzeźwić, commovere, excitare; się, expergisci; ze snu, soporem discutere, somno excuti.

Oś, axis.

Osa, vespa, crabo, bombyx.

Osaczyć, circumsistere, claudere, cingere, intercludere, obsepire.

Osączać, excernere, exstillare, exsanire.

Osada, (u noża i.t d.), manubrium; (2) (wieyska), colonia; (woyskowa, załoga), praesidium.

Osadnik, colonus.

Osadzić, (w co), illigare, includere, inserere; miasto, zamek, praesidium collocare in civitate; arcem praesidio munire, firmare; pusty kray, regionem coloniis complere, occupare; coloniam deducere, constituere; (novos) colonos assignare; kogo w więzieniu, in carcerem asserere, custodiendum dare, in vincula conjicere.

Osądzić, aliquem judicare, statuere de aliquo; (2) damnare, condemnare, reum pronuntiare; na śmierć, morti, ad mortem damnare; morti addicere, capitis damnare; do galer, ad remum dare. Osądzić (za iakiego, za co), habere, profiteri, declarare talem; za niewinnego, godnego, innocentem, dignum pronuntiare, indignum judicare.

Ość, (u ziół), spina, aculeus; (u ryb), os, spina piscis.

Oschnąć, siccari.

Ościenny, vicinus, finitimus; (iak dom, mieysce), propinquus, proximus; adjacens.

(na) Oścież, late, immense; otworzyć, stać otworem, penitus aperire, patere.

Osęk(a), uncus; (od ognia), harpago.

Osełka, cos, coticula; masła, (okrągła), orbis; (podługowata), butyrum forma cylindri.

Osesek, lactens; iagnie i t. d., subrumus agnus.

Oset, carduus, paliurus, tribulus; włoski, acorna; powłoczny, acanthium.

Osiadać, (gdzie), consistere, considere; (na mieszkanie; w iakim kraiu, mieście), domicilium, sedem (fortunarum suarum) ibi constituere, collocare; eam sedem sibi (fortunis, rebus suis) deligere. Osiadać (na spodzie), sidere, residere.

Osiadłość, sedes stabilis, possessio, domicilium.

Osiadły, sedem stabilem, domicilium certum habens; assiduus.

Osiągnąć, assequi, consequi; zamiar, efficere destinata, potiri optato.

Osiąkać, destillare, (a) humore liberari.

Osiedzieć się, manere, commorari, jacere. Nie osiedzi on się tu, non satis tuto versatur, tutus ei non est hic locus. Nia osiedział się przed nim, non eum latuit; deprehendit, (tuto) eum manere non est passus, rapuit, abstulit.

Osieł, asinus; dziki, onagrus, onager; —łek, asellus.

Osier-

Osierdzie, (błona wnętrzna), diaphragma, septum transversum.

Osierocić, orbare. Osierocieć, parentes (patrem, matrem) amittere. Osierociały, a, orbus, a (patre, matre, parentibus).

Osika, Osina, populus. Osinowy, populeus.

Osiwieć, canescere. Osiwiał, Canet. Osiwiały, canus, incanus.

Oskarzyć, accusare, incusare, criminari, arguere sceleris, crimine arcessere; o kradzież, deferre furti. Osk. w sądzie, deferre nomen alicujus apud magistratum.

Oskarzyciel, accusator, delator, insimulator.

Oskoła, (Brzozowy sok), betularum succus.

Oskoma, stupor dentium, palati; mam, dentes stupent. Oskoma na co, cupido, amor, desiderium; mnie bierze, tangor, moveor, tentor desiderio, cupidine rei; wielka mnie b., misere cupio, conficior desiderio rei.

Oskrobać, abradere, deradere, circumradere.

Oskubać, deplumare, deplumem reddere, plumas vellere; plumis spoliare, nudare. Oskubany, deplumis, nudus. Oskubać (*metaph.*) kogo, spoliare, nudare; bonis, pecunia privare.

Osła, cos; -sełka, coticula.

Osłabić, debilitare, enervare, frangere, attenuare, infirmare, labefacere, labefactare; kray, vires adimere; woysko, robur subtrahere. Osłabienie, debilitatio.

Osłabieć, extenuari, frangi, debilitari; na siłach, deficere.

Osładzać, lenire, mitigare, dulcedinem addere, dulcedine condire; pracę, i t. d. solari, recreare.

Oślarz, asinarius, agaso; agitator asini, asinorum.

Osława, rumor malus, existimatio improspera, fama aversa, infamia.

Osławić, infamia adspergere, de fama alicujus detrahere; się, notitiam sui efficere, notum reddi; (2) in sermonem et vituperationem hominum venire, infamia laborare.

Ośle, pullus asini.

(na) Oślep, temere, imprudenter, sine examine; wierzyć, coeco assensu probare, tenere, amplecti; lecieć, coeco impetu ferri; słuchać, serviliter morem gerere, ad nutum parere.

Oślepić, caecare; oculis, oculorum usu privare, visum auferre.

Oślepnąć, oculis (na iedno oko, altero oculo) capi, luminibus orbari, visum amittere.

Ośli, asininus, asinarius; —ica, asina.

Oślinić, saliva imbuere, tingere.

Ośliznąć, lubricum fieri. Oślizło, Ośliznie, via lubrica (facta) est, fiet.

Osłoda, lenimen, dulcedo, lenamen; (2) solamen, delinimentum, recreatio, solatium.

Osłonić, zob. Obsłonić; (2) zob Osolić.

Osemka, zob. Osmak (2).

Ośm, octo; razy, octies. Po ośm, octoni. Ośm dwunastych ($\frac{8}{12}$), bes. Ośm cali długi, bessalis. Ośm i pół, sesquioctavus. Ośm dni, octiduum; lat, octennium; tygodni, bimestre.

Osmak, didrachmum; (2) (osemka), octonarius numerus.

Ośmdziesiąt, octoginta, i ośm, duodenonaginta. Po 80, octogeni. 80 razy, octogies.

Ośmdziesiątletni, Ośmdziesiątny, octogenarius.

Ośmdziesiąty, octogesimus, i osmy, dudenonagesimus.

Ośmielić, animum addere; się, audere (się weyść) locum ingredi, aliquid facere.

Ośmiokąt, octangulus, figura octo latera habens.

Ośm(io)krotny, octies relatus, repetitus; octuplus.

Ośmionogi, octipes.

Ośmioraki, octuplex.

Ośmiościan, octaedrum.

Ośmletni, octennis, octo annorum.

Ośmnaście, decem et octo, duodeviginti. Po 18. duodeviceni. 18. razy, decies octies.

Ośmnasobny, octuplus, octuplicatus.

Ośmnasty, octonarius.

Ośmnastoletni, octo et decem annorum, annos natus.

Ośmnasty, duodevicesimus, decimus et octavus.

Osmolić, denigrare, offuscare, nigno tingere.

Ośmset, octingenti, razy, octingenties. Po 800. octingeni.

Ośmsetny, octingentesimus; (ośmset w sobie maiący), octingenarius.

Osmy, octavus.

Osmykać, np. liście, stringere, destringere frondes.

Osnowa, summa, argumentum, epitome; (myśl) sententia. W téy osnowie, in hanc sententiam, tali argumento. Osnowa (nawicie), stamen, licium.

Osoba, homo, caput; (którą kto udaie, wystawia, na teatrze lub między ludźmi pod iakim bądź względem), persona. Osoba tak znakomita, wielka, hic vir illustris, tanti fastigii vir. W własnéy osobie, ipse. Osoba królewska, rex ipse. Nie mam nic do iego osoby, ipsum non odi. Wiele osób było, multi (homines) fuerunt.

Osobistość, (naylepiey wyrażać przez.) ipse; np. To się moiéy osobistości tyczy, me ipsum tangit; ego ipse hic intelligi, innui videor.

Osobisty, privus, ipsius (*genit.* od ipse); nienawiść, odium proprium, ipsius, privum; mieć, do kogo, proprio odio persequi; proprie, ipsius nomine odisse aliquem. Osobisty (u Gramatyków; np.) Zaimek, pronomen personale. Osobiście, ipse, coram; mówić, coram colloqui.

Osobliwie, praesertim, praecipue, in primis; (2) praeceteris, eximie, mire.

Osobliwość, mirum, insolitum; res mira, nova, insueta; (którą kto ma w sobie), perversitas, libido.

Osobliwy, mirus, mirabilis, insolitus; człowiek, mirum caput.

Osobno, seorsim, proprie, separatim. Osobno o tém napiszę, proprie ea de re scribam. O. każdego pytać, nominatim, singulos interrogare.

Osobność, locus secretus; (2) solitudo, secessus.

Osobny, separatus, secretus, privus, segregatus. Każdy w osobnym pokoiu, suo quisque cubiculo. Każde w osobnym liście, singulis unumquodque literis.

Osobowy (*w Gramat.*), personarum (*gen*), personalis.

Obsobować (*w Gramat.*), terminationes personarum flectere. Osobowanie, personarum flexio. Mutatio terminationis personarum.

Osowiały, tristis, maestus, animo dejecto, afflictus.

Osowieć, despondere animum, moesto silentio torpere, turbari animo, confundi.

Ospa, pusulae, pustulae, variolae, boae; dostać, variolis infestari, laborare. Kto ma, variolis aeger; wiele, var. obrutus; mało, v. sparsus. Kto odbył ospę, variolis defunctus; Kto iéy nie miał, variolis intactus.

Ospalstwo, somnolentia; straszne, somni (invicta) cupido; (2) inertia, languor, segnities.

Ospały, somniculosus, somnolentus, somno nimium indulgens, ei male resistens, qui somno facile vincitur; (2) segnis, torpidus, languidus, tardus, iners. Ospale, lente, cunctanter, languide, tarde, seguiter.

Ospowaty, variolis notatus, variolarum notis sparsus.

Ośródek, Ośrzódek, medulla (panis).

Ostać, zob. Zostać; się, zob. Osiedzieć się.

Ostateczność, extremum; (2) nimium; quod modum excedit.

Ostateczny, ultimus, (2) ratus, certus; zob. Finalny; sąd, judicium oecumenicum, dies extremus.

Ostatek, reliquum, extremum, relinquiae. Ostatki (zapust), bacchanalium dies extremi.

Ostatni, ultimus, extremus, postremus, infimus, novissimus, (u góry), summus.

Ostawiać, zob. Zostawiać.

Ostro, actriter, severe, aspere, vehementer, durius.

Ostróg, (ogrodzenie ostrymi palami), sudetum, loricula, lorica.

Ostroga, calcar. Ostrogami spiąć konia, calcaria subdere equo; cum calcaribus stimulare, monere.

Ostrokąt, triangulum, quod omnes acutos angulos habet.

Ostrokątny, angulis acutis clausus, (u Matem. używane: acutangulus).

Ostrokrąg, conus.

Ostropysk, (ryba), xiphias, galeos, gladius.

Ostrość, acies, (zapachu), vehementia, (w smaku), austeritas, acrimonia, acritudo; powietrza, tempestas frigidior, coelum asperius; zimy, vis frigoris; (w karaniu), rigor, severitas, acerbitas.

Ostrosłup, pyramis.

Ostrow(a) (kępa na wodzie), terra circumflua.

Ostrowid(z), lynx; (o człowieku), oculeus totus, lynceis oculis, acutum cernens.

Ostry, acutus; (w karności), disciplinae actor severus, rigidus, inexorabilis; (smak), austerus, adstringens, acerbus; głos, vox rauca, fusca; zimno, frigus horridum; aspera hiems; życie, vita adstricta, parca, dura.

Ostrze,

Ostrze, acies; pars adversa, acuta; np. u noża, culter adversus.

Ostrzegać, monere, praemonere; zob. Przestrzegać.

Ostrzyć, acuere, exacuere; (rozkaz), intendere; (co), słowy, exasperare rem verbis.

Ostrzydz, tondere, detondere; (w koło), circumscindere; zob. Obcinać.

Ostrzyga, ostrea, ostreum; mieysce, gdzie wiele ich iest, ostreosus locus.

Ostrzyż, juncus angulosus, triangularis; gladiolus palustris.

Ostudzać, refrigerare, frigefactare, frigefacere.

Ostygnąć, (iak gorąca potrawa), defervescere, mitigari, remittere a fervore; (nadto), refrigerari; (2) mitigari, remittere ab ira.

Osuch, panis duracinus mellitus.

Osuszyć, siccare.

Oswaiać, mansuefacere; kogo z czém, assuefacere rei; się z czém, subigi usu rei; familiare sibi aliquid facere.

Oświadczać, prae se ferre, testari, fateri, notum facere; się komu z przyiaźnią, profiteri se alicui amicum; zdanie swoie, exponere, quid sibi videatur.

Oświata, cultura, melior sensus, intelligentia, liberalitas, liberalior sensus.

Oświecać, illustrare, collustrare; (rozum), erudire; sapientia, doctrina imbuere.

Oświecenie, intelligentia, prudentia, cultus, acumen; rozumu, ingenium politum.

Oświecony, prudens, cultus, politus, doctus, doctrina imbutus, eruditus. Iaśnie oświęcony, serenissimus,

Oswobodzić, aliquem servitute eximere, in libertatem vindicare; eripere, eximere. Oswobodzenie, liberatio, libertas reddita.

Osypa, Osypka, (dla psów), cantabrum, far caninum.

Osypać, conspergere; czém, spargere rem in re; adspergere, inspergere rem rei.

Oszaleć, mente turbari, alienari, dejici; in furorem verti, agi, rapi; insanire.

Oszarpać, lacerare. Oszarpany (—niec), pannosus, laciniis tectus, pannis obsitus.

Oszczędność, parsimonia, frugalitas, (zbytnia), tenacitas.

Oszczędny, parcus, frugalis, (bardzo), tenax; —nie, parce; obchodzić się, parcere rei.

Oszczędzać, parcere rei, parce uti re.

Oszczenić się, partum edere, (catellos) parere.

Oszczep, jaculum, telum missile, hasta (missilis).

Oszczerca, obtrectator, criminator, criminosus, alienae famae infestus, malignus.

Oszczerstwo, obtrectatio, falsa crimina, mendacia linguae, criminatio, rumores maligni.

Oszczyć, urina emissa aliquem (aliquid) foedare; urinam in aliquem (id) mittere.

Oszpecić, foedare, deformare, deturpare.

Oszukać, fallere, decipere, deludere, circumvenire; imponere alicui.

Oszukaniec, dolosus, vanus, fraudulentus, improbus, fallax.

Oszukaństwo, fraus, dolus, ars, frustratio, ludibrium.

Oszust, dolosus, impostor, fraudis (dum) architectus; veterator, scelestus.

Oszustwo, improbitas, illiberalitas, fides nulla, malitia, mala mens.

Oszwabić, fallere, circumvenire, ducere, capere, inducere.

Otaczać, cingere, circumdare, ambire, claudere; (iak ludzie), circumstare, circumsistere.

Otchłań, abyssus, barathrum, vorago, profundum.

Otłuc, ictu auferre.

Otłuścić (np. ręce masłem), unguento (cibo uncto, oleo, butyro, adipe) imbuere, maculare.

Oto! ecce autem! en!

Otok, vomica, tuber purulentum.

Otopnieć, in orbem liquefieri; ex omni parte liquescere, deliquescere.

Otrębować, buccinari, buccinae cantu aliquid significare, homines convocare ad audiendam vocem praeconis, (godzinę na wierzy), horam indicare.

Otręby, furfur, furfures. Z otrąb, furfuraceus. Iak otręby, furfurosus.

Otruć, veneno tollere, exstinguere aliquem; się, venenum haurire, sumere.

Otrząsać, decutere, dejicere; (iarzmo), excutere; się (z deszczu, śniegu, it. p.), depellere, excutere, decutere aliquid.

Otrzepać, pulverem excutere.

Otrzeźwieć, crapulam solvere, excutere; (2) ad se redire, se colligere, animum recipere.

Otrzymać, ferre, referre, obtinere, auferre (przez prośby), impetrare.

Otucha, spes fausta, secunda exspectatio, praesumta opinio. Robić sobie otuchę, sperniti, sustentari; próżną, vana spe duci, lactari.

Otulać, velare, obvelare, contegere, involvere. Otulanie, velatura.

Otwarcie, simpliciter, ingenue, aperte, haud dissimulanter.

Otwartość, simplicitas, ingenuitas, dissimulatio nulla.

Otwarty, (*właściwie*), apertus, reclusus, patens; (2) (otwartego umysłu), simplex, ingenuus, apertus, haud tectus, dissimulandi expers; simulandi rudis, impatiens.

Otwierać, aperire, recludere, patefacere; (kluczem), reserare; swoią myśl, dicere, promere, interpretari, quid sentias.

Otwór, hiatus; (mały), rima; (w ciele), meatus; (do oddychania), spiraculum, spiramentum. Otworem stać, patere; zostawić, reclusum, apertum relinquere.

Otyłość, obesitas; —tyły, obesus, crassus.

Ow, ille; (gdy o dwóch mowa), alter ille.

Owa! magnum vero facinus! (*iron.*), quid hoc rei est? non est, quod mireris, miremur.

Owad, insecta, animalcula; (u ludzi), pediculi; mieć, pediculis infestari.

Owak, illo modo. Tak czy owak, quocunque demum modo (factum) sit.

Owaki, illius modi. Czy taki czy owaki, qualis sit, nil interest.

Owal, linea ovata, in ovi speciem circumacta, ducta.

Owalny, ovatus, ovo similis, orbiculatus in oblongum, sphaeroïdes.

Owca, ovis. Owieczka, ovicula; pańska, Christo addictus, pius, civis regni Christiani, fidus.

Owcug, (chłopiec do bótów sciągania drewniany), furca caligaria, —garis.

Owczarnia, ovile. Owczarstwo, oviaria.

Owczarz, pastor ovium, opilio, ovium custos.

Owdowieć, viduari marito; (2) uxorem amittere. Owdowiały, a, viduus, a.

Owdzie, eo, illuc, in eum locum, in eam partem.

Owędy, eo, per illum locum.

Owiać, afflare aliquem, circumflare.

Owies, avena, bromus; -sek (ziele), festuca, avena sterilis.

Owo, en, ecce. Owoż masz! ecce tibi; (daiąc), hem, cape, accipe. Owo zgoła, denique, ne multa, postremo, ut paucis defungar.

Owoc, fructus; (drzew), poma; (ludzki), partus. Ow. żywota twego, quod utero fers, quem (quod) paries, peperisti; natus, progenies; te genitus, editus.

Owocowy, frugifer.

Owsianka, jus avenaceum; (kleiek), puls avenaria.

Owsiany, avenaceus; kasza, avenacea alica; kleiek, zob. w poprzedz.

Owszem, utique, vero, sane; (2) potius, multo magis.

Oyciec, pater, parens, genitor. Oycem bydź komu, patris locum explere, vices subire.

Oycobóyca, parricida; —stwo, parricidium.

Oycowski, paternus, patrius; maiątek (po oycu), patrimonium. Po Oycowsku, paterne; patris more; kochać, amore paterno, paterna pietate amare, colere.

Oyczenasz, dominica precatio, precum formula a Christo praescripta.

Oyczym, vitricus.

Oyczysty, patriae, patrius.

Oyczyzna, patria; solum patrium, natale. To moia Oyczyzna, illa mihi est patria, ibi natus sum.

Ozdoba, decus, ornamentum; (2) gratia, elegantia, venustas.

Ozdobić, exornare, condecorare, excolere, cohonestare.

Ozdobnie, decore, venuste, eleganter, belle, concinne.

Ozdobny, venustus, cultus, decorus, concinnus, bellus, elegans; —bność, zob. Ozdoba (2).

Ozdownia, fumarium frumentarium.

Ozdrowieć, convalescere; morbo liberari, defungi, levari; confirmari, recreari.

Ożenić, (syna), uxorem (filio) dare; się, uxorem ducere; znowu, repetere conjugium.

Oziębić, frigori exponere; się, frigore tangi, laedi. Oziębił się, frigus ei nocuit

Ozimina, fruges hibernae, hiemales.

Oznaczyć, notare, designare, describere; zob. Naznaczać. Oznaczony, certus, (Matematycy używaią, determinatus).

Oznaymić, notum facere alicui, aliquem certiorem facere de re; nuntiare, exponere, significare, nuntium afferre; (przez kogo), mittere qui nuntiet, nuntiandum curare.

Ożóg, pertica obusta, rutrum, rutabulum.

Ozór, lingua (bubula).

Ozrebić

Ozrebić się, (pullum) parere, partum edere.

Ożyć, reviviscere, recipere vitam; (2) animum recipere, recreari, ad se redire; zob. Odżyć.

Ożyły, redivivus, redux in vitam, vitae redditus.

Ożywić, revocare in vitam, reddere vitam; (2) animare, recreare, reficere, confirmare.

Ożywienie, vita reddita, revocata; (2) recreatio, vigor restitutus, alacritas revocata.

P.

Pacha, ala, axilla.

Pachać, odorari, odorem percipere, olfacere.

Pachnąć (zapach dawać), olere, odorem spirare; (2) (miły mieć zapach), bene, suaviter olere; suavem odorem spirare, spargere; fragrare. Czém pachnąć, aliquid redolere, obolere; odorem rei referre. Czém pachnie? qualis odor est? To kulą pachnie, capitali noxae id habetur; kiiem, fustuarium mereris.

Pachnący, odorus, fragrans, odorifer.

Pachole, puer.

Pachołek (za panem idący), pedissequus; (przodem idący), anteambulo; (mieyski), apparitor.

Pacholstwo (służący), famulitium, familia.

Pacierz, precatio ordinaria, oratio dominica (właściwie, zob. Oyczenasz); (2) (w grzbiecie), spina; spondylus, vertebra. Pacierze odmówić, precibus solitis fungi.

Paciorek, orbiculus, globulus. Paciorki, orbiculi filo inserti; (2) orbiculi ad preces.

Pacyent, aeger; móy, quem tracio, qui mea opera curatur. Mieć pac., aegrotos tractare.

Pączek, (na drzewie), gemma; (z ciasta smażony), laganum, globulus butyro (in sartagine) frixus.

Paczka, fascis; fasciculus.

Paczyć się, cavari, rimis fatiscere.

Paczyna, argilla igni exusta, adusta.

Padać, cadere; (na ziemię; iak człowiek, zwierz), prolabi, corruere, procidere. Padać na głowę, in caput effundi; na kolana, in genua provolvi; komu do nóg, ad pedes, ad genua procumbere, abjici; na co, incidere in aliquid; na kamień, in lapidem impingi (ere), offendere; na kogo, opprimere aliquem; na piersi (iak ból), occupare, insidere pectus, decumbere in pectus. Padło mi coś na piersi, urgentur fauces, laborant. Pada deszcz, śnieg, pluit, nix effunditur.

Padalec, seps.

Padół, vallis; płaczu, calamitates, miseriae.

Pądr, (robak mięsu szkodzący), termes.

Pagórek, collis, tumulus, locus editus, clivus.

Paiąk, aranea, (us); (włoski), tarantula; (mały), arancolus; (2) szklany do światła), lychnuchus pensilis, vitreus, aranei speciem exhibens.

Paię-

Paięczyna, araneum, a; cassis, textura, tela araneae. Iak paięczyna, tenuissimus, umbra.

Paiż, (tarcza) scutum.

Paka, fascis. Pakiet, fasciculus.

Pakciarz, manceps, redemtor, conductor, (publicznych dochodów), publicanus.

Pakłak, pannus vilior, crasso filo.

Pakować, componere, condere; (2) ingurgitare se cibo, nimium cibum ingerere; tuburcinari.

Pakt, zob. Ugoda, Umowa.

Paktować, (pecus) elocare; (2) (pecus) conducere.

Pakuły, stupa, stuppa. Z pakuł, stupeus.

Pal, palus; (pod mostem), sublica. Na pal wbić, palo praefigere, infigere, affigere, trajicere.

Pala (nakrywka kielicha przy mszy), operculum sacri calicis.

Pałac, palatium; królewski (domus) regia, basilica; cesarski, palatina domus.

Pałać, fervere, aestuare; chęcią, ardere desiderio, fragrare cupiditate aliquid faciendi.

Pałasz, gladius, ensis falcatus.

Palatyn, Ungariae comes, praeses; —nat, dignitas (2. provincia) praesidis Ungariae.

Palcat, bacillus, virga.

Palczasty, digitatus; (iak rękawiczka), per digitos fissus, digestus.

Palec, digitus; wielki, pollex; ten co przy nim, index; środkowy, medius, infamis; mały, minimus, auricularis; przy nim, annularis, medicus. Z palca wysać, ex se dicere; ipsum, sua sponte invenire, excogitare, comminisci aliquid.

Palić, urere; (iak słońce), torrere; cegły, lateres coquere; pruchno, in fomitem tenuare lintea; w gardle, na ięzyku, urere, torquere fauces, linguam. Palić kawę, torrere fabas Arabicas. Palić się, ardere, flagrare; długo, diu sufficere, alere flammam. Nie chcieć się palić, flammam destituere, negare. Pali się! incendium erumpit (erupit)! (domus) ardet! occurite incendio! (Cel!) pal! (tela) displodite!

Palisada, zob. Częstokoł.

Pałka, clava; (do bębna), bacillus (tympani), quo tympanum pulsatur. Pałkę (sobie) zalać, inebriari, plus justo potare, largius sese invitare. Nie kiiem go, tylko pałką, verbo mutatum, leviter immutatum, ut idem (fere) appareat.

Pałkierz (co w kotły biie), tympanotriba, tympanista, (es), tympanorum pulsator.

Palma, (gałązka), spadix; (owoc), dactylus, palmula; (drzewo, zob. następ.).

Palmowy, palmeus; ogród, palmetum; orzech, nux palmea; drzewo, palma.

Paluszkować (okpiewać w karty), fraude agere; collusores (em) fallere.

Pamfil, tessera (viri effigie signata, [w francuzkich kartach], scida lusoria cui virginis imago expressa est) puncto superius posito insignis. Pamfil (gra w karty), lusus chartarum a scida superius notata nominatus.

Pamiątka, memoria, recordatio. Na pamiątkę, recordationis ergo, in memoriam, memoriae servandae, quod

quod sit monumento; zostawić, monumentum relinquere.

Pamięć, memoria, vis recordandi; mieć dobrą, memoria vigere; złą, parum valere a memoria. P. szczęśliwa, memoria capax, fidelis, tenax. Mieć w dobrey pamięci, servare memoriam integram, probe meminisse.

Pamiętać, meminisse, memoria tenere; retinere memoriam rei; in mente habere; komu (dobrodzieystwo), servare memoriam (beneficii), remuneraturum esse; (urazę), in animo reponere (injuriam), suo tempore vindicaturum esse. Będę ia cito (złe) pamiętał, non impune feres; est, ubi ulciscar, locus.

Pamiętnik, (zob. Pomnik); (2) liber memorialis, memoriae causa scriptus, editus; (3) (pismo peryodyczne), commentarii (annui, menstrui), libellus (per hebdomades, menses, singulis annis prodituri, editus).

Pamiętny, memorabilis, memorandus, memoria dignus, ad memoriam insignis; (2) memor; bonâ, veloci memoriâ, omnia memoria tenens; na urazę, injuriae tenax.

Pan, dominus; (w dobrach) dynasta, toparchus, (a); (w domu), herus, paterfamilias, rector familiae. Bydź panem w domu, regere domum, omnia domi posse. Pan swoiey woli, sui potens, (*u prawników*), sui juris (homo); zostać, habere se in potestate; semet regere, vincere; (*u prawn.*), jus nancisci rerum suarum. Pan siebie samego, libor, solutus; bydź, suo jure agere, sibi vivere. Pan swoich żądz, sui potens; bydź, sibi imperare, animum in potestate habere, regere cupiditates. Pana udawać, omnia ad arbitrium componere velle, dominum agere.

Pancerola, tessera lusoria secundi ordinis sex punctis notata.

Pancerny, eques loricatus; lorica munitus, tectus.

Pancerz, lorica hamis conserta, tunica ex anulis ferreis, thorax hamatus.

Pancerznik, (co robi pancerze), loricarius (opifex); (2) zob. Pancerny.

Panew, labes (tripes) ansatus; olla pedata; (2) (do smażenia), sartago; —ka (u strzelby), crena, scutula.

Pani, hera, domina; domu, mater familias. P. Dobrodzieyko! generosissima!

Panicz, Panie, juvenis generosus, herilis filius.

Panieński, —sko, virginalis, virgineus, puellaris; (2) pudicus (e), modestus (e), compositus (e).

Panieństwo, virginitas, pudicitia; stracić, devirginari, pudicitiae jacturam facere; odebrać, vitium offerre; devirginare. Utrata panieństwia, dedecus, vitium.

Panna, virgo, puella; (2) innupta, nondum nupta; (3) integra, pudica, casta; dorosła, adulta, matura, nubilis. Panna (służąca), ornatrix; quae operam praebet matronae.

Panoszyć się, opibus augeri, ditescere, ditari.

Panować, praecesse reipublicae, summae rerum, regno, civitati, imperio; regere, civita-

civitatem, imperare; dominari, regnum obtinere, ad clavum sedere. Teraz panuiący, penes quem nunc est summa rerum; cui nunc paremus, tis, ent.

Panowanie, imperium, moderamen, summa potestas, regimen, summa rerum. Za panowania Zygmunta, Sigismundo rege, regnante.

Pański, splendidus, magnificus, praeclarus; iedzenie, victus lautus. Pański, (Panów), domini. Po pańsku, splendide, magnifice, praeclare; przyiąć, (częstować), laute, opipare, apparatis epulis excipere; żyć, splendide vivere.

Państwo, regnum, imperium, ditio; (2) dominus et domina, herus et hera.

Pańszczyzna, servitus, opera, angariae, gratuitum opus.

Pantofel, sandalium, solea, crepida. W pantoflach, soleatus, crepidatus

Papać, (ieśdź), pappare.

Papawony, (włochatość ziół niektórych), pappus, pappos.

Papier, charta; (Egipski) papyrus. Z papieru, chartaceus. Papiery, literae.

Papierek, chartula, scidula, chartae segmentum.

Papiernia, chartaria; -nik, chartarius (2) venditor).

Papież, papa, pontifex (maximus), episcopus Romanus.

Papiezki, pontificalis, pontificius; —ztwo, pontificatus, episcopatus Romanus.

Papilot, scida capillis colligandis; (2) capilli chartae involuti; zawiiać, capillos scidis colligare, chartae involvere.

Papinkarz, lautus, elegans, delicatus, superbae gulae, fastidiosus.

Papina, cupediae, lautior cibus, pulmentarium, bellaria, dapes.

Paproć, filix.

Papuga, psittacus. Iak papuga, sine judicio.

Para, vapor, exhalatio, halitus; (z potrawy), nidor. Para (dwoie), par, duo. Parami, paribus, bini. Z para (ich iest), unus aut alter, duo fere, duo admodum.

Parabola, parabola. Paraboliczny, —cznie, parabolicus, e.

Parada, choragium, pompa, apparatus (compositus) ad ostentandum. Parada woyskowa, milites ordine instructi, honoris causa in armis habiti; (dla zaciągania straży), vices stationum solemnes; matutinus, antemeridianus militum coetus. W paradzie, instructi. Z parada, magnifice.

Paradować, magnifice incedere, inferre se, speciem, praebere; (iak woysko), honoris causa in armis stare, decurrere.

Parafia, parochia, paroecia, coetus curae alicujus. Z iego parafii, sacris, quae ille curat, adscriptus. Parafialny, parochialis.

Parafianin, paroecus, ex coetu curae alicujus. Parafianka, simplex (munditiis).

Paragraf, membrum, sectio, paragraphus.

Paraliż, paralysis, arthritis, articulorum morbus. Paraliżem tknięty, paralyticus, arthriticus, membris captus.

Parasol, umbella, umbraculum; (2) (od deszczu), Paraplui, pluviale; munimen ad imbres.

Parawan, scena.

Parch, lepra, elephantiasis. Parchów dostać, ducere lepram; lepra infici, corripi.

Parcianka, vestis lintea, vilior, rustica; rheno.

Pargamin, membrana; charta Attalica, Pergamena.

Parkan, septum, sepimentum. Parkanić, zob. Oparkanić

Parlament, curia, tribunal; (w Anglii), apocleti, evocati, consilium, comitia, ordinum conventus, corpus; Senatus populusque Britannicus.

Parno, aestus gravis urgens; iest, aestus angit, premit, spiritum gravat, paene intercludit, paene exanimat.

Parobek, atriensis, mediastinus; (na wsi), rustici mercenarius, operarius rusticus.

Parokonny, bijugus.

Paroksyzm, accessio, impetus morbi; dostać, vexari morbi accessione; jactari morbo.

Parów, deverticulum.

Parsk, (Parskanie ześmiechem), cachinnus; risus effusus, incoditus.

Parsknąć (ze śmiechu), in risum effundi, erumpere; cachinnum tollere, sufferre.

Parszywy, leprosus, lepra infectus, correptus, laborans; elephantiacus.

Part, tela crassa, cannabina; linteum vilius.

Partacz, malus artifex, indoctus, operis corruptor; —ctwo, malum opus, nihil probi.

Parter, orchestra, imus spectantium locus in theatro.

Partes, —sy, zob. Nóta (w Muzyce).

Partya, partes, causa; (w kraiu), factio. Należeć do partyi, stare a partibus, esse partium. Partya (do małżeństwa), conditio. Dobrą sobie partyą dobrał, ła, dotatam duxit; bene, feliciter nupsit. Partya (w grze), congressio, missus, orbis; wygrać, illa concertatione vincere. Trzy partye graliśmy, ter ludum repetiimus, pugnabamus ludentes (scidis, alea, pilis commisis. (*w bilar*).

Partyka (chleba), frustum, offa.

Partykularny, zob. Prywatny. Partykularz, viculus.

Partyzant, czyi, ejus factionis, ei parti addictus, eam partem secutus.

Parza, cantabrum, far caninum.

Parzyć, urere; (iak pokrzywa), uredinem mittere; zwierzęta), conjugare, componere, jungere, copulare. Parzyć się, uri, aduri; (iak zwierzęta), coire, sociari, jungi, concubitu indulgere. Parzenie, consociatio, copulatio, conjunctio.

Parzysty, aequalis, idem, simillimus, par, non minor, non major, haud dissimilis.

Pas, cingulum, cingulus, zona, cinctus; (u łożka), fascia; na niebie, zodiacus.

Pasaman, cirrus, fimbria, limbus; nimi obszyty, praetextus, fimbriatus.

Pasamonik, fimbriarius, patagiarius, lemniscator, limbolarius textor.

Paść, pascere; się, pasci; oczy, rei spectaculo frui, oculos pascere.

Pasibrzuch, vorax, gulo, zob. Pasorzyt; (2) qui aliena quadra vivit; (3) sacrum munus ventre metiens.

Pasieka, sedes apum; locus apibus curandis, tuendis lectus, destinatus.

Pasierb, Pasierbica, privignus, a.

Paskudnik, morbus, pestifera labes pecudum, lues, vitium; (2) foedus, turpis.

Paskudny, deformis, turpis; —dnie, foede, turpiter; zob. Brzydki, —ko.

Paskudzić, deformare, deturpare, inquinare; (robotę iaką), opus corrumpere; (2) cacare.

Paskwil, it. d., zob. Paszkwil.

Pasza, (dla bydła), pastus, pabulum; (2) (mieysce paszenia), pascua, prata (*plur.*) Wspólna pasza, ager compascuus. Pędzić, iśdź na paszę, pastum ire, agere.

Pasmo, triginta (dwa, trzy pasma, sexaginta, nonaginta) fila (unius voluminis); (2) ordo, series; gór, montes longo tractu se extendentes.

Paśne (prawo paszenia), jus pascendi.

Paśnik, (co pasy robi), zonarius, fibularius; (co wązkie pasy robi), semizonarius.

Pasorzyt, parasitus, parasitaster, assecla mensarum, asymbolus.

Pasować, na rycerza, equitem creare, inter equites allegere; się, zob. Mocować się.

Pasowanie, na ryc. locus inter equites assignatus, dignitas equestris data.

Pasterka, carmen pastorale; bucolicum, idylium, ecloga; (2) eucharistia, quae in memoriam Christi nati nocte media celebratur, (sacra pastoritia, missa pastorum).

Pasternak, pastinaca; (2) (ryba), frigonus, pastinaca marina.

Pasterski, pastoralis, pastorius, pastoritius; pienie, msza, zob. Pasterka (1), (2).

Pasterstwo, res pastoritia; pecuaria; pecudum, gregis cura; (2) vita pastorum.

Pasterz, pastor, custos gregis, magister pecoris, (wielkiéy trzody), armamentarius; (2) praeses coetus sacri.

Pastor, concionator, sacrorum curator, antistes; bydź, sacra curare alicujus loci.

Pastorał, lituus.

Pastuch, pastoris famulus; pastor mercenarius; gregis custos.

Pastwa, vindictae amor, ulciscendi cupido; (2) pabulum.

Pastwić się, insanire in aliquem, saevire, iracundiam exercere; omni crudelitate aliquem afficere, inhumaniter saevire in aliquem.

Pastwisko, pascua, prata; zob. Pasza.

Pasya, signum Christi in cruce suspensi; (2) meditatio dolorum et mortis Christi (modulata, gdy iest spiewana); (3) liber canticorum de doloribus, cruciatu et morte Christi.

Paszcza, Paszczęka, fauces; (otwarta), rictus.

Paszkwil, libellus famosus, procax, in infamiam alicujus compositus; contumeliosa scriptura, mordax elogium.

Paszkwilant, famosi libelli auctor; convitiator, scriptor maledicus.

Paszport, commeatus, auctoritas. O paszport prosić, fidem publicam postulare.

Pasztet, artocreas; (NB. z mięsem; inaczey), dulciarius panis, placenta.

Pasztetnik, crustularius; dulciarius pistor.

Patelnia, batillum, patella, patina.

Patoka, mel acetum, purum, praestantissimum.

Patron, causidicus, patronus causarum; dobry, versatus in causis agendis, (2) numen tutelare; móy, sub ejus numinis umbra, in ejus tutela vivo.

Patrol, Patrul, vigiles, circuitores; —lować, vigilias obire; circuire, circitare. Patrolowanie, circuitio, circitatio.

Patryarcha, patriarcha, us.

Patrzyć, cernere, spectare, oculis usurpare; intueri, (oculis) contemplari, videre; krzywo, limis oculis intueri, obliquare oculos; na co, non probare. Krzywo na mnie patrzy, iniquior est mihi, in me; aversatur me. Ciebie będę za to patrzał, tu mihi (culpam, damnum) praestabis. Patrz swego! tuas res age! quid tua? quid hoc ad te?

Patyk, bacillus.

Patyna, patella sacra; operculum sacri calicis, catillus sacer.

Patynki, sandalia muliebria, soleae muliebres

Pauza, pausa; vocis ad tempus silentium, cessatio; (2) intervalli signum.

Pauzować, quiescere, exspectare, finem interim facere, tacere; dobrze (umieć) loco cessare, canendi intervalla servare.

Paw', pavo. Iak paw', (nadęty) laudato pavone superbior; nadać się, pavone superbiorem incedere, sese inferre.

Pawęża, scutum, parma.

Pawężnik (co robi), scutarius; (co nosi, żołnierz), peltasta, parmatus, peltatus, scutatus.

Pawilon, tentorium, (papilio); (2) velum.

Paź, puer nobilis; (na dworze książęcym), inter pueros principales; de puerorum cohorte, grege; bydź, principi inter pueros (nobiles) apparere.

Październik, October; pierwszy, Calendae Octobres. Inne dnie zob. §. 300; (NB. zob. §. 301).

Październior, Październierze (lnu, konopi) cortex (lini, cannabis).

Paznogieć, —kieć, unguis, unguiculus.

Paznokty (haki u katowni), ungulae.

Pazucha, sinus.

Pazur, unguis, falcula. Z pazurami, ungulatus. Odiąć pazury, exungulare.

Pchać, trudere, impellere; się, premere; w tłoku, luctari in turba; iak mnóstwo ludzi, premere se, premi inter se, coarctari.

Pchła, pulex; mieć wiele, pulicibus infestari; kto ma, pulicosus, pulicibus oppletus. Pchły gonić, pulices venari, tollere; (u psa), a pulicibus liberare.

Pęca, Peca, lorum in pedibus avium venaticarum.

Pęcak, ptisana, hordeum decorticatum.

Pęcherz, vesica; —cherzyk, (bąbel) pustula.

Pęcznieć, augescere, turgescere, inflari, grandescere, crescere; od wilgoci, turgere

gere humore nimio, intumescere, expandi, diffundi, impleri.

Pęd, cursus, decursus. Pędem, cursu incitato, admisso, effuso; biedz, properare; effuse, magno, effuso cursu ferri; w pędzie, dum propero, cursito; in ipso decursu.

Pędzel, penicillus, peniculus.

Pędzić, (prae se) agere; (2) na koniu, effusissimis habenis properare; volare, effuse fugere; zob. w Pęd. Pędzić życie, vitam degere, agere.

Pęk, fascis, sarcina; (2) copia, multitudo, vis.

Pękać, rumpi, dissilire; (ze złości), rumpi; od śmiechu, risu rumpi, dissilire.

Pękaty, tumens, projectus, sinuatus.

Peł, pulvis tenuissimus. Iak pełek, tenuissimus.

Pełen, plenus, impletus, repletus. Pełną szklankę (dadź), quantum capit scyphus. Pełną rękę, quantum manu prehendi potest.

Pelikan, pelicanus.

Pełnia, luna plena, plenilunium.

Pełnić, życzenie, annuere, satisfacere, aurem praebere voto, desiderio; wolą, rozkaz, parere voluntati alicujus; facere, quod alter optet, velit, jubeat, imperet.

Pełno, satis, abunde, affatim (z przyp. drug.), copiose, largiter, abundanter. Wszędzie pełno ludzi, omnia hominibus plena; żołnieży, omnia loca milites tenent. Wszędzie go pełno, nullibi non est. Pełno śniegu, nives oppleverunt omnia.

Pełnoletni, annis maturus; plena, legitima aetate; bydź ad legitimam aetatem pervenisse, annos implesse.

Pełnoletniość, maturitas; aetas matura, justa, plena; anni legitimi.

Pełnomocnictwo, mandatum, arbitrium, auctoritas aliquid faciendi; dadź, mandare aliquid, negotium dare, rem permittere; mieć, posse aliquid facere.

Pełnomocny, alieni juris vicarius; interpres, minister, procurator, arbiter, qui mandata accepit, cui jus est datum, cum potestate missus; (w sprawach kraiowych) legatus, pater patratus.

Pełnowładny, —dnie, —dztwo; zob. Samowładny, it. d.

Pełznąć, fugere, elabi, praeterire; na niczem, ad irritum cadere; (iak farba), abire, fugere, evanescere, aboleri.

Pendent, (do szpady), balteus, balteum; cingulum, quo gladius adpenditur lateri.

Pępek, umbilicus.

Percepta, reditus, fructus, vectigal, quaestus; (względnie do wydatku), acceptum.

Perfumować, odoribus implere, imbuere; aqua odora perfundere; —wany, odorus.

Perfumy, aqua odora, odorata, odorem spargens, fragrans.

Perła, unio, margarita; w koronie, eximium decus, magna pars splendoris.

Perłowa macica, matrix margaritarum.

Perpendykuł, (u zegara), momentum; -larny, -rnie, ad angulum rectum.

Perspektywa, tubus, telescopium, fistula optica. W perspektywie (malować, malowany), scenographice, (us); cum recessu, ut recessus appareat, ut porrigi videatur.

Perswadować, alicui aliquid persuadere velle, eum commovere, inducere, monere.

Perswazya, auctoritas, consilium, monitus. Na iego perswazyą, eo auctore, instigante, impulsore; zrobiłem, ejus suasu, ab eo inductus feci.

Persya. Persia, Persis. Perski, Persicus.

Persyko (wa wódka), decocta, sicera persicata.

Peruka, capillamentum, galerus. (kobieca, loki), caliendrum; nosić, capillamento tegi.

Perukarz, capillorum structor, capillamentorum concinnator.

Peryod, zob. Okres; (2) zob. Kropka.

Perz, (na ziołach), lanugo; (w roli), cespitis herba, radices siccatae.

Perzyna, favilla. W perzynę obrócić, igni tollere, in cineres solvere; się, in cinerem abire.

Pestka, os (*genit.* ossis), ossiculum; wyiąć z czego, exossare aliquid.

Pęta, compedes, vincula; nosić, compedibus vinctum esse, esse in vinculis; kłaśdź, zob. następ.

Pętać, vincire compedibus, in vincula compingere; pedes compedire aliqua re.

Petard, machina, trochlea portis rumpendis pyloclastica, aries.

Pętlica, nodus, nodulus, globulus.

Pęto, compes, vinculum, pedicae; zob. Pęta.

Pewien, nonnemo, quidam, quispiam, aliquis; zob. Pewny.

Pewnie, certo, vere, firmiter, haud dubie; (w odpowiedzi, gdy samo ma stać), profecto, sane, scilicet, certe, utique; wiedzieć, compertum, exploratum habere.

Pewność, veritas rei explorata, res certo cognita Ieszcze nie ma pewności, nondum liquet, constat; res nondum certo cognita, nuntiata, non satis explorata est.

Pewny, certus, firmus; exploratus, certo cognitus, verus, non dubius; bydź (czego, nie wątpić o czem); persuasum, exploratum, certum habere; certo scire, credere; bydź, (iak rzecz), dubitationem non habere; constare, dubium non esse. Pewny (człowiek; ktoś), zob. Pewien.

Pęzel, zob Pędzel. Pędzlem mazać, pencillo linere.

Piać, canere, cantare. Pianie, cantus.

Piąć się, eniti; na drzewo, conniti in summum arboris; do honorów, sławy, gloriae inservire, gloriam adfectare, eniti ad honores; spirare, tendere, conniti ad laudem; alte petere, spectare, tendere.

Piana, spuma; toczyć, spumas agere. Piana morska, lanugo spumosi maris.

Piasek, arena; (gruby ostry), glarea, sabulum, saburra; do posypowania pisma, pulvis scriptorius.

Piasetniczka, theca arenaria, pulveraria.

Piaski, arena, sabuletum; arenosa, (sabulosa, glareosa) terra.
Piaskownia, (gdzie piasek kopią), arenaria, sabuletum.
Piasta, (u koła), mediolus (rotae).
Piastować, (in manibus) fovere; (in sinu) gestare, tenere; Urząd, ornatum esse munere.
Piastun, -nka, parvulorum comes, custos; paedagogus, a.
Piaszczysty, arenosus, glareosus, sabulosus; okolica, ubi arenae cuncta obtinent.
Piątek, dies sextus hebdomadis, Veneris dies.
Piątka (na karcie, kostce) pentas, quinarius.
Piątno, signum, insigne; (które złoczyńcom kładą), stigma, (infamiae) nota inusta.
Piątnować, signare, notare; signum imprimere rei, notam inuere; kogo, nota compungere. Piątnowany, notatus, compunctus, stigmatias, stigmaticus.
Piąty, quintus. Co piąty, quintus quisque. Po piąty raz, quintum. Piąty procent, quinis vicesimus.
Piec (*verb.*), coquere, pinsere; raki (ze wstydu), pudore tangi, erubescere; iabłko, i t. p. mollire, temperare; pieczenią, assare, torrere.
Piec, fornax, caminus; (do pieczenia w nim), fornax, furnus.
Pięć, quinque; razy, quinquies; większy, quintuplo major. Pięć lat., quinquennium; trwaiący, quinquennalis. Po pięć, quini.
Piecak, (kocioł w piec wprawiony), ahenum caminarium, olla camino inserta.

Pięćdziesiąt, quinquaginta. Po 50, quinquageni; 50 razy, quinquagies.
Pięćdziesiątek, —tka, quinquagenarius (numerus).
Pięćdziesiątletni, quinquagenarius; quinquaginta annorum, annos natus.
Pięćdziesiąty, quinquagesimus; procent, semissibus.
Pięćgraniasty, pentagonus, quinqueangularis, quinque angulorum.
Piechota, pedites, peditatus, copiae pedestres, pedester exercitus; lekka, velites.
Piechotny (żołnierz), pedes, qui pedibus stipendia facit, pedestris exercitûs.
Pięcioletni, quinquennis, quinque annorum.
Pięcioraki, quintuplex.
Pięćkrotny, quinquies repetitus, relatus, revocatus.
Pięćset, quingenti. Po 500, quingeni. Batalion z 500 ludzi, quingenaria cohors. Pięćset razy, quingenties.
Pięćsetny, quingentesimus; (2) (z 500 się składaiący), quingenarius.
Piecuch, frigoris impatiens, ad frigus inutilis.
Piecyk, clibanus; (do kawy palenia), cylindrus caldarius.
Piecza, cura; mieć, aliquid curare, rei curam sustinere; mam, hoc mihi curae est.
Pieczara, spelunca, antrum, cavum, caverna, specus.
Pieczęć, signum, signaculum, sigillum; przyłożyć na co, aliquid sigillo notare.
Pieczenia, assa, caro tosta.
Pieczętarz, sigilli custos, arbiter; (2) (co wyrzyna pieczątki), diaglyptes, sigillorum scalptor, caelator; —rstwo, custodia sigilli; (2) diaglyptica, sphragistice, scalptoria.
Pieczętować, signare, obsignare, signo firmare, sigillo notare; obsigillare, consignare.
Pieczołowitość, cura, diligentia.
Pieczołowity, —cie, acuratus, (e), diligens, (nter), sollicitus; (summa) cum cura, diligentia, quam diligentissime (potest).
Pieczywo, opus pistorium; (2) placentae; (3) quantum furnus capit.
Piedestał, pedamentum, fulcrum.
Pięć, palmus, spithama, dodrans. Na pięć szeroki, palmaris.
Piega, lentigo, macula. Piegowaty, sparsus.
Piegża, (ptak), curruca.
Piekarnia, officina pistoria; pistrina; (2) (na krowy), bubile, bovile.
Piekarski, pistorius; piec, furnus; —rstwo, opus pistorium, panificium.
Piekarz, panifex, panarius, pistor.
Piekielny, infernalis, Stygius, furialis, orcinus, infernus; (2) terribilis, horrendus, nefandus.
Piekło, orcus, Erebus, tartara (orum), locus infernus, umbrarum locus.
Pięknie, pulchre, decore, belle, eleganter, venuste. To pięknie! euge! belle! praeclare! optime! (*iron.*) isthuc vero placet! absit vero! ne mihi isthoc! apage vero!
Piękność, pulchritudo, decor, forma, venustas; elegantia, decus formae; (mowy), virtus, commendatio, lumen, elegantia; (2) pulcherrima (puella), pulcritudinis exemplum.
Piękny, pulcher, formosus, elegans, decorus, honestus, nitidus, forma excellens; pogoda, coelum serenum; dusza, pectus generosum, animus liberalis.
Piękrzyć, decorare, excolere, expolire, commendare; nitorem addere.
Piękrzydło, cultus, mundus, ornatus.
Pielęgnować, curare, fovere, tueri. Piel gnowanie, cura.
Pielgrzym, peregrinator religiosus; qui loca sacra obit; peregrinatus sacrorum causa.
Pielgrzymka, peregrinatio sacra, religiosa, ad loca sacra, religionis ergo; odprawiać, t. i.
Pielgrzymować, peregrinari sacrorum causa; loca sacra obire, visere, adire.
Pielucha, fascia. W pieluchach dziecie, infans, parvulus fasciis alligatus, involutus.
Pień, stirps, truncus; (2) (rodu), stirps, gens, familia, propago, stemma.
Pieniać się, litigare, judicio experiri; (2) lites amare, sequi.
Pieniactwo, litium amor, studium. Pieniacz, litigiosus, litium amans.
Pieniądz, numus; —dze, pecunia, numi; mieć, paratum esse a pecunia; nie mieć, pecunia carere. Kto ma, numatus, pecuniosus; kto nie ma, imparatus a pecunia. Za pieniądze wszystko, venalia auro, argento sunt omnia, pecuniae parent omnia, nil sine pecunia efficitur. Z pieniędzmi się żenić, pecuniam, dotem venari, aucupari,

pari, pecuniae conditionem sequi, pecunia conciliatrice nuptiis imminere.

Pienić się, spumare, spumas agere, exaestuare.

Pieniek (u zęba), radix, pes. Mamy z sobą na pieńku, malum habebis; est, quod tecum querar, quod mihi in te displiceat.

Pieniężny, numarius, pecuniarius; (2) (co ma pieniądze), pecuniosus, numatus, bene peculiatus; (3) (zyskowny), quaestuosus.

Pieniśty, spumeus, spumosus, spumans, spumatus.

Pieprz, piper; Indyiski, siliquastrum.

Pieprzniczka, capsula piperaria, piperis theca.

Pieprzny, (nimio) pipere conditus; (2) (drogi), percarus.

Pieprzyć, piperare, pipero condire; (2) magno vendere.

Pierdzić, flatum, crepitum emittere. Pierdzenie, crepitus ventris.

Piernat, torus (inferior) plumis differtus, culcita plumea.

Piernik, panis dulciarius, placenta mellita, libum mellitum; —rnikarz, dulciarius pistor.

Pierścień, anulus (gemmatus, gemmis, lapillis preciosis excultus, distinctus).

Pierścieniowy, —nisty, anulatus, anularis.

Piersi, pectus; (u kobiet), mamma, uber; dawać, praebere ubera, mammis admovere. Odstawić od piersi, ablactare, depellere lacte.

Piersisy, pectorosus; (iak niewiasta, it. d.), mammeatus, mammosus.

Pierszyć, (sypać się, wyskakować), np. Pierszą iskry, prosiliunt scintillae.

Pierw(ey), ante, prius; (day) iemu, ei primo; (2) (dawniey), olim.

Pierwiastek, (w Matem. kwadratowy, sześcienny), radix (quadrati, cubi). Pierwiastki, primitiae; primo nata, primi fructus; (2) exordium, primordium, principium.

Pierwiastkowy, —owo, (qui) ab initio, a principio, prim(it)us (fuit cet.).

Pierworód, natalium ordo, jus natale; (2) primo natus.

Pierworodny, primo natus, primo genitus; grzech, pravitas insita, labes naturae; malum, vitium propagatum, transmissum.

Pierwospy, (pierwszy, twardy sen), concubium, nox concubia.

Pierwotny, primus; (*w Gramat.*), primitivus.

Pierwszeństwo, praestantia, excellentia; (nad wszystkimi), principatus; mieć, antecellere, praestare aliis; przyznać, anteferre, anteponere, magis probare; potiorem (us), potiori loco habere. W tém ma pierwszeństwo, hoc (*ablat.*) praestat, melior, potior est ceteris, vincit ceteros.

Pierwszy, primus; (z dwóch) prior. Po pierwsze, pierwszy raz, primum.

Pierzchać, pavidum aufugere, proripere se, turpiter cedere; z placu, hosti terga dare.

Pierzchliwość, pavor, timor, trepidatio; (żołnierza), ignavia.

Pierzchliwy, pavidus, timidus, meticulosus, minus firmus; (żołnierz), ignavus; bydź, pertimescere, expavescere; —iwie, trepide, timide, pavide, haesitanter.

Pierze, penna, pluma; okryty, plumatus, pluma obductus; drzeć, plumas carpere.

Pierzga, (pierwszy wosk w pszczelniku), commosis; (drugi), pissoceros; (trzeci), propolis.

Pierzgać, (iak skóra od zimna), asperari, findi.

Pierzgnięta, (iabłka słodkie), melimela, mala mustea.

Pierznik, Pierzyna, culcita superior plumea, plumis differta.

Pierzyć, plumis spargere; się (iak ptaki), plumas ponere, plumis novari.

Pierzysty, plumeus, plumosus; (okryty pierzem), plumatus; (napchany), plumis differtus.

Pies, canis; (w kopalniach), arca metallica; (w warcabach), latrunculus. Typsie! canis! pessime! improbe! bellua.

Pięść, pugnus, palma compressa, manus in pugnum compressa. Iak pięść do nosa, pessime congruit, delphinum sylvis committas, fluctibus aprum. Pięścią w pysk dadź, pugno os percutere, malam ferire.

Pieścić, aliquem mollius habere, ei nimium indulgere, nimis indulgendo corrumpere aliquem; się z kim, blande aliquem habere, omni comitate fovere; z czém, molli articulo habere; się z mówieniem, verba tenero palato supplantare.

Pieścidło, crepundia; (2) delitiae, delitiolae, res in deliciis habita.

Piesek, catulus; (2) canis festivus; (w szachach), miles gregarius, latrunculus, pedes.

Pieśń, cantus, cantilena; nabożna, carmen sacrum, canticum, hymnus.

Pieśni, cantilenae collectae; nabożne, hymnorum liber, carminum sacrorum codex.

Pieszczoch, matri (patri) in deliciis, cui mater indulget, a matre corruptus.

Pieszczota, indulgentia, mollities.

Pieszy, pedes, pedestris; —szo, pedibus; isdź, pedestre iter facere.

Pięta, calx, calcanum; (2) pars posterior calceamenti.

Piętak, sextans floreni Polonici; (w Szląsku), teruncius, quadrans sestertii.

Piętnaście, quindecim; razy, quindecies. Po 15, quindeni.

Piętnasty, quindecimus, decimus quintus.

Piętno, Piętnować, zob. Piątno, —wać.

Piętro, contignatio; (w rusztowaniu it. p.), tabulatum.

Pietruszka, selinum, petroselinum, apium; (dzika), agrioselinum, apiaster.

Pigułka, pilula, catapotium, pastillus; zgryść, molestiam devorare.

Pigwa, malum (,pyrum) cydonium, cotoneum; (drzewo), malus cydonia; struthea.

Piiać, Pić, bibere, potare, haurire; za wiele, potui indulgere, largiter se invitare. Wcale nie piiać, non uti potu, abstinere potu. Pić czyie zdrowie, in honorem alicujus bibere. Twoie zdrowie piię, bene te!

Piialny (do picia), ad bibendum aptus, ad potum utilis, potulentus; (nie potabilis).

Piiak, —czka, potor, —trix; immodicus bibendi; (co wiele wina, wódki, piwa piie); vinosus; immodicus potator cerevisiae, sicerae; ebriosus, temulentus, helluo

Piiaństwo, temulentia. Skłonność do niego, ebriositas; skłonny, ebriosus.

Piiany, ebrius, potus, (od wina), vinolentus; (cokolwiek), saucius. Po piianu, temulentus, per temulentiam.

Piiar, scholarum piarum (magister).

Piiatyka, potatio, nullus potandi modus, immodicus vini (sicerae, cerevisiae) usus.

Piiawka, hirudo, sangui suga; morska, lampreda.

Pika, hasta, lancea, sarissa.

Pikieta, statio. Na pikiecie stać, stationem agere. Kto stoi na pik., stationarius.

Pikinier, hastatus, lacearius, sarissophorus, lanceа armatus.

Piła, (do tarcia drzewa), serra; (wielka), runcina; (2) (młyn), serrarrina.

Piłka, (do tarcia), serrula; (do grania), pila. Grać w piłkę, pilam jactare, excipere, agitare, mittere; pila jactanda, excipienda ludere.

Pilnik, lima. Pilnikiem obrabiać, limare; limam rei adhibere; eam sub limam revocare.

Pilno, propere, festinanter, celeriter; co robić, iśdź, properare.

Pilność, studium, streuuitas, opera, sedulitas, industria; diligentia.

Pilnować, aliquid attendere, observare, intentum esse alicui (rei); na co, observare aliquid; na kogo, captare adventum alicujus. Pilnować (pod strażą), custodire, servare; (2) custodiendum curare, in custodia habere.

Pilny, industrius, enixus, sedulus, gnavus; (uczeń), assiduus, frequens; (uważny), diligens, attentus, sedulus, cupidus; (2) (którego odłożyć nie można), urgens; non differendus, haud somniculose agendus, qui differi nequeat. To pilna iest sprawa, periculum est in mora; —lnie, enixe, gnaviter, strenue; (uważnie), sedulo, attente, cum cura, diligenter.

Piłować, (piłą), serra dividere, incidere, findere; (pilnikiem), delimare, lima perterere; zob. Pilnik.

Piłśń, coactile, pili coacti; lana densata, subacta.

Pinele, nuclei pinei, pineae.

Piołun, absinthium, apsinthium. Iak piołun (gorzki), peramarus.

Piołunkowe wino, apsinthites, vinum absinthio temperatum; wódka; sicera absinthiata.

Piórko, (do zębów), pinnula dentibus fodiendis. Iak piórko (lekki), pluma levior.

Piórnik, calamotheca; theca pennaria, scriptoria, calamis servandis.

Pióro, penna; (do pisania), calamus; trzymać, literas tractare. Wziąć się do pióra, ad scribendum accingi. Mieć pod piorem, parare, scribere, moliri, componere. Z pod iego pióra, illo auctore; ab eo scriptus, profectus; wiele dobrych i pięknych rzeczy wyszło, multa saluberrima ter eleganterque scripsit; multa ejus praeclara exstant. Pióro (u wiosła), palmula; (u roślin, np. u cebuli), stylus, thalus; (u kapelusza), penna, plumarium.

Pióropusz, crista. Z pioropuszem, cristatus.

Piorun, tonitru, coeli fragor; (uderzenie piorunu), fulminis ictus. W kogo piorun uderzył, fulmine ictus; w co uderzył, de coelo tactus. Iak od pioruna tknięty, attonito similis. Pioruny biią, fulminat; w co, fulmina feriunt (montes).

Piorunować, fulmina jaculari, mittere, jactare; (w mówieniu), intonare; aspere, graviter, vehementer declamare; verbis tremendis uti, percellere dicentem.

Piorunowy, fulminis (*genit.*), fulmineus; kamień, Piorunek, brontia, ceraunia gemma.

Piosnka, Piosneczka, cantilena. Piosnki (książka), cantilenae collectae.

Piramida, pyramis.

Piróg, pila cibaria, massa farta (aliqua re).

Pisać, scribere; pingere, ducere, exarare literas. Pisywać, scriptare, scriptitare Pisać dla wprawy, literarum formas propriis ductibus lineare, exercere manum ad elegantem picturam literarum. Pisać się na co, (zgadzać się), probare; descendere in conditionem, uti oblato; audire, admittere aliquid; zob. Pochwalić (2).

Pisanie, scriptio, scriptura; calami, scribendi usus. Podczas pisania, inter scribendum; dał mi, scribenti obtulit, dedit; wyszedł, me scribente exiit. Do pisania (służący), scriptorius. Piękne pisanie, calligraphia.

Pisanka, ovum pictum, distinctum, variegatum, coloribus excultum.

Pisarczyć, scriba, amanuensis; bydź u kogo, scripturae operam alicui accomodare.

Pisarski, scriptorius, literarius. Znaki pisarskie (*w Gramat.*), notae orthographicae.

Pisarstwo, (Urząd), scriptus, scribae (publici) auctoritas.

Pisarz, scriba; (Urzędnik), scriba publicus, magister scripturae. Pisarz przy kasie, przy cle, scriba quaestorius, portorii; Sądowy, scriba praetorius. Pisarzem bydź, scribae officio fungi; przy kasie, scriptum quaestorium facere.

Pisia, (materya do iedwabney podobna), pannus pseudo-sericus.

Pisk, pipitus; na fuiarce, cantus tibiae; —skać, zob. Piszczeć.

Pisklęta, (aves) pipilantes.

Piskliwy (głos, vox) exilis, flebilis, tenuis, pipiens, acuta praeter modum.

Piskorz, ophidion, alabates.

Piśmienny, scriptorius; (2) (pisany), scriptus, literis consignatus.

Pismo, scriptura, scriptum; twoie, a te scriptum. Na piśmie, literis consignatus.

Pistolet, telum pyrium minimi modi; pyrobolum manuarium, equestre. Na pistolety wyzwać, provocare,

care ad pugnam per glandium ictus, glandium ictibus decernere velle. Taki poiedynek, pugna pyrobolaria singularis.

Piszczałka, tibia; (w organach), fistula; (z trzciny), arundo, calamus, cicuta.

Piszczel, (w rękach), os brachii; (u góry), ulna; (u dołu), radius; (u nóg), fistula.

Piszczyć, pipire, pipilare; (w spiewaniu), acutum canere praeter modum, aeternum cantum trahere.

Piwnica, cella; —wniczny, cellarius; cellae (vinariae) curator, custos, praefectus.

Piwo, potus e frumento, cerevisia. Na piwo (trinkgeld), mercedula, corollarium. Iśdź na piwo, tabernam cerevisiariam adire; cerevisiam potatum ire.

Piwonia, paeonia, glycifide.

Piwowar, cerevisiae coquendae peritus, potûs e frumento decoctor.

Piwowarstwo, ars cerevisiae coquendae, potum e frumento eliciendi.

Piżmo, moschus.

Plac, locus, spatium; (2) area, campus, planum, locus patens; (do zabaw, cwiczeń), gymnasium, palaestra; do ieżdzenia, hippodromus Na placu zostać, cadere, interfisi.

Płaca, merces; (2) solutio.

Płacić, solvere (gotowizną, ex arca); komu, expedire aliquem; należytość, numerare pecuniam; solvere debitum; quod debebatur, reddere; naprzód, repraesentare pecuniam; in antecessum reponere, cui quid debetur. Płacić (wypłacać) długi, nomina solvere; exsolvere, expedire aes alienum. Bydź w stanie zapłacenia, solvendo (parem) esse. Niewdzięcznością płacić, mala pro beneficio reddere; malis beneficia remunerari. Tak to płacą (niewdzięcznością) za dobroczynność, si quid benefacias, levior pluma est gratia.

Placek, libum, placenta.

Płachta, velamen crassius cannabinum.

Płacz, fletus, lacrymae; (głośny), ploratus, ejulatus; (dzieci), vagitus. Z płaczem, flens, lacrymans, lacrymabundus. Od płaczu mówić nie może, prae lacrymis fari non potest; fletu vox intercluditur. Od płaczu utrzymać się trudno, lacrymis non temperes, lacrymae vel invito erumpunt. Do płaczu pobudzić, lacrymas excutere, elicere alicui, ad fletus perducere aliquem.

Płaczek, plorator. Płaczka (naięta na pogrzeb), praefica, funeraria.

Płaczliwość, natura ad flendum prona, mollis ad fletus.

Płaczliwy, lacrymosus, lacrymis male temperans; —wie, flebiliter, miserabiliter.

Plaga, verber, plaga, ictus; dostać plagi, caedi, vapulare.

Płakać, flere, lacrymari, (re), lacrymas fundere; (głośno), plorare, ejulare, exululare; nad czém, illacrymare (i) rei; cum lacrymis, flentem videre, audire aliquid. Płakać (iak dziecko), vagire. Iak dziecko płacze, in fletus effunditur; effuse, largiter lacrymat(ur).

Plan, ratio, modus, ordo, forma, formula, designatio, descriptio; (2) (układ), consilium, designatio; ułożyć, rem, rei ordinem designare, describere; odmienić, rem aliter, alia ratione instituere; aliter agere, atque instituëris. Plany pomieszać, consilia, rationes, universam rationem turbare, vertere.

Planeta, planetes (a); stella erratica, inerrans.

Planirować, (kleiem napuszczać papier), firmare, roborare, imbuere aqua glutinata; nitorem addere chartae.

Plącać, pedibus argutari, prosultare locum; zob. Tańcować.

Plask, zob. Klaskanie; —kać się, (w wodzie), zob. Pluskać się.

Płask, planum. Na płask, in plano.

Płaski, aequus, planus, depressus; —ość, planitudo, planum; —ko, aequabiliter.

Płaskonos, (czapla biała), platea, platepla.

Plaskur, Proskur, libum rotundum.

Plaster, emplastrum, malagma; (do przykładania), cataplasma, splenium; przyłożyć, cataplasmate tegere Plastr miodu, favus.

Plący, pedum argutatio, saltatio.

Płaszcz, pallium. W płaszczu, palliatus; pallio involutus, velatus. Płaszcz kobiecy, amiculum, velamen. Płaszczyk, palliolum; (2) species, color, excusatio.

Płaszczka (ryba), rhombus, passer.

Płaszczyć, in planum deducere, aequare, complanare; się, extendi, deprimi; przed kim, abjicere se apud aliquem, ei serviliter obtemperare.

Płaszczyzna, superficies. Na płaszczyznie, in plano, in summo.

Płat, zob. Czynsz, Lichwa; —tek, panniculus.

Płatać, implicare, involvere; się, (pod nogami), officere, obstare, impedimento esse (eunti).

Płatać (rybę), secare, consecare; figle, ludos dare.

Płatnik (w woysku), quaestor militaris; qui dat stipendia militibus.

Płatny, pro quo solutum, satisfactum est; (2) solvendus, qui solvi debet; robotnik mercenarius.

Pław, (co się w wodzie rodzi i pływa), aquatile. W pław (przebydź), nando.

Pławić, proluere, mergere, in aquam compellere.

Płaz, pars plana; pałasza, gladius obliquus, transversus.

Płazować, transverse gladio pulsare, percutere, verberare.

Pleban, sacrorum curator, coetus sacri antistes; parochus, concionator.

Plębania, parochia, paroecia, coetus curae alicujus creditus. Plebanią dostać, sacris curandis praefici; accipere curam sacrorum, coetus sacri; mieć, sacra alicujus loci curare; coetum sacrum regere; ma, ei creditus est coetus sacer; dadź, munere sacro ornare, sacrorum curam (loci alicujus) committere.

Pleć, runcare, eruncare, herbas evellere, sarrire, herbis inutilibus purgare.

Płeć, sexus; (u Gramatyków, *genus* masculinum, feminum, neutrum). Płeć piękna,

piękna, vultus bellus, nitidus; (2) feminae generosae.
Plecionka, textum.
Pleczysty, lacertuosus.
Plemie, genus, progenies, stirps.
Plenipotencya, —potent, zob. Pełnomonictwo, —cnik.
Plenność, ubertas, bonitas (agri).
Plenny (wziarna), uber; (rola), fecundus, fertilis.
Pleść, plectere, contexere, conserere; włosy, colligere, componere, religare, nodare; (2) (nic do rzeczy), somniare, ineptire, nugari, garrire, fabulari; (3) dicta foris eliminare, enuntiare, eloqui.
Pleśń, mucor, situs, caries.
Pleśnieć, mucescere, situm ducere, mucorem contrahere, situ corrumpi, mucere.
Plet, lignorum per flumen decursus; (2) ligna flumine demissa.
Pletwa, pinna, brachium, pinnula.
Plewa, palea, acus, gluma.
Plewidło, sarritio, runcatio; (2) herbae inutiles, evulsae, zizania (*plur.*).
Pliszka, (ptak), motacilla; Pliszki (do grania), bacilli dissecti. W pliszki grać, bacillos jactare.
Płocho, petulanter, proterve, improbe, leviter, temere.
Płochość, protervia, petulantia, lascivia, levitas, animus temerarius.
Płochy, levis, petulans, lascivus, protervus, procax.
Płocica, (ryba), alburnus, rubellio, erythrinus.
Płóciennik, linteo, textor lintearius; (2) lintearius (venditor), linarius.
Płócienny, lineus, linteus.
Płód, fructus; (ludzki), partus; (zwierząt), fetus; niedonoszony, partus inchoatus.
Płodność, fecunditas; (roli), fertilitas, ubertas, bonitas; (roślin), feracitas.
Płodny, fecundus, fertilis, uber; grunt, solum uber, pingue; ager laetus, utilis.
Płodzić, procreare, progenerare; sobolem, fetum facere.
Płomień, flamma. W płomieniu, ardens, flagrans; (bydź), ardere, flagrare.
Płomienisty, flammeus, flammans; ięzyk, flamma.
Płomyk, (ziele), phlox; (kamień drogi), phlogontis.
Plon, fructus (largus, benignus); (2) praeda.
Plondrować, spoliare, diripere, exspoliare (locum); praedari in loco, ex loco.
Płonąć, (iak rola), sterilescere, sterilem fieri; ogniem, incendi, inflammari, flammam concipere.
Płonka, (szczep), surculus insitus.
Płonny, sterilis, infecundus, malignus; (2) sine effectu, sine fructu, vanus, irritus.
Płoszyć, strepitu terrorem incutere; deterrere, depellere.
Płot, sepes, septum; (mały), sepicula; robić, sepem praeducere loco; locum circumdare septo.
Plotka, (co plecie, wyiawia wszystko), garrulus, a; famigerulus, a; -tki, famigeratio; sermones improbi, leves, inanes, aniles; calumniae; robić, falsos sermones serere. Plotka, (plecionka) textum.

Płótno,

Płótno, linteum, pannus linteus; gdzie ie robią, lintearia officina.
Ploty kobiece, zob. Warkocz.
Płowieć, flavescere, flavere; (iak kolor iakikolwiek), evanescere, fugere, languescere.
Płowy, flavus, subflavus; tenuiter, languide flavens.
Pluć, spuere, exspuere, despuere; krwią, sanguinem ejicere; komu w oczy, in frontem alicujus spuere, os conspuere alicui. Plucie, sputum ejectum.
Płuca, pulmo, pulmones; dobre, laterum firmitas; mieć, spiritu valere.
Płucowy, pulmonarius, pulmonalis; wrzód, pulmonum exulceratio.
Pludry, braccae laxiores, sinuatae, fluentes.
Pług, aratrum; (żelazo), dens, culter aratri.
Plugastwo, immundities, spurcities, foeditas, sordes, illuvies, paedor, impuritas.
Plugawić, inquinare, spurcare, maculare, foedare, contaminare.
Plugawiec, homo foedus, spurcus, impurus.
Plugawy, —wo, foedus, e; sordidus, e; paedore obsitus, immundus, e.
Płukać, lavare, eluere, abluere; (usta), aqua purgare.
Plusk, cauda piscis; (2) Pluskanie wody, pitilysma, sonus aquae fluctuantis.
Pluskać, aliquid cum strepitu fundere; się (w wodzie), aquam agitare strepitum edere aquam; verberando, agitando. Pluskanie, aquae agitatio.
Pluskwa, cimex. Woda na pluskwy, aqua cimicibus fugandis.
Pluszczyć, sonare, fremere fluentem, cum sonitu effluere.
Płużyć, florere, vigere; bene se habere (aliquo loco).
Plwać, zob. Pluć. Plwalnik, zob. Spluwaczka.
Plwociny, sputum; oris excrementum, purgamentum.
Płynąć, (iak płyn), fluere, manare; po wodzie, per aquam vehi, ferri vi aquae. na statku, navi ferri, vehi; navigare; (dokąd), nando, (na statku), nave petere locum. Płynąć (iak mowa, wiersze), apte, molliter cadere. Płyną mu wiersze, non laborat in versibus pangendis, facile fundit versus.
Pływać, nare, natare; (po wierzchu), supernatare, obnatare, innatare.
Pływacz, natator, nandi peritus, usu natandi subactus.
Pływanie, natatus, nandi usus.
Pniak, truncus, caudex.
Po, post. Po skończonéy robocie, finito, absoluto opere. Po cudzoziemsku, peregrinum in modum. Po królewsku, po oycowsku, regio more, paterna pietate; ut regem, patrem decet. Po równéy części; aequis partibus. Po dachu chodzić, per tectum ambulare; po gorach, polach, in montibus degere; peragrare, perambulare montes, campos. Po kim mówić, succedere orationi alicujus; eum excipere loquentem, sermone subsequi. Po iednemu wołać, singulatim, singulos vocare. Po sto dukatów na rok, centum aureos in annum. Po prawéy stronie, ad dextram, a dextra. Po razu każdy, singuli semel. Po

roku

roku panowali, annuis vicibus regnum habebant. Po póty, hactenus, ad hunc locum. Po kolana, it. d. genuum, crurum tenus. Po części, partim, ex parte. Już po nim, occidit, interiit, nullus est, nulla spes est.

Pobielić, dealbare, albo inducere; srebrem, argento tegere, excolere; cyną, stanno obducere; (wewnątrz naczynie), stannum incoquere, stanno incrustare.

Pobielanie, dealbandi opus; (cyną), stannatio; (srebrem), incrustatio ex argento.

Pobiiać, czego, tundere, pulsare; dach, domum scandulis contegere, tabulis tegere; (gdzie niegdzie), tectum reficere; (całkiem), domum tecto munire; beczkę, dolium circulis firmare, adstringere, circumdare, vincire; orbes circumagere, circumponere dolio. Pobić się, pugnis rem agere. Pobili się, pugna mota, certamen ortum est inter eos; ad pugnam res venit.

Pobłażać, indulgere nimis alicui, ejus vitia sustentare; indulgenter, non acerbe, lenius agere cum aliquo; ejus peccata dissimulare. Pobłażanie, lenitas, clementia.

Pobliski, propinquus, vicinus, conterminus. W pobliskości, in propinquo, in vicinia, in confinio; leży, haud procul, haud longe abest; haud multum distat.

Poboczny, a latere, ex transverso; uderzenie, ictus ex obliquo, in obliquum.

Poboiewisko, pugnae locus, ubi pugnatum est.

Pobór, reditus, vectigal, quaestus; (2) (podatek), tributum, vectigal, pensio.

Poborca, quaestor, exactor tributi, coactor pecuniae publicae, qui exigit tributum.

Pobożność, pietas, religio, Dei reverentia; (2) (udawana), ficta pietas, species pietatis, choragium.

Pobożny, —żnie, pius (e), religiosus (e), sanctus (e).

Pobrzeże, locus ripae vicinus. Pobrzeżny, zob. Nadbrzeżny.

Pobudka, causa, ratio (zob. powód); (2) (żołnierska) classicum matutinum; sonus tympani matutinus; bić, trąbić, excitare milites classico matutino.

Pobudzać, excitare, concitare, incitare, impellere aliquem, ejus animum impellere ad aliquid; cupiditatem alicui injicere; (do pracy it. d.), hortari, stimulare, invitare, vocare, trahere; do gniewu, irritare, efferare, exasperare.

Pobydź, cokolwiek, non diu manere, morari, sedere, haerere.

Pobyt, commoratio. Podczas iego pobytu, dum hic manet, commoratur.

Pocałować, osculari, suavium dare, osculum ferre; ziemię, terram osculo contingere.

Pocałowanie, osculum, basium, suavium, suaviolum.

Pocenie się, sudatio.

Pochlebca, adulator, assentator, palpator; (iak dzieci), blandus, blandiloquus, blandulus.

Pochlebiać, adulari, assentari, palpari; (dla przypodobania się), lenoscinari alicui; (karesować), blandiri; aliquem permulcere.

cere. Pochlebiałem sobie, spes me tenebat, lactabat; że go zobaczę, fore sperabam ut eum viderem.

Pochlebny, —nie, adulatorius (e), assentatorius (e); (2) (miły), gratus, exoptatus; (3) (honor czyniący), amplus, honorificus (e), decorus (e). Pochlebne wyrazy, blandiloquentia, blanditiae, blandimenta, blanda verba.

Podchlebstwo, adulatio, assentatio. Przez pochlebstwo, ambitiose, adulatorie, per assentationem. Bez pochlebstwa (ci mówię), citra ambitionem, ambitione remota, ex animo, vere; non quod auribus (tuis) detur.

Pochłonąć, devorare, deglutire; (iak woda), haurire, mergere.

Pochmurno, coelum nubilum, aër nubibus intentus; robi się, nubes colliguntur, coelo intenduntur; nubibus inducitur coelum, intenditur aër.

Pochmurny, nubilus; (dzień), turbidus; (niebo), obscurus, nubibus intentus.

Pochód, ortus, origo.

Pochodnia, lampas (z wosku) cerata, (ze smoły) picata.

Pochodnik, (co robi pochodnie), facularius, cerarius; (co nosi), daduchus, facularius.

Pochodny, derivatus; (w *Gramat.*), derivativus.

Pochodzić, nasci, fieri, effici, oriri, proficisci; (od kogo), natum ex—, ortum, editum esse ab aliquo; (iak wyraz), repeti, duci, descendere. Zkąd to pochodzi? quî fit? quid eausae est? Ztąd pochodzi, ita, eo fit; całe nięszczęście, haec nimirum est causa, origo, hic fons mali; ex hoc fonte manat, redundat. Ztąd poszło, hinc factum est, inde venit. Pochodzisz z rok w tćy sukni, totum annum uteris hac veste.

Pochop, materia; opportunitas. Ztąd wziął pochop do mówienia, ea occasione, opportunitate usus, dixit; ea res dicendi materiam praebuit.

Pochować, abdere, abscondere, occultare; (2) (umarłego), zob. Grzebać.

Pochrzepcizna, petimen.

Pochwa, vagina. Z pochwy dobydź, evaginare, nudare, stringere, vagina eripere.

Pochwała, laus, laudatio, commendatio, praeconium, collaudatio.

Pochwalić, collaudare, condecorare, ornare; (potwierdzić), comprobare, approbare aliquid; subscribere, calculum addere, adjicere alicui.

Pochyłość, declivitas, proclivitas, devexitas.

Pochyły, declivis, devexus, pronus. Na pochyłe drzewo, i kozy skaczą, ut quisque est tenuissimus, ita fere est injuriae maxime opportunus.

Pociąg, vis, impetus; natury, desiderium naturale, studium insitum.

Pociągnąć, trahere, ducere.

Pocić się, sudore manare, fluere; (nad czém, np. nad robotą trudną), vexari

xari aliqua re, probe exerceri; calescere, aestuare.

Pociecha, solatium, solamen, levamen, consolatio. Na pociechę, quod solatur (te), quod levet sollicitudinem. Doczekać się pociechy po dzieciach, materiam laetandi habere liberos, in liberis; gaudium videre e natis; in suum gaudium eos educasse. Będziesz miał z niego pociechę w czasie, erit olim, unde gaudeas.

Pocierać, confricare, perfricare.

Pocieszny, consolabilis, solatii plenus; (2) delectabilis, jucundus, laetus.

Pocieszyć, erigere, solari; solatio levare, firmare; solatium praebere; się czém, solatium capere ex re. To mnie pociesza, hoc me solatur, erigit.

Pocieszyciel, consolator.

Pocisk, jactus; (2) telum missile, jaculum; (3) ictus.

Począć, incipere, ordiri, coepisse; zob. Zacząć; (płód), concipere. Cóż ia z nim (z tém), poczne? quid eo faciam? quomodo utar illo? qui usus rei? Nie wiem, co z tém począć, nescio quid agam; non video, quî rem explicem, expediam.

Początek, initium, principium, exordium, primordium, origo. Początki, elementa, prima praecepta, (prima) rudimenta. Na początek, auspicandi causa. Początek (książki), frons (libri); mowy, limen, ingressus, exordium. Od początku do końca, a primo ad extremum, a capite ad calcem.

Poczciwie, honeste, probe; żyć, recte, sancte, sine nota vivere, agere.

Poczciwość, honestas, liberalitas, integritas, probitas, sanctitas.

Poczciwy, probus, liberalis, honestus, sanctus, integer; niewiasta, casta, pudica; imie, (bona) fama, fides, existimatio.

Poczęcie, conceptus, conceptio.

Poczekać, exspectare; z czém na kogo, rem differre, sustinere, integram relinquere in gratiam alicujus, in adventum ejus, dum veniat, adsit. Poczekay ieno, (w złem rozumieniu), mane dum; malum habebis.

Poczęsne, (podarunek), honor, lautia; (2) epulae, convivium.

Poczet, (świta), comitatus, comites, grex, cohors; (2) numerus, coetus.

Poczta, cursus publicus, vereda publica; wozowa, vehiculum publicum; konna, cursores publici. Extrapocztą iechać, uti cursu extraordinario, avehi vehiculo extra ordinem. Przez pocztę posłać, vehiculo, equo, cursu publico perve-hendum, perferendum committere, curare; transmittere per cursores publicos. Pocztą przybydź, advehi, venire cursu, vehiculo publico. Dyrektor poczty, primus publici cursus magister per provinciam. Dyrektor poczt, comes rei vehicularis, qui principem habet locum cursus publici curandi.

Pocztarz, (Postylion), cursor publicus; veredarius.

Poczt-

Pocztmayster, —mistrz, cursus publici, rei vehicularis, vehiculorum publicorum praefectus; qui rei vehiculari praeest, exercet, curat cursum publicum.

Poczuć, sentire, percipere; affici re; (2) odorari, odorem percipere. Poczuwać się do winy, agnoscere culpam. Poczuwam się do tego, scio id mea culpa factum.

Poczwara, monstrum, portentum (hominis).

Poczworny, (z czterech złożony), quaternarius; (2) (czworaki), quadruplex. Poczworny cug koni, quadrijuges equi; wóz, quadrigae, quadrijugus currus; (2) quatuor hominum capax.

Poczytać, aliquantisper legere; za co, censere, aliquo loco habere.

Pod, sub, subter, infra; górą, monti subjectus; ręką, prae manibus, in manibus. Pod obcém imieniem, alio, falso nomine. Pod ten czas, per id tempus, interea, interim, inter haec, dum ea geruntur. Pod pozorem, per speciem, ea specie. Pod iednem prawém żyć, pari jure vivere, aequo jure uti (cum aliquo). Pod przysięgą, jurejurando interposito. Pod panowanier. Iana III., Joanne tertio regnante. Pod dach weyśdz, succedere tecto, subire tectum.

Podadź, tradere, porrigere; (sposobność), suppeditare, subministrare, praebere, dare; (do Urzędu kogo), commendare, nominare; się, petere; na obmowę ludzi, venire, incidere in sermonem hominum, sermones multitudinis subire. Podadź plan do roztrząśnienia, proponere, dijudicandam, examinandam offerre, subjicere formulam; proiekt, conditionem ferre; suadere, auctorem esse; prozbę (notę), do kogo, offerre libellum.

Podagra, podagra, pedum dolor; dostać, mieć, pedibus capi, laborare.

Podal, distantia, intervallum; o podal, longe, in longinquum.

Podanie, traditio, tradita consuetudo, mos traditus.

Podarek, —runek, donum, munus; (kościołowi), donarium; (na nowy rok), strena; zrobić, donare aliquem re, rem alicui. W podarunku, dono, donum.

Podarować, donare, dono dare.

Podatek, tributum, vectigal, pensio; dobrowolny, collatio; dawać, tributum pendere, vectigalem esse, vectigal conferre; nałożyć, imponere; wybierać, exigere.

Podbić, gwoździami, clavos subdere, clavis firmare; komu oczy, gębę, livore decolorare vultum, oculos; sugillare facies; pod moc, subigere, subjicere sibi, subjugare, in ditionem ac potestatem suam redigere. Podbicie, subactio; oczu, sugillatio.

Podbierać (iak rzeka, podrywać brzegi), lambere, stringere littora; miód, eximere, auferre, promere mel; favos eximere, demetere, castrare.

Podbrodek, mentum; Kto ma wielki, mento.

Podbu-

Podbudować, substruere. Podbudowanie, (budynek), substructio, fultura.

Podbudzić, stimulare, concitare, impellere. On mnie podbudził, eo impulsore (feci).

Podburzyć, incitare, instigare, inflammare, exstimulare, impellere, incendere ad aliquid.

Podchlebca, -biać, -buy, it d., zob. Pochlebca, it. d.

Podchmielić sobie, inebriari; crapulam ducere, colligere; turbari, mergi, madescere mero. Podchmieliwszy sobie, ebrius, temulentus, saucius, vino gravis.

Podchodzić, subire, succedere, suggredi; (2) (oszukać), circumvenire, decipere, circumscribere.

Podchorąży, signifer.

Podchwytywać (w mowie), captare loquentem; aucupari verba alicujus.

Podchwytliwy, —tywacz, qui voces aucupatur, haeret in singulis verbis; captiosus.

Podchwytywanie, aucupium, captatio verborum.

Podciąć, drzewo, korzeń, subputare, succidere arborem; subsecare radices.

Podciągać, subjicere, subtendere.

Podciekać, subterfluere.

Podczas, (*paepos.*), obiadu, inter coenam, inter coenandum; woyny, inter arma, manente bello; kazania, dum concio habetur, peragitur; moiey bytności, dum ibi moror, ago; koncertu, dum concentus editur. Podczas, (*adverb.*), zob. Czasem.

Podczaszy, picerna, pocillator, ad cyathos.

Podczos, prototomus, cyma.

Poddadź, subjicere, subdere; co, tradere, dedere; się komu, dare se in potestatem alicujus; ei se submittere, addicere; (iak miasto nieprzyiacielowi), in deditionem venire; smutkowi, gniewowi, succumbere dolori, irae indulgere; co pod czyi sąd, dijudicandum offerre, alicujus judicio subjicere.

Poddaniec, (co się poddał), dedititius.

Poddaństwo, servitus; (na wsi), mancipium.

Poddany, subjectus; sub potestate, imperio alicujus; (na wsi), solo (glebae) adscriptus; mancipatus; bydź, alicujus imperio subesse, ei parere.

Poddasze, summa domus, locus sub ipso tecto.

Podeptać, proterere, obterere, proculcare; (pedibus) conculcare.

Podeptanie, conculcatio, proculcatio, obtritus.

Podesłać, substernere, supponere, subdere.

Podeszły, provectus, progressus aetate; annosus.

Podeszwa, (u nogi), planta, pes aversus, imum pedis; (u obuwia), solea.

Podeymować, (co z ziemi), tollere, (co się upuściło), resumere, reprehendere; karę, poenas dare, luere, subire; wiele pracy, subire, capere, tolerare laborem, laboris pericula obire. Wiele podiąłem (wtém) pracy, multi sudoris, operis fuit; non sine magno labore id perfeci. Podiąć się czego, suscipere negotium; sperare se perficere posse aliquid, parem se credere operi; se aliquid facturum promittere; operi se offerre.

Podeyrzany, suspectus, male notus, suspicione adspersus; bydź, suspicione premi, in suspicionem venire, in suspicione esse.

Podeyrzenie, suspicio. Mieć w podeyrzeniu, suspectum habere. Wpaśdź w pod., semet suspectum reddere, in suspicionem venire.

Podeyrzliwość, animus ad (male) suspicandum promtus.

Podeyrzliwy, suspiciosus, suspicax, ad suspicandum promtus; —wie, suspicose.

Podeyście, fraus, dolus, fallacia; circumscriptio.

Podginać, attollere, tollere, substringere.

Podglądać, sursum spectare, suspicere; (kartę, w grze), furtim inspicere.

Podgórze, regio montibus subjecta, submontanus tractus; (2) jugum, radices montis.

Podhetmani, legatus, a belli duce proximus.

Podiadek, (robak korzenie gryzący), rauca.

Podiazd, expeditio, excursus.

Podieśdź sobie, cibo satiari, ad satietatem edere.

Podiczdzać, pod miasto, accedere ad urbem; pod most, equo, curru pontem subire.

Podkanclerzy, quaestor palatii secundi loci, adjutor scribae principalis.

Podkarmić, mediocre pabulum praebere; (2) ad certum tempus alere.

Podkasać, succingere, subducere vestem (sibi, alicui).

Podkład, suggestus, (um); (pod siodło), stratum.

Podkładać, subdere, supponere, subjicere, substernere.

Podkładka, (pod papier, pisząc), quod chartae subjiciatur, cui chartam imponas.

Podkolanek, poples; (poduszeczka), genuale.

Podkomorzy, cubicularius, cubiculi principalis arbiter admissionalis, admissionum magister; claviger; ziemski, praefectus finium regundorum.

Podkoniuszy, stabuli magister secundi loci.

Podkop, cuniculus; nik, cuniculator, cuniculorum agendorum artifex.

Podkopywać, suffodere; się gdzie, cuniculos agere; cuniculis subruere.

Podkowa, solea ferrea. Podkówka (do bótów), ferrum caligis muniendis.

Podkować, konia, calceare jumentum, soleam jumento inducere; obuwie, calceamenta ferro (gwoździami, clavis) munire, firmare.

Podkreślać, subnotare; —anie, subnotatio.

Podkup, licitandi certamen.

Podkupować, plus altero licitari, alterum vincere licitando; się, suammet licitationem temere intendere; z kim, certatim licitari, licitando certare.

Podkurzyć, suffumigare.

Podłazić, subire, subrepere; (2) flexo corpore transire.

Podle, vicinia, domus adjacens. W podle, in vicinia, in propinquo, in vicinitate. Podle (*praepos.*), zob. Przy.

Podlegać, alicui parere; sub imperio esse alicujus; ejus potestati subesse, ejus imperio,

perio, dominatu teneri; (2) substerni, subjacere alicui rei.

Podległość, officium, necessitudo; ut alicui sis obnoxius, in officio continearis.

Podległy, subjectus alicui, qui ab aliquo pendet, (est) sub ejus imperio.

Podlewa, jus, jusculum, sorbitio; robić do czego, jure condire cibum.

Podlewać, (aquam) suffundere alicui (rei); (kwiaty), rigare, irrigare.

Podlizować, (iak rzeka), zob. Podbierać.

Podło, humiliter, illiberaliter, sordide.

Podłoga, (ziemia), solum; (z deszczek), tabulatum; (posadzka), pavimentum.

Podłość, humilitas, ignobilitas, obscuritas (generis); (2) (rzeczy), vilitas, tenuitas, nullum pretium, nulla dignatio; (3) nequitia, improbitas.

Podług, ad, pro, secundum; upodobania, ad arbitrium; zdolności, możności, pro virili parte, prout façultas ferat; natury (żyć), secundum naturam, convenienter naturae; swego zwyczaiu, more suo, ut solet; mego zdania, ut mea fert opinio; ut mihi quidem videtur; gatunków (spisywać), generatim; zdania Cycerona, Cicerone auctore; siebie o innych sądzić, ex se alios judicare.

Podługowaty, oblongus; (i okrągły razem), teres.

(w) Podłuż, in longum.

Podmiot, (*iak niektórzy chcą, zamiast Subiekt*), cui aliquid tribuitur, (subjectum).

Podmówić, stimulare, incitare, impellere.

Podmurować, substruere, infra munire, firmare.

Podmurze, pomoerium.

Podmykać, admovere, propius ponere; się, admoveri, propius accedere.

Pedniebie, divum; locus in aperto, sub dio.

Podniebienie, palatum, palatus.

Podniecać, do czego, adducere, inducere, impellere; ogień, succendere; suscitare flammam.

Podnieta, stimulus, incitamentum.

Podnosić, (w górę), (at)tollere, (al)levare; (co upuszczonego), resumere, reprehendere; (co wywróconego), excitare, rectum statuere, sistere; (kogo, co upadł), attollere, erigere, allevare. Podnieś mnie, manum porrige, qui surgam. Podnosić sukni, colligere, substringere; bunt, tumultuari, res novas moliri; oręż przeciw komu, aliquem bello lacessere. Podnosić się, attollere se; attoli, erigi, surgere.

Podnóżek, scabellum, hypopodium, pedum fulcrum; (w listach, plane tibi addictus).

Podobać, sobie co, regaudere, delectari; aliquid expetere, libenter facere, videre, cet.; się, placere, arridere, gratum esse, probari. Ieżeli ci się podoba, si ita videbitur, si libet. Gdzie, kiedy ci się p., ubi magis prebaveris, quando visum fuerit. Iak ci się tam podobało? ut visus locus? libenterne ibi fuisti? Chcieć się podobać, assensum, gratiam captare; wszystkim, nullius animum laedere velle. Nie podoba mi się to, non probo, displicet. Tak mi się podobało, sic collibuit, sic visum est.

Podobieństwo, similitudo, convenientia; do prawdy, probabilitas, veri similitudo.

Podobno, sane, haud dubie, ut videtur; byłeś u mnie, ni fallor, apud me fuisti.

Podobny, similis; do prawdy, verisimilis; vero similis, haud absimilis vero. Podobna do prawdy (rzecz), a vero non abhorret; zdaie mi się, facile inducor, ut credam; mihi fit credibile. Podobny (co bydź może), potis, qui (fieri) potest. Czy to podobna? fierine potest? aby kto był tak nieludzkim? adeone inhumanum esse quemquam? Nie podobna tego zrobić, nulla est conditio, ratio rei hujus efficiendae. Podobnie, similiter; simili modo, ratione.

Podogonie, (u konia), postilena.

Podołać, sufficere; esse oneri ferendo, operi perficiendo, tractando; rem sustinere posse.

Podołek, sinus, gremium.

(Na) Podorędziu, zob. (na) Podręczu.

Podorywać, leviter inarare, levi sulco suspendere, terram proscindere; (2) aratro subruere.

Podosek, (żelazny, u wozu), lamina ferrea axi subjecta, ferramentum axi affixum.

Podozorze, glandium, glandula.

Podpadać, subjici, infra aliquem (id) cadere; kogo (prosząc o pomoc i t. d.), confugere ad aliquem, ad fidem alicujus; auxilium ab aliquo petere; (2) zob. Popaśdź.

Podpał, esca, nutrimentum ignis, alimentum flammae. Na podpał, quo ignis excitetur.

Podpalić, suscitare ignem; succendere (lignum); dom i t. d., ignem subjicere tectis, incendium excitare consulto. Kto podpala, (Podpalacz), incendiarius.

Podpaść, pinguefacere; się, pinguescere, distendi. Podpaśdź, zob. Podpadać.

Podpić sobie, ad satietatem bibere; (2) plus justo potare, largius sese invitare.

Podpierać, fulcire, firmare, suffulcire; się, inniti aliquare; kiiem, baculo niti, subniti; (w chodzie), gressum fulcire; pod boki, subnixum incedere, adstare; głowę łokciem, cubitum supponere capiti, cubito caput fulcire. Podparłszy się, (pod głowę), suffultus, effultus cubito; (pod boki), subnixus.

Podpiersic, (rzemień u koni), antilena, averta, phalerae.

Podpiły, temulentus, appotus, (vino) turbatus, saucius.

Podpinać, accingere; konia, equum loro cingere; vinculum constringere; się, accingi (re).

Podpis, subscriptio, subsignatio; (2) nomen subscriptum.

Podpisać, (u spodu napisać), subjicere, subscribere; się, subscribi; nomen suum adscribere, subscribere

scribere literis; co, nomine subscripto firmare. Podpisany (np. patent, wexel), nomine subjecto firmus; (osoba), subscriptus, infra scriptus. Ia niżey podpisany, ego, qui infra nominor, cujus nomen hic subjectum legitur.

Podpisarz (sądowy), scriba praetorius secundi loci; secundarum partium scriba.

Podpiwek, cerevisia secundaria.

Podpłomyk, panis ad flammam coctus.

Podpoić, inebriare, plus justo bibendum dare, praebere; onerare (mero).

Podpółkownik, sub-chiliarchus, alter a chiliarcho, prochiliarchus; (u konnicy), alter a praefecto; praefecti optio, vicarius.

Podpora, fulcrum, columen, fultura; (starości i t. d.), subsidium, praesidium, columen.

Podporucznik, succenturio secundi loci.

Podprefekt, praefectus provincialis; —ura, praefectura provincialis.

Podprzeor, antistes, magistri coenobii optio, vicarius.

Podpuszczać, mleko, cogere, coagulare.

Podrastać, adolescere, firmari, sensim crescere.

(Na) Podręczu, praesto; bydź, praesto adesse, ad manum esse; mieć, in promtu habere.

Podrobić, comminuere; minutatim concidere.

Podróż, (dokąd), iter, via, cursus, profectio; (daleka), peregrinatio; odprawiać, iter facere, peregrinationem suscipere. W podróży, in peregrinando, inter peregrinandum, dum peregrinor; mi się zdarzyło, peregrinati accidit. Szczęśliwéy podróży, (życzę), bene vertat iter! felix abi! Podróż, (opis), peregrinatio exposita.

Podróżnik, (ziele), cichoreum, cichorium, intubus erraticus.

Podróżny, peregrinator; (przeieżdzaiący), peregrinus, advena, hospes; (w drodze), iter faciens; służący, famulus ad viam, in itineris usum.

Podróżować, peregrinari; loca extera, peregrina adire, peragrare, visere.

Podrwić, (głową), (h)allucinari, titubare, per imprudentiam labi.

Podryć, suffodere, subruere (terram).

Podrywać, (iak woda), jactare, subjicere, agitare; (psuć), destruere.

Podrzeźniać komu, aliquem imitari cum irrisu; ejus verba, gestus ridicule effingere.

Podrzucać, (w górę), in sublime jacere, jactare in aërem, subjicere; co, supponere, falso, alieno nomine ferre; dziecko, exponere, supponere. Podrzucenie, subjectio, suppositio.

Podrzucony, subditus, falsus, alienus; dziecko, expositus; (2) vulgo quaesitus, patre incerto editus, spurius.

Podrzutek, expositus, cui pater non extat. Dom podrzutkow, spuriorum, expositorum villa, receptaculum, hospitium; locus, ubi eorum cura agitur.

Podrzynać, succidere.

Podsadzać, supponere, subdere, subjicere; (kogo w górę), levare, tollere enitentem; opem praestare enisuro, ejus ejus ascensum juvare; na konia, subjicere in equum.

Posędek, judex inferior, loci inferioris, vicarius judicis, ad quem primum veniatur.

Podsienie, atrium, porticus; (ostatnie osobliwie, gdy o podsieniach ozdobnych i na słupach stoiących mowa).

Podskakiwać, exsilire, emicare.

Podskarbi, quaestor, praefectus aerarii; (u Monarchy), gazae principalis magister, fisci comes.

Podsłuchywać, sermonem alicujus captare, excipere, clam sublegare; arrigere aures sermoni alicujus. Kto podsłuchuie, auscultator, captator sermonum, speculator.

Podsobny, (wierzchowy) koń, equus sellarius, dexter.

Podspód, sub aliquid; -dem, subtus, subter, inferne; sub aliqua re.

Podstarości, villicus; rei rusticae magister, administrator.

Podstarzały, senior, grandior natu, provectior.

Podstarzeć się, ad senectutem accedere, venire.

Podstawa, suggestus, subiculum; basis, sustentaculum, fulcrum; (rzędu słupów), scamillus; (*w Matemat.*) basis.

Podstawek, (u skrzypców i t. d.), fulcrum.

Podstawiać, subjicere, subponere; konewkę pod rynnę, aquam pluviam excipere cantharo.

Podstęp, fraus, dolus, ars.

Podstępny, dolosus, vafer, fraudulentus; —nie, dolose, fraudulenter, fallaciter.

Podstępować, accedere, appropinquare, succedere.

Podstoli, vicarius dapiferi, dapifer secundi loci.

Podsuwać, subjicere, subdere, supponere. Podsunięty, falsus, alienus, subditus.

Podsycać, inflammare, exstimulare, stimulos addere; zob. Poduszczać.

Podsychać, siccari incipere. Podeschło, viae minus lutulentae factae sunt.

Podszczuwać, na kogo, aliquem instigare, incitare; odium ejus concitare; animum, mentem inflammare in aliquem; psy, hortari, urgere, immittere canes.

Podszewka, (u sukni), munimen vestis, pannus subsutus; (do podszycia), pannus subditius, subsutilis; subucula.

Podszywać, subsuere; bóty, calceare; calceos addere, subdere.

Poduczyć się, non satis probe didicisse, memoriae mandasse; (iakiéy umieiętności), ad mediocritatem in aliqua re proficere; prawa, surculum ex jure civili defringere.

Podufałość, —ły, —le, zob. Poufałość, i t. d.

Podupaśdź, labi, in pejus ruere, in calamitatem venire. Podupadł, incessit eum inopia, comminutae sunt ejus opes; bardzo (iak dom iaki świetny, familia), vix aliquid pristini splendoris obtinet.

Poduszczać, do czego, incitare alicujus cupiditatem, ei cupiditatem injicere, stimulos subdere, mentem agere

agere ad aliquid, facem praeferre.

Poduszka, pulvinus, pulvinar; (pod głowę), cervical; (do siedzenia), culcita.

Podwaiać, duplicare, conduplicare, geminare; —ianie, geminatio.

Podwalać, moliri, subvolvere.

Podwalina, fultura, trabs subjecta; (u drzwi), hypothyrum, limen subjectum.

Podwarzać, semicoquere, praecoquere, decoquere.

Podważać, extollere, sursum moliri.

Podwiązać, ligare, vincire, delegare, subligare, devincire.

Podwiązka, periscelis, fascia cruralis.

Podwieczór, tempus vespertinum, vesper, crepusculum; (*adverb.*), sub vesperum, vergente jam die, flexo in vesperum die.

Podwieczorek, merenda; ieść, merenda fungi, merendam assumere.

Podwiewać, subtus spirare, sursum flare.

Podwiiać, tollere, subducere.

Podwika, calantica, capital.

Podwoda, vehiculum gratuitum.

Podworze, area, propatulum aedium.

Podwóy, postis; —ie, valvae, antae.

Podwóyny, geminus, duplex; (podwoiony), duplicatus, geminatus.

Podwyższać, attollere, extollere; (budynek), altius tollere, facere; cenę, augere, intendere.

Podymne, tributum, vectigal praediorum; (na wsi), solarium, vectigal agrorum, census fundorum.

Podżegać, zob. Poduszczać.

Podział, divisio, descriptio, partitio; dziedzictwa, arbitrium herciscundum. Do podziału przychodzi, partes fiunt, res dividuntur.

Podziękować, Podzielić, zob. Dziękować, Dzielić. Podziękowanie, gratiarum actio, grati animi significatio. Na podz. gratiae testandae ergo.

Podzielność, ut res dividi (, ciała iakiego) secari queat.

Podzielny, dividuus, secandus; qui dividi, secari, partibus absolvi, teneri, partes habere potest; liczba (w Rachunku), numerus dividendus.

Podziemny, subterraneus, sub terra.

Podziać, deferre, ponere, locare; gdzie kogo, deducere; co, recondere. Gdzieś podział? quo posuiti, conjecisti? Gdzieżem podział? ubi deposui, amisi? Gdzie się podziała książka? ubi abiit liber? Nie mieć gdzie podzieć (np.) rąk, laborare in manibus regendis; nescire, ubi manus reponas. Gdzież się podzieię? quo me conferam, vertam? in quem locum me conjiciam, abdam?

Podżoga, zob. Podpał; (2) zob. Pruchno.

Podziw(ienie), admiratio, miraculum (rei).

Podźwignąć, opem ferre, opitulari, subvenire; calamitatibus, miseriis eripere; sublevare, in pristinum statum, pristino splendori restituere.

Poeta, poëta.

Poety-

Poetyka (sztuka rymotw.), poëtica, poësis, ars carminum pangendorum.

Poetycki, poëticus, poëtae (*genit.*), (2) ardens, incitatus, vigens; ogień, impetus, vis, virtus; ardor poëticus, poëtae; geniusz (wena), ingenium poëtae, facultas poëtica, vena benigna; mieć, esse ingenio laeto, felici, facili ad poëticam; facile versus fundere, carmen promte condere, valere natura ad carmina; nie mieć, esse durum, tardum ad carmina. Po poetycku, (poetycznie), poëtice; more poëtico, poëtarum; ut poëtae solent; ut dignum est poëta.

Poezya, (wiersz), carmen, poëma, versus; (2) (sztuka), poëtice, poëtica, poësis.

Pofolgować, parcere alicui, abstinere vim ab aliquo.

Pogadać, aliquantisper loqui.

Poganiać, agere, hortari, exhortari, flagello admonere; —acz, agitator.

Poganin, paganus, veri Dei ignarus, ab ejus cultu alienus, falsorum numinum cultor.

Pogański, paganus, impius; —sko, impie, pagano ritu, paganorum more.

Pogaństwo, pagana superstitio, falsorum numinum cultus, error paganus; idolatria; (2) terrae paganis habitatae, gentes a veri Dei cultu alienae.

Pogarda, contemtus; niższych, superbia, fastus erga humiliores; niebespieczeństwa, securitas, negligentia, nullus timor. Z pogardą, contemtim, per contemtum, neglectim. Pogardy godny, contemnendus, vilis, negligendus.

Pogardzać, contemnere, despicere; (za nic mieć, np. zakaz, trudność), insuper habere, parvi ducere, negligere; (prawém), non respicere, detrectare.

Poglądać, intueri, contueri, adspicere; po sobie, circumspicere se.

Pogłoska, fama, rumor; się rozchodzi, diditur, manat; (coraz bardziey), increbrescit. Niepewna p., rumor sine capite, incerto auctore; fama obscura.

Pogłówne, census in capita, pecunia viritim imperata. Kto płaci, capite census.

Pogoda, tempestas, coelum, temperies; piękna, serenitas, coelum sudum; robi się, coelum aperitur, serenatur; niestała, varium coelum, varietas coeli.

Pogodzić, kogo, conciliare alios inter se; concordiam constituere, lites componere inter aliquos; componere discordes, distractos in pristinam concordiam reducere; (przeciwne [na pozór] rzeczy), componere, conciliare; się (w iakim interesie), transigere aliquid, rem componere; (w sprzeczce), in concordiam venire, simultates deponere, in gratiam redire; nie chcieć, gratiae conditionem respuere.

Pogodny, serenus; niebo, coelum sudum, nubibus non inductum.

Pogoń, eques, insigne Magni Ducatûs Lithuaniae.

Pogon, insequendi studium. W pogon, iść, vestigia alicujus sequi, persequi fugientem; za nieprzyiacielem, hostem premere, in tergis fugientium haerere;

posłać,

posłać, mittere, qui fugientem insequatur, e fuga retrahat.

Pogorszyć, in pejus mutare, in pejorem partem vertere; się, labi, corrumpi, in pejus ruere. Pogorsza się choremu, pejus sese habet; morbus crescit, malum ingravescit. Pogorszyło mu się (co do okoliczności), pejori, iniquiori, deteriori loco, conditione sunt res ejus; male sibi consuluit. Pogorszyć sobie, conditionem, rem suam deteriorem facere, reddere.

Pogorzeć, igne absumi, consumi; incendio exuri.

Pogorzelec, incendio eversus, ad inopiam reductus.

Pogorzelisko, locus aedificio vacuus, vastus.

(Na) Pogotowiu, in promtu, ad manum; mieć, aliquid paravisse, provisum habere; obronę, defensionem paratam, instructam habere; mam odpowiedź, promtum est, quod respondeam; bydź, accinctum, paratum esse; (iak rzecz), ad manum esse.

Pograć, aliquantisper canere, (2) ludere.

Pogranicze, confinium.

Pograniczny, conterminus, finitimus, vicinus, confinis, proximus.

Pogrążyć, mergere, immergere, demergere, submergere; (okręt), deprimere, degravare; kogo w nieszczęście, malis immergere, implicare; in mala conjicere, perniciem alicui afferre.

Pogrobowiec, postumus, posthumus, mortuo patre natus.

Pogrom, calamitas, clades.

Pogromić, nieprzyiacioł, hostes fundere, sternere, clade affligere; copias hostium profligare; zupełnie, summa clade affligere, internecione delere.

Pogrzeb, funus, pompa funebris, exsequiae, justa; sprawiać, funus ducere, justa facere defuncto, parentare alicui. Pogrzeb (anie), sepultura, tumulatio.

Pogrzebać, tumulare; humo mandare, obruere, tegere, condere.

Pogrzebacz (ka), rutabulum.

Pogrzebowy, funebris; pieśń, cantus feralis; (2) carmen funebre, epicedium; mowa, oratio, (z pochwałą), laudatio funebris; mieć, in funere dicere; (2) laudare defunctum.

Poiazd, pilentum, carpentum.

Poić, potum praebere alicui; bydło, aquatum ducere; (2) aquam apponere; się nadzieią, spe lactari, niti, sustentari.

Poięcie, (w Loice), notio, notitia, sensus, intelligentia, judicium de re, (idea). Łatwy do poięcia, facilis intellectu, ad intelligendum; planus, expeditus, simplex; niełatwy, obscurus, impeditus, difficilis.

Poiednać, conciliare, inter se placare; się z kim, in gratiam redire cum aliquo; ei reconciliari; nie chcieć, implacabili odio flagrare, implacabiliter odisse aliquem, gratiae conditionem respuere.

Poiednanie, reconciliatio; się, reditus in gratiam. Łatwy do poiednania, placabilis, mitis, gratiae paratus, exorabilis, clemens. Łatwość do poi., placabilitas, lenitas, clementia.

Poiednawca, gratiae auctor, interpres, conciliator; (stron), reconciliator.

Poiedynczo, singulatim, deinceps, carptim; (poiednemu), singuli, ae, a; pytać, singulos rogare; (w sądzie), separare partes; mieszkaią, sparsi, disjecti habitant.

Poiedynczy, simplex.

Poiedynek, certamen singulare, (właściwiey), certamen privatum, in causa privata, (duellum). Na poi. wyzwać, provocare ad singulare certamen.

Poiedynkować się, singulari certamine privatim depugnare.

Poiemność, (u Fizyków), capacitas.

Poieść, absumere, consumere, commanducare.

Poiętność, docilitas; discendi celeritas, solertia, perspicácitas.

Poiętny, docilis, perspicax, acutus, qui facile percipit, (bardzo) celeriter arripit.

Poieżdżać, proveni, procedere.

Poiutrze, perendie.

Pokarm, alimentum, cibus, victus, esca; (u kobiet), lac.

Pokarmowy, (pokarm dający), almus, firmus, alens.

Pokątny, umbraticus, clandestinus, furtivus; —tnie, latebrose, furtim.

Pokazać, ostendere, monstrare, indicare aliquid; co po sobie, prae se ferre, significare (verbis, vultu) aliquid; się, offerri, in conspectum (alicujus) venire; conspici; z czém, ostendere, probare se; specimen, documentum (sui, rei) dare, edere. Pokazać się, (iak rzecz, skutek), apparere. Pokazało się potém, exitus docuit. Ztąd się pokazuie, patescit, intelligitur, cognoscitur.

(Do) Póki, quamdiu, donec; (pytaiąc), quousque? Póty, póki, tamdiu quam.

Pokład (w budowaniu), stratum, constratum, tabulatum.

Pokładać, co, locare, ponere, reponere; nadzięię, zaufanie w kim, ponere, reponere, collocare spes suas, fiduciam in aliquo; spem suam in aliquo repositam habere. Pokładać się, (iak chory), morbo tentari, colluctari, corripi; languescere, vacillare; non recte valere; corpus infirmum subinde in lecto deponere (cogi); (iak zboże), sterni, deprimi. Pokłada się od deszczu zboże, procumbunt segetes imbribus; zob. Położyć.

Pokładnik, (co składa depozyt), depositor, depositarius; (co przyimuie dep.), depositarius.

Pakładziny, primus nuptorum concubitus.

Pokłon, veneratio, adoratio; Bogu czynić, numen adorare, divino cultu prosequi; prosternere se (ante numen); komu, summopere observare, quovis cultu prosequi aliquem, adorare, observare, suspicere; (z podchlebstwa), abjicere se apud aliquem.

Pokoiowy (Urzędnik), cubiculi principalis arbiter admissionalis, cubicularius, (służący), cubicularius; służąca, famula, puella cubicularis.

Pokolenie, genus, stirps, gens, progenies; ludzi, aetas. Od pokolenia do

pokolenia, per aetates, per manus, deinceps.

Pokonać, vincere, debellare, conficere, dejicere; (dowodami it. p.), convincere.

Pokora, (nb. nie humilitas), animi modestia; animus, sensus modestus, ab omni fastu et arrogantia alienus; arrogantia nulla, nulla admiratio; (którą się okazuie), verecundia, modestiae species. Z pokorą, modeste.

Pokorny, modestus, sui non nimis amans, sibi nil tribuens, haudquaquam admirator sui, (nie humilis, submissus); nadto, abjectus, obnoxius. Pokornym bydź, sibi non nimis placere, nil sibi arrogare, se non admirari. Pokorna mina, habitus in modestiam compositus, (przy proszeniu), habitus supplex, vultus supplicis. Pokornego udawać; modestiam prae se ferre. Pokornie, modeste, sine arrogantia, (prosić), suppliciter; (nazbyt), obnoxie, serviliter, timide.

Pokorzyć, deprimere; spiritus minuere, frangere, contundere; (słowami), mordere, pudore afficere; zob. Upokorzyć.

Pokos, (łąka zkoszona), pratum demissum, gramine nudatum.

Pokost, vernix; —tować, vernice obducere.

Pokóy, cubiculum; taiemny, secretum, conclave; iadalny coenatio; (2) (spokoyność), quies, pax. Nie mieć pokoiu, requiescere non posse; nigdzie, consistere non posse; od kogo, usque vexari ab aliquo. Dadź komu pokóy, otium concedere alicui; eum conquiescere, consistere pati. Day mi (mu) pokóy, parce mihi (ei), noli me (eum) turbare, sollicitare; noli mihi (ei) molestus esse. Nie dadź komu pokoiu, usque instare alicui; usque eum premere, fatigare; nikomu, cunctis insultare, molestum esse; omnes lacessere. Dadź czemu pokóy, (nie robić), omittere, abstinere; rem intactam relinquere. Pokóy temu domowi, salutem vobis nuntio, salvi estote! (3) (nie woyna), pax. Pokóy mamy, pace utimur, pacata sunt omnia; dostaliśmy, convenit pax, composita est; dostaniemy, de pace agitur; zawrzeć, pacem facere, concordiam firmare; foedus jungere, sancire.

Pokraiać, secare, consecare, dividere.

Pokrapywać, (z. Kropić); Pokrapiwać (iak deszcy) effundi incipere; sensim deferri, spargi; praeludere. Pokrapywanie (deszczu) praeludia.

Pokrewieństwo, cognatio, propinquitas; (bliskie), necessitudo; (przez oyca), consanguineitas, sanguinis vinculum; (przez małżeństwo), affinitas.

Pokrewny, zob. Krewny, Spokrewniony.

Pokrowiec, integumentum, involucrum; (z płótna), linteamentum.

Pokrywać, tegere, contegere; dom, tectum addere, imponere; w sobie (np. wady, namieiętności), tegere, velare, occultare, dissimulare; smutek, dolorem animi vultu tegere. Pokrywanie takie, occultatio, dissimulatio.

Pokrywka, operculum; orbis (aeneus, testaceus), testus; (2) species, color, praetextus.

Pokrzepić, recreare, firmare, confirmare; się, confirmare, corroborare se; reficere vires; animum erigere, relaxare, redintegrare.

Pokrzyczeć, aliquantisper clamare, haud multum vociferari.

Pokrzywa, urtica; głucha, lamium, galion.

Pokrzywka (ptaszek), trochilus; (2) (rodzay nici delikatnych), fila tenuissima.

Pokusa, Pokuszenie, captatio, sollicitatio; mnie bierze, libido incessit, invasit animum; do czego, flagro, ardeo, incensus sum cupiditate, tenet me cupiditas rei. Wodzić na pokuszenie, in discrimen conjicere, in dimicationem inducere, vocare. Pokusa (co kusi), sollicitator, captator.

Pokusić, pellicere; incendere desiderium, excitare, injicere cupidinem rei; się, o co, audere aliquid (facere); tentare; periculum (rei) facere.

Pokupny, vendibilis; bydź, a multis expeti; placere, appeti, facile divendi.

Pokuta, poenitentia; czynić, dolere commissis, expiare delicta; sensum, animum, vitam, mores corrigere velle; zob. Kara.

Pokutować, (zob. w poprzedz), poenas persolvere, dare, pendere.

Pół, dimidius, dimidiatus, medius; roku, semestre; godziny, semichora; do trzęciéy (i t. d.), hora tertia (etc.) dimidia, media; półosma, septem cum dimidio. Pół drogi, dimidium iter, medius cursus, dimidium viae; wiersza, hemistichium; taktu, hemimeres, hemipodium.

Poła, lacinia.

Połać, ordo, pars. Na tamtéy połaci, in illa vici parte.

Połaiać, —aianie; zob. Strofować, —wanie.

Polak, Polonus, stary, homo prisca fide et virtute.

Połamać, omnia frangere, diffringere; nil intactum relinquere.

Półap, tabulatum; contabulatio, tectum; (z tabliczek czworograniastych [wyłacanych] układany), lacunar, laquear; z płótna, zob. Sufit; murowany, zob. Sklepienie.

Półapka, decipula, muscipula.

Półbożek, semideus.

Półbrat, frater (iednego oyca), germanus, (iednéy matki), uterinus.

Półczwarta, Półdziesięta, tres (decem) cum dimidio; dimidium supra tres, supra decem.

Pole, campus. Na pole wyiśdź, in agros excurrere, exire. Pole (w herbie, na warcabnicy), area, areola, quadra, quadratum, tessera. Iśdź w pole (z woyskiem), expeditionem suscipere, in expeditionem ire, ad bellum proficisci. W polu, in bello, in expeditione, militae §. 147, 3; bydź, militare, in castris esse, agere.

Połeć, succidia; lardi segmentum; tłusty smarować, beneficia sua collocare nesci-

nescire; ei dare, cui opus non est.

Polecać, commendare, tradere; kogo (na Urząd), suffragari alicui; łasce, favori, praesidio ejus commendare. Polecam się pamięci twoiéy! commendatum me tibi habe! vale! tuum me habe! —zob. ieszcze-Poruczać.

Polędwica, lumbus (suis assus), imbrex porci, lumbus aprugnus.

Polegać, positum esse in aliqua re, in ea verti, ex ea pendere; na kim, niti aliquo; ei incumbere, fidere; in eo (ea re) acquiescere; na czyiéy radzie, zdaniu, możności, i t. d. stare judicio, opinione alicujus; ejus consilio, gratia, potentia niti. Na tém polega rzecz cała, in eo momento, in eo discrimine res vertitur; id caput, cardo (rei) est; zob. ieszcze: Zależeć. Poledz (w bitwie), cadere, exstingui. Poległ, (ictus) cecedit, interfectus est.

Poleiek, pulegium; (2) (wino), vinum pulegiatum, pulegio imbutum.

Polepa, (oblepienie), lutamentum, nucleus pavimenti, circumlitio.

Polepszać, melius reddere, in melius mutare, (zob. Poprawiać); się, (iak chory), refici, colligere se, convalescere paullatim. Polepsza się, (choremu), melius fit, spes salutis ostenditur; (zob. tamże).

Polerować, polire, expolire, laevigare, tergere, abstergere; —anie, politura, laevigatio.

Polerowny, tersus, politus, elimatus; —ność, nitor, laevitas,

Polesie, regio nemorosa, sylvis frequens; (2) Polonia septentrioni subjecta.

Polewać, perfundere; (rośliny), rigare, irrigare; smołą, pice linere; impicare (pice); naczynie gliniane, crustare, incrustare; plumbum incoquere fictilibus. Polewanie (takie), incrustatio.

Polewka, jus, aula, liquamen, jusculum, sorbitio, sorbillum.

Poley, puleium, blechnum; zob. Poleiek.

Poleżeć, haud multum jacere, aliquantisper cubare.

Półfunta, selibra.

Półgarcówka, semis congii.

Połgębek, os dimidium. Połgębkiem, abruptis, dimidiatis vocibus; mówić, dimidiata verba proloqui, frangere voces, os torquere inter loquendum; (odpowiedział), vix exeuntibus verbis.

Półgłówek, sciolus, nasutus; male, intempestive sapiens; stolidus.

Półhak, telum pyrobolum.

Policya, politia, status civitatis; (2) (porządek), securitas, disciplina, ordo; tu dobra iest, omnia bene composita sunt, bono, severo ordine, diligenter habentur; zła, omnia negliguntur, nullo ordine reguntur; (3) (Policya, iako umieiętność), scientia eorum, quae ad ordinem publicum, ad securitatem, disciplinam publicam pertinent.

Policyan, disciplinae publicae administer; lictor, viator, apparitor civitatis.

Policyiny, (np. Dozorca) disciplinae, securitatis publicae, ordinis publici (custos,

stos, curator, magister; praefectus urbi; aedilis).

Policzek, mala, gena; (2) colaphus, slapa; dadź, infligere colaphum, os percutere colapho.

Policzyć, ponere in numero, referre in numerum, (następuie *Genitivus*; np.) między przyiacioł, adscribere in numerum amicorum; ponere in numero, addere numero amicorum; między sędziów, adscribere ordini, referre in album judicum; między bogów, Swiętych, inter deos, in coelitum, divorum, indigetum numerum referre.

Półiedwabny, subsericus, e (lino et) serico mixtus.

Polityczny, modestus, humanus, officiosus, comis, liberalis; prawo, jus publicum, civile; przyiaźń, amicitia simulata; species amicitiae temporis causa adscita, assumta; przyiaciel, temporis non hominis amans. —cznie, liberaliter, comiter, modeste, humaniter, officiose; (2) prudenter, simulate.

Polityk, (umieiący sądzić o rzeczach), callidus, hominum gnarus, rerum peritus, prudens, rerum usu subactus; (2) (co do umieiętności), rerum civilium, reipublicae regendae peritus; (3) (nieszczery, udaiący), simulator, vafer, tectus, occultus, reconditus, falsus; (4) zob. poprzedz.

Polityka, (znaiomość), usus rerum civilium, prudentia rerum civilis; (2) (umieiętność), ars politica, civilis; reipublicae regendae scientia; (3) (grzeczność), verecundia, liberalitas, elegantia morum. Przez politykę (zrobić, lub nie zrobić), propter modestiam; modestia adductum, verecundia prohibitum; (2) prudenter, arte, simulate, temporis causa.

Półk, chilias; (iazdy), turma.

Polka, (mulier) Polona; (2) morum antiquorum amans, ab omni luxu aliena.

Półka, repositorium, pluteus, loculus, loculamentum, tabula.

Połknąć, devorare, deglutire, exhaurire.

Półkole, hemicyclus, semicirculus.

Półkopy, triginta.

Półkoszek, (wozowy), ploxinum.

Półkoszulek, indusium superius, brevius, nitidius

Półkownik, chilarchus; (u konnicy), praefectus; -kowy, chiliadis, ex chiliade.

Półkula, hemisphaerium.

Półmisek, patina, lanx.

Północ, septentrio. Ku północy, ad septentrionem, septentrionem versus. Północ, (2) (środek nocy), nox media. O północy, media nocte.

Północny, septentrionalis, borealis, aquilonaris; wiatr, aparctias, (północno-zachodni), boreas, (północno-wschodni), aquilo; biegun, polus arcticus. Północny, (2) mediae noctis.

Polny, (nie ogrodowy), agrestis, sylvestris; (2) castrensis. Marszałek polny, polemarchus; summus rei militaris dux, praefectus.

Połóg, partus; (sam czas rodzenia), pariendi hora, discrimen. W połogu (przed

(przed porodzeniem), paritura, ad pariendum vicina, (po porodz.), partu levata.

Polones (Polak), homo prisca fide et virtute, antiquorum hominum homo; simplex, observatissimus moris prisci, patrii; (2) (taniec), chorea Polonica, numeri Polonici; (kompozycya), molossi Polonici; canticum Molossi ¾ pedis.

Polor, nitor, laevitas; —ować, —owny, zob. Polerow.

Połów, captura, praeda; dobry, praeda opima.

Połowa, dimidium, pars dimidia, res dimidiata; książki, drogi, medius liber, media via. Na połowę, pro dimidia parte; przeciąć, medium (np. panem) dividere, in medio secare; przecięty, dimidiatus.

Polować, venari, feras agitare, insequi.

Polowanie, venatus, venatio. Na polowanie iśdź, venatum exire, feras sectari.

Połowica, zob. Połowa; (2) uxor, conjux; duszy, animae dimidium (meae).

Położenie, (miejsca), situs, positus; (rzeczy), conditio, status.

Położnica, puerpera.

Położyć, ponere, deponere; (nażad na swoiém mieyscu), reponore; się na czém, rei incumbere; na trawie, corpus abjicere, deponere in herba; w łóżku, conferre se in lectum, decumbere in lecto.

Półrocze, semestre.

Półsetek, linteum quinquagenarium, quinquaginta cubitorum.

Polska, Polonia.

Polszczyzna, polonica (*plur. neutr.*) literae polonicae; (2) lingua polonica.

Półton, semitonium.

Półtora, unus (a, um) cum dimidio; roku, annus et sex menses. W miarach czasu i wagi także: *sesqui*, np. Półtora funta, sesquilibra; półtorey godziny, sesqui-hora).

Polubić, incipere amare; studio, amore capi hominis, rei.

Polubowny, pro arbitrio, ad arbitrium; sędzia, arbiter.

Południe, meridies, auster. Ku południowi, versus meridiem, ad austrum. Południe, (czas), meridies. W południe, die ad meridiem vergente, in meridiem inclinato. W samo południe, media luce, pleno meridie.

Południowy, meridionalis, australis; austro propior, subjectus; biegun, polus antarcticus, australis; wiatr, notus, auster; (południowo-wschodni), euronotus, Vulturnus; (poł.-zachodni), Africus, Libs, Libonotus.

Półwysep, peninsula, Chersonesus.

Połyskiwać, fulgurare; (2) (iak kamienie drogie), scintillare, radiare. Połyskuie (się), fulgura subinde erumpunt, emicant, cadunt. Połyskiwanie, fulgura subinde, (crebro) emissa; fulguratio interrupta; (2) splendor.

Pomada, unguentum. Słoik na pomadę, theca unguentaria.

Pomadować, capillos inungere, perungere. Pomadowany, unguentatus.

Pomagać, juvara, adjuvare aliquem; ei adesse, operam tribuere, praebere, navare, commodare; auxilium ferre, opitulari, auxilio esse; w czém, ad aliquid, in aliqua re; do dostąpienia Urzędu, alicui suffragari in obtinendo loco. On mi w tém dopomógł, illius opera, auxilio rem nactus sum; illo adjutore usus sum ad rem obtinendam, rei obtinendae; w osiągnieniu mieysca, illo suffragante, suffragatore tuli. Pomagać komu w pisaniu, graniu i t. d., operam alicui praebere ad scribendum; adesse scribenti, canenti; w zbieraniu owoców, pisaniu książki, robieniu spisu, in colligendis fructibus, in scribendo libro, in conficiendo indice; (nb. Kiedy *Genitivus*, iak tu: owoców, książki, nie znayduie się przy tém, nie dobrze iest kłaśdź, Gerundium z *in*; np. adjuvare in canendo, in scribendo; lecz, canentem, iak wyżey). On pomoże, ab illo auxilium sperandum, exspectandum est; nie pomoże, nihil est in eo auxilii. Coż to pomoże? quid attinet hoc fieri? Pomagać (w grze kart), socium adesse. Kto pomaga? quis (mecum) facit? Pomagać wsiąśdź na konia, tollere, subjicere in equum.

Pomalować, Perlinere, illinere; (pięknie), ornare, excolere; (gdzie niegdzie), distinguere.

Pomału, cunctanctius, lentius, segnius. Pomału a dobrze, sat cito, si sat bene.

Pomarańcza, pomum aureum, Hesperium, aurantium malum; (drzewo), malus aurea, aurantia, Hesperia.

Pomarańczowy, aurantius; spirytus, tenuatus aurantiorum liquor, virus aurantiorum; wódka, sicera, decocta aurantiorum, aurantiata.

Pomawiać, (za kim), voces reddere, dicta repetere; komu, loquentem effingere, orationem ejus imitari, exprimere; (2) (sprzeciwiać się), obloqui.

Pomazać, Pomazanie, zob. Namaszczenie.

Pomazaniec, inauguratus, sacratus, rex.

Pomiar, ratio, proportio, modus.

Pomiarkować, comprehendere, capere, percipere; się, colligere se, animum recipere, ad se redire; w gniewie, temperare irae, imperare sibi, cohibere se; (że się źle zrobiło), expergisci, resipiscere; mutare mentem, sensum; ad meliorem mentem, sensum redire. Teraz się pomiarkował, nunc videt, quid fecerit; poenitet eum facti, (id fecisse).

Pomiędzy, zob. Między.

Pomierny, modicus, mediocris; —nie, modice, mediocriter, non nimis.

Pomieścić, ponere, collocare; się, locum invenire. Pomieścisz się, recipi, admitti potes; locus tibi patet, vacat. Nie mogli się pomieścić, locus iis non vacabat, reliquus non erat; non poterant recipi (omnes); (plerisque, multis, nonnullis) non patebat locus.

Pomieszać, confundere, permiscere; się, turbari, dejici;

komu szyki, rationes, consilia turbare, consilium eripere; aliquem conturbare, de statu dejicere. Pomieszany, promiscuus; (2) turbatus; sui non compos, trepidus, conturbatus; (3) (na umyśle), turbidus, male sanus, mentis emotae, mente alienatus.

Pomieszanie, permistio; umysłu, mentis alienatio, perturbatio; mens emota, turbata.

Pomiotek, (płód nieżywy), abortivus fetus; partus ejectus, ejectivus.

Pomiotło, scopae stramineae, stramentorum fascis pistoria.

Pomknąć, (posunąć cokolwiek daley), promovere; się, procedere.

Pomnażać, augere, cumulare, incrementum addere.

Pomnieć, considerare, respicere, memorem esse. Pomniey, fac tibi in mentem veniat (promissi, patris tui, sortis tuae).

Pomnieyszy, minor, tenuior, levior.

Pomoc, auxilium, adjumentum, adminiculum, praesidium; dadź, zob. Pomagać; znaleśdź, auxilii copiam ferre, nancisci; juvari; u kogo, adjutorem aliquem habere, experiri; ejus auxilio uti. Bez pomocy, inops, auxilii expers. Bez moiéy pomocy, a me non adjutus; bez niczyiéy, nemine auxiliante, nullo adjuvante. Na pomoc wzywać, auxilio advocare, in auxilium arcessere; przyśdź, suppetias ferre, auxilio venire. Pomocy wołać, fidem hominum implorare; (u Rzymian, quiritari; wołanie pomocy, Quiritatio); szukać u kogo, alicujus opem, auxilium implorare.

Pomocnik, socius, adjutor.

Pomocny, (o osobie), officiosus, promtus, benignus; (o rzeczy) utilis, commodus, opportunus, secundus, faustus, laetus; bydź, (osoba), adjuvare, favere, adesse in re; operam praebere ad rem obtinendam, efficiendam; (rzecz), juvare rem; adjuvare prodesse ad rem.

Pomorszczyzná, (deszcz drobny), pluvia tenuis; psecas; spada, tenuis imber stillat; tenuis humor descendit, rorat; (2) zob. Północny wiatr.

Pomorze, ora maritima; (2) regio mari Baltico adjacens, Pomerania.

Pomotać, implicare.

Pomówić z kim, aliquem alloqui; colloqui cum eo, sermones conferre. Pomówię z nim, adeam, conveniam illum. Pomówili trochę, vix tria verba inter se commutavere.

Pompa, antlia; (wodna), cochlea; (2) magnificentia, pompa, apparatus magnificus, choragium. Z pompą, splendide, magnifice.

Pompować, exhaurire, antlia haurire. Pompowanie, antliae haustus.

Pomścić się, (zob. Mścić się), animum exsatiare, vindictam explere; na kim, aliquem ulcisci; za co, rei vindictam expetere.

Pomsta, zob. Zemsta.

Pomyć, purgare, expurgare; naczynie, mundare vasa, detergere, abstergere.

Pomyie, colluvies, eluvies. Iak pomyie, insincerus, turbidus.

Pomylić się, errare (de homine, re), labi (in homine, re); falli, a vero aberrare, peccare. Pomyłka, zob. Omyłka.

Pomyśleć, o czém, curas cogitationesque in rem aliquam conferre, suscipere cogitationem de aliqua re, aliquid mente percurrere.

Pomyślność, conditio rei animo informandae; (2) res prospera, exoptata.

Pomyślny, in cogitationem cadens; (2) optatus, exoptatus, votis expetitus; —lnie, ex voto, ex sententia, prospere, exoptato.

Pomywalnik, (szafel w którym się pomywa), labrum.

Ponad, super, supra.

Poncz, zob. Punez.

Pończocha, tibiale; robić, tibiale serere, texere. Drót do pończoch, acus reticularia, textoria.

Pończoszkowa robota, opus reticulatum.

Pończosznik, tibialium textor, sertor.

Ponęta, esca; (2) illecebrae, impulsus, pravum consilium.

Poniedziałek, dies lunae, dies alter; (2) (u rzemieślników), feriae primae, vacatio.

Poniedziałkować, otiari; diem vacuum, otiosum sibi sumere.

Poniekąd, aliqua ratione, quodammodo, quadantenus, aliquatenus.

Ponieważ, quia, quonism, nam, (zaczynaiąc zdanie), quandoquidem. Ponieważ zaś, quumque; at vero.

Poniewierać, co, abuti re; —wieranie (Poniewierka), abusus.

Poniewolny, invitus, coactus; —lnie, non libenter, aegre, gravatim; co zrobić, gravari aliquid facere; invitum, coactum (necessitate, malo, vi), adactum (metu) facere; uczyniony i t. d. (ab invito) expressus.

Ponik, os subterranei meatûs; os voraginis, quo fluvius absorbetur.

Poniżać, deprimere; in inferiorem locum detrudere; się, demitti, descendere e fastigio suo; (z podłością), abjicere se. Poniżenie, traductio in inferiorem locum; stanu, godności (u Rzymian), deminutio capitis. Dla poniżenia iego, ejus dignitati imminuendae; iego dumy, quo ejus fastum deprimam, (erem).

Pono, zob. Podobno.

Ponosić, aliquantisper gestare; (2) (przykrość i t. d.) ferre, sufferre, perferre, tolerare.

Ponsowy, purpureus.

Ponta, (spiczasta broda), barba in acutum desinens.

Ponton, pons militaris, portatilis, vascularius, sutilis, subitarius.

Pontonier, ponticularius.

Pontyfikał, formula liturgica episcoporum; liber rituum episcopalium.

Pontyfikalny, pontificalis; —lnie, more pontificio, ut pontifex.

Ponury, morosus, tristis; milczenie, altum, summum, obnixum silentium. —rość, morositas, tristitia; na twarzy, vultus tetricus, gravis, durus; widać, tristitiam vultu fatetur, tristitia in vultu eminet.

Poorać, terram aliquantisper aratro vertere; (2) omnem terram subigere; (3) (to,

co zeszło na roli), inarare, resarrire, (aratrare), artrare.

Pop, sacerdos, clericus (Graecorum, Russorum); (2) sacrificulus.

Popadać, w nędzę, malis implicari, immergi, incidere in periculum, venire in miseriam; się, findi, discedere, rimas agere, rimis fatiscere.

Poparcie, firmatio, confirmatio. Dla poparcia, rei firmandae causa.

Popas, pabulum. Na popas stanąć, subsistere ad pabulum jumentis dandum.

Popasać, pabulum jumentis dare, praebere, apponere.

Popchnąć, protrudere, propellere.

Popędliwość, temeritas, impetus animi, effrenatio impotentis animi.

Popędliwy, temerarius, inconsultus, amens, impetuosus, sui impotens, ad iram promtus, violentus, praecipiti ingenio, qui perfracte agit omnia; —wie, temere, inconsulte.

Popędzać, zob. Poganiać.

Popełnić, admittere, committere, patrare, facere.

Popielarz, cinerum emtor, venditor; cinerarius.

Popielaty, cinereo colore, lividus, coloris cineracei.

Popielec, dies cinerum, cineralia, conspergium; dies lustralis, jejunii antepaschalis initium.

Popielica, mus ponticus.

Popierać, sprawy, aliquem tueri, tutari, defendere.

Popiiać, po czém, potum suggerere rei.

Popiół, cinis. W popiół się obrócić, in cinerem abire, verti, dilabi, solvi, evanescere; (iak dom) collabi in cinere, considere.

Popis, (spis ludności, maiątku), census, censura, recensio; (2) woyska, delectus militum; także zob. Rewia; (3) (studentów), examen, tantamen.

Popisować się, exhibere se; specimen, documentum suiedere. Dla popisania się, ostentationis ergo; co robić, dare ostentationi.

Popłacać, valere, pretium habere, in pretio esse; (iak towar), probari, placere, facile divendi, a multis peti.

Popoić, (multos, omnes) inebriare, obruere, onerare mero.

Popołudniu (*subst.*) tempus post meridiem, pomeridianum; (*adverb.*) a meridie, inclinante ad vesperam die. Popołudniowy, postmeridianus.

Poprąg, ventrale.

Poprawa, emendatio, correctio, mutatio in melius; życia, melior sensus, vita; reditus ad frugem, ad meliora; obiecować, meliora polliceri; promittere, alium se posthac futurum; ostendere spem sensus melioris.

Poprawić, emendare, corrigere, melius reddere, in melius mutare; się, (co do obyczaiów), ad meliorem sensum, mentem, frugem, vitam redire; in melius mutari, meliorem fieri; (w uczeniu się), (multum) proficere. Poprawia mu się (zdrowie), melius fit, spes salutis ostenditur, paullatim convalescit. Poprawiło mu się, meliori loco sunt res ejus; jam commodius agit. Nie poprawiło mi się przez to, nil mihi prodest, non ideo meliori loco sunt res meae, non ideo mecum rectius agitur.

Poprawiny (wesela), repotia.

Poprostu, simpliciter.

Poprzeczny, transversus, obliquus. Na poprzek, obliique, ex obliquo, e transverso.

Poprzedniczy, praemissus, praevius; --czo, prius, ante.

Poprzednik, qni ante aliquem fuit; (iako wzór), dux, auctor, praemonstrator; —icy, superiores. Móy poprzednik (w Urzędzie, antecessor, lepiey) qui ante me fuit.

Poprzedzać, (co do mieysca), praeire, praegredi, antecedere; (co do czasu) praecedere. Poprzedzaiący, prior, superior; rok, annus nuper elapsus; lekcya, schola nupera.

Poprzestać, desistere, absistere, desinere, cessare, finem facere.

Poprzysiądz, że się tego iuż nie zrobi, jurejurando obstringere se posthac non facturum.

Popsuć, zob. Psuć.

Popuszczać, remittere, laxare; cuglów, remittere, laxas dare habenas.

Por, Pory, (w ciele), pori, spiracula.

Pora, tempus, tempestas; roku, anni tempus; (2) (okoliczność, sposobność), occasio, opportunitas, facultas; zdarza się, offertur, ostenditur. Kiedy się pora zdarza, data occasione, opportunitate, copia oblata; quando licet, datur, copia est.

Porąbać, concidere, in frusta, frustatim diffindere, dividere, minutatim dissecare.

Porabiać. Co porabiasz? quid agis? ut vales? quo loco sunt res tuae?

Porachować, computare, rationem instituere; komu co, imputare.

Porachunek, ratio, computatio, rationes.

Porada, consilium.

Poradzić, aliquid suadere, rei auctorem esse; (2) czemu, (zdołać, dadź radę) posse, valere, vires ad aliquid habere. Ia temu nie poradzę, non sufficio; non sum oneri ferendo, tractando operi; (pomódz) prodesse, juvare. On temu nie poradzi, nihil est in eo auxilii; zob. Zaradzić.

Poradnik, auctor consilii, monitor, suasor, consiliator.

Poranek, mane, tempus matutinum, dies primus.

Porastać, vestiri, obduci, tegi; trawą, herbescere; (2) zob. Wzrastać.

Porazić, nieprzyiaciela, profligare, fundere hostem, copias hostium; na głowę, occidione, internecione hostes delere; magnam hostium stragem edere.

Porażka, clades (hostium).

Porcelana, murrhinum, porcellanum; —nowy, murrhinarius.

Porcya, pars, portio.

Poręcz, lorica. Z poręczą, loricatus.

Poręka, auxilium; dadź, juvare, tueri.

Porodzić, parere, partum (, partu) edere, partu levari.

Poronić, abortum pati, facere; partum acerbum edere; elidere partum; (umyślnie) abigere partum.

Poronienie, partus acerbus, immaturus; abortus.

Porównać, comparare, conferre, componere.
Porównanie, comparatio, contentio, collatio; dnia z nocą, aequinoctium. Iść w porównanie, conferri, comparari; nie módz, longe dissimillimum esse, haud conferri posse. W porównaniu z nim, si cum illo contuleris.
Porost, muscus; morski, fucus marinus, alga marina; —sowy, algosus.
Poróżnić, turbare concordiam, dividere consensionem; discordias (am) serere, movere; się, inimicum, alieniorem, iniquiorem alicui reddi, fieri; abrumpere consensionem, concordiam; o co, ob rem, de re concertare; propter rem simultates suscipere. Poróżnili się, discordiae inter eos ortae sunt, gratia dissiluit; o to, haec res concordiam turbavit, consensum divisit.
Porozumieć, się z kim, alicujus sententiam explorare, rem cum eo componere.
Porozumienie, (zob. Podeyrzenie), się z kim, consilium cum aliquo communicatum, consensus, consensio, conscientia.
Port, portus.
Porta, porta; Otomańska, aula Turcica, imperium Turcicum, imperator Turcarum.
Portki, braccae, femoralia. W portkach, braccatus.
Poruczać, committere, demandare, permittere; opiece, staraniu, curae alicujus credere.
Porucznik, succenturio, procenturio; centurionis optio, vicarius, adjutor.
Poruszenie, motus, agitatio; umysłu (prócz tych dwóch, także) incitatio; gwałtowne, perturbatio. Z wielkiém poruszeniem mówić, graviter commoveri in dicendo.
Poruszyć, commovere, concitare, excitare; (iak mowa), afficere. Poruszyć do gniewu, iram movere alicui; do litości, miseratione implere; do radości, gaudio efferre; do smutku, dolorem excitare; do płaczu, lacrimas elicere, excutere; do żalu, in poenitentiam vertere, mutare; do wdzięczności, gratum sensum excitare; do wstydu, pudorem incutere; do wyznania, confessionem exprimere; wszystkie sprężyny, omnia moliri, nil reliqui facere, nil intentatum relinquere. Całe piekło poruszyć, coelum et terras miscere. Dadź się p., frangi, vinci, cedere.
Porywać, rapere, arripere, corripere; (iaką naukę), comprehendere, capere, percipere; się na kogo, ire, ruere, impetum facere in aliquem; ei manus intentare; eum aggredi, petere, invadere.
Porywczy, —czo, properus (e), praeceps, festinus; festinanter; —czość, festinatio, impetus; zob. Popędliwy, —wie, —wość.
Porządek, (bonus) ordo. W porządku, bono ordine; mieć wszystko, res bono modo tueri, omnia diligenter habere. Bez porządku, mixtim, promiscue, nullo ordine. Do porządku pryprowadzić, (rzeczy), digerere, componere, disponere; (ludzi), ad officium revocare. Po porządku, ordine, deinceps.

Porządny, człowiek, homo diligens, accuratus, frugi; pokóy, cubiculum mundum, nitidum, ubi omnia sunt digesta, composita; —dnie, concinne, composite; żyć, uti cibo, victu liberali, nec lauto nimis, nec sordido; intra lautitias sordesque coenae consistere; (2) recto exemplo agere, certum vitae ordinem servare; chodzić, uti cultu decoro, vestitu mundo; się upić, madere vino.
Porzeczka, ribes.
Porzucić, abjicere, projicere; kogo, deserere, relinquere; ab eo discedere, abire; mieysce, excedere loco; zdanie, sposób życia, omittere, abjicere, exuere, mutare sententiam, vitae genus.
Posądzać, aliquem injuriâ suspectum habere.
Posądzenie, iniqua suspicio, judicium temerarium de alicujus probitate.
Posadzić, in sedili, (subsellio) collocare.
Posadzka, pavimentum (kamienna, lithostratum).
Posag, dos. Do posagu należący, dotalis.
Posąg, statua, signum; wystawić, ponere.
Pościć, jejunare, cibo abstinere.
Pościel, lectus, stratum lecti, torus.
Poseł, legatus, orator, interpres, minister, nuntius publicus; bydź, legatione fungi.
Poselstwo, legatio.
Posępność, tristitia; (na dworze), coelum triste, nubibus obductum, nubilum, obscurum.
Posępny, tristis; mina, vultus in tristitiam composi-

tus, gravis, durus; niebo, zob. w poprzedz. Posępnie, przyiąć kogo, vultu tristiore, invito excipere aliquem.
Posesya, possessio; mieć, tenere, possidere aliquid; dadź, in possessione locare. W posesyą wziąć, occupare, capere aliquid.
Posesyonat, sedem stabilem, domicilium certum, possessiones habens; locuples, qui fundos habet.
Posiadać, co, habere, dominum rei esse; czyią miłość, amari ab aliquo; ei carum, gratum esse; łaskę, gratiosum esse apud aliquem, ejus gratia florere; szacunek, magni fieri ab aliquo. Posiadam iego ufność, mihi fidit.
Posiedzenie, sessio, consilium; mieć, convenire.
Posiekać, minutatim concidere.
Posiłek, fultura, quo vires reficiantur; (2) (woienny), milites auxiliarii, subsidiarii, auxilio missi; copiae auxiliares, auxilia, subsidia.
Posilić się, vires cibo reficere; (2) confirmari, roborari.
Posiłkować, komu, suppetias, auxilia mittere; auxilio, subsidio venire alicui.
Posilny, alibilis, firmus, robustus, alens, almus.
Poskromić, coërcere, frenare; dumę czyią, aliquem in ordinem cogere; namiętności, cohibere, reprimere, retundere, compescere cupiditates.
Posłać, lectum parare, aptare, struere, sternere. Iak sobie kto pościele, tak się wyspi, ut sementem feceris,

feceris, ita metes; sua cuilibet facto merces; ex merito vivitur. Posłać (2) mittere; kogo do kogo, legare, ablegare.

Pośladek, pars postica; cielęciny, clunes vitulinae, lumbus cum pede vitulino.

Pośłaka, vestigium; iest, suspicio non vana est.

Pośłakować, vestigiis assequi, investigare, deprehendere.

Posłaniec, nuntius, interpres; (z listem), tabellarius, cursor, qui literas perfert.

Pośledni, posterior; (wino) v. secundarium; mąka, far, pollen.

Pośliznąć się, labi, lapsare, falli per lubricum; (i upaśdź), lubrico fallente gradum concidere. Pośliznąłem się, pes elapsus est.

Poślubić, vovere, votum facere, spondere; córkę, despondere.

Posłuchanie, admissio, colloquium; dadź, intromittere, audire, sui copiam facere; mieć, audiri, admitti; adire aliquem.

Posługa, opera famulorum, ministerium, famulitium.

Posługować, famulari, apparere, famulum esse alicui; (zob. Usługować). Nie mam się kim posłużyć, neminem habeo, cujus opera utar.

Posłuszeństwo, obedientia, officium. W posł. trzymać, in officio continere.

Posłuszny, moriger, obtemperans, modestus; bydź, parere, obedire, obtemperare, morem gerere, imperata facere; na rozkaz, dicto audientem esse. Posłusznie, obedienter.

Posmarować, zob. Smarować; komu, eum muneribus delinire, donis capere.

Pośmiech, —śmiewisko, irrisio, irrisus, derisus. Na pośmiewisko się wystawić, deridendum se proponere, turpiter se dare, risum debere.

Posnąć, obdormiscere. Posnęli, somno consopiti, sopore mersi sunt; obdormiverunt; (nie w swoim czasie, np. przy robocie, zmordowani, znudzeni), somno succubuerunt, somnolenti defecerunt, somno victi sunt.

Pośnik, coena sine carne; (2) coena solemnis ante festum Christi nati.

Posoka, sanies, tabum; cieczе z ciała, z rany, exsaniatur caro, exsaniat vulnus.

Pospiech, festinatio. Z pospiechu, festinanter, raptim, propere.

Pospieszyć się (idąc), addere gradum, citius currere.

Pospieszać na pomoc, auxilio advolare, promte succurrere; (z robotą), propere agere, celeriter facere aliquid; (byle zbydź), perfunctorie agere, cupere defungi.

Pospolicie, de more, plerumque, saepe; mówią, vulgo dicitur, in communi proverbio versatur. Iak pospolicie, ut assolet, ut mos est.

Pospolity, universus; dobro, utilitas publica, omnium; człowiek, homo de populo, plebejus; rzecz, res publica; sposób mówienia, formula vulgaris, plebejus loquendi modus.

Pospólstwo, populus, vulgus, plebs.

Pośrebrzać, argento inducere, tegere, excolere, incrustare; -brzany, argentatus; --anie, incrustatio ex argento, crusta argenti inducta.

Pośrednictwo, opera, interventus, cura, ministerium, arbitrium. Za iego pośrednictwem (się zrobiło), eo interveniente, moderante (res composita est).

Pośredni, medius; (w środku będący), intermedius.

Pośrednik, arbiter, adjutor, interpres.

Pośród, in medio. W pośrodku stanąć, medium consistere. Z pośród, e medio.

Post, jejunium, abstinentia cibi, carnis; wielki, solemne jejunium, ante-paschale tempus, carnis abstinentia ante-paschalis.

Postać, forma, species, habitus, figura, adspectus; przybrać, personam induere, in aliquam formam fingi; wszystkie przybierać, in omnem formam, speciem mutari, verti, abire.

Postać (*verb.*) Nie postałem tam, pedem non intuli loco; nie postanę, haud unquam eum ingrediar locum.

Postanowić, constituere, edicere, decernere; kogo, designare, creare; sobie, proponere sibi, apud animum; statuere cum animo.

Postaw, (sukna), contextum, volumen, continuatio; quantum uno tenore, continuo texitur.

Postawa, habitus, figura, species.

Postawić, ponere, locare; na swoiém, potiri optato, cupito; optinere, expugnare, perficere, quod concupiveris; frui ingenio suo.

Postęp, (progresya, u matematyków), progressio, tenor.

Postępek, factum; (śmiały, wielki), facinus; audaciter, praeclare factum; (2) progressus, profectus; uczynić (wielki, multum) progredi; proficere.

Postępować, gdzie, progredi, procedere; w czém (np. w nauce), proficere, progressum facere; z kim, aliquem habere, tractare; ostro, łagodnie, asperum, benignum se praebere alicui. Iak sobie z nim postąpił? qualem expertus est? Postępować z czém, rem tractare, ea uti, in ea versari; (przykładać), adjicere, addere.

Postępowanie, processus, progressus; sądowe, ordo, formula judiciorum; ratio judiciaria; modus, ordo causarum tractandarum; (pospolicie, lecz mniey dobrze), modus procedendi in judiciis.

Postrach, terror, formido. Dla postrachu, terrendi causa, terrori incutiendo.

Postradać, amittere, re privari, rei jacturam facere; sposobność, occasione non uti.

Postraszyć, terrorem incutere, injicere.

Postronek, funis, restis, laqueus.

Postronny, vicinus, finitimus, proximus.

Postrzał, ictus levior, vulnus glande inflixum; dostać, percussum, leviter sauciatum esse.

Postrzedz, deprehendere, animadvertere, observare; kogo, notare, conspicere, videre. Postrzeżono, cognitum, intellectum est; apparuit.

paruit. Nie post'rzeżono go, fefellit, latuit. Postrzedz się w czém, animadversione deprehendere aliquid.

Postrzelić, (glande emissa) ferire, (leviter) vulnerare, percutere; leve vulnus infligere. Postrzelać co (na kawałki), lacerare ictibus.

Postrzygać, tondere, detondere.

Postrzyżyny, tonsura, (tonsus).

Postument, pedamentum, fulcrum, basis, (u słupa), stylobates, a.

Postyla, liber, corpus concionum dominicalium; cyclus homileticus, homiliarum.

Postylion, cursor publicus, veredarius; (konny), eques publici cursus.

Posunąć, movere, promovere; się, moveri, longius considere, procedere, abscedere.

Poswarek, altercatio; verborum velitatio, disceptatio.

Poswarzyć się, altercari. Poswarzyli się, altercatio orta est inter eos.

Poświadczać, dicta alicujus affirmare, probare, confirmare; (2) zob. Zaświadczać.

Poświęcać, inaugurare, dedicare, consecrare; (na kapłaństwo), sacris initiare.

Poświęcanie, consecratio, inauguratio, dedicatio.

Posypać, conspergere; czém co, spargere rem in re; adspergere, inspergere rem rei.

Poszarpać, conscindere, concerpere, discerpere.

Poszczęścić, secundare, prosperos successus dare, fortunare; się, succedere, prospere evenire. Poszczęściło mu się, ex voto illi cecidit; rem bene gessit, successu prospero usus est. Niech P. Bóg poszczęści, bene vertat! bene sit vobis!

Poszczuwać, zob. Podszczuwać.

Poszczyć kogo, urina aliquem perluere, contaminare; się (w łóżku), urinam reddere, mittere, facere in lecto. Poszczywać się, profluvio, incontinentia urinae laborare; urinam continere non posse.

Poszewka, lodix, linteamentum culcitae.

Poszkapić się, zob. Podrwić (głową).

Poszukać, quaerere; (czego w książce), evolvere; zob. Szukać.

Poszyć, dach słomą, domum stipula contegere, culmine stramineo munire.

Poszycie, na domu, culmen stramineum, de stipula.

Pot, sudor. W pocie czoła, cum summa modestia, cum summo labore, multo sudore ac labore. Na poty, sudori movendo, evocando, eliciendo, excutiendo; brać, sudatione curari. W potach bydź, sudore manare; kto iest, sudator.

Potaczać, co, volvere, moliri; się, zob. Taczać się. Potoczył się tutay, lapsabundus huc pervenit.

Potaiemnie, —mny, zob. Taiemnie, —mny.

Potakiwać, annuere, alieno judicio adstipulari, assentire; —wanie, assentatio, adstipulatio.

Potakiwacz, assentator; alieni sensus, judicii adstipulator; nil aliud, nisi verbo assentire

sentire edoctus; (z podłości), sordidus adulator, obnoxius, mancipium.

Potaś, -aż, -asz, cinis clavellatus, lintearius, smegmaticus; lomentum.

Potchnąć, się, lapsare, pede offenso labi, effundi; (2) peccare, labi, aberrare, errore auferri.

Potęga, potentia, vires; lądowa, morska, copiae terrestres, maritimae. Mieć wielką potęgę lądową, morską, multum terra, terrestribus copiis posse; permultum classe maritimisque rebus valere; multum posse mari.

Potęga, (w Matemat.), factum; druga, trzecia, quadratum, cubus.

Potém, deinde, postea; (ze Słowem), tum, tunc. Wkrótce potém, aliquanto post. W kilka dni potém, post aliquot dies; paucis diebus post; aliquot diebus elapsis, interjectis, interpositis; wrócił, pauci dies abierant, excesserunt, cum rediit.

Potencya, zob. Potęga. Potencye, regna, imperia, reges.

Potentat, rex, princeps, potens.

Potępiać, damnare, condemnare; na śmierć, morti damnare, addicere; na wieki, zob. wnastęp. Sam się potępił, semet reum pronuntiavit.

Potępienie, damnatio, condemnatio; wieczne, poenae aeternae, miseria aeterna. Wskazać na potępienie, aeternis poenis subjicere, addicere, damnare. Iśdź na pot., aeternum puniri, perire; aeternis malis addici.

Potępieniec, aeternis malis addictus, poenis damnatus; aeternum miser.

Potężny, potens, valens, validus, pollens; bydź, pollere, valere, multum posse. Potężnie, potenter, valide, magnis viribus; (2) vehementer.

Potknięcie się, titubatio, lapsus.

Potłoczyć, comprimere, cogere, calcare.

Potłuc, frangere; (2) contundere, elidere; sobie głowę; caput allidere.

Potłumić, reprimere, cohibere, comprimere.

Potnieć, zob. Pocić się.

Potnik, (mieysce do pocenia się), sudatorium.

Potoczny, secundarius, accessorius, non ad rem pertinens, minus necessarius, levior, minus gravis, extra causam; mowa, zob. Proza. Potocznie, extra causam, secundo loco.

Potoczysty, (co się łatwo toczy), volubilis, facilis ad volvendum, incitatus.

Potok, torrens; (2) (naczynie do prania chust), labrum.

Popłukać, abluere, eluere, aqua purgare.

Potomek, progenies; e progenie, stirpe alicujus; ab illo profectus.

Potomny, qui futurus est. Potomne czasy, posteritas,

Potomstwo, posteri, posteritas; czyie, nati, progenies.

Potop, diluvies, inundatio, diluvium (universale terrarum).

Potopić, (omnes) aquis enecare, (omnia) immergere aquis.

Potrą-

Potrącać, tangere, percutere; nogą, calce impellere, signum dare ictu calcis; się (w chodzie), offendere, incurrere; (wozem), allidi; (2) komu co (za dług), expensum ferre; ducere. Iak mi to możesz potrącać? quo jure hoc in me rejicis, a me solvi aequum censes, a me deberi dicis?

Potrafić, posse, valere, vires ad aliquid habere. Nie potrafię tego zrobić, id efficere non datur, non licet; impar sum huic operi, huic rei efficiendae; non valent humeri; ad id non valeo. Potrafię to odmienić, facile mihi est omnia mutare; facile inducor, ut mutem.

Potraw, foenum cordum, seroticum, sicilimenta (plur.).

Potrawa, cibus, daps, (obnoszona przy stole), ferculum.

Potrębować, buccinae cantu horam indicare.

Potroić, triplicare.

Potróyny, triplus; grosz, semiobolus.

Potrząsać, agitare, concutere: głową, caput movere, quassare: czém co, zob. Posypać.

Potrzask, cavea aucupatoria.

Potrzeba, necessitas, indigentia. Z potrzeby, necessitate cogente, coactus; necessario; co zrobić, necessitati parere, aliquid dare. Bez potrzeby, nulla re cogente, temere, de supervacuo. W potrzebie bydź, in periculo versari; malis premi, urgeri; ratować, succurrere, molestiam demere alicui; eum molestia levare, expedire; odstąpić, destituere, sub cultro relinquere. W razie (koniecznéy) potrzeby, si opus fuerit, si necessitas instet, si ita res tulerit. W ostatniéy potrzebie, in summo discrimine, si utique oporteat; si summa necessitas ingruat, urgeat, inciderit. Potrzeba prawo łamie, necessitas lege caret, durum malum necessitas, imperiosa necessitas. Przyiaciel w potrzebie, amicus rebus dubiis, incertis, in discrimine fidus.

Potrzeba iest, necesse est, oportet, (gdy korzyść ztąd wypływa), attinet, opus est; koniecznie, fieri non potest, quin —

Potrzebny, qui opus est (§. 150.); (koniecznie) necessarius, inevitabilis. Potrzebnie, nie potrzebnie; zob. Z potrzeby, bez potrzeby.

Potrzebować, egere, opus habere, desiderare; nie p., carere posse, facile supersedere.

Potrzymać, (paullulum) tenere; (2) durare, manere, perseverare.

Potwarca, obtrectator, criminosus, alienae famae infestus, (w sądzie) calumniator.

Potwarz, criminatio, obtrectatio; rumores iniqui, maligni, (w sądzie) calumnia.

Potwarzać, insectari falsis criminibus; alicujus famae, existimationi nocere; ejus famam laedere; (w sądzie), aliquem calumniari.

Potwierdzać, firmare, confirmare; co, probare, ratum habere.

Potwierdzenie, confirmatio. Dla potwierdzenia, quo magis rei fides constet.

Potwór, partus monstruosus, monstrum.

Póty, (o czasie), adhuc, hactenus, hucusque; (o mieyscu), hactenus, ad hunc locum. Póty póki, dum, quoad, donec. Poty nie póydę, póki pieniędzy nie wezmę, non abibo, nisi ablata pecunia.

Potyczka, pugna, proelium, conflictus.

Potykać, kogo, occurrere, obviam fieri alicui; incidere in aliquem; się, pugnare, pugnam committere, manum conserere; (2) zob. Potchnąć się.

Poufałość, familiaritas, simplicitas, usus interior.

Poufały, familiaris, intimus; mowa, sermo simplicior, familiarius colloquium. Poufale, familiariter, simpliciter, libere.

Powab, gratia, suavitas, decor, venustas.

Powabny, venustus, gratus, suavis; bydź, placere, arridere, delectare.

Powaga, dignitas, gravitas, decor; (2) (znaczenie), auctoritas, vis, majestas.

Powała, zob. Półap.

Powalać, maculare, inquinare; się, sordibus obduci, sordescere, inquinari. Powalany, sordidus, immundus, sentus. Powalać; (2) zob. następ.

Powalić, dejicere, evertere, subvertere; kogo na ziemię, humi prosternere; się, corpus abjicere humi.

Poważać, magni facere, magni aestimare; multum tribuere alicui. Poważyć się, audere; powiedzieć co, sustinere dicere.

Poważanie, veneratio, observantia; (u kogo), dignatio, auctoritas, admiratio.

Mieć poważenie, observari, coli, magni fieri, esse in magna dignatione.

Poważnie, graviter, cum dignitate; wyglądać, majestate oris, corporis insignem esse.

Poważny, augustus, decorus, gravis, amplus, conspicuus, spectabilis, insignis; mina, gravitas, dignitas, majestas; obyczaie, mores severi, probitas morum.

Powiadać, (zob. Mówić) co, narrare, exponere, verbis exsequi aliquid; edocere de re, ut se res habet; że nie, negare aliquid. Co na to powiesz? quid censes? quid videtur? kto ci to powiedział? quo auctore scis? Dayże sobie powiedzieć, audi, quaeso! patere, te edoceri; Wieleby można powiedzieć, multa sunt quae dici posse videantur, multa afferri possint. Iuż raz powiedziałem, satis hoc unum dixi, non repetam. Powiedziano mi, audivi, cognovi, ad auras meas pervenit. Nic o tém nie powiedział, nullam hujus rei mentionem fecit; silentio praeteriit, texit.

Powiat, provincia, regio, dioecesis; —towy, provinciae, provincialis, dioeceseos.

Powicie, fasciae. W powiciu, fasciis alligatus, involutus.

Powidła, puls; ze śliwek, (z iabłek), decocta prunorum, (pomorum), prunaria, (pomaria); puls e prunis (e pomis); pruna (poma) diluta, soluta.

Powieka, palpebra.

Powiększać, augere; się, crescere, incrementum capere; (iak słabość), exar-

ardescere, ingravescere, aggravari; (iak księżyć), lumen, orbem colligere. Znacznie się powiększać, magnis auctibus crescere. Powiększaiące szkło, microscopium; przez nie patrzyć, oculo armato contueri.

Powierzać, co comu, credere, committere fidei alicujus; (co taiemnego), aperire; się komu, zob. Zwierzyć się; morzu, dare se fluctibus.

Powierzchnia, superficies. Na powierzchi np. wody, in summa aqua.

Powierzchowność, simulatio mera, nil veri, nil sinceri.

Powierzchowny, simulatus, falsus, in speciem; przyiaciel, amicitiae simulator, histrio; przyiaźń, species, persona amicitiae temporis causa adscita, assumta, haudquaquam vera. Powierzchownie, simulate, in speciem; (2) neglectim, leviter, perfunctorie, imperfecte.

Powieść, narratio; zmyślona, fabula; moralna, apologus.

Powiesić, suspendere; kogo, laqueo ei fauces elidere; się, laqueo vitam finire; kazać kogo, carnifici suspendendum tradere.

Powietrze, aer, (iako poruszaiące się), aura, (wyższa warsztwa, delikatna), aether; zdrowe, temperies coeli, coelum salubre, aër saluber; nie zdrowe, intemperies aëris. Na powietrze się puścić, in sublime evolare, sublimem abire. Po powietrzu latać, per sublime ferri. Powietrze (2) (morowe), iest, pestilentia, lues grassatur.

Powietrznik, petalum, triton, meteorologus.

Powietrzny, aëreus; podróż, cursus per aërem, iter sublime; odprawiać, aërem tentare, experiri cursu; kto odprawia, Daedalus, aërobata, es. Powietrzna bania (balon); petaurus, um; machina aërea, aëri se commissura; (z łódką), navicula aërobatica, scapha aëri fisa, apta; rates coelum tentatura. Powietrzne ziawisko, zdarzenie, meteoron; uważać, tempestates coeli notare; observare, quod in aëre geratur. Kto uważa, meteorologus; coeli, aëris, tempestatum speculator; meteoroscopus; uważanie, aëroscopia; tempestatum coeli speculatio, notatio. Nauka o tém, meteorologia, aërologia.

Powiewać, flare, spirare. Powiewanie, flatus, afflatus.

Powiiać, fasciis alligare, involvere. Powić syna, córkę, filium, am parere, eniti.

Powiiacz, fascia; linteolum, quo parvuli involvantur.

Powikłać, implicare, involvere. intorquere, impedire.

Powikłany, implicitus, impeditus; (iak rzecz iaka), intricatus, perplexus, difficilis.

Powinien, bydź, debere. Powinieniem to zrobić, utique faciendum id mihi est; nie p., vetor, prohibeor. Powinienem był, meum sane fuit. Powinieneś był bydź, sane faciendum fuit, ut adesses.

Powinność, officium, quod oportet; czyia, quod quem facere decet, oportet; quod ejus est. To moia powinność, meum hoc est, mihi faciendum est; ku tobie, tibi hoc debeo. Powinności ku innym, quod aliis debetur; zachować, suum cuique reddere. Powinności dzieci ku rodzicom, uczniów ku nauczycielom, quod parentibus liberi, quod discipuli magistris debent.

Powinowactwo, affinitas, affinitatis vinculum.

Powinowaty (małżeństwem zpokrewniony), affinis, affinitate junctus.

Powitać, zob. Przywitać.

Powlekać, obducere, tegere; czém, aliquid rei inducere; (poduszki), linteis vestire.

Powłoka, integumentum, involucrum; quo res obducitur, tegitur; quod rei inducitur; (z płótna), linteamentum.

Powód, materia, occasio, causa, locus; dadź do czego, materiam suggerere, praebere; locum patefacere, aperire. Nie dałem do tego powodu, mea nulla culpa est, nil a me ortum; nil commisi, ut —, cur —. Ztąd wziął powód do mówienia, ea occasione, materia usus, monitus, adjutus, dixit. Powód (w sprawie), petitor; (w policyinéy, kryminalnéy), actor, accusator.

Powodować, ducere; dadź się, parere, sequi, praebere se, se regi pati ab aliquo.

Powódź, inundatio, diluvies, aquae.

Powodzić się, succedere. Iak ci się powodzi? quo loco sunt res tuae? dobrze dosyć, satis commode, acquo loco. Zle mu się powodzi, laborat, miser est, iniqua conditione agit; inż teraz lepiey, jam commodius agit.

Powołać, vocare, invitare; na urząd, conditionem muneris ferre; munus mandare, offerre alicui; do wiary, ferre conditionem salutis, offerre beneficium verae doctrinae et pietatis; ad pietatem invitare; zob. ieszcze Powoływać.

Powołanie, invitatio; na urząd, munus mandatum, muneris conditio; (2) (które kto ma do czego) *a*) (chęć), impetus, studium, voluntas; *b*) (zdatność), ingenium, facultas, vires, vis, idoles, do wiary, conditio accipiendae doctrinae Christianae.

Powoli, cunctantius, lente; spiewać, placide, composite canere. Bardzo powoli, tarde, cunctanter, segniter. Powoli a dobrze, sat cito, si sat bene.

Powolność, obsequium, facilitas, commoditas; (2) segnities, cunctatio, tarditas.

Powolny, facilis, obsequiosus, mollis in obsequium, tractabilis, commodus; (2) (iako nagana), tardus, segnis, lentus, cunctator. Powolnym bydź dla kogo, facilem se praebere alicui; zbytnie, ad arbitrium, voluntatem alicujus se fingere; ejus voluntati morem gerere.

Powołoszczyzna, tributum boarium, pecuarium.

Powoływać, (do sądu), citare, in judicium adducere; (kiody się opiera), evocare. Powołany, (stro-

no odporna), defensor, de cujus re disceptatur, reus.
Powoływanie (sądowe), citatio, postulatio, (opieszałego się), evocatio.
Powonienie, olfactus, odoratus.
Powóy, clematis; czarny, convolvulus niger; kolący, smilax aspera; miesiączkowy, clematis altera; motyli, clem. tertia; płotowy, smilax laevis major; kozi, climenos; wielki, clymenum.
Powóz, currus, vehiculum; (do podróży), rheda; (lekki), petorritum, cisium; (paradny), pilentum, carpentum; parokonny, bigae; czworokonny, quadrigae.
Powożenie, vectatio, vectura; wiosłem, remigatio.
Powozić, vehere, jumenta agere; wiosłem, remigare, remigiis subigere. Powoźnik, zob. Woźnica.
Powrócić, (się), redire, reverti; —wracać, pedem, gradum referre; sese recipere; viam retro repetere, relegere; komu co, restituere, reddere, rependere; szkodę, pensare.
Powrósło, napura; funis stramineus, de stipula.
Powrót, reditus, reversio. Podczas powrotu, rediens, dum redeo. Bez powrotu (odiechać), non rediturum (abire); (2) sine spe, prorsus, irrevocabiliter. Powrót, (oddanie) czego, redditio, restitutio.
Powróz, funis, restis, laqueus; —zek, resticula, funiculus.
Powroźnik, restio, restiarius.
Powściągać, cohibere, reprimere; się, imperare sibi, modeste agere, cohibere se.
Powściągliwość, temperantia, continentia, modus.
Powściągliwy, —wie, continens, modestus (e), moderatus (e); *adv.* continenter, (cum) modo.
Powstawać, oriri, nasci; zkąd, z czego, proficisci, redundare, ex illo fonte manare; (iak góra), attoli, erigi, surgere, eminere; (iak wiatr, kłótnia, woyna), moveri, surgere, concitari, exoriri, nasci, erumpere; na kogo, aliquem male accipere, ei verba ingerere, eum verbis vehementioribus persequi.
Powszechność, universitas; (2) quod res communis sit, ad omnes partes (homines, causas) pertineat, referatur; wyrazu, ambitus latior, laxior. W powszechności, omnino, universe; o czém mówić, de re summa loqui.
Powszechny, universus, communis; historya, oecumenica, catholica, omnium imperiorum historia; pożytek, utilitas publica, omnium; zwyczay, zdanie, consuetudo, opinio communis, omnium, ubique recepta, pervagata. Powszechnie, vulgo, ab omnibus, apud omnes, ubique, communiter; się skarzą, querela omnium auditur; go chwalą, ab omnibus laudatur; go żałuią, universi eum desiderant; commune, publicum est desiderium ejus.
Powszedni, quotidianus; dzień, dies profestus, a religionibus liber, operi relictus; grzech, noxa minima, peccatum levius, lapsus.

Powta-

Powtarzać, repetere, revocare; (co się zaniedbało), reprehendere, supplere, reddere, explere. Powtarzanie, repetitio.
Powtóre, secundo, iterum, deinceps.
Powtórny, —rnie, iterum (factus), iteratus. Za powtórném wezwaniem, bis invitatus, vocatus; dum iterum invitaretur, vocaretur.
Powykopywać, Powynosić it.d., omnes, omnia effodere, efferre, purgare, extrahere cet.
Powziąć, fovere; nadzieię, venire in spem rei alicujus. Powziął n., spes illum incessit.
Poymać, comprehendere; w bitwie, woynie, proelio, bello capere; (poiąć za) żonę, aliquam uxorem ducere, sibi jungere, sociare. Poymować, co, intelligere, perspicere, capere; łatwo, celeriter arripere. Poiąć nie mogę, assequi non possum; (2) miror.
Poymanie, kogo, comprehensio. Dla poymania go, ad eum comprehendendum.
Poymaniec, bello captus, captivus.
Póyść, abire; dokąd, aliquo tendere, petere aliquem locum; po co, np. po wodę, aquam petitum ire; po kogo, aliquem arcessere, vocare, adducere. Póydzież ztąd! abi'n'? fugi'n'? hinc?
Pozabiiać, (multos, omnes) interficere; (2)(np. beczki), obturare, claudere.
Pożądać, cupere, expetere aliquid; avere, gestire aliquid facere; ferri in rem; moveri cupidine, desiderio rei; tangi, tentari, moveri amore, studio rei alicujus.
Pożądany, optatus, exoptatus, votis expetitus; -nie, ex voto, ex sententia, exoptato.
Pożądliwość, libido, cupido, prava cupiditas; (2) (łakomstwo), lucri studium, aviditas.
Pożądliwy, qui libidini nimis indulget, pravis cupiditatibus se regi patitur, impotens; effusus, pronus in venerem; (2) (łakomy), lucri cupidus, sordidus, avidus.
Pożar, incendium.
Pozbawić, czego, privare re; rem adimere, auferre; fraudare, defraudare, orbare; maiątku, bonis evertere, spoliare, nudare, exuere; urzędu, movere honore, munere depellere; honoru, famam, existimationem, alicujus laedere, lacerare, corrumpere; nadziei, sposobności, intercidere, praecidere, praecludere spem, occasionem.
Pozbydź się czego, exsolvi, liberari aliqua re; kogo, liberari ab aliquo; słabości, przykrości, levari morbo, deponere molestiam; molestia liberari, exsolvi. Nie można się go pozbydź, non abscedit, importunus haeret, amoliri eum non licet.
Pozdrawiać, salutare; kazać, salutem alicui nuntiare. Pozdrów go odemnie, saluta eum meo nomine, meis verbis. Pozdrowienie, salus, salutatio.
Pożegnać, kogo, abeunti, discedenti salutem precari; się z kim, cum officiosa salutatione discedere; abeuntem, discedentem salutare; z światem, rerum terrestrium

strium curam abjicere; (2) vitam relinquere; vita excedere.

Pożegnanie, salutatio abeuntis, extrema. Bydź u kogo z pożegnaniem, ultimum, ante discessum salutare; discedentem salutatione fungi. Mowa z pożegnaniem, oratio discedentis; mieć, in discessu dicere. List z poż. literae abitus interpretes; pisać, abitum literis significare, literis ultimum salutare.

Pożerać, devorare. Iakby wszystkich chciał pozrzeć, minitabundus, truculentus.

Pozew, evocatio, libellus evocationis.

Pozierać, Poziewać, zob. Poglądać, Ziewać.

Poziomka, fragum.

Pozłacać, deaurare, inaurare, auro tegere, obducere, inducere, incrustare.

Pozłacanie, inauratio, incrustatio, auratura.

Pozłota, aurum inductum, (inducendum), crusta auri.

Poznać, cognoscere, intelligere, perspicere; (co się dawniey widziało, znało), agnoscere; się z kim, notitiam, familiaritatem contrahere cúm aliquo; notum, familiarem sibi aliquem reddere. Miałem szczęście go poznać, contigit mihi ei notitia jungi. Poznać kogo z kim, zob. Zapoznać.

Poznanie, cognitio, notitia; prawdy, perspicientia veri; wielu rzeczy, multarum rerum peritia; judicium probe subactum. Mieć p., perspicere, intelligere, videre.

Późno, sero; w noc, in multam noctem. Późny, serus, tardus.

Pożóg, Pożar, incendium.

Pozór, causa, species, excusatio, color. Pod pozorem, ea specie, causatus; co robić, speciem aliquam praetexere, inducere rei, facto; rem velare, obducere specie, colere; in speciem, obtentui sumere, assumere aliquid. Na pozór, imaginatus, fictus, simulatus; (*adv.*) specie, opinione, imagine.

Pozorny, speciosus; bydź, specie fallere.

Pozostałość, reliquiae; quod residuum, reliquum est.

Pozostały, reliquus, residuus; po kim, relictus, superstes.

Pozostawać, relinqui, restare, superesse, reliquum esse.

Pozwalać, permittere, concedere, non impedire; (mową, oświadczeniem), veniam dare, annuere; jus, potestatem dare, facere; nie pozw., obstare, prohibere, vetare; (słowami), renuere, adversari, veniam negare. Ia pozwalam, per me licet. Ieżeli ci zdrowie, zatrudnienia pozwolą, si (tamen) per valetudinem, per occupationes licuerit. Wiele sobie pozw., multum licentiae sibi sumere; immodestius, licentius agere cum aliquo.

Pozwany, unde petitur, qui causam dicit; reus.

Pożyć, (per aliquod tempus, longe) vivere.

Pożyczać, komu, commodare; pieniędzy, credere; na procent, foenore credere, occupare. Pożyczać u kogo, mutuari, mutuo (um) sumere ab aliquo.

Pozyskać, łaskę czyią, conciliari alicui, gratiam inire apud aliquem.

Pożytecznie, utiliter, commode, opportune, salubriter, bene.

Pożyteczność, utilitas, opportunitas, commoditas, salubritas.

Pożyteczny, utilis, fructuosus, saluber, bonus, commodus, opportunus; bydź, usui esse, prodesse, juvare; zrobić, usibus, usui aptare; stać się, usu commendari.

Pożytek, utilitas, fructus, commodum, emolumentum, bonum; (odnosić, zob. następ.). Mam z tego poż. res mihi prodest, me juvat, commodum inde ad me redundat; nie mam żadnego, nil ad me pervenit. Cóż masz za pożytek? quid commodi inde capis? quid emolumenti ad te redundat inde?

Pożytkować, uti re; fructum, utilitatem ex re capere; rem ad usum, ad emolumentum convertere; umieć z czego, rem prudenter, callide in usum suum convertere, bene in usum conferre; nie umieć, minus fructuose re uti.

Pozytyw, organum minus, portatile, mobile; —wek, organum minimi modi.

Pozywać, citare; in judicium vocare, arcessere; diem dicere.

Pożywać, co, assumere aliquid, vesci aliqua re. Pożywanie, usus (rei).

Pożywić się, czém, satiari re; (2) fructum ex re capere.

Pożywienie, alimentum, cibus, victus.

Prababka, abavia, proavia.

Prać, lavare lintea; kogo, male mulcare aliquem, depexum dare.

Praca, labor; wiele pracy, multum negotii, molestiae; mnie to kosztuie, occupatum me tenet, multum molestiae mihi facessit, (probe) me exercet; mieć będziemy, probe desudabimus.

Pracować; laborare; nad czém, opus facere; moliri, tractare, agere, agitare, volvere aliquid; occupatum esse aliqua re; usilnie, multum operae et laboris consumere in aliqua re; na kawałek chleba, quaestu aliquo, opificio, arte ali, vitam tueri, sustentare, tolerare; dla kogo, operam praebere alicui. Kto nie pracuie, niech nie ie, nulla sine opere merces, omnia labore venalia.

Pracowitość, industria, sedulitas; —icie, diligenter, non sine magno labore.

Pracowity, laboriosus, sedulus, operosus, gnavus, industrius, agilis, strenuus.

Praczka, lotrix.

Prąd, lapsus, cursus; (2) arbor obruta aquis, aquis immersa.

Pradziad, abavus, proavus.

Prąg, Pręga, linea, nota; (na płótnie it. d.), virga; (na słupie wyrznięta), stria.

Pragnąć, sitire; (2) desiderare, cupere, expetere aliquid; teneri desiderio rei; kogo, cupere aliquo frui; gorąco, angi, flagrare, confici desiderio rei, hominis; vehementer cupere.

Pragnienie, sitis; mieć, sitire; mam, sitio. Pragnienie, (2) desiderium, cupido.

Praktyczny, ad usum, ex usu; nauka, praecepta ad usum apta, conferenda, vertenda, adhibenda, rebus, vitae utilia.

Praktyk, usu rerum exercitatus, tritus, subactus; (2) (praktyką się bawiący), qui doctrinam ad usum accomodat; nie znaiący teoryi, alienus a doctrinae subtilitate, elegantia; pinguioris formulae.

Praktyka, usus, doctrina ad usum accomodata; (Iurystów), usus fori, consuetudo forensis, tirocinium fori; (u Lekarzów), morborum curatio, aegrorum cura.

Praktykować, exercere, facere; (iak Iurysta), in foro versari, litibus adesse; (iak Lekarz), medicinam facere.

(Nie) Praktykowany, (non) efficiendus; quod teneri, effici, fieri (non) potest.

Prałat (*co do godności*) praelatus, e primis, illustris, inter primores, primi ordinis; (*co do urzędu*) antistes, primus, praesul. Prałactwo, dignitas, locus praesulis.

Pralnia, lavatorium, lavina, ubi lintea lavantur.

Pranie, lavandi opus.

Praprababka, atavia; —dziad, atavus.

Praprawnuk, abnepos; —wnuczka, abneptis.

Prasa, prelum; (winnicza) torcular; oliwna, torculum olearium; drukarska, prelum chalcographicum. Dadź pod prasę, prelo subjicere, submittere; excudendum dare; bydź pod prasą, typis exscribi. Iest pod prasą, propediem edetur; editio libri paratur. Wyiśdź z pod prasy, prodire, vulgari, emitti.

Prask, fragor, sonitus. Trzask prask, omnia strepunt, ubique strepitus auditur. Na prask trafił, percommode eum sors obtulit.

Praśny, non fermentatus; miód, mel; placek (Praśnik), azymus.

Prasol, salinator. Prasolka (podatek solny), vectigal salarium.

Prasować, premere, torquere; (2) (bieliznę), ferramento laevigare lintea, disco ferreo, candenti percurrere. Prasowanie, politura, laevigatio.

Prasownia, torculum, torcular; —sowny, torcularius.

Prawda, veritas, verum, (dowiedziona), fides; mówić, vere loqui, vera promere. Po prawdzie powiedziawszy, sane; ut dicam, si dicendum est, quod res est. Przyiaciel prawdy, veri amans, studiosus. Prawda w oczy kole, veritas odium parit. Prawda (na stół), teges, natta, (okrągła), orbis catinarius. Prawda (*adverb.*) sane, quidem.

Prawdomowny, verax, veriloquus, veridicus, fallere nescius, haud vanus.

Prawdziwość, veritas, fides; —dziwy, —iwie, verus (e), certus (o); *adv.* re vera.

Prawić, garrire, confabulari; co, fari; o czém, disserere.

Prawica, dextra. Na prawicy, dexter, ad dextram, a dextra.

Prawidło, regula, lex, formula, praeceptum, praescriptum, norma. Wziąć sobie co za pr., sibi hanc legem dicere, imponere. Prawidło do botów, lignum caligare.

Prawnictwo, juris prudentia, scientia, usus, peritia.

Prawnik, juris peritus, juris (jure) consultus; (praktyk), legum gnarus, interpres.

Prawnuk, —czka, pronepos, proneptis.

Prawnie, juste, legitime; iest, juris est, leges ita jubent, licet per leges.

Prawny, legitimus, justus, legi consentaneus. Koszta prawne, proxeneticum, arbitria; impensae litis.

Prawo, jus; (2) (ustawa) lex, praescriptum, praeceptum. Mam prawo tego żądać, hoc jure peto, hoc mihi debetur; to robić, est mihi jus hoc faciendi. Stosownie do prawa, legitime, ad legem, ex praescripto legis. Podług prawa, ex lege. Nadadź prawa, leges dare, constituere, scribere. Prawa się uczyć, jura tractare; juri vacare, operam dare. Iśdź drogą prawa, jure, judicio persequi aliquid. Księga praw, corpus legum, codex, liber legum. Prawo (3) zob. Proces.

Prawodawca, legislator; legum lator, auctor; -wstwo, legum latio.

Prawodawczy, legislatorius, legum ferendarum.

Prawować się, certare, litigare, judicio contendere; z kim, lege agere in aliquem; o co, rem judicio persequi.

Prawowanie się, lites, litigatio.

Prawowierny, orthodoxus, qui veram rationem sequitur, veram formulam tenet.

Prawy, rectus, probus; (2) dexter, (qui est) a dextra, ad dextram.

Prażmo, frugum recentium grana tosta.

Prażyć, frigere, torrefacere; (mleko i t.d.), decoquere; (2) zob. Naparzać.

Prebenda, beneficium ecclesiasticum.

Precz, longe, procul; poszedł, longius abiit. Idź precz! abi! apage! amove te! facesse hinc! Idźcie precz! amolimini vos! abscedite!

Prędki, —ko, —kość; zob. Prętki, —ko, —kość

Predykant, concionator evangelicus, (praedicator).

Predykat, attributum, (praedicatum).

Prefekt, rector provinciae, praefectus.

Prega, zob. Prąg.

Pręgierz, numella, palus. U pręgierza, ad palum deligatus.

Premisa, (w Loice), enunciatum prius; formula praevia, prior, praemissa.

Prenumerando, in antecessum; płacić, repraesentare pecuniam.

Prenumerata, repraesentatio; pretium ante rem solvendum, solutum; tak wiele wynosi, tantum repraesentatur, in antecessum datur. Na prenumeratę, cum conditione, lege pretii repraesentandi; puścić, ante rem solvere jubere.

Prenumerator, qui repraesentat, qui ante solvit praetium.

Prenumerować, praetium ante (rem) solvere, repraesentare, in antecessum dare; (u a) co, praetio repraesentato redimere aliquid; praestinare aliquid.

Prerogatywa, jus privum, eximium; commodum, beneficium; dadź, aliquid eximie, nominatim tribuere, dare alicui; beneficio, jure,

Us commo-

commodo singulari, peculiari ornare aliquem; ei eximium jus tribuere; mieć, peculiari jure gaudere.

Preskrypcya, praescriptio temporis, temporalis; exceptio temporis.

Pręt, virga, bacillus; żelazny, lamina ferrea; (okrągły), cylindrus ferreus.

Pretendent, petitor.

Pretendować, desiderare, cupere, petere, velle, poscere.

Pretensya, postulatum, postulatio; mieć, posse aliquid petere; niesłuszne sobie robić, iniqua petere. Mam do ciebie pretensyą, mihi aliquid a te debetur; (2) est quod tecum querar. Człowiek w pretensyach, arrogans, sui admirator, inflatus; bez pretensyi, modestus, simplex, nil arrogans. Co za pretensya; quo jure id a me petis? (2) quid tibi in mentem?

Prętki, celer, velox, agilis, citus; bieg, concitatus cursus; odpowiedź, promta responsio; mowa, volubilis lingua, concitata oratio. (2) zob. Popędliwy.

Prętko, celeriter, velociter; biedź, incitato cursu ferri; mówić, concitatius loqui; iechać (wierzchem), citato equo ferri.

Prętkość, celeritas, velocitas; zbyteczna, festinatio. W prędkości, per festinationem, raptim, festinanter; propere; zapomniałem, per trepidationem, festinationem, dum trepido, festino, prae festinatione oblitus sum. Prędkość (2), z. Popędliwość.

Prędkonogi, pedibus celer, alipes; qui pedibus, cursu valet, viget.

Prewet, zob. Prywet.

Prezent, donum; oblubienicy, donatio propter nuptias. Dawać prezenta, munera distribuere; komu zrobić, aliquem re donare.

Prezentować, zob. Pokazać; kogo, introducere apud aliquem, adducere ad aliquem; na co, sistere, tradere; się, apparere, conspici; komu, venire in conspectum alicujus, ei se offerre. Prezentować broń, tela erigere, surrigere, adversa humero applicare, in humerum rejicere; przed kim, telis surrectis colere aliquem; honoris causa surrigere, adversa rejicere tela.

Prężyć, tendere, intendere, extendere, (się, —di).

Prezydencya, praesidis locus, moderamen, praesidium, regimen, summa rei. Pod iego prezydencyą, eo praeside, moderante, arbitro.

Prezydent, praeses, praesul, moderator, caput; bydź, praeesse rei; -dentostwo, praesidis dignitas.

Prezydować, praeesse, praesidere; przy czém, moderari rei.

Prezerwatywa, munimentum, remedium arcendo malo; brać, muniri in antecessum, occurrere malo, praevertere morbum, occupare remedium.

Próba, periculum, tentamen, experimentum; na próbę, experiundi causa; dadź, experiundum, periculi causa tradere, permittere, cedere; wziąć, experiundum recipere, (rzecz) auferre. Próba (komedyi i t. d.), meditatio; robić, meditari aliquid ante rem; ante ipsum discrimen exercere, parare se; koncertu, meditari

tari concentum. Próba srebra, obrussa; (położona na czém), argenti nota.

Probalnia, (piec probierski), clibanus aurificis, caminus metallo spectando.

Probierski kamień, lapis Lydius; obrussa; nim probować, ad obrussam spectare; admovere lapidi.

Probierz, spectator; (2) explorator, judex.

Proboszcz, magister templi, praepositus templo, coenobio.

Probować, experiri, tentare, periculum facere; sukni, corpori applicare.

Proca, funda. Kto z niéy ciska, funditor.

Procent, fenus, usura; (właściwie), in centenos. Po 5, 6 procent, quinis, senis centesimus; 50 pr. semis; 25 pr. quadrans; 75 p dodrans. Na procent dawać, fenore occupare; dadź komu, fenore dare. Kto daie, fenerator; kto wziął, debitor usurarius. Pieniądze na procencie, fenebris pecunia, creditum.

Proces, lis, judicium, causa, controversia; zacząć, lege agere, judicio experiri; z kim, alicui litem intendere, cum eo certare, agere in aliquem. Proces wygrać, vincere causa, judicio; przegrać, vinci, causa cadere. Wygrał proces, secundum eum judicatum est, pro ejus causa judices senserunt; przegrał, contra eum lis data est, judices contra eum pronunciaverunt. Proces formalnie rozpocząć w sądzie, litem contestari cum aliquo. Takie rozpoczęcie, litis contestatio.

Procesować się z kim, z. Prawować się, tudzież w poprzedz.

Procesya, pompa; odprawiać, pompam agere. W procesyi, solemni pompa, festo agmine. Procesya idzie, pompa ducitur, procedit.

Proch, zob. Kurz; (2) do (strzelania), pulvis pyrius, nitratus; (karabinowy) pyrobolarius, (armatni) tormentarius, balistarius.

Prochownia, officina pulveris pyrii; (2) (skład), penus, horreum pulveris tormentarii.

Produkować, co, proferre, afferre; się z czém, specimen (rei) edere.

Produkt, (kraiowy), fructus; quod regio ex se gignit, profert; natum in regione.

Profanacya, violatio.

Profanować, violare, profanare, polluere.

Profes, (w zakonie), religiose initiatus, religione voti solemnis Deo obstrictus.

Profesor, magister, professor; academicus doctor; bydź, docendi munere fungi, profiteri artem aliquam, tradere aliquid; bydź czego, np. Teologii, greczyzny, scholas Theologicas, Graecarum literarum habere publica auctoritate; zostać, admoveri muneri docendae, tradendae alicujus disciplinae; zrobić, assignare provinciam, committere munus docendi hoc vel illud; (w Akademii), mandare alicui provinciam scholarum in academia habendarum. Profesor prawa, antecessor.

Profesorstwo, professoris locus, provincia, partes; munus docendi.

Profe-

Profesya, vitae genus; quaestus, ars, opus; (2) (w zakonie), votum religiosum. Z profesyi (np.) malarz, qui tractat picturam.

Profesyonista, opifex, artifex, opificio addictus.

Profil, catagraphum, pictura, imago rei adversae. W profilu wystawić, adversum (am) exprimere, sistere; ex adversa parte conspindiendum dare; a fronte pingere, delineare.

Profit, Profitować, zob. Korzyść, Zysk; Korzystać, Zyskiwać.

Profos, lictor militaris, castrensis; magister, praefectus custodiae, desmophylax, desmotarcha militaris, castrensis; captivorum militarium custos.

Próg, limen.

Prognostyk, omen, praesagium, prodigium.

Prognostykować, praesagire, monstrare, repraesentare, divinare, praedicere,

Program, prolusio, invitatio, nuncupatio; libellus panegyricus, panegyri praemissus.

Prokurator, causidicus, (procurator); qui in judiciis assidet, praeviam sententiam dicit.

Prom, scapha major, ad trajectum. Ten co nim przewozi, portitor. Opłata za to, naulum, portorium.

Promień, radius. Rzucać promienie, radiare; radios mittere, emittere. Promień nadziei, spei initium, exigua spes. Promieniem iakim koło zakreślić, certo intervallo describere circulum.

Promienisty, radians, radiatus, radiis cinctus.

Promocya, superioris gradûs assignatio; (w szkołach), annumeratio superiori ordini, transitus ad ordinem superiorem; (2) (Doktora), gradûs capessendi panegyris. Promocyą *a*) dadź, *b*) dostać (w szkołach), ad superiorem ordinem *a*) producere, transire pati, *b*) transire, evehi; nie dostać, in eodem ordine manere. Czytać promocye, ordines assignare. Czytanie pr. (uroczystość), panegyris scholastica.

Promotor, qui praeest panegyri. To móy promotor, hic me creavit magistrum, doctorem; eo auctore, nuncupante, interprete locum magistri, doctoris obtinui.

Promowować kogo, juvare alicujus commoda; ejus commodis prospicere, consulere, favere; eum tueri; wyżey (w godności), evehere, ampliori dignitatis gradu ornare, munere illustriori augere; eum promovere in ampliorem gradum; się (sam) ipsum sibi consulere, prospicere, semet expedire, suae rei superesse; carere posse ope aliena. Promowować (w szkołach), ad altiorem (scholae) gradum provehere; na Doktora, Magistra, creare aliquem doctorem, (w ogólności), fungi provincia creandorum doctorum, magistrorum; się na Dokt. Mag., capere, capessere honorem, gradum, dignitatem magistri, doctoris.

Proporcya, proportio, ratio, modus. Bez proporcyi, incongruus, absonus, inaequabilis; bydź, male congruere, male respondere sibimet. Podług proporcyi, pro modo.

Proporcyonalny, concinnis, aequabilis, congruus; bene

bene, aequaliter descriptus, digestus; (do czego), aptus, analogus, congruus rei; bydź, respondere, comparari.

Propozycya, conditio, consilium; robić, conditionem ferre; suadere, auctorem esse.

Prorocki, prophetticus; duch, vis divina, divinitas, impetus divinus. W duchu prorockim, divinitus; vaticinabundus; divinitus afflatus, incitatus; divino spiritu tactus.

Proroctwo, praedictio, monitus, vaticinium, oraculum.

Prorok, vates, divinus, fatiloquus, fatidicus, propheta; fałszywy, pseudopropheta, impostor.

Prorokini, divina, vates, prophetis, fatiloqua, fatidica.

Prorokować, vaticinare, praedicere, canere.

Prosić, orare, rogare aliquem; contendere, petere ab aliquo; o co, poscere, precari, expetere aliquid; pokornie, suppliciter orare; usilnie, enixe, sedulo, etiam atque etiam orare; obsecrare; za kim, juvare aliquem precibus; deprecari pro aliquo; dla kogo o co, intercedere pro aliquo, ei suffragari, petere alicui aliquid. Dadź się prosić, non facere nisi rogatum, rogandum esse; długo, multum recusare, obsistere, reluctari; (na pozór), deliciari, delicias facere; nie dadź, cito annuere; promte accipere, facere. Kto się daie prosić, fastidiosus, difficilis, molestus; (nadto) morosus, asper, cunctator; (na pozór), facetus; kto nie daie się pr., simplex, facilis, promtus. Proszę (prosicmy) cię, quaeso te; sodes; rogamus te. Prosić na co, vocare, invitare; w kumy, testem baptismi velle. Prosić się, (*o świni*) parere, fetum deponere.

Prosié, porcellus; (sące) nefrens; (nie sące), delicus.

Prośny, fetus; (sus), quae fetum fert.

Proso, milium; włoskie, panicum. Z prosa, miliarius.

Prospekt, prospectus; mieć, prospicere; komu zasłonić (np. buduiąc dom, lub wyprowadzaiąc parkan na przeciw iego okien), luminibus officere; prawo niepozwolenia na to, servitus, ne luminibus officiatur. Prospekt w ogrodzie, scena.

(W) Prost, simpliciter; powiedzieć, aperte, haud dissimulanter dicere, ingenue fateri.

Prostak, asper, agrestis, ferus, insulsus, incultus, inconditus, illiberalis, inficetus.

Prosto, recta, directo; recto itinere.

Prostoszczery, liberalis, simplex, ingenuus, candidus; (w mowie), veridicus, apertus, liber.

Prostota, simplicitas, probitas, liberalitas, veritas, integritas; (2) (Prostactwo) rusticitas, asperitas, inhumanitas; mores rustici, feri, inconditi.

Prostować, ad rectum revocare; zob. Odginać. Prostowanie, directio.

Prosty, rectus, directus; (2) *a*) zob. Prostoszczery, *b*) zob. Prostak.

Pro-

Proszek, pulvis medicatus, medicus, pharmaceuticus, salutaris.

Prószyć, pulverem movere. Pruszy się (zkąd), pulvis defertur.

Protegować, tueri, tutari, defendere; kogo w Urzędzie, integrum, salvum praestare alicui locum.

Protekcya, tutela, praesidium; szukać u kogo, praesidium alicujus implorare, applicare se ad tutelam alicujus; dadź komu, recipere in tutelam; vindicare, asserere. Pod iego protekcyą, sub ejus umbra; illo tutante, vindice; ejus praesidio tutus, fisus.

Protektor, vindex, assertor; nauk, fautor.

Protestacya, intercessio.

Protestant, non catholicus, alienus a formula pontificia, evangelicus.

Protestować, przeciw czemu, intercedere rei; opponere se, obstare, non admittere.

Protokół, commentarii, acta; (spisany), ordo rei praescriptus; robić (czego), literis ordinem rei consignare, rem, acta in commentarium referre.

Protokolista, scriba, a commentariis, qui in acta refert.

Prowadzić, ducere; dokąd, deducere, prosequi, comitari; woynę, bellum gerere, (nie ducere); belligerare; życie, agere vitam; kogo z światłem, praelucere, facem praeferre alicui; kogo (przewodniczyć), praebere se ducem alicui; do ślubu, comitari, deducere sponsam, prosequi.

Prowiant, commeatus, frumenta, cibaria; dawać, commeatum subvehere, praebere.

Prowiantować, commeatum curare, petere; rem frumentariam tractare; się, consulere sibi de victu, cibaria secum ferre.

Prowiantowy Komisarz, magister, curator rei frumentariae, praefectus.

Prowincya, provincia, regio, dioecesis; —alny, provincialis; dioeceseos (*gen.*).

Prowincyał, coenobiorum provincialium praeses; monasteriis in dioecesi praepositus, praefectus.

Prowizor, (w Aptece), administer, vicarius pharmacopolae.

Prowizya, zob. Prowiant; (2) lucrum, emolumentum, zob. Procent.

Proza, oratio soluta, pedestris, prosa.

Prozaiczny, prosaicus, pedester.

Prozaik, prosaicus scriptor; qui soluta oratione, prosa scribit.

Prozapas, ad incertos casus, ad subita, ad subitos usus.

Prożba, rogatus, preces, precatio, votum, desiderium. Na iego prożbę, ejus rogatu, eo rogante; to uczynił, ei precanti, ejus precibus dedit, annuit, tribuit illud; ab illo rogatus fecit. Wysłuchać prożby, aures praebere, facilem se praebere alicui, audire preces; favere, indulgere, locum relinquere precibus; facere, quod rogeris, quod alter petat; nie wysłuchać, spernere preces, repudiare precantem, abnuere roganti. Wysłuchana iest moia prożba, factum est, quod rogavi; ratae sunt preces; nie, vanae, irritae sunt.

Prożba (na pismie), literae, libelli supplices, scripta praecatio; podadź, per libellum precari; do kogo, perscribere alicui desiderium suum, eum per literas adire.

Próżnia, spatium, inane, (u Fizyków, vacuum).

Próżniactwo, desidia, segnities, cessatio, inertia, socordia.

Próżniak, iners, deses, cessator.

Próżność, inutilitas; (2) (nicość), inanis species, tenuitas, fragilitas; (3) (fanfaronada), jactantia, ostentatio. Z próżności, ostentandi studio, ut se venditaret. (4) Próżności światowe, nugae, ineptiae, inania, frivola, ludibria rerum humanarum. Wszystko iest pr., nil solidi habent humana, fluunt omnia; (5) zob. Próżnia.

Próżnować, cessare, desidere, languescere desidia, torpere, inertem vitam agere.

Próżny, vacuus, inanis; (2) (dumny), jactabundus, jactator, ostentator, admirator sui. Próżne komplementa, verborum pompa; słowa, mera verba, nil solidi; (3) zob. Daremny.

Pruć, solvere, resolvere, dissuere, rescindere.

Pruchnieć, carie infestari, erodi, solvi; (2) putrescere, in putredinem solvi.

Pruchno, fomes; palić, fomitem parare; in fomitem tenuare pannos, solvere lintea.

Prunela, prunella, brabylum.

Prym, zob. Pierwszeństwo. Iśdź o prym, np. w śpiewaniu, bieganiu it. d., certare cantu, cursu, virtute, cet.

Prymas, primus episcoporum, cujus erat, regem electum renuntiare; (Primas);

Prymasostwo, primus inter episcopos locus; regis renuntiandi provincia; primatus.

Pryncypał, princeps, penes quem sunt primae partes; (u Żegarmistrzów i innych kunsztmistrzów), magister, herus; (2) (głos w koncercie), vox princeps, cantus privus; grać, cantu privo fungi; (3) (w organach), vox, formula prima organi, ceterarum basis.

Pryncypałbas, vox gravis primae formulae.

Pryncypalny, optimus, eximius, excellens; zob. Główny.

Prysk, carbones (candentes), prunae.

Pryskać, dissilire, diffringi, rumpi; (2) (iak koń ognisty, *poet.*) flammam naribus efflare.

Pryskować, z. Cechować.

Pryszcz(el), pustula; (na chlebie), tumor, tuber.

Pryszczyć, pustulis exasperare cutem. Pryszczy mu się twarz, pustulae erumpunt, colliguntur in facie. Opryszczyło mu nos, nasus pustulis deformatus est.

Prywata, ratio, causa privata; privatum consilium.

Prywatny, privatus; domesticus. Prywatnie, privatim; żyć, privatum vivere, agere.

Prywet, latrina, secessus, forica.

Prządka, quae fila deducit, lanifica.

Prząśdź, nere, ducere; fila ducere, deducere.

Przaśnik, Przaśny, zob. Praśny.

Przebaczenie, venia, gratia. Do przebaczenia, igno-

ignoscendus, venia dignus; bydź, veniam habere; nie, vicisse ignoscendi modum, conditionem. Prosić o przeb, zob. Przepraszać.

Przebaczyć, ignoscere, veniam dare. Racz przebaczyć, ignosce, quaeso.

Przebiegać, percurrere, emetiri; propere transire, transcurrere; (książkę), perlustrare, volvere.

Przebieganie, transitus, transeuntium frequentia, concursatio.

Przebiegłość, usus, intelligentia; w czém, rei; (2) acumen, sollertia, calliditas.

Przebiegły, w czém, usu rei subactus, exercitatus; (2) ingeniosus, solers, callidus.

Przebierać, discriminare; meliora seligere, seponere; minus proba relinquere, deteriora rejicere; (2) (np. w sukniach, w iedzeniu i t. d.) delicias facere, omnia fastidire. Ten co przebiera, superbus, morosus, fastidiosus, lautus, delicatus. Przebierać miarę, modum excedere; (w występkach), ignoscendi veniam vincere; kogo, alia veste induere, vestitu alium reddere; za mężczyznę, kobietę, virilem, muliebrem speciem, habitum ei circumdare; virili, muliebri veste abscondere aliquem; się, vestem commutare, aliam induere, alia veste indui; za co, vestitu aliam personam mentiri, imitari; za służącego, żołnierza, vestitu famulari, militari uti, incedere, fallere; za kobietę, mężczyznę, sexum mentiri veste. Przebrany, mutata veste, habitu falsus.

Przebieranie się, vestium commutatio; za co, vestium mendacia, alienae personae habitus assumtus; za służącego, kobietę, famularis habitûs mendacium; vestitus muliebris; sexûs mendacia.

Przebiiać, perfodere, transfigere, perforare; co nożem, trajicere cultrum per aliquid; się, gladium per pectus adigere; nożem, cultrum in pectore, in corde defigere. Przebiiać mur, zob. Przełamać; (2) *neutr.* (iak papier), transmittere scriptum; aversas literas ostendere; (iak pismo), translucere, ex adverso conspici; (iak kolor), interlucere, conspici; się przez woysko, perrumpere (per mediam) aciem.

Przebóg! per Deum! Proh (Jupiter)! vae!

Przebódź, cornibus transverberare; piką, hasta transfigere.

Przebrnąć, vado transire; ledwie, gressum moliri per loca lutosa, aquosa.

Przebudować, immutare, refingere, aliter aedificare.

Przebudzić, turbare quietem alicui; ei somnum auferre, interpellare; się, excuti, exciri somno. Przebudziwszy się, somno discusso; excitatus.

Przebydź, transcedere, superare, trajicere; (2) (np. biedę), perferre, vincere, perpeti. Przebywać, gdzie, u kogo, frequentare aliquem locum; saepius venire, ventitare aliquo, ad aliquem. Przebycie, transitus. Do przebycia, (iak droga, góra), pervius, superabilis.

Przeć, premere; Prze, (iak podczas upału na deszcz), aestus incumbit, spiritum gravat; humidus intra-

incaluit aër; humidus calor male toleratur; aestus paene exanimat.

Przecedzić, percolare, liquare.

Przechadzać się, spatiari, ambulare, deambulare, obambulare, deambulatum ire.

Przechadzka, deambulatio. Iśdź na przech. ambulatum ire, excurrere aliquo.

Przechód, transitus. Na prz. iśdź, foras abire; alvum, vesicam exonerare.

Przechodzić, transire; (iak czas), praeterire, fugere, labi, effugere, ruere; milczeniem, silentio transmittere, praetermittere; tacere, dissimulare; siły, superare, excedere vires; supra vires esse; zob. Przewyższać; się, zob. Przechadzać się.

Przechowywać, occultare, tegere, celare, custodiendum accepisse. Kto przechowuie, occultator, receptor; skarga na takiego, actio furti oblati. Kto przechowuie drugi złodziey, eodem loco habetur occultator cum fure, quo fur; non minus delinquit, punitur, qui celarit furtum, quam qui commiserit.

Przechrzcić, denuo, de integro initiare baptismo; (2) (iak się pospolicie bierze), a sacris Iudaïcis ad Christiana traducere, avocare; cognitione verae doctrinae imbuere; in coetum Christianorum recipere; Judaeum baptismo initiare; się, ad alia sacra transire; aliam doctrinam probare; (o żydzie), Christiana sacra amplecti, sequi; baptismo initiari. Przechrzcić rzecz iaką, nomen mutare rei, alio nomine rem (, aliquem) dicere.

Przechrzta, a Judaeis ad Christianos transgressus; Christianorum doctrinam, professionem, sacra, formulam amplexus, secutus; vero Dei sensu imbutus; baptismô, Christo, Christianis sacris initiatus; in Christianos receptus.

Przechwalić, nimium, plus justo, plus quam pro merito, ultra modum laudare; in laudando (aliquo) modum excedere. Przechwalony, supra meritum laudatus; (2) qui in omnium ore versatur, apud omnes in laude est, jactatus.

Przechylić, retro flectere, inclinare aliquid.

Przeciąg, czasu, tempus; spatium, intervallum temporis.

Przeciągać, (co przez co) trajicere; na swoią stronę, ad se, ad suam sententiam traducere; suis partibus adjungere, sibi conciliare aliquem; stronę u instrumentu, (nadto wyciągnąć), plus justo tendere, ultra modum intendere; słowa, (w śpiewaniu, mówieniu), protrahere cantum, verba; lente canere, pronuntiare; się (iak ze snu wstaiący), pandiculari.

Przeciąganie, śpiewu, mowy, tarditas canendi, pronuntiandi; się, pandiculatio.

Przecie, nempe, scilicet, tandem. Patrz przecie! ecce, quaeso! powiedz przecie, dic obsecro! Przyidź przecie do mnie, veni, quaeso! quin venis ad me? tandem aliquando veni. Był przecie u ciebie? nimirum et te vidit? Przecie to oyciec, atqui hic pater est

est, tamen pater est; eum patrem esse scito.

Przecięcie, sectio, dissectio.

Przeciekać, perfluere, permanare; dokąd, penetrare rem, insinuari in eam.

Przecierać (się), fricando, scalpendo aperire, rumpere, findere, (—i); (oczy), perfricare. Przetarty, usu attritus, obsoletus.

Przecinać, findere, secare, dividere; komunikacyą, intercludere commeatu; z resztą woyska, intercipere, distinere, discludere; drogę, obstruere, obsepire. Wszystkie komunikacye przecięte, omnia sublata, septa, clausa, subtracta, erepta sunt: nil jam uspiam patet aut ostenditur, conceditur.

Przecisnąć, (co przez co), trajicere, transmittere aliquid aliqua re; się, penetrare, pervadere; przez ciżbę, eluctari, evadere per turbam; turbam perrumpere; do kogo, eluctari ad aliquem.

Przeciw, contra, adversus; naturze, invita, repugnante natura, praeter naturam; moiey woli, me invito. Na przeciwko, e regione, e diverso, ex opposito.

Przeciwić się, obsistere, sese opponere, adversari; rozkazowi, imperium detrectare, non accipere; parere nolle, dicto audientem non esse; w zdaniu, diversa probare, tueri.

Przeciwieństwo, pars diversa, contraria.

Przeciwnik, adversarius; (2) diversae partis, factionis; diversarum partium.

Przeciwność, res adversae, afflictae, calamitosae; fortuna iniqua; incommoda (*plur.*).

Przeciwny, contrarius, diversus; (2) adversus, repugnans.

Przećwiczyć, primus exercitationibus excolere (się, se)-(2) probe mulcare.

Przeczenie, infitiatio, negatio; (ostatnie także w gramatycznem znaczeniu, *Negacya*).

Przecznica, via transversa, obliqua.

Przeczuć, praesentire, praevidere (animo); praesagire, ominari, opinione praecipere aliquid. Przeczuwałem zaraz, statim suboluit, advertit me; illico animum tetigit, percussit.

Przeczucie, praesagitio, praesagium, praesensio (rerum futurarum); mieć, moneri, praesagire; (zob. poprzedz.). Ma przeczucie, ei animus praesagit aliquid; divinat, auguratur, (praesentiscit) aliquid.

Przeczyć, negare, abnuere, renuere, infitiari. Zdanie przeczące, sententia negans; (2) formula rei tollendae, infitiandae.

Przeczyścić, expurgare, detergere, (wodą) eluere.

Przeczytać, perlegere; totum, ad extremum legere; prędko, percurrere.

Przed, ante; trzema laty, tribus abhino annis. Przed laty, olim. Przed drzwiami postawić, ante fores, extra domum statuere. P. kościołem stać na warcie, pro templo excubare. P. frontem, in prima acie. P. całém zgromadzeniém, woyskiém, in, coram coetu; toto inspectante exercitu. P. wszystkimi (pokazać, powiedzieć), omnibus inspectantibus, cunctis audientibus. P. kim skarzyć się, apud aliquem queri.

queri. P. śmiercią, ante exitum vitae, moriturus; ante quam moreretur. P. sobą pędzić, prae se agere. *Często się wyraża przez Słowa złożone z* prae *lub* ante; np. Przed kim iśdź, antecedere, anteire, praecedere, prraeire; nieść, anteferre, praeferre; stawiać, kładź, anteponere, praeponere, i t. d.

Przedawać, vendere, venumdare; dadź się, facile decipi, induci.

Przedayny, cum vendendi jure, conditione; quod vendere liceat; (2) (do przekupienia łatwy), venalis, numarius, munerum appetens.

Przedaż, venditio. Na przedaż iśdź, venire, vendi; (iak dom), proscribi, inscribi.

Przededniem, nondum orto sole, nondum satis certa luce, ante lucem.

Przedeptać, pede imposito rumpere, aperire; pedem trajicere.

Przedłużać, augere, longius reddere; (drogę), extendere, protendere; (życie), proferre, producere; (iak P. Bóg), prorogare; zgłoskę (w wymawianiu), producere. Przedłużenie, augmentum; życia, vita longior; (od Boga; także przełużenie terminu wyznaczonego), prorogatio vitae; zgłoski, productio.

Przedmieście, suburbium. Na przedmieściu (mieszkaiący i t. d.) suburbanus.

Przedmowa, praefatio, prooemium, prologus; zrobić, praefatione uti, praefari; —dmówka, praefatiuncula; zrobić, paucis praefari. Po długiey, małey Przemowie, multa, pauca praefatus. Bez przedmowy, nulla praefatione usus, nil praefatus, missa praefatione.

Przedmurze, munimentum, propugnaculum.

Przedni, —dnio, eximius (e), unicus (e), praecipuus (e). A to przednio! euge! belle! praeclare! optime!

Przednowek, interlunium, novilunium.

Przedobiedni, antemeridianus, ante meridiem (fieri solitus).

Przedpokóy, cubiculum adversum, anticum; procoeton.

Przedpołudnie, tempus antemeridianum; —dniowy, zob. Przedobiedni.

Przedrapać, scalpendo, fricando, unguibus aperire, rumpere, findere.

Przedrukować, denuo excudere, typis exscribere; (z czego), repetere ex alio libro.

Przedrwiewać, perstringere, ridere, notare.

Przedrzymać, somno levi, suspenso tempus transigere.

Przedseymowy, comitia praecedens; comitiis praemitti solitus, praemittendus.

Przedsiębrać, —wziąć, statuere, constituere apud se, apud animum; destinare, decernere; consilium capere aliquid faciendi, propositum habere aliq. facere.

Przedsięwzięcie, consilium, destinatum, a, conatus, coeptum; res suscepta, proposita; mam, est mihi propositum id facere.

Przedsionek, atrium, vestibulum.

Przedtém, ante, antea prius; (2) olim, aliquando, quondam.

Przedmuchać, albo:

Przedymać, perflare. Nie można przedmuchnąć np. rurki, fistula excludit, non transmittit spiritum. Przędąć, (instrument) inflare ultra modum; inflando rumpere, corrumpere.

Przedwieczny, antiquissimus, vetustissimus, ultimae antiquitatis; (2) qui fuit ante saecula.

Przędza, netum, fila deducta, filamenta; wełniana, lana deducta.

Przedział, discrimen; (ściana), paries intergerinus; (czas), intervallum, tempus interjectum; (mieysce) spatium interpositum, intercapedo.

Przedzielać, dividere, dispescere, dirimere; wolném mieyscém, intervallum, spatium, medium relinquere, interjicere, intermittere; śpiewem it. d., zob. Przeplatać. Sciana przedziela domy, disterminat paries aedificia, interpositus iis, interjectus est.

Przedzierać, perrumpere, discindere, discerpere; się, rumpi; (2) zob. Przecisnąć się.

Przędziwo, linum deductum, filamenta; zob. Przędza.

Przedziurawić, perforare, rumpere, perfringere.

Przeformować, mutare, defingere, refingere; z. Przekształcić.

Przegadać, verbis vincere, loquacitate obtundere aliquem.

Przeganiać, agere per locum, in alium locum.

Przegarbować, subigere, mollire; skórę komu, plagis contundere

Przeginać, inflectere, retro flectere; się, incurvari. Przegięcie, inflexus.

Przeglądać, inspicere, perlustrare; (książkę), percurrere, volvere, perlustrare; (pismo iakie), spectare, censere, examinare; (rachunki) dispungere; się (w zwierciedle) in seculo sese contemplari, speculo uti, speculo se discere, speculum consulere. Przeyrzeć się w tém można, vultum tibi ostendet. Przeglądanie się, speculi usus.

Przegłosować, vincere suffragiis, sententiis. Przegłosowano, pluribus omnia alia placuerunt, plures diversum probarunt; go, aliorum suffragiis, majoris partis dissensione victus, cedere coactus est.

Przegnić, putredine penitus solvi. Przegnił, penitus cum pervasit putredo.

Przegradzać, intersepire; czém, interponere, interjicere aliquid; (zob. Przedzielać); mową, śpiewem, orationem, cantum interponere; baletem komedyą, fabulam saltatione distinguere.

Przegroda, quod medium, interpositum, interjectum est; (ściana), paries intergerinus; (mieysce wolne), intercapedo, intervallum. Przegródka, (w szafie it. p.) loculus, pluteus, loculamentum. Z przegródkami, loculatus.

Przegryzać, perrodere; morsu perforare, rumpere; peredere, dentibus rumpere.

Przehultaić, profundere, effundere, dilapidare luxu, abligurire, perdere.

Przeiazd, transitus, iter per locum. Podczas przeiazdu, dum transeo; powiedział mi, transeunti dixit; przypomniał mi, transeuntem monuit.

Przeiazdka, vectatio animi causa; zrobić, (equo) excurrere.

Przeieść, gulae, ventri dare; epulis, epulando, gula absumere.

Przeieżdżać, transire, iter facere per locum; wozem przez miasto, agere per pontem; konno, pontem equo transire, transvehi; kogo (wozem), carpentum supra aliquem mittere, per aliquem agere. Przeieździć wiele pieniędzy, multum pecuniae effundere peregrinando, absumere cursu. Przeieżdżaiący, (Pasażer) viator; (przyiechawszy dokąd), advena, hospes.

Przeistoczyć, rem (ipsam), in re (ipsa) aliquid mutare, novare; rem penitus, plane, totam immutare, commutare; się, mutari, alium fieri.

Przekałać, perforare, transfigere, trajicere.

Przekąsić, po czém, superedere, suggerere. Przekąska, quod suggeratur.

Przekląć, diris devovere; dira, mala imprecari, execrari.

Przekład, interpretatio, conversio; wierny, ad literam, ad verbum pressa, adstricta; wolny, laxior, liberior, minus adstricta; (z dodawaniem), metaphrasis.

Przekładać, (tłómaczyć), transferre, converterre; słownie, verbum de verbo expressum referre; verbis insistere, ad literam interpretari, a verbis pendere; anxie, pressius, religiose convertere; wolno, sensum non verba sequi; appendere magis, quam annumerare verba; liberalius, laxius convertere. Przekładać (co nad co), praeferre, praeponere, anteferre, anteponere, magis probare; potiorem (us), potiori loco habere aliquem (id); nad wszystkich, principem ponere. Ia go nad innych przekładam, ceteris praeferendum censeo, melior, potior ceteris videtur. Przekładać z mieysca na mieysce, transferre, trajicere.

Przekładanie, interpretatio; convertendi, transferendi opus; zob. Przekład.

Przeklęstwo, execratio, diraे imprecationes. Przeklęstwo iemu, (male) pereat! sacer esto! Deus illum perdat, puniat! tobie! malum! vae tibi! abi in malam rem! Prz. zesłać (na ziemię), mala, poenas immittere, infligere.

Przeklęty, execrandus, sacer, execrabilis, detestandus, detestabilis; pieniądze! infelix, sacra pecunia! (godzina, myśl) it. d. infelix, sacra esto, pereat! Przeklęci ludzie! scelerati, improbi, poenae damnati. zob. Potępieniec.

Przekonać, o czém, fidem rei facere alicui; facere, ut fidem habeat rei; ei aliquid persuadere, probare; eum de re certum reddere; kogo, że zbłądził, występek popełnił, arguere, convincere erroris, delicti; się, certum reddi, firmiter edoceri de re; rem certis signis, argu-

argumentis discere, comprehendere. Bydź prekonanym, certo credere, scire, (firmiter) persuasum habere. Iestem przekonany, satis mihi constat, liquet, persuasum est; mihi dubium non est.

Przekop, fossa; (w polu), incile, fossa incilis.

Przekopać, perfodere; się, viam pandere, aperire, erumpere fodiendo.

Przekopiować, describere.

Przekora, injuria; dolor injustus, illatus. Na przekorę robić, vexare, nocere, infestum esse. Mnie na przekorę, ut aegere mihi fiat, faciat

Przekrawać, secare, dividere.

Przekręcać, intorquere, obtorquere; słowa, minus recte voces efferre, pronuntiare; (co do myśli) in alium sensum rapere, detorquere. Przekręcanie, słów *a*) prava pronuntiatio, *b*) calumnia.

Przekreskować, zob. Przegłosować.

Przekreślać, lineolam per medium ducere; (mazać) abolere, inducere, delere. Przekreślenie, (zmazanie) inductio, litura; (przez środek) lineola per medium ducta, traducta.

Przekrzcić, Przekrzta; z. Przechrzcić, -chrzta.

Przekrzywiać, zob. Przeginać; gębę, vultum, os torquere, ducere.

Przekształcić, —łtować, transformare, vertere, in aliam formam mutare; się, aliam formam, (habitum, personam) speciem induere; in aliam formam fingi, abire, mutari, verti, transire. Przekształcenie, transformatio, (lepiey), immutatio universa.

Przekupień, -pnik, -pka, propola; qui minutatim vendit; (2) garrulus, a; loquax.

Przekupstwo, munera, largitio; (że się kto daie przekupić), improbitas, perfidia.

Przekupywać, captare, tentare, oppugnare donis, pecunia; emere alicujus favorem; eum corrumpere. Kto się da, venalis, numarius, corruptelae facilis, munerum appetens; kto się nie da, integer, incorruptus, abstinens, immotus.

Przelącsię, zob. Przelęknąć się.

Przeładować, implere plus justo, praegravare; incautius, iniquius onerare, obruere; się, impleri ultra modum; piciem, potu sese ingurgitare; iedzeniem, distendi cibo; ciężarem, non esse oneri ferendo, nimium sese onerare. Przeładowanie czego; nimium onus (rei) impositum, żołądka, nimius cibus ventri ingestus

Przełamać, frangere, rumpere, confringere; (ścianę, mur), perrumpere, aperire; (upór it. p.), vincere, coercere, frangere, compescere, comprimere.

Przelatać, pervolare, transvolare, pervadere; (koło czego) praetervolare.

Przełazić, (przez wierzch) transcendere, superare, supra scandere; (przez środek), transire; (iak nitka przez ucho igły), transmitti, trajici; (rakiem t. i. czołgaiąc się), perreptare, perrepere.

Przelęknąć, —eląc się, perterrefieri; terrore, pavore percuti; percuti; (bardzo), percelli, exanimari; kogo, czego (np. widząc lub słysząc kogo, co) commoveri, perturbari adspectu alicujus (rei), re visa, oblata, audita; ad nuntium illum perterreri.

Przelęknienie, terror, pavor, perturbatio, trepidatio.

Przelewać, transmittere, transfundere (in alium locum, in aliud vas); (2) nimium infundere, quod effluat; (3) (metalowego co), denuo conflare; się, effundi, redundare.

Przeleżeć, per aliquod tempus cubare; się, aliquantisper quiescere; (2) nimis diu jacuisse.

Przeliczyć, (pieniądze), dinumerare; (inne rzeczy), digerere, numerum inire; (ludzi) recensere.

Przełknąć, transmittere per guttur; nie módz, in faucibus luctari.

Przełożyć, zob. Przekładać. Przełożony, curator, magister, administer Móy przełożony, moi prz. cui, quibus subsum, pareo; qui mihi praeest, praesunt.

Przemądry, multo doctissimus, sapientissimus; (2) (w nagannem rozumieniu) sciolus, nasutus; bydź, ultra modum sapere, solum sibi sapere videri.

Przemagać, vincere, debellare, conficere, dejicere; (2) (praeposse), multum valere, pollere.

Przemakać, madefieri, madescere; —oknąć, totum madere. Przemokły, madens, madidus, uvidus.

Przemarnować, perdere, exhaurire, absumere, profundere, dissipare.

Przemarznąć, acri frigore percuti; (2) frigore perimi, corrumpi.

Przemawiać, proloqui, effari (verbum), vocem mittere. Przemówił (niemy) linguae solutum est vinculum; voce usus est, misit vocem.

Przemiana, permutatio; (poema Owid.) metamorphosis.

Przemienić, mutare, immutare, commutare; (co za co), permutare rem re.

Przemierzły, invisus, ingratus.

Przemierzyć, permetiri, mensuram rei explorare.

Przemieszkiwać, gdzie, manere, versari, esse, morari.

Przeminąć, abire, cedere.

Przemorzyć, fame attenuare, macerare; (za karę, np. za krnąbrność) domare fame, subigere.

Przemożny, praepotens, multum potens, praepollens.

Przemycać, vetita importare, exportare; merces vetitas tractare, immisceri vetitae mercaturae; (2) (cła nie opłacać) merces importantem portoria declinare, vitare; ita importare merces, ut vectigal effugias; vectigal fraudare. Przemycenie, vectigalis fraudati crimen, fraudatio portorii.

Przemycie, fraudati vectigalis poena, mulcta ob fraudatum vectigal imposita

Przemykać, się, clam transire; dokąd, irrepere; zkąd, elabi, subducere se.

Przemysł, acumen, solertia, perspicacia, sagacitas; industria, providentia, prudentia.

Przemyślać, nad czém, rem animo versare, volvere, agitare, meditari, moliri.

Przemyślny, —lnie, providus, (e), cautus, (e), circumspectus, (e), sollicitus, (e).

Przenaiąć, (z drugiéy ręki naiąć) a conductore aliquid mercede conducere; (komu) rem conductam alii locare. Przenaięcie, conductae (mercede) rei locatio.

Przeniewierzyć się, fidem mutare, fallere; perfide, mala fide agere; komu, aliquem fallere, prodere, destituere; perfidia uti in aliquem.

Przenikać, penetrare, pervadere, parmanare. Przenika (mowa), movet animum, pectus, afficit, penetrat, pungit, fodit; alte descendit in animum; zimno, frigus molestum est; mnie, algeo, uror frigore, frigus sentio.

Przenikliwość, ut penetrari quid possit, pateat, transitum praebeat, rem admittat, recipiat; (u Fizyków *penetrabilitas*, wyraz nowy).

Przenikliwy, penetrabilis, permeabilis, pervius, patens; (2) vehemens; (3) acerbus, acer.

Przenocować, pernoctare, noctem unam manere.

Przenosić, transferre; (w ilości), superare, excedere; (w strzelaniu), ultra scopum jaculari, (iak strzelba) ictum ferre; (co nad co) zob. Przekładać; się, dokąd, migrare aliquo; transmigrare, commigrare, transire; (na mieszkanie) habitatum ire.

Przenosiny, commigratio; (małżonki do męża domu) deductio in domum mariti.

Przeor, Przeorysza, coenobii magister, (stra), moderator, (atrix), rector, (ctrix), princeps, antistes; P—or, coenobiarcha, praesul; P—sza, abbatissa, virgo maxima.

Przeorstwo, coenobii cura, moderamen; coenobiarchatus, coenobiarchia.

Przeorywać, repastinare agrum, offringere terram, resarrire campum, iterare.

Przepadać, (przez co), deferri per aliquid; (zginąć) perire. Już przepadło, actum est, commissum est semel, mutari nequit, integrum jam non est. Już wszystko przepadło, illicet! sisti non potest; nulla spes jam superest. Ieszcze nie przepadło, nondum desperandi locus est, spes etiam nunc est. Przepadać za kim, (z miłości) amore alicujus ardere, deperire; in aliquo deperire.

Przepalać, coquere, perurere; (na wylot), igni rumpere, perforare; się, peruri igne.

Przepaść, abyssus, barathrum, vorago, profundum; (2) pernicies, ruina.

Przepasać, cingere; się, succingi; accingi aliqua re.

Przepaska, cingulum, zona; fascia.

Przepatrzyć, perlustrare, inspicere, examinare; się, zob. Przeglądać (się).

Przepędzać, agere per locum. Prawo do tego, jus, servitus actus. Przepędzić (życie, młodość), transigere; całe życie nad czém, aetatem consumere in aliqua re.

Przepełniać, cumulare, obruere; (płynem), perfundere.

Przepić, potando absumere; rozum, mentem mero mergere, sepelire, obruere.

Prze-

Przepiec, (cokolwiek) levius inassare; (nazbyt) nimium torrere, exsiccare torrendo.

Przepieprzyć, nimium piperis addere; nimio pipere incendere, exasperare.

Przepiłować, lima, limando rumpere, aperire, discindere.

Przepiórka, coturnix. Ta która między niemi dowództwo trzyma, ortygometra.

Przepis, praescriptum, modus, formula, lex; dadź, legem, modum ponere. Przepis, (wzór pisania, *Forszryft*) typus, exemplar; podadź, proponere.

Przepisać, describere, exscribere, exsignare aliquid, transferre; komu co, legem dicere; praescribere, quae agenda sint; prawa, modum, leges ponere; pierwszy wiersz uczącemu się pisać, praeformare literas; imitanda praescribere.

Przepłacić, magno emere.

Przeplatać, intertexere, intexere; mowę, variare; wesele smutkiem, intexere laeta tristibus. Szczęście nieszczęściem przeplatane bywa, adversam laeta, iniqua secundam sortem excipere solet; post calamitates prospera venit fortuna.

Przepływać, trajicere; (wpław) trana(ta)re, transnatare; nando trajicere, superare, evadere.

Przepomnieć, oblivisci. Przepomniałem, excidit mihi (memoriâ).

Przepowiadać, praedicere, monere, denuntiare; komu (uczącemu się) co, aliquem edocere, ei rem exponere, demonstrare, explicare; sobie, relegere reddenda; in memoriam revocare, quod recites, reddas.

Przepowiedzenie, praesagium, denuntiatio; o kim, o czém, praedictum; sprawdzić, eventum accomodare vaticinio; reddere, efficere praedictum. Sprawdziło się przepow., non vana fuit denuntiatio; ratum est, quod praedicebatur.

Przepraszać, ignoscendi veniam petere; exposcere veniam irarum; deprecatione uti, deprecari, verbis satisfacere; delicto (i) veniam rogare. Przepraszam, ignosce, quaeso. Bardzo przepraszam (sprzeciwiaiąc się czemu) nihil minus! apage! absit! omnia alia, longe diversissimum.

Przeprawa, trajectus, trajectio, transitus; niebespieczna, suspectum, infestum iter; (2) res angustae, iniquae; res discriminis plena; discrimen summum.

Przeprawiać się, trajicere, transmittere, superare; przez ciaśninę, transfretare.

Przeprosiny, reditus in gratiam (celebratus).

Przeproszenie, deprecatio veniae, ignoscendi postulatio; satisfactio.

Przeprowadać, traducere; (wozem), transvehere; się, sedem mutare; in alium locum migrare; aliud domicilium petere, quaerere.

Przeprowadziny, dies mutandae sedi destinatus; (2) migratio.

Przeprzągać, mutare equos, integros jungere; (2) aliter jungere.

Przeprzeć, aliquem erroris convincere; probare, rem secus esse, ac ipsi videbatur;

batur; nie dadź się, non pati se edoceri; obstinato animo errorem tueri; ab errore, falsa opinione abduci non posse, abscedere non velle.

Przepuknąć się, rumpi, dirumpi.

Przepuszczczać, transmittere; kogo, pati transire; transitum dare alicui; (iak mnóstwo skupionych ludzi) viam, locum dare; dimovere se; decedere alicui; (2) parcere, ignoscere, veniam dare; (3) zob. Przetapiać.

Przepych, paratus exquisitus, sumtuosus; (w ubiorze), cultus magnificus, splendidus, superbus; (w iedzeniu) epulae sumtuosae, splendidum convivium. Z przepychem, magnifice, superbe, splendide, magno paratu.

Przepychać, transigere, transverberare, trajicere (trudendo).

Przepytać się, sciscitari, percunctari, quaerere de re; (2) singulos, (multos) interrogare, percunctari; ubique quaerere.

Przerabiać, defingere, mutare; (suknią) reconcinnare, corrigere, (na kogo innego) alii adaptare vestem; kogo, totum mutare, alium reddere; cały interes, rem, faciem rei commutare; totam rem inclinare.

Przerastać, (przez co), internasci, viam rumpere per aliquid; kogo, vincere magnitudine. Przerastały (iak mięso tłustością) intertextus, distinctus.

Przerażać, horrore afficere, perfundere. Przeraża mnie, horresco, cohorresco, perhorresco. Przerażaiący, horridus, horrificus.

Przeraźliwy, horrificus; głos, vox rauca, fusca; -wie, horribiliter; brzmieć, raucum sonare.

Przerębla, foramen in glacie excisum, sinus in glacie; zrobić, flumen (glacie inductum) perforare, aperire.

Przerębywać, perforare, (na pół) secare; las, sylvam, iter per sylvam aperire.

Przerwa, quies, cessatio; (w mówieniu, śpiewaniu) vocis ad tempus silentium.

Przerywać, rumpere, perrumpere; mowę, interrumpere sermonem; komu, dejicere, conturbare loquentem; rozmowę, colloquium dirimere; komu (swoią mową) interloqui; (szelestem) obstrepere alicui. Przerwać komu (w ogólności) interpellare aliquem; sobie, omittere opus; mowę, dejici, auferri; się (ciężarem, praeą zbytnią) rumpi. Nie przeryway sobie, tu vero securus age, quod agis; quin tu immotus mane; turbari noli. Przerywanie, interpellatio.

Przerywanie, (*adverb.*), interrupte, per intervalla; (mówić) membratim, incise.

Przerzeczony, quem supra diximus; supra positus.

Przerzedzać, (się), ad paucitatem, ad infrequentiam redigere (igi); minuere, (i); (gałęzie) interputare, collucare. Przerzedziło się ludzi, decessit aliquantum frequentiae loci.

Przerzucać, (na inne mieysce), trajicere, transferre; (przez co) *a*) (przez środek) perferre, adigere; *b*) przez wierzch), transmittere aliquid aliqua re.

Przerzynać, secare, dividere; na pół, medium (am, os, as) dividere, in medio secare; się, gladio viam sibi facerere, rumpere, aperire.

Przesąd, opinio temere capta; error, judicium pravum. Z przesądami, pravis opinionibus plenus, pravis judiciis imbutus.

Przesadzać, transponere, transferre, traducere, alio collocare; (2) plus justo augere; modum, fines excedere; nullum modum rei servare; we wszystkiém, nullius rei modum tenere; w opowiadaniu, fidem superare, non credibilia narrare; rem ultra modum augere; w mowie, plus quam pro re dicere; w pisaniu, nimis argutari, lenocinari; (w doborze wyrazów, ozdób), putide, moleste exornare orationem; (w stroiu) insanire, ruere; w żartach, grzecznościach, putide jocari, moleste facetum se praebere. Przesadzić fuzyę, armatę, plus justo implere telum, tormentum; incautius (pulvere pyrio) onerare. Przesadzony, nimius, immodicus; wyraz, vocabulum gravius, quam pro re; grzeczność, molesta sedulitas; mowa, tumor, hyperbolica oratio.

Prześcielać, lectum aliter, (alio loco) parare, sternere; czém, aliquid insternere rei; iabłka słomą, pomis stramenta interjicere.

Przesiadać się, alio loco considere, alio sessum ire; zawsze, uno loco manere non posse; subinde locum, sedem mutare; się z konia na koń, ex altero in alterum equum transsultare. Przesiedzieć kogo, sedendo aliquem vincere; diutius aliquo loco, quam ille, manere; u kogo, multum esse cum aliquo, ventitare domum ejus; (aż do naprzykrzenia), fatigare aliquem visendi frequentia, ejus limen obsidere; całą noc, totâ nocte vigilare apud aliquem; nocte alicui assidere; (w ogólności), noctem insomnem transigere. Przesiadanie się, mutatio (crebra) loci.

Przesiewać, cribro purgare, cernere; cribrare. Przesiany, cretus.

Przesilić, frangere, vires imminuere; się, (iak choroba) exhauriri; (iak zwierz, człowiek), (nimio onere, labore) fatigari, rumpi. Przesilenie dnia, solstitium aestivum; nocy, solstium hibernum, brumale.

Przeskakować, transilire aliquid, saltu superare; saltu per illud evadere; dokąd, saltu capessere locum.

Przeskok, saltus per aliquid.

Przeskrobać, scalpendo rumpere, findere, aperire; co, (*metaph.*) committere aliquid.

Prześladowca, np. Chrześcian, gravis, acerbus, infestus Christiano nomini; hostis, insectatator, tyrannus; ardens studio insectandi, exagitandi aliquem.

Prześladować, vexare, affligere, fatigare aliquem; saevire in aliquem.

Przęślica, colus, fusus.

Przęsło, sudes in septo ordine defixae, tabularum in septo series; (gałęzi) tabulata arborum.

Prześmiardnąć, foetore imbui.

Przesmyk, fauces, angustiae.

Przesolić, nimium salis addere in cibum, ultra modum salire. Przesolony, male salsus.

Przespać, co, somno, dormientem aliquid transmittere; (nieszczęście iakie) somno fallere, discutere, sepelire; całą noc, perdormiscere usque ad lucem; się, condormiscere, somno aliquantisper indulgere; w południe, meridiare; iak piiany, edormiscere, edormire crapulam.

Przestać, desinere, omittere, finire (sequ. *Accus rei*); desistere, absistere, cessare (*a re*); fine facere (z *Gerund.* na *di*). Przestać się gniewać, in gratiam redire cum aliquo; złościć, desaevire. Prz. żyć, vixisse, exspirare. Przestać się (nadto stać długo), (iak koń) solvi, torpescere stando; (iak owoc na drzewie), plus justo maturescere, solvi maturitate; (iak wino), fugere; zob. Przestawać.

Przestały, (owoc), nimis maturus, ultra tempus in arbore relictus; (koń) stando fessus, torpidus.

Przestawać, (z kim), versari, agere cum aliquo, eo uti. Ia z nim przestaię, est mihi cum eo consuetudo; (familiariter) eo utor, cum eo vivo; nie prz., abstinere aliquo. Przestawać na czém, re contentum esse, eam satis habere; nil aliud, nil ultra cupere, velle; zob. Przestać.

Przestanek, cessatio, intercapedo, intermissio; (w piśmie), interpunctio; w mówieniu, śpiewaniu, vocis ad tempus silentium, cessatio. Bez przestanku, sine fine, sine intermissione, usque, perpetuo, semper.

Przestawiać, transponere, transferre; piec, defingere, refingere.

Przestępca, —pnik; zob. Występny, —pnik.

Przestępny rok, annus intercalaris, bissextilis, uno die longior.

Przestępstwo, delictum; factum contra legem.

Przestępywać, excedere; pezepis, ultra praescriptum facere, formulam excedere; prawo, contra legem facere, delinquere, negligere legem. Przestąpienie prawa, negligentia legis; zob. Przestępstwo.

Przestrach, terror, formido, trepidatio, consternatio, perturbatio; bez przyczyny, pavor caecus, terror panicus.

Przestraszyć, perterrere; terrorem, pavorem injicere, incutere alicui; terrore percutere aliquem; (bardzo) terrore exanimare. Przestraszony, territus, trepidus, commotus, perturbatus; (bardzo) exanimatus terrore. Przestraszyć się, perterrefieri, perterreri; perturbari; terrore, pavore impleri; zob. Przelęknąć się.

Przestroga, monitus; monitum; dadź, (Przestrzegać), monere. Dla twoiéy (iego) przestrogi, tui, ejus monendi causa; quo monearis, -atur; to mówię, te moniturus dico. Niech cito będzie przestrogą (np. żebyś tego nie czynił), monitus cave, abstine, omitte. Przestrogi słuchać, audire monentem, monitum admittere, uti monitu; parere, cedere monenti; nie słuchać, negligere monitum, spernere monentem. Słuchay przestrogi, patere te admoneri. Kto nie słucha, monitoribus asper. Kto przestrogi daie, monitor.

Przestroić, aliis vestibus induere; się, vestes mutare, alia vestimenta induere; zob. w Przebierać.

Przestrony, —no, spatiosus, (e), laxus (e); mieysce, locus (dla wielu, multorum) capax; suknia, justo laxior; iest trzewik, pes natat in calceo.

Przestrzegać, monere, praemonere (de re, ut —, ne —,); sprawiedliwości, observare leges; vivere ex lege, ad legem, powinności, rationem habere officii; powagi, tueri dignitatem, gravitatem tenere, auctoritatem servare, ex sua dignitate agere; urzędu swego, tueri personam magistratus sui.

Przestrzelić, perfodere, perforare, transverberare ictu; ictum expedire per aliquid.

Przestrzeń, locus, spatium; między czém, intervallum, intercapedo, vacuus locus.

Przestudzić, frigefactare, refrigefacere.

Przestwor, locus longe patens, spatium immensum; (2) zob. Przepaść.

Przesuszać, (nimium) siccare.

Przeświadczać, aliquem de re certum reddere; facere, ut fidem rei habeat; świadkami dowieść, testibus convincere, rem planam facere; się, firmiter edoceri de re; zob. Przekonać (się).

Prześwidrować, zob. Swidrować.

Prześwietny, Sąd, spectabilis curia; (2) judices spectabiles.

Przesychać, (nimium) siccari; (2) interarcessere.

Przesyłać, transmittere; (naprzód posłać), praemittere.

Przesypać, transfundere; (2) nimium implere; (3) (czém) intersternere.

Przeszkadzać, interpellare, impedire, turbare; komu w czém, impedire consilium alicujus; rei officere, opus interpellare; do szczęścia, alicui adversari, obtrectare, commodis ejus obstare.

Przeszkoda, impedimentum, obstaculum. Bydź na przeszkodzie, obstare, in mora esse; impedimenta objicere, offerre; impedimento esse; w czém, obstare, quo minus id fiat.

Przeszło, (*adv.*) ultra, supra, amplius. Ma przeszło 10, 60 lat, decennio, sexagenario est major; przeszło 10 stóp, decem cubitis major est; decem cubitos excedit; superat mensuram, modum decem cubitorum.

Przeszłość, tempus anteactum; praeterita (*nom. plur. neutr.*); pristini temporis memoria.

Przeszły, praeteritus, elapsus, exactus, finitus, transactus; (2) zob. Były.

Przeszyć (dla mocy) filis interjectis firmare; (dla ozdoby) intertexere aliqua re; (2) (orężem) transfigere, transverberare; piersi dzirydem, hastam (in) pectore defigere.

Przeta-

Przetaczać, in alium locum transmovere; (płyn) transfundere in aliud vas.
Przetak, cribrum, reticulum junceum.
Przetapiać, (denuo) igni solvere; (kruszec), (denuo) conflare.
Przetłuc, tundendo perfringere.
Przetłumaczyć, transferre, convertere; zob. Przekładać.
Przeto, ideo, itaque, igitur, proinde, quamobrem, quapropter, quocirca.
Przetrącać, perfringere.
Przetrwać, perferre, vincere, perpeti; (aż do końca) perdurare, ad extremum persistere; finem, exitum expectare. Przetrwać iaką porę (iak np. owoce, zwierzęta, ludzie), durare; integrum, incolumem manere; servari, vitalem esse.
Przetrwonić, z. Roztrwonić.
Przetrząsać, commovere, concutere; (2) kogo, excutere; (wypytuiąc go), explorare, pertentare, scrutari, investigare; (pisma iakie) pervolvere, versare.
Przetrzepać, pulverem excutere; kogo, plagas ingerere.
Przetrzymać, justo diutius tenere, retinere; (2) zob. Przetrwać.
Przetwarzać, mutare, defingere; zob. Przekształcić.
Przetyczka, radius, stylus (np. do zębów, dentibus fodiendis).
Przetykać, pertundere aliquid; (stylum) trajicere per aliquid.
Przeuczyć się, (cokolwiek) percurrere, leviter discere; (2) (zbytnie) turbari, desipere nimio studio literarum; plus, quam satis est, sapere velle.
Przewąchać, suspicari, divinare; (właściwie), naribus investigare, invenire.
Przewaga; momentum; zrobić, rem inclinare; esse magni momenti ad causam, eventum.
Przeważać, (2) praeponderare, in alteram partem declinare, praegravare.
Przewdziewać, (suknią it. d.) vestem mutare. aliam induere.
Przewidzieć, praevidere; (teraz), jam nunc videre, prospicere.
Przewielebny, summe venerandus. Przewietrzać, vento exponere; (pokóy) aperire, aerem purum intromittere.
Przewiewać, perflare, permeare.
Przewięzywać, (w pół, medium, am, os, as, a) ligare, deligare, vincire.
Przewiiać, denuo involvere, aliter obvolvere; się, percurrere, pervolitare.
Przewinić, delinquere. Przewinienie, culpa, delictum.
Przewlekać (co przez co) trajicere; (2) (odwłóczyć) differre, extrahere, procrastinare; (zawsze) diem de die prolatare, producere; termin, amplius pronuntiare; ampliare; (nb. bez żadnego Przypadku); diem prodicere; się, indusium mutare, aliud induere.
Przewlekły, (iak pismo, opowieść), prolixus. Przewlekłość, prolixitas; —lekle, prolixe.
Przewłoka, dilatio, procrastinatio, prolatatio, mora, cunctatio; terminu, ampliatio.

Przewodni. Przewodnia niedziela, dies octava post Christum in vitam revocatum; dies dominica a paschate prima.
Przewodniczyć, ducere, ducem se praebere. Przewodnik, dux, ductor.
Przewodzić, traducere; nadkim, aliquem exagitare; ei imperare, eum sibi subjectum habere velle.
Przewóz, trajectus, trajectio. Za Przewóz zapłata, portorium. Przewoźnik, portitor.
Przewracać, invertere, pervertere; (na ziemię, co stało wprzód), dejicere, evertere, sternere, subvertere; (z wozem) effundere; do góry nogami, ima summis confundere; się, prolabi, procidere, corruere; (z wozem) effundi, everti (vehiculo); (po ziemi, iak zwierzęta) volutari, se vo volutare.
Przewrotny, perversus; człowiek, mirum caput, -tność, perversitas; -tnie, perverse, prave, perperam; (na odwrót) inverse.
Przewyższyć, vincere, superare. antecellere; post se relinquere; meliorem, potiorem esse; (2) przewyższać, (np. liczbą), vincere. Przewyższaiąca liczba, major pars, potior numerus.
Przeymować, (np. list) intercipere. Drzeszcz mnie przeymuie, horresco, cohorresco, perhorresco.
Przeyrzeć, zob. Przeglądać. Przeyrzał (ślepy) despexit caecus, dies reluxit caeco; (2) zob. Przewidzieć.
Przeyrzysty, pellucidus, pellucens, limpidus; —stość, zob. Przezroczystość.
Przez, per; rzekę, most, iść, pontem, flumen transire; kogo powiedzieć, donieść, aliquo interprete significare; zrobić, ejus operâ, ministerio, eô ministrô uti in re efficienda. Przez Boga żywego! per omnes te Deos oro! per Deum immortalem! Przez cały dzień, noc, (per) totam noctem, diem; tota nocte, die. Przez zęby mówić, summis labris loqui.
Przezacny, venerabilis, maxime colendus, amplissimus, clarissimus, splendidissimus.
Przeżegnać, cruce signare; co, consecrare aliquid. Przeżegnanie, crucis signum.
Przeziębić, nimio frigori exponere; się, (Przeziębnąć) frigore tangi, laedi. Przeziąbł, frigus ei nocuit, frigori nimis patuit; zob. Przemarznąć.
Przezimować, hyemem transigere; gdzie, hyemare; (2) (iak rośliny) hyemem vincere, perferre.
Przeźmian, vectis homodromus.
Przeznaczać, destinare; komu, assignare, constituere. To nam iest przeznaczone, hoc nobis propositum est. Wieczna szczęśliwość nam iest przeznaczona, ea conditione nati sumus, ut aeternum beati essemus; nobis proposita, destinata est felicitas aeterna.
Przeznaczenie, (człowieka) lex, conditio, qua nati sumus. Takie iest przezn. nasze, ea conditione, in hoc, ita nati sumus; id nobis datum, propositum est. To nie iest przezn. iego, non ad id, non eo omnino natus est; hoc alienum est ab ejus conditione, datum hoc ei non

est, ut cet. Przezn. (2) (urząd it d.) provincia, munus. negotium, opus datum, assignatum, commonstratum. Mieysce przeznaczenia, locus destinatus, assignatus, quo tendat, pergat, quo mittatur aliquis, quo ire sit jussus, quo jussus eat.

Przezorność, prudentia, cautio consilium, providentia.

Przezorny, —rnie, providus, (e), cautus, (e), circumspectus, (e); (*adv.*) prudenter, cum cautione.

Przezroczystość, pellucidítas; (czystość rzeki, morza), limpitudo.

Przezroczysty, pellucidus, qui lumen transmittit.

Przezuwać się, (trzewiki, bóty) alios calceos pedibus inducere, caligas mutare, (2) zob. Przebierać się.

Przeżuwać, (dziecku, karmiąc ie) mansum, dentibus comminutum ingerere; minutatim inculcare.

Przeżuwacz, (ryba), scarus.

Przezwać, nomen imponere; apellare; (2) (inaczey) alio nomine dicere aliquem, ei nomen mutare; się, nomen sibi assumere; (2) (inaczéy) fingere sibi nomen; aliud, quam habeas, cognomen profiteri; falso nomine appellari. Przezywać, kogo (łaiać) cognomina probosa, ridicula alicui imponere, per contemtum affingere; per opprobium ita vocare, notam vocabuli imponere; contemtim compellare aliquem.

Przezwisko, cognomentum, cognomen; dadź, insignire cognomine, addere cognomen.

Przezwyciężyć, vincere, superare, subigere devincere, deprimere; się, animum vincere, cogere se in ordinem, imperare sibi; (do czynienia czego) animum iuducere; (do nieczynienia) reprimere se, temperare sibi. Dadź się przezw., cedere, vinci. Nie módz się prz., a se impetrare non posse, ut—, quin—. Darmo muszę się przezw., nimirum subeunda est miquitas, molestia devoranda; animum hoc perferre jubebo.

Przeżyć, superesse, superstitem esse alicui, rei; post eum, post rem, diutius vivere; eum vivendo vincere. Nic przeżyię tego, haec acerbitas mihi mortis causa erit.

Przezywać, appellare, nominare, dicere; zob. Przezwać.

Przód, pars adversa, antica; głowy, sinciput; okrętu, prora; —dek cielęciny, armus vitulinus. Przodkowie, majores, patres.

Przodkować, praecedere, antecedere, priorem esse; priorem, potiorem locum occupare; principem locum obtinere, tenere; w kraiu, między ludem, principatum in civitate tenere, eminere in populo; w zgromadzeniu, praesidere consilio, praeesse.

Przy, apud, penes, juxta, prope; sobie, secum; czytaniu, in legendo, inter legendum, dum legebam; końcu, sub finem; tylu interesach, in tot negotiis; obiedzie, winie, inter coenam (coenandum); inter vina, pocula; podanéy okoliczności, per occasionem, occasione oblata; czytaniu przyszło mi na myśl, legenti succurrit; śmierci, oddawaniu podarunku zapytał, dum morereturs, moriens, (morientem), offerrens, (offerentem) munus rogavit; tém przypomniało mi się, hujus occasione succurrit; hoc monitus memini; hoc facit, ut mihi in mentem veniat; takich bogactwach (iednak), in his divitiis, utut dives. Przy ciasna suknia, angustior, quam pro corpore. Bydź przy czém, interesse rei.

Przybiedz, accurrere, accelerare, advolare; (konno), adequitare.

Przybierać, recipere, adsciscere; za członka, adscribere, addere socium, sodalem coetui, corpori, numero; (gdy Towarzystwo samo przybiera) allegere, cooptare; za syna, adoptare, filii jus dare, in filii jus et nomen adsciscere; (adrogare, wcale do naszych czasów nie stosowne). Przybierać (w stroie) ornare, exornare, excolere. Przybieranie, (za członka), cooptatio; za syna, adoptio; (u Rzymian w pewnych razach, adrogatio). Przyb. (stróy), ornatus, cultus.

Przybiiać, affigere, adigere; do lądu, navem appellere, applicare terrae, ad terram; portum tangere, tenere; (na morzu także) litus tangere; (na rzece) ripae appellere. Przybić (w grze kart) potiorem scidam ponere; scidam capere.

Przybłąkać się, incerto passu aliquo deferri, errantem devenire aliquo.

Przybliżyć, admovere, propius ponere; się, appropinquare, prope accedere; do kogo, propiorem fieri alicui. Przybliżać się (iak czas) adventare, instare, appetere, praesentius jam esse.

Przybudować, adstruere; alia aedificia exstruere, condere, ponere, veteribus adjungere, addere; (w górę) superstruere aliquid.

Przybysz, (Przybylec), advena, hospes.

Przybyszowy, additus, additítius; miesiąc, rok, mensis, annus intercalaris; annus bissextilis, uno die longior; dzień, dies intercalaris, insertus, additus.

Przybytek, incrementum, auctus, accessio; (2) aedes (sacra).

Przybywać, advenire; spiesznie, zob. Przybiedz; (2) ronnąć, crescere, adaugescere, incrementum capere; znacznie, magnis auctibus crescere. Przybywanie, adventus; (2) zob. poprzedz.

Przychód, adventus; (2) (intrata), reditus; znaczny, reditus uberes; szczupły, tenuis quaestus.

Przychodzić, adventare; venire; często, ventitare. Zaraz przyidę, mox adero. Do tego (z nim) przyszło, eo res deducta, devoluta est, eo recidit, in eum casum, in eam fortunam devenit, ut—; Przyisdź do powagi, do lat, dignitate augeri; annos attingere, annis provehi; w sam czas, commode offerri. List przyszedł, allatae sunt literae. Przyiśdź do czego, aliquid nancisci; do sił, confirmari; vires colligere, evalescere, viribus augeri; (gdy się iey wprzód straciło) vires reparare, reficere, recipere; do siebie (iak zmordowany) respirare; spiritum recipere, colligere; (iak

(iak przelękniony) colligere se, animum; recreare se ex timore, respirare a metu, animum ex pavore recipere. Przyszedłem do siebie, animus mihi rediit. Do żebractwa przyszło zemną, in eam necessitatem deveni, ut mendicandum sit. Co ci za myśl przychodzi? zob. w Myśl. Wszystko mu łatwo przychodzi, omnia illi facile succedunt, omnia promte absolvit. Z trudnością przychodzi mu mówić, tardius molitur linguam, laborat in loquendo.

Przychodzeń, —chodzień, advena, hospes, peregrinus.

Przychowek, suboles (gregis).

Przychylać, invergere, aliquo vertere; się do czego, concedere, dare, annuere, tribuere; do prośby, dare, quod petit alter; ejus precibus annuere, locum relinquere; do partyi iakiéy, eam tueri, fovere; ei accedere, adjungi. Przychylił się do moiéy prośby, ratae fuere preces, rata vota. Przychyl się do moiéy prośby, tribue hoc mihi; fac prolixe, benigne; sine, hoc abs te feram.

Przychylność, benevolentia, favor, studium; animus in aliquem pronus, propensus.

Przychylny, benevolus, aequus, amicus alicui; cupidus, studiosus, amans alicujus, fautor; bydź komu, favere alicui, ei bene cupere; —lnie, animo benevolo, benevole, studiose.

Przyciągać, attrahere; ad se trahere, vertere, (gwałtownie) rapere.

Przyciąganie, (w Gramatyce figura) attractio; (2) (w Fizyce, Moc prz.) vis attrahendi, in se vertendi; vis magnetica; (virtus attractoria).

Przyciemny, obscurior, subobscurus; (kolor) fuscus, austerus; noc, subnubila nox.

Przycieńszy, subtenuis, tenuior, infirmior.

Przycierać, atterere, affricare; na kogo o co, alicui inniti, eum elabi non pati, necessitatem ei injungere faciendi.

Przycieś, zob. Podwalina.

Przycinać, succidere; komu (mową), aliquem tangere, mordere, mordacius compellare, acerbe notare, perstringere, laedere occulte, oblique carpere. Tylko nie przycinay, parce vero dictis me incessere; istos verborum morsus, linguam istam malam, protervam, petulantem cohibe.

Przycinek, aspere dictum, mordax dicterium; —nki, verborum morsus, aculei; facetiae asperae.

Przyciskać, premere; incumbere rei; (iak powietrze wodę) urgere, urere, incumbere.

Przyćmić, obscurare, obfuscare; (oczy) hebetare, retundere; (światło) minuere; (las, ogród; iak drzewa) opacare, obumbrare; czyią chwałę (własnymi czynami) officere (, przez złośliwe mowy, detrahere) alicujus gloriae; się, obscurari; (iak niebo) nubibus induci; (iak słońce) languescere; (iak oczy), hebescere, torpescere.

Przyczepiać, adpendere, adnectere, adjungere; się, adhaerere, haerere, inhaerere, adjungi; wszędzie, ubique se ingerere.

Przyczołgać się, reptabundum pervenire aliquo, adrepere, adreptare.

Przyczyna, causa, ratio; (zamiar) consilium, mens; bydź, esse in causa, rem efficere. On tego przyczyną, ab illo natum, ortum, commotum, conflatum, profectum est. Szukać przyczyny, captare occasionem; undecunque, undelibet materiam arripere; (z kim) aliquem lacessere, tentare, petere, captare, provocare; (2) Przyczyna (-czynianie się) preces, deprecatio. Za iego przyczyną, eo deprecante; zrobił, ei deprecanti tribuit, ejus precibus dedit; uwolnił go, ejus precibus eum condonavit. Przyczyńca, precator, deprecator.

Przyczynek, cumulus, additamentum, auctarium.

Przyczyniać, addere, cumulare, augere; się, (za kim) juvare aliquem precibus; (żeby co otrzymał) intercedere pro aliquo, ei aliquid petere; (o darowanie winy) precibus placare, mitigare aliquem alicui; deprecari iram, periculum; się do czego, rem adjuvare; aliquid eo conferre, valere, aliquam vim habere; aliquid simul commovere, efficere.

Przydadź, addere, adjicere; się, zob. Zdadź się, — zob. Przydawać.

Przydatek, compendium, cumulus, additamentum, auctarium, appendix.

Przydatny, utilis, aptus ad usum aliquem, valens ad aliquid; (2) (w Rachunku *affirmativus*); -tność, utilitas.

Przydawać, addere; (w opowiadaniu) rem ultra verum augere; sobie, ineptire, deliciari; w chodzie, mollius incedere, molliori incessu uti; w mówieniu, fracta voce uti.

Przydeptać, rei insistere, pedem imponere, imprimere, infigere; rem calcare, pede premere.

Przydługi, longior, longiusculus.

Przydomek, agnomen, cognomen, cognomentum; dadź, cognominare.

Przydrobić, chleba, panem comminutum addere.

Przyduszać, compescere, reprimere, comprimere; zob. Przytłumić.

Przydymić, fumo imbuere; się (iak śmietanka, pieczenia, przy ogniu) fumum bibere, aduri.

Przygana, reprehensio; zob. Nagana.

Przyganiać, culpare, notare; co, vitio vertere, dare; improbare; (2) zob. Przypędzić.

Przygarnąć, admovere.

Przygarść, quantum utraque manu cavata contineri potest.

Przyginać, deflectere, deorsum flectere, inflectere.

Przyglądać, intueri, adspicere, adspectare; się, acriter contueri, oculos defigere in aliquem, id. (2) zob. Doglądać.

Przygoda, casus, eventus, res fortuita; (2) res infeliciter oblata, objecta; incommodum.

Przygorzeć, aduri. Przygorzały, adustus.

Przygotować, praeparare; co, providere; się do czego, parari rei. Przygotowanie,

wanie, praeparatio; się na co, meditatio rei.

Przygrywać, canere; (akompaniować) adjuvare, sociare cantum.

Przygryzać, admordere, arrodere; komu, zob. Przycinać.

Przygrzewać, (potrawy), recoquere; (wodę, it. p.) recalefacere.

Przyiaciel, amicus; zaufany, prawdziwy, intime, vere amicus; iest móy, amicitia est inter nos; usus mihi cum eo est, intercedit; utor eo familiariter; ludzkości, hominum amans, omnibus aequus, benignus; prawdy, veri amans, studiosus.

Przyiacielski, benevolus, familiaris, officiosus; amicis aptus, amicitiae bonus; rada, fidele consilium, benevola admonitio. Po przyiacielsku, comiter, amice, blande, familiariter, benigne, liberaliter, officiose; ut inter amicos; radzić, fideliter, salubri consilio monere; z kim postępować, amicitiae jure agere cum aliquo.

Przyiazd, adventus.

Przyiaźń, amicitia, usus, familiaritas. Z przyiaźni, amicitiae jure, ob amicitiam, benevolentia ductus; co komu zrobić, amicitiae, gratiae (alicujus) aliquid dare, tribuere. Dziękuię ci za wyświadczoną przyiaźń, gratus agnosco, praedico, quae mihi, in me benigne, liberaliter feceris. Spuść się na moią prz., a me omnia officia exspectaveris. Zapewniy go o moiéy prz., quidvis illum a me sperare jube.

Przyiaźnić się, foedus amicitiae jungere cum aliquo; cum eo amicitiae vinculo, foedere jungi.

Przyiazny, amicus, familiaris; zob. Przyiacielski; (pora, okoliczność it.d.) aptus, commodus, opportunus.

Przyiechać, venire, advenire, (właściwie) advehi.

Przyięcie, (czego) approbatio, auctoritas, consensus; zapłaty, accepti latio; za syna, adoptio; za członka, cooptatio.

Przyiemność, jucunditas, suavitas; (smaku) dulcedo; (widoku), amoenitas; (w obeyściu się), gratia.

Przyiemny, carus, gratus, acceptus; (do słyszenia, lub w obeyściu się w towarzystwie) suavis, jucundus; (co do smaku) dulcis, gratus, suavis; widok, okolica, amoenus prospectus, locus; pogoda, mollis, mitis, serena tempestas; (do podróży) mollissima tempestas; Przyiemnie, suaviter, jucunde.

Przyimować, accipere; z wdzięcznością, grate interpretari; proiekt, warunki, amplecti, non aspernari, probare conditionem; in eam descendere; uti oblato; wezwanie, parēre, non deese; radę, parēre consilio, monitis, monenti; prożbę, admittere preces; eis locum dare, annuere; rzecz iaką zamiast pieniędzy (iak kupiec, wierzyciel) in solutum accipere; zdanie, probare sententiam, sequi, veram habere; świadectwo, fidem habere testi, testimonio; (za pomocnika, towarzysza) facere, adsciscere; adjungere sibi, (w urzędzie), cooptare; (na służbę) conducere; (nauczyciela, lekarza) constituere, deligere; ejus opera uti velle; (wizytę) admittere salutantem, (es). salutationem. Za komplement to przyimuię, honorificentius. officiosius, ambitiosus (, quam verius,) dictum interpretor. To od wszystkich iest przyięte, (np. zdanie iakie) omnes in hoc consentiunt, ut credant; omnes concedunt, verum hoc agnoscunt. Przyimować gościa, excipere, salutare; obviam procedere, ire adventanti. Grzecznie, oboiętnie mnie przyiął, benigne, lente exceptus sum. Przyiąć co dobrze, (źle, non) probare. Dobrze przyiął, gratum ei fuit, gavisus est hac re; laetanti, laeto accidit; źle, invitus, non satis aequo animo accepit, haud sane laeto accidit; displicuit hoc ei; haud quaquam laetus audiit; offendi visus est; non probavit. Nie przyiąć czego, recusare, repudiare, aspernari, rejicere, improbare. Prz. się, (iak szczep) radices mittere.

Przykaz, jussus, imperium; (rządowy) edictum; iest, imperatum est; mam, jussus sum (*sequ. Acc. cum Inf.* §. 273).

Przykazać, praecipere, edicere, imperare, praescribere.

Przykazanie, praeceptum, imperium, jussus. Dziesić przykazań Boskich, decalogus. decem praecepta.

Przykład, exemplum, specimen, documentum; (do naśladowania, ad imitandum propositum) exemplum. Na przykład, verbi causa; (2) ut puta, veluti, finge. Dadź przykład, (w mowie, piśmie) rem exemplo illustrare; (w życiu) exemplo praeire; dobry, exemplo juvare, commovere. Wziąć sobie za przykład, alicujus exemplum sibi proponere, illum imitari. Dla przykładu ukarać, exemplum edere in aliquem.

Przykładać, addere, adjicere; rem aliqua re cumulare, augere; do czego, apponere, admovere, applicare.

Przykładek, zob. Przyczynek, Dodatek.

Przykładny, recti, salubris exempli; sanctus; —dnie, recto exemplo, sancte; żyć, bono exemplo agere, vivere; ukarać, severe, gravi exemplo animadvertere.

Przykleić, adglutinare; się, adhaerere, adhaerescere, inhaerere.

Przyklękać, in genua procumbere, in genua demissum venerari aliquem, flexo genu adorare.

Przykować, ferro jungere, illigare, vincire; kogo, alligare.

Przykroić (suknią), pannum ad vestem concinnandam dissecare, aptare, conformare, fingere; rzemień na bóty, corium ad caligas conficiendas insecare, concinnare.

Przykrość, molestia, incommodum; wielka iest, hoc molestissimum est. Przykrość mi to sprawia, Przykro mi iest, doleo, moleste fero, poenitet, angor, aegre est, incommode accidit, dolori est; żem to zrobił, żem go uraził, non factum malim, non offendisse malim.

Przykry, ingratus, injucundus, gravis, molestus; opowieść,

wieść, molesta, taedii plena, putida narratio.

Przykrywać, tegere, contegere, claudere, operire, cooperire.

Przykrywadło, Przykrywka, operculum.

Przykrzyć się, komu, oneri esse alicui, molestiam afferre; ei molestum esse; eum urgere, premere, vexare.

Przykrzy mi się (*neutr.*) taedio, mora elanguesco, torpesco, senesco; czytanie, słuchanie, praca, legere piget; satietas me cepit legendi, audiendi; animus refugit laborem; ieść zawsze to samo, aversor cibum quotidianum.

Przykupić, alia, plura emere, comparare; iis, quae habeas, plura emta addere, adjicere.

Przykurzyć, pulvere oppplere, conspergere; się, pulverem colligere. Przykurzony, pulverulentus.

Przykwaśny, subacidus, subacidulus; zob. Kwaskowaty.

Przyłączać, addere, adjicere, adjungere. Przyłączenie, adjunctio.

Przylądek, mons imminens mari, promontorium.

Przylądować, appellere; navem appellere, applicare terrae, ad terram; portum tangere, tenere.

Przylatać, advolare; (2) accurrere, accelerare, adproperare.

Przyłazić, adrepere, adreptare, tardo gradu venire, cunctantius adesse.

Przyłbica, cassis, galea. W przyłbicy, galeatus.

Przylegać, adhaerere, adhaerescere; iak suknia, arcte sedere; stringere, premere corpus.

Przyległość, vicinia loci; —łości, omnia vicina, finitima, quae adjacent.

Przyległy, adjacens, finitimus; (iak suknia) arcte circumdatus, corpori aptus.

Przylepić, adglutinare; (woskiem) affigere, allegare; się, adhaerescere, adhaerere, inhaerere.

Przylepka, (chleba), crusta lentior, a contactu rupta, protuberans.

Przylewać, affundere, suffundere, addere. Przylewek, quod affunditur; affusum.

Przyłgać, mendaciis rem augere; się, mendaciis gratiam quaerere, assequi.

Przyłuda, allectatio, invitamentum, illecebrae.

Przyłudzać, allectare, prolectare, invitare, illicere, sollicitare.

Przylutować, ferruminare, (plumbo, stanno) vincire, alligare, adstringere.

Przymawiać, zob. Przycinać; się, ostendere, significare, indicare se cupere, velle aliquid.

Przymierzać, (suknią), corpori applicare, accommodare; (obuwie) inducere.

Przymierze, foedus; zawierać, injire, jungere. Przymierze odporne, societas belli arcendi, propulsandi, auxilii ferendi, arma jungendi, si quis laeserit; zaczepne, epimachia, foedus belli inferendi, gerendi, arma jungendi ad inferendum alicui bellum.

Przymieszać, admiscere, intermiscere, immiscere.

Przymilać się, blande agere; blanditiis uti, devincire aliquem, ejus gratiam aucupari. Przymilanie się, blanditiae, ambitio, officium.

Przymiot, natura, indoles rei; (chwalebny) bonum, virtus; (szczególny) praestantia, excellentia.

Przymiotnik, vocabulum additum, secundarium; accessio vocabuli; (w Gramatyce) adjectivum.

Przymnażać, augere, cumulare, incrementum addere; się, augeri, crescere, augescere.

Przymarznąć, (do czego) gelu adstringi rei, congelatum adhaerescere.

Przymówka, zob. Przycinek.

Przymrozek, leve frigus; iest, frigus ingruit.

Przymurować, co, accessionem adjungere aedibus; (do czego) muro adjungere, caemento jungere.

Przymus, vis, violentia. Z przymusem, coactus, invitus, reluctans. Z pr—su, necessitate victus; robić co, necessitati dare, parere, cedere; zrobiony, necessitate expressus.

Przymuszać, cogere aliquem; ei vim adhibere, necessitatem injungere, imponere; się, do iedzenia, picia, urgere, intro adigere cibum, potum; vexare se, fatigari edendo, bibendo.

Przynaglać, perpellere, adigere, cogere, subigere; zob. poprzedz.

Przynależeć, komu, alicujus esse; się komu, ei deberi; się (*impers.*) oportere, decere, par esse.

Przynależycie, —żytość, —żyty; zob. Należ—.

Przynawek, (ryba morska) concha, conchylium, a.

Przynaymniey, saltem, tamen, utique; si nil aliud, certe. To przynaymniey pewno iest, id quidem constat.

Przynękać, zob. Przyłudzać. Przyniewalać, zob. Przymuszać.

Przynosić, adferre; (pożytek) efficere; (owoce) ferre, edere; (szkodę) inferre; radość, smutek, movere, excitare; esse causam laetitiae, doloris; chwałę, hańbę, esse gloriae, honori, ignominiae. Szkodę, radość, it. d. przynosi, damnum, incommodum, laetitia cet. inde oritur, nascitur, ostenditur, redundat.

Przynukać, do czego, crebris cohortationibus perpellere aliquem, ut faciat; ei extorquere, extundere aliquid.

Przyobiecać, polliceri; sobie (wzaiemnie) fidem dare et accipere. Kazać sobie co przyob., stipulari ab aliquo; powtórni, restipulari; komu córkę (za żonę) despondere.

Przyodziewać, contegere. Przyodziany, velatus, amictus.

Przypadać, zob. Przybiedz; na kogo, (iak dziedzictwo) venire alicui; (maiętność) obvenire; (na dzień, czas iaki) cadere, incurrere, incidere. Wiele na mnie przypada? quae mea pars est? Na każdego tyle przypada (dostać, zapłacić) tantum quisque accipit, solvit.

Przypadek, casus, eventus; res fortuita, forte oblata, objecta; szczęśliwy, niedobry, feliciter oblatum; infeliciter objectum. Przypadkiem, forte, fortuito; dostałem, forte nactus sum; spotkałem go, it. d. casu mihi est oblatus, forte

obviam habui; fors ita tulit, ut—. Mieć przypadek, opprimi re fortuita; miałem, mihi aliquid accidit. To przypadek, casu, fortuito evenit, accidit, factum est. Mieć dziwne przypadki, miris casibus, mira casuum varietate jactari, conflictari, exerceri.

Przypadkowy, fortuitus, casu oblatus; —kowo, forte, fortuito, casu (fortuito).

Przypalać, adurere; —lanie, adustio.

Przypasać, alligare; do boku, subligare, accomodare lateri; pałasz, gladiose cingere, accingi ense; (2) Przypasać zboże, segetes depascere, luxuriam segetum castigare dente pecoris.

Przypatrywać, się, spectare, spectatorem adesse; komu, czemu, acri et intento animo intueri, intentis oculis contemplari; zbliska, propius inspicere. Przypatrywanie się, contemplatio.

Przypędzić, appellere; tutay, tam, huc, eo compellere.

Przypiecek, collum fornacis, praefurnii dorsum.

Przypiekać, modice torrere, frigere; retorrere; (ciasteczka), (iterum) igni admovere, furno immittere, ut crustâ obducantur; się, crustam ducere. Przypiekany, retostus, crusta obductus.

Przypierać, adurgere aliquem; na kogo, zob. Przycierać; drzwi, paxillum obdere foribus; paxillo adposito claudere fores; kogo, co, (do czego) allidere, applicare ad aliquid, alicui rei

Przypić się do czego, adhaerere, tenaciter adhaerescere; (iak piiawka) inhaerere cuti.

Przypilnować, advigilare, instare alicui (rei); ad finem rei intentum stare, intentum esse rei; kogo, alicui adstare, instare, eum hortari, ut sedulo opus faciat.

Przypinać, (śpilką) affigere, defigere, jungere, conserere; szpadę, accingi gladio.

Przypis, (obiaśnaiący), scholion; (dodatek) corollarium, additamentum. Przypisy, notae, animadversiones; (dodatki) additamenta.

Przypisna (linia, w nótach) linea addititia (superior, inferior), (supra, infra solitas) addita.

Przypisywać, komu co, tribuere, adscribere, ad aliquem referre; winę, in eum culpam conjicere; (swoią, lub kogo innego) in eum transferre, rejicere culpam; sobie co, sibi assumere, vindicare; komu dzieło, inscribere, dedicare. Przypisanie, dedicatio, inscriptio.

Przypłacić, co, luere aliquid; życiem, capite luere.

Przyplatać, adtexere.

Przypływać, natando pervenire, accedere; okrętem, nave, navibus advehi.

Przypodchlebiać się, blanditiis aliquem devincire, arrepere in gratiam alicujus, lenocinari alicui; ei obsecundare, assentari, venditare se; zob. następ. Przypodchlebianie się, ambitio, assentatio, adulatio.

Przypodobywać się komu, accomodare, fingere se ad arbitrium, ad nutum alicujus; cujus; conformare se ad voluntatem ejus; gratiam, assensum captare.

Przypominać, monere, admonere, commonefacere rei aliquem; ei aliquid in memoriam revocare, reducere; sobie, recordari, meminisse, reminisci, in memoriam redire. Przypominam sobie, mihi in mentem venit. Przypomniey sobie, fac tibi in mentem veniat.

Przypowieść, proverbium, apophthegma, sententia, dictum, adagium.

Przypozew, instauratio litis. Przypozwać, litem instaurare, revocare, repetere.

Przyprawa, (potraw) conditio, conditura; (2) (do potraw) condimentum, commendatio.

Przyprawiać, do czego, affigere, adjungere, alligare; (2) (potrawę) condire, commendare.

Przyprawny, additus, addititius, adfixus; (2) (potrawa, it. p.) conditus, conditaneus.

Przyprowadzić, adducere; przed sąd, sistere; gwałtem, attrahere; do czego, zob. Przywieśdź; (ułamki) do iednego Mianownika, ad partes similes, sub unum nomen revocare; uno indice aequare.

Przyprzęgać, adjungere; (plura) jumenta addere, sociare.

Przyprzążka, jumenta adjungenda, aliis socianda, addenda, addita.

Przypsnąć, adhaerescere.

Przypuszczać, admittere; do siebie, copiam sui facere; nie, arcere, excludere, summovere; negare sui copiam, aditu arcere; do łaski, in gratiam recipere. Przyp. (2) (do miary) augere, cumulum addere. Przypuszczać, (3) (byka, ogiera) admittere, admissuram facere. Taki ogier, byk, admissarius. (4) (suponować) ponere. Przypuśćmy, esto, credamus, putemus, concedatur sane, finge, fac, (sequ. Acc. c. Inf. §. 262, 5). Przypuszczenie, admissio; (2) cumulus, auctarium; (3) admissura; (4) positio (Quintil. II. 10. extr.).

Przypytać się do czego, prehendere, invadere, aggredi.

Przyradzać się, agnasci.

Przyrastać, coalescere, concrescere, increscere.

Przyrodny, (iednego oyca) germanus, (iedney matki) uterinus; (właściwie), *a*) eodem patre sed alia matre natus; *b*) eadem matre sed patre alio genitus.

Przyrodzenie, natura; (2) mundus, universum; (3) ingenium, indoles animi; (4) virilia.

Przyrodzony, (a natura) insitus, naturalis, innatus; a natura haustus, expressus.

Przyrostek, membrum agnatum.

Przyrównywać, comparare, conferre, contendere, componere. Przyrównanie, comparatio, contentio.

Przyrywać, (roślinę) ab radice vellere.

Przyrządzać, struere, parare, aptare, componere; (co zepsutego) reficere, refingere, concinnare.

Przyrzeczenie, promissum; fides (data); (uroczyste) stipulatio, stipulatus. Na wzaiemne przyż., fide (mutuo) data et accepta.

Przyrzekać, promittere, polliceri, fidem dare, fide confirmare; (u roczyście) spondere; obstringere fidem suam; kazać sobie co, stipulari aliquid ab aliquo; obstringere, obligare aliquem sponsione in aliquid.

Przyrzucać, czém, insuper jactare aliquid; ziemią, obruere, tegere terra; dół, congestu terrae claudere, obstruere; komu robotę, opus non probare, non accipere, rejicere.

Przyrzynać, summas partes abscindere; (2) adaptare.

Przysada, (w mowie, pismie), tumor, hyperbolica oratio. Bez przysady, simpliciter.

Przysadzać, apponere, admovere, adjungere; (2) zob. Przesadzać.

Przysądzać, tribuere, reddere, adjudicare; (karę) imponere, injungere, irrogare; komu koszta (aby zapłacił) ad impensas damnare. Przysądzenie, addictio, adjudicatio; (2) irrogatio; (3) condemnatio.

Przyschnąć, (do czego) siccatum adhaerescere, siccitate adstringi; (iak rana) exolescere.

Przysiadać, co, assidere super rem, insidere rei; się do kogo, prope aliquem assidere; z kim iadącym, comitem addere se, accedere.

Przysięga, jusjurandum, juramentum; składać, jurare; przysięgę wierności (iak żołnierz, urzędnik, poddany) sacramento dicere; kazać złożyć taką, adigere sacramento. Przysięgę złamać, fallere jus jurandum, violare juris jurandi religionem. Fałszywa przysięga, perjurium. Bez przysięgi, injuratus.

Przysięgać, jurare; jusjurandum dare, interponere; na co, aliquid jurejurando firmare, obstringere; na ewanielią, manu evangelio imposita jurare. Przysiągłbym na to, quidvis juraverim, quovis pignore contenderim. Kazać przysiądz, jurejurando adigere aliquem, ei jus jurandum deferre.

Przysiewać, sementem adjicere. Przysiewek, sementis iterum facta, postrema.

Przysiężny, juratus; (2) judex, (scabinus).

Przysionek, atrium, atriolum.

Przyskoczyć, adsilire; (2) advolare, accurrere, accelerare; do czego, saltu attingere aliquid.

Przyskrzynąć, premere, comprimere, constringere.

Przysłówek, accessio Verbi, vocabulum Verbo additum; particula Verbo adponi solita; adverbium.

Przysłowie, proverbium, apophthegma, sententia, dictum, adagium; stare, vetus verbum, vox. Poszło w przysłowie, in proverbium abiit. Iak niesie prz, ut est in proverbio.

Przysłuchywać się, audire, auscultare, aurem praebere, attendere; operam dare, dicare.

Przysługa, officium; zrobić, gratum facere.

Przysługiwać się, operâ gratiam alicujus quaerere; assensum, gratiam captare; obsecundare alicui. Przysłużyć się czém, aliquid gratum, pergratum facere alicui.

Przysmask, -aczek, -aczki, cupediae, cibus lautior, pulmentarium, bellaria, dapes.

Przysmażać, modice frigere (in sartagine). Przysmażany, in sartagine frixus.

Przyśmiardnąć, putescere, corrumpi, rancidum fieri. Przyśmiardły, subrancidus; rancidulus.

Przyśnić się, zob. Snić się.

Przysolić, salem addere; plus salis adspergere.

Przyspieszać, maturare, accelerare. Przyspieszenie, maturatio, celeritas; (acceleratio). Dla przyspieszenia, rei maturandae, quo maturius fiat aliquid.

Przyśpiewywać komu, admodulari, succinere alicui; cantillare cum aliquo.

Przysposabiać, parare, praeparare; kogo do czego, componere, parare, subigere; się na co, parari rei, rem meditari, componi ad rem; na przyięcie kogo, aptare omnia alicui excipiendo, ejus adventum exspectare; sobie za syna kogo, aliquem adoptare filium, pro filio; (takiego, który iuż wyszedł z pod władzy oyca), arrogare. Przysposobianie czego, praeparatio; się na co, meditatio rei; kogo za syna, adoptio, arrogatio.

Przysposobiony na co, promtus, expeditus, paratus ad rem; (iak rzecz iaka) provisus, in promtu, ad manum; (syn) adoptatus, adoptivus, adoptatitius; filius per adoptionem, adrogationem.

Przystać, —stawać, adhaerere, adhaerescere; (iak suknia do ciała) stringere, premere (corpus); na służbę, operam alicui locare, mancipare; do woyska, militiae nomen dare, arma sequi, militatum ire; na co, probare, sequi; nie, rejicere, spernere; na czyie zdanie, subscribere alicui, ejus sententiam probare, ratam habere; in sententiam, consilium alicujus venire, concedere, transire. Przystawać, (przystoyną rzeczą bydź) decere, convenire, dignum esse.

Przystąpić co, zob. Przydeptać; do czego, accedere, adire.

Przystawka, patella, catillus, scutula; (w ogólności), vasculum.

Przystawiać, adponere, admovere, (adstituere).

Przystęp, aditus, copia; mieć, posse accedere ad aliquem; zrobić, aditum, viam munire, aperire alicui ad aliquem; ei copiam aliquem conveniendi facere. Iest do niego wolny przystęp. zob. w nast.

Przystępny, iak mieysce, osoba; zob. Dostępny (1), (2). Przystępny iest, patet ad illum, facilis est aditus; omnibus est ejus adeundi copia. Przystępność, zob. Dostępność.

Przystosować, aptare, applicare, accommodare.

Przystoyność, (postawy) decor, dignitas; (2) (w moralném znaczeniu) decor, decentia.

Przystoyny, (co do postawy) bellus, formosus, decorus, forma excellens; (2) decorus, dignus, conveniens.

Przystroić, exornare, excolere.

Przy-

Przystrzegać, zob. Doglądać; (2) zob. Przestrzegać.
Przysuszać, zob. Suszyć.
Przyswaiać, zob. Przywłaszczać.
Przyświecać, zob. Świecić.
Przysychać, zob. Przyschnąć.
Przysyłać, aliquo, alicui, ad aliquem mittere, transmittere aliquid.
Przysypać, czego, adfundere, addere; co, obruere.
Przysypka, cumulus.
Przyszłość, tempus futurum; (iako zdarzenie) futura (*neutr. plur.*), futuri temporis exitus. Na przyszłość, posthac, porro, in posterum; co chować, in futuri temporis usum reservare; przygotować, in futurum consulere, parare; co przewidzieć, futura, ventura prospicere.
Przyszły, futurus, venturus; czas (*w Gramat.*) Futurum (scil. tempus).
Przyszwa, (u bóta) calceus; (u nogi) tarsus.
Przyszywać, assuere. Co iest przyszyte, assumentum.
Przytaczać, advolvere, moliri, rotando admovere; co (w mowie, pismie) afferre, proferre, commemorare; kogo (iako autora), eo teste, ejus auctoritate uti; słowa (w piśmie) ponere, adponere.
Przytęchnąć się, situm redolere. Przytęchły, corruptus, humorem redolens.
Przytępiać, hebetare, retundere. Przytępiony, obtusus, minus acutus; (koniec) praepilatus.
Przytłumek, (serdynek) soni temperamentum; (u skrzypców) pecten; (u trąby i t. p.) embolus, paxillus (buccinae temperandae); włożyć, injicere, addere; (na skrzypce) imponere; (w trąbę), immittere, inserere.
Przytłumić, sedare, retundere, cohibere, compescere, comprimere; głos (instrumentu) frangere, imminuere, tenuare sonum, cantum organorum; temperare fides; (głos naturalny) submittere vocem, remissius canere; trąb, bębnów, retundere, frangere strepitum, sonitum tubarum, tympanorum.
Przytłumiony, (głos) fuscus, raucus, obscurus, obtusus.
Przytomność, praesentia. W przytomności, coram, ante oculos, in conspectu; moiey, iego, me, illo praesente, inspectante. Przytomność umysłu, animus praesens, promtus; animi constantia; consilium; stracić, dejici de statu animi, turbari. Z przytomn. animo praesenti; constanter.
Przytomny, praesens; bydź, adesse; przy czém, interesse; (2) (z przytomnego umysłu) constans, firmus, animi praesentis, haud trepidus, turbari nescius; bydź, esse animo praesenti.
Przytrafić się, evenire, accidere, incidere, fieri; casu offerri, objici.
Przytrząsnąć, czém, obruere; zob. Posypać.
Przytrzymać, zob. Zatrzymać; zbiega, progredi prohibere, iter inhibere, adoriri in itinere; (gdy to goniący robi) retrahere, reprehendere ex fuga.
Przytulać co, do czego, adprimere aliquid (em) alicui rei, ad aliquam rem; się do drzewa, se ad arborem

borem applicare; kogo do siebie, arcte amplexari.
Przytułek, receptus, refugium, perfugium; dadź, tueri, tutari aliquem; ei perfugium praebere; znaleśdź, recipi in tutelam alicujus; szukać, praesidium alicujus implorare; quaerere, quo confugias.
Przytyk, scomma, nota, insectatio, mordax dicterium; zob. Przycinek; dawać, zob. Przycinać. To do mnie przytyk, me hoc (*abl.*) tangit, oblique carpit, occulte petit.
Przytykać, do czego, admovere aliquid alicui rei; contingere aliquid aliqua re; (2) zob. Zatykać.
Przyuczać się, zob. Douczać się; (2) zob. Przywykać.
Przywabiać, allicere, invitare, allectare, sollicitare; iak rzecz iaka, arridere.
Przywalać, np. kamieniem, advoluto lapide claudere, obturare; saxo superimposito, superinjecto munire; kogo zatrudnieniami, districtum tenere. Przywalony, occupatus, districtus; nieszczęściami, malis obrutus; sorte iniqua, multis incommodis oppressus.
Przywara, crusta pultis (ut corium) exusta; (2) z. Wada.
Przywiązać, do czego, aliquid rei alligare, illigare; in re devincire, religare; się do kogo, alicui se dare, ejus studio capi, eum adamare. Przywiązany do kogo, addictus, deditus.
Przywiązanie, studium, favor in aliquem.
Przywierać drzwi, fores postibus propius admovere; oczy, claudere; (2) (*neutr.*) adhaerere.
Przywieśdź, zob. Przyprowadzić; do czego (zrobienia) inducere, impellere, pellicere.
Przywiley, jus, beneficium, commodum; na co, jus, potestas rei; na przedawanie i t. d czego, arbitrium rei vendendae, habendae cet. Mieć przyw. na co, posse aliquid suo jure facere; mam na to, mihi licet, concessum est hoc facere. Przyw. uwalniaiący od czego, immunitas; taki dadź, aliquem solvere lege, ei gratiam legis facere; mieć, excipi, non teneri lege. W ogólności dadź przyw., jus eximium tribuere, concedere; na co, nominatim, eximie, proprie aliquid dare; na rzecz iaką, rem peculiari, eximio jure ornare; mieć, gaudere commodo, jure singulari, beneficio eximio; na co, uti jure, arbitrio rei. (NB. Łaciński wyraz: *Privilegium* oznacza przywiléy szczególném osobom wyłącznie nadany: leges privis hominibus irrogatae (Cic. Dom. 17. in.), bez względu, czy to na ich pożytek lub szkodę. Ztąd Cicero (ibid. 42.) cum indemnatum me exturbares *privilegiis tyrannicis irrogatis*, mówi do Klodyusa, który go wygnał z Oyczyzny).
Przywitać, salutare, excipere; (mową), compellare, appellare. Powitanie, salutatio; (mową), compellatio.
Przywłaszczać komu, tribuere; sobie co, sibi vindicare, deposcere, asserere; prze-

przemocą, invadere; trahere, vertere ad se; (imie) usurpare, assumere; dobra kaduczne, (iak Fiskus) agnoscere bona. Przywłaszczanie, vindicatio, occupatio; prawne, jus rei vindicandae.

Przywłaszczony, (iak posiadanie czego) per vim possessus; imie, nomen falsum, temere usurpatum, assumtum. Przywłaszczonym sposobem, per vim, nullo jure.

Przywłaszczyciel, legum eversor, tyrannus.

Przywłóczyć, adtrahere. Przywlec się, arrepere; aegre advenire, pervenire aliquo.

Przywodzić, zob. Przyprowadzić, Przywieśdź; co w mowie, pismie, zob. Przytaczać.

Przywoływać, advocare, arcessere, accire.

Przywóz, czego, subvectio; zob. Dowóz. Za przywóz (zapłata) portorium, vecturae merces.

Przywozić, advehere, subvehere, advectare.

Przywracać, restituere; do Oyczyzny, patriae restituere, reddere; reducem in patriam facere; komu godność, eum ad pristinam dignitatem, ad honorem revocare; kogo do dawnego stanu (iuryst gdy to Rząd czyni, niszcząc umowę lub ugodę prawnie uczynioną) in integrum restituere. Przywrócenie, restitutio (do dawnego stanu, in integrum)

Przywykać, assuefieri, assuescere, consuescere, insuescere (rei); z czasem, subigi usu rei.

Przyznawać, agnoscere, probare; komu co, concedere, annuere; komu lata (iak Rząd) veniam aetatis dare; się do czego, (iak do własności) aliquid sibi vindicare, suum dicere; ostendere, edere se dominum rei; nie, negare rem suam esse. Prz się, (do winy) fatri; nie chcieć, infitiari, negare. Nikt się do tego nie chce przyznać, latet, nondum innotuit dominus rei. Przyznanie się, confessio.

Przyzwalać, concedere, permittere, annuere, probare. Przyzwolenie, consensus, auctoritas.

Przyzwoitość, convenientia, congruentia, decentia.

Przyzwoity, decorus, congruus; czas, justum, opportunum tempus. Przyzwoicie, congruenter, convenienter; (2) (porządnie) recte atque ordine, ut decet.

Przyzwyczaiać, do czego, assuefacere rei; się do czego, familiare aliquid sibi reddere; zob. Przywykać.

Przyzywać, citare, vocare; (takiego co się kryie) evocare. Przyzywanie, citatio, evocatio.

Psalm, hymnus, canticum, ode, psalmus; śpiewać, psallere. Psalmy, psalmorum, hymnorum liber.

Psi, caninus, catulinus; ięzyk (ziele) cynoglossus; len, psyllium; cebula, bulbus vomitorius; mucha, cynips, cynomyia.

Psiarnia, casa canina, (canile).

Psik! (na kota) apage! abi! Psikus, ludibrium, petulans injuria; wypłatać, petulanter laedere.

Psota, damnum, clades; komu wyrządzić, incommodum, detrimentum afferre, inferre alicui. Psota (mokrość) pluvia tempestas; (2) viae lutulentae.

Psotnik, protervus, petulans, noxius, damnosus; wielki, pestis.

Psować, vitiare, corrumpere, depravare; zob. Psuć.

Pstrąg, truta, aurata, forio, salmo fluviatilis

Pstro w głowie (maiący), turbidus, male sanus; mieć, delirare, desipere.

Pstrociny, varietas ridicula, inepta; (sukna) vestis ridicule variegata.

Pstry, Pstrokaty, varius, sparsus, variegatus, versicolor, notis distinctus, maculis varius; (w kresy) virgatus, virgis varius.

Psubrat, nebulo, nequam.

Psuć, vitiare, depravare, corrumpere, deterius reddere, in pejus mutare aliquid; komu (np. interesiaki) rem, conditionem alii difficiliorem reddere; drugim, aliis obesse, nocere, fraudi esse, officere. Psuiesz drugim, efficis, ut alii sint deteriori conditione. Drugim popsułeś, per te aliorum iniqua conditio est. Psuć kogo, zob. Gorszyć; się (iak rzecz) corrumpi, depravari, vitiari; (iak osoba) zob. Gorszyć się

Psykać, sibilare, sibilum edere. Psykanie, stridor, sibilus.

Pszczelnik, (gdzie ule stoią) apiarium, alvearium; locus, (saltus) mellificus; (2) (książka o pszczołach) commentarius de mellificio, de apibus; (3) (ziele) melliphillon, melittis.

Pszczoła, apis, apicula. Ich królowa, examinis dux; apum dux, regina.

Pszenica, triticum; turecka, loba, melica.

Pszeniczny, Pszenny, triticeus; mąka, similago, siligo. Chleb z takiey mąki, simila, panis siligineus.

Ptak, avis, ales, volucris; (2) (o człowieku) catus, astutus. Ptaszek, avicula. Znam ia tego ptaszka! (*iron.*) hem, huic fidas! huic nimirum te committas. Złapali ptaszka! captus teneor (eris), elabi non datur, necessitas urget.

Ptasznictwo, aucupium.

Ptaszniczy, aucupatorius.

Ptasznik, (co łapie) auceps; avium exceptor, captator; (2) (co choduie, przedaie) aviarius; avium custos, venditor; (3) (mieysce, gdzie chowaią ptaki) ornithon, aviarium.

Publicznie, palam, in propatulo; (na koszt rządu) publice.

Publiczność, populus, universi; bezstronna, aequi judices, benigni rerum aestimatores, arbitri; (względem dzieła) lectores. Dla publiczności, universis, omnibus, multitudini.

Publiczny, (na widoku wszystkich) apertus, manifestus, expositus; (rzeczy pospolitey się tyczący) publicus; pogrzeb, funus celebre, ritu solemni, cum pompa, (nie publicum; toby znaczyło smutek, żal, nieszczęście całego kraiu). Podadź do publiczney wiadomości, publice significare; universos edocere, certiores facere. Podaic się do publ. wia-

wiadomości, latere volumus neminem, cujus intersit (sequ. *Acc.* c. *Inf.* §. 273).

Puch, pluma tenuissima, mollissima; lana anserina.

Puchlina, tumor; wodna, hydrops. Puchlina na szyi, parasynanche; w skrytych mieyscach, panus; na palcach, panaricium; na nogach, boa. Puchl. ukryta, ascoma, tumor tunicatus; ztwardniała, scirrhus. Dostać p., hydrope infici, (mieć) laborare.

Puchnąć, tumescere, intumescere; (iak człowiek) hydrope inſici.

Puder, farina comatoria; pulvis capillaris, crinalis.

Puderman(tel), pulverarium; vestium munimentum.

Pudło, capsa, arcula. Pudełko, capsula.

Pudrować, pulvere candido conspergere capillos, pulverem farinaceum injicere crinibus, album addere in capillos.

Puf! tax! (2) (gra w warcaby i kości) aleae latrunculorumque lusus longior.

Pugilares, (do pisania) codicilli, pugillares, diptycha, diploma; (na listy) receptaculum literarum.

Puginał, pugio, sica.

Puhacz, bubo.

Puhar, poculum, calix.

Pukać, pulsare, pultare. Ktoś puka, janua pulsatur, fores pulsantur. Pukanie np. do drzwi, janua impulsa.

Pukawka, (z bzu) sclopetum sambucinum; (z papieru) charta complicata sonitu edendo.

Pukiel, włosów, capillitium, capilli frequentes; (2) (lok) cincinnus.

Puklasty, tumens, projectus, sinuatus; —stość, sinus, tumor, projectio.

Puklerz, clypeus. Kto go nosi, clypeatus. Pukl. (2) (*metaph.*) tutela, praesidium.

Pulchny, mollis, gratus; (chleb) rarus; grunt, solum fermentatum, relaxata humus.

Pułk, Pułkownik; zob. Półk, —ownik. Pułkak, zob. Półhak.

Pulpet, pila cibaria, esculenta; globulus (cibarius) (sebo pinguis).

Pulpit, pulpitum, suggestum, pegma; (do pisania) pluteus; pulvinus ligneus.

Puls, ictus arteriarum, sanguinis; bije, micat sanguis, arteria; słabo, mocno, wcale nie, languet, viget, deficit arteriae ictus. Za puls macać, venae, sanguinis ictum tentare.

Punkt, punctum; zrobić, ponere; maximam interpunctionem subjicere; (2) (oddział) pars; (3) (okoliczność) res, causa; nayważnieyszy, arx causae, res ipsa, cardo rei. W tym punkcie (np. inaczeybym był postąpił) hoc nomine, hac in re, hoc quod attinet, hoc loco.

Punktualny, —lnie, diligens, (—nter); accuratus, (e); człowiek, religiosus. P—lnie (się stawił) ad tempus, ne momento quidem tardius; —lność, cura, diligentia, severitas; zbytnia, religio.

Puncz, decocta Anglica, defrutum Anglicum.

Purgans, zob. Biegunka; (2) (lekarstwo) remedium corpori purgando, alvo ciendae, ventri ducendo. Brać na purg., purgatione curari, alvum ducere; dadź, alicui ventrem purgare, ciere.

Purgować, alvum ciere, ducere, aperire.

Purpura, purpura W purpurze, purpuratus; (2) (farba) ostrum, color purpureus.

Purpurowy, purpureus. Takiego koloru nabierać, purpurascere, purpureum colorem ducere.

Puścizna, hereditas, bona; quod ad quem ex heriditate pervenit.

Puślisko, loramenta fulcrum equestre sustinentia.

Pustak, lascivus, protervus, petulans.

Pustelnik, eremita, anachoretes, solitarius, abditus, lucifuga, solicola, remotus a celebritate.

Pustki, locus vastus, aedificiis vacuus; planum aedium, area; (2) (mała ludność) infrequentia, paucitas incolentium; w mieście, urbs infrequens, sine incolis, (gdy dawniey więcey było) incolis nudata; robić, vastitatem inducere regioni, paucitatem incolentium facere, infrequentiam inducere loco. Kulczyk w uchu, pustki w brzuchu, zob. Kólczyk.

Pustoszeć, vastari, desolari; pessum ire, ruere; (iak pole) incultum relinqui.

Pustoszyć, populari, vastare, depopulari; vastitatem inferre loco.

Pustoszyciel, vastator, devastator.

Pustota, petulantia, protervia, lascivia. Z pustoty, petulanter, proterve, per lasciviam, ludibrii causa.

Pustować, lascivire, ludere; z kim, ludibriis vexare aliquem; illudere alicui proterve, insolenter.

Pusty, vastus, desertus; (bez mieszkańców) solus, infrequens; (nie uprawny) incultus. Wszystko puste, wszędzie pusto, vastitas cuncta obtinet.

Pustynia, Puszcza, desertum; loca vasta, sola, deserta, inculta, horrida; (2) (iako mieszkanie pustelnika) secessus, secretum, solitudo, solitaria sedes, latebrae.

Puszcz, noctua, nycticorax.

Puszcza, sylvae, saltus, tesqua; zob. Pustynia.

Puszczadło, (sznyper; żelazko do krwi puszczania) scalpellum, phlebotomum, us.

Puszczać, mittere; dokąd, admittere; pati, venire, intrare; ei locum, aditum dare; eum intromittere; nie puszczać, (od siebie) abire, discendere non pati; dokąd, arcere, prohibere aditu, excludere. Puszczać komu rzecz, w posiadłość, tradere, cedere rem, re; (w naiem, mercede) locare. Puszczać, (iak śnieg, topić się) solvi, dilabi. Puszcza (*neutr.*) frigus solvitur, laxatur; nives solvuntur, tempestas mitigatur, glacies solvitur; (iak farba) evanescere, cedere, defluere, fugere; nie p., sedere, haerere, manere, perstare, vigere; p. (iak plama) cedere, tolli, aboleri; (w wodzie) elui; (żelazkiem) elici, extrahi, evocari; nie chcieć p. haerere, increvisse, insidere. Farba, co puszcza, color infirmus, infidus, parum stabilis. Puszczać okręt, deducere navem; ptaka, liberare, emittere; latawca (orła

(orła papierowego) vento tradere; kieł, pullulare, progerminare; krew, sanguinem mittere, venam incidere. Puszczać się, na morze, fluctibus se committere; na powietrze (balonem) aerem tentare, experiri cursu; (w bieg) in pedes se conjicere; na żebraninę, mendicatum ire, ad mendacitatem redigi.

Puszka, capsa, capsula, pyxis, arcula, theca; (na pieniądze) arcula, fiscus; dla ubogich, (w kościele) cippus eleemosynarius; (do noszenia) arcula pauperaria. Z puszką chodzić, stipem colligere. Puszka (2) zob. Armata. Puszkarnia, zob. Ludwisiarnia.

Puszkarz, (Faierwernik) ignis arte fingendi, tractandi artifex; pyrotechnus.

Puszyć, superbire, elate incedere, inferre se, volitare.

Puzan, tuba ductilis. Puzanista, tubicen.

Puzdro, capsa, theca; na flaszki, lagenarum theca, fiscella ampullaria, lagenarium.

Pycha, fastus, superbia, tumor, animi elactio, spiritus (*plur.*); zob. Pyszna mina.

Pypeć, coryza; (2) parvulus; stolidus puer, nasutulus.

Pysk, os, rictus. W pysk, alapa. colaphus; dadź, colaphum infligere, colapho os percutere.

Pysznić się, superbire, tumere, turgere; semet amplecti, amare, admirari; contemnere, fastidire alios. Pysznię się z tego, mea haec gloria est, mihi gloriandi materia est.

Pyszny, superbus, tumens, tumidus, sui admirator, inflatus, elatus. Pyszna mina, altum supercilium; vultus arrogans, contumax; arrogantia eminens in vultu; robić, arrogantiam vultu fateri; (przyimuiąc kogo) alto supercilio excipere aliquem. Pysznie, superbe, arroganter, elate, tumide, insolenter.

Pytać (się), quaerere, rogare, interrogare, percontari (de aliquo, de re); o przyczynę, causam requirere. Ia się o to nie pytam! hoc ego non curo, nil hoc ad me. Co się pytasz? (z niechęcią) quid tua attinet? quae tuae hic partes sunt? O wszystko się pytać, omnia rimari, perquirere. Zawsze się mieć o co p., aliud ex alio sciscitari, finem non facere quaerendi; semper habere, quod quaeras; sine modo percontari; moleste, importune quaerere. Pytanie się, percunctatio, (percontatio), sciscitatio; zob. następ.

Pytanie, quaestio, interrogatio, percontatio; (małe) quaestiuncula; zrobić, quaestionem ponere. Nie o to pytanie, id non quaeritur, non id agitur. Dziwne pytanie robić, absurde, inepte quaerere. Co za pytanie (dziwne); miram vero percunctationem! isthoccine quaeri?

Pytel, incerniculum. Iak pytel (gęba) garrulus, loquax, loquendi immodicus. Gębę na pytel puścić, non temperare, male temperare linguae; (2) omnia enuntiare, eloqui.

Pytka, linteum in funiculi formam contortum.

Pytlować, interniculo cernere.

R.

R.

Rąbać, secare, caedere, scindere; drzewo, concidere ligna.

Rąbacz, lignarius, qui ligna caedit.

Rabarbar, rhabarbarum.

Rąbek, velum, velamen, rica.

Rabin, rabbinus, magister Judaicus.

Rabować, rapere, praedari, rapto vivere; miasto, diripere; kogo, co, spoliare, exspoliare.

Rabunek, direptio, praedatio. Na rabunek iść, praedatum exire. Z rab. żyć, rapto vivere.

Rabuś, praedo, praedator, latro.

Raca, bolis pyria, missile pyrium, lancea ignea, pertica pyria, pyrocontus, radius pyrius.

Rachmistrz, arithmeticus; numerorum (tractandorum) artifex, sciens, peritus; versatus in numeris tractandis; (u kogo) rationalis, a rationibus; bydź, rationes alicujus tractare.

Rachować, computare; numerum, rationem inire; rationes ducere, supputare; (w ogólności) numeros tractare; się z kim, rationes ab aliquo accipere; cum eo rationes supputare; się z sumnieniem, introspicere in mentem suam, vitam in animo considerare.

Rachunek, ratio, computatio, calculi; (2) dług, nomen, debitum. Na rachunek, quod tabulis inferatur, quod postea solvatur. Na móy rach., meo nomine, quod ego solvam, quod mihi expensum feras. Rachunki składać, rationem reddere; odbierać, repetere. Rachunek dobry, rationes expeditae; iest, convenit numerus ad numum, ad amussim est numerus. Rachunków uczyć, numerorum usum docere; (publicznie) profiteri scientiam numerorum; uczyć się, numeros tractare, in arithmeticis exerceri, arithmetica meditari. Kto uczy, magister, praeceptor arithmeticae. Rachunki (nauka, Arytmetyka) arithmetica; numerorum (tractandorum) scientia, ars computandi; (książka) liber arithmeticus; formulae computatoriae, arithmeticae.

Rachunkowy, arithmeticus, rationarius, computatorius; książka, codex rationum, tabulae accepti expensi.

Racica, ungula fissa.

Racya, zob. Przyczyna. Masz racyą, recte dicis, sentis. Co za racya! mirum vero argumentum (*iron.*)! Bez dania łacyi, a nemine lacessitus, offensus, provocatus. (2) (R. woyskowa) demensum pabuli.

Raczek, Raczkiem iść, manibus et genibus nixum incedere, repere; reptare per manus et genua.

Raczey, potius, multo magis. Albo raczey, (poprawiaiąc się) imo, atque adeo.

Rączka, (u czego) manubrium; (u zegara) index.

Rączość, celeritas, velocitas, pernicitas; —czy, velox, (pedibus) celer; —czo, velociter, celeriter.

Raczyć, dignari, velle, non gravari. Raczył, visum ei est,

est, placuit; (2) zob. Uraczyć.

Rad, libenter, cupide, animo lubenti, haud gravatim, nie rad, invitus. Rad to widzę, słyszę, cum voluptate video, audio. Radzi cię widzimy, laetamur praesentia tua, optatus ades. Radbym był, optabam, cupiebam.

Rada, (którą się daie) consilium; (komu dana) auctoritas, monitus; dawać, rady zasiągać, zob. Radzić komu, się kogo. Umieć sobie dadź radę, non laborare, consilium expedire facile, rem expedire, non haerere, ipsum sibi posse consulere, suae rei superesse. Nie módz sobie dadź r., trepidare, consilii copiam non habere, consilii inopem haerere; rationem, viam consilii non explicare, non expedire; non videre, quî rem explices, quî te expedias. Kto sobie umie dadź radę, promtus consilio, praesentis animi; kto nie umie, inops consilii, trepidus. Rady słuchać, parere monenti; pati se regi ejus consilio; nie, spernere consilium. Kto nie słucha rady, sam sobie szkodzi, consilium qui spernit, auxilium spernit; frustra monitus perit. Rada (2) (zgromadzenie Radców) senatus, ordo civitatis, consilium publicum; zwołać, cogere senatum.

Radca, a consiliis, consiliarius; tayny, consistorianus, a consiliis interioribus, sanctioris consilii arbiter. Radca stanu, a consiliis de (summa) republica; (2) cujus consiliis princeps utitur, senator.

Radkoski, ex argilla nitidiori. Radkowszczyzna, fictilia nitidiora.

Radlić, iterare agrum. Radlica, aratrum simplex. Radło, vomis indutilis, dentale.

Radny, Pan, senator, a consiliis, pars senatus; zob. Radca.

Radość, gaudium, laetitia, voluptas; mi to sprawuie, laetor re, voluptati id mihi est, laetitiam excitat. Nie spodziewanie radość sprawić, inopinatam laetitiam offundere. Pełen radości, laetus, gaudio elatus. Co radość sprawuie, laetus, laetificus, gaudendi materia.

Radosny, (o osobie) vigens, alacer, erectus; (o rzeczy) laetificus, laetus, laetitiae causa; łzy, lacrymae prae gaudio manantes; łać, prae gaudio lacrymas non tenere; krzyk, clamor secundus, alacer, laetitiae index; wznieść, laetitiam clamore testari, (laetum) acclamare, laeta acclamatione excipere (aliquem, —id). Radosną rzecz donoszę wam, laetissimum nuntium vobis fero.

Radować, kogo, exhilarare, laetitia implere; gaudio, laetitiae esse; oblectare, laetitiam excitare; się, gaudere, laetari aliqua re, laetitiam ex re capere; zbytnie, nimis effundi in laetitiam; zawcześnie, intempestiva laetitia exsultare, efferri; triumphum ante victoriam canere. Radować się, że się co, kogo zobaczy, usłyszy, oblectari spe alicujus (rei); gestire illum (ud) videre, audire; male ferre moram, dum videas. Radować

wać się komu, (iak pies) adulari aliquem.

Radzić, co komu, aliquid suadere, censere, probare; alicui consulere, consilium dare, auctorem esse faciendi; eum monere, ut faciat; faciendum censere. Iabym radził, mihi placet, probatur, videtur. Nie radzić czego, dissuadere, improbare, vetare. Iabym nie radził, mihi non videtur; me si audias, non feceris. Radzić się kogo, aliquem consulere; ejus consilium expetere, rem ad illum deferre, cum illo communicare; ejus consilio uti; consultare cum aliquo.

Radziciel, auctor consilii, monitor, suasor, consiliator.

Radziecki dom, sedes consilii publici. Radziectwo, dignitas senatoria.

Rafa, cautes, saxum, scopulus.

Raić, zob. Radzić; (komu żonę, męża, sługę) conciliare; zob. Naraić.

Rak, (w rzece, znak na niebie i rana w ciele) cancer. Raka dostać, cancro infesfari. Łapać raki, cancros conquirere, excipere, captare. Leśdź iak rak, aegre moliri corpus.

Rakowy, Raczy, cancrinus; cancro assimilis; zupa, jus cancrinum, e cancris contusis; oko, lapillus cancri; nożyce, brachium, chela cancri.

Rama, —my, —ki, jugamentum; (z deszczką) tabula marginata. Oprawić w ramy, formis ligneis includere; oprawny, marginatus, plutealis.

Ramie, humerus; silne, lacertus. Na ramie wziąść, in humeros attollere, humeris subire. Iuż dusza była na ramieniu, parum abfuit, quin moreretur; jam jam moriturus erat; (2) terrore paene erat exanimatus. Na ramie bron! tela (transversa) brachiis inclinate, applicate! Z ramienia broń! solo imprimite arma!

Ramienisty, latis humeris.

Rana, vulnus, plaga; dostać, vulnerari, sauciari; vulnus, plagam accipere; z. Ranny.

Ranga, locus, ordo, dignitas; (wysoka) fastigium; (wyższa od innych) locus honestus, honoratior. Podług rangi, dignitatis ordine, ut quisque est honoratior.

Ranić, vulnerare, vulnus efficere; kogo, sauciare; ei vulnus infligere, plagam injicere.

Ranny, saucius; (ranami okryty) undique saucius; vulneribus obrutus, contectus, oppletus; (2) (rany, wczesny), maturus, tempestivus; (zbyt) praematurus; (owoc) praecox.

Rańtuch, supparum, us.

Rapir, gladius praepilatus, quadratus.

Raróg, accipiter leporarius; (2) rarus, insolitus. Iak na raroga patrzyć, oculos defigere in aliquem, in vultu alicujus; stupere adspectu alicujus, eum cum stupore contemplari.

Rasa, genus; (2) (materya), pannus Anglici fili, fili solidioris; pannus subsutitius.

Raszpla, radula. Raszplować, radere. Raszpla (ryba) squatina, squatum.

Rata, (w płaceniu) pensio. Na raty podzielić, pensionibus digerere, describere. Ratami płacić, pen-

pensionibus, in diem solvere. Rata (errata) (w szkołach) libellus scholasticus pensorum.

Ratować, defendere, juvare, opem ferre, opitulari, servare, liberare, expedire, vindicare; się, sibi consulere; ucieczką, fugae fidere, fuga salutem quaerere.

Ratunek, auxilium, liberatio. Przyiśdź na ratunek, suppetias, auxilium, opem ferre; spiesznie, promte succurrere. Nie ma ratunku. (zginął) nulla ei salus est; nulla salutis spes ostenditur, relinquitur, reliqua est; sisti non potest. Zob. Pomoc.

Ratusz, curia, sedes consilii publici; templum, sedes senatus.

Ratyfikacya, confirmatio, comprobatio, approbatio, auctoritas.

Ratyfikować, approbare, firmare, firmum habere, comprobare, rei auctorem fieri.

Ratyhabicya, ratihabitio; zob. Ratyfikacya; dadź, ratum habere, agnoscere; zob. poprzedz.

Ray, paradisus; (2) coelum. beatornm sedes; ziemski, amoenissima regio. Iak w raiu, laetissime, felicissime.

Rayca, senator; (w małych miastach) decurio; zob. Radca.

Rayski, paradisi (*gen.*) paradisiacus; ptak, manucodiata; iabłko, colocynthis.

Rayfur, —rka, qui, quae famulos, famulas conciliat; conciliator, conciliatrix.

Raytar, eques germanicus cataphractus. Raytary (bóty) caligae equestres, vastiores, grandes.

Raytuzy, braccae equestres, robustiores, corio munitae, instructae.

Raz (*subst.*) ictus, plaga; zadadź, ictu petere, percutere aliquem. Raz (*numer.*) (2) semel. Więcey niż raz, kilka razy, saepius, subinde, plus vice simplici. Ani razu, nunquam, ne semel quidem. Ieszcze raz, iterum, rursus Drugi, trzeci, ostatni raz (teraz, hoc) primum, iterum, tertium, extremum (np. dico). Raz na zawsze, simpliciter, prorsus, semel omnino, utique, in omne tempus. Iuż raz powiedziałem, satis hoc unum dixi, non repetam. Raz, (kiedyś), aliquando, olim. Do trzeciego razu przeciął, tertio ictu abscidit; przeskoczył, tertio impetu (facto) transiliit. Drugi raz uderz, ictum repete. Pierwszy raz się nie udało, primus conatus irritus fuit. Drugą razą dostaniesz, alio tempore, si iterum veneris, petes, dabitur tibi. Wszystko na raz, omnia simul. Od razu go trafił, primo eum ictu assecutus est. Raz, dwa razy, trzy razy, semel, bis, ter; zob. §47. VII i 48, 7. Dwa razy większy, droższy, duplo major, carior. Na raz zabrać, omnia simul auferre; (wozem) una vehe auferre.

Razem, simul; wszyscy, una omnes; przyszli, junctim venere. Razem wszystkich, ad unum omnes. Razem, (co do czasu) uno, eodem tempore; (co do roboty) una opera.

Raźny, velox, celer. Raźno, celeriter; velociter.

Razowy, chleb, panis robustior, asperior; mąka, farina robustior, interniculo non creta.

Rdza,

Rdza, rubigo, robigo; (na żelazie) ferrugo; (na miedzi) aerugo; (na starych monetach) patina.

Rdzawy, rubiginosus, aeruginosus, scaber.

Rdzeń, zob. Drdzeń.

Rdzewieć, rubigine infici, exedi, asperari; aeruginem ducere, trahere, contrahere.

Realista, (Filozof) qui materiam notionum per se extare defendit, intelligi tantum negat; Rocellinista.

Realność, —lny, —lnie; zob Rzeczywistość, -sty, —ście.

Rebelia; zob. Bunt. Rebelizant, Rebelizować; zob. Buntownik, Buntować się.

Recenzent, censor libri; qui librum recenset, notat. Recenzya, judicium de libro; robić, recensere, censere, notare.

Recepisa, apocha; dadź, acceptum, redditum testari.

Recepta, formula medica, pharmaceutica, medicamenti.

Reces, pactum; zrobić, pacisci; zrobili, convenit inter illos.

Recydywa, morbus relatus; dostać, recidere in morbum, rursus implicari morbo.

Recytatywo (śpiew), cantus simplicior, sermoni propior, veluti recitantis, narrantis.

Recytować, memoriter recitare, reddere.

Ręczenie, fidejussio; fides pro aliquo interposita, obligata; vadimonium, satisdatio, expromissio. Różnicę, zob. w Rękoimia.

Ręcznik, mappa, mantele, mantile.

Ręczny, munualis; broń, pyrobolum portatile, telum; robota, opus manuum.

Ręczyć za co, (w powszechności) spondere; (za kogo), obligari, fidejubere, fidem suam interponere pro aliquo; fide sua aliquid esse jubere; fidejussorem, cet. esse; zob. Rękoimia.

Redakcya, cura libelli periodici ordinandi, commentarii mutatorii concinnandi; arbitrium operis digerendi, (per menses) edendi.

Redaktor, eranistes, compilator, concinnator; qui ordinat partes operis; editor, curator commentarii menstrui (per menses, per hebdomades edendi); ad quem omnia deferuntur.

Reduta, conventus, coetus (personatorum) nocturnus, chorea.

Rędzina, (ziemia tłusta) campus uliginosus; solum argillosum, pingue; ager spissus.

Refa, anulus (ferreus).

Refektarz, coenatio, coenaculum, refectorium.

Referendarz, a libellis, supplicum libellorum magister, memorialis.

Reforma, mutatio (in melius), emendatio, correctio; kościoła, sacrorum formula castigata, sacra emendata.

Reformacya, (u Protestantów) memoria rei sacrae emendatae; (u katolików) restitutio lapsae disciplinae in ecclesia; disciplina monachica, ecclesiastica revocata.

Reformat, monachus severiori formulae addictus, Reformatus.

Reformować, refingere, emendare, mutare, corrigere, castigare; novum ordinem, faciem novam inducere rei, rebus; kościoł, sacra, sacrorum formulam emendare,

purgare, refingere. Reformowany (kalwin), Calvinianae formulae, sacris a Calvino emendatis adstrictus.

Regał, organum stridulum, e lituorum compage, tabulare, fistulis orichalceis.

Regałowy papier, charta tenuior, melior, tenerior, nitidior.

Regres, actio subsidiaria; mieć, posse aliquem apprehendere, ad eum recurrere; jus habere ejus deinde secundo loco conveniundi; mam do niego, ille restat, quem deinde conveniam.

Regiment, zob. Półk.

Regimentarz, dux, tribunus militaris.

Reguła, zob. Prawidło; zakonna, formula monastica; lex, norma religiose vivendi.

Regularny, —rnie, zob. Foremny, —mnie; (2) ad legem, normam; ex communi formula.

Reia, (u żagli) antenna.

Reient, dux, caput, princeps, rector, moderator; bydź, praeesse summae rerum.

Reiestr, index, tabula, catalogus; utrzymywać, commentarios componere; (iak kupiec) codicem conficere. Reiestr (w organach), pleuritides (*plur.*), numeri.

Reiestrator, commentariensis, a commentariis, hypomnematarius, pragmaticus, scriba honoratior.

Ręka, manus. Pod ręką bydź, ad manum, praesto esse; mieć, in promtu habere. Do rąk Pana N., illi reddatur, reddendum est; ad eum perferatur. Z rąk wypuścić (kogo, co) e manibus, inter manus elabi sinere, pati. Dadź na rękę, in manum dare; żołnierzowi, lub naymuiąc kogo, auctorare; to co się daie, arrha. W dobrych rękach iest, recte creditum, in tuto est; non piget te (illum) habere; bene est, cum tecum (apud te) est. Wręce mi sam wpadł, eum opportunum nactus sum, eum sors mihi obtulit; in manus mihi venit, incidit. Bydź na ręce, (w grze kart) incipere, ordiri, provocare. Ia iestem na ręce, a me incipit, meae primae sunt partes. Ręka, (pismo) chirographum; piękna, elegans, nitida scriptura. Wyprzeć się swoiey ręki, a sese scriptum negare, infitiari. Czyią rękę udawać, ejus chirographa imitari, exprimere, effingere, assimulare. Ciężką mieć rękę (w pisaniu) tardius, pinguius exarare literas; urgere, radere chartam.

Rękaw, manica. Z rękawami, manuleatus, manicatus. Z rękawa wytrząść, ex tempore, statim, perfunctorie effundere.

Rękawiczka, chirotheca, manuum tegumentum. Rękawicznik, chirothecarius.

Rękodzielnia, —nik, zob. Fabryka, —ant.

Rękoiemstwo, (za kogo) sponsio, fidejussio; zob. Ręczenie; (za siebie) satisdatio; dadź (za kogo) zob. Ręczyć; (za siebie) zob. Rękoimią dadź.

Rękoieść, manubrium; (u pałasza) capulus, um.

Rękoimia, (co ręczy za kogo, iż dotrzyma, do czego się zobowiązał) fidejussor; (co kaucyą daie za kogo, iako się ten w sądzie stawi, osobliwie w kryminalnéy sprawie) vas; (co kaucyą składa za kogo, który z rządem umowę iaką zawarł) praes; (kto ręczy, iż rzecz, o którą się sprawa toczy, nie będzie od posiadacza uszkodzoną przed rozstrzygnieniem sporu) satisdator; (ten co sam na siebie (wyłącznie) bierze dopełnienie tego, do czego się drugi zobowiązał, tak iż ten uwolniony całkiem zostaie od dopełnienia) expromissor. Rękoimią dadź komu, fidejussoribus cet., satisdato cavere alicui; fidejussores cet. dare; satis dare; przyiąć, fidejussores, praedes cet. accipere; satis accipere. Danie rękoimii, satisdatio; przyięcie, vades, fidejussores cet accepti.

Rękopism, liber, codex manu-scriptus, typis non(dum) vulgatus.

Rekrut, tiro militiae, nuper lectus, usu armorum nondum subactus.

Rekrutować, (Rekruta brać) exercitum supplere, supplementum scribere; milites conquirere.

Rektor, rector, moderator, caput; bydź, regere scholam, academiam; ei praeesse; iest, ei moderamen scholae demandatum est, ad eum rectoris provincia delata est; zrobić, adhibere, vocare ad moderamen scholae; obrać, moderamen academiae ad aliquem deferre.

Rektorstwo, regendae scholae, academiae provincia; praesidium, cura, moderamen academiae.

Rekwirować, rem legitime postulare, petere; legitime postulationem exhibere.

Rekwizycya, postulatio. Na iego rekwizycyą, illo postulante, petente.

Rekwizyta, zob. Ruchomości.

Relacya, nuntius, significatio; dadź, rem ad aliquem deferre, referre; ei indicare, significare, exponere; eum de re certiorem facere, edocere; dostać, aliquid (exploratum) audire, cognoscere.

Religia, religio; (ta lub inna), formula, ratio rerum divinarum, professio, disciplina, doctrina, sacra (*plur.*); (wewnętrzna), pietas; (zewnętrzna) Dei cultus, veneratio. Mieć religią, pietate moveri, pium, religiosum esse. Kto nie ma, impius, numinis contemtor. Za religią, pro re sacra, pro sacris. Dla religii, Dei, professionis causa. Przyiąć religią, sacra sequi, amplecti; taką mieć, eam formulam rerum divinarum probare, ea sacra profiteri; odmienić, ad alia sacra transire.

Religiant, studiosus formulae suae; diligens cultus divini observator.

Religiiny, religiosus; ad sacra, ad cultum divinum pertinens; nienawiść, odium ex dissensu in sacris.

Relikwiarz, conditorium reliquiarium divorum; theca ossibus (cineribus) sacris asservandis.

Relikwie, sacra ossa, cineres divorum.
Remis, ampliatio.
Renifer, machlis.
Reparacya, Reparować; zob. Naprawa, Naprawiać.
Repetować, zob. Powtarzać; (2) z. Zaiadać. Repetowanie, (Repetycya) repetitio.
Replika, responsio ad defensionem, actio altera, replicatio.
Replikować, respondere defendenti, excipienti; ad exceptiones respondere, occurrere primae defensioni, actionem firmare novis argumentis, replicare.
Respekt, reverentia; mieć dla kogo, vereri aliquem. Z respektem, timide, verecunde; mówiąć, sit venia verbo! ignoscatur immodestiae vocabuli! Miey respekt, memento ubi sis; noli immodeste, inverecunde, insolenter agere, dicere.
Reszta, reliqua, (um), residuum, reliquiae, quod restat; (długu) residuum, pecunia reses. Resztę zdadź, superfluum restituere; quod restat, reddere. Reszta (z towaru) lacinia, resegmen, particula.
Reta, (czerwona farba) rubia.
Retor, rhetor, artis oratoriae peritus, callens dicendi praecepta.
Retoryka, rhetorica, ars oratoria; dicendi praecepta, ratio.
Retorta, phiala (vitrea) intorta, recurva, pharmaceutica, chymica, succis tenuibus eliciendis.
Retyrada, Reyterada, receptus. Retyrować się, refugere, se recipere; (dokąd) confugere; zob. Cofać.
Rewerenda (księża) stola, vestis sacerdotalis. W rewerendzie, stolatus.
Rewers, fides literarum, apocha; dadź, acceptum, redditum testari.
Rewidować, perlustrare; rachunki, dispungere rationes.
Rewizor, inspector; rachunków, rationum castigator, rationibus dispungendis praefectus; policyi, securitatis publicae, ordinis publici custos, curator; aedilis.
Rewizya, perlustrandi opera, cura; (rachunków) rationes dispungendae; (druku) castigatio repetita, extrema.
Rey, primae partes; (w tańcu), ductus choreae; wieśdź, moderari rei; (w muzyce) concentum regere; (w tańcu) choream ducere. Kto rey wiedzie, caput; (w muzyce) choragus; (w tańcu) praesul.
Reyterada, Reyterować się; zob. Retyrada, —rować się.
Rezerwa, subsidium, (a); manus subsidiaria, in subsidium (re)servata.
Rezolucya, decretum, responsum; (na piśmie) rescriptum, dadź, respondere; (na pismie) rescribere. Rezolucya (2) animus praesens, consilium.
Rezolut, praesens animi, promtus consilio; animo obfirmato, constans.
Rezolutny, zob. poprzedz. (2) (o dzieciach) amans loquendi; solers, acutus; promtus ad respondendum; —tność, zob. Rezolucya.
Rezolwować się, consilium capere, statuere, constituere (apud animum), periculum rei

rei facere; paratum esse ad aliquid.
Rezydencya, sedes (regia, principalis); (miasto) caput regionis; (zamek) arx principalis; gdzie założyć, sedem capere regiae, regiam collocare; mieć (Rezydować) sedem regiae habere.
Rezygnacya, (urzędu, korony) abdicatio muneris, imperii.
Rezygnować, (urząd, koronę) munus, imperium deponere; abdicare se imperio, munere.
Robactwo, vermes, bestiolae, animalcula, vermium multitudo.
Robaczliwy, Robaczny, verminosus, vermibus plenus; a vermibus corrosus, arrosus; erosus.
Robak, vermis; (2) (dolegliwość) cura, sollicitudo, incommodum; (3) (w sumieniu) conscientiae morsus. Mieć robaki, verminare, vermibus infestari. Sposób na to, anthelminticum.
Robić, agere; co, facere, efficere; kogo czém, creare; sobie przyiacioł, jungere amicitias, amicos sibi conciliare; zob. Zrobić. Robić głową, animum in aliqua re occupare, in aliquam rem intendere. Robić (iak piwo, wino) fervere, fervescere. Robienie, zob. Robota. Robiony, factitius.
Robocizna, opera, angaria.
Roboczy, zob. Pracowity; (2) dzień, dies operosus, profestus.
Robota, opera, opus; dzienna (naznaczona) pensum, diurnum; cięższa, zob. Praca. Nie mieć nic do roboty, non habere, quod agas; mieć, occupatum esse. On ma wiele do roboty, apud eum fervet opus.
Robotnik, operarius. Robotnicy, operae.
Roczeń, Roczak, anniculus, annotinus.
Rocznica, dies anno redeunte festus; dies anniversarius festus; (rodziny) natales.
Roczniki, annales; libri, commentarii quotannis prodire soliti.
Roczny, annuus.
Ród, genus; origo; zob. Urodzenie, Genealogia. Z kąd rodem? cujas? unde venit? ubi natus? z Polski, natione Polonus, e Polonia oriundus, in Polonia natus. Z Rzymu, z Krakowa; genere Romanus, ortu Cracoviensis, Cracoviae natus; (2) (o bydlętach) seminium, genus.
Rodak, popularis, ejusdem regionis, communi patria oriundus; nasz, nostras.
Rodopis; zob. Genealog.
Rodowity, (Rodzony np.) Polak, natu, origine Polonus; originis Polonae; in Polonia natus.
Rodowy, (do rodu iakiego należący) gentilis; (rodowi iakiemu własny) gentilicius.
Rodzay, genus.
Rodzenek, Rodzynek, zob. Rozynek.
Rodzenie, partus; się, nascendi tempus.
Rodzeństwo, (bracia i siostry), fratres; (w ogólności) cognati.
Rodzić, parere, edere (partum, partu aliquem), eniti; się, nasci, gigni, in lucem edi. Maiąca rodzić, paritura, ad pariendum vicina. Która pierwszy raz rodzi, primipara. Rodzić (iak drzewa) fructum ferre, reddere; się,

się, provenire, gigni, Rodzony, zob. Rodowity.

Rodzic, parens, genitor; —cielka, genitrix, procreatrix, parens; Boża, Deipara. Rodzice, parentes, genitores; (sanguinis auctores, brzmi za poetycznie); pierwsi, primi homines, (um); generis humani proauctores. Tuteyszy, tamteyszy rodzic, hic natus, inde oriundus.

Rodzina, patria, locus natalis, natale solum; (2) (krewni) propinqui, cognati, necessitudine juncti.

Róg, (u zwierząt i instrument dęty) cornu; (2) (np. róg domu) angulus. Na wszystkich rogach, ex omni parte. Kto gra na rogu, cornicen.

Rogacz, (ryba) lyra, cornutus; (2) corniger; cornibus armatus, instructus.

Rogal, (ptak), tragopanas; (2) (z ciasta) spira.

Rogatki, obex publicus cum excubitore, ad portorium, portorius; (co do kształtu) cervi, sudes trabi praefixae, obversae decussatim, transversariae, ferratae, ferro horrentes.

Rogaty, cornutus; (2) angulatus. Rogowy, corneus; corneolus.

Rogowaty, corneolus, cornu assimilis, cornu speciem habens. Rogaty, zob. w poprzedz.

Rogówka, (kobieca) amiculum adstrictus, virgis cetaceis distentum, corpori (, pectori) constringendo; thorax linteus.

Rogoż, juncus, scirpus; —żyna, (gdzie rogoż rośnie) juncetum. Z rogoży, iak rogoż, junceus, scirpeus.

Rohatyna, pilum, telum missile, jaculum.

Roić się, (iak pszczoły) ludere, examina ducere; sobie co, zob. w Uroić.

Rok, annus; annuus orbis; annuum intervallum, spatium, tempus; anni spatium. Rok, dwa roki maiący, anniculus, bimulus; (o ludziach lepiey), unius anni, duorum annorum; 3, 4 lata, 5—10 lat maiący, trimus, quadrimus, quinquennis, sexennis, septennis, octennis, novennis, decennis; *albo* trium, quatuor, decem cet. annorum; *albo* tres, quatuor, decem annos natus; 20—90 lat maiący, vicenarius, tricenarius, quadragenarius, quinquagenarius, sexagenarius, septuagenarius, octogenarius, nonagenarius. Przeciąg czasu 2, 3—10 lat, biennium, triennium, quadriennium, quinquennium, sexennium, septennium, octennium, novennium, decennium. Co rok, omnibus, singulis annis; quotannis. Co 2, 3—10 lat, altero, tertio, decimo quoque anno. Przeszłego roku, anno nuper elapso, proxime superiori; ante hunc annum; (Rok temu iak) się to stało, annus jam abiit, ex quo cet. Za rok, anno vertente, post annum, anno proximo. W 30 roku życia (np. umarł) anno aetatis suae trigesimo, trigesimum annum agens, dum esset triginta annorum.

Rokicina, vimen, salix viminalis.

Rokiet, interula superior.

Rokosz, secessio plebis ab optimatibus. Rokoszanin, civis seditiosus, turbulentus; (2) plebejus optimatibus infestus.

Rokować, augurari; spem fovere, sperare; conjicere, conjectare, suspicari.

Rola, ager; uprawna, humus subacta, arvum; zasiana, seges. Uprawiać rolę, agrum colere.

Rolnik, arator, agricola, agricultor.

Romans, fabula Milesia, heroica, amatoria; (2) amor, amores; prowadzić, amatorie agere cum aliquo, a W romansach, amoribus incensus, captus.

Romansować, amore alicujus teneri, amatorie cum aliquo agere.

Romansowy, —wo, heroicus, (e), fictus (e), portentosus (e); scenicus, insolitus, amatorius; miłość, amor scena dignus; okolica, regio mira specie, tristi simul ac laeta, mire movens animum; bohater, heros fictus, fabulosns, scenicus, de scena, de fabula, scena dignus.

Rondel, cacabus, (cacabulus) ahenus cylindratus, ferreo manubrio instructus.

Ronić łzy, lacrymas non tenere, lacrymari. Ronił łzy radości, lacrimae illi (prae) gaudio manare.

Ropa, pus; (zepsuta) sanies; wyciągać, wyciskać, exsaniare.

Ropić, ad suppurationem perducere; się, suppurare. Ropi się rana, suppuratio oritur, pus coit in vulnere.

Ropisty, purulentus, sanie fluens.

Ropucha, bufo. Iak ropucha, bellua, monstrum.

Roraty, eucharistia ad cultum Christi nondum nati celebrata; liturgia matutina ante festum Christi natale.

Rosa, ros; pada, rorat, ros cadit. Rosić, irrorare; (*neutr.*) rore stillare. Rosisty, roscidus.

Rościć sobie pretensye do czego, (injuria) petere, sibi deposcere, vindicare aliquid, ad se trahere.

Roskosz, voluptas, gaudium, laetitia, oblectatio, dulcedo; (2) (naganna) libido, lascivia. W roskoszach żyć, libidini indulgere; luxu diffluere; omnia ad voluptatem referre. Na roskoszném życiu wszystko zakładać, voluptatibus corporis omnia metiri; in iis summum bonum ponere.

Roskosznik, voluptati, libidini, lasciviae deditus; voluptarius homo.

Roskosznie, suaviter, jucundissime; żyć, (Roskoszować) libidini indulgere, deditum esse.

Roskoszny, (co do smaku) jucundus, gratus; (co do widoku, słuchu) amoenus; voluptarius, delectabilis; (2) (wesoły) laetus, hilaris.

Rosnąć, crescere; (w górę) adolescere, succrescere, augescere; (iak ciasto) surgere; (iak człowiek) adolescere, firmari; gdzie, (o roślinach) provenire, gigni. To drzewo we Włoszech rośnie, Italia fert, profert, gignit hanc arborem, ferax est hujus arboris. Rosnąć (iak odwaga) confirmari, augeri.

Rosocha, brachium, ramus; —aty, ramosus, brachiatus.

Rosochacieć, dividi. Rosochacieie drzewo, spargitur

gitur arbor in ramorum brachia.

Rosół, jus, aula e carnibus excoctis.

Rospacz, desperatio, spes nulla. Do rospaczy przyprowadzić, ad desperationem adigere, vertere; desperatione implere. Z rospaczy, desperatione amens, rebus desperatis, spe omni salutis abjecta.

Rospaczać, desperare, despondere, rebus omnino diffidere, nil laeti sperare.

Rospadać, i inne, zob. Rozp. cet.

Rosterk (i), discordia, dissensio, rixae.

Rostruchan, carchesium, phiala.

Rostrucharz, proxeneta; konny, hippocomus.

Rosya, Russia, imperium Russicum; —anin, Russus; —yiski, Russicus.

Roszt, crates, craticula.

Rota, (żołnierzy) manipulus, ordo; (konnych) turma. Rotami, turmatim, manipulatim. Rota przysięgi, juris jurandi formula.

Rotman, vadorum explorator, gnarus brevium, dux per brevia; (2) magister navis.

Rotmistrz, praefectus turmae, militum; —strzostwo, praefectura equestris.

Rów, fossa; (w polu) incile, fossa incilis.

Rowiennik, par aetate, aequalis; czyi, totidem annos natus, quot ille.

Równać, aequare, complanare; się, aequalem, (w podobieństwie) similem esse.

Równia, planitia; pochyła, (w Fizyce) planum inclinatum.

Równina, planities, planitia; locus porrectus, purus; campus patens.

Równo, —wnie, similiter, aeque, pariter, itidem, non minus; pari, simili modo; (2) (równo, gładko) ad planum, ad libellam; (nie krócéy nie dłużey iak drugie) pariter; (3) Równie, (zamiast Przecie, Jednak) tamen, attamen, nihilo tamen minus.

Równoboczny, aequilaterus, aequilateralis, aequilatus.

Równokątny, aequales angulos habens; (aequangularis).

Równoodległy, intervallo aequali distans, parallelos (a, um).

Równoległoboczny, parallelogrammus; —obok, figura parallelogramma; parallelogrammum.

Równoramienny trójkąt, (triangulum) isosceles.

Równość, aequalitas; nauki, wieku, męstwa, it.d. par doctrina, aetas, virtus.

Równy, aequalis, par; (2) (gładki) planus, aequus. Równemi nogami, saltu levi.

Róy, (mnostwo) turba, caterva; (2) (pszczół) examen, apum grex.

Róża, rosa; (stolistna) centifolia; dzika, rhododaphne, rosa laurea; pszczelna, cistus; czarna, malva major arborea; cielista, alabandica. Z róż wity, roseus. Róża choroba, erysipelas, ignis sacer.

Rożaniec, (paciorki) orbiculi ad preces; odmówić, precandi orbem percurrere, precibus solitis fungi.

Różany, rosaceus; oleiek, oleum rhodinum; sok, liquor rosarum, purpureus; decodecocta rosaria; woda, aqua rosis imbuta, aqua rosarum; likier, liquor rosatus ardentior; balsam, unguentum rosarium; ocet, oxyrrhodon, acetum rosatum; ogródek, rosetum, rosarium; wianek, sertum roscum.

Rozbicie okrętu, naufragium.

Rozbiegać się, (wprawić się w bieganie), impetum sumere; (2) (na różne strony) dilabi, digredi, discedere. Rozbiegały się konie, (z drogi zbiegły), exspatiantur equi.

Rozbierać, (co z części złożonego, np. wóz) solvere; (drób' pieczony) secare, dividere; membratim, particulatim dividere; (ciało iakie anatomicznie) dissecare, (zob. Anatomizować); (mowę, wyobrażenie) singulatim deducere, explicare; kogo (z sukien) exuere aliquem vestibus, alicui vestes; się, vestes exuere, deponere; vestibus liberari, nudari.

Rozbiiać, (roztrącać) discutere, disjicere; o co, frangere ad (in) aliquid; illidere aliquid rei; okręt, (się na okręcie) naufragium facere, navem ad scopulos affligere; (kobierce lub inne obicia) pandere, explicare, expandere, extendere; namiot, tentorium ponere, figere, locare; (po drogach) latrocinari, latrocinia agitara; itinera infestare, insidere; (na morzu) piraticam facere, in mari latrocinari; mare latrociniis infestare, infestum reddere. Rozbity okręt, afflicta navis.

Rozbóy, latrocinium, latrocinatio; na morzu, praedatio maritima, latrocinia (*plur.*) maritima.

Rozbóyniczy, praedatorius, piraticus.

Rozbóynik, latro, grassator, itinerum insessor; morski, praedo maritimus, pirata; (ich naczelnik) archipirata.

Rozbrat, renuntiatio; przyiaźni, amicitiae exstinctae, disjunctio amicorum; wypowiedzieć światu, deponere prava studia, sensus impios; exuere mores leves, impios; jam non sequi, non appetere vana, terrestria, prava, impia; non sapere citra hanc vitam; przyiaźni, albo:

Rozbratać się, solvere amicitiae vinculum, renuntiare alicui (societatem et) amicitiam.

Rozchełznać, frenum demere, freno liberare; się, frenum exuere, excutere.

Rozchód, zob. Wychód.

Rozchodnik, (ziele) wielki, sedum majus, ambrosia; mały, sedum minus, sempervivum m., aizoon m.

Rozchodzić się, discedere, discessionem facere. Rozchodzi się kompania, coetus solvitur. Rozchodzić się (iak pogłoska) vulgari, innotescere, spargi, emanare, percrebescere; (iak ogień, słabość) vulgari, vagari, serpere, spargi, gliscere, manare, plures (homines, domos) comprehendere; (iak wrzód) discuti, solvi; (iak suknia z tyłu) discedere, dividi; (iak rzeka) dilabi; (iak lekarstwo w człowieku) permanare corpus, in venas diffundi.

Rozchorować się, in gravem morbum incidere; graviori morbo implicari.

Rozchwiać się, irritum fieri, discuti, effectu carere, ad irritum cadere.

Rozciągać, extendere, distendere, distrahere; się (odkąd dokąd), patere, porrigi; nad czém (w mówieniu), prolixe dicere, verbosum esse; extendere, longam facere orationem.

Rozciągłość, latitudo, ambitus, prolixitas. Zdanie w całéy swéy rozciągłości wzięte, universus sententiae ambitus; tak ie brać, latissime interpretari.

Rozciągły, latus, magni ambitus, late patens; mowa, oratio longa, verbosa, prolixa, lenta.

Rozcięcie, sectio, dissectio.

Rozciekać się, diffluere, solvi, dilabi. Rozciek, frigus solutum.

Rozcierać, conterere, comminuere; in pulverem solvere.

Rozcinać, secare, scindere in partes, dissecare.

Rozczesać, pectine explicare capillos, crines diducere.

Rozczuchrać, (włosy) impexum facere; -rany, impexus; włosy, capilli horridi.

Rozczyniać, subigere farinam; miscere, depsare, parare. Rozczyna, massa fermento imbuta, fermentum.

Rozdawać, praebere, distribuere; dare singulis. Rozdawanie, distributio; nagród; praemia (singulis) data.

Rozdeptać, conterere, obterere, proterere, elidere, conculcare.

Rozdmuchać, difflare; flatu disjicere, spargere, discutere; ogień, ignem (flatu) suscitare.

Rozdrapać, discerpere, dilacerare; unguibus lacerare, laniare.

Rozdrażnić, irritare aliquem, eum in iram concitare, ei concitare iram.

Rozdwaiać, medium dividere, secare; dissecare; się, medium rumpi, frangi, dividi; in duas partes discedere; (iak osoby) zob. Porożnić się; (iak umysły (w zdaniach) dissidere, discrepare. Rozdwoione są umysły, non omnes idem censent, alii alia probant; alii aliter credunt; non omnibus idem videtur; o to, hoc sententias distinet. Rozdwoiony, dividuus.

Rozdymać, inflare, distendere; (dęciem popsuć) nimio flatu rumpere, inflando corrumpere.

Rozdział, caput, sectio.

Rozdziawić, gębę, os diducere. Rozdziawił gębę i stoi, ecce, ut adstat stupidus, lentus!

Rozdzielać, dividere, partiri.

Rozdzielny, dissociabilis, separabilis, dividuus, dissolubilis; —lność, dissociabilitas, (dividuitas).

Rozdzierać, scindere, discindere; (iak zwierz) laniare, lacerare; na pół, medium dilacerare, distrahere; na kawałki, conscindere, concerpere. Rozdarty, lacer.

Rozdziewiać gębę, os aperire, malas diducere, restringere dentes; zob. Rozdziawić.

Rożek, corniculum.

Rożen, veru; —nek, verucum, vernina.

Rozerwać, zob. Rozrywać; się, umysł, diffundere, relaxare, curis liberare, exsolvere

vere animum; curas (paulisper, tantisper) seponere. Nie mogę się rozerwać, (przy zatrudnieniu), omnibus unus sufficere, vacare, superesse, omnia simul obire nequeo.

Rozesłać, (passim, in omnes partes, po przyiaciołach it. d. circa amicos) dimittere.

Roześmiać się, zob. Rozsmiać się.

Rozespać się, torpescere somno, turbari; (2) multum indulgere somno. Rozespał się, Rozespany iest, nondum se collegit e somno.

Rozeym, conventum, pactio.

Rozeznanie, distinctio, divisio, notatio; (2) zob. Wyrozumiałość.

Rozeznawać, dignoscere; distinguere, discernere; discrimen rerum notare.

Rózga, virga, ferula. Rózgą dostać, ferula caedi, objurgari. Wyiśdź zpod rózgi, manum ferulae subduxisse. Przez rózgi biegać, virgis caesum agi, ordines percurrere, emetiri.

Rozgadać się, longius in dicendo provehi; usque, sine fine, sine modo garrire; finem non facere garriendi.

Rozganiać, disjicere, fugare, dissipare, dispellere, disturbare.

Rozgarniać, disjicere, spargere; (włosy) dividere. Rozgarnięte włosy, coma dividua.

Rozgarnięcie, prudentia, mens recta; mieć, sano mentis judicio uti; nie, desipere.

Rozgłaszać, vulgare, divulgare, pervulgare; in vulgus edere, efferre; się, percrebescere, innotescere, pernotescere, vulgari. Rózgłosiło się, exiit, emanavit in vulgus; venit in ora hominum.

Rozgniewać, irritare, exasperare aliquem; ei iram, bilem, stomachum movere; eum ad iram provocare, ira incendere; się, indignari, commoveri, stomachari, exasperari, ira incendi, excandescere; na kogo, succensere, offensum esse alicui. Rozgniewany, iratus, commotus (ira).

Rozgościć się, hospitem, hospitis personam exuere, deponere; familiariter agere.

Rozgotować, discoquere, coquendo solvere.

Rozgradzać, zob. Przegradzać.

Rozgraniczać, (iak mieysce iakie lub rzecz iaka inne dwa mieysca) disterminare, distinere, dirimere, disjungere (loca duo); czém, interjicere, interponere aliquid.

Rozgromić nieprzyiaciela, dissipare, fugare, conturbare hostes.

Rozgryźć, morsu, dentibus rumpere; (orzech) frangere dentibus, mordicus frangere.

Rozgrzeszać, absolvere culpa, liberum pronuntiare. Nie (dadź rozgrzeszenia) negare veniam delictorum. Rozgrzeszenie, liberatio.

Rozgrzewać, (con)calefacere, excalefacere; się, incalescere, percalescere; calorem concipere.

Rozhulać się, Rozhultaić się, nimis dissolute agere; multum sibi indulgere; luxu solvi, perdi.

Roziadły, Rozluszony, ira incensus, saevus, efferatus, rabidus, rabie stimulatus.

Rozią-

Roziątrzać, (w różném znaczeniu) exulcerare. Roziątrzony, zob. Rozgniewany; —trzenie, exulceratio.

Roziechać, curru contundere aliquem; się, dilabi, discedere, in diversa vehi, avehi, abire.

Roziem, zob. Rozeym; -ca, arbiter; -mstwo, arbitrium.

Rozigrać, się, effundi in lusum, nil nisi nugari, nimium ineptire, effuse ludere.

Roziuszać, ira incendere; się, iracundia exardescere. Roziuszony, iracundia ardens; zob. Roziadły.

Rozkaz, jussus, um; rządowy (ogólny) edictum; (szczególny) decretum, privilegium; wydadź, jubere, imperare; (publicznie na pismie) edicere; dostać, jussum esse; dostałem, imperatum est mihi. Na czyi rozkaz, jussu alicujus, aliquo jubente; zrobić, ab aliquo jussum facere. Bydź gotowym na rozkazy, paratum esse ad jussa accipienda, efficienda. Iestem na rozkaz, ad nutum advolo, praesto sum. Bez rozkazu, nemine jubente, sua sponte; bez mego, a me non jussus, meo injussu. Przeciw rozkazowi, secus, ac jussus est. (nb. mandatum nie znaczy *rozkaz*, lecz *komis*).

Rozkazać, jubere, praecipere, imperare, praescribere, negotium dare (nb. nie mandare); zob. w poprzedz. Czy masz co do rozkazania (ieszcze)? numquid est, quod (praeterea) velis? ecquid (porro) jubes, vis, cupis? Co (mi) tu masz do rozkazania? quid tibi juris in me est? nullum hic tibi (tuum) jus est. Ieżeli chcesz czego (odemnie), proszę rozkazać. tuum est optare, jubere, innuere, parere meum, mihi fas jussa exsequi; impera, ut lubet, ego parebo. Rozkazuiący (np. ton, postępowanie) imperiosus; Tryb, (*w Gramat.*) (modus) Imperativus.

Rozkład, secretio, secernendi opus; robić (w Chemii) secernere.

Rozkładać, (co było poskładane pozwiiane), explicare, pandere; (na części) solvere; membratim dissolvere; (iak ręce) in diversa tendere; (częściami) disponere. Rozkładać (chemicznie) secernere.

Rozkochać, (Zakochać) się, (bardzo, summo) amore alicujus incendi, tangi, capi; deperire aliquem, am. Do rozkochania się, prorsus amabilis; iest, sine voluptate, sine amore adspici nequit.

Rozkorzeniać się (iak drzewo) radices diffundere.

Rozkraczać się, (nogi), bardzo, late divaricare pedes.

Rozkraśdź, furto distrahere. Wszystko rozkradli, omnia fures abstulerunt.

Rozkrawać, (cultro) dividere, discindere aliquid; na pół, medium (am, os, as, a) dividere, in medio secare.

Rozkręcać, resolvere, retexere, dirimere.

Rozkrwawić, cruentare; uderzeniem, sanguinem ictu elicere; gębę, cruore faciem oblinere; (uderzeniem w gębę) ita os (colapho) percutere, ut sanguis exeat.

Rozkrzewiać, proferre, propagare; (religią) spargere, alere, disseminare; (nauki) incrementum addere, augere; się (iak nieszczęście, słabość) vulgari, vagari, serpere, spargi, multos comprehendere. Rozkrzewianie, propagatio; się (nauk, choroby) incrementum, auctus, progressus.

Rozkrzyczeć komu głowę, dolorem capitis clamando incutere alicui.

Rozkupić. Rozkupiono wszystko, omnia divendita, ab emtoribus ablata, emta sunt.

Rozkwaterować woysko, milites in oppido collocare, in hospitia mittere, deducere; eis sedem (es) assignare.

Rozkwitać, efflorescere, aperiri; involucra, tunicas rumpere, exuere; florem explicare, pandere.

Rozkwitły, apertus, florens, explicatus; involucris liberatus.

Rozłączać, separare, dividere, sejungere, disjungere, segregare; się z kim, ab aliquo discedere, secedere; (iak małżonkowie), divortium facere. Rozłączyliśmy się, discessimus alter ab altero, diversi tetendimus, diversa petivimus.

Rozłączanie, separatio, segregatio, dissotiatio; się, discessus, abitus; (małżonków) divortium.

Rozłakomić, (kogo) cupiditatem injicere, desiderio (um) rei movere, cupidine rei implere, rem alicui commendare; eum invitare, rei cupientem efficere; (iak łakotka iaka) salivam movere.

Rozłamać, rumpere, frangere, diffringere; (na pół) medium frangere; się, dirumpi, diffringi.

Rozlatać się, dilabi, diversa petere, discedere, in diversa auferri.

Rozłazić się, dilabi; (iak rzecz iaka) solvi, laxari, fatiscere, rumpi, dilabi.

Rozlazły, tardus, segnis, lentus; (iak rzecz, co się rozłazi) parum firmus, (dilabidus).

Rozlegać się, resonare, audiri, per auram diffundi. Rozlega się w lesie, w powietrzu głos, lucus percrepat vocibus; aër clamore resonat. Rozleganie się głosu w pow, w lesie, vox in aërem effusa, lucus resonans vocem.

Rozległy, amplus, spatiosus.

Rozlewać, fundere, effundere, diffundere; (iak rzeka) zob. Wylewać.

Rozleżyć się, cubandi libidine teneri; per desidiam diu cubare, lecto non exire.

Rozliczać, in numerum digerere, in numeros distribuere.

Rozłożysty, (iak gałęzie) patulus, diffusus.

Rozłupać, dividere, diffindere.

Rozmaitość, varietas; -ity, varius; non unius generis, modi; multiplex; -icie, varie; (rozmaitym sposobem) multifarie.

Rozmaryn, ros marinus, (rosmarinus), libanotis.

Rozmarznąć, solvi, liberari glacie, laxari.

Rozmarzyć, (iak trunek) tentare, turbare, gravare. Rozmarzyło go wino, turbatus est, madet vino.

Rozmawiać, colloqui, colloquium facere, verba habere, sermonem conserere, instituere, facere, habere cum aliquo.

Rozmęt, ferrum molle et flexile.

Rozmiar, dimensio, mensura.
Rozmiatać, scopis disjicere, dissipare, (2) purgare.
Rozmierzać, metiri, dimetiri, metari.
Rozmiłować się, zob. Rozkochać się.
Rozmnażać, multiplicare, propagare, augere, ad majorem (maximum) numerum perducere. Rozmnożyciel, incrementi auctor.
Rozmoczyć, Rozmoknąć; zob. bez Roz.
Rozmowa, sermo, colloquium; (pospolita) confabulatio; (napisana) dialogus.
Rozmownica, confabulatorium, salutatorium; locus sermonibus, colloquiis advenientium patens.
Rozmysł, zob. Namysł. Z rozmysłem, prudenti consilio, haud temere; zob. w następuiącem.
Rozmyślać, meditari; (nabożnie) commentatione rerum divinarum animum exercere; się, deliberare aliquid, deliberationem de aliqua re habere, tempus in aliqua cogitatione ponere; zob. Namyślać się. Rozmyśliwszy się należycie, re satis agitata, explorata; consiliis ultro citroque jactatis. Rozmyślanie (się) meditatio, cogitatio, deliberatio; (nabożne) commentatio pia.
Rozmyślny, prudens, cautus, attentus, diligens, circumspectus; —nie, caute, circumspecte, attente; zob. z Rozmysłem.
Różnić, distinguere, notare, discernere; się, differre, distare. W tém się różnią, hoc inter eos interest, differt; eo differunt; (w zdaniu) dissidere, dissentire, discrepare.
Różnica, discrimen, quod interest. Bez rożnicy, promiscue, mixtim, nullo discrimine. Nie robić żadney różnicy, (między rzeczami) miscere, confundere, promiscue habere omnia; (między osobami) uno loco omnes habere. Nie ma tu żadney r., nemo alteri praefertur, posthabetur; uno loco sunt omnes; una eadem est omnium conditio.
Rozniecać, concitare, excitare, movere; ogień, ignem suscitare.
Różność, discrimen, diversitas, dissimilitudo, differentia, distinctio; (rozmaitość) varietas; (niezgodność) discrepantia; zdań, variae sententiae, oppinionum dissensio; dissidia; wyznań, dissensus in sacris. Różnie, diversa ratione; zob. Rozmaicie.
Roznosić, circumferre, circumgestare.
Różnowierca, alius formulae; alia sacra secutus, amplexus; —rcy, dissentientes in sacris.
Różny, (od czego) differens, dissimilis, diversus; (2) zob. Rozmaity. Na różnych mieyscach, passim, non uno loco, multifariam. Różne są o tém zdania, varie res existimatur, non idem omnibus videtur, aliis aliud placet, alii alia probant, in diversa trahunt.
Rozpacz, desperatio; spes nulla; zob. Rospacz, Rospaczać.
Rozpadać się, dilabi, solvi, discedere; (łupać się) findi, rimas agere, hiare, nimis fatiscere.

Rozpadlina, zob. Iaskinia; (2) fissura, rima.
Rozpamiętywać, mękę Pańską, meditari de suppliciis et morte Christi.
Rozpamiętywanie męki Pańskiéy, meditatio dolorum et mortis Christi.
Rozparać, dissuere; się, discedere.
Rozpasać, (się) discingere, (—ngi).
Rozpędzać, zob. Rozganiać; (chmury) discutere, dispellere.
Rozpęknąć się, dissilire, rumpi.
Rozpętać, vinculis expedire, levare, exsolvere, liberare, exuere; vincula demere, detrahere (alicui, sibi).
Rozpierać się, (w siedzeniu i t. d,) late sedere, multum loci occupare.
Rozpierzchać się, dilabi, dissipari.
Rozpieszczać, nimium indulgere; nimium indulgendo corrumpere, mollem reddere.
Rozpijać się, crebris compotationibus vinosum reddi; potu nimis indulgere, sine modo bibere.
Rozpinać, (co na wolném mieyscu) explicare, pandere; (co było spięte) solvere, laxare; suknią, vestem aperire, laxare, (z guzików) orbiculos solvere; (żagle) pandere, intendere, subducere.
Rozpisywać, denuntiare, poscere, indicere, imperare aliquid; żołnierzy, zob. Rozkwaterować; się, in scribendo longius provehi, aviditate quadam scribendi captum videri; plus, quam necesse est, scribere.
Rozpłakać się, effundi in lacrymas, lacrymis se dedere, flere coepisse.
Rozpłaszać, terrore incusso dissipare, dispellere, fugare.
Rozpłaszczać, in planum reducere, complanare.
Rozplatać, retexere; Rozplątać, dissolvere, renodare. Rozpłatać, dissecare, dividere.
Rozpleniać, propagare; się, augeri.
Rozpleść co (rozgadać) rumorem dissipare.
Rozpływać się (iak rzeka, woda) diffluere, dilabi, dimanare; (iak wosk, it. p.) tabescere, solvi, liquescere; (2) iak ludzie) diversa petere. Rozpłynęliśmy się (pływaiąc) diversi tetendimus nando; (na okręcie lub statku iakim) alius alio cursum navis direximus, alius alium (nave) locum petivimus. Rozpływać się z radości, summam voluptatem ex re capere, maximo gaudio affici.
Rozpoczynać, exordiri, auspicari, initium facere, inchoare, incipere.
Rozpoić, consuetudine potandi imbuere; potatorem, vinosum reddere aliquem; się, zob. Rozpijać się.
Rozpór, scissura; (gdzie było zszyte i rozpruło się) sutura soluta.
Rozporządzić, rem ordinare; describere ordinem rei; eam ordine componere, modum rei agendae praescribere, rationem inire. Rozporządzenie, ordo, ratio, descriptio, formula, modus rei agendae, gerendae.

Rozpościerać, co, pandere, expandere, explicare aliquid; się, gdzie, locum capere, occupare, tenere; multum loci occupare; (iak woysko) agmina explicare; się nad czém, zob. Rozwodzić się n. cz.

Rozpowiadać (co komu) rem ordine exponere, enarrare; rerum ordinem prosequi; (2) rem evulgare, omnibus notam facere, neminem celare.

Rozpoznawać, dignoscere.

Rozpożyczać, mutuo dare, (pieniądze na procenta) fenore occupare.

Rozpraszać, dispergere, dissipare; (maiątek) dispergere, dilapidare; się, spargi, dispergi.

Rozprawa, (woyskowa) proelium, pugna, acies; (2) (uczona) dissertatio.

Rozprawiać, (o czém) rem tractare, exponere, edisserere; de re agere, disputare; in aliquo argumento versari; się o co, cum aliquo negotium, controversiam transigere; (na pistolety, szpady) glandibus, ferro depugnare, controversiam transigere; (iak woyska) confligere; proelio, acie contendere; proelium committere.

Rozprostować, ad rectum reducere; recurvare.

Rozprowadzać, diducere.

Rozpryskać, dispergere, disjicere; się, dilabi, dissipari.

Rozprzedać, divendere.

Rozprzęgać, disjungere.

Rozprzestrzeniać, amplificare; extendere, proferre; (dom, pokóy) dilatare, latius exstruere, spatio augere; suknią, laxare.

Rozpuk. Smiać się do rozpuku, risu emori, rumpi, diffluere. Rozpukać się, zob. Rozpękać się.

Rozpusta, protervia, petulantia, lascivia; (2) licentia, mollis disciplina, immoderata libertas.

Rozpustnik, lascivus, mollis, protervus; luxuriae, libidini deditus.

Rozpustny, —tnie, dissolutus, (e), lascivus, (e), petulans, (nter); libidinosus, (e).

Rozpuszczać, (zgromadzenie, woysko) dimittere, missum facere; (2) (topić) liquefacere; (w płynie iakim) solvere; (3) kogo (psuć go) nimia indulgentia, (pravo exemplo) corrumpere aliquem; (4) (włosy, żagle) pandere; się (rozpustnym się stawać) otio diffluere, deliciis animum inficere, mollescere, emolliri.

Rozpychać, distendere; ludzi, disturbare; (dla przeyścia) cogere sibi viam facere; evadere per turbam.

Rozradzać się, augeri, propagari.

Rozranić, zob. Zranić.

Rozrastać się, crescere, ingrandescere.

Rozróżniać, distinguere, discernere, discrimen notare.

Rozruch, motus, turbae, tumultus, tumultuatio; robić w kraiu, turbare rem publicam, (in re publica); moliri, tentare.

Rozruchać, commovere, agitare; się, *passivae* tych Słów.

Rozrywać, co, rumpere, discerpere; kogo, tristitiam alicujus lenire, ei demere curas, eum oblectare, hilarare; się, zob. Rozerwać.

Rozrywka, relaxatio animi, oblectatio, oblectamentum, exhilaratio, animi adversio; mieć, posse tempus fallere, otium oblectare; habere, quo tempus fallas. Dla rozrywki, animi causa; quo (qui) moram, tempus fallas; animi relaxandi, reficiendi causa.

Rozrządzić; z. Rozporządzać.

Rozrzedzić, (płyn) diluere; (mnóstwo iakie) minuere, ad paucitatem redigere; (powietrze) tenuare, rariorem reddere; drzewa (w lesie), collucare (sylvam). Rozrzedzenie, extenuatio.

Rozrzewnić, lacrymas alicui excutere, fletum excitare; się, lacrymis vinci, in fletus erumpere.

Rozrzucać, disjicere, dispergere, dissipare; (domostwo) diruere, proruere, demoliri.

Rozrzutnik, —tny, prodigus; —tność, prodigalitas; iest to, hoc nimiram est pecuniam perdere; —tnie, prodige, effuse, sumtuosius.

Rozrzynać, dissecare, dividere. Rozrzynanie, dissectio.

Rozsada, plantaria brassicae.

Rozsądek, ratio, intellectus, mens recta, prudentia; consilium; zdrowy, mens sana; mieć, uti sano mentis judicio, recto sensu; valere mente, sibi constare, consilio regi.

Rozsądny, intelligens, sanus, prudens, sapiens; -dnie, cum ratione, prudenter, consilio.

Rozsadzać, (szczepy, drzewa, flance) disponere, digerere, in terra deponere; (gości, straże) disponere, locare, colloçare; (iak mocny trunek butelkę, lub mina prochowa) rumpere, disjicere, discutere.

Rozsądzać, dijudicare; (spór) componere, transigere controversiam. Władza rozsądzania, vis judicandi.

Rozsiadać się, considere, sessum ire; (2) rumpi, dirumpi, discedere.

Rozsiewać, disserere; (2) zob. Rozgłaszać; plotki, (vanos) rumores spargere, dispergere, serere.

Rozsiodłać, ephippium equo demere, stratum auferre.

Rozskakować się, dissilire.

Rozśmiać się, (leniter) arridere; na co, aliquid ridere, risu excipere. Rozśmiał się na to, risum ei hoc movit.

Rozsmieszyć, risum movere, excutere, excitare; czém, ridendi materiam praebere.

Rozstawać się, ab aliquo discedere, abire, divelli; eum relinquere; z światem, vita abire, vitam relinquere. Rozstanie się, discessus, abitus; nasze smutne iest, cum dolore sejungimur.

Rozstawiać, digerere; passim, seorsim locare, ponere.

Rozstayna droga, compitum, bivium, ambivium, trivium.

Rozstępować się, discedere, dividi; (iak ziemia) dehiscere, hiare; (iak woysko szeregami) ordines laxare. Rozstąpili mu się, in duas partes divisi transitum ei dederunt.

Rozstroić, turbare, dissonum reddere; się, turbari.

Rozstrzelać, glandibus lacerare; (za karę) glandis (incussae), pyroboli supplicio afficere.

Rozstrzygać, forfice discindere; (2) spór, controversiam transigere, componere, dirimere.

Rozsuwać, sejungere, removere, dividere.

Rozświecić, zob. Zaświecić.

Rozsychać się, (praesiccitate) fatiscere, rimas agere, (rimis) dehiscere.

Rozsypać, effundere, diffundere; się (iak beczka) dissipari, dilabi, solvi (vetustate).

Rozsypka, dissipatio. Póyśdź w rozsypkę, dilabi, dissipari, in fugam verti.

Rozszarpać, concerpere, discerpere, dilacerare; kogo końmi, equis (in diversum concitatis) lacerare, diripere.

Rozszczepać, findere, dividere, diffindere.

Rozszczepierzać ręce, dispandere, distendere palmas; nogi, pedes divaricare.

Rozszerzać, propagare, spargere, disseminare; (szerszém co robić) dilatare, amplificare; latius reddere, laxare; się, patescere, diffundi, porrigi; (iak ogień, słabość) vulgari, vagari, serpere, gliscere, plures comprehendere; (iak wieść) didi, vulgari, emanare, percrebescere, spargi; (siedząc) late sedere, multum loci occupare; nad czém, zob Rozwodzić się. Rozszerzanie, amplificatio, prolatatio.

Rozsznurować, solvere, aperire, laxare; (kogo, się) diducere vestem, sinum liberare; pectus solvere.

Roztaczać, (iak paw pióra) explicare.

Roztapiać, liquefacere, solvere, diluere; się, liquescere, liquefieri, solvi, diffluere, tabescere.

Roztargać, lacerare, dilacerare, discerpere; (włosy) dissolvere; zob. Rozczychrać.

Roztargnienie, aberratio, incogitantia, perturbtaio animi; (przeszkoda) avocamentum, interpellatio W roztargnieniu, animo turbato, aliud agens; bydź, aliud agere.

Roztargniony, districtus, supinus, turbatus.

Roztrącać, disturbare, disjicere

Roztratować, zob. Stretować.

Roztropność (lepiey: Rostr.) ingenium, acumen, prudentia, solertia; —pny, prudens, acutus, ingeniosus, solers, perspicax; —pnie, ingeniose, prudenter.

Roztrwonić, dilapidare, dissipare, profundere.

Roztrząsać, excutere, succutere, commovere; (iakie zdanie) animo perpendere, axaminare, excutere.

Roztrzaskać, disjicere, discutere cum strepitu; się, dissilire, dirumpi cum sonitu.

Roztworzyć co, late aperire; (płyn iaki) miscere, temperare, diluere.

Roztyć się, obesiorem fieri; (nadto) laborare nimia pinguedine, obesitate. Roztyły, obesior, praepinguis.

Rozum, intellectus, ingenium, ratio; zdrowy, sana mens, ratio; mieć, sapere, constare mente, sana ratione uti. Przed laty rozum nie przychodzi, nemo sapiens nascitur, nemo statim sapit. Czy masz też ty rozum (to robić)? usque adeone desipis? tantusne error te tenet? eo usque te ratio fugit? To móy rozum przechodzi, hoc non assequor. Rozum stracić, animo turbari, alienari.

Rozumieć, co, intelligere, capere, comprehendere, scire, percipere. Rozumiem, scio quid hoc significet; (2) video, quorsum pertineat. Iak to rozumiesz a) (np. coś powiedział) quomodo hoc dicis? quorsum pertinet? b) (innego wyrazy) quomodo hoc accipis, interpretaris? Rozumiem przez to Polaków, Polonos hic innui existimo, de Polonis dictum puto. Iedni tu rozumieią Greków, drudzy Rzymian, alii ad Graecos trahunt, alii ad Romanos. Iedni tak, drudzy inaczey, alius alio trahit. Można i tak i tak rozumieć, utroque trahere licet, utrumque conjungi potest. Ia to tak rozumiem: —, hoc ita explico; huic verbo, (his verbis) eam vim, eum sensum tribuo, subjicio, ut significet (cent): —; hoc dici, intelligi, significari puto. To się rozumie, scilicet; samo, hoc explicatione, illustratione non eget; non est, cur hac de re disputetur. Nie rozumieć czego, non assequi; non capere, cognoscere. Rozumienie, intelligentia; (iakie, kto ma o sobie u ludzi) existimatio; dobre, opinio magna, honesta; fama laeta, existimatio prospera; złe, fama adversa; invidia.

Rozumny, (rozumem obdarzony) intelligens, mente praeditus; (2) zob. Mądry; —mnie, zob. Mądrze.

Rozwalać, diruere, proruere, evertere; (komu głowę) ictu dividere, dissecare; vulnerare.

Rozwaliny, rudera, ruinae; (domu, miasta) parietinae, parietum ruinae, aedificia diruta, cadavera oppidorum.

Rozwartokąt, figura angulum (os) obtusum (os) habens; (—tny, obtusangulus w Matematyce).

Rozwarty kąt, angulus obtusus.

Rozważać, considerare, perpendere, cogitare.

Rozweselić, erigere, reficere, recreare, hilaritate conspergere, a severitate ad hilaritatem traducere, exhilarare, (tak iżby się cieszył) laetitia perfundere aliquem, ei gaudium excitare; się, toż samo *passive*.

Rozwierać, aperire; gębę na kogo, invehi in aliquem; konia, immittere, incitare, ad cursum concitare.

Rozwieszać, (passim, late) suspendere.

Rozwiewać, (iak wiatr) disjicere, discutere, diffiare.

Rozwięzywać, solvere, resolvere, dissolvere; się (o niewieście) partum edere.

Rozwiiać, Rozwikłać, pandere, solvere, explicare; się (iak drzewa, kwiaty) frondes explicare, in folia exire.

Rozwikłać, renodare; zob. poprzedz.

Rozwlekać, distinere, dimovere; się, (w mowie, piśmie), prolixiorem esse, prolixe dicere.

Rozwlekłość, (mowy pisma) prolixitas; —kły, (iak pismo, mowa) prolixus, longus; (iak mowca, pisarz) prolixior, longior; —kle, prolixe; pisać, (litery stawiać) disjecte, distractius exarare literas.

Rozwód (ziny), divortium, repudium. Chcieć rozwo-

du, divortium urgere, facere velle, cupere.
Rozwodowy, de divortio (tiis); divortii.
Rozwodzić się (z żoną) divortium facere cum aliqua, eam repudiare, dimittere; się nad czém (nad iaką materyą) de re multis disputare, multa dicere; longius prosequi aliquid.
Rozwołać, divulgare, deblaterare aliquid, clamoribus suis in vulgus edere.
Rozwolnieć, molliri, mitescere; Rozwolnić, mitigare, lenire; (żołądek) levare. Na rozwolnienie żołądka, ventri levando, movendo.
Rozwora, lignum currûs fissum parte extrema.
Rozwozić, vehere.
Rozynek, passum, uva passa, astaphis. Z rozynkami, (np. placek) astaphide sparsus.
Rozżarzyć ogień, ignem (languentem, sopitum, flatu) excitare, suscitare.
Rozzuwać, excalceare pedes alicui; się, excalceari, calceamenta deponere.
Rubel, uncialis Russicus.
Rubin, pyropus, carbunculus amethystizon, rubinus; (żółtawy) lychnites.
Rubrycela, index precationum diurnarum.
Rubryka, nomen, appellatio, index; pod którą r.? quo nomine? Rubryka (2) (kreda czerwona) rubrica.
Ruch, motus, agitatio. Ruchać, zob. Ruszać.
Ruchomość, mobilitas, quod res commoveri possit; (2) ruchomości, res mobiles, quae loco moveri, asportari, gestari possunt; vasa, vestes, numi, supellex.
Ruchomy, mobilis; (co się da kręcić) versatilis. Ruchomo, mobiliter.
Ruda, (metalowa) minera, matrix, massa rudis; (2) officina metallica.
Rudel, —dło, remus. Rudelnik, remex; (naystarszy) pausarius, remigandi magister.
Rudera, zob. Rozwaliny.
Rudnia, officina metallica, tormentaria; -dnik, metallicus; -icy, operae ad metalla.
Rudy, rubiginosus, rubicundus, rufus.
Rufa, (tylna część okrętu) puppis.
Rug, cognitio; zob. Inkwizycya; —gować, de re cognoscere, quaerere; causam noscitare, judicare, disceptare; (2) zob. następuiące.
Rugować, pellere, fugare, profligare.
Ruina (cya) ruina. Ruiny, rudera, ruinae.
Ruinować, vastare, diruere; kogo, perdere, pessumdare.
Rum, sicera nautica.
Rumel. Wszysy w rumel, ad unum omnes, nemine excepto; (2) (gra) lusus Gallicus.
Rumianość, candor rubori mixtus; twarzy, rubor in malis.
Rumiany, e rubro et candido mixtus; rubore suffusus; bydź, (na twarzy) esse vultu candido et rubenti. Rumiany, (iak co pieczonego, masło i t. d.) ustus.
Rumienić się, rubescere; (ze wstydu) erubescere.
Rumienidło, (do malowania twarzy) pigmentum, purpurissum.
Rumieniec, rubor in malis.
Runąć, ingenti sonitu ruere, corruere, ruinam dare, concidere;

cidere; (2) strepitum, sonitum edere.
Runo, vellus.
Rupiecie, supellex vilis, veteramenta, scruta, frivola (*plur.*)
Ruptura, ruptio; (w ciele) epiplocele.
Rura, fistula, tubus; —rka, tubulus; (do świc) tubulus, fistula candelaria, candelis fundendis.
Rurmistrz, aquilex, indagator aquarum; —strzostwo, ars aquas indagandi.
Rurmus, machina hydraulica. Rurmusowa skrzynia, castellum, receptaculum aquae.
Rurnica, frigeratorium, lacus.
Ruś, Roxolania, Russia. Rusin, Russus, Roxolanus.
Rusowacieć, rufescere. Rusowaty, rufus, rufulus.
Ruszać, movere, commovere; (dotykać się) tangere, contrectare; (iak lekarstwo) alvum solvere; z woyskiem, (z obozu) castra (loco) movere; się, moveri, movere se; (iak rozczynione ciasto) surgere.
Rusznica, fistula ferrea ignivoma, telum pyrobolum.
Rusznikarz, faber sclopetarius, pyrobolarius.
Ruta, (ziele) ruta; dzika, capnus. Z ruty, rutaceus. Rutą przyprawny, rutatus.
Rutgiser, fusor aeramentarius.
Ruż, zob. Rumienidło. Twarz ruzem pomalowana, baccae purpurissatae.
Rużować, baccas pingere, pigmento inducere. Rużowana twarz, zob. w poprzedz.
Rwać, (rozrywać) rumpere; (do siebie) rapere, auferre; (owoce, kwiaty) carpere, decerpere, legere; włosy, scindere, vellere, evellere comam, capillum; (towar) certatim emere; zob. w następ. Cicha woda brzegi rwie, zob. Woda.
Rwetes, tumultus rapientium, diripientium; był (o towar iaki) cito distrahebatur, cupide emebatur.
Ryba, piscis; (wielka) cete; mała, pisciculus. Ryby łapać, piscari; pisces sectari, excipere. Iśdź na ryby, piscatum exire.
Rybacki, piscatorius.
Rybak, piscator; (co na wętkę łapie) hamiota. Rybaczka, piscatrix. Rybak (2) cetarius, piscium venditor.
Rybi, piscis, piscium, e piscibus; targ, forum piscarium.
Rybitw, (ptak) larus, gavia.
Rybitwa, tributum piscatorium, vectigal piscatoribus impositum.
Rybny, piscosus, piscibus frequens; bydź, abundare piscibus.
Ryboiad, ichthyophagus; piscium amator, edax piscium.
Rybołowstwo, piscatio, piscatura, piscium captura.
Ryć, zob. Kopać; (obrazy) caelare, sculpere, exsculpere. Rycie, caelatura, sculptura.
Rycerski, equestris; stan, godność, dignitas equestris, locus equester.
Rycerstwo, equites, ordo aquester. (2) zob. w poprz.; otrzymać, equestri dignitate ornari; equitem creari.
Rycerz, eques; (w szachach) equus. Pasować na rycerza, equitem creare, inter equites allegere.
Rychły, celer, maturus, praeceps, citus; —chło, mature.

mature, tempestive, in tempore.

Rychtować (dokąd) vertere, dirigere, flectere, convertere, intendere.

Rycina, sculptura lignea, (na kamieniu) lapidea; imago in ligno, lapide insculpta.

Ryczałtem, zob. Hurtem.

Ryczart, stipulatio dupli.

Ryczyć, (iak wół) mugire; (iak lew) rugire; (płakać) plorare; exululare, ejulare. Ryczenie, mugitus, rugitus; (2) ejulatus, ploratus.

Rydel, rutrum, pala. Rydlik, sarculum. Rydlić, sarrire.

Rydwan, currus arcuatus.

Rydz, boletus. Iak rydz, vultu rubenti.

Ryga, (quinque) lineae musicae; linea quinquepertita.

Rygiel, repagulus, passulus. Na rygiel zamknąć, pessulum, repagulum obdere, opponere.

Ryk, (wołu) mugitus; (lwa) rugitus.

Rylec, caelum, cestrum.

Rym, similis exitus, extrema similiter cadentia, homoeoteleuton; (2) versus.

Rymarz, lorarius, habenarum opifex.

Rymopis, Rymotworca, it d. zob. Poeta, Poetycki i t. d.

Rymować, simili exitu claudere, extrema similiter reddere; (2) versus pangere. Rymowny, similiter cadens.

Rynek, forum (promercale).

Rynka, tripus testaceus, frixorium testaceum.

Rynna, canalis; (na dachu) colliciae, deliquiae. Rynienka, canaliculus, cuniculus.

Rynsztok, canalis, colluviaria (*plur.*).

Rynsztunek, arma, armatura. W rynsztunku, in armis, in procinctu, armatus, accinctus.

Rys, designatio, descriptio, forma. Rysa, fissura.

Ryś, panthera, pardalis; (samiec) pardus.

Rysować, delineare, designare; się, scindi, discedere.

Rysunek, designatio, delineatio. Rysunki, pictura linearis.

Rytm, carmen, versus.

Ryż, oryza. Ryżowy, oryzae, ex oryza.

Ryza, viginti scapi chartae, quingentae philurae; (2) vestis extima sacerdotis ritu graeco sacrificantis.

Rząd, (*gen.* rzędu) ordo, tenor, series; (2) (*gen.* rządu) regimen, moderamen; (naywyższy) imperium, summa rerum. Kształt rządu, status civitatis, formula reipublicae regendae, modus imperii.

Rząd (na konia) subjugia; (dla ozdoby) phalerae.

Rzadki, (rzadko się zdarzaiący) rarus, inusitatus, haud ubique obvius, haud vulgaris; (co się rzadko dzieie) insolitus, infrequens. Rzadki, (nie gęsty) rarus; (iak płyn) dilutus.

Rzadko, raro, infrequenter.

Rzadkość, raritas, infrequentia; (2) res rara, inusitata, visenda, memoranda, visu digna, notabilis.

Rządny, diligens, accuratus, homo frugi; qui modum et ordinem servat, omnia diligenter habet.

Rządowy, publicus, rei publicae, ad rem publicam pertinens.

Rządzca, gubernator, rector, moderator, praeses, administrator, caput, princeps.

Rządzić, czém, regere, dirigere, gubernare, moderari; państwem, praeesse reipublicae, summae rerum; się, res suas administrare; sobą, sibi imperare, semet in potestate habere.

Rząp, (w ogonie bydlęcym) caulis.

Rzec, inquam; §. 91 i 303. I. A. 2.

Rzechotać it. d., zob. Grzechotać.

Rzecz, res. To nie moia, nie iego rzecz, non est meum, non est mihi aptum; illo non est dignum, hoc ab illo alienum est. Wielkie rzeczy! (*iron.*) magnum vero facinus! quid isthoc rei est? W rzeczy samey, re ipsa, reapse; revera, sane Rzecz pospolita, res publica.

Rzeczny, fluviatilis, e fluvio.

Rzeczywistość, ut res sit, quod res est; (2) veritas.

Rzeczywisty, re non verbo talis, verus; —ście, re, re ipsa, vere.

Rzednieć, (iak mnóstwo ludzi it. p.) minui, ad paucitatem redigi; (iak powietrze i t. p.) rariorem fieri, tenuari. Rzedzić, zob. Rozrzedzić.

Rzeka, flumen, amnis, fluvius.

Rzemień, lorum, loramentum; (2) (skóra) corium.

Rzemieślnik, opifex. Rzemieślniczek, opificis operarius.

Rzemiosło, ars, opificium; (iako sposób do życia) quaestus. Iakim rzemiosłem się bawi? quid exercet? quam artem tractat? quod opus est ei?

Rzemyki, np. u trzewika, corrigia calceamenti, ligula calceorum.

Rzenie, (konia) hinnitus.

Rzepa, rapa, rapum; dzika, rapistrum, rapunculus; (słodka podługowata) napus, bunias.

Rzepak, bunias, bunion.

Rzepny, rapicius; nać rapacia, (*plur.*); grunt (Rzepisko), rapina, um.

Rzępolić, strepere fidibus, vexare fides, plectrum fidibus imprimere, radere misere chordas.

Rzęsa, (wodna) lens palustris; (wietrzna) herba coxendicum; (skalna) callitricha, um.

Rzęsisty, densus; deszcz pada, minutatim, tenuiter, sed probe pluit; guttae cadunt tenues, sed densae; taki deszcz, pluvia tenuis. Rzęsiste światło, lumina crebra, ignes creberrimi.

Rzeski, alacer, agilis, expeditus, promtus; ;sko, strenue, gnaviter; idzie, fervet opus.

Rzeskość, agilitas, alacritas, vigor.

Rzesza, zob. Gromada; Niemiecka, principes imperii Germanici.

Rzeszoto, reticulum junceum.

Rzewliwie (rzewnemi łzami) płakać, a rissime lacrymari; lacrymis exstillare, fletu tabescere.

Rzeź, caedes; S. Bartłomieia, laniena Gallica, Parisiensis; (2) (Rzeźnictwo) ars laniaria.

Rzezać, zob. Rznąć. Rzezaniec, eunuchus, spado, castratus.

Rzeźnik, lanius, macellarius.

Rzeżucha, nasturtium, cardamum; (Turecka) dryophonon;

phonon, draba; (dzika) lepidium iberis.

Rzeźwić, commovere; -wieć, excitari, commovere se, vigorem nancisci.

Rzeźwość, zob. Rzeskość.

Rzeźwy, vigens, strenuus, hilaris, gnavus, ardens; —żwo, alacriter, strenue, impigre.

Rznąć, scindere, secare; (piłą) serram ducere; co, serra dividere, incidere, findere.

Rzodkiew, raphanus; dzika, armoracia. Rzodkwiany, raphaninus.

Rzucać, jacere, mittere; kamieniami, prochem, jaculari lapides, pulverem spargere; na kogo, eum lapidibus petere, pulvere opplere; ei lapides, pulverem ingerere; na co (na wierzch) superinjicere; oczyma, wzrokiem, oculos conjicere, vertere in aliquem (id); naydaley (ze wszystkich) ultra reliquos expedire jactum, reliquos vincere jactu. Rzucać, (2) zob. Porzucać; się, jactare corpus; na kogo, invadere, aggredi aliquem; (iak pies) morsu petere; do nóg, ejus genibus advolvi, in genua se abjicere. Rzucać się, (2) indignari, irasci.

Rzucanie, missus, jactus, jaculatio; kamieniami, lapidatio. Do rzucania, missilis. Rzucanie się, jactatio corporis; (2) indignatio, recusatio.

Rzyć, (iak koń) hinnire.

Rzygać, vomere; czém, aliquid ejicere. Aż (mi) się rzygać chce (na to) ferri non potest; nil ineptius fieri, frigidius fingi potest; nauseo, ferre nequeo. Rzygać (2) (iak kiedy sie komu odbiie w gardle) ructare. Rzyganie, vomitus; (2) ructus.

Rzym, Roma, —mianin, —mski, Romanus. Po Rzymsku, Romano(rum) more.

Rzysko, stipula.

S.

Sabina (drzewo) sabina; niepłodna, cupressus Cretica.

Sączyć, humorem, guttulas elicere, exprimere; się, destillare; guttatim cadere, manare.

Sad, arbustum, pomarium, hortus arboribus consitus.

Sąd, judicium. W sądzie, in foro, in jure. Sąd kryminalny, judicium capitale, de causis criminalibus. Zawieszenie sądów, res prolatae, justitium, (nie juristitium). Sądy zawiesić, justitium indicere; odprawiać, jus dicere. Zasiadać w sądzie, esse inter judices; (nie iako sędzia) interesse litibus judicandis. Sąd wydadź, sententiam ferre; pronuntiare, decernere. Sąd (2) (z danie) sententia, judicium; (3) (z gromadzenie sędziów) magistratus, judices.

Sadło, adeps. Iak sadło, fatuus, tardus, stupidus.

Sądny dzień, judicium oecumenicum, dies extremus; (u żydów) dies meditationum.

Sado-

Sadowić, locare, collocare aliquem, aliquid ponere; się, considere velle, sedem quaerere, sessum ire.

Sądownictwo, jus, potestas, jurisdictio.

Sadownik, pomarii custos; (2) (co naiął u kogo sad) manceps pomarii.

Sądowy, judicialis, forensis.

Sadz, (rybny) ichthyotrophium, vivarium piscium; (ptaszy) aviarium.

Sadzać, ponere, locare, collocare; (drzewa) serere, plantare; (chleb) do pieca, furno immittere.

Sadzawka, piscina, vivarium piscium.

Sadze, fuligo; niemi pokryty, fuliginosus, fuligine obductus.

Sądzić, decernere, sententiam ferre; (2) (mniemać) judicare, existimare. Podług siebie (o) drugich sądzić, ex se alios judicare, metiri. Sądzenie, disceptatio, judicium; zob. Sąd.

Sadzony, sativus; iaia, ova in aceto frixa, soluta.

Safian, zob. Szafian.

Saia, Saieta, pannus Gallicus, pretiosior, deductior, mollior.

Sak, rete. Głupi iak sak, stolidus, stupidus, bardus.

Sakiewka, crumena, marsupium (reticulatum). Sakwy, pera, mantica.

Sakra, diploma pontificis episcopum approbantis.

Sakrament, mysterium, sacramentum; beneficii divini pignus, symbolum; ołtarza, eucharistia, coena sacra.

Sala, oecus.

Salamandra, salamandra.

Sałata, lactuca; (z czego zrobiona) acetaria; z ogórków, cucumeres ex aceto.

Salaterka, catinus.

Salceson, botulus.

Saletra, nitrum, salonitrum; —trzany, nitrosus; kwas, virus nitri.

Salmiak, sal ammoniacum.

Salopa, palliolum sericum; amiculum, velamen.

Salsza, oxyporum, oxygarum.

Salwa, (woyskowa tormentorum, pyrobolorum ictus; dadź, simul explodere tormenta, pyrobolos.

Sam, ipse. Sam ieden, solus. Sam (*adverb.*) (gdzie?) hic (locorum); (dokąd?) huc.

Samica, femina. Samiec, mas, masculus.

Samobóyca, suae vitae infestus; qui necem sibi intulit, (illaturus est, erat); (autochir).

Samobóystwo, vis sibi, vitae suae illata; (autochiria); popełnić, vitam sibi abrumpere, manum sibi inferre.

Samobrotnik, machina se ipsam movens; (do obracania pieczeni) rota, trochlea veru versando.

Samochwał, jactator, ostentator, gloriosus, Thraso, magniloquus; —lstwo, jactantia, gloriatio.

Samodzierzca, zob. Samowładca.

Samogłoska, (litera) vocalis.

Samopas, custode remoto; (padać, iak np. kamień) sua vi, gravitate incitatus; a nemine commotus.

Samorodny, genuinus, nativus, a natura ipsa productus, non arte factus; -dnie, natura non arte.

Samoruch, machina se ipsam (perpetuo) movens; (perpetuum mobile).

Samotnie żyć, remotam a celebritate, a strepitu vivere.

Samo-

Samotność, solitudo; (mieysce, gdzie kto żyie) secessus.

Samotny, solus; solitarius, solitudinem amans; życie prowadzić, (bez żony) caelibatum colere; caelibem vitam agere; (2) (w samotności) zob. Samotnie.

Samowładca, summus (princeps), nulli subjectus; penes quem unum est summa rerum

Samowładny, nulli subjectus; zob. Samowładca; (2) rząd, zob. Samowładztwo.

Samowładztwo, summum imperium; potestas summa, nulli subjecta; arbitrium rei summae, jus liberum principis; mieć, summam potestatem adipisci; ea gaudere, praeditum esse; dominari, unum omnia posse.

Sandaraka, sandaracha; -kowy, sandarachinus, sandarachatus.

Sanica, ce, trahae fulcrum, pedamentum, jugamentum; (2) zob. Sanna (droga).

Sanie, Sanki, traha, trahea.

Sanna (droga) iter trahis aptum; iest, favet iter trahis, traharum cursibus; robi (ściele) się, trahis via munitur, sternitur, firmatur; psuie się, abrumpitur, inciditur.

Sapać, graviter spirare, spiritum proflare, spirantem naribus sonitum edere.

Sapel, (lodu, lub u nosa wiszący) stiria (a naso pendens).

Saper, qui cuniculos agit; humum molitur, subruit; cunicularius; (2) miles barbatus, dolabra instructus; (dolabrarius).

Sapka, gravedo, destillatio in nares.

Sapor, jus, embamma.

Sardele, pelamys, trichias; —lowy sos, jus pelamydatum.

Sardonik (kamień) sardonychus.

Sardyk, (kamień) sarda, sardius lapis.

Sarkać, naribus cum sonitu emittere spiritum; (2) ringi, stomachari; na co, improbare factum.

Sarn, capreolus. Sarna, caprea.

Sasanka, (ziele) anemone silvestris.

Sąsiad, vicinus, accola, contiguus.

Sąsiedzki, propinquus, finitimus, vicinus.

Sąsiedztwo, vicinitas (loci), vicinia; (2) vicini W sąsiedztwie, in propinquo, in proximo, haud procul, hic viciniae

Sąsiek, horrei disseptum, loculamentum.

Satyr, faunus, sylvanus, satyrus.

Satyra, satyra, sermo, ecloga; (2) ludibrium, irrisio, sanni.

Satyryczny, —cznie, satyricus (e), mordax, asper, acerbus; salsus (e).

Satyryk, satyricus, sstyrarum scriptor; (2) mordax, derisor, dicax

Satyrykować, notare, perstringere, nigro sale perfricare.

Saydak, pharetra. W saydaku, pharetratus.

Sążeń, orguia, tres ulnae, tres cubiti.

Sążnisty, trium ulnarum; (2) immanis, miranda magnitudine.

Scena, (w komedyi) scena, pars.

Schab, petaso, petasunculus.

Schadzka, conventus; (tayna) conventiculum, coetus clandestinus, conciliabulum; mieć, coetus agere.

Schnąć, siccari; (na ciele) tabescere, extabescere.

Schód, descensio, descensus.

Schodzić, descendere; ze świata, vita abire; (iak czas) praeterire, fugere, labi; kogo, (niespodzianie) improviso accedere, intervenire ex occulto, inopinantem aliquem deprehendere; (suknią) terere; (mieysce iakie) peragrare, obire, obambulare; się, fatigari currendo, ambulando. Schodziłem się, defessus sum cursu, via. Schodzi mi na tém, eo careo, id desidero. Schodzić (Zeyść) się, convenire, congregari; z kim, congredi. Wiele schodzi ze stołu, multa fercula (intacta) auferuntur e mensa. Schodzić (iak słońce) zob. Wschodzić

Schować, servare; zob. Kryć. Schoway się z tém, apage istiusmodi rem; z taką pochwałą, habe tibi istam laudationem; z takim przyiacielem, apage te cum isto amico tuo; solus licebit eum ames: me aemulum non habebis. Schowanie, (gdzie się co chowa) conditorium. Do schowania co dadź, custodiendum, asservandum dare, committere; apud aliquem deponere; wziąć, custodiendum accepisse; asservare.

Schronić, occultare, abscondere; się gdzie, confugere, recipere se, (w kąt iaki) correpere.

Schronienie, latibulum, perfugium; komu dadź, aliquem contegere; ei latebram, perfugium praebere.

Schudnąć, zob. Chudnąć.

Schylać (się), zob. Nachylać (się).

Schyłek, extremum, reliquum. Na schyłku bydź, exhaustum, attenuatum esse. Iuż na schyłku iest, non multum superest; fundus apparet; (iak człowiek) labat, ruit; życia, (z życiem) vita ruit, fugit; finis adest.

Sciągać, contrahere, colligere; (zawiązkę iaką) constringere; mocno, arcte religare, arctissimo vinculo adstringere; (na dół) detrahere; (wino, piwo, it. p.) depromere de delio. Sciągać się, contrahi, contrahere se; (iak woysko) congregari, convenire in unum locum. Sciągać się do czego, spectare, referri aliquo, ad aliquid; eo pertinere.

Sciana, paries; (między domami, pokoiami) pariesintergerinus, communis; (okrętowa) latus.

Scięcie, Scinanie, detruncatio, amputatio (capitis).

Scięgacz, (muszkułów) tenon. Scięgno, (do ściągania) ligamentum.

Sciek, quo defluit, demanat (aqua cet.); decursus aquarum.

Sciekać, defluere, demanare, destillare.

Scierać, detergere, abstergere, (dobrze) pertergere; co na proch, in farinam terere, in pulverem conterere. Zetrzyć sobie (nogę, skórę) atterere, vulnerare. Scierać się (iak woyska) manum conserere, pugnam committere, confligere. Scieranie się, conflictus.

Scienny zegar, horologium pensile.

Scierka, peniculus, panniculus.

Scierpnąć, acerbum fieri; (2) (iak ręka) rigescere, obrigescere. Scierpić, zob. w Znosić.

Scierwo, caro morticina.

Scieśniać, angustare, coangustare, contrahere.

Scieszka, semita, callis, diverticulum.

Scigać, insequi, persequi aliquem, instare alicui.

Scinać, decidere, desecare, decutere; kogo, alicui caput (ense) amputare, detruncare; się (iak woda) adstringi, concrescere; glacie obduci, tegi.

Scisk, turba, conferti. W ścisku bydź, luctari in turba, premi.

Sciskać, comprimere, coarctare, cogere; (wiążąc) constringere; (pisząc) anguste, arcte literas ponere; kogo, arcte amplexari; exosculari.

Scisły, solidus, densus; (związek, przyiaźń) sanctus, stabilis; rozkaz, grave, severum praeceptum. Ściśle, ścisło, anguste, angustius, contractius; (nakazać, zakazać) graviter, severe; połączony, arctissime junctus; (przyiaźnią) intime amicus.

Ścmiel, apis sylvestris, sylvatica.

Sciatyka, (ból w biodrach) malum ischiadicum, arthritis coxendicis, coxarum dolor. Kto ią ma, ischiadicus.

Scyzoryk, scalpellum, cultellus librarius.

Sebastena, zizypha.

Sędacz, (ryba) sedacius.

Sedno, (Sadno) (u człeka) intertrigo; (u konia) attritus.

Sędzia, judex, disceptator; (w sprawach kryminalnych) quaesitor.

Sędziwość, senectus, senilis aetas. Sędziwy, decrepitus, senectute confectus.

Sęk, nodus, centrum. Ot to sęk, hic ulcus latet, haec difficultas premit, hic scrupulus urit.

Sękowatość, nodatio, (nodositas); —kowaty, nodosus, nodatus, nodis distinctus.

Sekret, secretum, arcanum, res occulta. W sekrecie co trzymać, rem occulte ferre, habere, tractare, silentio tegere, sedulo celare, sollicite recondere. Nie ma w tém żadnego sekretu, jam palam est; vulgo notum, pervulgatum est; tonsores loquuntur. W sekrecie, secreto; komu co powiedzieć, soli dicere, rem aperire.

Sekretarz, a secretis, secretorum scriba; (2) secretorum arbiter, custos; silentiarius.

Sekretaryat, scribae locus; secretorum consignandorum provincia, cura; custodia secretorum; (2) tabularium sanctius, curia literarum interiorum.

Sekretny, secretus, arcanus; zob. Taiemny.

Sekta, secta, factio.

Sekularyzować, (np. biskupstwo, kanonią) in civilem conditionem transferre, ad civilem formulam traducere, non clerico habendum permittere, juri ecclesiastico eximere; się (iak zakonnik), a formula monastica austera in conditionem minus severam transire; vitam solitariam, duram, austeram cum solutiori tiori genere vitae ecclesiasticae commutare.

Sekularyzacya, (np. biskupstwa, episcopatûs) in civilem conditionem mutatio; (2) (zakonnika) commutatio severioris formulae monasticae cum solutiori genere vitae ecclesiasticae.

Sekunda, minima pars horae, sexagesimae pars sexagesima.

Sekundant, arbiter certaminis privati; qui singulari certamine privatim depugnanti(bus) adest, subsidiarius.

Sekundować, (w poiedynku) certamen singulare moderari; depugnantem juvare; (w muzyce) zob. Wtórować.

Sekundowy zegar, horologium trignomon.

Sekwestracya, sequestratio, cura fiduciaria, administratio in commodum creditorum. W sekwestracyi mieć, sequestro administrare, in creditorum usum curare. W s—ą brać, dawać, bona sequestro administranda accipere, tradere; custodiam bonorum habere, permittere.

Seler, haema oru.

Sen, somnus, sopor, quies. Sen mnie morzy, somnus me opprimit, urget, mihi obripit. We śnie, per quietem, in somnis. Sen (kiedy się śni) somnium, visum nocturnum. Iak we śnie, veluti per umbram, per nebulam, ex obscuro. Straszny sen, somnii terror; mieć, somnio terreri.

Senat, senatus, curia; (2) (Senatorowie) senatus, senatorius ordo. Senat zwołać, senatum convocare, cogere; zamknąć, dimittere. Uchwała Senatu, senatus consultum.

Senator, senator, pars senatus; —rowie, senatus, ordo civitatis, consilium publicum, patres. Bydź Senatorem, esse in sanatu, ex numero senatorum, partem senatûs; zostać, dignitate senatoria ornari, in senatum venire; zrobić, in senatum legere; skasować, de senatu movere, ex senatu ejicere, albo senatorio eradere, dignitate senatoria privare.

Senatorski, senatorius; ród, patritius ordo. Takiego rodu, patritius.

Senes, senna, collutea.

Sennik, somniorum interpres, conjectator; (2) liber somniorum interpres, onirocriticus.

Sens, sensus.

Sentencya, z. Zdanie; (2) Przysłowie; (3) Wyrok.

Sentyment, ingenium, sensus, mores, animus, pectus. Dobre sentymenta, pectus probum, sensus rectus; złe, improbitas, mens prava, illiberalitas.

Sep, pensio frumenti regi debita.

Sęp, vultur, vulturius. Sępi, vulturinus.

Sepa morska, (ryba), loligo.

Sępić, zob. Zasępiać.

Ser, caseus; robić, caseum premere, fingere. Placek z serem, tyrolaganum.

Seray, pellices principales; (2) pellicum principalium sedes.

Serce, cor; (2) (iako oznaka sentymentów) pectus, animus, sensus; (3) (odwaga) animus fortis, intrepidus; fortitudo; (4) (w dzwonie) malleus, pistillum, rhopalon. Serce wzruszać, animum percutere, in animum descendĕre. Do Serca mówić, ad

ad animum referre, quae loquaris; animo commovendo operam dare. Mieć serce do kogo, fidere; nie, diffidere, nil credere alicui. Leżyć komu na sercu, curae cordique esse, sollicitum habere aliquem. Z serca, zob. Serdecznie. Poszło mu do serca, intime commotus, percussus est; ei alte descendit. Brać do serca, moveri aliqua re. Serduszko, corculum.

Serdak, subucula, tunica intima.

Serdeczny, carissimus, dilectissimus, suavissimus; —cznie, intime, ex animo, ex intimo sensu.

Serdynek, zob. Przytłumek.

Sernik, caseale.

Serwaser, liquor chymicus; aqua fortis, virus chymicum, solvendis metallis, liquor metallicus.

Serwatka, serum, aqua lactis.

Serweta, mappa, mantele.

Serwis, abacus, vasa, supellex, instrumentum convivii; srebrny, argentum convivale.

Serżant, zob. Sierżant.

Serzysko, coagulum.

Sesya, sessio, consilium.

Setnik, centurio.

Setny, centesimus.

Seym, comitia, conventus imperii. Seymik, conventus, comitia provincialia; odprawiać, comitia agere.

Sfera, sphaera. Sferyczny, globosus, sphaericus.

Sfora, (psów) canes venatici copulati.

Shizma, —tyk, zob. Syzma.

Siać, sementem facere; semen spargere, terrae committere; co, serere, seminare, terrae mandare, jacere; plotki zob. Rozsiewać.

Siadać, considere, sessum ire; do stołu, discumbere; ad mensam locari, locum capere, dispeni

Siadło, (gdzie kury siadaią) sedile gallinarum.

Siadły, zob. Krępy; mleko, lac coactum, coagulum lactis, oxygala.

Siano, foenum; kosić, foenum secare, struere; przewracać, fucillis versare; suszyć, insolare. Z siana, foeneus.

Siara, (pierwsze mleko) colostrum.

Siarczany, sulphureus; kwas, virus sulphuris; woda, aqua sulphurata.

Siarczysty, sulphurosus. (Siarką zaprawny) sulphuratus, sulphure imbutus.

Siarka, sulphur. Kopalnia siarki, sulphuraria. Iéy zapach, mephitis.

Siarkować, sulphurare, sulphure tingere; (iak pończochy it. d. dla dania białości) candorem inducere ope sulphurei fumi. Papierek siarkowany, scida sulphurata.

Siatka, rete, reticulum; zob Sić; (koło serca) praecordia, pericordium; do stroiu, reticulum muliebre.

Siatkowy, reticulatus; czepek, retiolum, mitella reticulata.

Sić, rete; (do polowania) plaga, cassis (is); (do łowienia ryb) verriculum; zarzucić, rete demittere.

Sidlić, irretire, illaqueare, laqueo implicare aliquem; ei laqueum injicere.

Sidło, a, laqueus, pedica, tendicula; (2) fallacia. Sidła zastawić, retia tendere; casses, laqueos ponere; na

na kogo, alicui insidias struere, tendere, moliri. Wpaśdź w sidła, in laqueos se induere, incidere in casses; laqueis implicari, involvi; in laqueos delabi. Wpadł w sidła (nasze), captum, irretitum tenemus; jam non elabetur.

Się, se. W łacinie wyraża się nie tak iak w polszczyznie przez samo sui, sibi, se; lecz przez me, te, se, nos, vos, se, stosownie do osoby; np. Podnoszę się, podnosisz się, it. d. wyraża łacinnik przez: attollo *me*, attollis *te*, attollit *se*; attollimus *nos*, attollitis *vos*, attollunt *se*. Często się daie takie wyrażenie zwrotne oddadź w łacinie przez Słowo niiakie, lub przez bierne zakończenie Słów czynnych; np kładź się w łóżko, decumbere in lecto; gniewać się, indignari, irasci; (ira) succensere, commoveri; topić się, liquescere, liquefieri; kąpać się, lavari; uzbraiać się, armari; pokładać się (iak zboże, trawa) procumbere, sterni, deprimi; uspokoić się, conquiescere; osobliwie gdy w polskiém *się* służy do wyrażenia Słów niiakich chcenie znaczących; np. ieść, pić, spać mi się chce, esurio, sitio, dormiturio; *albo* fame maceror, sitiuror, somno vincor. Idzie się, czyta się, żyie się, stoi się, siedzi się, pisze się, mówi się, wyraża łacinnik przez trzecią osobę liczby poiedynczéy, formy bierney, itur, legitur, vivitur, statur, sedetur, scribitur, dicitur; lub przez czynne zakończenie Słów nieprzechodnych, gdy te nie czynność lecz bytność wyrażaią; np. trafiło się, incidit, accidit, evenit. Dobrze się spi; gratus est somnus.

Sieczka, stipulae consectae, concisae; (szklana) tubuli vitrei concisi straminis consecti instar.

Siedlisko, sedes; (plac) area; sobie gdzie obrać, res suas ibi locare.

Siedm, septem. Po siedm, septeni, ae, a.

Siedmdziesiąt, septuaginta; razy, septuagies. Po 70, septuageni.

Siedmdziesiątny, (z siedmdziesięciu się składaiący także:) Siedmdziesiątletni, septuagenarius.

Siedmdziesiąty, septuagesimus.

Siedmiodniowy, septidui (*gen*), septem dierum; czasu przeciąg, septiduum.

Siedmiokąt, heptagonum; —kątny, heptagonus; septem angulorum, angulos habens.

Siedmioletni, septennis, septem annorum; woyna, bellum per septem annos gestum; czas, septennium.

Siedmioraki, septemplex. Siedm razy taki, septuplus; —rako, septifariam.

Siedmiornasobny, septuplo major; —bnie, septies tantum.

Siedmkrotny, septies repetitus, relatus. Po s—tném napomnieniu, septies monitus.

Siedmmiesięczny, septimester; przeciąg czasu, septimestre.

Siedmna-

Siedmnaście, septendecim, decem et septem; razy, decies septies.

Siedmnasty, decimus septimus.

Siedmset, septingenti; razy, septingenties. Po 700, septingeni.

Siedmsetny, septingentesimus; (2) (z 700 się składaiący) septingenarius.

Siedmstopny, septempedalis.

Siedzieć, sedere; przy kim, sedere apud aliquem, assidere alicui; na czém np. na koniu, in equo sedere, insidere equo; w więzieniu, custodia teneri, esse in custodia; w kryminale (maiąc bydź straconym) capitali custodia teneri, capitis reum in vinculis detineri. Siedzieć na iaiach, ovis, fetibus incubare; in ovis sedere, ova fovere; nad czém (nieprzerwanie) operi totum incumbere; gdzie długo, morari, haerere, manere. Nie siedź też długo, cito veni, noli diu abesse. Prosić siedzieć, aliquem ad sedendum invitare, ei sedem offerre.

Siedzenie, sessio; (ciągłe) nad czém, assidua opera; na iaiach, incubitio, incubatio (gallinae); u stołu, accubatio epularis. Siedzenie, (gdzie się siedzi) sedes.

Sięgać, tentare aliquid attingere, contingere velle (manu porrecta).

Siek, (ryba) Xyphias.

Siekać, minutatim concidere. Siec rozgami, virgis caedere, urere; terga lacerare, secare.

Siekacz, culter coquinarius (carnibus, oleribus minutatim concidendis); (2) falx hortensis.

Siekanina, siekanka, (potrawa) minutal, tucetum.

Siekiera, securis; --rka, securicula; ciesielska, ascia.

Siekiernica (ziele) hedysaron, pelecinum. Siekiernik, (kamień) dryites.

Siekierzysko, zob. Toporzysko.

Sielanka, carmen pastorale; bucolicum, idyllium, ecloga.

Siemie(ń) (konopne, dla ptaków) semen cannabis; (lniane) semen lini, lineum.

Sień, atrium. Przed sienią, pro aedibus, ante aedes.

Sienik, culcita foeno distenta; (słomą napchany, sieczką) culcita stramentaria, stipulis concisis impleta.

Sienny, (od siana) foeneus; foenarius; (od sieni) atriensis.

Siepać, fodicare, pungere, vellere.

Siepacz, lictor.

Sierć, pili, villi; (2) color.

Siercisty, villosus, denso villo.

Sierdzić się, de nihilo irasci, indignari ob levem causam, levi offensa commoveri.

Siermięga, vestis crassa, vilis, rustica.

Sierota, orbus, a (patre, matre, parentibus); (2) pupillus, a.

Sierp, falx (denticulata), messoria.

Sierpień, Augustus; (o dniach zob. §. 300 i 301).

Sierszeń, crabro; (bardzo wielki) asilus, oestrus, tabanus.

Sierżant, centuriae instructor, decurionum primus.

Siestrzan, tignum transversas trabes sustinens.

Siew, satio, sementis; (to co posiane) seges.

Siewny, sementivus; sativus, satorius.

Sikać, (*activ.*) np. wodą, aquam spargere; na co, gdzie, aquam supra aliquid expedire, adigere in locum; na ogień, aquam expellere, jaculari in flammam; (*neutr.*) (iak woda, krew) spargi, emicare; na co, adspergi rei; rem conspergere, adspergere.

Sikawka, sipho; (mała) siphunculus; do ognia, sipho incendiarius; (wielka na kołach) machina igni restinguendo, ad incendia.

Sikora, parus.

Siksa, immundus, urinae male continens; in lecto urinam emittens.

Siła, (*subst.*) (wewnętrzna, skutki sprawuiąca) vis, efficientia, efficacia, virtus. Siły, vires, nervi. Sił dodadź, vires suppeditare, sufficere; viribus instruere, firmare, roborare. Mieć siły (viribus) valere, pollere; nie mieć, languere, jacere. Do sił przyisdź, firmari, confirmari, evalescere, vires colligere; (znowu) vires recipere, reficere, reparare. Odebrać komu siły, enervare, frangere aliquem. Upaśdź na siłach, attenuari, minui, vires amittere. Upadł na s., vires ejus consenuerunt, confectae sunt, conciderunt. Ze wszystkich sił (np. pchać co) summa contentione brachiorum, totis artubus, omnibus viribus, vi summa, omni nervorum robore.

Siła, (wielu, ė) multi; (*adv.*) multum.

Silić się, intendere, adhibere vires; anniti, operam dare sedulo; (w śpiewaniu) voce contendere; (iak choroba) crescere, crudescere, exasperari; (iak mróz) invalescere, ingravescere. Próżno się silić, operam perdere. Silenie się, contentio; (choroby) incrementum.

Silny, firmus, validus, robustus, integro robore, viribus integris; —lnie, enixe, vi, violenter.

Silność, robur, vires, vigor.

Sinawy, subluridus, sublividus.

Sinieć, livorem ducere, lividum fieri; livere, livescere, sublivescere.

Siniak, livens tumor; livor (ictu) inflictus, inustus: komu zrobić, (membro) contusionis livorem infligere, inurere; membrum alicujus livida contusione afficere.

Sinogarlica, turtur.

Siność, livor; —ny, lividus, luridus

Siodłać (konia) sternere, insternere, ephippio instruere equum; ei ephippium imponere, addere. Osiodłany, instratus.

Siodlarz, ephippiarius; ephippiorum, tegumentorum opifex.

Siodło, ephippium, sella; (do ciężarów, np. na muła, osła) clitellae.

Siodłowy koń, equus sellarius, dexter.

Siodmak, numerus septenarius.

Siódmy, septimus. Po siodme, septimum.

Siostra, soror; iisdem parentibus nata; iednego oyca, consanginea, germana; iednéy matki, uterina. Siostra męża, glos. Dzieci z siostr, consobrini. Siostrzyczka, sororcula.

Siostrzeniec, filius sororis; —nica, sororis filia.
Siostrzeństwo, sanguinis vinculum (cum sorore).
Siostrzyn, sororius, sororis (*gen.*).
Sitarz, cribrorum (e pilis equinis texendorum) opifex.
Sito, cribrum (e setis equorum textum). Sitko (do cedzenia) colum.
Sitowie, juncus, scirpus, mariscus. Sitowisko, juncetum, scirpetum.
Siwiec, cano capite, incanus, canis obductus.
Siwieć, canescere, canitiem ducere. Siwieie, canae comae per caput sparguntur, canis illi caput albere incipit.
Siwizna, canities, canitudo, cani (*plur.* scil. capilli).
Siwy, canus; (bardzo) incanus; (zawcześnie) praecanus.
Skakać, salire, (w tańcu) saltare; z radości, exultare laetitia, tripudiare; (dla wprawy) saliendo se exercere; po polach, kwiatach, persultare campos, floribus insultare. Iak grają tak skakać, ex alterius arbitrio pendere, ad alienum ambulare gradum; (właściwie) ad numeros fidium saltare. Skakać po linie, per funem ambulare, per catadromum decurrere; na iedney nodze, altero crure suspenso desultare. Skakanie, saltatio, saltus; (z radości) tripudium, exsultatio.
Skala, scala geometrica.
Skała, rupes, petra; (z wody wyglądaiąca) murex, cautes ex aqua eminens, saxum mari latens; (ostra, przepaścista, nadmorska) scopulus. Serce ze skały, ferreum pectus.
Skalisty, scopulosus; saxosus; saxis, petris plenus; morze, mare scopulis infame; Arabia, Arabia petraea.
Skałka, saxulum; (do krzesania ognia) silex igniarius; (do strzelby) pyrites, lapis pyrobolarius.
Skalny, (w skałach się znayduiący) saxeus, saxetanus, petraeus, inter saxa manens.
Skamieniałość, mutatio in lapidem, apolithosis.
Skamienieć, in lapidem mutari, durari, rigescere; petrae naturam induere, lapidescere in duritiem.
Skandować, —nie, zob. niżey po Szkaplerz.
Skapać, (czém brzydkiém) foedare, inquinare; (*neutr.*) defluere, destillare, exstillare ad ultimam usque guttam.
Skąpić, parce uti rebus, parcere sumtui, claudere rem familiarem; sobie, suum defraudare genium.
Skapieć, corrumpi, depravari, pessum ire.
Skąpiec, avarus, tenax, ad rem attentus; (zbytecznie skąpy) sordidus, illiberalis.
Skąpstwo, avaritia, nimia parsimonia, amor pecuniae; (zbyteczne) sordes, illiberalitas.
Skąpy, parcus; obiad, jejunum, tenue prandium; czas, difficile tempus; —po, parce, exigue.
Skarb, thesaurus. Skarby, gazae, opes, divitiae; całego świata, quidquid opum habet orbis terrarum, quidquid ubique est divitiarum. Skarb rządowy, aerarium; monarchy, fiscus. Minister skarbu, aerarii reipublicae praefectus; quaestor reipublicae.

Skarbić

Skarbić sobie łaskę czyią, conciliare sibi aliquem, ei conciliari, ejus gratiam colligere.
Skarbiec, thesaurus, flavissae.
Skarbnik, praefectus aerario; —kostwo, dignitas aerario praefecti.
Skarbowy, quaestorius, aerarii (*gen.*).
Skarga, quaestus, querela; (przeciw komu w sądzie) actio; (o zbrodnią) accusatio.
Skarzyć (się) na kogo, na co, queri, conqueri aliquem, (id); przed kim, ad aliquem deferre rem, apud eum accusare aliquem; się (iak chory) morbum, malum testari, significare; na głowę, na nogi, dolorem capitis, pedum queri; caput, pedes accusare.
Skąsać, commordere; dentibus, morsu confringere.
Skaza, corruptela, labes; (na czém, plama) macula; (pęknięta) fissura, rima.
Skazać, damnare, condemnare, reum pronuntiare; na kopanie kruszców, in metallum, in opus metalli damnare; poenam metalli in aliquem statuere; do galer, ad remum dare, remo affigere; na publiczną robotę, ad opera publica damnare, poenae servum efficere; na zapłacenie 100,000 zł., imponere alicui multam ducentorum milium aeris; do kaydan, in vincula conpingere; na śmierć, capitis damnare, morti addicere. Skazać (skazywać palcem) na kogo, na co, digitum ad aliquid (em) intendere; digito aliquid (em) monstrare, ostendere. Skazanie, damnatio, condemnatio.
Skażenie, corruptio, corruptela; (obyczaiów) depravatio.
Skaziciel, (obyczaiów) corruptor; młodzieży, pestis adolescentum; juventutis lues, pernicies.
Skazitelność, natura corruptioni obnoxia; —lny, dissolubilis, corruptioni obnoxius.
Skażony, vitiosus, corruptus, vitiatus; obyczaie, mores pravi.
Skiba, stria. W skiby kraiać, aratro perstringere terram. Skiba chleba, panis frustum oblongum, plagula panis.
Skinienie, nutus; dać, innuere. Na skinienie (przyiść) ad nutum, ubi innuero.
Skład, conditorium, repositorium; (towarów) horreum, penus, cella. W tém mieście iest skład wszystkich towarów, in ea(m) urbe(m) convehuntur, deponuntur, devehuntur, colliguntur (undique) merces. Skład (2), structura, conformatio; części, partium jungendarum ratio; twarzy, lineamenta oris.
Składać, deponere; u kogo (tym czasem) sequestro (w sądzie, sacramento) deponere; urząd, cedere, abdicare se munere; abire magistratu; kogo z urzędu, alicui abdicare, abrogare magistratum; eum ab officio tollere. Składać dzięki, gratias agere; życzenia, gratulari, gratulandi officio fungi; winę na kogo, in eum conjicere, (czyią) transferre, transscribere, (swoią własną) derivare, rejicere,

amoliri culpam; eum subdere culpae; broń, ponere arma, se dedere; (list, chustkę) complicare. Składać (co do kupy) compohere, jungere; się, (z czego) constare, contineri, absolvi; (z części) confici, compositum esse (c. *Ablat.*); habere, complecti (partes). Woysko składa się z 50,000, exercitus est triginta milium, efficit summam, conficit numerum tot milium; się na co, in partem impensae venire, symbolam dare, contribuere pecuniam, pro virili parte conferre. Składany, (iak statek) machinosus; uczta, collativa coena.

Składność, convenientia, conformatio, concinnitudo; mowy, concinnitas verborum, orationis.

Składny, concinnus, compositus, congruens inter se omnibus partibus; -dnie, composite, concinne, apte.

Skłaniać do czego, animum alicujus ad rem inclinare; alicui commendare aliquid; się do czego, declinatione voluntatis in aliquid propendere; na czyią prożbę, annuere precibus, precanti, roganti; favere, indulgere, locum relinquere precibus; facere, quod petit alter.

Sklep, camera, testudo, fornix; (do chowania czego) locus concameratus, camera, cella; (kupiecki, *a*) w którym przedaie) taberna; *b*) skład) penus, horreum. Sklep otworzyć, aperire tabernam; venales promere, proponere, merces.

Sklepić, camerare arcuare, sinuare, confornicare, concamerare; concamerationem aedibus imponere.

Sklepienie, exstructio fornicis, fornicatio; zob. Sklep.

Sklepowy, pretiosior, in taberna vendi solitus.

Skło, zob. Szkło.

Sklnić się, radiare, splendere, coruscare, nitere, micare. Sklniący się, nitidus, coruscus, radians.

Skłóć, compungere; (np. lancą, lanceae, earum) ictibus confodere.

Skłonienie, (kogo do czego) monitus, consilium; się propensio, voluntatis inclinatio.

Skłonność, propensio, proclivitas; do czego, amor, studium rei, animus in rem propensus; do piiaństwa, nimius potandi amor, ebriositas; mieć do czego, pronum esse in aliquid; ferri in rem, studio ejus teneri; do kogo, propensiorem esse in aliquem.

Skłonny, pronus, propensus in (ad) rem; do piiaństwa, vino deditus, ebriosus; do gniewu, iracundus, in iram mobilis.

Sknera, parcus, tenax, sordidus, canis, illiberalis.

Sknerstwo, sordes, illiberalitas.

Skobel, repaguli retinaculum, clavus catenulam forium excipiens.

Skoczek, saltator; (na linie) funambulus, schoenobates; (2) (ziele) catapotia (major, minor).

Skoczny, saltatorius; (taniec) saltationi aptus, pedes movens; —cznie, hilarius, exultanter.

Skofia, pilcolus nocturnus, nocti aptus.

Skok, saltus, w górę, saltus in sublime, subsultus; (naprzód) s. in porrectum.

Skoki

Skoki (zaięcze) pedes leporini.

Skołatać, quatere, concutere, quassare, conquassare, labefactare.

Skoma, appetitus; mnie bierze (gdy widzę iedzącego) saliva mihi movetur.

Skomlić, (iak pies) gannire, querulam vocem edere. Skomlenie, gannitus, canum vox querula.

Skonać, exspirare, extremum halitum efflare; animam edere, exspirare, exhalare. Skonanie, exodium, exitus vitae.

Skończyć, rem perficere, conficere, absolvere, ad finem deducere; ei finem, manum extremam, summam, ultimam imponere; rem exitu terminare; mowę, finem dicendi facere; życie, vita abire; się, ad finem pervenire, exitum habere, finiri; dobrze, źle, bono, malo exitu terminari.

Skop, vervex (sectarius). Skopowina, (caro) vervecina. Skopowy, verveceus, vervecinus.

Skóra, (na ciele) cutis, pellis; (zdarta z ciała) pellis, exuviae; (zwierzęca, wyprawna) corium; lwia, spolium, exuviae leonis. Skórę komu wygarbować, pellem concidere alicui, permulcere corium.

Skórka, cuticula, pellicula; (na chlebie) crusta; (na drzewie pod korą) liber, tunica tenuis, membrana; (na owocach) cutis, tunica, corticula; (iak u figi) folliculus.

Skoro, zob. Prędko. Skoro tylko, Iak skoro (*conjunctio*) simul, simul ac, simulatque, ubi primum, simul ut, simul primum. Iak skoro przyidzie, simul ac venerit. I. sk. będzie można, quam primum.

Skorupa, testa, testula; (z szkła) vitrea fracta. Skorupy z naczyń glinianych, vasa fictilia quassa. Skorupa iaia, putamen, cortex, testa ovi. Czém skorupka za nowu nawrzała, it. d. (*proverb.*), quo semel est imbuta recens servabit odorem testa diu; natura tenacissimi sumus rerum, quae rudibus animis percepimus.

Skory, sedulus, promtus, obsequiosus.

Skościeć, indurescere in morem ossium; rigere.

Skotarz, bubulcus.

Skotopaska, carmen bucolicum, pastorale.

Skować co, ferrum ferro ad incudem jungere, consolidare; partes divulsas in incude conglutinare.

Skówka, lamina in extremo (baculi); dadź, baculum in extremo laminâ obducere.

Skowyczeć, plorare, queribunde gannire. Skowyczenie, gannitus, vox querula canum.

Skracać, contrahere, decurtare, in brevius mutare. Skracanie, circumscriptio, compendium.

Skradać, co, surripere, auferre furto; się do czego, furtim adrepere ad aliquid; ex insidiis, ex occulto cantare aliquid; na kogo, ei insidiari, insidias tendere, struere.

Skręcać, contorquere, intorquere; z drogi, deflectere; kark, cervicem fragere.

Skrępować, vinculis constringere; arcte vinciro.

Skrobać, radere; (ryby) desquammare; się po głowie,

wie, scalpere caput, scabere, unguibus scalpere.

Skrócenie, contractio; (dzieła) compendium; mowy, praecisio orationis.

Skroić, aliquid praecidere, abscindere; resectum auferre, tollere; suknią, zob. Przykroić; komu kurtę, male accipere aliquem, eum depexum dare.

Skromność, modestia, decor; (pomiarkowanie) continentia, temperantia, modus.

Skromny, —nie, modestus, (e), compositus, (e); (w iedzeniu, piciu) temperans, (nter), sobrius, (e); (w żądzach) moderatus, (e), modestus, (e, cum modo); (w roskoszach) continens, (nter). Skromnie, (oszczędnie) modice, tenuiter, leviter, parce; żyć, parce ac frugaliter vivere.

Skroń, tempus; —nie, tempora.

Skrucha, dolor ex flagitiorum recordatione susceptus; acerba delicti poenitentia, dolor intimus, pudor; reditus ad frugem; animi, morum, vitae mutatio; animi mutandi consilium.

Skruszeć, (iak mięso) mitescere, molliri; (iak serce) dolere dictis. Skruszały, mollis; serce, animus in poenitentiam versus; (człowiek) dolens delictis, animum ad meliora revocaturus, relaturus.

Skrupić, zob. Krupić. Na mnie się to skrupi, at enim in me istaec cudetur faba; zob. tamże.

Skrupuł, zob. Szkrupuł.

Skruszyć, minutatim conscindere; diffringere, solvere; (co iedząc, np. ięndyka, kapłona) penitus absumere, nil reliqui facere, ita consumere, ut ossa vix relinquas.

Skrwawić, zob. Krwawić; Rozkrwawić.

Skrybent, zob. Pisarczyk.

Skryć co, occultare, abscondere; przed kim, aliquem celare aliquid; rem ab oculis ejus removere; eam reconditam, abditam tenere; kogo, contegere; ei latebram praebere; się, recondere se in aliquem locum, se abdere in loco; przed kim, subducere se alicui; za kogo, obtegere se corpore alicujus; pod łóżko, sub lectum refugere, sub lecto latere.

Skrycie, occultatio; się, latitatio. Skrycie (*adv.*) occulte, clam, secreto, sine arbitris, insciis cunctis.

Skrypt, (na dług) syngrapha, syngraphum.

Skrytość, secretum, arcanum, res occulta; serca, intimus animi sensus, latebrae animi. W skrytości żyć, neminem secretorum arbitrum habere; omnia, quae agas, celare, silentio tegere; omnia occulte agere; ad interiora cosilia neminem admittere.

Skryty, reconditus, absconditus, occultus; (człowiek) obscurus, tectus, occultus; małżeństwo, matrimonium clandestinum; w takim żyć, clam uxorem habere.

Skrzeczek, (mysz ziemna wielka) arctomys, cricetus.

Skrzeczeć, stridulam vocem edere; (iak żaba) coaxare.

Skrzeczenie, Skrzek (żab) ululatus.

Skrzele, branchiae; (2) zob. Pletwa.

Skrzepnąć (się) densari, spissari, cogi, (in densitatem) coire, concrescere.

Skrzepnięty, Skrzepły, concretus, densatus, ex calido refrigeratus.

Skrzętność, industria, cura, diligentia; —tny, —tnie, sedulus (o), strennuus, (e), gnavus, laboriosus; —tnie, gnaviter, enixe.

Skrzybać, radere; błoto, a fimo purgare, coenum batillare, batillo stercus tollere.

Skrzybaczka, batistum, batillum (ferreum ad purgandum pavimentum),

Skrzydlasty, alatus, alis instructus.

Skrzydło, ala; (u woyska) cornu. Skrzydła (ptastwa) pennae, pinnae. Konnica na skrzydle stoiąca, ala (equitum). Skrzydła obciąć, alas incidere, praecidere; komu, eum humilem reddere; in angustum cogere ejus opes, facultates. Ieszcze ci skrzydełka nie urosły, ne temere volitare velis implumibus alis.

Skrzydłonogi, alipes, talariis instructus.

Skrzynia, scrinium, cista, arca. Skrzynka, arcula, cistella. Skrzyneczka, cistula, cistellula.

Skrzyp; (np. drzwi) stridor crepitus, strepitus (forium); (ziele) equisetum, pilus terrae.

Skrzypać się, np. drzwiami, stridorem motu valvarum edere. Skrzypanie drzwiami, agitatio concrepantis januae.

Skrzypce, fides; barbiton, os; tetrachordum (modi minimi). Skrzypeczki, barbiton minutum, argutum.

Skrzypek, fidicen, cantator fidibus, tetrachordi artifex, qui fidibus canit.

Skrzypieć, stridere; stridorem edere, reddere; (iak drzwi) concrepare. Skrzypienie, zob. Skrzyp.

Skrzywić, zob. Krzywić; się, os torquere, vultum vertere; na co; zob. tamże.

Skubać, vellere, vellicare; ptaka, deplumem reddere, pluma nudare. Skubnąć kogo, carptim vellere; (2) emungere aliquem, ei marsupium exenterare. Skubanie, vellicatio.

Skubel, zob Skobel. Skuć, zob. Skować.

Skulić się, contrahere membra.

Skup, jus asserendae redemtionis praedii gentilitii. Skupem nabydź dziedziny, abalienatum cognati praedium jure gentis ab emtore (asserere et) redimere.

Skupiać, zob. Kupić. Skupienie, conglobatio, coagmentatio, coacervatio.

Skupować, coemere. Skupowanie, coemtio. Skupiący, coemtor.

Skurczyć, zob. Kurczyć. Skurczenie, contractio.

Skurwysyn, nebulo, nequam, pessimus homo.

Skusić, inducere, impellere; się na co, tangi cupidine, impetu moveri faciendi aliquid.

Skuteczność, efficientia, vis, efficacia; —czny, efficax, praesens, potens; —cznie, efficaciter, cum effectu.

Skutek, effectus; czego, quod efficitur, nascitur, redundat ex re. Skutek pokazał, exitus docuit; deinde, exitu, postea cognitum est. Złe mieć skutki, nocere, incommoda afferre; dobre mieć, prodesse. Cóż ztąd za skutki? quid inde enascetur; quo exitu res ter-

terminabitur? Skutek to grzeczności twoiéy, tuae in me benignitatis hoc speci men est.

Skutkować, exserere vim suam; aliquid proficere, commovere; valere, vim habere.

Skwapliwość, (praepropera) festinatio; —wy, —wie, properus (e), festinus, (nanter).

Skwar (a), (słońca) aestus, ardor.

Skwarek, frustum lardi tostum, adustum, in frixorio probe tostum, pertostum.

Skwarzyć, frigere; tłustość, frigendo liquidum a crasso separare, cum adustione torrere.

Skwaśnieć, coacescere, exacescere, peracescere. Skwaśniały, acore vitiatus; wino, vappa.

Skwierczeć, lamentari, queri; (iak żelazo w wodzie) crepitare, stridere. Skwierczenie, ploratus ejulantium, vox querula, quaestus; (2) stridor, crepitus.

Skwinancya, (ślinogorz, wrzód w gardle) synanche, angor faucium, angina.

Słabić, debilitare, frangere, infirmare.

Słabnąć, elanguescere, deficere, attenuari, vires amittere; (iak głos) minui, submitti, frangi.

Słabo, tenuiter, languide; grać, śpiewać, (co do mocy) submissius canere; (nadto) vix satis exaudiri.

Słabość, infirmitas, debilitas, tenuitas; virium inopia, infirmitas: ludzka, fragilitas naturae humanae. Słabość (błąd) vitium, error, lapsus. To iest iego słabość, hac parte laborat.

Słaby, infirmus, languidus, invalidus; dowód, argumentum leve, infirmum; dawać, infirmus, minus subtiliter probare. Słaby (napóy), tenuior, levior; (głos) exilis, tenuis; (nadzieia) exigua, tenuis; głowa, hebes ingenium, tardum; słuch, wzrok, aures hebetes, hebes oculorum acies; mieć, minus valere visu, auribus; pamięć, memoria parum fida; ma, memoria ei vacillat.

Słachcić, zob. Szlachcic.

Słać, zob. Posłać.

Slad, vestigium, impressa (ssi) vestigii nota, impressi pedis vestigium.

Sladować kogo, vestigare aliquem; eum vestigiis persequi; instare vestigiis, insistere in vestigia alicujus; ejus vestigia premere, sequi.

Slak, zob. Szlak; Slam, zob. Muł (2); Slama, zob. Szlama.

Slamować (rzekę i t. p.) retare; purgare (a limo, foliis cet.). Slamowanie, purgatio (a sordibus).

Slap, citatior equi cursus, Slapak, equus gradarius.

Sława, gloria, laus, decus, fama. Ubiegać się za sławą, gloriae inservire. Dla sławy co zrobić, ad famam, gloriam referre; gloriae causa facere, gloriae studio dare, gloriam captare ex re. Mieć sławę, florere gloria, vigere fama, ferri, celebrari; u wszystkich, in omnium ore esse.

Sławić, laudare, praedicare, laudibus ferre aliquem; ejus laudes celebrare, praeconium ei deferre.

Sławny, clarus, nobilis, celeber, inclytus, illustris, fama notus, celebratus, nobilitatus, memorandus; (w złém rozumieniu) notus, famosus, nobilis, (sc. scelere, vitiis).

Sławnym się stać, nobilitari, famam sibi parare, memoriam sui commendare, prodere hominibus; crescere; inclarescere, illustrari.

Slaz, althea, abutylon; (ogrodowy) malva. Slazowy, malvaceus; kamień, molochites.

Sledź, (alec, allec, halec; lepiey iednak) chalcis; (gdyż tamto znaczenie zasadzone po większéy części na: Cato R. R. 58, niepewne iest). Iak śledź, exilis, tenuis.

Sledzić, kogo, zob. Sladować; cc, scrutari, rimari, indagare, quaerere; rane, explorare, tentare. Sledzący wzrok, oculi contenti, vestigantes.

Sledziona, lien, splen. Na sledzionę chorować, ex liene, splenis dolore laborare. Taka choroba, lienis malum, morbus spleneticus.

Slepak, myops, obtusa acie.

Slepiać, caecutire, minus valere oculorum acie; nad czém, sedulo facere, nec viribus nec oculis parcere.

Slepić, caecare, luminibus privare.

Slepnąć, oculis capi, visum amittere. Slepnienie, luminis amissio.

Slepo, caeco impetu, temere; zob. Oślep. się urodzić, luminibus orbum nasci; nabić strzelbę, pulvere tantum implere telum, glandem non addere in fistulam.

Slepota, caecitas, caligo, luminum usus ablatus, (ieżeli z urodzenia) negatus; (2) mentis caligo, error. Slepoty nabawić, caecum reddere; się, oculorum usu destitui.

Slepowron, corvus nocturnus.

Slepucha, caecilia.

Slepy, caecus; luminibus orbatus; na iedno oko, altero oculo captus; pasażer, (na poczcie) vector fortuitus, adventitius, in via oblatus, non professus, non inscriptus; nabóy, pulvis sine glande (immissus, immittendus); miłość, amor immodicus, praeposterus, noxius.

Slimaczyć się, fluorem muculentum emittere, in pus verti, pus exstillare.

Slimak, cochlea, limax; (w budownictwie) concha. Iak ślimak, tardus, (e).

Slina, saliva. Plecie, co mu ślina do gęby przyniesie, quidquid in buccam venerit, effutit.

Slinić, saliva humectare, imbuere; się, salivam effundere, exstillare, ore mittere.

Slinogorz, copiosae in os salivae influxus, sielismus.

Sliski, lubricus, labidus. Slisko iest, lubrica via est; się robi, zob. w Sliznąć. Sliskość, lubricitas.

Sliwa, Sliwka, (drzewo), prunus; (owoc) prunum. Sliwkowy, e pruno.

Sliwczanka, jus e prunis, decocta prunaria.

Sliż, Sliżyk, mustela fluviatilis minima, cobilis fluviatilis.

Slizgać się, per glaciem ferri, in glacie se agere; (w łyżwach) pedibus ferratis stadium glaciatum emetiri.

Slizgawica, via (admodum) lubrica; się robi, zob. w Sliznąć.

Slizgawka, lubricae glaciei stadium, curriculum; glaciei superficies laevis.

Sliznąć, lubricum fieri. Slizznie, glacie obducuntur, lubricantur viae.

Slochać, singultire, singultare, singultus ciere; effuse flere. Slochanie, singultus, fletus, ploratus.

Słód, polenta tosta, hordeum tostum.

Słodkawy, subdulcis, languide dulcis, dulcedinem referens, dulciculus.

Słodki, dulcis, gratus, melleus, suavis; drzewo, celtis, acrifolium; —dko, dulce, suaviter; —dkość, zob. Słodycz.

Słodnąć, dulcedinem colligere, mitigari, dulcem fieri.

Słodownia, officina hordeo torrendo, polentaria.

Słodownik, qui hordeum torret, polentarius.

Słodycz, dulcedo, dulcis sapor, suavitas; (2) (przyiemność) jucunditas, suavitas.

Słodzić, dulcedinem, addere, sapore imbuere; dulcedine condire, commendare; mitigare.

Słodziny, siliquae, recrementa frugum excoctarum.

Słoiek, —oik, pyxis, pixidicula.

Słoma, stramen, stipula, stramentum.

Słomiany, stramineus, de stipula.

Słomka, culmus; (ptak) scolopax gallinago.

Słoń, elephas (g. antis), elephantus (g. anti), barrus. Jego trąba, manus, proboscis; ryk, barritus.

Słońce, sol. Na słońcu będący, aprīcus; bydź, soli patere; sole (multo) frui. Wystawić na słońce, wywiesić, insolare; pandere soli, ad solem; soli ostendere, ad solem exponere, in solem producere.

Słonecznik, (ziele) heliotropium, flos solis; (zegar) horologium solare, sciatherium, solarium.

Słoneczny, solaris, solis (*gen.*).

Słonieć, sole macerari, imbui; in muria servari.

Słonina, lardum.

Słoniowy, elephantinus; kość, ebur; trąba, proboscis, manus elephanti. Z słoniowéy kości, eboreus, eburnus, eborneus.

Słoność, salsitudo, salsugo, salsilago; —ny, salsus.

Słota, tempestas pluvia, aquae, coelum pluvium.

Słowik, luscinia (us); (u poetów) philomela.

Słownik, lexicon, onomasticon; (mały) vocabularium.

Słowny, (słowami wyrażony) ore, voce (redditus, relatus); (2) (od Słowa pochodzący) verbalis; (3) (dotrzymuiący słowa) probus, verus, fidem servans; (4) (dosłowny, iak tłumaczenie) ad verbum factus, pressior; *adv.* ad verbum, de verbo, presse. (NB. *verbosus* znaczy obfity w mowie).

Słowo, vocabulum; (czasowe) verbum. Ani słowa nie powiedzieć, tacere, mutum esse; nie powiedziawszy, nil fatus, ne voce quidem emissa; przeciw temu, nil oblocutus. Słowo (dane) fides, promissum; dadź, fidem dare, aliquid spondere; dotrzymać, fidem servare, promissis stare; nie, fallere fidem. Złapać kogo (trzymać) za słowo, tenere, amplecti ab eo promissa; exspectare, ut reddat promissa. Trzymać się

się czyiego słowa, ejus fidem sequi, eum auctorem habere. Na twoie, iego słowo, te, eo auctore; tuam, suam fidem secutus; quando tu jubes, quia ille dixit. Na moie słowo zrób, fac meo periculo. Od słowa do słowa, verbum de verbo, verbo tenus, ad verbum. Słowem, zob. Krótko wówiąc. (Milcz) ani słowa! cave verbum faxis! Od słów do bitwy przyszło, rixatum primum, mox ad manus et pugnam ventum est; ab altercatione res ad pugnam versa est. Chwytać (podchwytywać) słowa czyie, aucupari verba, captare sermonem.

Słóy, pyxis; (2) (w drzewie) pecten, venae arborum, venarum cursus (quadripartitus), quadrifluvium arborum.

Słóza, (na rzece) septa apertilia; ora in septis fluminum navigiorum transmittendorum causa.

Slub, (małżonków) ritus (kościelny, sacer) copulandi conjuges, inauguratio nuptialis, conjugum, ad conjugium; brać, inaugurari (ad conjugium); dawać, conjungere, copulare sponsos, conjuges; addesse conjugium legitime ineuntibus. Slub, (2) votum; zrobić, vovere, votum suscipere, nuncupare; dopełnić, reddere; kto zrobił, reus voti, voti damnatus.

Slubować co, votum vovere, suscipere, facere, nuncupare; obstringere se religione voti.

Slubny, (np. stróy) nuptialis, ad nuptias; żona, uxor legitima; (syn) legitime natus.

Słuch, auditus; aurium, audiendi sensus; mieć dobry, solerti auditu esse; zły, tardius exaudire.

Słuchać czego, attendere (animum) ad aliquid; auribus excipere aliquid; kogo mówiącego, auribus accipere verba alicujus; ejus sermoni vacare, operam dare; chętnie, pronis auribus percipere aliquid; aures erigere; attente, erectis auribus audire aliquem, id; aliquem studiose audire; ei se attentum auditorem praebere. Miło słuchać, facile influit in aures, permulcet aures. Słuchać kolegiów, scholis vacare, uti; obire, audire praelectiones; iakich u kogo, alicui operam dare, ei adesse aliquid tradenti, aliquid interpretantem audire. Słuchać kogo lekcyi, recitantem audire; się kogo, z. Posłusznym bydź. Słuchanie, auditio; się, zob. Posłuszeństwo.

Słuchacz, auditor.

Sługa, (co służy) famulus, pedisequus, qui alicui operam locavit; Boży, interpres doctrinae divinae, minister, sacrorum curator. Nayniższy sługa, (witaiąc) salve, salvus sis; (odpowiadaiąc) et tu salve; (dziękuiąc) benigne, gratum est; (żegnaiąc się), vale; (w listach) tui observantissimus, studiosissimus; tibi addictus.

Sługiwać, famulari.

Słup, columna; (spiczasty z kantami), obeliscus, pyramis; (kręcony) spira. Mieysce między słupami, intercolumium. Słupiec, scapus columnae.

Slusarz, (faber) serarius, claustrarius. Slusarstwo, opus serarium, (rii).

Słu-

Słusznie, merito, jure, recte, haud injuria, haud immerito.

Słuszność, (quod est) aequum, verum; (rzeczy) aequitas, veritas. Iak, (tak) słuszność wymaga, ut, (ita) aequitas fert, postulat; ut aequum, ut par est.

Słuszny, aequus, justus, verus; człowiek, zob. Zacny; (co do postawy) eleganti statura; sublimis ac concinnae staturae.

Służalec, Służący, Służąca, famulus, a; pediseguus, a; (nb. servus, a, dla naszych służących wcale nie przystoi.)

Służba, famulatus; woyskowa, militia, arma, castra. Na służbę przystać, mancipari alicui, ei operas suas locare. Szukać służby, herum, (am) quaerere; circumspicere, cui famulere. Służba, (dyżur woyskowy) vices, partes, ordo; mieć, vices obire, in statione esse. On iest dzisiay na służbie, ejus est ordo, dies.

Służebnica, famula, pedisequa, ministra.

Służebniczy, famularis.

Służyć, (u kogo) famulari, apparere; w woysku, militare, stipendia facere, militiam sequi; w konnicy, equo merere, equestri militia fungi; w piechocie, peditem, inter pedites militare; pedestrem militiam sequi; pod kim, sub aliquo, eo duce, ejus auspiciis, in ejus exercitu militare; ejus signa sequi. Służyć do iedzenia, picia, esse esui, potui. To mi służy (do zdrowia), nie służy, corpori meo salubre, minus utile hoc est. Niech ci służy daiąc co) ecce tibi, si lubet, utere. Służę panu, (chcąc coczynić, iśdź z nim) paratus sum ad nutum, ad voluntatem, imperio tuo; exspecto jussa. Służyć (iak pies), zob. Wartować.

Słychać, auditur; że twóy brat przyiedzie, frater tuus venturus dicitur; tuum fratrem venturum ajunt. Cóż tam słychać, quid novi auditur? quid homines narrant? quid inter homines narratur? słychać o tem było, lecz się nie prawdzi, percrebuit id quidem, verum non satis constat; (2) zob. w Czuć.

Słynąć, florere gloria, ferri, celebrari, vigere fama, in omnium ore esse, omnium sermone celebrari.

Słyszeć, audire, auribus accipere. Słyszałem, ad aures meas pervenit. Dadź się słyszeć, audiendum se praebere, specimen sui dare. Dobrze słyszeć, acuto esse auditu; źle, tardius audire.

Smaczny, —cznie, sapidus, (e), suavis, (—iter); zaprawić, condire, attemperare.

Smagać, (rózgami, biczem, kiiem) virgis urere, scindere latus flagello; verbere tergum secare, lacerare.

Smaganiec, flagrio, flagitriba, plagiger, plagipatida; virgis, flagellis caesus, perustus.

Smagły, mollis, lentus, tractabilis, flexilis. Smagławy (Kras. Bayk. IV. 17.) zob. Czarniawy.

Smak,

Smak, (zmysł) gustatus; gustus; (czego) sapor; (2) zob. Gust.

Smakować, (mieć smak) sapere, gustum percipere, gustatu valere; (iak rzecz iaka, potrawa) sapere, saporem referre; dobrze, probari, delectari sapore, gustu; źle; offendere sapore. Dobrze, źle (mi) smakuie, placet, non placet; delector, offendor sapore.

Smalec, adeps, pinguedo; praesulsae adipis liquamen. Ze smalcem, adipatus.

Smark, (z nosa) mucus, pituita nasi, mucor.

Smarkać, mucum ejicere, nasum emungere.

Smarkacz, homuncio, puerulus, nasutulus, immaturus.

Smarkaty, —ta, muccosus, a; immundus, a; (2) cui stiria a naso pendet.

Smarować, linere, linire, ungere, perungere, inungere; co czém, rei rem illinere; chleb masłem, panem butyro illinere; komu, eum donis captare. Kto smaruie, ten iedzie, auro cuncta cedunt, numati melior causa est, munera placant homines, nihil donis non transigitur; placatur donis Jupiter ipse datis; (właściwie) axibus perunctis facilior est rotarum circumactus.

Smarowidło, unguen, unguentum; (do wozu) axungia; (2) pictura rudis et inconcinna, rhopographia.

Smarownia, (mieysce do smarowania) unctorium hypocaustum.

Smarz, boletus rugosus esculentus, tuber rugosum.

Smażyć, frigere, torrere, in sartagine coquere. Smażony, in sartagine frixus.

Smelc, encaustum, liquati coloratique metalli pigmentum.

Smelcarstwo, encaustice; —carz, encaustes, metallici pigmenti artifex.

Smelcować, encausto pingere; (złoto, srebro, zelazo) encaustum, pigmentum metallicum (auro, argento, ferro) illinere, inurere, obducere. Smelcowanie, color metallicus inustus.

Smiać się, ridere; do rozpuku, risu rumpi, crepare; z kogo, ridere, deridere aliquem.

Smiałek, temerarius, ferox, inconsultus, insolens, praefidens.

Smiałość, animus praesens, inani timore vacuus; paaesentia animi, confidentia.

Smiały, —ło, impavidus (e), timore vacuus, sine timore, constans, (nter).

Smieć, audere.

Smiech, risus; wzbudzić, risum movere, excutere, excitare; ridendi materiam praebere. Smiech z siebie zrobić; na śmiech się wystawić, zob. w Pośmiewisko.

Smiecie, quisquiliae, purgamenta.

Smieciucha, avis galerita; alauda cristata, cassita.

Smierć, mors, exitus, obitus, dies fatalis. Przy śmierci, moriens; żałował, morientem poenituit; iego byłem, extremis ejus, morienti affui. Po śmierci, post fata; iego, eo mortuo.

Smierdzieć, foetere, male olere; czém, aliquid redolere, fostorem rei remittere.

Smier-

Smierdzący, foetidus, putidus; (iak zgniłe mięso, oley) rancidus; oddech, spiritus teter, os grave, anima foetida.

Smiertelnik, mortalis (homo).

Smiertelność, mortalitas; moriendi necessitas, conditio.

Smiertelny, mortalis, morti obnoxius, moriturus; (śmierć przynoszący) lethalis, lethifer, exitialis mortifer, noxius vitae; słabość, morbus vitae periculosus, minax; boleść, dolor acerbissimus, gravissimus, atrocissimus. Słabość, rana nie iest śmiertelna, nullum vitae periculum ostendit, vulnus non minatur vitae. Smiertelnie ranić, graviter, ad mortem vulnerare; chorować, cum vitae discrimine aegrotare.

Smierzyć, zob. Uśmierzać.

Smieszek, cachinno, ridendi immodicus, risus male temperans, risor.

Smieszność, quod ridiculum est, res ridicula, ridendi materia.

Smieszny, —sznie, ridiculus, (e); ridendus, risu dignus, jocularis, ludicrus.

Smietana, —tanka, lac pingue; flos, cremor lactis; kwaśna, lac pingue coactum; coagulum pinguis lactis.

Smoczy, draconis; (gen.) kamień, draconites, dracontis, dracontias.

Smok, draco. Smoczyca, dracaena; (2) zob. Zarłok.

Smoktać, (całować) saviari, dissaviari, exosculari.

Smoła, pix. Iak smoła, piceus.

Smolanka, (kwiatek) flos cuculi.

Smolany, piceus; huta, picaria.

Smolarz, picis *a*) coctor, *b*) venditor.

Smolić, nigrum colorem inducere, nigro maculare.

Smolny, (iak drzewo) pinguis, resina perfusus, resinosus.

Smród, foetor; odor gravis, foedus.

Smrodliwy, foedus, putidus; —dliwość, zob. Smród.

Smrodynia, (drzewo) cerasus racemosa.

Smrodzić, foetorem excitare, auras malis odoribus vitiare; (2) flatum emittere.

Smrodzieniec, laser, asa foetida.

Smucić, dolore afficere, moestum reddere, perturbare; się, dolorem sentire; tristem, moestum esse; angi. Smuci mnie to, molestum mihi est, angit me, aegre fero. Nie smuć się, mitte dolorem, tristitiem.

Smuk, campus ad sylvas, pratum inter agros cultos.

Smusik, Smużyk, pellis pilosa laevis agnelli.

Smutek, dolor, moestitia, angor, moeror, aegritudo, tristitia, tristities.

Smutny, tristis, moestus, anxius, afflictus, in moestitiam flexus, animo (i) aeger, confusus; (iak rzecz iaka, wieść) molestus, acerbus, luctuosus, gravis, miserandus; mina, vultus dolentis, in tristitiam compositus; głos, vox, cantus flebilis, lugubris. Smutnie, triste, tristius; wyglądać, vultu tristitiam fateri; (2) specie sua miserationem aliorum movere.

Smycz, numella; lorum, quo canes retinentur.

Smyczek, plectrum.

Smyk, cantor cyclicus, circumforaneus; (2) furunculus, congero; (3) (do skrzypców) plectrum.

Smykać co, furtim auferre.

Snać, forte. Snadź nie przyidzie, nimirum non venturus videtur; nie chce, puto eum non velle.

Snadność, commoditas, opportunitas, facilitas.

Snadny, —dnie, aptus (e), commodus (e), congruus (e), opportunus (e); zob. Łatwy, —two.

Sniadać, jentare, jentaculum assumere.

Sniadanie, jentaculum.

Sniadość, color fuscus, aquilus; pulligo.

Sniady, luridus, fuscus, fuligineus.

Snić się, in somnis offerri. Sniło mi się co, somnium, in somnis aliquid vidi; species nocturna oblata mihi est; żem po wodzie chodził, visus mihi sum in quiete per aquas ambulare. Sniło iéy się, że matkę widziała, visa sibi est matrem videre. Ot, śni ci się coś, deliras, nugas agis; peregere abest animus, alienata mente esse videris.

Sniedź, (zboża) grana humore corrupta; (na monetach) patina.

Sniedzieć, (iak zboże) humore nimio corrumpi ac nigrescere; (iak metale) rubigine infici.

Snieg, nix. Bałwan siegu, nix glomerata, simulacrum nivibus compactum. Snieg pada, ningit, nix effunditur.

Sniegul, lagopus.

Snieżny, niveus, nive candidior. Snieżysty, nivalis, nivosus.

Snieżyć, ningere; zob. Snieg pada.

Snop, merges, manipulus, spicarum fascis. Snopy wiązać, manipulos colligere.

Snuć, Snować, fila convoluta diducere, evolvere glomum. Snuie mi się (to) po głowie, varia mihi in mentem veniunt, imago rei confusa in animo (meo) versatur.

Sny prawić, somnia sibi fingere; zob. w Snić się.

Snycerski, sculptorius. Snycerską robotą, a sculptore confectus, sculptile opus.

Snycerstwo, glyptice, toreutice; ars sculptoria, scalpendi.

Snycerz, scalptor, glypta.

Sobaka, zob. Suka; (2) nebulo, nequam.

Sobol, martes scythica; zibellinus, a. Sobolowy, zibellinus.

Sobota, dies Saturni, septima, extrema hebdomadis.

Sobotka, —ki, ignes *a*) die festum S. Joannis Baptistae proxime praecedente, *b*) secundo festo pentecostes excitari soliti; ignes pentecostales, pagnalia.

Socha, bicornis furca, lignum bifurcum.

Soczewica, lens (*gen.* ntis), lenticula. Iak soczewica, lenticulatus, lenticularis.

Soczewka, vitrum lenticulatum, orbis lenticularis, lumini colligendo

Socznica, tempus, quo arbores humore pingui turgescunt, succum emittunt.

Soczysty, succulentus, succi plenus, succosus.

Soiusz, foedus.

Sok, succus, liquor; (np. wiśniowy, czytrynowy, e cerasis expressus, citreus.)

Sokół, falco.

Sokolnica, (armata) tormentum minoris modi.

Sól, sal. Solanka, cuppa salaria, cadus salarius.

Sół, (śpiżarnia chłopska) cella penaria rusticana, penus.

Solenizant, cujus nominalia celebrantur; (2) (w kościele) sacerdos augustiori pompa, maximis cerimoniis rem divinam faciens, (sacris operatus, operaturus; stosownie do czasu).

Solenizować, festum nominis celebrare.

Solenny, —nnie, solennis; solenniter.

Solić, salire; sale condire, conspergere.

Solnica, Solniczka, salinum; (2) salinaria officina.

Solnik, salinator.

Sołtys, zob. Szołtys.

Solówka, salinum dolium, salarium.

Sosna, (leśna) pinus, pinaster; (sadzona, liuba) pinus sativa, pinea.

Sosnowy, pineus; las, (Sośnina) pinetum.

Sowa, noctua, ulula; (wielka) bubo. Sowa nie urodzi sokoła, naturae sequitur semina quisque suae; ad semen nata respondent; *a)* fortes creantur fortibus et bonis; *b)* mali corvi malum ovum.

Sowgryn, color prasinus; irinum unguentum.

Sowi, noctuinus, ululae, ululārum.

Sowity, —icie, prolixus (e), copiosus (e), benignus (e), largus; *adv.* largiter, affatim, abunde; nadgrodzić, praeclaram gratiam referre; cumulate, largissime, largo foenore reddere.

Sowizdrzał, homo vana ingeniaque comminiscens, mirum caput, sui ingenii homo.

Sóyka, pica glandaria, graculus.

Spać, dormire, quiescere, somno indulgere, somnum capere. Nie spać całą noc, noctem insomnem ducere, vigilare per noctem. Spać przez godzinę, horam somno dare; horae quiete refici. Spać z kim, (w iednym pokoiu, iednem łóżku) cubare cum aliquo; (osobno) secubare. Nie dadź komu spać, ei somnum auferre, interpellare, adimere; eum arcere somno. Iśdź sp. cubitum, dormitum ire; dare se somno, quieti, lecto; późno, in multam noctem vigilare. Długo spać, (rano) in diem dormire; twardo, gravi somno premi, somno obrutum esse.

Spadać, cadere, decidere, delabi; (raptownie z góry na dół) praecipitem, in praeceps ferri; na łeb, in caput, praecipitem deferri, effundi; (iak liście z drzewa) fluere, defluere; z mostu, w rzekę, praecipitem ire de ponte, in flumen per caput pedesque; na kogo, (iak maiętność) jure hereditario, hereditate, ex hereditate, per successionem obvenire alicui; devolvi ad aliquem; (iak cena) minui; (zboża) levari, laxari. Spadanie, lapsus.

Spadek, hereditas; quod alicui ex hereditate obvenit, ad eum devolutum est; (2) (*w Gramat.*) casus.

Spadzistość, declivitas, devexitas, proclivitas.

Spadzisty, devexus, declivis, pronus; mieysce, praecipitium. Spadzisto, in praeceps.

Spaiać, jungere, conjungere, copulare, vincire, coagmentare, compingere, conglutinare; res dissolutas, divulsas coagmentare, fractas solidare; się, coalescere, coire.

Spalić, concremare, comburere, flammis abolere; się, conflagrare, deflagrare flammis, incendio absumi; exuri, cremari. Na spalenie oddadź, flammis tradere, dare.

Spanoszyć, się, Spanoszeć, opibus augeri; opimam, commodam fortunam adipisci, nancisci.

Sparzelina, ambustio; vulnus (igne, candenti ferro, aqua ferventi) inustum, inflictum.

Sparzyć, adurere; się, igne laedi. Kto się na gorącém sparzy, na zimne dmucha, tranquillas etiam naufragus horret aquas, malis monemur, facit experientia cautos.

Spasać, depascere; (2) cingere.

Spaśny, pinguis, obesus. Spaśne, pretium damni pensandi gratia datum a quadrupede in depascendis alienis segetibus illati; solatium damni; pretium segetum depastarum.

Spatrzyć, perlustrare, videre, explorare.

Specyał, Specyalny; zob Łakotki, Łakotny.

Specyfikacya, enumeratio, designatio, catalogus; robić, consignare, enumerare, indicem rerum conficere.

Spędzać, (do kupy) cogere; winę na kogo, zob. w Składać.

Spękać się, fatiscere, rimas agere, discedere.

Spektator, spectator, arbiter; —rka, spectatrix, arbitra.

Spełna, numerus plenus, solidus; trzydzieści było, triginta fuere nec plus nec minus.

Spełniać, zob. Pełnić, Dopełniać; zdrowia, salutaria bibere; czyie, bibere in salutem alicujus, quod bene illi vertat. Spełnić się, evenire, finem habere, eventum habere, fieri, eventu probari. Spełniło się przepowiedzenie, eventus constitit vaticinio. Nie spełnić się, eventu carere, fallere, ad irritum cadere.

Spełznąć, (iak kolor) evanescere, exolescere, fugere; na niczém, ad irritum cadere, in vanum abire

Spętać, compedibus vincire, in vincula compingere

Spiący, lassus, somni cupidus, somno gravatus, somniculosus, somnolentus; bydź, dormiturire, somnum male vincere, somno gravari; iestem, somnus obrepit, somno vincor.

Spiączka, veternus, lethargus, somni invicta cupido; ią sprawuiący, soporifer, somnificus, somnifer.

Spić się, zob. Upić się.

Spieg, speculator, explorator. Spiegi, Spiegowanie, speculatus, exploratio (occulta), (speculatio). Na śpiegi wysłać, visorem, speculatorem mittere; kogo, aliquem ad explorandum (np. ad exploranda hostium consilia, perlustranda castra, numerum exercitûs recensendum) emittere; *albo* mittere, qui exploret, cet. podług [illegible] i 232. Iśdź na śpiegi, exploratum mitti, cet.

Spiegować, speculari, explorare; kogo, ejus vestigiis

giis insistere, totam agendi rationem speculari.

Spiekać, nimis coquere. Spieć się na słońcu, incoqui sole, nimis soli patuisse.

Spieniężyć, co, vendere, ad aeris pretium aestimare; się, numorum copiam nancisci; zob. Spanoszyć się.

Spierać, zob. Wspierać; się z kim, zob. Sprzeczać się. Spieraią mnie wiatry, flatibus laboro, urgeor, distendor.

Spieszny, (spieszący się) properabundus, festinabundus, celer, trepidus, incitatus; (iak robota) festinanter faciendus, celeriter conficiendus. Spiesznie, propere, festinauter, celeriter, promte, cito.

Spieszyć, na pomoc, auxilio advolare, promte succurrere; się, festinare, properare; (idąc) accelerare, addere, intendere gradum; dokąd, propere aliquo tendere; się z robotą, propere agere, celeriter facere aliquid; maturare, occupare.

Spiewać, canere, cantare; cantus fundere, edere; (przy czém) accinere; (przy instrumencie iakiém) sociare verba fidibus, chordis; ad cytharam canere; voce fidibusque canere. Spiewać (iak ptak) queri. Na czyim wózku iedziesz, tego piosnkę śpieway, obsequendum est benefico, indulgenti.

Spiewak, cantor, cantator; (poeta) vates.

Spik, zob. Spiączka; (2) (w kościach) medulla.

Spiklerz, horreum, granarium.

Spiknąć się, jungi, sociari; (2) conspirare in unum; zob. Sprzysiądz się.

Spikować, lardo trajicere.

Spikulec, lardarium, acus lardaria.

Spilka, acus, spina (ferrea cet.). Ani na śpilkę, ne minimum quidem.

Spinać, acu jungere; konia, monere equum, calcaria addere.

Spinka, orbiculi (collares ad indusium; globuli intelurae adstringendae.

Spirytus, liquor tenuis, acrior, subtilis; virus.

Spis, (pika) lancea longior; (2) catalogus, index, designatio.

Spisek, conjuratio; zrobić, conjurare; na kogo, conspirare in aliquem, in ejus caedem.

Spisować, consignare.

Spiż, aes; materia campanaria; aes mixtum, temperatum, campanarium, cyprium, stanno mixtum.

Spiżarnia, penus, cella penaria, promtuaria.

Spłacać, komu co, pecunia numerata possessionem rei alicui adimere; pretio soluto rem vindicare, sibi habere.

Spłaszać, in fugam consternare, terrore incusso abigere.

Spłaszczyć, complanare, planum reddere.

Spław, wody, exitus, delapsus; (u sieci) cortex retis.

Splecać się, adverso dorso se applicare ad aliquid; dorsum dorso jungere.

Spleśnieć, mucescere, situm ducere, mucorum contrahere. Spleśniały, mucidus, mucore corruptus, situ vitiatus.

Spłonąć, w ogniu, conflagrare, incendio absumi, in flammas abire.

Spło-

Spłowieć, Spłowiały, zob. Wypłowieć, Wypłowiały.

Splugawić, polluere, inquinare, foedare, conspurcare, contaminare.

Spłukać, diluere, eluere, ablucre; aqua purgare.

Spluwać, exspuere, despuere.

Spluwacz, sputator. Spluwaczka, (w co się spluwa) sputatorium.

Spływać, delabi, deferri; (2) (iak maiętność) devolvi ad aliquem, ei obvenire; (3) (iak radość) pervenire, redundare.

Spód, imum. Na spodzie, in imo, in ima parte, infra; listu, in extrema epistola.

Spodni, infimus, inferior; infra, inferius, in imo positus, cet.

Spodnica, subligar, subligaculum, femorale interius.

Spodnie, braccae, femoralia.

Spodobać się, komu, placere, probari, arridere; nie, minus probari, improbari, displicere.

Spodziewać się, sperare (zob. §. 275), spem habere; czego, venire in spem rei alicujus; kogo, exspectare aliquem. Nie spodziewam się, non credo, non opinor. Spodziewam się tego po twoiéy dobroci, a tua bonitate id exspecto, tuus me animus in hanc spem adducit.

Spokoyność, quies, pax; (u mysłu, na morzu) tranquillitas; (na czas nie iaki, np. w słabości, pracy; ulga) remissio, recreatio, relaxatio, respirandi intervallum; zob. w Pokóy.

Spokoyny, quietus, otiosus; (na umyśle) placidus, tranquillus, securus; (czas, bez wiatru) immotus, tranquillus; (iak morze, oprócz tamtych) silens, pacatus, placidus, sedatus. Spokoynie, quiete, tranquille, (o), placide; (2) (cicho) tacite, sine strepitu, silentio.

Spokrewniać się, affinitatis vinculo sociari, necessitudine jungi. Spokrewniony, affinis.

Spółbankietnik, coepulonus.

Spółczesny, contemporaneus, (contemporalis); aequalis alicui, ejusdem aetatis, qui eodem tempore vivit (vixit, victurus est)

Spółdziedzic, coheres, hereditatis socius.

Spółdzierzawca, fundi ejusdem possessor; consors, socius.

Spółdzierzenie, aequa possidendi conditio, aequum jus in eodem fundo, consortium, (o), societas.

Spółeczeństwo, Społeczność, consortium, societas; ludzkie, societas humana

Społeczny, communis, ad usum communem, ad omnium usum; —cznie, communiter, simul.

Spółgłoska, consonans.

Spółka, societas. Na współkę, communiter, simul, junctim.

Spółkować, esse in societate cum aliquo; (2) concumbere cum aliquo, a. Spółkowanie, societas; (2) concubitus

Spólnik, socius, consors.

Spólność, consortium; wszystkiego, omnium rerum societas; mieć, omnia communia habere.

Spólny, —lnie, communis, —niter; zob. Społeczny, —cznie.

Spółopiekun, contutor, alter tutor; —kuństwo, tutela sociata, tutelae societas.

Spółpanowanie, imperium commune, socium; imperii societas, consortium.

Spółrękoimia, confidejussor, qui una fidejussit; alter fidejussor, vas, praes, cet. zob. Rękoimia.

Spółrządca, imperii collega, socius.

Spółuczeń, condiscipulus, commilito. Spółuczennictwo, condiscipulatus, schola consociata.

Spółuczestnik, ejusdem rei particeps.

Spółwoiownik, socius in bello, belli; eadem signa secutus.

Spółwychowaniec, —nica, collacteus, a; collactaneus, a.

Spółzalotnik, rivalis, ejusdem virginis amator, ejusdem nuptiarum cupiens; —tnictwo, rivalitas.

Spór, certamen, controversia, disceptatio; wieśdź, concertare, decertare, certare; (w sądzie) litigare.

Sporny, zob. Sprzeczny; (2) (iak rzecz) qua de re agitur, certatur; quod in controversiam venit.

Spory, grandiculus, grandiusculus, insignis. Sporo, multum, haud parum.

Sporządzać, zob. Naprawić.

Sposób, modus, ratio; (do osiągnienia czego) modus, consilium, ratio. Wszystkich sposobów użyć, omnia experiri; nil itentatum, inexpertum relinquere, omittere. Nie ma sposobu na to, (np. zrobić to) ratio non apparet; nulla (rei efficiendae) conditio apparet, offertur, datur. Nie ma innego na to sposobu, haec una via est rei perficiundae; unum hoc auxilium invenitur, relinquitur; aliter res expediri, (ieżeli idzie o wstrzymanie czego złego) sisti, teneri non potest; alia ratio non apparet.

Sposobić, zob. Przysposabiać.

Sposobność, peritia, scientia, dexteritas; facultas rei efficiendae.

Sposobny, solers, facultate instructus; do czego, aptus, idoneus ad rem.

Spospolitować, vulgare, in commune vocare. Spospolitowany, divulgatus.

Spostrzedz, z. Postrzedz.

Spotwarzyć, falsis criminibus obruere, opprimere; zob. Potwarzać.

Spoufalić, kogo z kim, familiaritatem alicujus conciliare alicui; facere, ut illi fiat familiaris; ei familiarem reddere; się z kim, usum, familiaritatem jungere, contrahere cum aliquo, in ejus familiaritatem venire; (intima) familiaritate eum complecti, ei conjungi.

Spowiadać, aures praebere confessioni; delicta fatenti(bus) operam dare, aures praebere, se praebere; się, delicta fateri, indicare culpam, uti copia ecclesiastica. Spowiadanie, (słuchanie spowiedzi) opera confitentibus data, navanda; się, zob. Spowiedź.

Spowiednik, interpres, arbiter confessionum; minister veniae divinae; czyi, qui ejus confessionem audit, accipit; qui ei adest delicta fatenti, veniam petenti; iest móy, illo utor interprete veniae ecclesiasticae, ad illum meas confessiones defero.

Spowiedź, confessio (delictorum, culpae). Iśdź (przyiśdź) do spowiedzi, ire, venire confessurum delicta; uti copia, beneficio confessionis ecclesiasticae, canonicae.

Spowinowacić, się, affinitatem jungere cum aliquo; ei affinitate jungi, innecti.

Spóynik, conjunctio.

Spoyrzenie, adspectus, conspectus.

Spoyrzeć, adspicere, intueri aliquid (em); in eum oculos convertere, conjicere.

Spóźnić się, morari, non in tempore abire; tardius, quam sit necesse, advenire, rem conficere, cet.

Spracować się, defatigari labore, solvi, rumpi.

Sprawa, opus, factum, facinus; (2) zob. Proces.

Sprawca, auctor. On iest tego sprawcą, ab illo res orta, profecta est.

Sprawdzić, re comprobare; się, firmari, exitum habere, constare, re comprobari.

Sprawdziło się, compowiedział, exitus docuit me vere sensisse, praedixisse.

Sprawić, (np. interes iaki) susceptum negotium transigere, aliquid perficere; (sukna) emere, comparare; wesele, bankiet, nuptias, convivium celebrare, apparare, adornare.

Sprawiedliwość, justitia, aequitas, aequum; komu oddadź, ei(jus) suum tribuere, addicere; (2) eum pro merito *a*) honorare, laudare, ornare, *b*) reprehendere, punire.

Sprawiedliwy, justus, aequus; sędzia, judex aequus, integer, incorruptus, severus, religiosus; sprawa, bona causa; nagroda, debita laus; kara, merita poena. Sprawiedliwy (świątobliwy) pius, sanctus, religiosus. Sprawiedliwie, juste, (ex) merito, pro meritis.

Sprawność, dexteritas; -wny, facultate instructus; -wnie, perite, scienter, scite, arte (*Abl.*).

Sprawować, co (urząd), administrare, tractare, curare; munere fungi, ei praeesse; interes(a) komu, negotia(um) alicujus gerere; się, se gerere, praestare; dobrze, bonum se exhibere, praestare; źle, submissius, perdite se gerere; malum se probare. Sprawiać się komu z czego, rationem reddere, de officio suo respondere alicui. Zob. ieszcze Sprawić.

Sprawowanie urzędu, muneris cura, administratio. Spr. się, vita, mores, instituta vitae; ratio vivendi; dobre, vita recti exempli; źle, mali mores.

Sprężyna, spira, momentum; lamina flexui renitens; (2) vis occulta, machinatio; interiores nervi rei agendae ac provehendae. Wszystkich sprężyn poruszyć, omnia tentare, nil intentatum relinquere, universos ingenii nervos et industriam omnem concitare.

Spróchnieć, computrescere, cariem vetustatis recipere; carie concepta exedi, confici, vitiari, corrumpi. Spróchniały, cariosus, in cariem versus.

Sprofanować, violare, profanare, incestare, temerare, polluere, contaminare, funestare.

Spro-

Sprosić, corrogare, cogere, convocare. Spraszać, invitare, vocare.

Sprośnik, impudicus, lascivus, flagitiis obrutus, libidinosus.

Sprośność, impudicitia, nequitia, libido.

Sprośny, (iak mowa iaka) obscenus; —śnie (w działaniu) libidinose, flagitiose, impudice; (2) obscene.

Sprostać czemu, parem esse rei efficiundae, vires ad aliquid habere.

Sprowadzać (dokąd) kogo, adducere; (na dół) deducere; (towary) importare; (nieszczęście, głód, grzmoty) producere aliquid, causam rei esse.

Sprych kołowy, radius.

Sprys, contus, hasta nautica.

Spryszczony, pustulatus; (iak skóra) pustulis exasperatus.

Sprzączka, fibula. Sprzączką spiąć, fibula adstringere, constringere, vincire, firmare.

Sprząg, jugum.

Sprzątać, (rzeczy, dla porządku) digerere, disponere; (aby nie zawadzały) amovere, tollere; zob. Uprzątać.

Sprzeciwiać się, adversari, obsistere, resistere, repugnare, refragari alicui; samemu sobie, secum pugnare, discordare; semet impedire, male sibi constare; (iak rzecz, zdanie iakie) repugnare; diversa, pugnantia continere, componere, jungere, committere.

Sprzeczać się, repugnare, obloqui, opponere se alicui, altercari cum aliquo, vorbis conflictari.

Sprzeczka, certamen, controversia, concertatio.

Sprzeczność, zdań (różnych osób) opinionum dissensio, dissidium, discrepantia, discordia; (z własnem zdaniem) repugnantia, absurditas; (czynności iakiego człowieka) inconstantia, inaequalitas, varietas; (2) (chęć sprzeczania się) altercandi, concertandi studium, amor.

Sprzeczny, (iak zdanie iakie) repugnans, absurdus, absonus, incongruus; (człowiek w działaniach, w sposobie myślenia) varius, secum discors, sibimet impar, inaequalis; (2) zob. Sprzeka.

Sprzęgać, jungere, conjungere, jugare, conjugare; (nb. właściwie i przenośnie).

Sprzeka, pugnax, omnibus adversus, obloquendi amans, concertator.

Sprzęt, supellex, res familiaris, utensilia (*plur.*).

Sprzężay, jumenta, equi vectarii, boves ad jugum.

Sprzyiać, komu, favere, bene cupere, studere, ex animo bene velle alicui; eum amare.

Sprzyianie, amor, benevolentia, favor; ludu, aura populi, popularis favor.

Sprzyiaźnić się z kim; zob Zaprzyiaźnić się.

Sprzykrzyć sobie co, offensionem, fastidium capere ad rem aliquam; odio rei impleri, capi; fastidio et satietate a re alienari.

Sprzymierzać się, foedus jungere, inire, ferire, icere, percutere, pangere, componere, facere cum aliquo; ei foedere jungi.

Sprzymierzeniec, foederatus, socius, foederi adscriptus; foedere obligatus, junctus, sociatus.

Sprzysiądz się, conjurare, conjurationem facere. Sprzysiężenie się, conjuratio.

Sprzysiężony, Sprzysięgły, conjuratus, conjurationis socius; nieprzyiaciel, hostis capitalis, acerbissimus.

Spuchnąć, Spuchnięty; zob. Napuchnąć, Napuchły.

Spust (wody) demissio, delapsus; (mieysce) canalis, emissarium; (2) (u drzwi, wrót, do zakładania) cataracta.

Spustoszeć, desolari. Spustoszały, vastus, desertus.

Spustoszyć, depopulari, devastare, pervastare; vastitatem inferre loco.

Spuszczać, (z góry nadół) demittere; (do kupy) committere; co rzeką, wodą, devehere flumine; się, descendere; na kogo, ei, eo fidere, confidere; ei incumbere, inniti, eo niti; spem in eo repositam habere. Spuszczam się na ciebie, in te spes mihi est: iedynie, omnes spes meae in te sitae sunt; na czyie słowo, ejus fidem sequi, promisso incumbere, fidere; ab illo promissum tenere, amplecti. Możesz się na to spuścić, ne dubita, factum puta.

Spychać, detrudere, deturbare, dejicere, praecipitare, praecipitem dare, (z krzesła) proturbare.

Srać, cacare, alvum exonerare.

Sracz, (Prywet) latrina; (2) homo nihili, ingnavus.

Sraczka, diarrhoea, profluvium, alvus soluta.

Srebrnik, numus argenteus, drachma argentea, denarius; (tetradrachmum właściwie).

Srebrny, argenteus, ex argento; góra, argentifodina, argentaria, argenti metallum.

Srebro, argentum. Srebrem wykładany, argentatus; z niém zmięszany, argentosus.

Srebrzyć, zob. Posrebrzać.

Srebrzysty, zob. Srebrny, (2) zob. Posrebrzany.

Srebrowy, argentarius.

Sredni; medius. Srednio, modice, mediocriter.

Srednica, dfametrus (*fem.*), dimetiens.

Sroda, media hebdomas, medius hebdomadis dies, dies Mercurii. Srodowy, Mercurialis.

Srodek, medium. W środku złapać, przeciąć, medium (am) arripere, secare. W środku mowy, in medio sermone; stanąć, przerwać, medium sermonem abrumpere. Przez środek miasta, per mediam urbem, media urbe. W środku stanąć, inter medios (homines) consistere. W środek wziąć kogo, medium recipere. (W ogólności się *medium* iako Przymiotnik używa; i tylko w niiakim rodzaiu rzeczownie się kładzie, iak pospolicie Adjectiva; zob. §. 121, 3.).

Srodkować, (środka się trzymać) medium tenere, mediam viam sequi, in neutram partem peccare; (w stroiu, życiu, it. d.) in neutram partem conspici; (2) (bydź pośrednikiem) mediis concordiam copulare.

Srodopoście, jejunii solemnis ante-paschalis media dies.

Sródwaga, amussis, libella.
Sródziemny, mediterraneus; morze, mare internum.
Srogi, (człowiek) saevus, atrox, immitis; (zwierz) immanis, ferus, saevus, ferox; (ból) vehemens, asper, gravis, acerrimus, immensus; (kara, zemsta) atrox, horribilis, saevus. Srogo, zob. Okrutnie.
Srogość, crudelitas, atrocitas; immanitas, feritas, asperitas.
Sroka, pica.
Srokacz. Srokaty koń, equus sparsus, varius, maculosus.
Srokosz, (dzierzba, ptak) lanius major.
Sromocić, zob. Plugawić; (2) zob. Hańbić. Sromota, -tny, -tnie, zob. Hańba, Haniebny, -bnie.
Srót, zob. Szrót.
Srożeć, efferari.
Srożyć się, se ferocem facere, ostendere (alicui); saevire (in aliquem).
Sruba, zob. Szruba.
Srzeżoga, (schnienie liści, kwiatów) uredo.
Srzon, pruina. Srzonem okryty, pruinosus; pruina canus, albicans.
Ssać, sugere; pierś, ubera, mammam sugere; maternum alimentum trahere.
Stać, stare; na czém, a) (iak człowiek, zwierz) insistere rei; b) (iak dom it d.), positum esse in loco, impositum esse; (2) Stać, zob. Mieszkać. On dobrze stoi, ei consultum est; aequo loco sunt res ejus, non laborat; haud iniqua fortuna utitur; źle stoi, laborat, miser est, iniqua conditione agit. Iak stoią (dukaty) quantum valent, quanti veneunt; dobrze, multum valent, multum numorum aequant, (w kursie) multi foenoris sunt, multum reddunt; źle, non magno censentur, aestimantur. Stoi w gazecie, in ephemeridibus scriptum legitur, invenitur; w Cyceronie, est apud Ciceronem, verba Ciceronis sunt. Stać (iak zegarek) quiescere, non moveri. Łzy w oczach stoią, oculi turgent lacrymis. Ia o to nie stoię, hoc non curo, sperno, negligo; cura hujus rei me non tangit. Nie stawać (brakować) non sufficere, deesse. Sił nie staie, deficiunt vires. Stać się, fieri; czém, evadere. Co się z nim (z tém) stanie, quid eo fiet; quem exitum res habebit. Iuż się stało, commissum jam est, integrum non est, mutari semel facta nequeunt. Dobrze się stało, że—, bene, commodo accidit, cum—. Zle się stało że (nie) przyszedł, melius (non) venerit.
Stacya, statio; (pocztowa) mansio; święte, loca sacra, stationes sacrae. Stacye odprawiać, sacras stationes celebrare, obire. Stacya (pod czas procesyi) commoratio, intervallum; (malowane w kościołach) historia cruciatûs et mortis Christi (XIV) imagibus expressa; takie odprawiać, dolores et mortem Christi pia meditatione secum recolere.
Staczać, (z góry) devolvere; (piwo) eximere, depromere de dolio; (bitwę) committere; (iak robaki co) corrodere.

Stadło, par, conjuges, matrimonio juncti, conjugio copulati.
Stadniczy (koń) Stadnik, equus admissarius. Stadnicze (zapłata) equimentum.
Stado, grex.
Stągiew, labrum, dolium patentissimi oris.
Staie, jugerum; drogi, stadium.
Staienny, stabularius, agaso, Staienne, stabularium, locarium.
Stal, chalybs. Iak stal, chalybe durior.
Stałość, constantia, animus obfirmatus, firmitas.
Stalować, chalybe inducere, firmare, roborare.
Stalowy, chalybeus, ex chalybe.
Stały, firmus, stabilis, fortis, constans, obfirmatus; (iak rzecz, ciało iakie) solidus, firmus. Stale, constanter, firmiter, solide, fortiter, animo obfirmato.
Stan, status, conditio, sors; (godność) ordo, dignitas; (urodzenie) natales, genus, locus. Stan rzeczypospolitéy, status rei publicae, rerum publicarum ratio. Rada stanu, ordo civitatis, patres, consilium publicum Radca st., consiliarius, cujus consiliis princeps utitur, a consiliis de (summa) republica.
Stanąć, (gdzie) consistere; (kiedy się wprzód szło) subsistere, insistere, resistere; kazać woysku, aciem sistere; gradum supprimi, sisti, (supprimere, sistere, ieżeli *aciem* przy tém stoi; podług §. 262) jubere. Stanąć (iak zegarek, lub rzeka w biegu) cursum abrumpere, sistere, inhibere; subsistere, quiescere; (od mrozu) glacie obduci, frigore consistere, gelu claudi. Stanąć (w czytaniu, lekcyi) subsistere, finem facere. Ostatniéy lekcyi na tém stanęliśmy, prior disputatio in eo substitit. W sądzie stanąć, venire in (ad) judicium, in jus, ad judicem, (na czas) adesse ad judicium, vadimonium sistere, diem judicii obire; nie stanąć, vadimonium deserere. Na głowie stanąć, capite sistere.
Stańczyk, scurra, histrio, stannio, ridiculus, ludio.
Standar, Sztandar, zob. Chorągiew.
Stangret, auriga, qui jumenta agit, rhedarius, rector equorum.
Stanieć, minoris jam venire, emi, parari; (iak żywność) laxare (ri). Staniało (co) imminutum, levatum est pretium rei; decessit pretio rei. Żywność staniała, annona levata, laxata, laxior facta est.
Stanik, (kobiecy) linteus thorax, cyclus virgis (cetaceis) distentus.
Stanowić, statuere, decernere, constituere; prawa, zob. Nadadź.
Stanowisko, statio; (żołnierskie) stativa.
Stanowniczy, zob. Kwatermistrz.
Stąpać, pedem ponere, gradum facere, gradi; po czém, rem calcare, pede premere. Stąpić na co, rei insistere, pedem imponere, imprimere, infigere. Szeroko stąpać, longe gradi, amplo gradu incedere.
Stąpor, (do otłukiwania zboża) pilum (ruidum, graecum).

cum). Stąpory (u pomp) embolia.

Starać się o co (o nabycie) aliquid quaerere, expetere, ambire, captare, sequi; studere, operam dare rei consequendae, ut eam consequare, ut habeas; ei elaborare, anniti; (o uczynienie czego) in re efficienda operam ponere, ei curam intendere, laborare circa aliquid. O to się usilnie, iedynie staram, omnis mea cura in hoc versatur, ut —; omnes curas in eo consumo, ad id refero; haec una res me intentum habet; neque mihi in omni vita res tam erit ulla proposita, quam ut —. Starać się (o pannę) ambire, petere.

Staranie, cura; mieć o co, aliquid curare, tractare; rei curam sustinere; mam o to, hoc mihi curae est.

Starczyć, sufficere, satis esse; nie, deficere.

Stargać, lacerare, rumpere, discindere; siły, frangere se laboribus, rumpi opere.

Stargować, praestinare, de praetio transigere. Już stargowane, de pretio convenit.

Starodawny, priscus, antiquissimus, veterrimus.

Staropolski, zob. Staroświecki; cnota, prisca fides, mores majorum.

Starość, senectus, senium; aetas grandior, senilis; seniles anni; (2) (rzeczy) vetustas, senectus. Starość nie radość, multa senem circumveniunt incommoda, senectus morbus insanabilis est, circumsilit agmine facto morborum genus omne (senem). Senectus ipsa est morbus.

Starościc, praesidis, praefecti bonorum regiorum filius.

Starosta, praefectus regius, praeses provinciae (sine jurisdictione).

Starostwo, praefectura regia, satrapia.

Staroświecki, antiquus, priscus, cascus, exoletus, obsoletus, seculi prioris, prisci moris. Po staroświecku, prisco more, casce, antiquo ritu, ut olim (majores) solebant, vetusto more; się nosić, more prisco vestiri, antiqui moris tenacem esse in cultu.

Staroświecczyzna, res antiqua; (dom) aedificium antiquo opere perfectum.

Starowierca, veteris ecclesiae Graecae; antiquae Graecorum professionis, formulae.

Starożytność, antiquitas, antiquissimum tempus; (2) res antiqua; antiquitatis monumentum; (3) priscorum temporum homines.

Starożytny, vetustissimus, antiquissimus, ultimae antiquitatis; (familia, dom,) vetustae nobilitatis; zwyczay, mos patrius, majorum.

Starszeństwo, *a*) grandioris aetatis, *b*) majoris dignitatis auctoritas. Podług starszeństwa, dignitatis ordine; głosować, suffragia ex ordine dignitatis ferre; głosuią, ut quisque *a*) est honoratior, *b*) aetate antecellit, ita principatum sententiae tenet.

Starszyzna, primores, moderatores; (w woysku) duces, praefecti.

Staruszek, aetate venerabilis, venerandus senex; (2) invalidus senex. Staruszka, anicula; vetula mulier.

Stary, (co do lat) annosus; (co do życia) senex grandaevus, longaevus, grandis natu, provectus aetate; (iak rzecz iaka) vetus, vetustus; (zużywany) obsoletus, vetus.

Starzec, senex decrepitus, extrema aetate.

Starzeć się, senescere; ad senectutem accedere, venire; senectutem attingere; (iak rzecz) obsolescere; (wino) vetustescere; (rana) veterascere. Starzeie się, senectus venit, ei obrepit; anni accedunt.

Starzyzna, veteramenta.

Statecznieć, severitate disciplinae mores adstringere, maturitatem assequi, gravitatem tueri incipere.

Stateczność, dignitas, gravitas, decus; (2) zob. Stałość.

Stateczny, gravis, spectabilis, suspiciendus, venerandus, verendus; (2) zob. Stały. Statecznie, decore, decenter, composite; (2) zob. tamże Stale.

Statek, zob. Sprzęt, (2) (narzędzie) instrumentum; (3) vas. Statki rolnicze, armamenta, instrumentum rusticum. Statek (w życiu) modestia, frugalitas, severa lex vitae.

Statkować, (w życiu) parce, frugaliter, recto exemplo agere; certum vitae ordinem servare; (w ubiorze) uti cultu modesto, decoro; non magnifico; (iak pogoda) durare, manere, non mutari. Nie statkuie pogoda, subinde mutatur coelum, vario coelo utimur.

Statut, codex, corpus legum; (osobny dla iakiego ludu, miasta) jura, jus proprium civitatis.

Statyka, statica; ars ponderandi, ponderis explorandi; scientia aequilibrii ponderum.

Statysta, (vir, juvenis) spectabilis, gravis, moribus cultis, gravitate, majestate praeditus; (2) zob. nast.

Statystyk, politicus, rerum civilium gnarus, artis politicae intelligens.

Statystyka, politica, rerum civilium prudentia, ars civilis.

Staw, lacus; (w ciele) commissura, artus; (w ręce) carpus; (w palcu) articulus; (w grzbiecie) vertebra. Według stawu, grobla, non quantum vis, sed quantum capis, hauriendum est.

Stawać, zob. Stać, Stanąć.

Stawiać, ponere, locare, collocare; na swoiém mieyscu, reponere, loco ponere; (dom) aedificare, struere, exstruere, condere, ponere; (2) occupatum esse in aedificando; na loterya, sortium aleam, fortunam experiri; (na kartę, numer,) numos committere; kogo, w sądzie, judicio sistere; się, adesse in jure, comparere, se sistere; komu hardo, insolentem, ferocem se ei praebere; immitius, ferocius ei respondere, eum ferociter adoriri.

Stawiarka, limus e stagno, e lacu.

Stawka (w grze, w loteryi), sors; quod (, quantum) committitur (in lusum), quod ponitur (a singulis collusoribus), materia fortunae experiundae, periculum.

Staynia, equile.

Stębnować, (Stępn. Sztębn.) acu praetexere; suere recta, plana, suppressa sutura; ita suere, ut lineam ducere videaris. Stębnowanie, repetitus trahente acu fili ductus, sutura linearis.

Stechnąć, situm redolere.

Stęchlizna, odor gravis.

Stek, colluvies; (łaydaków, hultaiów) colluvio (es) sceleratorum, sentina urbis cet.

Stękać, gemere; gemitum edere, ciere signum doloris; gemitu dolorem significare. Stękanie, gemitus (aegroti).

Stelmach, zob. Sztelmach.

Stempa, tudicula, mortarium ligneum.

Stępel, (wybity na czém) signum impressum; (do fuzyi) virga (pyrobolaria), radius. Wolność stępla, immunitas sigillaria; dochód st., sigillarium vectigal.

Stępić, retundere, hebetare.

Stęplować, signare; signo (publico) munire; papier, towar, signum imprimere chartae, merci.

Stęplowy (—plowany) papier, charta publice signata, signo publico munita.

Stępować, (sukno) madefacere, linteo madefacto involvere, solidare, densare; (2) zob. Zstępować.

Ster, gubernaculum, clavus; prowadzić, clavum tenere; moderari (rei, rem).

Sterczyć, exstare, eminere, prominere.

Sternik, gubernator, magister (navis).

Sterować, navem gubernare, regere, flectere. Sterowanie, gubernatio (navis).

Stężeć, ad firmitatem se intendere, solidari, densari.

Stłaczać, condensare, cogere, comprimere, compingere, constipare, coarctare, confercire; się, conglobari, condensari, in unum coire, confluere.

Stłuć, co, frangere, confringere; (2) zob. Utłuc; sobie głowę, nogę o ścianę, o kamień, caput, pedem offendere, impingere parieti, lapidi.

Sto, centum; razy, centies. Po stu (sto), centeni (ae, a). Sto żołnierzy, centuria militum; lat, saeculum; maiący, centenarius. Sto procent, alterum tantum, duplum. Sto tysięcy, centies mile (*sequ. Nomin.*), centum milia (*seq. Gen.*) Stami, centuriatim, per centurias; dzielić, centuriare.

Stoczek, fila incerata in orbem glomerata, candela cerea in sphaeram convulta, glomus cereum.

Stoczki, reliquiae, reliquum, fundus, imum; piwa, wina, cervisia ab imo, a fundo dolii hausta, faecibus mista; vinum reliquum, extremum, faeculentum.

Stodoła, horreum.

Stóg, meta, strues, acervus (np. foeni).

Stoiący, stans; woda, aqua pigra, stagnans, immota, reses, stativa; druk, literae rectae.

Stok, zob. Sciek; (2) zob. Zródło, Studnia; (3) zob. Stóg.

Stokfisz, asellus arefactus, salsamenta ex muria arida, (piscis fustuarius; *auct. Erasm.*)

Stokowa woda, aqua viva.

Stokroć, centies. Stokrotny, centies repetitus, relatus.

Stokrotka, Stokroć, primula veris; bellis.

Stół, mensa, tabula; Pański, coena sacra. Stół (iedzenie) coena. U stołu siedzieć, coenare; długo, indulgere coenae. Stół (dobry, zły) victus (lautus, tenuis); mieć u kogo, (wolny) convictu alicujus (gratuito) uti. Podczas stołu, inter coenam, dum coenamus, —abamus, —atis cet. Do stołu nakrywać, sternere mensam. Już nakryte, parata jam coena est, accumbere licet.

Stolarz, scriniarius. Stolarstwo, opificium scriniarium.

Stolec, (który ma człowiek) alvi dejectio; dobry, alvus bona, facilis uterus; zły, alvus suppressa, dura. Stolec (2) (krzesło do téy potrzeby) sella familiaris; latrina portatilis, cubicularia; sella pertusa; lasanum.

Stołeczek, sedecula, sellula; (pod nogi) scabellum.

Stołeczne miasto, caput regni, provinciae; sedes regni; urbs princeps, primaria.

Stołek, sella, sedes, sedile.

Stoletni, saecularis; starzec, centenarius senex.

Stolica, zob. Stołeczne miasto; Apostolska, curia, sedes Romana, pontificalis; pontifex Romanus.

Stolik, abaeus, trapezium, mensula.

Stolistny, centifolius.

Stolnica, tabula.

Stolnik, structor, convivii exornator; (Dapifer regni, M. Ducatus Lithuaniae).

Stołować (u siebie), alere convictores, convictoribus coenam praebere; się, (u kogo) alicujus convictu uti, coenare apud aliquem. Zapłata za stołowanie się, merces pro convictu.

Stołownik, convictor.

Stołowy, mensae, ad mensam; (2) ad coenam, ad coenandum; pokóy, coenatio.

Stonóg, (robak) tylus, oniscus, centipes. Stonogi, (*adj.*) centipes.

Stopa, (u nogi) planta, ima pars pedis; (w rozmiarze) pes. Stopę długi, szeroki, pedalis.

Stopień, gradus Stopniami, gradatim, gradibus, per gradus.

Stopniować, rem deinceps augere; (*w Gramat.*) flectere per gradus. Stopniowanie (figura retoryczna) climax, (także w Gramatyce) gradatio.

Stopnisty, gradatus.

Storcz, (gzems nad drzwiami) supercilium; (2) culter. Na storcz stawić, in cultro collocare.

Stos, strues, acervus; (do palenia) pyra; rogus.

Stósować, zob. Przystosować; się, do czego, congruere, convenire, aptum esse; podług czego, aliquid sequi, respicere, tenere; ex ea re agere, ejus rationem habere, ad eam componere rationes suas; do czasu, tempore uti, tempori inservire. Stosowanie, accomodatio; się do czego, ratio, respectus; do woli Boskiéy, compositio voluntatis nostrae ad divinam.

Stosowność, convenientia, consensus, consensio.

Stosowny, —wnie, aptus, (e), congruus, (e) accommodatus, (e), haud alienus; *adv.* convenienter, congruenter,

Stowarzyszyć, sociare cum aliquo, ei adjungere, socium addere aliquem; się, (*to samo biernie*), applicare se ad alicujus societatem; eam inire, jungere, instituere cum aliquo. Stowarzyszanie, consocivatio;

ciatio; się, societas inita, societatis vinculum.

Stoziarnisty, centigranus.

Strach, horror, terror, horribilis formido, terriculum; (boiaźń) pavor, trepidatio, consternatio. Taki wielki, aż strach, horrenda magnitudine. Strach (mniemany nocny) zob. Straszydło.

Strachać się, metuere, expavescere, pertimescere.

Stracić, amittere, perdere; rei jacturam facere; maiątek, bonis everti, exui; łaskę, excidere gratia; kaszel, ból, słabość, tussi, malo, morbo levari, liberari; słuch, wzrok, privari sensu aurium, oculorum, usu audiendi, videndi. Nic na tém nie stracisz, nil damni ad te inde, ex ea re perveniet. Przytomność stracić, deficere, mente alienari; odwagę, expavescere, conturbari, frangi, dejici, cedere, deficere, consternari.

Strącić, detrudere, deturbare, dejicere, praecipitare; co (np. kiiem z drzewa) decutere.

Strączek, siliqua, silicula, folliculus. W strączki się zwiiać, puszczać ie, siliquari; in siliquas colligi, cogi.

Strączysty, siquosus, siliquis inclusus; (2) siliquis abundans.

Stradać, zob. Postradać.

Stragarka, quae scruta vendit. Stragarz, venditor scrutarius; (2) zob. następ.

Stragarz, taberna scrutaria, frivolaria; (2) taberna pistoria, panaria.

Strąk, folliculus, siliqua; zob. strączek.

Strangurya, (trudność oddawania uryny) stranguria, dysuria; urinae stillicidium, difficultas.

Straszliwość, terror, horrenda species.

Straszliwy, terribilis, formidandus, horrendus, tremendus Straszny krzyk, insanus clamor, tumultus; czyn, facinus atrox, inimane, inhumanum, ferum, foedum. Strasznie, atrociter, immaniter, horrendum in modum; wyglądać, vultu, specie, visu terrorem incutere.

Straszyć, terrere, territare, perterrere, terrore implere; terrorem incutere alicui; eum in timorem, in metum conjicerere; ei injicere, inferre formidinem, metum.

Straszydło, Strach, spectrum, larva, daemon, imago, phasma, umbra, species, visum, phantasma. Wierzyć w nie, spectris aliquid tribuere; nie wierzyć, ridere spectra, tollere daemonum species. Straszydło, (zrobione dla straszenia) terricula, terriculamentum; (na ptaki) Priapus.

Straszyniec (reduta, szańc) castellum (e fossae latere procurrens), excurrens fossae munitio.

Strata, damnum, jactura, detrimentum, clades, dispendium (rei, in re). Stratę ponieść, jacturam facere, detrimentum accipere; damno mulctari, percuti; na czém, damnum in re sentire.

Stratować, zob. Stretować.

Strawa, victus, cibatus, cibaria (*plur.*); bydlęca, pabulum.

Strawić, concoquere, digerere, confícere; urazę, przy-

przykrość, concoquere, decoquere, mussitare.

Strawność, (żołądka) ventriculi bona affectio, digestio facilis; mieć, cibum facile digerere.

Strawny, (iak potrawa) levis, ad concoquendum facilis, qui facile concoquitur; żołądek, qui (cibum) facile concoquit, digerit. Strawne (*substantive*) victus loco, in victum, pro cibariis.

Straż, custodia, statio, excubiae; mieć, stationi praeesse, eam regere; (iak żołnierz, pachołek) excubare, excubias agere, esse in statione. Bydź pod strażą, custodiri, custodia asservari, esse in custodia. Straż *a*) przednia, *b*) tylna, agmen, *a*) primum, *b*) extremum.

Strażnik, portitor, exquisitor, speculator.

Stręczyć, co, copiam rei facere; kogo, conciliare; (mieszkanie) commonstrare. Stręczyciel, conciliator. Stręczenie, copia, conciliatio.

Strefa, (na niebie) tractus, trabs, syrma; (względam kraiu) regio, pars, tractus.

Strefisty, varius, virgatus, (lineis, virgis) distinctus.

Stretować, (pedibus) conculcare, proterere, conterere.

Strofa, zob. Sztrofa.

Strofować, aliquem ob aliquid reprehendere, culpare, vituperare, increpare, notare. Strofowanie, reprehensio, objurgatio, vituperatio, nota, increpatio.

Stroić, kogo, exornare, colere, excolere; instrument (ze stronami) tendere, intendere; (organy) temperare; (razem instrumenta) ad concentum temperare, accomodare; żarty, ludere, ridere; się, excoli, exornare, vestes splendidas induere; (zawsze) insanire in cultu, vestibus nimium indulgere; (na głowie) capillos ornare.

Strona, latus. Na wszystkie strony (na pytanie: *gdzie?*) ubique, undiquaque; (na pyt. dokąd?) quaquaversum. Ze wszech stron, undique. Na którą stronę? in quam partem, quo? Na tę stronę, in hanc partem, huc. Z któréy strony? unde? z tey str., hinc. Na obie strony *a*) utroque, in utramque partem, utroque versus; *b*) utrimque, utrobique. Strona (w książce) pagina; (na instrum.) chorda. Strony, fides; (w sprawie) zob. Powód, *b*) Powołany (w Powołać).

Stronić, vitare, fugere, declinare; od kogo, ab ejus consuetudine abhorrere; ejus congressum fugere.

Stronnictwo, cupiditas; alterius partis amor, favor, studium.

Stronnik, ejus factionis, ei parti addictus, eam partem secutus, assecla, fautor alicujus.

Stronny, alteri parti aequior, addictus; pronior in partem, ejus fautor; diversae parti iniquior, infestus; alterius partis studiosus, cupidior.

Strop, contignatio; (wytworny, żłobkowany) laquear, lacunar.

Stróy, cultus, mundus, ornatus; (ubior) habitus, cultus, ornatus. Stroik (u instrum.) embolus, fistula.

Stroy-

Stroynik, (młotek do stroienia) radius (tonicus, chordarius,) fidibus intendendis, temperandis.

Stroyny, graphice exornatus, cultus; (instrument) concinens, ad concentum temperatus; iest, habet concentum, consonantiam; skrzypce it. p, consonant, concentum servant fides.

Stróż, vigil, custos, excubitor, procubitor, speculator.

Struć, veneno tollere; się, venenum haurire, veneno sibi mortem consciscere.

Struchleć, consternari animo, timore percelli; (z podziwienia) obstupescere.

Struchlały, pavidus et consternatus.

Strucla, panis tortilis, cylindrus pistorius.

Struga, torrens.

Strugać, scalpere, dolare, polire.

Strum, strumae; zob. Wole.

Strumień, rivus (łez, krwi; toż samo). Strumieniami płynąć, copiose fluere, rivis manare.

Strup, (na ranie, wrzodzie) crusta vulneris; crustula ulceri, vulneri obducta; słodki, meliceris; (na głowie), furfures, porrigo, achores; (na skórze) psora, herpes.

Strupiasty, porriginosus, scabiosus, porrigine infectus.

Strus, struthiocamelus, passer marinus; avis Afra, Poena; struthio.

Strusi, struthiocamelinus, strutheus.

Strych, (domu) summa domus, tabulatum. Na strychu, in summo, sub ipso tecto. Strychem (mierzyć co) mensurâ ad summum impletâ et aequatâ.

Strycharz, zob. Cegielnik.

Strychować, modio aequare, mensuras impletas aequare.

Strychulec, radius.

Stryczek, funis, restis, laqueus; funiculus, resticula.

Stryi, patruus. Stryiaszku Dobr. (z podchlebstwem)! patrue mi patruissime!

Stryieczny, (brat, siostra), patruelis (frater, soror).

Stryienka, uxor fratris paterni.

Strzała, sagitta. Iak strzała, summa velocitate; ilicet.

Strzecha, culmen stramineum. Pod strzechą (mieysce) locus subtegulaneus.

Strzedz, czego, tueri, custodire; się, cavere sibi; kogo, czego, cavere aliquem (quid), sibi ab aliquo.

Strzelać, jaculari, (kulą, strzałą) glandem, sagittam mittere, emittere; do czego, aliquid petere; in aliquid collineare, dirigere ictum, intendere; o zakład, o nagrodę, ob aliquid iaculari; jaculando contendere, praemium petere; z armat, tormenta explodere. Strzelanie, jaculatio; (dla zabawy) voluptas jaculatoria; (na igrzyskach) ludi jaculatorii.

Strzelba, telum pyrobolum, fistula pyria, pyrobolus.

Strzelec, jaculator (pyrobolarius); dobry, jaculandi peritus, artifex; (2) venator, ferarum consectator.

Strzelnica, ludus jaculatorius; (otwór w murze do strzelania) foramen jaculatorium.

Strzemie (u siodła) fulcrum equestre, scandula ephippiaria; (u wozu) fulcrum currule, gradus currulis.

Strzemiono, zob. Strzemie; (u spodni) loramenta braccis continendis.

Strzępić, crispare, surrigere; głos, vocem crispare, tremule modulari.

Strzępki, flocci.

Strzydz, tondere.

Strzykać, (iak mleko z piersi dziecku) immittere; (iak ból) pungere Strzykanie, acutus dolor.

Strzyż, (ptak) trochilus, regulus, troglotydes.

Student, literarum studiosus, literis deditus; (2) (civis) academicus.

Studnia, puteus.

Studnica, canalis, quo aqua in puteum fluit.

Studzić, (flatu) refrigerare. Studzenie, refrigeratio.

Studziennik, putearius, aquilex, puteorum effossor.

Studzienny, putealis, puteanus; wieko, puteal; woda, aqua viva, puteana, de puteo.

Stuła, stola (sacerdotalis).

Stulać, comprimere, cogere, arcte complecti. Stul gębę, opprime os, cave verbum faxis.

Stwardnieć, durescere, obdurescere, durari. Stwardniały, duratus, collosus.

Stwardzić, firmare, durare, induraro.

Stwórca, auctor, conditor, creator.

Stworzenie, opus Dei; res a Deo facta, producta; (2) creatio, effectio, fabricatio (mundi). Od stworzenia świata, ab orbe condito, ab ortu mundi, a prima mundi origine.

Stworzyć, producere (ex nihilo, ex nulla materia) condere, fingere, efficere. Bóg stworzył świat, Deus mundum effecit, condidit, construxit, fabricavit.

Stworzyciel, conditor, creator; świata, fabricator mundi; nieba i ziemi, auctor naturae, sator coelestium omnium; rerum auctor, creator.

Styczeń, Januarius; pierwszy, Calendae Januariae. Inne dnie, zob. §. 300, (nb. zob §. 301).

Styczna (linia w leom.) tangens.

Stygnąć, refrigerari, refrigescere; (iak zapał) elanguescere, defervescere, hebescere.

Stykać co z czém, jungere; conserere; się, (iak linie) coire; (iak mieysca) contiguum esse.

Styl, stylus; dicendi, scribendi genus, ratio, forma; oratio; wytworny, oratio grandis, sublimis; excelsum, sublime dicendi genus; zwięzły, genus dicendi nervosius, pressius; stylus laconicus, concisus; podły, nadęty, sermo humilis, repens, demissus; oratio turgens, inflata; gen. dic. tumidum, elatis intensum verbis. Mieć styl dobry, uti oratione recta; recte dicere, scribere.

Stypa, epulum funebre, epulae ferales, silicernium.

Styrak, (drzewo i żywica) storax.

Styrta, strues, acervus.

Subaltern, minor, inferior; loci, ordinis inferioris; czyi, ei subjectus.

Subiekcya, molestia, incommodum, onus; robić, molestum esse, oneri esse.

Subiekt, (w logice, Gramat.) cui aliquid tribuitur, (subjectum); (2) homo; (w Aptece) adjutor, optio pharmacopolae, pharmaceuticus.

Subordynacya, parendi conditio, officium; ostra, disciplina severa; w woysku, mos militiae.
Substancya, natura (perfecta, absoluta); (2) quod quis habet, res, opes, bona, facultates.
Subsystencya, hypostasis; (2) victus.
Subtelność, subtilitas, tenuitas. Subtelnostki, argutiae, argutiolae, niminae subtilitates.
Subtelny, —lnie, subtilis, (iter), tenuis, (iter), artificiosus, (e); (2) acutus, (e), ingeniosus, (e).
Suchar, panis nauticus, duracinus, bis coctus; —charek, orbis esculentus bis coctus.
Suchedni, jejunium trium dierum tertio quoque mense recurrens.
Suchość, siccitas, ariditas; w gardle, fauces arentes; mam, fauces mihi arent.
Suchotnik, cachecticus, tabidus, hecticus, phthisicus, atrophus; tabe, phthisi laborans.
Suchoty, tabes, phthisis, cachexis; dostać, tabe corripi, implicari; in tabem incidere; mieć, tabe absumi; w worku, infestari, conflictari tabe pecuniaria, numaria.
Suchy, siccus; (grunt) aridus, arens; (rok) siccanus, sitiens; chleb, panis sine obsonio; owoc, poma passa. Sucho na dworze, viae siccatae sunt. Na sucho siedzieć, śpiewać, inanem, siccum sedere, canere.
Sufit, tectum cubiculi e linteo.
Sufragan, chorepiscopus. episcopi vicarius, pro episcopo.
Suka, canis (femina).
Sukces, (prosper) successus. Życzę ci sukcesów dobrych, bene tibi succedat, prospere rem peragas.
Sukcesya, successio; (2) hereditas, bona hereditaria. W sukcesyi dostać, hereditario accipere; dostał, ex hereditate ad eum pervenit. Sukcesyą przyjąć, adire hereditatem; nie, abstinere hereditate.
Sukiennice, villa pannaria.
Sukiennik, pannifex; (2) pannorum venditor, mercator pannarius.
Sukienny, de panno; handel, pannorum mercatura; sklep, taberna pannaria; fabryka, pannificina; płaszcz i t. d. laneum pallium.
Sukmana, vestis lanea rustica, e panno vili; amictus rusticus.
Suknia, vestis, habitus, vestimentum. W sukni, vestitus.
Sukno, pannus laneus, lana textilis.
Sukurs, auxilium, adjumentum, dawać (Sukursować), auxiliari; suppetias, opem ferre.
Sułtan, imperator, princeps (Turcarum).
Sum, amia, silurus; mały, glanis.
Suma, summa. Sumka, summula.
Sumaryusz, epitome, index.
Sumienie, sensus, judicium recti pravique; dobre, conscientia recti, mens recti conscia, recte factorum fiducia; mieć, nil conscire sibi, nulla pallescere culpa; erigi, niti recte factorum conscientia; złe, mens male sibi conscia, male factorum conscientia; mieć, male sibi conscire, male conscium esse sibi, male facti (orum) conscientia turbari; gryzie go, culpae conscientia agitur, conscientiae morsibus admonetur.
Sumienność, religio, officii cura; sanctitas, fides.
Sumienny, —nnie, religiosus, (e), aequi amans, probatae fidei; *adv.* bona fide.
Sumować, summam colligere, facere, computare.
Superintendent, ephorus, praeses, antistes summus; —tura, moderamen, praesidium, cura summa.
Suplika, literae supplices, scripta precatio; podadź, per literas precari, scripto petere, libello committere postulationem suam.
Suplikacye, (w kościele) extremus cantus.
Suplikować, supplicem orare, petere aliquid.
Surdut, vestis superior.
Surma, lituus. Surmacz, liticen, tibicen, auletes.
Surowizna, cruditas, crudum; (2) durum; ad concoquendum difficile.
Surowy, (nie gotowany) crudus, incoctus; (towar) nondum subactus, rudis, non factus; (ostry) durus, severus, acerbus; życie, vita adstricta, parca, dura. Surowo, (ostro) severe, rigide, acriter, acerbe, graviter; ukarać, gravi exemplo punire.
Sus, gressus; (2) saltus. Susyrobić, gradu amplo incedere; (2) trahere pedes.
Susieł, mus agrestis grandior.
Susza, siccitas, ariditas, siccum tempus.
Suszyć, siccare, exsiccare.
Suszenie, siccatio.

Sutana, vestis talaris clericorum, vestis sacerdotalis, toga.
Suty, —to, magnificus, (e), splendidus, (e); *adv.* (2) largiter, liberaliter, prolixe.
Suwać, (po czém) trahere; promovere; nogami, pedes trahere, per planum movere; się, promovere se.
Swąd, nidor, odor enecans, fumus carbunculorum.
Swar, rixa, altercatio, concertatio verborum.
Swarliwy, zob. Kłótnik. Swarzyć się, zob. Kłócić się.
Swat, pronubus; conciliator, interpres, auspex nuptiarum.
Swatać, conciliare nuptias.
Swawola, lascivia, petulantia, protervia. Ze swawoli, per lusum et lasciviam.
Swawolić, lascivire, ludere, proterve agere.
Swawolny, —lnie, lascivus, protervus, (e), petulans, (nter); licenter.
Swędzić, nidore implere.
Swiadczyć, (bydź świadkiem) testari; testimonium perhibere, reddere; się kim, testari, testificari, testem facere, advocare aliquem; komu (dobrodzieystwa) beneficiis afficere aliquem, ei beneficia tribuere, benignum se praebere.
Swiadecto, testimonium, auctoritas; dawać, rem testari, testimonio firmare; komu, ei reddere testimonium.
Swiadek, testis, auctor; bydź, *a*) praesentem esse, interesse rei gerendae; ipsum aliquid videre, audire; *b*) zob. Swiadczyć, Swiadectwo dawać.
Swiadom, gnarus, sciens, peritus, intelligens; conscius rei, in aliqua re.

Swiat, (iako ogół rzeczy stworzonych) mundus, universum; (iako system ciał) mundus, corporum compages, corpus coeleste; (ziemia) orbis (terrarum). Od początku świata, primitus, ab initio rerum, ante omne tempus. Teraźnieyszy świat, horum temporum, qui nunc sunt homines, mores. Wyiśdź na świat, *a*) nasci, in lucem edi, lucem aspicere; *b*) immisceri hominibus, celebritati hominum, versari incipere inter homines, accedere ad usum hominum. Wielki świat, vita publica, celebrior; hominum pars elegantior, cultior. Swiat (mnóstwo) multitudo (innumera).

Swiąteczny, festus; festo aptus, dignus; ubiór, cultus nitidor, laetior, festus; iedzenie, cibus lautior, festus.

Swiątki (zielone) dies adventu spiritus S. celebres, pentecoste; pentecostale festum, tempus.

Swiatło, lumen, lux; (2) lumen, intelligentia, eruditio, usus literarum, facultas doctrinae.

Swiatłość (zob. poprzedz.) wieknista, aeternae vitae felicitas, beatitas.

Swiatły, eruditus; literarum usu, facultate exercitatus; (multa) eruditione conspicuus.

Swiątnica, zob. Swiątynia.

Swiątobliwość, religio, pietas, (morum) sanctitas.

Swiątobliwy, —wie, pius, (e), sanctus, (e), religiosus, (e); sauctimoniae deditus, pietatis cultor assiduus.

Swiatowy, terrester, humanus, hujus vitae; (2) levis, voluptatis amans, inanium studio plenus; (3) cultus, urbanus, usum vitae edoctus; qui scit, amat versari cum hominibus.

Swiątynia, templum, sacrarium, sancta sedes; praw, locus condendis legibus venerandus.

Swider, terebra; —derek, terebellum.

Swidrować, forare, terebrare, terebra pertundere (velle), perforare.

Swieca, candela; woskowa, cereus; rurkowa, cand. fusa; maczana, c. mersando facta.

Swiecarz, candelarum *a*) ductor, *b*) venditor.

Swiecić, (iak słońce) collucere, lumen spargere; komu (świecą), lucere, praelucere, lumen praeferre; się, splendere, fulgere, nitere, splendescere, lucere, refulgere, resplendescere.

Swięcić, (niedzielę, dzień święty) observare, colere, religiose habere, Deo sacrare, sacris rebus occupare; na kapłaństwo, inaugurare, consecrare, Deo sacrare, sacerdotem creare; (w kartach) *act.* colorem praecipuum designare, victoriale signum ponere; colorem designare, in quem certetur; *pass.* praeferri ceteris coloribus. Co święci? qui color praefertur, ceterorum victor est? Sw. się (na kapłana) inaugurari, Deo dicari; munere, dignitate, honore sacerdotali ornari; sacris initiari, sacerdotem fieri.

Swiecki, (nie duchowny) *a*) civilis, politicus; *b*) profestus, prafanus; (człowiek) sacris non initiatus; (ksiądz) liber, nullis coenobitarum legibus obstrictus.

Swiecznik, lucernarius, lampadum curator; (2) zob. Lichtarz.

Swiędzić, prurire. Swiędzenie, pruritus, prurigo.

Swiegotać, zob. Swiergotáć.

Swiekier, socer. Swiekra, socrus.

Swiercz, gryllus.

Swierczyna, lignum piceum.

Swiergotać (iak ptaszęta) pipire, trissare, fritinnire, pipilare, garrire. Swiergotanie, pipitus, fritinnitus, garritus, garruli cantus avium; avium garrientium suavis strepitus, jucundum murmur.

Swiergotliwy (ptak) loquax, garrula avis; (głos) garrulus.

Swierzbiączka, pruritus, prurigo, scabendi desiderium; (choroba) psora, scabies.

Swierzbić, prurire. Swierzbi mnie, prurit mihi (np. caput); go ięzyk, male temperat linguae, non potest linguam tenere, tacenda proloquitur. Czy cię skóra świerzbi? num malae an dentes tibi pruriunt?

Swieść, glos, soror mariti.

Swietliczka, (ryba morska) lucerna, milvus.

Swietlik, (ziele) euphragia, opthalmica; większy, beta pratensis, sylvestris.

Swietnieć, clarescere, lucescere; (2) (*metaph.*) splendere, fulgere.

Swietność, splendor, nitor, fulgor; (imienia) splendor, magnificentia, claritudo.

Swietny, —tnie, nitidus, (e), splendidus, (e); (2) splendidus, (e), amplus, (e), magnificus.

Swięto, festum, solemne, dies religiosus, panegyris; dies feriatus, (pół dnia tylko) intercisus.

Swiętokradzca, sacrilegus; (co kościoły rabuie) sacrorum, fanorum expilator, spoliator.

Swiętokradzki, —dzko, sacrilegus, impius, (e).

Swiętokradztwo, (w ogóści, znieważanie świętych rzeczy) sacrilegium; (właściwie rabunek, kradzież kościelnych rzeczy) sacrorum compilatio; popełnić, sacrilegium facere; sacra legere, compilare; templum spoliare.

Swiętokupstwo, rerum sacrarum, ecclesiasticarum (impia) nundinatio.

Swiętość, sacrum; res sacra, sancta; (obyczaiów, życia), sanctitas, sanctimonia, pietas, virtus.

Swiętoszek, pietatis simulator, jactator, ostentator, histrio; specie pius; nimius in urgenda pietatis specie.

Swiętować, festum agere, celebrare; (2) feriari, cessare ab opere, ferias agere.

Swięty, pius, bonus, inculpatus; (w Niebie) coelicola, in divorum numerum relatus. Swięci, coelites, coelestes, beati, coelicolae, indigetes.

Swieżość, vegetus, vividus habitus, rei color.

Swieży, chleb, panis mollior, recens coctus; (ziołо, krzew) virens, viridis, succi plenus; rana, vulnus crudum; woysko, konie, milites, equi integri. Swieżo (*adv.*) recens.

Swinia, sus, porcus; dzika, aper. Iak świnia, spurcus, (e), foedus, (e), immundus, (e).

Swiniarz, (handlarz) porcinarius, suarius, suum venditor;

ditor; (2) (pastuch) subulcus, suarius.
Świński, (nieczysty) immundus, foedus, sordidus, spurcus; mięso, caro suilla, porcina; targ, forum suarium; kasztan, orzech, agrioastanum, balanocastanum, bulbocastanum. Swińsko, (po świńsku) spurce, sordide, immunde.
Swińskwo, spurcities, immundities; (2) foeditas, obscoenitas; (3) malum opus.
Swist, (wiatru) strepitus, sibilus, stridor (venti).
Swistać, (ustami) sibilum edere; zob. Gwizdać; na kogo, sibilo signum dare, vocare. Swistanie, sibilus; (na świstałce) cantus tibiae; wiatru, zob. Swist.
Swistałka, tibia, fistula; (z trzciny) calamus, arundo.
Swiszcz, mus Alpinus.
Swit(anie), diluculum, ortus lucis. Przed świtem, nondum orto sole, nondum satis certa luce.
Switać, lucescere, illucescere. Swita, dies exoritur.
Swoboda, libertas. Swobody, jura, beneficia, commoda, immunitates.
Swobodny, liber, solutus; życie, solutum vitae genus. Swobodnie, libere; suo arbitrio, arbitratu.
Swoić, zob. Oswaiać; (2) zob. Przywłaszczać.
Swora, copula, vinculum; psów, zob Sfora.
Sworować, (Sfor.) jungere, copulare.
Sworzeń, cardo currulis, clavus in temonem defixus.
Swóy, suus. (*Uwnga.* Iako Zaimek *się* dla wszystkich trzech osób w obydwóch liczbach używamy w poskim ięzyku, tak i Zaimek *swóy* używać się daie; np. Przyszedłem (dłeś) w *swoim* (zam. w *moim*, w *twoim*) kapeluszu; w łacinie zaś dla pierwszéy osoby używa się tylko *meus*, dla drugiéy *tuus*; w liczbie mnogiéy dla pierwszéy *noster*, dla drugiéy *vester*; np. ia patrzę swego, ty patrz swego; ego *meas* res curo, *tuae* sint tibi curae; *plur.* nos curamus *nostras*, *vestrae* res vobis curae sint).
Swoyski, vernaculus, nativus, indigena (*subst. gener. omn.*); zob. Kraiowy.
Sycić, satiare, implere; satietatem afferre.
Sygnet, anulus (signatorius; signaculum).
Syczeć, Sykać, sibilare, sibilum edere; stridere.
Sylaba, syllaba. Z 2, 3, 4, 11 sylab złożony, dissyllabus, trisyllabus, tetrasyllabus, hendecasyllabus.
Sylabizować, literas componere, junctim pronuntiare, efferre; syllabas fingere.
Sylabizowanie, literarum componendarum, noscendarum, efferendarum tirocinium.
Sylogizm, ratiocinium, syllogismus.
Syłać, missitare, missiculare.
Sympatya, consensus, consensio occulta, naturalis.
Sympla, (w grze) victoria in lusu simplici; dadź, dostać, simplici lusu vincere, vinci.
Symplifikować, —kacya; zob. Upraszczać, —anie.
Syn, filius, natus. Nie mieć (żadnego) syna, carere stirpe virili; kto nie ma, orbus virili sexu.

Syndyk,

Syndyk, ecdicus, cognitor civitatis, syndicus.
Syndykostwo, patrocinium causae publicae, ecdici munus, cognitoris publici locus.
Synod, conventus ecclesiasticorum (religionis causa).
Synogarlica, zob. Sinogarlica.
Synowa, nurus, filii uxor.
Synowiec, Synowica, fratris filius, filia.
Synowski, filii (*gen.*) Po Synowsku, filii more, ut filium decet.
Sypać, fundere; (na co) infundere; (wał) ducere; (groblę) struere, exstruere, jacere.
Sypiać, zob. Spać.
Sypialny pokóy, cubiculum quieti datum, somno destinatum, dormitorium; quietis locus.
Sypień, infundibulum frumentarium.
Syrop, decocta herbarum (np. fiałkowy, violacea) saccharo condita.
Syska, zob. Szyszka.
Syt, Sytość, satietas, copia. Aż do sytości, satis, abunde, affatim, ad satietatem; (zbyt) ad nauseam.
Sytny, satietatem afferens, facile implens ventrem.
Syty, satur, plenus, satiatus.
Syzma, schisma. Syzmatyk, schismaticus, formulae desertor.
Szabas, sabbatum Judaeorum, septima hebdomadis dies, dies apud Judaeos religiosus.
Szabla, acinaces, harpe, ensis falcatus.
Szach, rex; (do gry) latrunculus. Szachy, *a*) lusus regius, bellicus, latrunculorum; *b*) calculi ad lusum regium. Szach królowi! regi cave! regi periculum adest.
Szacher, lucro deditus, nundinator sordidus.
Szachownica, abacus; tabula lusoria, latruncularia.
Szachrować, nundinari, quaestum captare.
Szacht, puteus metallicus.
Szacować, magni facere, magni aestimare, admirari aliquem; multum tribuere alicui; (2) co (taksować) aestimare; pretium rei statuere, dicere, ponere, constituere.
Szacownik, spectator, aestimator.
Szacunek, (kogo) admiratio, veneratio, observantia; mieć (u ludzi) coli, observari; esse in magna admiratione. Z szacunku, observantia ductus; admiratione, pietate commotus. Godzien szacunku, suspiciendus, colendus, observandus. Szac. (taksa) aestimatio.
Szafa, scrinium, armarium. Szafka, armariolum.
Szafarstwo, cura rei familiaris, domesticae; munus cibaria dispensandi.
Szafarz, —rka, promus (a) condus (a); rei domesticae, familiaris administer (stra); procurator peni.
Szafel, Szaflik, nanus.
Szafian, corium mollius, nitidius.
Szafir, sapphirrus. Szafirowy, sapphirinus.
Szafran, crocus, (um); dziki, cnicus. Z szafranem, crocatus.
Szafranowy, croceus; nasienie, semen crocinum; oleiek, crocinum.
Szafować, dispensare; tractare, curare; (zbytnie) effundere, profundere, dissipare. Szafowanie, z. nast.

Szafu-

Szafunek, dispensatio; cura, procuratio; (zbytni) largus rei usus, profusio.

Szal, supparum Turcicum, velum muliebre.

Szala, lanx (altera librae).

Szałamaie, tibiae majores.

Szałaput, ferox, ad depugnandum promtus; (2) bacchator, concursator; (3) delirus, ineptus.

Szałasz, casa (straminea), tugurium.

Szalbierski, praestigiosus. veteratorius, vanus. Po szalbiersku, veteratorie, sycophantiose.

Szalbierstwo, ludibria, praestigiae, sycophantia.

Szalbierz, vanus, impostor, circumscriptor, praestigiator, versipellis, veterator.

Szale, Szalki (do ważenia) libra cum duabus lancibus, lanx gemina, bilanx.

Szaleć, delirare, desipere, cerebro laborare; esse emota mente; (w gniewie) furere, saevire, bacchari, furibundum ruere, rabie ferri, atra bili percitum esse.

Szalenie, furiose, insane, furenter; się zakochać, deperire, misere amare, male ferre amorem.

Szaleniec, insanus, amens, furiosus, mentis impos, ardens, furore percitus, ferus, immanis, excors.

Szaleństwo, furor, insania, dementia, rabies. To Szaleństwo (iest); dementia isthaec est, amentis hoc est, nemo sanus fecerit.

Szaley (ziele) pospolity, hyoscyamus, altercum, altercangenon; szkapi, hippomanes, solanum manicum.

Szalony, delirus, alienata mente, emotae mentis, turbatus.

Szałwia, salvia; czarna, horminum; leśna, stachys, elelisphacos (on) silvestris (re).

Szamerować, zob. Bramować.

Szamotać, jactare, agitare, in varias partes rapere.

Szańc(e), Szaniec, vallum, munimentum, sepimentum militare.

Szańcować, (locum) cingere munimentis, circumvallare, claudere; vallum ducere, munimenta locare.

Szanować, colere, honorifice tractare, observare, honoris cultu prosequi; się, zdrowia, se respicere; valetudinis, sui rationem habere; valetudinem defendere; ei consulere, indulgere.

Szanowny, venerandus, venerabilis, reverendus, observandus, colendus, sanctus, gravis.

Szapoba, (*subst.*) pileus subalaris, minoris moduli; (2) (*adv.*) aperto capite, pileo sub ala retento.

Szar, series scandularum affixarum templis tecti, ordo tegularum in tecto.

Szarańcza, locusta; (*metaph.*) pestis, labes, pernicies.

Szarawary, braccae laxiores, sinuatae fluentes.

Szarawy, ab albo nigrescens, ex pullo albescens, cinereo colori proximus.

Szarfa, lemniscus, insigne. W szarfie, lemniscatus, lemnisco ornatus.

Szarga, lutulenta tempestas; iest, lutulentae sunt viae.

Szargać, luto conspergere, coeno oblinere, inquinare; się, luto spargi, oblini, inquinari.

Szarłat, (krzew) ilex aquifolia, cusculium, coccus frutex; (farba) purpurae sanguis, guis, succus, ros; succus buccini, Tyrius succus; (kolor) coccineus, purpureus color.

Szarłatny, purpureus, Tyrius, conchyliatus.

Szarpać, vexare, raptare, exagitare, carpere, lacerare; (ostatnie w naypowszechnieyszém znaczeniu). Szarpanie, vexatio, direptio, laceratio.

Szary, ravus, ravidus; zob. Szarawy.

Szarzyzna, vestis cinerea, cinerei coloris.

Szastać, czém, agitare, moliri, versare; zob. Machać.

Szata, vestis, vestimentum.

Szaty, cultus, vestitus, amictus.

Szatan, satanas, diabolus.

Szatnica, vestiarium.

Szatny, Szatniczy, vestiarius.

Szawłok, (wór skórzany, który się składa) uter plicatilis.

Szcząt(ek), Szczątki, reliquum, reliquiae. Do szczętu, penitus, plane; zabrał, nil plane reliquit.

Szczaw, acetosa, oxalis; kobyli, rumex, lapathum (cantherinum).

Szczebel, gradus (scalarum), scandula.

Szczebiot, balbuties; os balbum.

Szczebiotać, balbutire; (2) blaterare; effuse, festinanter loqui; voces effundere.

Szczebiotliwy, balbus; (2) linguae male temperans.

Szczecina, seta. Szczecisty (szczeciną obrosły, okryty) setosus.

Szczędzić, parcere rei.

Szczegół, pars, singula res. W szczegóły wchodzić, singula consectari, per singula ire; diligenter, per partes describere.

Szczególny, specialis; peculiaris, singularis; zob. Osobliwy, Osobny. Szczególnie, separatim; singulatim, seorsim; zob. Osobliwie.

Szczęk, strepitus, crepitus, stridor.

Szczęka, maxilla, os maxillae.

Szczekać, latrare; na kogo (właściwie i przenośnie) adlatrare (aliquem, alicui), ei oblatrare, latrare in aliquem. Szczekanie, latratus.

Szczękać, strepere, sonare, insonare; sonitum, strepitum edere, ciere; zębami, dentibus crepitare. Szczęka zębami, dentes (illi) dentiunt. Szczękanie, zob. Szczęk; zębami, crepitus dentium.

Szczenie, catulus, catellus, fetus canum; (2) mictus.

Szczenić się, parere, partum edere, catulos eniti.

Szczenna, (suka) feta, gravida, fetum ferens.

Szczep, arbor insita, plantata; insitum; (2) (szczepek) surculus insitus, insititius, insitivus; (*metaph.*) stirps, prosapia, stemma.

Szczepa, (smolna) Szczepka, taeda; (2) lignum fissile.

Szczepać, findere, scindere, dividere.

Szczepić, serere (arbores); inserere, immittere (surculos arboribus, plantas truncis); ospę, pus variolarum immittere. Szczepić (*metaph.*) zob. Rozkrzewiać. Szczepienie, plantatio, insitio arborum; ospy, boarum pus immissus; pusularum insitio.

Szczerb(a), dens, crena, fissura.

Szczer-

Szczerbaty, fissus, inaequalis, denticulatus; garnek, olla (cum) orificio laeso, attrito, infracto; cujus pars aliqua defracta est.

Szczerbić, infringere, atterere aliquid, defringere partem (ollae, cet.), laedere (aciem cultri, cet.).

Szczerość, fides, veritas, probitas, liberalitas, simplicitas.

Szczery, verus, probus, ingenuus, simplex, candidus; (przyiaciel) intimus, verus; wyznanie, confessio vera, ingenua, intimi sensus interpres.

Szczerze, vere, simpliciter, sine fraude; (kochać) intime; wyznać, ingenue, aperte fateri.

Szczęścić, zob. Poszczęścić. Szczęści mu się, res ei prospere cedit, cuncta ex voto illi fluunt; w handlu, felicem, fructuosam, cum fructu exercet mercaturam.

Szczęście, sors, fortuna secunda, laeta, prospera; res secundae, felicitas. Mieć sobie za szczęście, beatum sibi videri, felicem se praedicare, deputare (aliqua re). Mieć szczęście, fortuna prospera, prospero successu uti. Ma szczęście, że to zrobił, bene sibi consuluit, cum hoc fecit; salutare illi fuit, quod fecit. A to szczęście! bene, commode cecidit; prospere evenit, optatum accidit; bonum factum! Mam szczęście go znać, datum mihi est, contigit eum nosse. Miałem szcz. go widzieć, contigit mihi esse tam felici (§. 126), ut eum viderem. Kiedyż będę miał to szcz.? an unquam dabitur? quando licebet? Na moie szczęście (gray), meo nomine, meam fortunam experiare (lusu). Na los szczęścia, in incertum eventum. Slepe szczęście, casus fortuitus, alea fortunae, coeca sors.

Szczęśliwość, felicitas.

Szczęśliwie, feliciter, beate, prospere; grać, faventem habere fortunam; się ożenić, felix matrimonium jungere, bene sibi consulere matrimonio; handel prowadzić, fructuosam mercaturam experiri.

Szczęśliwy, beatus, felix, fortunatus; (iak rzecz) faustus, prosper; bydź, florere; (w czém) prospero rei successu uti, bene rem gerere. Szczęśliwéy podróży (życzę)! abi feliciter!

Szczęsny, (imie) Felix; *adj.* zob. Szczęśliwy.

Szczkać, singultire, (are). Szczkawka, singultus; iąmieć, singultu quati.

Szczoch, urinae non continens; urinam in lecto faciens.

Szczodrobliwość, Szczodrość, liberalitas, largitas, benignitas.

Szczodrobliwy, -wie, Szczodry, -drze, benignus, (e), liberalis, (liter), largus, (giter), munificus, (e).

Szczotka, (do lnu) pecten setosus; (do sukien, bótów) verriculum setosum, scopulae setaceae.

Szczotkarz, setarius, scopularum (e seta) opifex.

Szczuć, instigare, incendere, incitare; psy, hortari, urgere.

Szczudło, grallae, crus ligneum, pes ligneus.

Szczupak, lucius, lupus; morski, catillo.

Szczupleć, (gracilescere), tenuari; (iak rzecz,) minui, absumi, exhauriri; decrescere.

Szczuplić, tenuare, attenuare; co, minuere, imminuere, deminuere, extenuare.

Szczupłość, exilitas, tenuitas; (2) paucitas, exiguus numerus.

Szczupły, tenuis, exilis; (2) rarus; maiątek, res tenuis, copiae exiguae; (iak sukinia) parum commoda. Szczupło, tenuiter; (2) haud multum, parce; (zbyt szczupło) maligne.

Szczur, glis, mus major.

Szczutek, talitrum. Szczutka (w nos) dadź, talitrum incutere, impingere, infligere; medio digito (nasum) percutere alicui.

Szczwać, Szczuwać; zob. Szczuć.

Szczwaczka, (śliwka) prunum cerinum.

Szczyć, urinam emittere, mingere, vesicam exonerare. Szczyny, urina, lotium.

Szczycić, się, gloriari re; laudi, honori ducere aliquid. Będziesz się miał czém szczycić, honori tibi, honorificum, amplum erit; (2) zob. Chełpić się.

Szczygieł, carduelis.

Szczypa, —pka, zob. Szczepa. Iak szczypa, *a*) aridus, *b*) macilentus.

Szczypać, vellicare, vellere; extremis digitis carpere, premere; fodicare; (2) zob. Docinać. Szczypać w ięzyk (iak kwas iaki) mordere acri sapore, acri morsu linguam ferire.

Szczypanie, vellicatio.

Szczypawka, mordicans *a*) insectum, *b*) avicula.

Szczypce, forfex candelarius.

Szczypiór(ek), thallus cepaparum tener.

Szczypta, grana quaedam, quantum capiunt tres digiti.

Szczyt, culmen, fastigium, summum; szczęścia, chwały, doskonałości, summa felicitas, gloria, perfectio.

Szczyzoryk, zob. Scyzoryk.

Szef, dux, caput rei gerendae, admistrandae; (2) primus, praefectus, moderator.

Szekłak, Szakłak, spina infectoria, cervina; rhamnus catharticus.

Szelag, triens sestertii. Ani szeląga, ne assem, ne denariolum quidem: nie wart nihili; asse carus.

Szelest, strepitus.

Szelestać, Szeleścić, strepere, strepitum edere, strepitare, perstrepere.

Szelki (do spodni), lorum, balteus, jugum braccis suspendendis, sustinendis.

Szelma, infamis, intestabilis, improbus; (właściwie) cui aures abscissae sunt.

Szelmoski, —sko (po szelmosku), improbus, (e), scelestus, (e), perfidus, (e), malus, (e), fraudulentus, (er).

Szelmostwo, fraus, perfidia, improbe factum.

Szelmować, famam alicui adimere, eum intestabilem reddere; (właściwie) auribus abscissis notare.

Szemrać, murmurare; na co, fremere aliquid, rem indigne ferre; de re (clam, palam) queri, conqueri; przeciw Bogu, Deo invidiam facere. Szemranie, *a*) murmur, murmuratio; *b*) fremimitus, mussitatio.

Szepleń, blaesus, balbus.

Szeplenić, blaese, blaesum loqui; lingua offendere loquentem;

quentem; balbutire, lingua titubare.

Szeptać, submissa voce loqui; komu do ucha, ei in aurem susurrare, sufflare, insurrare aliquid. Szeptanie, susurrus, susurratio.

Szepty, murmur, susurrus, susurratio; (2) colloquium furtivum, occultum; (3) vox submissior loquentis.

Szereg, ordo, tenor, series; (woyska) ordo.

Szeregować, ordinare; in ordines ponere, disponere (milites).

Szermierski, gladiatorius; szkoła, ludus glad., schola gladiatoria.

Szermierstwo, ars gladiatoria, armorum usus, ars gladii tractandi; (u Rzym.) gladiatura.

Szermierz, armorum tractandorum artifex, digladiandi magister; (u Rzymian) lanista.

Szermować, digladiari; gladio, armis decertare; (uczyć się) armis exerceri, armorum usum tractare, digladiandi artem discere, in ludo gladiatorio versari.

Szeroki, latus. Iak, tak szer., quantae, tantae latitudinis. 10 stóp szeroki, decem passus in latitudinem, in latum patet. Szeroko, late.

Szerokość, latitudo. Na szerokość, in latum; (iak płótno it. p.) e transverso.

Szerszeń, crabro; wielki, asilus, oestrus, tabanus.

Szerz, zob. Szerokość. W szerz i wdłuż, longe lateque.

Szerzyć, zob. Rozszerzać.

Szerzyzna, nimia latitudo; res nimiâ, immensâ latitudine.

Sześć, sex; razy, sexies. Po sześć(iu), seni, (ae, a).

Sześćdziesiąt, sexaginta; razy, sexagies. Po 60, sexageni, (ae, a); —ątletni, sexagenarius.

Sześćdziesiąty, sexagesimus.

Sześcian, cubus. Sześcienny, cubicus; pierwiastek, radix cubi.

Sześciokąt, sexangulum, figura sexangula.

Sześcioletni, sexennis, sex annorum; czas, sexennium.

Sześcionogi, sex pedibus, senipes.

Sześcioraki, sextuplex. Sześciorako, sex modis.

Sześćkroć, sexies. Sześćkrotny, sexies repetitus, relatus.

Sześćmiesięczny, semestris; czas, semestre.

Sześćset, sexcenti (ae, a); razy, sexcenties. Po 600, sexcenteni.

Sześćsetny, sexcentesimus; raz, sexcentesimum.

Szesnaście, sedecim, sexdecim; razy, sedecies. Po 16, seni deni (ae, a).

Szesnasty, sedecimus, decimus sextus.

Szew, sutura.

Szewc, sutor; —ctwo, opus sutorium, sutrina (ars), sutrinum.

Szewcki, sutorius, sutrinus; warsztat, sutrina.

Szkalować, famam alicujus laedere; ejus famae, existimationi nocere; eum falsis criminibus insectari; (w sądzie) calumniari. Szkalowanie, zob. Oszczerstwo.

Szkapa, equus strigosior, parum utilis.

Szkaplerz, scapulare sacrum; mniski, vestis scapularis monachorum.

Skandować, (wiersze) metiri, percutere; ad numerum, ad mensuram, ad metrum, metrice efferre, pronuntiare.

Skandowanie, Skanzya, percussio, metri notatio; pronuntiatio metrica ad numerum.

Szkaradny, turpis, deformis, foedus; —dnie, turpiter, foede.

Szkaradzić, foedare; deformare, deturpare.

Szkaradzieństwo, deformitas, turpitudo; (2) res deformis, turpis, aspectu foeda.

Szkarłat, —tny, zob. Szarłat, —tny.

Szkarpetka, soccus textilis, calceus linteus.

Szkatuła, —łka, arca (loculata), loculi, theca numaria.

Szkielet, sceleton, ossa, ossum compages.

Szklanka, poculum vitreum.

Szklanny, vitreus; huta, vitriaria; bania, hyalina pila, sphaera; kolor, color hyalinus.

Szklarz, vitriarius. Szklarstwo, ars vitriaria.

Szkło, vitrum; (2) vasa vitrea, pocula; (2) (szafka z szlannemi drzwiami) speculare armarium.

Szkoda, damnum, jactura, detrimentum, dispendium, incommodum. Szkoda (iest) że nie był, dolendum vero est, incommode accidit, quod abfueris. Szkoda go, dolendum est, malo actum est, quod (cum) exstinctus est. Szkoda pieniędzy, fatygi, czasu, dolenda est jactura pecuniae, temporis, operae. Szkoda (od ognia, burzy) clades, calamitas. Szkodę zrobić, (iak woda) vastitatem inducere, agris nocere; (iak bydło) pauperiem facere. Mądry Polak po szkodzie, piscator ictas sapit; sero sapiunt Phryges; quae nocent docent.

Szkodliwość, vis pestifera; —wie, perniciose, damnose, cum damno.

Szkodliwy, nocens, noxius, damnosus, iniquus, infestus, pestifer, nocivus, gravis, perniciosus.

Szkodnik, pestis, ganeo, damnosus, pernicies.

Szkodować, damno affici, jacturam facere, incommodum (ex re) capere. Szkoduię na tém, damno hoc mihi est, cum meo damno fit, detrimentum ex ea re capio.

Szkodzić, nocere; damnum, malum, incommodum, detrimentum afferre, inferre; officere, obesse. Cóż to szkodzi? quid inde? quid ad rem? quid obstat? nil refert, nihil impedit. Szkodzić sobie, noxam capere, contrahere, concipere (np. nimio labore).

Szkoła, schola, ludus; niższa, parafialna, ludus popularis, vitae civilis usibus aptatus, illiteratorum usibus aptus; wyższa, gymnasium, lyceum; główna, academia; żydowska, synagoga. Do szkół oddadź, ludo tradere, committere; chodzić, scholam obire, schola uti, ad ludum venire; póyśdź (zacząć chodzić) accedere ad scholam, scholae nomen dare.

Szkolny, scholasticus; dozór, *a*) cura, praesidium, moderamen rei scholasticae, *b*) ephori scholae; quibus cura rei scholasticae demandata est; znaiomość, przyiaźń, familiaritas, notitia e schola, e scholae societate contracta;

amicitia scholae vinculo copulata, consociata; przyiaciel, e schola notus, familiaris; popis, examen, tentamen scholasticum; exploratio scholasticae juventutis; recensio, spectatio scholasticorum; census scholasticus; choroba, valetudo ficta, simulata in excusationem adscita, causaria. Szkolnie (po szkolnemu) *a*) scholastice, scholasticorum more, more scholae; *b*) pueriliter, ut pueri solent, puerilem in modum.

Szkopiec, —ek, mulctrum, mulctrale.

Szkorbut, stomacace, oris morbus, gingivae malum; mieć, e gingivis laborare.

Szkorpion, zob. Niedzwiadek.

Szkrupuł, scrupulus, religio; sobie robić, religione tangi, moneri; komu zrobić, religionem incutere, religione terrere, scrupulum injicere; mnie wziął, religio animum incessit; mnie bierze (w tém, religioni, religiosum mihi hoc est, religioni mihi duco hoc (facere); non videor mihi satis pie, salva religione, salvo officio hoc facturus. Skr. niepotrzebny, intempestiva religio; sobie robić, nodum in scirpo quaerere, temere angi. Szkrupuł (waga) scrupulum, scriptulum.

Szkrupulatność, anxia cura, timor, nimia religio, scrupulositas.

Szkrupulatny, —tnie, religiosus, (e), timidus, (e), anxius, (e), scrupulosus, (e); zbyt, male religiosus.

Szkuta, navis frumentaria, oneraria; scapha.

Szla, helcium sparteum; junctura; copula spartea.

Szlaban, scamnum dormitorium; (2) zob. Rogatka.

Szlachcic, nobilis, generosus, eques; (z rodu) equestri genere, loco natus.

Szlachecki, nobilis, generosus, illustris, equester. Po szlachecku, equitum more, ut nobiles solent. To po szlachecku, hoc est nobilium, equitum ista ratio est.

Szlachectwo, dignitas equestris; locus inter equites, genus nobile; nobilitas; nadadź, in equestrem locum evehere, equestri dignitate ornare, nobilitatem dare.

Szlachetny, generosus, liberalis; -tnie, nobiliter, praeclare.

Szlachta, nobilitas, nobiles, ordo equester; (niższego rzędu) tenuiores, minorum gentium.

Szlak, (u sukna i t. d.) limbus, ora, margo panni.

Szlakować, zob. Sladować, Sledzić.

Szlama, (futra, np. lisów) partes anteriores pellis (vulpinae), pellis ventralis, latera pellis.

Szlufirz, exacuendi ferramenti opifex; politor.

Szlufować, acuere, acutum reddere; aciem ferro inducere, reddere; (2) (dla piękności) polire, expolire, nitidum reddere; nitorem rei inducere, reddere. Szlufowanie, exacuendi opus; *b*) politura.

Szłyk, pileus pelliceus coni forma, apex.

Szmaragd, smaragdus. Szmaragdowy, smaragdinus.

Szmata, pannus, cento, lacinia; (do ścierania) panniculus.

Szmer, zob. Szelest. Szmerać, zob. Szeleścić.

Szmergiel, smyris, terra tripolitana.

Szmermel, malleolus, pyrobolus chartaceus.

Szmiga, bacillum in extremo fissum, lapidibus jaculandis adaptatum.

Szmuklerstwo, ars limborum texendorum; ars fimbriaria, limbolaria.

Szmuklerz, limbolarius textor, taeniarum textilium opifex, fimbriarius.

Sznicer—, zob. Snycer—.

Sznur, —rek, funis, funiculus; mierniczy, decempeda.

Sznurka, funiculus; pereł, linea margaritarum.

Sznurować, vincire, constringere, adstringere, colligere, funiculo stringere.

Sznurówka, amiculum (femineum) adstrictius, thorax linteus.

Szołdra, perna; coxa ferina salita, crus suillum sale ac fumo maceratum.

Szołtys, magister vici, praetor paganus; —stwo, praetura pagana; (2) praedium, fundus judicis pagani.

Szopa, locus contectus, receptaculum, horreum.

Szory, loramenta equorum, subjugia.

Szórować, polire, defricare, depolire; terendo et fricando extergere, detergere. Szórowanie, fricatura.

Szostak, drachma et semis.

Szóstka, senio, senarius.

Szósty, sextus; raz, sextum; część, sextans.

Szpada, gladius acuminatus, spatha.

Szpadel, spathula, specillum.

Szpąga, coagmentum in foribus, serricula, catena.

Szpak, sturnus, turnus. Szpaczek to! astutam vapido servat sub pectore vulpem.

Szpaler, (w ogrodzie) sepes frondosae, xystus, viridarium.

Szpara, rima, fissura. Przez szpary patrzeć, dissimulare, indulgere, non animadvertere; na co, aliquid negligere, silentio transmittere, dissimulanter ferre; komu, parcere, indulgere alicui; eum non punire; eum suo jure agere, sibi vivere pati.

Szparag, asparagus; dziki, corruda, myacanthon.

Szpargał, scriptura vetus, rejectanea; —ły, libri inutiles, quisquiliae.

Szpecić, foedare, deformare, deturpare.

Szperać, rimari, scrutari, perscrutari; diligentius excutere, examinare, indagare, perquirere.

Szperacz, scrutator curiosus.

Szperanina, molestus scrutandi labor; (2) amor, studium, cura omnia rimandi.

Szperka, lardum, lardi segmentum.

Szpetnieć, deformari, deturpari.

Szpetność, deformitas, turpitudo, foeditas.

Szpetny, —tnie, foedus, (e), spurcus, (e), turpis, (iter).

Szpic(a), acumen, cuspis; (szczyt) cacumen.

Szpiczastość, acumen; —sty, acutus, acuminatus.

Szpinak, olus denticulatum, chaerephyllon, spinachium.

Szpinet, organum fidiculis intentum, polychordium pinnatum minus.

Szpinka, fibula; zob. Spinka; (2) potatio, potandi occasio oblata.

Szpital, publicum hospitium mendicorum, aegrotantium, decrepitorum; villa publicae liberalitatis, pauperibus alendis, curandis; prytaneum senile;

nile; villa pauperum aegrotantium.

Szpitalny, villae publicae, hospitii publici; babka, vetula hospitii publici; anus paupercula, de pauperum villa.

Szpona, ungula; (ostra) falcula, unguis. Z szponami, ungulatus. Szpony odiąć, exungulare.

Szprych(a), radius (rotae). Ze szprychami, radiatus.

Szpunt, epistomium, obturamentum (dolii); (2) os dolii.

Szpuntować, os dolii claudere.

Szragi, (wieszadło) capreoli, furcae, canterii.

Szram, (blizna) cicatrix, vestigium plagae.

Szranki, (w gonitwie) cancelli, carceres, margo.

Szrót (lepiey Srót), grando plumbeus, segmina plumbea, pyrobolo immittenda, pilulae plumbeae minutae.

Szruba (lepiey Sruba), cochlea, trochlea.

Szrubować, (lep. Srub.), cochleam vertere; trochlea adigere aliquid.

Szrubsztak, retinaculum.

Sztab, duces, proceres, primores; ducum corpus.

Sztaba, vectis, contus ferreus; massa ferri.

Sztabowy, e ducum numero, (oficer niższey rangi) e praefectis.

Sztachety, sepimentum ex suris, vacerris; crebrisurum.

Sztelmach, (lepiey Stelm.) rhedarius, vihiculorum fabricator, carpentarius (opifex).

Sztok. Piiany iak sztok, vino madidus, obrutus est; mero sepultus jacet; vino mersus est.

Sztorc, zob. Storez.

Sztrof, mulcta. Srtrofa, stropha, pars, membrum.

Sztuciec, theca, capsula, vaginula cultris servandis.

Sztuczka(materyi) contextum; 30, 20 łokci maiąca, pannus tricenarius, vicenarius.

Sztuczny, —nie, artificiosus, (e); arte factus; *adv.* ex arte. Sztuczność, ars, subtilitas.

Sztufad, caro vopore suo temperata, juri incocta.

Sztuka, (chleba, mięsa) frustum, offa; (żelaza) massa; (sukna, aksamitu) contextum, continuatio; quantum uno tenore, continuo texitur; płótna, linteum quinquagenarium, quinquaginta ulnarum; drogi, multum viae, bonum intervallum. Sztuka (teatralna) fabula; (muzyczna) concentus, (mnieysza) canticum. 10 sztuk wołów, decem boves. Szt. mięsa, caro (bubula). Sztuka (2) ars, artificium. To nie wielka sztuka, non est magnum, quid magni habet? non est magni ingenii. Sztuka (3) (podstęp) dolus, fraus, fallatia, techna, versutia. Sztuką zayśdź, aggredi dolo, capere. Sztuka na sztukę, Fallacia alia aliam trudit, sic ars deluditur arte; dolis dolosus fallitur, capitur; machinis machinae oppuntur.

Sztukator, marmorati operis structor.

Sztukmistrz, artifex, magister.

Sztukować, frustum addere; frusto (is) addito (is) explere, reficere, resarcire (vestem).

Szturchać, trudere, impellere. Szturchnąć się o co, offendere, impingere in aliquid.

Szturm,

Szturm, (przy fortecy) impetus, oppugnatio, vis; przypuścić, vi aggredi urbem, eam scandere, scalas admovere urbi; odeprzeć, impugnantes, scandentes depellere, avertere, rejicere ab urbe. Szturmem wziąć miasto, urbem vi capere, impressione facta expugnare. Szturm (wiatru) procella; vis, impetus venti; morski, tempestas, maris furor.

Szturmować, urbem aggredi, oppugnare; ei impugnationem inferre, machinas admovere.

Sztych, ictus. Na sztych wystawić, discrimini objicere; sub cultro linquere. Sztych (2) (w grze kart) scida capta, dejecta; punctum, momentum; (3) (sztychowanie) sculptura, chalcographia.

Sztychać, pungere, punctim petere, fodicare.

Sztycharz, sculptor.

Sztychować, aeri incidere; (2) nitide scribere, eleganter exarare literas.

Sztylet, pugio, sica.

Sztylpa, (u bóta) lacinia, patagium.

Sztymbork, dextrum latus navis.

Szuba, mastruca, vestis (muliebris) superior pellibus munita.

Szubienica, patibulum, crux; (co do kształtu) jugum.

Szubienicznik, pessimus, furcifer; cruce, patibulo, quovis supplicio dignus.

Szubraniec, homo nihili, abjectus; (2) pannosus, pannis obsitus.

Szufla, pala, rutrum.

Szuflada, —dka, cista, capsa scriniaria; forulus; —dki, loculi ductiles, cistellae. Z szufladkami, cistellatus; arculis descriptus, discretus, instructus.

Szukać, quaerere, rimari; (wszędzie) conquirere. Szukanie, conquisitio, vestigatio, indagatio.

Szuler, ludendi immodicus, intemperans; (2) artifex ludendi.

Szulerować, assidue ludere; (2) fraude agere, collusores (em) fallere.

Szum, murmur, mugitus (nemorum); strepitus, susurrus (amnium); tremitus (maris); w uszach, tinnitus aurium.

Szumieć, (iak woda) fremere, strepere, sonare, intonare, fervere; (iak wiatr) tonare, spirare, (im)murmurare, perfremere, insusurrare. Szumi w uszach, aures sonant, tinniunt, quatiuntur.

Szumny, z. Huczny. Szumnie, cum sonitu, strepitu; żyć, probe indulgere animo, magnas impensas facere, multum impendere in victum, cet.

Szumować, despumare, spumam detergere.

Szumowiny, spuma (fervendo ejecta).

Szupinka (na ziarnie nieobitém) gluma, theca, utriculus, vaginula.

Szur, zob. Szory.

Szustać, zob. Machać; się, (w chodzie) vacillare, incessu deliciari, magnifice incedere.

Szustfal, perizonium, semicinctium, coriaceum opificis.

Szuszfałek, floccus, titivillitium.

Szuwaks, cera nigra, atramentum caligare; ceratura nigra, caligaria, calceamentis incerandis.

Szwadron, turma (equitum).
Szwagier, sororis (alicujus) maritus, sororius.
Szwagrowa, (moia) ejus uxor, qui sororis (meae) maritus fuerat; *b*) soror mariti sororis (meae); glos.
Szwank, malum, infirmitas; (2) damnum, incommodum, noxa.
Szwankować, laborare.
Szwarc, zob. Szuwaks. Szwarcować, zob. Czernić; (bóty) nigro incerare, cerino ungere.
Szwayca, veruculum, subula.
Szwaycar, excubitor (cubicularius).
Szyb, jaculum alatum puerile.
Szyba, (w oknie) speculare; (czworograniasta) tessera (, wielka, quadra) vitrea; (okrągła) orbis vitreus.
Szybki, velox, celer; -bkość, velocitas, celeritas; -bko, velociter, celeriter.
Szych, fila aerea deaurata, argentata.
Szychowy galon, limbus e filis inauratis serico subtextus, fimbria argenteola serico intertexto.
Szyć, nere, suere, acu nectere.
Szycie, sutura, acûs artificium.
Szyderca, irrisor, derisor, cavillator.
Szyderski, —sko, acerbus, (e), dicax, mordax, salsus, (e), ridiculus, (e).
Szyderstwo, ludibrium, irrisus; jocus malignus, calumnia, cavillatio illiberalis, irrisio.
Szydło, subula. Jak na szydłach stać, siedzieć, aestuare, vix pati moram, aegre se continere.
Szydzić, ridere, eludere, illudere, cavillari, ludificari; z kogo, aliquem irridere, exagitare, ludibrio habere; z czego, rem in lusum jocumque, in ludibrium vertere; re pro ludibrio abuti. Szydzenie, cavillatio, ludificatio, irrisio; zob. Szyderstwo.
Szyia, collum, cervix, gula.
Szyk, (woyska) acies. Szyki pomięszać, *a*) aciem perturbare, *b*) consilia alicujus disturbare, rationes evertere, conatus frangere.
Szykować, woysko, aciem instruere, componere; ordinare milites, agmina; się, congruere, convenire, aptum esse; (przystać, bydź przystoyném) decere, convenire, consentaneum esse.
Szyldwach, excubiae; (2) (żołnierz) excubitor, vigil, custos. Stać na szyldwachu, excubare.
Szyna, lamina ferri rudis; (u koła) canthus, vinculum, jugamentum ferreum.
Szynal, clavus rotarius.
Szynk, (wina, piwa, wódki), taberna, caupona (vinaria, cerevisiaria, siceraria); (2) (szynkowanie wina, piwa, wódki) mercatura vinaria; cauponatio cerevisiaria, siceraria.
Szynka, petaso, perna; crus suillum (sale et fumo maceratum).
Szynkarz, —rka, caupo (vinarius, cerevisiarius, sicerarius); venditor cerevisiae; qui, quae vinum cet. vendit.
Szynkować, wino it. d., vina cet. vendere; vinariam, (albo wogólności) cauponiam exercere.

Szyper,

Szyper, nauclerus, navis magister.
Szypułka, (u owocu) petiolus, pediculus; (od pióra odartego), caulis (pennae).
Szyszak, cassis.
Szyszka, strobilus, conus, metula (pinea).
Szyzma, —atyk; zob. Syzma, —atyk.

T.

Tabacznik, studiosus petinaribus ducendi; (2) peti venditor.
Tabaka, petum, pulvis sternutatorius, narium copia; zażywać, pulverem naribus gratum ducere, trahere.
Tabakierka, acerra, capsula peto servando.
Tabela, tabula, index. Tabelaryczny, —cznie, per indices, velut in tabula — propositus.
Tablatura, tabula (pictoria).
Tablica, tabula (lignea, lapidea) scriptoria; (mała) tabella literis exarandis.
Tabliczka, tabella; (czekulady, it. p.) tesserula, tessella, quadra.
Tabor, vehiculorum vallus; zrobić, plaustris, carris circumvallare, munire locum.
Taboret, stołek bez poręczy, sedile sine lorica, sedile quadratum.
Tabulat, tabulatum, contabulatio; (nad studnią) puteal.
Taca, ferculum caldarium.
Taczać co, volvere, moliri (tu i owdzie) volutare, pervolvere; się, volutari; (iak piiany) titubare, vacillare, male se sustinere. Taczanie, volvendi opera; się, *a*) volutatio corporis, *b*) titubatio.
Taczki, pabo, currus trusatilis, unius rotae; monotrochus, um.
Tafla, quadra, tessera.
Tafta, pannus sericus tenuior, (dubeltowa) pinguior, (mieniąca się) incerti coloris.
Taić, celare, tegere, abscondere, abdere, silentio tegere; w sobie, premere, intro avocare.
Taieć, liquescere, diffluere, liquefieri, solvi, tabescere; (iak rzeka, okna) glacie liberari. Snieg taiący, ztaiały, tabum nivis. Taie (*impers.*) frigus laxatur, lenitur, cedit; mollior aura spirat; mitigatur coelum, tempestas; glacies solvitur, nives solvuntur.
Taiemnica, secretum, arcanum, res occulta; (w świętych rzeczach) mysterium, sacramentum.
Taiemny, secretus, occultus, reconditus; (człowiek) obscurus, tectus; drzwi, pseudothyrum; wchód, aditus occultus, ab hominum conspectu revocatus; schody, scala abdita, postica, a celebritate aversa, vulgo ignonora; gradus caeci, cryptoclimax. Taiemnie, secreto, clam, occulte.
Tak, sic, ita, tali modo; mówił, in hanc ferme sententiam locutus. Tak, tak, dobrze! euge! ita oportet, isthuc recte! Czy tak? itane? siccine? ain' tandem? Tak (z Przymiotnikiem, np. tak dobry, mądry,)

adeo, tam; tak szeroki, długi, ea longitudine, latitudine; (ze Słowem, nb. nie *tam*) ita, tantopere, adeo. Tak wielki, tantus. Tak wiele, tantum; tam multum, (tam pospolicie z Przysłówkami). Tak długo, tam diu. Tak iest! scilicet, sane, recte. Naylepiey iest powtórzyć Słowo z pytania; np. *Venitne* pater tuus? tak iest, *venit.*) Był tak łaskaw, że poszedł ze mną, benigne me prosecutus est. Bądź tak dobry, powiedz mi, tribue mihi hoc, dicas. Nie tak (uczony, wielki, piękny) minus. Nie, nie tak, non ita est, falsum est.

Taki, talis, ejusmodi, hujus(ce)modi. Taki durny, że wierzy temu, stolidus, (e) credit; zob. w popr.

Taksa, aestimatio. Taksować, aestimare, pretium ponere rei. Taksator, aestimator.

Takt, numerus, percussio, mensura; dawać, ictu, pulsu gubernare cantum. Taktu się trzymać, numerum servare, ad numerum cantare; tempora cantus, intervalla servare; nie trzymać się, aberrare mensura, dejici, turbari. W takt, ad numerum. Ieden takt, pes. Takt prosty, mensura quaternaria, simplex, solida; $\frac{2}{4}$, numerus spondaicus; $\frac{3}{4}$, molossus; $\frac{3}{8}$, tribrachys; trochaicus; $\frac{6}{8}$ ditrocheus. Pół taktu, hemimeres.

Także, et, etiam, quoque, (to się w tyle kładzie; np. ego quoque) nec minus, item, porro. Ia także widzę, et ipse video. Mnie także powiedział, mihi et ipsi dixit. Wymowa pożyteczna iest, lecz także szkodliwa, utilis est eloquentia, sed eadem noxia. Mówi o nim dobrze, ale i źle także, male de eodem loquitur.

Talar, numus argenteus modi maximi, sex florenos polonicos continens.

Talent, talentum; (2) virtus, facultas, dos ingenii.

Talerz, orbis, discus.

Talia, habitus, forma; kart, corpus, numerus scidarum.

Talmud, corpus praeceptorum Judaicorum; pandectae Judaicae; talmud.

Tam, ibi, illic; (na pytanie *dokąd?*) illuc, eo, in eum locum, in eam partem.

Tama, objectamentum; (2) obstaculum.

Tamaryndy, myrica, tamarix.

Tambor, tympanista (militaris).

Tamborek, circulus fimbriarius.

Tameczny, Tamteyszy, illius loci.

Tamować, inhibere, cohibere, prohibere, impedire, obstare, impedimento esse; (w części) morari, retardare; (handel) constringere, circumscribere, impedire; (wodę, krew) inhibere, sistere, sustinere. Hamowanie, remora, obstaculum.

Tamże, ibidem, eodem (in) loco; (na pytanie *dokąd?*) eodem.

Tańcować, saltare; pedes ad numerum movere, inferre; pedibus argutari; na iakiém mieyscu, persultare locum; na linie, per funem ambulare, per catadromum decurrere.

Tane-

Tanecznik, saltator; saltandi *a*) peritus, *b*) studiosus. Tanecznica, saltatrix.

Taneczny, palaestricus, saltatorius; pokóy, orchestra, ludus saltatorius.

Tani; vilis, non magni pretii, parvo venalis; levi pretio, sumtu parabilis. Tanio, parvo (pretio), vili, modico; żyć, modico sumtu vitam tolerare; tu można, non multo sumtu hic vivere licet. Bardzo tanio kupić, numo emere.

Tanieć, minoris jam venire, parari. Tanieie co, levatur, imminuitur pretium rei; żywność, annona laxatur. Ztaniało co, decessit pretio rei; minoris jam res emitur, paratur.

Taniość, vilitas (annonae); tu iest, parvo hic veneunt omnia.

Taraban, tympanum stridulum, militare; (2) tympanista.

Tarabanić, tympanum pulsare; tympano strepere, insonare.

Taran, aries; trabs, machinamentum muris quatiendis; machina bellica muralis.

Tarantowaty koń, equus pomellatus maculosis pedibus.

Taras, carcer. Tarasować, januam obfirmare, obice claudere.

Tarcica, asser, tabula.

Tarcza, (wielka, długa) scutum; (mała, metalowa) clypeus; (drewniana, okrągła) parma, pelta. Kto z tarczą, scutatus, clypeatus, peltatus. Maleńka tarcza, clypeolus, scutula, parmula.

Targ, (mieysce) forum promercale; (czas) mercatus; tygodniowy, nundinae.

Targać, lacerare, rumpere, dirumpere; się na kogo, manus intentare in aliquem, alicui. Targać siły, frangere se laboribus, fatigari, confici, exhauriri, debilitari; włosy; lacerare capillos.

Targować, (iak kupiec za towar) conficere, redigere, colligere; co (kupuiąc) emturire, licitari, de pretio ambigere.

Targowisko, forum promercale.

Tarka, radula; (2) z. Tarnka.

Tarkot, sonitus, strepitus.

Tarkotać, strepere, stridere, strepitum edere.

Tarlica, malleus stuparius.

Tarlisko, locus feturae piscium, cubile piscium.

Tarnina, prunus spinifera, sylvestris; spinus (alba); (2) vepres.

Tarnka, bacca vepрium; prunum sylvestre.

Tartak, serratrina, serratina.

Taryfa, tabula (pretium venalium exhibens).

Tasak, semispatha; kuchenny, culter coquinarius (modi majoris, oleribus concidendis).

Taśbir, potus hordeaceus, triticeus ad coenam; cerevisia tenuior.

Tasiemka, zona e filis laneis texta.

Taśma, (którą się co obszywa) clavus; zob. Pasaman.

Tasować (karty), miscere scidas.

Tata, (iak dzieci oyca zowią) tata.

Tatar(zyn), Scytha, Geta, Tatarus. Tatarski, Tataricus, Scythicus.

Tatar-

Tatarczak, (placek tatarczany) placenta, libum e farre saracenico.
Tatarka, panicum, far saracenicum, fagopyrum.
Tatry, montes Carpatici, Carpati.
Taynik, latebra; (2) secretum.
Tayny Radca, silentiarius, a consiliis interioribus; sanctioris, secretioris consilii; (aktualny) interiorum deliberationum particeps, arbiter; consistorianus. Tayna Rada, consilium interius, sactius.
Tchnąć, spirare; halitum fundere, mittere; halare; zemstą, ferri, flagrare amore, cupidine vindictae; ultionem spirare. Tchnienie, halitus; ostatnie, spiritus ultimus, extremus.
Tchórz, ictis, viverra, mustella sylvestris; (2) pavidus, timidus, meticulosus.
Tchórzostwo, trepidatio, pavor, timor.
Tchórzyć, foetore complere; (2) pavere, metum fateri, trepidare; pavidum recedere, refugere.
Teatr, scena, theatrum, spectaculum; (gdzie się aktorowie znayduią) scena, pulpitum.
Teatralny, teatralis, scenicus, scenae aptus. Po teatralnemu, scenice, scenae more.
Tęchnąć, (iak puchlina, nabrzmiałość) desidere, deturgere; (iak mąka lub zboże od leżenia) situm redolere.
Tęcza, iris; arcus coelestis, pluvius, ex nubibus coloratus.
Tedy, igitur, itaque, ergo.
Tędy, hac, per hunc locum.
Tęgi, (nie miękki) solidus; duriusculus; (iak wódka, ocet) acer, vigens, acri sapore; mróz, acre, grave frigus.
Tęgo, vehementer. Tęgość, durities, soliditas; (napoin) vis, vigor; (umysłu) firmitas, constantia.
Tegoroczny, hujus anni; qui, quod hoc anno est, (fuit, erit,) fit, fiet cet.
Teka, theca libraria.
Tekst, textus, verba, contextum; (do mowy, kazania) locus, materia; mieć z pisma S., locum S. scripturae explicare; concioni materiam habere, sumere ex scriptura S.
Tema, (do czego) materia, argumentum; (w Muzyce) modus, cantus, exemplum, formula.
Temblak, fascia, taenia. Rękę na temblaku nosić, fascia suspensum brachium gerere.
Temperament, indoles, temperamentum; (ciała) natura, habitus; (duszy) ingenium.
Temperować, (pióro, calamum) aptare, temperare, attemperare.
Tempo (w Muzyce) cursus, tenor sonorum, incitatio vel remissio.
Ten, hic, iste, ille, is; (nb. o sobie mówiąc kładzie się *hic*; np. *haec* manus; o drugiey osobie, mówić należy: *ista* manus; o trzeciéy: *illa* manus. *Is* w znaczeniu *ten*, używa się pospolicie z następuiącém *qui*, albo gdy Zaimek *ten* ściąga się do poprzedzaiącego Rzeczownika; np. *is, qui* fecit; mihi venit obviam *puer* tuus: *is* mihi literas reddidit). W tych dniach (dawniey) nuper, ante hos paucos dies; (na

(na przyszłość) brevi, intra hos (paucos) dies.
Tenor, medius sonus modulatus; vox media gravior, graviori propior, tertia.
Tentent, koni, ungularum sonitus, sonitus equorum ungula quatentium terram.
Tentować, experiri, tentare; kogo, sollicitare, captare.
Tenże sam, idemipse. Tenże to? hiccine est?
Teolog, theologus, rerum divinarum interpres.
Teologia, theologia, rerum divinarum scientia.
Teologiczny, -cznie, theologicus, (e); de rebus sacris.
Tępić, hebetare, retundere.
Tępieć, hebescere, hebetescere, retundi.
Tępość, hebetudo.
Tępy, hebes, obtusus; głowa, tardum ingenium. Tępo, obtuse; się uczyć, tardius discere.
Teraz, nunc, in praesenti, modo. Na teraz, in (ad) praesens (tempus), in praesentia (*neutr. plur.*).
Teraźnieyszy, hic; qui (quod) nunc est, czas (w Gram.) tempus praesens.
Terlica, ephippium arcuatum.
Termin, dies, tempus; (w sprawie) vadimonium; (w płaceniu) pensio; (u rzemieślników) tirocinium, rudimenta. Na terminie się stawić, (w sądzie) obire diem, adesse ad diem. Na term. płacić, die praefinitio solvere.
Terminować, tirocinium, rudimentum (a) ponere.
Terpentyna, resina terebinthi.
Terpentynowy (oleiek, oleum) terebenthinum; drzewo, larex, larix, terebinthus.
Teść, socer, uxoris pater; iego oyciec, prosocer.
Tęskliwość, aestus animi, anxietas, sollicitudo.
Tęskliwy, sollicitus, anxius.
Tęsknić, po kim, male ferre absentiam alicujus; cupere ejus adspectu, consuetudine frui; cupere, appetere, velle aliquem (id) videre; ferri desiderio hominis, rei.
Testament, testamentum, extrema voluntas; zrobić, testari; testamentum condere, facere; nie zrobiwszy umrzeć, intestatum (o) decedere; (2) testam. (stary, nowy) codex (vetus, novus); (*b*) foedus.
Testamentowy, testamentarius, ex testamento (scriptus), testamento (datus).
Też, etiam, et, quoque; zob. Także.
Tężeć, rigescere, solidari, cogi.
Tkać, (w co) immittere, inserere; (2) texere, contexere, linteum facere.
Tkactwo, textura, textrina; opus textorium, lintearium.
Tkacz, textor. Tkaczy, textorius.
Tkalnia, textrinum, a.
Tkliwość, animus in misericordiam pronus, molle pectus; wzbudza mowa, widok, pismo, non sine sensu, non sine animorum motu auditur, spectatur, legitur.
Tkliwy, mollis, facilis, propensus ad misericordiam. Tkliwie, miserabiliter; mówić, ita dicere, ut moveantur animi, ut audientes lacrymas non teneant, lacrymis non temperent.
Tknąć, tangere, contingere, attingere.
Tkwić, haerere (infixum, insertum); w pamięci, in mente insidere. Tkwi mu to w pamięci, illud

lud probe tenet, (in) eo defixes habet cogitationes.
Tlić się, urere sine flamma, gliscere.
Tło, (w malow.) color primus, qui picturae substernitur; (2) (posadzka) pavimentum (tessellatum).
Tłóczek, tudicula, pistillum.
Tłoczyć, premere, pressare; wino, oley, exprimere; się (w ciżbie) luctari in turba; per turbam evadere, sese expedire velle.
Tłok, zob. przed poprz. (2) zob. Ścisk.
Tłokarz, torcularius.
Tłomok, folliculus, mantica culcitis servandis, continendis, vehendis; culeus ad iter.
Tłuc, pulsare, tundere; (na kawałki) frangere, contundere, conterere, comminuere.
Tłuczek, tudicula, pistillum; wielki (tłuk, do wbiia. nia czego w ziemię) fistuca.
Tłuka, (zbieranie wina, oliwek, wybieranie miodu), vindemia (olivarum, mellis).
Tłum, turba, grex, multitudo; (rzeczy) cumulus, acervus.
Tłumacz, interpres.
Tłumaczenie, zob. Przekład; się, excusatio; (w dawaniu lekcyi) disserendi modus.
Tłumaczyć, zob. Przekładać; kogo, excusare, defendere; się, excusari; (w dawaniu lekcyi) disserere, aliquo disputandi modo uti; dobrze, subtiliter disputare, bene rem exponere.
Tłumić, reprimere, cohibere, comprimere, supprimere, deprimere.
Tłuścić, pinguedine *a*) ungere, *b*) foedare, inquinare.
Tłuścieć, pinguescere.
Tłustość, pinguedo, adeps; (w zwierzęciu) pinguitudo. Z tłustości, pinguedineus.
Tłusty, pinguis, obesus; (potrawa) pinguis, unctus; grunt fertilis ager, pingue solum. Tłusto, pinguiter; jeść, cibum bene unctum, multa pinguedine imbutum edere.
Tłuszcz. zob Tłustość.
Tłuszcza, grex, turba, coetus; (2) plebs, vulgus, fex hominum.
To, zob Ten; (2) ergo, igitur, itaque.
Toczyć, zob. Taczać; (jak tokarz) tornare, detornare, torno deducere; (z beczki płyn jaki) defundere, promere. Toczy się sprawa, sub judice lis est, nondum composita est controversia, lis pendet. Toczyć (jak robaki) rodere, corrodere. Toczenie, tornandi opus.
Toga, toga (academica).
Tok, (rzeczy) ordo.
Tokarnia, officina toreutica; (2) (warsztat) jugum toreuticum.
Tokarski, toreuticus; dłuto, tornus.
Tokarstwo, (ars) toreutice.
Tokarz, tornator, toreuta.
Tołombas, tympanum musicum majoris modi.
Tom, volumen.
Ton, vox, sonus; (który w wymawianiu wyrazu pada na którą zgłoskę) accentus, pronuntiatio; kłaść na zgłoskę, acuere syllabam; na wyraz, gravius, acrius efferre, pronuntiare vocabulum. Tony (w Muz.) intervalla, discrimina vocum. Ton, z jakiego się gra, cardo, fundamentum, basis cantûs. Utrzymać się w tonie, servare initium, fundamentum cantus; ad extremum perferre cantus ambitum;

nie, excidere basi cantûs; aberrare. Z jakiego tonu grać, vocem aliquam ponere fundamentum cantûs, ex ea suspendere cantum. Grać z C z G, voce prima fundare cantum, in quinta voce cantum collocare. Z tego samego tonu grać, eadem voce canere, eidem fundamento insistere; z innego tonu grać, mutare, commutare cantus fundamentum; *a*) z wyższego, *b*) z niższego, *a*) erigere, tollere, *b*) deprimere, demittere basin cantus. Ton dawać, sonum, vocem monstrare, ciere, praeire; (w towarzystwie, w modzie w guście) regere examen.
Tonąć, mergi, submergi, in imum deferri.
Topaz (yn) topasius.
Topić, liquefacere, igni solvere; (metale) conflare; (jak słońce śnieg) solvere; co (w wodzie) mergere, submergere; kogo, aquis enecare; się, aquis hauriri, mergi; perire in aqua; (2) zob. Topnieć.
Topiel, vorago, gurges profundissimus. Topielec, Triton.
Topnieć, solvi, liquescere, liquefieri; (jak śnieg) tabescere.
Topnisty, (conflabilis, liquabilis); qui facile conflatur, liquescit.
Topola, populus (*fem.*). Topolowy, populeus.
Topor, securis; (cieśielski) ascia.
Toporzysko, manubrium securis.
Tor, via (trita, commoda); (2) vestigia (*plur.*). Iść czyim torem, vestigia alicujus premere, sequi; eum imitari.
Torba, capsa, pera; -rebka, sacculus, capsula, perula.
Tornister, pera militaris, portatilis, ad iter, tergo applicata, applicanda.
Torować, munire, aperire iter; sobie drogę do czego, aditum sibi aperire, patefacere ad aliquid.
Tort, clibanites, collyrium, libum.
Tortury, tormenta, cruciatus, carnificina; (sądowe) quaestio per tormenta. Na torturę wziąść, torquere; tormentis urgere, verum exquirere; per tormenta interrogare. Jak na torturach trzymać, vexare, excarnificare, torquere, cruciare.
Towar, merx, res promercalis.
Towarzyski, socialis, sociabilis, ad familiaritatem promtus, simplex, commodus, humanus, paratus appetentibus; życie, vita socia. Towarzysko, socialiter; żyć, in celebritate versari, agere, vivere; hominum coetus celebrare.
Towarzystwo, societas; (uczonych, przyiacioł ludzkości) sodalitium, collegium, corpus, coetus.
Towarzysz, socius; (w podróży, na przechadzce) comes.
Towarzyszyć komu, addere se socium, dare se comitem alicui; eum comitari, prosequi; w podróży, uciecze, comitari alicujus viam, cursum, fugam; w graniu, zob. Akompaniować.
Trąba, tuba, buccina, cornu; (u słonia) manus, proboscis.
Trąbić, tuba canere, cornu inflare, buccinare; na żołnierzy, milites classico convocare.

Trąbka,

Trąbka, parva tuba; (2) (papierowa) charta in formam cornu convoluta, cucullus.

Trąbnik, tubarius, tubarum artifex.

Trącać, trudere; o co, offendere ad aliquid; się szklankami, tangere poculum poculo.

Tracić, amittere, perdere; czas, tempus terere frustra, a se amittere; nie tr. czasu, nil cunctari, nil morari. Nie tracąc cz., illico, sine mora, nil cunctatus. Nie tracać cz., festinato opus est, res non patitur moram. Tracić, (złoczyńcę) supplicio afficere, capite plectere.

Trącić (*neutr.*) czém, olere, redolere aliquid.

Tracz, serrarius, qui serra opus facit.

Trąd, impetigo, porrigo.

Trafiać, (do czego) collineare, ictum dirigere ad aliquid, Trafić, destinatum ferire, tangere, assequi; w myśl, divinare, assequi, deprehendere (mentem alicujus); na czas, adesse in ipso tempore, articulo. Jak się trafi, prout ceciderit, ut res tulerit. Trafić (w malowaniu) accurate exprimere, ad verum depingere; veram rei, hominis speciem reddere.

Trafna, (los wygrywający w Loteryi) sors, tessera felix, quaestuosa.

Trafność dowcipu, sagacitas, acumen ingenii, acutum judicium, subtilitas.

Trafny, —fnie, egregius, (e), mirificus, (e); (2) acutus, (e), ingeniosus, (e).

Trafta, rates lignaria, e caudicibus connexis effecta.

Trafunek, casus, res fortuita. Trafunkiem, forte, fortuito, casu; zob. Przypadek.

Tragarz, bajulus, onerarius; (co na drągach nosi) palangarius.

Tragi, jugum onerarium.

Tragiczny, —cznie, tragicus, (e); tristis.

Tragikomedya, tragicomoedia; fabula mixta ex laetis ac severis.

Traiedya, tragoedia.

Trakt, via, iter; (2) ora, regio.

Traktament, epulae, convivium; (żołnierski) stipendium.

Traktat, pactum, conventum; (rozprawa) disputatio, liber.

Traktować, kogo, (benigne) excipere, habere; apponere alicui (multa, optima) ad edendum, bibendum; z kim, pacisci de re, conditiones agitare; o czém, tractare, explicare aliquid, in eo versari.

Traktyer, (popino), popinarius; qui mercede convictum praebet; —rnia, popina.

Tram, trabs.

Transport, vectura; —tować, devehere, deducere.

Trapić, affligere, afflictare, molestia afficere, vexare, cruciare; się, angi. Trapi mnie, dolet mihi, mordet me.

Tratfa, zob. Trafta.

Trawa, gramen, herba; -wka, herbula. Z trawy, gramineus. Trawą okryty, obrosły, herbidus, herbosus.

Trawić, concoquere, confícere; (2) absumere.

Trawnik, locus herbidus.

Trębacz, tubicen, bucinator, cornicen.

Trędowacieć, porrigine infici, foedari.

Trędowaty, porriginosus, impetiginosus, scaber.

Trefić, (włosy) vibrare, comere, componere.

Trefnić, jocari, ludere.

Trefniś, facetus, urbanus, jocosus, jocator, ridiculus.

Trefny, —fnie, lepidus, (e), facetus, (e), ridiculus, (e).

Trefunek, zob. Trafunek.

Trel, (lina, którą wodne statki ciągną) remulcus; (2) (w Muz.) vox vibrata, vocis vibratio. Trel bić, sonum vibrare, crispare.

Tren, carmen lamentabile, querulum, triste; elegia; (2) querela, lamentatio; cantus flebilis. Tren śpiewać o czém, flebiliter canere; cantu, carmine deflere aliquid.

Trepka, solea lignea; -pki, calones, sulponeae.

Treść, (czego), flos; miodu, mel acoeton, mel acetum; wina, protropum vinum; dzieła, książki, argumentum, summa; quae continentur libro; (która nad książką położona iest) epitome.

Tretować, (nogami) calcare.

Trętwieć, zob. Drętwieć.

Trocha, aliquantulum, paullulum. Poczekay trocha, expecta paullisper.

Troczek, vinculum, fascia, ligamentum (vestis).

Trociczka, trochiscus, cyphus, conulus odoratus.

Trocina, scobs; —iny, ramenta lignorum.

Troiak, sextans; pars decima floreni polonici; (2) trigeminus. Troiaki, trigemini fratres.

Troiaki, triplex; —ko, (sposobem troiakim) tripliciter.

Troić, triplicare; (na 3 części dzielić) trifariam dispertiri, tripartito dividere, in tres partes secare.

Troisty, triplus, tergeminus.

Tromf, zob. Trumf.

Tron, tronus, solium, sedes regalis; (2) imperium. Na tron wstąpić, imperium accipere; regno, rerum potiri. Z tronu zrzucić, imperio privare, exuere, dejicere, pellere.

Trop, vestigium. W trop iść za kim, Tropować go, insistere vestigiis alicujus; eum diligenter observare.

Troska, cura, sollicitudo. Mieć troski, sollicitum esse, (multis) curis distineri, sollicitari.

Troskać (Troszczeć) się o co, rem curare, rei curam sustinere; (2) re sollicitari; sollicitum esse de re, ob rem. O to się troszczę, hoc me sollicitum habet. Nie troszcz się, mitte curas.

Troskliwość, cura, diligentia.

Troskliwy, —wie, accuratus, (e), diligens, (nter), sollicitus, (e); bardzo troskliwie, summa (cum) cura, diligentia; quam diligentissime (potest).

Tróyca, S. trias, trinitas, tres personae divinae, Deus unus et trinus.

Tróygłowy, triceps; Tróynogi, tripes; —rogi, tricornis.

Tróyka, trias, (numerus) ternarius; (karta) scida tribus punctis signata.

Tróykąt, triangulum; -tny, triangulus, (a, um); triangularis; trianguli (*gen.*) forma.

Tróykształtny, triformis.

Tróynasobny, triplus.

Tróy-

Troynik, hydromeli ter coctum, decoctum ad tertia.
Tróyścienny, trigonus.
Tróyząb, tridens; —zęby, tridens, tricuspis, trisulcus.
Truć, venenum alicui dare; się, venenum sumere. Trucie, veneficium, venenum datum.
Truchleć, rigere, torpere; (2) consternari animo.
Trucht, gradus tolutilis. Truchtem iechać, tolutim vehi.
Trucizna, venenum, toxicum, virus.
Trud, onus, incommodum.
Trudnić, occupare aliquem, ei negotium facessere; się, czém, occupari (in) re; versari in re; aliquid tractare, curare; rei vacare, operam dare, impendere, insumere.
Trudność, difficultas; (przeszkoda) mora, impedimentum. Trudności robić, cunctari, tergiversari; (w pozwoleniu na co) multum recusare, renuere; rem impedire, multa objicere.
Trudny, difficilis; —dno, difficile, difficulter.
Trudzić, oneri esse, molestiam creare; urgere, premere, incommodo afficere.
Trukawka, palumbus minor.
Trumf, color primarius; scida praecipui coloris.
Trumna, capulus, conditorium. W trumnę włożyć, componere; w trumnie leżeć, compositum esse.
Trunek, potus, potio.
Trup, mortuus, cadaver, corpus exanimum. Iak trup (blady) lethali, ferali, buxeo pallore perfusus.
Trupi, cadaverosus; głowa, caput exstincti.
Truskawka, fragus (major).
Trwać, durare, manere, perstare; (przez pewien przeciąg czasu) tantum temporis absumere, explere; długo, multum temporis auferre; nie długo, cito finem habere, brevi finiri, exitum celerem habere. Trwać do nocy, do dnia, do roku, in noctem, lucem, annum extrahi, protrahi, extendi, exire, pertinere. Rok trwała woyna, per (totum) annum gerebatur bellum. Bardzo długo trwa, longum, lentum est negotium; lente, tarde procedit.
Trwałość, stabilitas, constantia; (2) firmitas, vigor.
Trwały, firmus, diuturnus, mansurus, solidus, constans; (iak sukno it.p. budynek) firmus, duraturus, usus diuturni.
Trwoga, metus, timor; (2) tumultus.
Trwożliwy, pavidus, timidus, meticulosus; —wie, timide, cum pavore et trepidatione, haesitanter.
Trwożyć, terrere, metum injicere; się, pertimescere, extimescere, paventis speciem praebere.
Tryb, impetus, studium insitum, cupiditas; (w Gram.) modus.
Trybula, chaerephyllon.
Trybularz, thuribulum.
Trybunał, curia, forum (judiciale).
Trykać, się (iak bydło rogate) arietare inter se; adversis cornibus luctari, petere se vicissim.
Tryngield, munusculum; (za co) merces, praemium; (w dodatku dány) corollarium.
Tryio, (w Muz.) cantus trium, ternarius; (w Polonezie) cantus additicius, additus, posterior.
Trypel, terra Tripolitana.
Tryper, gonorrhoea.
Tryplika, tertia actio, triplicatio.
Tryskać, emicare, spargi.
Tryumf, triumphus; (mnieyszy) ovatio. W tryumfie iechać, z tryumfem wieżdżać, triumphantem incedere, ingredi.
Tryumfalny, triumphalis; brama, arcus triumphalis.
Tryumfować, triumphare, triumphum ducere, agere; (2) tripudiare, exultare.
Trząść, quatere, quassare, agitare, concutere; (owoc) excutere, decutere.
Trzask, sonitus, fragor; bicza, sonitus flagello editus.
Trzaskać, sonare; sonitum, fragorem edere; biczem, flagello insonare.
Trzcina, arundo, canna; (hiszpańska) canna solidior; cukrowa, arundo Indica; calamus saccarinus, saccharites. Gdzie wiele trzciny rośnie, arundinetum.
Trzeba, necesse est, (ut—); (mi) póyśdź, eundem (mihi) est; list pisać, literae scribendae sunt (mihi).
Trzeć, terere, conterere; o co, aliquid atterere, affricare rei; drzewo, serra dividere.
Trzeci, tertius. Pół trzecia, sesquitertius, duo cum dimidio.
Trzepać, pulsare, percutere; suknią, abstergere; pulverem excutere.
Trzepietać, —piotać (się, skrzydłami) quatere pennas; alas agitare; plaudere pennis.
Trzęsawica, pascua palustria, prata uliginosa; (2) (choroba) tremor, motus membrorum.
Trzęsienie, motus, agitatio; ziemi, terrae motus; było, terra movit; iest, terra quatitur, concutitur, vibratur.
Trześnia, cerasum nigrum, dulcius.
Trzeszczyć, crepitare, sonare, crepitum dare.
Trzewik, calceus; —czek, calceolus. W trzewikach, calceatus; bez trz., discalceatus. Wdziewać trzewiki, calceari, calceos inducere pedibus; komu, calceare aliquem; zdeymać, komu, sobie, excalceare, —ri.
Trzeźwić, ad se revocare; zemdlałego, deficienti, collapso opitulari, adesse; piianego, ei crapulam excutere.
Trzeźwieć, z. Otrzeźwieć.
Trzeźwość, sobrietas, abstinentia. Trzeźwy, —źwo, sobrius, (e), abstinens.
Trzmiel, evonymus, fusaria.
Trznadel, lagopus, galbula, passer flavescens.
Trzoda, grex, (wielkiego bydła także) armentum. Trzodami, gregatim. Trzodowy, gregalis.
Trzon, focus. Na trzonie postawić, (ollam) non nimis admovere igni; ita ponere, ut igni non nimis pateat, exposita sit.
Trzonek, manubrium, ansa; (2) (ptak) larus cinerus major.
Trzonowy, ząb, dens molaris, maxillaris; (u konia) columellaris.
Trzos, zona.
Trzpiot, vanus, mobilis, instabilis, irrequietus, turbulentus.

Trzy,

Trzy, tres, (trio); razy, ter. Po 3, terni, (ae, a).
Trzydrótowy, trilix, trilicis, (e), triplex.
Trzydzieści, triginta; razy, tricies. Po 30, triceni, (nae, a).
Trzydziestoletni, tricenarius, triginta annorum.
Trzydziesty, trigesimus, tricesimus.
Trzyfuntowy, trilibris.
Trzygarcowy, modialis, modium continens.
Trzygran, —graniasty; zob. Trójkąt, —tny.
Trzykwartowy garnek, chaenix.
Trzyletni, trimus, trimulus, triennis, trium annorum.
Trzyłokciowy, trium ulnarum, trium cubitorum.
Trzymać, tenere; słowo, promissis stare; do chrztu, sustinere initiandum; (służących, konie, i t. d.) habere, alere; o kim, o sobie, aliquid sibi, alicui tribuere; dobrze, magni facere aliquem, ei multum tribuere; źle, nullo numero habere, parvi ducere, parum observare; zbyt wiele o sobie, nimium sibi placere, multum arrogare sibi. Trzymać się, se sustinere; czego, (ręką) prehendere aliquid; na koniu, haerere equo; się (iak twierdza) obsidionem sustinere. Trzymać się kogo, applicare se ad aliquem, dare se illi; eum sectari, sequi; czego, rei inhaerere, eam spectare; słowa, promissi monere, uti promissis ab aliquo. Trzymać przed oczyma, opponere, objicere oculis. Trzymać (długo, nie zerwać się, iak powróz) non rumpi, integrum manere.

Trzymiesięczny, trimester, stris, e; przeciąg czasu, trimestre.
Trzymonaw(ek, ryba morska) echeneis, remora.
Trzynaście, tredecim; razy, tredecies. Po 13, terni deni.
Trzynasty, tredecimus, decimus tertius.
Trzynóg, —ogi, tripes. Trzynożek, tripus.
Trzysta, trecenti, (ae, a); razy, trecenties. Po 300, treceni, trecenteni. 300 żołnierzy, manipulus.
Tu, Tutay, hic, hoc loco; (na pyt. dokąd?) huc. Póydź tu, huc ades! adesdum! Tu i owdzie, passim; biegać, cursare rursum prorsum.
Tucya, aeris favilla, tutia, cadmia botryitis.
Tucz, pinguedo, adeps.
Tuczny, almus, firmus, alens; (tuczony) pinguis, distentus.
Tuczyć, saginare, pinguefacere; (iak iadło) (pinguedine) distendere; się, pinguescere, distendi.
Tudzież, ac, atque, nec non.
Tułać się, quaqua versum vagari, agitari; nuspiam consistere, nulla sede certa agere.
Tułacz, planus, erro, vagus, sine certa sede.
Tulić, mitigare, lenire, mollire; (dziecie płaczące) mitigare, permulcere; (aby spało) sopire.
Tułów, truncus corporis; truncum corpus, capite destitutum.
Tum, (kościół katedralny) basilica; aedes metropolitana, templum episcopale.
Tuman (kurzu), nubes pulveris, pulverea.

Tum-

Tuńczyk, (ryba) thynnus, thunnus, limosa.
Tupać, (nogami) pedes supplodere; pedibus terram ferire, tundere.
Tur, urus, bos sylvester, bison major, bubalus, uro-bubalus.
Turbacya, aegritudo, aegrimonia, angor, sollicitudo, molestia.
Turban, velamen capitis Turcicum, tiara, tiaras, cidaris.
Turbit, (ziele), alypum, turpetum.
Turbować się, (o co), angi, sollicitari, perturbari re aliqua; sollicitum esse de re, ob rem.
Turczyn, Turca, us. Turecki, Turcicus; pałasz, acinaces.
Turkus, (kamień) cianus, aspia; jaspis, gemma aerizusa, borea.
Turma, carcer (in turri).
Turnować, in arte gymnastica se exercere; palaestra operam dare; eam discere, exercere; in palaestra periculum facere; (na koniu) equo ludere, decurrere.
Turybularz, thuribulum.
Tusz, atramentum pictorium
Tusza, (dobra) obesitas. Dobréy tuszy, ventriosus, amplus, obesus.
Tuszować, atramento pingere, nigro colore inducere.
Tuszyć, sobie, spem habere, fovere; animo confidere.
Tutay, zob. Tu.
Tuteczny, —eyszy, hujus loci, (regionis, terrae, urbis); noster; rodzic, hic natus, indigena.
Tutti, (w Muz.) omnium concentus; chorus. W tutach, ubi omnes canunt.
Tuwalnia, involucrum, sabanum.

Tuz, (na kostce do grania) bino; (w kartach) scida praecipua; zob. As.
Tuzin, duodecim, dodecas. Tuzinami, per dodecadas. Tuzin każdemu, singulis duodenos, (as, a).
Twardnąć, —dnieć, durescere, durari, indurari.
Twardość, durities.
Twardy, durus; (cokolwiek) duriusculus; (bardzo) praedurus; ziemia, solida tellus; dąb, rigida quercus; —rdo, dure, duriter.
Twardzić, durare, indurare, solidare.
Twardzizna, humus solida.
Twaróg, lactis coagulum; lac pressum, coagulatum.
Twarz, vultus, os, facies; pogodna, frons serena, laeta, erugata; vultus serenus. Z twarzy piękny, decora facie. Z twarzy mu widać, vultu apparet, proditur; frons loquitur; in vultu eminet. Z twarzy poznać, fronte, vultu intelligere, notare, conjectare.
Twierdza, propugnaculum, arx, castellum, locus munitus; zob. Forteca.
Twierdzić, (utrzymywać) contendere, pronuntiare, tueri, judicare, probare aliquid; (2) zob. Potwierdzać; (3) z. Fortyfikować. Twierdzenie, sententia, placitum, opinio; (w Matem.) theorema.
Twór, opus; res creata, effecta.
Twórca, auctor, effector, opifex, fabricator, conditor.
Twórczy, qui ex se aliquid producit, effert; qui sua sponte invenit, fingit, comminiscitur; qui ipse excogitare, invenire, proferre potest,

est, valet; inventor, dives opis propriae.

Tworzyć, fingere, facere, producere, efficere; (wyrazy nowe,) fingere, procuderc.

Twóy, tuus.

Ty, tu.

Tyara, tiara.

Tyć, pinguescere, crassescere, distendi; zbytnie, onerari, laborare nimia pinguedine, obesitate.

Tyczka, sudes, ridica, palus, pertica, hastile.

Tyczyć się, spectare, attinere, pertinere. Co się tyczy miasta, quod attinet ad civitatem, *albo* civitatem quod attinet. To się tyczy dobra narodu, in hoc vertitur salus publica.

Tydzień, hebdomas, orbis septem dierum, septenarius. Co tydzień, quavis hebdomade.

Tygiel, catinus, (catillus).

Tygodnik (pismo peryod.) libellus singulis hebdomadibus edi solitus; commentarius quae hebdomade proditurus, edendus.

Tygodniowy, septem dierum, unius hebdomadis; (2) singulis hebdomadibus (fieri solitus).

Tygrys, tigris. Tygrysi, tigrinus; skóra, tigridis exuviae.

Tykać, zob. Dotykać; (2) (*ty* komu mówić) secunda persona appellare; *a*) fraterno nomine, familiarius, *b*) contemtim, serviliter compellare.

Tył, pars aversa, postica; głowy, occiput; okrętu, puppis. Tył człowieka *a*) tergum, *b*) anus. Z tyłu złapać kogo, a tergo adoriri. Tyłem się obrócić, averti, avertere se.

Z tyłu, a tergo, pone; na kogo patrzyć, aversum videre, terga contueri.

Tyle, tantum; pieniędzy, tantum, tam multum pecuniae; tot numi; ludzi, tot, tam multi homines. Dwa razy tyle, alterum tantum, altero tanto plus, duplum; 3 razy tyle, triplum. Tyle tego! tam multum! tam multi!

Tylec, (u noża, it. p.) pars aversa, obtusa, latior.

Tyli, tantum, hujus magnitudinis.

Tylko, tantum, solum, modo, duntaxat, nonnisi Tylko że —, tentum quod, nisi quod, praeterquam quod; si ab illo recesseris, quod —. Byle tylko —, dum, modo, dummodo —. Byle tylko nie —, dum ne, modo ne —. (Czasem się *tylko* wypuszcza całkiem w łacinie; np.) gdybym tylko wiedział, miał czas, si sciam, si vacet; utinam sciam, utinam vacet.

Tylny, aversus, posticus, posterior; drzwi, posticum, pseudothyrum; straż, agmen extremum.

Tymf, Tynf, as. Sto tynfów, centum aeris pondo.

Tynk, albarium, tectorium.

Tynkarz, dealbator

Tynkować, tectorio incrustare, linere, inducere; tectorium inducere; dealbare.

Tyrać, zob. Poniewierać.

Tyran, tyrannus, saevus, barbarus.

Tyranobóyca, tyrannicida; —bóystwo, tyrannicidium.

Tyrański, barbarus, saevus, ferus, immanis; —sko, immaniter, aspere, tyrannice. Po tyrańsku się z kim obchodzić, saevire in aliquem; panować, ferociter dominari, crudeliter imperare, impotenter exercere imperium.

Tyrańskwo, tyrannis, barbaries; (panowanie) crudelis dominatio, libertatis et legum oppressio.

Tysiąc, mile. 10000, 100000 ludzi, dukatów, decem, centum milia hominum, aureorum; decies, centies mile homines, aurei. Tysiąc razy, milies. Po 1000, mileni, (ae, a).

Tysiączny, milesimus.

Tytuł, (książki) index, praescriptio, titulus; (osoby) dignitas, nomen. Pod tym tytułem książka iest, wyszła, hanc significationem praefert liber, ita inscriptus prodiit. Tytuł komu dadź, nomine, nominis honore aliquem insignire, ornare. Tytuł (w księdze praw, it. p.) titulus, caput.

Tytularny, nomine tenus; nomine, sine re.

Tytularz, nomenclator; honorum, praescriptionum index.

Tytułować, appellare, honoris nomen addere. Iak się tytułuie? quo honoris nomine appellatur?

U.

U, (*praep.*), apud, ad, pro, in, penes.

Ubespieczać, securum reddere; securitatem praestare, facere; się, securum reddi.

Ubić, Ubiiać (iak ziemię) condensare, solidare; (2) ad mortem caedere, plagis enecare; (wystrzałem) configere, sternere.

Ubiegać, (drogę iaką) decurrere, emetiri; iak krew, zob. Uchodzić; się o co, expetere aliquid, teneri desiderio rei; z kim, certare, decertare, contendere, aemulari. Ubieganie się o co, studium, desiderium rei; z kim, aemulatio, aemulandi studium, contentio.

Ubierać, demere, auferre, tollere; (2) aliquem veste (ibus) circumdare, induere; się, vestes induere, inducere; indui; (pospolicie) vestiri, uti veste; pięknie, bogato, mizernie, uti splendido, magnifico, tenui cultu; modnie, more recepto vestiri; w aksamity, purpurę, ornari, coli serico, purpura.

Ubiór, cultus, habitus, vestitus.

Ubłagać, delicto veniam impetrare; aliquem propitium facere, reddere; dadź się, veniam dare, ignoscere, audire preces, facilem se praebere; annuere precanti, indulgere precibus; nie dadź się, nullis precibus vinci, flecti, expugnari, molliri, moveri; exorari non posse.

Ubliżać, fraudare, defraudare aliquem; czyiéy godności, non satis venerari; a debita reverentia discedere; minus, quam decet, quam debeas, quam par est, observare, colere aliquem. Bez ubliżenia szacunku, godności iego, salva ejus existimatione, quod sit integra ejus dignitate.

Ubogacić, opibus augere; locupletare, ditare.

Ubogi, pauper, egenus, tenuis, inops; (żebrak) mendicus; bydź, egere. Ubogo, misere, tenuiter; ale chędogo, sine sordibus parcus, sine luxu liberalis.

Ubóstwo, paupertas, inopia, egestas, tenuitas, res angusta; wielkie, summa inopia.

Ubożeć, pauperem fieri; ad egestatem pervenire, redigi; attenuari, rem amittere.

Ubozyć, ad *a*) inopiam, egestatem, *b*) mendacitatem redigere.

Ubywać, decrescere, exhauriri, extenuari, imminui, diminui. Dnia ubywa, dies contrahitur, decrescit, coarctatur, angustiori orbe festinat, decurrit, circumagitur. Ubywanie, decrementum, attenuatio, imminutio; księżyca, decrescentia.

Ucałować, deosculari, dissuaviari, savia super savia dare; osculis opplere, fatigare (os, manum).

Ucho, auris, auricula. Doszło uszu moich, audivi, cognovi, ad me perlatum, mihi nunciatum est, ad aures meas pervenit. Mimo uszu puszczać, rem adspernari, negligere; surdum esse ad aliquid. Iednem uchem wchodzi, drugiem wychodzi, vox audita perit; auditum statim dissipatur, elabitur, excidit, fugit, evanescit. Ucho (u bóta, naczynia, i t. d.) ansa; (u igły) foramen. Z uszami (wielkiemi) auritus. Z uchami, ansatus.

Uchodzić, (zkąd) excedere, decedere loco; (taiemnie) se subducere, subterducere, subtrahere; elabi clam; Uyśdź (co drogi) emetiri, procedere (aliquantum viae); kary, effugere poenam, supplicium; ucieczką, praevertere fuga metum poenae, supplicii. Uchodzić (uciekać) fugere, cedere, fuga se subducere; z placu, excedere acie, terga dare hosti, refugere ex caede. Uch. (iak czas) praeterire, fugere, labi, elabi, ruere, fluere, transire; (iak krew) effluere, manare, effundi. Uszła go krew, profluvio sanguinis interiit; (nosem, gębą, żyłami) multo sanguine ex naribus effluente defecit, plurimo per os sanguine rejecto concidit; fuso per venas sanguine exstinctus est, sanguine venis manante et animam effudit. Uchodzić za kogo, za co, probare se pro aliquo; haberi, censeri, credi (sequ. *Nom. c. Inf.* §. 277). Tak nie uchodzi, non potest ita; hoc ferri non potest. Nie uydzie ci to (na sucho) non hoc tibi sic abibit, non haec auferes inulta. Uchodzenie, discessus, abitus; (2) fuga.

Uchować, servare; ad firmiorem, maturiorem, robustiorem aetatem perducere, (się, pervenire). Nie uchowa się, non erit vitalis, cito exstinguetur. Uchoway Boże! Deus avertat! non sinat hoc Deus! meliora Deus! (iako odpowiedź przeczą ca) longe absit! minime vero! nullo pacto! neutiquam! Gdybyś (czego Boże uchoway!) umarł, si, (quod Deus averruncet, avertat,) morieris; te autem, quod absit, mortuo.

Uchrona prawna, exceptio translativa, non competentis judicii, fori.

Uchronić się, effugere, evitare, declinare.

Uchronny, evitabilis; qui caveri, declinari potest.

Uchwała, decretum, placitum, sententia; Senatu, senatus consultum; ludu, plebis scitum; seymowa, decretum comitiale.

Uchwalić, sancire, edicere, constituere, imperare; (w szczególnym razie) denere. Senat uchwalił, placuit senatui.

Uchwycić, prehendere, comprehendere; się kogo za suknią, manu, veste prehendere aliquem; manum, vestem alicui prehendere; kogo za słowo, amplecti, quod dixit alter; ex imprudenti sermone ejus utilitatem capere.

Uchybić, aberrare; celu, non collimare, non ferire; celu, non efficere destinata, non tenere consilium; w czasie, alieno tempore facere, venire; w szacunku, sob. Ubliżyć.

Uchylić (drzwi, okna) modice, pauxillum aperire; się od czego, non immisceri rei; abstinere negotio; aliquid defugere, refugere, recusare; przed uderzeniem, declinare ictum.

Uciągać, (np. płynu iakiego z beczki), (aliquantum) depromere; (2) (ciężar) promovere, loco movere posse. Ieden koń to uciągnie, oneri huic trahendo unus equus sufficit.

Ucichnąć, conticescere, conquiescere, consilescere; (iak morze) placari, sedari, conquiescere.

Uciecha, gaudium, laetitia, voluptas.

Ucieczka, fuga; (2) (mieysce) perfugium, receptus, refugium.

Uciekać, fugere; zkąd, aufugere; nazad, refugere, recipere se; się do kogo, confugere; przed kim, czém, vitare, declinare, fugere aliquem, -id; zob. ieszcze w Uchodzić.

Uciemiężać, premere, opprimere, affligere, vexare.

Ucierać, abstergere, detergere; nos, emungere nares. Ucieranie, extersus; (nosa) emunctio.

Ucieszny, laetus, delectabilis, jucundus; —sznie, lepide, cum gaudio.

Ucieszyć, kogo, laetitia, gaudio perfundere, implere, afficere; gaudium excitare alicui; (iak rzecz, wieść iaka) esse laetitiae; się, laetitiam capere, voluptatem percipere ex re aliqua.

Ucinać, abscindere, amputare, resecare, praecidere. Ucięcie, amputatio, abscissio.

Ucinek, segmen, praesegmen, resegmen; (2) zob. Przycinek.

Ucisk, angustiae, incommoda; —skanie, *a*) vexatio; *b*) oppressio.

Uciskać, premere; (iak trzewik, sznurówka) urere; (2) zob. Uciemiężać.

Uciszyć, silentium facere; się, zob. Ucichnąć.

Uczcić, (czém) dignari, colere aliquem aliqua re; dare id ejus honori, ut —.

Uczciwość, honestas, probitas; (2) decor, decus, decentia.

Uczciwy, honestus, probus, recti exempli; —wie, honeste, liberaliter, ingenue.

Uczeń, literarum studiosus; (czyi) auditor, discipulus;

bydź, literis vacare; czyim, aliquem audire; ejus disciplina, do magistro uti. Uczennica, discipula.

Uczenie, (*subst.*) docendi cura, opera; (*adv.*) docte, erudite, perdocte.

Uczepić się, (Uczepnąć) adhaerere, adhaerescere; się kogo, alicui inhaerere, ab eo discedere non velle; (iak bieda) invadere. Bieda się go uczepiła, incidit in miseriam, malis implicatus est.

Uczęszczać, ventitare aliquo. Uczęszczaią w to mieysce, frequentatur hic locus.

Uczestnik, socius, consors, particeps; —nictwo, societas, consortium.

Uczony, doctus, eruditus, literatus; literarum usu, sensu, facultate exercitatus.

Uczosnąć, gałązkę, avellere frondem, deplantare ramum. Uczośnienie, avulsio.

Uczta, epulae, convivium.

Uczuć, sentire, re affici. Uczucie, sensus; ślachetne, sensus rectus, liberalis; pectus probum.

Uczyć, kogo, docere, erudire, instruere; (iakiey umieiętności, publicznie) profiteri. Uczony, zob. na swoiém mieyscu.

Uczynek, factum, opus.

Uczynić, zob. Czynić. Uczyń mi to! fac, quaeso; sine me hoc a te ferre, tribue mihi hoc.

Uczynność, liberalitas, obsequium, facilitas, benignitas, officium.

Uczynny, officiosus, liberalis, commodus, facilis, promtus, obsequiosus, comis; —nnie, obsequiose, officiose, comiter.

Udarować czém, re donare aliquem; alicui rem donare, dono dare.

Udatność, gratia, decus; -tny, decorus, speciosus; pieniądz, numus probus, usu receptus; —tnie, speciose.

Udawać, simulare, dissimulare; wesołego, dissimulare dolorem; laetitam simulare, prae se ferre, mentiri; spiącego, dormientis speciem assumere, somnum simulare; głupiego, stuporem simulare, stuporis speciem sibi circumdare, ingenium velare simulatione stultitiae; uczonego, docti nomen occupare, invadere, sibi arrogare; inter doctos profiteri nomen suum; się dokąd, conferre se, concedere, venire, ire aliquo, ad aliquem; z czém, rem deferre ad aliquem. Dokąd się udam? quo me vertam? Udadź się (*impers.*) succedere, procedere, respondere, exitum habere; nie, male provenire.

Udawić, się, czém, hausta re aliqua fauces intercludere. Udawił się kością, os faucibus defixum spiritum interclusit; słomką, piiąc mleko, in lactis haustu culmo strangulatus periit.

Udeptać, kogo, insistere pedi alicujus; ei imponere, imprimere, infigere pedem; pede imposito premere.

Uderzyć, ferire; kogo kiiem, eum fuste percutere; kamieniem, kiiem w łeb, lapide ferire ejus caput; ei lapidem impingere, fustem incutere in caput; kim o ziemię, o ścianę, aliquem ad terram, terrae affligere; eum parieti illidere, ad parietem allidere; kogo w gębę, ei colaphum infligere.

Ude-

Uderzyć na kogo, impetum facere, irruere, invehi in aliquem; eum aggredi. Uderzyć się o co, offendere ad aliquid. Uderzać w oczy, prae ceteris conspici; (iak co pięknego) arridere, placere alicui; movere, sollicitare aliquem. Uderzenie, ictus.

Udo, femur.

Udobruchać, placare, mitigare; się, ponere iram, mentem benignam accipere (in aliquem).

Udolność, ingenium, dexteritas; do czego, facultas rei efficiendae.

Udolny, solers, ingeniosus; do czego, aptus, idoneus.

Udoskonalić, co, perficere, absolvere; kogo, się, perficere, (ici), excolere, (li).

Udusić, suffocare, strangulare; kogo, animam elidere; (w ciżbie) comprimere in turba. Wielu uduszono w ciżbie, prae turba elisi exanimatique sunt plurimi. Ud. się, intercluso spiritu exstingui.

Udział, pars, portio; mieć, rei participem esse.

Udziec, coxa, femur.

Udzielać, impertire alicui aliquid, partem rei in eum derivare.

Udzielny, princeps, dominus, nullius potestati subjectus; książe, dux.

Ufać, fidere, confidere, aliquo niti, in eo repositam habere fiduciam; ei incumbere, inniti, fidem habere. Nie ufać, male fidere, non satis fidere; komu, non audere se committere alicui.

Ufnal, clavus solearis.

Ufność, fiducia, fides, spes; mieć, zob. Ufać.

Ufny, (w kim, w czém) fretus aliquo, (-a re); -fnie, confidenter, fidenti animo, cum fiducia.

Uformować, componere; się, formari, in aliquam formam fingi.

Ugadzać, czém, tangere, ferire; się z kim, de re transigere; (o cenę) de pretio convenire.

Uganiać, (się z kim) velitari adversus aliquem, velitationem exercere; z. Ubiegać się.

Ugasić, pragnienie, sedare, compescere, restinguere sitim; (pożar) restinguere, comprimere.

Ugładzać, (wygładzić) laevigare, glabrare; (zwierze) domare, mansuefacere.

Ugoda, pactio, pactum, conventum; zawrzeć, conditione rem transigere; pacisci, convenire.

Ugór, ager requietus, novalis; requietum arvum. Ugorem leżeć, quiescere.

Ugruntować, (się) fundare, roborare, (—ari).

Ugryźć, praerodere; morsu auferre, truncare, decerpere, dentibus abscindere; komu ucho, aurem abripere mordicus alicui; kogo (mową); zob. Przycinać komu; (2) laedere aliquem, ei nocere.

Uiechać (co drogi) absolvere, emetiri, conficere; zkąd, subducere se, clam discedere; konia, condocefacere.

Uiszczać, się, z. Ziszczać, się.

Ukąsić, mordere, mordicus invadere; dentem infigere rei; (2) zob. Ugryźć.

Ukaz, edictum (Imperatoris Russiarum).

Ukazać, ostendere, exhibere, proferre; się, in conspectum (alicujus) se dare, venire.

nire. Ukazało mu się we śnie, dormienti ei objectum, oblatum est visum.

Układ, collocatio, ordo; (wyrazów w mowie) ordo, structura, coagmentatio; (2) pactum, conventum; (3) coeptum, consilium, res instituta. Pomięszać układy, rationes, consilia turbare, vertere.

Układać, componere, in ordinem digerere; (ordine) disponere, collocare; (dzieło iakie) facere, perficere; się z kim o co, pacisci de re, aliquid transigere. Ułożyliśmy się, convenit inter nos.

Uklęknąć, in genua procumbere, prosterni. Uklęknienie, prolapsus in genua.

Ukłon, salutatio, (właściwie) genuum flexio honoris causa; zrobić od kogo, salutem nuntiare; salutare nomine alicujus. (Móy brat) ci ukłon zasyła, humillima tibi defert obsequia.

Ukłonić się, poplite submisso salutare, flexo genu venerari.

Ukontentować, laetitia afficere, gaudium excitare.

Ukontentowanie, oblectatio, laetitia, gaudium; (które sobie robimy) hilaritas, recreatio, oblectamentum; sprawić, laetitiam excitare; oblectare; niespodziane, inopinatam laetitiam offundere; mi sprawia, gaudio mihi est; sobie zrobić, hilarari; animum laxare, diffundere; sobie robić niekiedy, gaudia curis interponere; znaydować w czém, voluptatem ex re capere, re oblectari. Nie mieć żadnego ukont., nullo (unquam) gaudio frui, expertem hilaritatis vitam agere. Tu sobie nie można zrobić żadnego uk. nullus hic hilaritati locus, nulla animi diffundendi materia, copia, conditio. Z ukont. widzieć, słyszeć, laetum videre, audire; laetari, delectari videntem, audientem, rei adspectu, re audita.

Ukorzyć, zob. Upokarzać.

Ukos, obliquum. Ukosem, ex obliquo. Na ukos, in obliquum, oblique.

Ukośny; obliquus; —śnie, oblique; zob. w poprzedz.

Ukracać, (in brevius) contrahere, incidere; (2) minuere.

Ukradkiem, furtim, clam, occulte, ex occulto, clanculum.

Ukraść, surripere, furto subducere, sublegare, avertere, furto amovere.

Ukręcić, nectere; (2) decerpere torquendo, contorquendo avellere; szyię, collum obtorquere.

Ukroić, scindere, abscindere.

Ukrop, aqua fervens, fervida.

Ukrycie, latibulum. W ukryciu, occultus, in occulto; bydź, latere, occultari.

Ukrywać, occultare, abscondere; co przed kim, celare aliquem aliquid; się, occultari.

Ukrzywdzić, injuriam facere alicui, eum defraudare, circumscribere.

Uksztalcić, zob. Uformować.

Ukuć, excudere, in incude effingere.

Ul, alvear, alveare.

Ułagodzić, mitigare, temperare; zob. Udobruchać.

Ułakomić się, incendi, tangi desiderio, cupiditate rei.

Ułamać, (się) defringere, (gi).

Ułamek, fragmen, fragmentum; (w rachunku) pars numeri, numerus sectus, (fractio).

Ułan, eques levioris armaturae.

Ułaskawić, zob. w Ugłaskać; (2) zob. Udobruchać.

Ulatać, avolare, auferri alarumope; (iak sposobność, nadzieia) elabi, amitti, abire.

Ułatwić, facilius reddere; difficultatem minuere, levare; komu co, sublevare, juvare aliquem in re efficienda; drogę do czego, ei planiorem reddere, sternere viam ad aliquid; się, se occupationibus relaxare, ab occupationibus expedire; otio frui.

Ulegać, absequi, indulgere, morem gerere alicui; ad ejus voluntatem se accomodare, ad arbitrium se componere; (2) alicui dicto audientem esse, ejus potestati subesse; się, zob. Uleżeć się. Uleganie, obsequium, indulgentia, suae ad alienam voluntatis accomodatio.

Ulepek, decoctum dulce, (julapium, julepus).

Ulewa, imber effusus, largus; iest, largiter pluit, imber effunditur.

Ulewać, defundere. Jak ułał (suknia) pressus, arcte circumdatus; leży, arcte sedet.

Uleżałka, pyrum (sylvestre) jacendo mollitum, fracidum.

Uleżeć się, ad languorem cubare; (iak owoc) molliri, subigi, (jacendo) maturescere.

Ulga, levamentum, lenimentum, delinimentum; mieć, levari, minus dolere, paululum refici, sentire dolorem leviorem.

Ulgnąć, haesitare, inhaerescere, haerere; (*metaph.*) se expedire non posse, consilii inopem haerere, viam consilii non reperire; po uszy w długach, mersum, obrutum esse aere alieno.

Ulica, vicus, via, platea; —czka, viculus, angiportum. Na ulicy, in publico. Na, przez ulicę, in, per publicum. Ulica (w ogrodzie) ambulatio; (pokryta) viridarium.

Ulicznik, (w ulu) propolis, stabilimentum favorum.

Ułomek, zob. Ułamek.

Ułomność, pravitas (corporis); (2) fragilitas, vitium, infirmitas, imbecillitas.

Ułomny, pravus; (pravo membro) deformis, deformatus; (2) fragilis, imbecillis, us.

Ułowić, capere, comprehendere.

Ulubić, zob. Polubić.

Ulubiony, carissimus, gratissimus, qui est alicui in deliciis; (rzecz) quod unice, eximie placet; quod lubentissime legis, audias, tractes; quo delecteris, in quo tibi placeas; przedmiot (do mówienia) res, de qua disserere, loqui ames; autor, carissimus, eximius alicui scriptor; quem lubentius, saepius ceteris, unice evolvas.

Ułudzić, (pravis consiliis) inducere, impellere.

Ułupać, (fissum) avellere; desecare, abscindere.

Ulżyć, ciężaru, onus levare, levius reddere; bólu, lenire, mitigare dolorem. Ulżyło mi się, minus doleo, leviorem sentio dolorem. Ulżenie, levatio, allevatio; zob. Ulga.

Umacniać, firmare, confirmare, augere, roborare; się,

robrzari, (con)firmari. Umacnianie, confirmatio, firmamentum, robur additum.

Umarły, mortuus, fato functus; (2) corpus exanimum.

Umartwić, aegritudine afficere; molestiam afferre, dolendi causam praebere.

Umartwienie, aegritudo, molestia, dolor, cura, sollicitudo; mieć, angi, moerore confici; z czém, acerbe, moleste ferre; mam z tém, molestiae, doloris materia mihi est.

Umarzuać, (iak członek iaki) vi frigoris amburi; (iak człowiek) gelu exstingui.

Umawiać się, sermonem conferre de re aliqua; o pokóy, de pace agere. Umówili się, convenit inter eos, pacti sunt, convenerunt inter se.

Umiarkować, temperare; (miarę) recte conjicere, definire mensuram; się, modum servare, moderate agere. Umiarkowanie (*subst.*) temperantia, modus; (*adv.*) moderate, cum modo, modeste.

Umiarkowany, (w iedzeniu, piciu) temperans, sobrius; (w żądzach) modestus, moderatus; (lubieżnych) continens. Umiarkowane ciepło, calor temperatus, modicus.

Umiatać, converrere, purgare.

Umieć, scire, intelligere, tenere, callere; dobrze, probe scire, rei peritum esse; na pamięć, memoriter scire, tenere.

Umieiętność, (ogólnie mówiąc) cognitio, scientia (rei); (pod względem naukowym) disciplina, scientia.

Umieiętności, literae, literarum disciplinae, studia literarum; (nb. nie scientiae).

Umieiętny, sciens, peritus, exercitatus; —tnie, scite, scienter, docte.

Umierać, mori, exstingui, vitam finire, fato fungi, exspirare, (diem [extremum]) obire; naturalną śmiercią, fato mori, humanitatis conditionem explere; zawczeście, acerbo funere exstingui, intercipi; immatura morte abripi. Umarły, zob. na swoiém mieyscu.

Umilknąć, vocem supprimere, consilescere, conticescere.

Umizgać się, feminis blandiri, deditum esse; eas sectare; amatorie agere (cum aliqua); eam blandissime habere, petere, ambire; ejus nuptiis imminere, nuptias, conditiones captare.

Umizgi, matrimonii cogitatio; (2) libidines. Po umizgach się włóczyć, per libidines vagari, vaga libidine circumagi.

Umnieyszać, minuere, imminuere; (słowy) elevare, (verbis) extenuare. Umnieyszanie, imminutio.

Umocować, firmare; kogo, dare auctoritatem, facultatem faciendi; curam, potestatem, arbitrium rei permittere, mandare alicui. Umocowanie, firmamentum; (2) zob. Pełnomocnictwo.

Umocowany, cujus est datum, qui mandata accepit, cum potestate missus..

Umorzyć, fame, inedia necare, enecare; inedia absumere; się, inedia vitam finire. Umorzyć (2) reprimere, cohibere, comprimere, compescere, exstinguere.

Umowa, pactum, pactio (verborum), mutua conventio, constitutum; zawrzeć, pacisci; pactionem inire, facere; zawarli, convenit inter eos. Podług umowy, ex composito, uti convenerat. Przeciw umowie, secus, ac compositum est; iest to, haud ita convenit.

Umrozić, vi frigoris amburere. Umroził sobie palec, vis frigoris ei digitum perdidit.

Umykać, cedere; (2) (furtim) subducere se. Umkniy się, da locum, cede loco.

Umysł, mens, animus, ingenium. Rozdwoione są umysły, non omnes idem sentiunt, alia aliis placent, alii aliud probant; in diversas partes discesserunt, abierunt.

Umyślić, apud animum statuere, constituere apud se; consilium capere. Umyśliłem (sobie) decrevi, consilium est, in animo est, decretum mihi est, destinavi animo.

Umyślnie, consulto, prudenter, de industria; to zrobił, prudens id fecit.

Umyślny, ad id ipsum factus, (missus, destinatus); posłaniec, nuntius extraordinarius, extra ordinem, ad id (ipsum, solum), eo consilio missus, ut nuntiet, (aret).

Umywać, lavare, abluere; się, faciem, manus lavare, abluere; (albo Passiva od tych Słów).

Uncya, uncia; pół, semuncia. Na uncye, unciatim.

Unia, consociatio, consensio, conciliatio.

Unieść co, esse oneri ferendo; posse ferre, sustinere onus; (z sobą) asportare, auferre; się, (namiętnością (iaką) rapi, provehi, produci, progredi, proferri.

Unikać, vitare, fugere, effugere, cavere, defugere, declinare. Unikanie, fuga, declinatio.

Unita, sacra Romana Graeci ritûs secutus, amplexus; (Graeco-unitus).

Uniwersał, edictum; literae universales, encyclicae.

Uniżać, zob. Zniżać; się (z pokory) demitti, submissius se gerere; (z podłości) abjicere se.

Uniżenie (*subst.* zob. Poniżenie, w Poniżać); (*adv.*) modete, sine arrogantia; (prosić) suppliciter. Proszę uniżenie! (w zadziwieniu) proh Deus! bone Deus! hem! quid narras? quid audio? kłaniam uniżenie, zob. w Uniżony.

Uniżony, moriger, modestus, observantissimus. Uniżony sługa! tui studiosissimus, observantissimus; tibi deditus; (żegnaiąc się) etiam atque etiam vale; commendatissimum tibi me cupio!

Upadać, cadere; (na ziemię) prolabi, procidere, corruere; na kolana, in genua procumbere; do nóg, ad pedes, ad genua procumbere, provolvi, abjici; na głowę, in caput effundi; (na maiątku, iak kupiec) (bonis) everti, foro cedere; (zgrzeszyć) labi, delinquere.

Upadek, lapsus; (przewinienie) peccatum; (na maiątku, kupca) calamitas.

Upadły, (pro)lapsus; (zob. Upadać). Do upadłego, donec viribus destitutus corruas.

Upał, aestus, calor, ardor.

Upalać, adure, deurere, urendo diminuere.

Upamiętać się, resipiscere, animum mutare; mentem in melius mutare, ad meliora revocare; animum, vitam, mores corrigere; vitâ, factis meliorem sensum exhibere. Upamiętanie, mutatio animi, morum, vitae; reditus ad frugem.

Uparty, —cie, pertinax, (citer), contumax, (citer), obfimatus, pervicax, obstinatus, (e); praefracte.

Upatrywać, czego, aliquid circumspicere, quaerere, requirere; kogo, prospicere, prospectare; czasu, temporis opportunitatem captare; sposobności, occasioni imminere.

Upewniać, affirmare, contendere, asserere, pro certo aliquid dicere. Upewniam cię, że —, persuasum habeas (sequ. Acc. c. Inf.).

Upić się, inebriari, ebrium fieri, ingurgitare se mero; vino obrui, mergi.

Upiec, zob. Piec.

Upiękrzyć, exornare, excolere.

Upierać się, persistere, perseverare, perstare; o co, pertinatius amplecti aliquid; przy swém zdaniu, non recedere, non demoveri, non pati se a sententia abduci; perstare in sententia, obfirmari.

Upilnować, kogo, diligenter custodire aliquem; eum elabi non pati; adeo animo intento custodire, ut eum effugere non sinas. Nie mogli go upilnowac, irrita erat custodientium opera; elusit custodum curam; custodes frustratus, evasit.

Upiłować, limare, lima deterere; (piłą) serra abscindere.

Upiór, species nocturna (sanguinea).

Upływać, nando aufugere; (iak czas) elabi, abire, fugere, effugere, praeterire.

Upodobać sobie, teneri re, studio rei; voluptatem ex re capere. Upodobał sobie to mieysce, libenter hic est, agit; placet ei locus; tę rzecz, juvat eum, delectat; voluptati est.

Upodobanie, amor, studium rei, voluptas ex re; mieć w kim, w czém, aliquid probare; re, homine delectari, gaudere. Podług upodobania, ut libet, libebit, collibuit; ut visum est.

Upoić, inebriare, ebrium reddere; vino mergere, obruere.

Upokorzyć, deprimere; spiritus minuere, frangere, contundere; (kogo wyższego) in ordinem cogere; się, cohibere, frangere se, in ordinem se cogere, imperare sibi.

Upominać, zob. Napominać, Przestrzegać; się, monere aliquem, ut reddat, solvat; debitum, creditum reposcere, flagitare. Upominanie się, appellatio, flagitatio.

Upominek, donum, munus; (2) quod servandae memoriae causa donatur.

Upór, contumacia, pervicacia, obstinatio; animus obfirmatus, obstinatus.

Uporczywy, sui juris, rigidus, cedere nescius, obstinatus, pervicax; —wie, zob. Uparcie.

Upośledzać, postponere, posthabere. Upośledzenie, quod quis (id) posthabeatur.

Upragniony, diu desideratus, votis expetitus.

Upraszać, suppliciter orare. Dadź się uprosić, zob w Ubłagać.

Upraszczać, simplicius reddere, ad (majorem) simplicitatem revocare. Upraszczanie, major simplicitas addita, revocatio ad (majorem) simplicitatem.

Uprawa, subactio; roli, cultura agrorum.

Uprawiać, subigere; rolą, terram subigere, aratro perstringere, colere.

Uprościć, z. Upraszczać.

Uprządź, (skończyć) absolvere pensum, deduxisse; co, detexere aliquid; co sobie w głowie, comminisci, fingere, excogitare, somniare, stolide comminisci.

Uprzątać, dispersam supellectilem in ordinem componere, disponere; mieysce, a) (dla porządku) concinnare, aptare, ornare; b) (aby nic nie stało na drodze) purgare, vacuefacere.

Uprzedzenie, opinio prava, temere capta de re aliqua; mieć, zob. w następ.

Uprzedzić, praevertere, occupare, antevertere; zob. Wyprzedzać. Uprzedzonym bydź o kim, o czém, prospere judicare de re, de homine; ei tribuere nimium, plus quam mereatur, quam aequum sit. Uprzedzony o kim, o czém, nimio ejus (rei) amore captus, studio imbutus; ejus admirator, studiosus; (na złą stronę) alienior a re, homine; ei iniquior; ejus odio imbutus.

Uprzeymość, liberalitas, benignitas, comitas, facilitas, humanitas.

Uprzeymy, —mie, commodus, (e), humanus, (e), officiosus, (e), liberalis, (iter), comis, (iter).

Uprzykrzać się, violentius, immodestius postulare; expugnare velle, importunum esse in petendo; (2) z. Przykrzyć się.

Uprzywileiować, zob. w Przywiley.

Uprzywileiowany, beneficio, jure, commodo eximio, singulari, proprio, peculiari ornatus, gaudens; hypoteka, pignus privilegiatum.

Upstrzyć, variegare, distinguere; (2) mire variegare, ridicule excolere.

Upudrować, pulvere candido conspergere; się, album addere in capillos.

Upust (ieziora), emissarium, effluvium (lacûs).

Upuszczać, manu emittere. Upuściłem, mihi excidit, elapsum est; co z ceny, remittere; czego, emittere aliquantum.

Uraczyć, ornare, dignari, condecorare, colere, donare aliqua re; (beneficio, honore, munere) afficere.

Uradzić, decernere, sancire, (post longam consultationem) statuere.

Urągać się, deridere, ludere aliquem; ei illudere; (2) eum contemtim habere. Urąganie się, contemtus, ludificatio.

Uraz, spinae dolor, convulsio vertebrarum.

Uraza, offensa, offensio. Wziąść sobie co za urazę, injuriam sibi factam interpretari; in offensionem accipere; in contumeliam suam dictum, factum aliquid putare.

Urazić, contactu laedere, vulnera centrectare, vulnere tractato dolorem excitare; (2) offendere, laedere; aegre facere

facere alicui; się czém, zob. w poprz. Uraził się tém, (o to), hoc ei displicuit, molestum fuit, eum momordit, pupugit, offendit; hoc moleste tulit.

Urażliwy, impatiens offensae; quem levis offensio irritat; qui omnia in contumeliam suam trahit, rapit, detorquet; irritabilis.

Urlop, commeatus, abeundi venia (ad certum tempus data, concessa).

Uroczystość, festum, solemnia, panegyris; tego dnia, caerimonia hujus diei, splendor. Z wielką uroczystością, (cum) magna pompa, magno apparatu.

Uroczysty, solennis, festus, sanctus; zapewnienie, sancta affirmatio; —ście, solenniter; zob. w poprzedz zapewnić, sancte, religiose affirmare.

Uroczystować, agere, celebrare festum, solemne; (2) ab opere solutum agere.

Uroda, venustas, forma; decus, elegantia formae.

Urodzay, proventus agrorum, fruges, frumenta; (2) ubertas frugum, proventus.

Urodzayność, fertilitas, fecunditas, felicitas (soli).

Urodzayny, felix, fecundus, fertilis.

Urodzenie, natales, locus, genus; wysokie, natalium decus, splendor. Dobrego urodzenia, honeste natus; honesto genere, loco, honesta stirpe, honestis parentibus (natus, ortus); wysokiego (rodu), illustri loco natus; nobilis; niskiego, tenui loco natus, ignobilis. Miejsce urodzenia, patria, locus natalis, natale solum.

Urodzić, (partum) edere; (2) fructum reddere; się, nasci, edi. Urodzony, natus (*seq. Genit.*), ortus (*s. Ablat.*); (*u Iuryst.*) nobilis, generosus.

Urodziny, dies natalis.

Urodziwy, formosus; forma commendabilis, placens, excellens.

Uroić, sobie co, fingere, comminisci. Iak sobie co uroi, si conturbari coeperit, si libido auspicium fecerit vitiosa. Uroienie, error animi, falsa species; —nia, figmenta, commenta, somnia.

Urok, incantamentum; mieć, incantamentis devinctum, deligatum esse; (właściwie) ex superstitione laborare.

Urosnąć, adolescere, firmari, confirmari; (2) augescere, surgere; (3) (iak kłótnia, nienawiść, i t. d.) nasci, oriri.

Urt, didrachmum, quadrans numi imperialis.

Urwisko, terrae pars a continenti avulsa.

Urwać, abrumpere; (kwiatek) decerpere, devellere, avellere; komu (z zapłaty) non totam mercedem reddere; detrahere de pretio; aliquem fraudare.

Urына, urina, lotium; oddawać, vesicam exonerare, urinam emittere.

Urynał, matula, matella, vas urinarium.

Urywek, res abrupta, avulsa; pars, particula.

Urywkowy, interruptus, abruptus, non continuus; -owo, partibus, particulatim, interrupte.

Urząd, munus, provincia, locus; (wyższy, kraiowy) magistratus, honor; (2) tribunal, curia, collegium; dostać, admoveri muneri, praefici

fici provinciae, munus accipere; honore, dignitate ornari; mieć, sustinere provinciam, praeesse muneri, locum obtinere.

Urządzić, componere, ordinare, instituere; się, res suas componere, constituere. Urządzenie, ordo, ratio, descriptio; formula, modus (agendae rei).

Urzędnik, muneri praefectus; ornatus honore; qui sustinet munus, provinciam.

Urzekać, (w mniemaniu nieokrzesanego gminu) incantare, incantamentis devincire; (2) iniquo adspectu morbum contrahere, commovere, injicere alicui.

Urznięcie, resectio, amputatio.

Urzynać, resecare abscindere, desecare.

Usadowić, locare, collocare; się, considere; (2) domicilium, sedem constituere, collocare.

Usadzić, zob. poprzedz.; się na co, omnibus animi et ingenii viribus uti, omnibus partibus conspirare ad efficiendum aliquid; ope atque opera omni eniti, ut—.

Usarz, zob. Huzar.

Uścielać, sternere; (2) componere.

Usiąść, considere, sessum ire.

Usidlić, illaqueare, irretire; circumvenire.

Usiedzić się, sedendo deficere. Usiedziałem się, taedio sedendi capior.

Usilność, sedulitas, strenuitas, studium.

Usilny, sedulus, enixus, strenuus; —lnie, studiose, sedulo enixe, cum cura, diligenter, magno conatu studioque, contento studio, omni ope atque opera.

Usiłować, conari, studere, operam dare. Usiłowanie, opera, conatus, studium.

Uskarzać się, queri, conqueri, querimonias (ultro citroque) jactare.

Uskramiać, zob. Poskromić.

Usłuchać, obtemperare, obedire; morem gerere.

Usługa, famulorum opera, famulitium, cura, apparitio.

Usługować, alicui apparere, famulari, famulum esse. Usłużyć, alicui adesse, operam praebere.

Usłyszeć, exaudire.

Usmolić, denigrare, infuscare; się, maculari nigro; (2) inebriari, ebrium fieri.

Usmarkać się, mucum non ejicere, non cohibere; adstare stiria pendente de naso.

Uśmiać się, abunde, affatim, ad satietatem ridere.

Uśmiech, risus lenis.

Uśmiechać się, renidere, leniter arridere.

Uśmierzyć, mitigare, lenire; (całkiem) sedare; (uskromić) compescere, inhibere.

Usnąć, obdormiscere, somno opprimi, sopore mergi; (z znużenia) somno succumbere, vinci; somnolentum deficere; nie módz, somnum capere non posse.

Uspić, sopire, in soporem dare; alicui somnum inducere; (dziecie w kołysce) cunis agitatis sopire.

Uspokoić, tranquillum, (morze, okolicę) pacatum reddere; pacare; się, conquiescere, animo consistere; (iak niepokoie) conticescere, componi. Uspokóy się, noli trepidare; fac, tranquillo sis animo.

Usprawiedliwiać, defendere, excusare; się, purgare se

se alicui; czém, uti excusatione, defensione aliqua; aliqua re defendi, sese tueri; ita se defendere, ut dicas (sequ. *Accus.* c. *Infin.* §. 273). Usprawiedliwienie, excusatio, defensio. Na usprawiedliwienie, quo me purgem, (arem).

Usta, os.

Ustać, (zob. Przestać). Ustał deszcz, depluit; grad, degrandinavit; (ogień) consedit, deflagravit; (biegunka, nawalnica) constitit. Ustało wrzeć, defervuit; gotować się, decoquit. Nie módz ustać na nogach, titubare, male se sustinere, haerere vestigio suo non posse. Ustać się, (iak co mętnego,) liquescere, liquidum reddi, defecari. Ustaie się, feces fundum petunt, (in imum) desidunt. Ustało się, subsederunt feces in fundo.

Ustanowić, (zob. Postanowić;) kogo do czego, constituere, qui curet; rei praeficere; curam rei mandare.

Ustawa, lex, praescriptum, praeceptum; (w szczególnym przypadku) decretum.

Ustawiać, collocare, ordinare, disponere, digerere; woysko, aciem instruere.

Ustawiczny, —cznie; zob. Nieustanny, —nnie.

Ustęp, secessio. Na ustęp prosić, arbitros removere, abscedere jubere. Proszę na ustęp! facessite hinc, abscedite omnes! Ustęp (w poemacie) episodium; narratio intermedia, inserta, intertexta, interposita, interjucta. Ustęp (3) intervallum, intercapedo, spatium.

Ustępować, cedere, (wszędzie może bydź użyte;) secedere, abscedere; decedere loco; czego, cedere (jure, imperio, possessione, *albo* jus, cet.); komu, cedere, concedere; pierwszeństwa, primas partes concedere, deferre alicui. Nie ustąpić, (ani na włos), firmiter obniti, reluctari, usque reniti, obfirmari. Ustępować się komu (przechodząc emu), locum dare; transitum dare, patefacere; decedere de via.

Usterk, pes elapsus, offensus; (2) lapsus, peccatum, error; zrobić, labi, offendere; (2) peccare.

Usterknąć, zob. Potchnąć się.

Ustny, ore prolatus; rozmowa, praesens, praesentium, praesentis cum praesente colloquium. Ustnie, ore, voce; rozmawiać, coram colloqui; o czém uwiadomić, rem coram nuntiare.

Ustroić, (się), exornare, (i), excolere, (i).

Ustronie, secessus, solitudo.

Ustrzedz, zob. Upilnować; się, cavere, declinare, evitare, devitare, effugere.

Ustrzelić, ictu auferre.

Ustrzydz, (forfice) amputare, abscindere.

Usunąć, demovere, removere; się, recedere.

Usychać, (iak wilgotna rzecz) (ex)siccari. Uschło, siccatum, siccum est; (2) (iak roślina, drzewo) exarescere, emori.

Usypać, czego, defundere; co (np. wał), struere, exstruere.

Uszczerbek, damnum, dispendium, detrimentum; ponieść, jacturam facere, damno affici, detrimentum capere.

Uszczęśliwić, beare, fortunare; felicem, beatum facere, reddere. Uszczęśliwienie, fortuna, felicitas.

Uszczypliwość, asperitas, mordacitas; —pliwy, asper, mordax; —wie, aspere, mordaciter.

Uszczypnąć, extremis digitis stringere, vellicare; duris pollicibus laedere.

Uszko, auricula.

Uszkodzić, laedere; damnum, detrimentum inferre; (suknią, książkę it. d.) corrumpere, lacerare.

Uszykować, z. Ustawiać; woysko, aciem instruere, componere; (nazad, rozpierzchnione) aciem restituere, redintegrare; dispersos, dejectos milites cogere in unum, ad signa revocare.

Utaborować, plaustris, carris circumvallare.

Utarczka, leve proelium, velitatio, pugna velitaris.

Utargować, detrahere de pretio; minus dare, quam petebatur; licitando diminuere pretium assignatum; (iak kupiec za towar) conficere, redigere, colligere.

Utłoczyć, comprimere, cogere, densare.

Utłuc, contundere.

Utonąć, aquis hauriri, mergi; perire in aqua, aquis extingui.

Utopić, mergere, aquis enecare.

Utracić, zob. Stracić.

Utrącić, decutere, defringere; percussione avellere, abrumpere.

Utrapienie, sollicitudo, angor, cura; mieć z czém, angi, sollicitari aliqua re.

Utrata, jactura, detrimentum, dispendium (rei, in re).

Utratnik, —cyusz, prodigus; —tny, profusus, effusus.

Utrudzić, defatigare, (się, —ri). Utrudzenie, lassitudo, fatigatio.

Utrząść, decutere; się, multa gestatione corpus concutere, conquassari motu.

Utrzymywać, kogo, alere, sustentare; victum praebere, quaestum sufficere, victu juvare; się z czego, ea re ali, sustentari, vitam tolerare, tueri; inde victum habere; nie mieć, non habere, qui vitam toleres, unde sustenteris. Utrzymywać zdanie iakie, defendere, tueri, probare sententiam. Stoicy utrzymuią, Stoicis placet, videtur. Utrzymać co, posse sustinere; esse parem tenendo.

Utrzymanie, sustentatio, victus copia; (2) stipendium.

Utulić, inhibere lacrymas; (dziecie) mitigare, permulcere; się nie módz, usque flere, lacrymas inhibere non posse.

Utwierdzać, firmare, confirmare, roborare; się, *Passiva* tych Słów.

Utyć, obesum fieri, corpus facere.

Utykać, co, figere, defigere; (2) zob. Potchnąć.

Utyskiwać na co, aegre tolerare, moleste ferre; (con)queri de aliqua re.

Uwaga, attentio animi; (uczyniona) animadversio, observatio; (napisana) nota, monitus. Uwagę zrobić, admonere; (w dziele) monere, notam adjicere, observationem addere.

Uważać, attendere, attentum esse, animum ad aliquid referre; pilnie, acriter animum intendere; na kogo, obser-

observare, respicere; mówiącego, operam dare loquenti. ab ore loquentis pendere, dicenti vacare. Nie uważać, vagari, aliud agere; (2) negligere, insuper habere.

Uważny, intentus, studiosus; (audiendi, videndi, discendi) cupidus; (2) cautus, attentus, circumspectus; —żnie, attente, cupide, studiose; animo intento, composito; (2) caute, circumspecte.

Uweselić, laetitia, gaudio implere, afficere; gaudium, laetitiam excitare.

Uwiadomić, nuntiare, significare, referre, edocere; certiorem facere de re.

Uwiadomienie, significatio, nuntius; (publiczne, przybite) edictum, promulgatio.

Uwiązać, alligare, illigare (rei, in re) devincire, religare. Uwiązanie, alligatio.

Uwiąznąć, haerere, obhaerescere.

Uwielbiać, adorare, venerari, ante omnia colere. Uwielbienie, adoratio, observatio.

Uwieńczać, coronare; laurea (poetica, Appollinari) ornare, redimire, condecorare. Uwieńczony, laureatus. Uwieńczenie, honor, decus, praemium.

Uwierzyć, fidem habere, credere; na ślepo, coeco assensu probare, amplecti.

Uwięzić, claudere, in custodiam dare, custodiendum tradere; clausum, in custodia detinere.

Uwiąznąć, haerere, obhaerescere; (w mowie) deficere; w długach, aere alieno mersum esse.

Uwijać, (Uwić) co, conserere, texere; się, ultro citroque cursare, concursare, festinare, occupati speciem prae se ferre, strenue elaborare, gnaviter sese adhibere.

Uwikłać, impedire, implicare, involvere.

Uwisły, pendulus, pensilis.

Uwisnąć, adhaerere, adhaerescere.

Uwłaczać, zob. Uciągnąć; komu w czém; z. w Ubliżać.

Uwodzić, fallere, decipere; (do czego) inducere, pellicere; pannę, ejus pudicitiam sollicitare, (uwieść) expugnare, vincere. Uwieść się czém, duci, capi; dać, falli, induci; dawać łatwo, patere corruptelis.

Uwolnić, liberare; z więzów, przykrości, demere molestiam, vincula; (w sądzie) absolvere; od prawa (iakiego innych obowiązuiącego), solvere lege, legis gratiam facere; od daniny, immunitatem dare; się, libertatem capessere; vindicare se in libertatem; od długów, dissolvere aes alienum; od daniny, immunitatem sibi parare; z więzów, vincula solvere; z więzienia, e custodia exire; od zatrudnień, expedire se.

Uwolniciel, liberator, vindex; auctor libertatis.

Uwozić, avehere; auferre, abducere curru, vehiculo (equo, navi, cet.).

Uwrzeć, madere, commadescere.

Uwziąść się, urgere, utique velle, obstinato animo poscere, abduci non posse.

Uyma, decrementum, attenuatio, imminutio. Bez uymy, zob. w Ubliżać.

Uymować, auferre, demere, detrahere, tollere; (imać) prehendere; sobie kogo, gratiam alicujus captare, conciliare sibi aliquem, ejus favorem sibi parare; się za kim, juvare, tueri aliquem, sublevare, asserere, defendere; ei adesse.

Uyrzeć, conspicere, conspicari; światło, lucem adspicere. Uyrzenie, adspectus, conspectus.

Uyście, os, ostium.

Uyść, zob. Uchodzić. To uydzie ieszcze, ferri, concedi, admitti potest.

Użalać się, zob. Uskarzać się, kogo (nad kim), alicujus misereri, miserum juvare. Użal się nademną, moveat te miseria mea, respice miserum, da hoc (beneficium) misero.

Uzbroić, armare, arma praebere; armis instruere, induere; flotę, armare, instruere, ornare. Uzbroienie (floty) apparatus.

Uzda, frenum; kłaśdź (Uzdać), (in)frenare, frena injicere.

Uzdrawiać, sanitatem reddere, restituere; morbo liberare, expedire; sanare (vulnus, manum cet.).

Uzdzienica, capistrum, camus.

Użerać, depascere, depasci.

Uznawać, agnoscere; (2) probare.

Użycie, usus.

Użyczyć, copiam rei dare, facere; tribuere aliquid.

Użytek; —teczny; —tecznie; zob. Pożyt. —

Używać, re *a*) uti, *b*) frui; fructum ex re percipere, ea oblectari.

W.

W (*praep.*) in. W Rzymie; w Kartaginie; w Paryżu; Romae, Carthagine, Parisiis. W samey rzeczy, vere, certo. W sam czas, in tempore; in ipso articulo, discrimine; peropportune. W prost, directo. W kilka dni potem, post paucos dies; paucis diebus post; powrócił, pauci dies abierant, dum venit.

Wab', (ptak), (avis) illix, illex; allector; (2) fistula aucupatoria, avibus alliciendis

Wabić, invitare, vocare, illicere, pellicere, allicere. Wabienie, invitameuta, illectus.

Wabik, calamus illex avium; zob. Wab' (2).

Wacek, ventrale; (2) pera venatoria.

Wąchać, odorem rei trahere, naribus vestigare; odorari. Wąchanie, odoratio, odoratus.

Wachlarz, flabellum.

Wachlować, ventulum facere, aurulam ciere; się, sibi; flabello refrigerari.

Wachmistrz, vigilum, excubitorum praefectus, magister; (2) conquisitor.

Wada, vitium, mieć, vitio (iis) laborare. Ma tę wadę, hoc vitii habet, hoc ei vitium est.

Wadzić, lites serere, litigium contrahere inter aliquos; si, rixari, jurgari.

Waga, (do ważenia lub znak na niebie) libra; (do dokładnego ważenia, iak do złota i drobnych ciężarków) trutina, statera; (mieysce, gdzie bywa

ważono) zygostasium, libripendium, ponderarium. Na wagę, ad libram.

Wągier (u świń, na słoninie) scrophula, nodus.

Wągrowaty, scrophulosus, nodosus, leprosus.

Wagusować się, vagari; (iak student) scholas negligere, non obire.

Wahać się, vacillare, fluctuare, moveri, nutare, titubare; (2) inter plura consilia trepidare, haerere, aestuare, cunctari; non constituere, non expedire, utrum sequaris; dubitare, (animo) fluctuare. Wahanie się, dubitatio, cunctatio, haesitatio.

Wakacye, vacationes, feriae scholasticae; vacatio a scholis, cessatio ab opere scholastico.

Wakans, locus vacuus, sedes (muneris) vacua; iest, zob. następ.

Wakować, (iak urząd) vacare, nulli dum esse mandatum. Wakuiący, vacuus.

Wał, vallum, munimentum, agger.

Walać, foedare, maculare, conspurcare, inquinare, contaminare.

Wałach, equus castratus, spado, cantherius.

Walcowaty, zob. Wałkowaty.

Walczyć, certare, dimicare, pugnare, (armis) contendere, confligere.

Walec, palanga, cylinder, cylindrus; (taniec), chorea Germanica incitatior, trochaici pedis ($\frac{3}{8}$), tribrachys. Walca tańcować, pedes ad numerum trochaicum inferre, movere; in orbem saltare; saltando orbem duplicem conficere.

Waleczność, fortitudo, strenuitas; animus fortis, intrepidus.

Waleczny, —cznie, strenuus, (e), intrepidus, (e), impiger, (gre), fortis, (iter); *adv.* naviter.

Wałek, zob. Walec.

Wałęsać się, vagari, ultro citroque ferri, errare, quaquaversum agitari, nulla sede certa agere, omnia pererrare. Wałęsanie się, error, erratio, vaga peregrinatio, (vagatio).

Waleta, salutatio ultima abiturientis; discessus; (2) convivium abeunti (is), in abitu (datum).

Walić, zob. Obalić; kogo, w co, graviter percutere, verberare, pulsare; się, ruere. Walnąć kogo, gravem ictum incutere, inferre; vehementer percutere.

Waliza, arca itineraria, ad iter.

Walka, certamen, pugna, contentio.

Wałkować, laevigare, subigere, cylindro subjicere. Wałkowany, (iak skóra) mollior, laevigatus.

Wałkowaty, teres, cylindraceus, cylindro similis, forma cylindri.

Walny, Seym, comitia maxima, conventus totius imperii. Walnie, zob. Przednio.

Walor, pretium; mieć wielki, multum valere.

Waltornia, cornu orbiculatum, soni mollioris.

Waltornista, tubicen; cerataules, a; ceraulus.

Wanienka, alveolus, labellum. Wanna, alveus, labrum.

Wapiennica, caminus calcaria.

Wapiennik, —nny, calcarius; (2) calci similis.

Wapno,

Wapno, calx; gaszone, c. intrita, soluta, diluta; nieg., c. viva; gasić, macerare.

War, (aqua) fervida, fervens; piwa, portio cerevisiae coctae, hostus, quantum uno tempore coquitur, cerevisia simul cocta; cały, omnis cerevisiae moles.

Wara! cave (faxis, contrectes hoc, me laedas cet.)!

Warcab, calculus, scrupulus, latrunculus. Gra w warc., lusus duodecim scrupulorum.

Warcabnica, tabula latrunculuria, alea, alveus (lusorius).

Warchoł, litigiosus, litium amans, rixator; (2) levis, dissolutus, fex.

Warczyć, hirrire. Warczenie, hirritus.

Warga, labrum, labium. Wargaty, labeo, labrosus, labiosus.

Warkocz, coma collecta; pleść, capillos nodare, sinuare, vincire, religare, (in nodum) colligere.

Warować, (iak pies), (humi) prostratum *a*) ad nutum intentum esse, nutum exspectare, *b*) custodire aliquid; sobie co, zob. Obwarować.

Warowny, munitus, munitionibus tutus.

Warsztat, officina, fabrica.

Warsztwa, stratum, series; ordo.

Wart, lapsus fluminis, cursus; (2) cursus justus, alveus princeps.

Wart, dignus; tyle, tali pretio, tantum valet, tanti aestimatur, tantum pretii habet; 100 dukatów, centum aureis aestimatur. Nic nie wart, levis, vilis, nihili, nullius pretii. Warto (iest, np. robić co) operae pretium est, opera dignum est.

Warta, statio, excubiae. Stać na warcie, excubare, excubias agere, esse in statione; bydź (iak oficer), stationi praeesse, stationem regere. Pod wartę wziąć, prehendere; oddadź, dare in custodiam militarem. Wartę zaciągać, agere, permutare vices stationum.

Wartać, aestimari (tanti); wrzecionem, fusum torquere.

Wartogłów, turbulentus (homo).

Wartość, pretium, aestimatio; mieć, esse in pretio; wielką, magni aestimari.

Wartować, (iak pies) erigere se in pedes priores, arrectum stare.

Warunek, lex, conditio, exceptio. Pod warunkiem, sub conditione, adjecta conditione; ea lege, ut —

Warunkowy, —owo, conditionalis, —iter; sub conditione (factus, datus, cet.).

Waryacya, zob. Szaleństwo; (2) (w Muzyce), cantus varians, variatio musica.

Waryat, turbidus, male sanus, mentis emotae; mente captus, alienatus.

Waryować, delirare, desipere; (zaczynać) mente alienari, turbari, capi.

Warza, coctum, cibus coctus.

Warząchew, trulla, ligula.

Warzonka, sal factus, (ex aqua salsa) coctus.

Warzyć, coquere, percoquere, concoquere.

Warzywo, olera (*plur.*). Warzywny (ogród, hortus) olitorius.

Was(y), barbula in labio superiori, mystax, barbula ad-

stricta. Wąsal, bene barbatus (in superiori labio).

Wasąg, plaustrum.

Wąski, arctus, angustus; —sko, anguste.

Waśń, simultas, dissidium, dissensio.

Waśnić się, jurgio comtendere, concertare.

Wasz, vester. Wasza Cesarska, Królewska, Książęca Mość, tu, Auguste, Invictissime! Rex potentissime! serenissime Princeps! (vestra majestas).

Waszeć, tu. Waszmość, tu, vir amplissime.

Wątek, subtemen, trama, licium; (2) ordo, series.

Wątlić, infirmare, debilitare, frangere, imminuere, attenuare.

Wątły, infirmus, languidus, imbecillus.

Wątor, (u beczki) margo, labrum.

Wątpić, dubitare (aliquid futurum esse, an futurum sit); nie w., non dubitare, dubium non habere (futurum esse, quin futurum sit). Wątpić o czém, rem dubiam habere, in dubitationem vocare, de re dubitare; dubium habere; (cokolwiek) addubitare, subdubitare. Nie wątpię o rzetelności twoiéy, mihi dubia, suspecta non est fides tua. Wątpienie, dubitatio, Bez wątpienia, haud dubie, procul dubio, sine dubitatione.

Wątpliwość, res dubia, dubium.

Wątpliwy, —wie, dubius, (e), ambiguus, (e), incertus; dubitanter. Wątpliwym bydź, nondum constare, nondum esse confectum. Wątpliwe to ieszcze iest, sub judice lis est.

Wątroba, jecur (*gen.* jecoris *albo* jecinoris), hepar (*gen.* hepatis); (mała) hepatium, jecusculum. Chorować na wątrobę, e jecinore laborare. Kto choruie, hepaticus, jecinorosus.

Wątrobiany, hepaticus, hepatarius; kiszka, tomaculum.

Wątrobnik, (ryba) hepar, jecur marinum, jecorarius; (ziele, herba) hepatica; (kamień, lapis) hepatites.

Wąwoz, fauces, angustiae (viarum).

Waystyn (Wainsztain), tartarus, (um), vinaria crusta.

Wąż, serpens, anguis, coluber, (mały) anguiculus; (rogaty) cerastes; (o wielu łbach) excetra; (o dwóch łbach) amphistraena; (ukąszeniem sprawuiący pragnienie) dipsas; (zgniliznę) seps; (puchlinę) prester.

Wazal, beneficiarius, cliens; terras, fundos beneficii jure tenens; agrorum nomine subjectus.

Ważka, lanx. Ważki, trutina, statera.

Ważnica (waga publiczna) ponderarium publicum, libripendium usus communis.

Ważniczy, libripens, ponderis explorator, zygostata.

Ważność, (justum) pondus; (2) gravitas, magnituto.

Wazny, justi ponderis; (2) gravis, magnus, magni momenti.

Ważyć, (*act.*) ponderare; pondus rei explorare, exigere; in trutina ponere, libra spectare, lance suspendere; lekce, parvi ducere, negligere; wiele, magni ducere, habere, aestimare. Ważyć się, audere. Ważyć (*neutr.*) aequare pondus aliquod, tantum ponderis habere. Wiele waży? quantum est pondus? trzy funty w., trium librarum pondus habet. Ważyć (2) wiele, niewiele, magni, parvi esse, haberi, aestimari.

Wbiegać, accurrere, incurrere, cursim ingredi, irrumpere, irruere.

Wbiiać, incutere; (iak gwóźdź, kołek), figere, defigere, adigere; (w głowę, ucząc) inculcare, imprimere; iaie (w co) addere. Wbiianie; np. przy wbiianiu gwoździa, dum clavum figo, figerem, cet.

Wcale, penitus, plane; nie, minime.

Wchód, introitus, ingressus, accessus; (2) (gdzie się wchodzi) aditus, limen.

Wchodzić, ingredi, intrare, introire; pedem inferre loco; do domu, tectum subire; w rzecz, reputare, spectare; rationem rei habere, eam diligenter examinare; w zwyczay, in morem, consuetudinem abire, verti, recipi. Weszło w zwyczay, usu obtinuit, in morem venit.

Wciągać, intro rapere, abstrahere; (namową) advocare, pellicere, invitare; w co (w interes iaki) immiscere rei, illigare, implicare; w towarzystwo, in coetum vocare; w siebie, sorbere, ducere; do czego (przyzwyczaiać), impellere, assuefacere, conformare; się, zob. Przywykać.

Wciąż, continuo, sine intermissione; perpetuo, usque; (2) nullo intervallo relicto, continue.

Wciekać, instillare, influere, permanare aliquo.

Wcielić, się, humanam carnem induere, assumere; humanam naturam adsciscere. Wcielenie Boże, divinae humanaeque naturae in Christo consociatio, natura humana Christo adscita; Christus homo factus, natus; incarnatio.

Wcinać, incidere. Wcinanie, incisio.

Wciskać, imprimere; intro torquere, agere, adigere; się, penetrare per turbam; (2) furtim ingredi.

Wczas, (*subst.*) commodum, commoditas; (2) cubatio; tempus in quiete, in lecto consumtum.

Wczas, (*adv.*) in tempore, tempestive; (2) praemature, ante tempus.

Wczasować się, nimis indulgere quieti, in lecto manere.

Wczesny, maturus, tempestivus; owoce, fructus praecoces, praecocia poma; płód, abortus, partus immaturus; śmierć, mors praematura; (młodzieńca) acerbum funus. Wcześnie, tempestive, mature; zawcześnie, umrzeć, acerba, immatura morte abripi, intercipi; (komu) eripi. Zbyt wcześnie umarł dla dzieci, dla nauk, videtur magno liberorum incommodo praereptus parens, videtur diutius literis vivere debuisse.

Wczoray, heri, hesterno die. Wczorayszy, hesternus, pridianus.

Wczwornasób, quater tantum, plus quadruplo.

Wdawać, się z kim, versari, agere cum aliquo. Nie wdaway się z nim, missum fac; noli te ita abjicere,

te

te demittere ad istum. Wdadź się w co, interponere se, intervenire; rei immisceri.

Wdeptać, pede intrudere; calcando intro adigere, terrae imprimere, inculcare.

Wdmuchnąć, flatu impellere.

Wdowa, vidua. Wdowiec, viduus.

Wdrobić, interere; chleba, comminutum panem addere.

Wdzięczność, animus gratus, sensus beneficii (orum). Oznaka, wyznanie wdzięczności, gratiae; gratiarum actio; gratae mentis professio, significatio. Z wdzięcznością, grate; z w—ści, gratiae loco, remunerando (is) beneficio (is); to czynię, id facio, ut memorem beneficii me ostendam. W—ścią przeięty, grato sensu plenus, incitatus.

Wdzięczny, —cznie, (w rozmaitém użyciu), gratus, e.

Wdzięk, gratia, venustas, decor; (2) (widoku, głosu), gratus sonus, gratum spectaculum.

Wdzierać się, dokąd, introrumpere, irruere, vi penetrare aliquo; na urząd, it. d. adrepere ad honores; invadere provinciam; extorquere, expugnare velle sedem, honorem.

Wdziewać, induere; (obuwie) pedibus inducere.

Węborek, zob. Wiadro.

Webrnąć, demergi, immergi.

Węch, odoratus, olfactus, odoris sensus. Węchem szukać, naribus, odore vestigare.

Wędka, hamus; ią zarzucać, hamum demittere. Łapanie ryb na wętkę, hamatilis piscatus; łapać, piscari, pisces suspendere, excipere, capere hamo. Kto łapie, hamiota.

Wedle, prope, ad. Wedłng, zob. Podług.

Wędrować, (iak rzemieślnicy, opificii causa, nomine) peregrinari.

Wędrowka, peregrinatio. Na wędr. iśdź, posłać, peregrinatum exire, mittere.

Wędrownik, peregrinator, peregrinabundus; viator.

Wędrowny, viatorius, ad iter, ad viam.

Wędzić, fumare; fumo dare, durare, macerare.

Wędzidło, frenum, capistrum.

Wędzisko, arundo piscatoria.

Wędzonka, caro infumata, fumo macerata, durata.

Węgielnia, carbonaria.

Węgielnica, norma, ancon.

Węgiel, carbo; (żażący się) pruina.

Węgieł, flexus parietum, angulus parietum concurrentium.

Węgielny kamień, fundamentum; założyć, prima fundamenta jacere.

Węgier, Hungarus; (2) zob. Wągier; —rka, vestis Hungarico more concinnata; (2) prunum Hungaricum.

Węglarz, carbonarius.

Węglik, (do rysowania) atramentum ad graphidem; (w Chemii, gas carbonicum).

Węgórz, anguilla; (morski) congrus. Węgorzowy, anguillaris.

Wękierz, clava.

Weksel, syngrapha (juris severi, mercatorii); dadź, syngrapha obligari.

Wekslarz, argentarius, mensarius, trapezita. Wekslarnia, mensa, taberna argentaria.

Welens, sagum.

Wełgać się, mendacio usum intro mitti, intrare; mendacio viam sibi aperire.

Wełknąć, deglutire, devorare, absorbere.

Wełna, lana; (niestrzyżona) vellus; (świeżo strzyżona) succida lana.

Wełniany, laneus; (do wełny należący) lanarius. Wełnisty, lanosus, laniginosus.

Wełniarz, lanarius mercator; lanae venditor; (2) (co grępluie) carminator.

Wełnorodny, lanifer, laniger.

Wemknąć się, irrepere; furtim ingredi, intrare; clam illabi.

Wena, zob. Zyła; poetycka, ingenium poëtae, vena benigna, facultas poëtica; mieć, zob. w Poetycki.

Wenera, Venus, Cypria, Cytherea; (2) concubitus; (3) lues venerea.

Werbować, żołnierzy, milites legere, conquirere; kogo na żołn., auctorare, militem adsciscere.

Werbownik, conquisitor, qui delectum agit.

Werbunek, delectus, conquisitio. Na (dla) werbunku, excipiendorum, auctorandorum militum causa.

Wesele, laetitia, gaudium; (2) nuptiae, solenne nuptiarum, nuptiale festum.

Weselić, zob. Uweselić; się, laetari, exhilarari, oblectari.

Weselny, nuptialis; wiersz, epithalamium, carmen nuptiale.

Wesołość, hilaritas, laetitia.

Wesoły, —ło, laetus, (e), hilaris, (e).

Wespół, simul, junctim, communiter.

Westchnąć, ingemiscere; serdecznie, ex intimo pectore ducere suspirium; do Boga, (enixe, ardenter) precari Deum. Westchnienie, suspirium; do Boga, precatio, imploratio Dei.

Westyarnia, vestiarium cubiculum.

Wesz, pediculus, pedis; -szka, pedicellus.

Wet za wet, remuneratio, par pari relatum; oddadź, par pari reddere; in vicem facere.

Wetować, vicem reddere, par pari referre, vicissim facere, remunerari.

Wewnątrz, intra, intrinsecus, interius; i zewnątrz, ab omni parte.

Wewnętrzny, internus, interior.

Weyście, zob. Wchód.

Wezbranie rzeki, eluvio, eluvies, inundatio aquae, diluvium.

Węzeł, nodus; (2) (*przenośnie*) vinculum.

Wezgłowie, pulvinus, pulvinarium.

Węzić, zob. Zwężać.

Węzłowatość, nodorum vis, multitudo; nodositas; mowy, nervosus dicendi vigor, dictio robusta.

Węzłowaty, nodosus, nodatus, nodis distinctus; (iak mowa) gravis, nervosus, vigens. Węzłowato mówić, nervosius, sinuosius dicere; paucis verbis multum significare. Krótko a węzł. non multa sed multum.

Wężoiad, ophiophagus.

Wężownica, colubrinum; (2) tormentum longius; (3) (rura kręcona) tubus tortuosus, flexuosus.

Wężownik, (na niebie) ophiuchus.

Wężowy, anguinus; skóra, exuviae serpentis.
Wezwać, vocare, invitare; na urząd, munus offerre, mandare; muneris conditionem ferre alicui; do czego (iak zwierzchność) jubere, imperare; na pomoc, auxilium poscere; auxilio vocare aliquem. Wezwanie, invitatio; na urząd, muneris conditio oblata; dostał na co, jussus est, mandatum ei est; negotium datum est, ut—; na urząd, munus mandatum, muneris conditio ei oblata est.
Wężykiem płynąć, serpere, torqueri, sinuari, errare.
Wężykowaty, tortuosus, sinuosus, flexus, obliquus, flexuosus.
Węzysko, nidus viperinus; (2) (u Mierników) spatium decem pedes longum totidemque latum.
Wganiać, intro compellere.
Wglądać, inspicere, introspicere; w co, rei rationem habere; nie, rem negligere.
Wgramolić, intro agere; się dokąd, negre, cum difficultate locum capessere, pervenire aliquo.
Wgrodzić, septis includere, comprehendere aliquid.
Wiać, spirare, flare; czém, ventum facere, auram ciere.
Wiadomość, cognitio, scientia (rei); mieć o czém, rem scire, tenere, callere; odebrać, edoceri de re, rem discere. Doyśdź do czyiéy wiadom., significari alicui, pervenire in ejus notitiam; wszystkich, palam fieri, innotescere, universis aperire. Posiadać (wiele pięknych) wiadomości, multarum rerum scientia, (uczonych) doctrinae laude florere. Bez moiéy wiadomości, me inscio, ignaro.
Wiadomy, notus, cognitus; quem nosti. Wiadomo iest, constat, omnes sciunt, nemo ignorat.
Wiadro, (do wody) situla; (przy studni) modiolus; (miara, np. do wina) amphora.
Wianek, sertum floreum, e floribus, herbis; corolla, strophiolum; panieński, virginale decus, virginitas, pudicitia; stracić, *a*) pudicitiae jacturam facere; *b*) conjugium inire.
Wiano, arrha, sponsalium pignus, donum nuptiale; dadź, sponsalia firmare dono.
Wiara, fides; (religia) professio, formula; w Boga, fiducia Dei. Mieć wiarę (u ludzi) fidem invenire.
Wiarołomca, perfidus, proditor, nefarius.
Wiarołomny, infidelis, inconstans, perfidiosus; -mnie, perfide, perfidiose, sine fide, nefarie.
Wiatr, ventus, flatus, aura. Z wiatrem, przeciw wiatrowi (żeglować, uti) vento secundo, adverso. Wiatr powstaie, aura surgit, movetur, consurgit; iest, spirat, ventus flat. Na wiatr gadać, frustra verba effundere, perdere; surdis auribus loqui. Wiatr (w ciele), flatus.
Wiatrak, mola pneumatica, alata, pinnata, vento versatilis.
Wiąz, ulmus.
Wiązać, vincire, ligare, deligare; się, *a*) jungi, conjungi; *b*) coire.
Wiązadło, vinculum, copula.
Wiązanie, vinctura, junctura; (2) (na imieniny, rodziny) munus natalitium, onomasticum. Na wiązanie co dadź, donare aliquem munere natalitio, onomastico.
Wiazd, ingressus, (mieysce) aditus; odprawiać, (cum pompa, solenniter) urbem ingredi, intrare.
Wiązka, fasciculus, sarcina. Wiązki robić (z czego), colligere in fasces
Wić, tomex, vimen, tomica; (woienna, w dawnych czasach w Polszcze) belli signum, evocatio ad bellum.
Wić, convolvere; się, colligi, torqueri; (po ziemi), volutari, volvi; iak wąż, misere torqueri.
Wice—, np. Wiceprefekt, vicarius praefecti provinciae; bydź, vices ejus sustinere, obire.
Wicha, frondeum insigne cauponae.
Wicher, ventus acer, violentus; impetus venti; turbo.
Wichrzyć, ventis agitare, movere; (2) motus ciere, tumultum edere.
Wichrzyciel, turbidus homo; (2) novarum rerum studiosus.
Widać, apparet, patet, comparet, conspicitur; nie, non occurrit oculis, conspici non potest; go, non venit, nondum adest, non offert se, in conspectum non venit.
Widelec, fuscina, fuscinula.
Widły, furca; (o dwóch końcach) bicornis, (o trzech) tridens. Widełki (do wyimania mięsa z garnka) fuscina, creagra.
Widmo, species, visum, spectrum.
Widno, iest, lux adest; robi się, lux oritur, affulget, redit.
Widoczny, —cznie, manifestus, (e), clarus (e); dowód, manifestum signum, evidens argumentum; zaćmienie, defectio (nobis) conspicua.
Widok, lux, apertum; (2) spectaculum; (3) visum, species; (4) prospectus. Na (ten) widok, (hoc) viso. Mieć dobre widoki, bene sperare; prospera quaeque exspectare. Nie mieć żadnych, nil boni sperare.
Widomy, adspectabilis, conspicuus.
Widowisko, spectaculum. Mieysce widowiska, theatrum, scena.
Widymować, firmare, fidem adstruere, visum testari; subsignare, archetypi fide munire. Widymowany odpis (kopia), exemplum ad fidem archetypi exsignatum, pro archetypo valiturum, quod archetypo congruere, fides est. Widymowanie, subsignatio, auctoritas subsignandi.
Widywać, saepius videre; kogo, saepius esse cum aliquo.
Widz, spectator, qui spectaculo interest, arbiter.
Widzialny, zob. Widomy, Widoczny.
Widzieć, videre, cernere, oculis usurpare; się daie, apparet.
Widzenie, visus, oculorum usus; czego, adspectus, conspectus rei.
Więc, ergo, igitur, itaque.
Wieca, forum nobilitatis; judicium, ad quod de possessionibus hereditatibusque nobilium causae deferuntur.
Wiechcć, peniculus stramineus; fasciculus stramentorum.
Wieczerza, coena; Pańska, coena sacra, dominica; (2) zob. Pośnik (2).
Wieczerzać, coenare; vespere cibo fungi.

Więcierz, nassa, excipulum, spartula.
Wieczność, aeternitas. Przenieść się do wieczności, excedere hac vita.
Wieczny, aeternus; (iak Bóg) infinitus. Wiecznie, aeternum.
Wieczór, vesper, vespera, tempus vespertinum. Ku wieczorowi, flexo ad vesperam die, vesperascente coelo, deficiente jam die; ma się, advesperascit, declinat in vesperam dies. Przed wieczorem, nondum inclinato in vesperam die. Dobry wieczór! salve!
Wieczorny, vespertinus.
Wieczysty, —czyście, aeternus, (um), perpetuus, (o), perennis; *adv.* sine fine.
Więdnąć, flaccescere, marcere, elanguescere, labi, emori.
Wiedza. Bez moiéy wiedzy, me inscio, ignaro. Z moią w., me gnaro, praescio.
Wiedzieć, scire, nosse, cognitum habere, non ignorare; z pewnością, exploratum, certum habere. Wiem (dobrze), non me fugit, fallit, latet; mihi constat, exploratum est. Chcę (muszę) wiedzieć, latere me nolo, cognoscam oportet, scire me aequum est. Wiem co (dla czego) robię, mihi constat ratio facti. Wiedz! scito! sic habeto! Trzeba wiedzieć, tenendum, intelligendum est; admonendi sumus. Nie w., nescire, ignorare.
Wieiączka, ventilabrum, vannus.
Wiek, (człowieka) aetas, anni. Wrównym wieku, aequalis; prawie, aetate suppar. W moim wieku, meus, mihi aequalis; totidem (fere) annos natus, quot ego. W wieku, provectus (provectâ) aetate. Wiek (2) (czas, w którym żyiemy) aetas; (3) (przeciąg 100 lat) seculum. Od wieków, ab aeterno, absque initio. Na wieki, in aeternum, sine fine; trwać, finem non habere.
Wieko, operculum.
Wiekopomny, immortalis, perennis, perpetuus.
Większeć, zob. Powiększać się.
Wiekować, perpetuo esse; fine carere, finem non habere.
Wiekuisty, —ście; zob. Wieczny, Wieczysty, Wiekopomny.
Wielbić, praedicare, efferre, laudibus ferre; (2) venerari, admirari, observare.
Wielbiciel, laudator, praeco; (2) fautor; alicujus studiosus, admirator; ei deditus.
Wielbląd, camelus; (mały, szybki) dromas.
Wielbłądoryś, camelopardalis.
Wielbłądzi, camelinus.
Wielce, z. Bardzo. Przy tytułach: summe; np. wielce szanowny, summe venerabilis.
Wiele, multum. Z drugim przypadkiem wyraża się w łacinie przez Przymiotniki w lizb. mn.; np. wiele, nie wiele ludzi, multi, pauci homines. Wiele pieniędzy, krzyku, multum pecuniae, clamoris. Wiele ludzi? quot homines?
Wielebny, venerandus, reverendus, venerabilis.
Wieloraz, quotus, quotiens.
Wielki, magnus, grandis; (co do osoby) procerus, staturae procerioris; (iak góra) altus, editus; głupstwo, insignis stultitia, lapsus turpis; zrobić, insigniter, turpiter labi. Wielka słabość, gravis morbus; towarzystwo, coetus frequens, numerosus. Wielki pan, *a*) potens, illustris, honoratus; *b*) locuples, opulentus. Wielki czwartek dies quarta hebdomadis antepaschalis; dies coenae domini; piątek, dies mortis Christi, sacratus memoriae Christi mortui; sobota, dies ante revocatum in vitam Christum ultimus; dies jejunii antepaschalis ultimus. Wielki, używaią także zamiast Magnat.
Wielkanoc, pascha, paschale festum; memoria Christi redivivi, in vitam revocati.
Wielkanocny, paschalis.
Wielkomyślność, —ślny, —ślnie; zob. Wspaniałomyślność, i t. d.
Wielkook, (ryba), oculata, ophtalmias.
Wielkorządka, praeses, rector, praefectus, exarchus, hyparchus; (2) princeps, consul.
Wielmożny, (tytuł) illustris. Iaśnie W., perillustris, illustrissimus.
Wieloboczny, polygonus; —lobok, polygonum.
Wielogroch, pisum majus.
Wielokąt, multangulum, polygonum; (—tny, us).
Wielokrotny, creber, crebro repetitus.
Wielokształtny, multiformis; —tnie, multiformiter.
Wieloletni, annosus, multorum annorum; (2) per multos annos fieri solitus.
Wielomowność, multiloquium, loquacitas, garrulitas; loquendi temeritas, morbus.

Wielomowny, multiloquus, loquax, garrulus, nimius sermonis.
Wielonóg, polypus; -nogi, polypus, multipes.
Wieloraki, multiplex, varius; —rako, varie, multipliciter, non uno modo.
Wieloryb, balaena, cetus; —rybi, ceti (*gen.*), (cetarius).
Wielość, multitudo.
Wielowładny, praevalidus, multipotens; rząd, t. i.
Wielowładztwo, ea civitatis forma, ubi plures imperio praesunt; imperium penes plures.
Wielożeństwo, plurium conjugium, polygamia.
Wieńczarz, —rka, coronarius, a; stephanoplocos; (co przedaie wieńce) stephanopolis.
Wieńczyć, serto redimire; corona ornare, condecorare; zob. Uwieńczać.
Wieniec, sertum, corona (florea, rosea); flores serti; poetycki, laurea poetica, Apollinaris.
Wieprz, porcus; —przak, —przek, porculus, porcellus.
Wieprzowy, porcinus, suillus.
Wiercić, forare, terebrare, cavare; (mak, ser w donicy) terere, disterere, conterere; się, eodem loco diu manere non posse, semper moveri. Wiercenie, terebratio.
Wiercipięta, mobilis, instabilis.
Wierność, fides, constantia. Przysięga wierności, sacramentum; ią składać, sacramento (um) dicere; odbierać, aliquem sacramento adigere.
Wierny, fidelis, fidus, constans, probus, certus; bydź, fidem

fidem servare. Wierny (2) pius, Christianus. Wiernie, fideliter, cum fide; służyć, fidelem operam praestare; mi służy, służył, fideli ejus opera utor, fidelem (sc. eum) expertus sum.

Wiersz, versus, (2) carmen; zrobić, na co, carmine aliquid dicere; na wesele, nuptias carmine celebrare. W. na rodziny, imieniny, wesele. pogrzeb, koronacyą, carmen natalitium, onomasticum, nuptiale, funebre, inaugurale (regis). Wiersze robić, carmina pangere, versus facere. Wierszyk, versiculus.

Wierszoklet, versificator, poëtaster.

Wierszopis, poëta, (właściwie) versificator; -stwo, versificatio.

Wiertel, medimnum.

Wierutny; improbus, pessimus, tritus.

Wierzba, salix.

Wierzbina, lignum saligneum; (2) (lasek) salictum, salicetum.

Wierzbowy, salignus, saligneus.

Wierzch, summum. Na wierzchu, in summo, superne; domu, góry; in summa domo, in jugo montis.

Wierzchni, superior, summus, supremus.

Wierzchołek, culmen, fastigium, summum; góry, jugum montis.

Wierzgać, calcitrare, recalcitrare, calce ferire. Wierzganie, calcitratus.

Wierzgliwy koń, calcitro, calcitrosus.

Wierzyć, credere, fidere, fidem habere; w Boga, credere Deum esse; reddere Deo vim, majestatem suam; Deum profiteri, mente et professione colere, agnoscere, tenere; w nieśmiertelność duszy, w strachy, i t. d. credere animum esse immortalem, esse spectra. Nie w. w Boga, w nieśm. duszy, w strachy, tollere Deum, animi immortalitatem; nil tribuere Deo, spectris. Wierzenie, fides.

Wierzyciel, creditor.

Wierzysko, locus lignis concidendis destinatus.

Wieś, pagus, vicus. Ze wsi, paganus, vicanus; (2) agrestis, incultus, rusticus.

Wieść, fama, rumor; niesie, vulgo ferunt. Jak w. niesie, ut dicunt; ut fertur, narratur.

Wieść, (wodzić) ducere; (wozić) vehere.

Wieśniaczy, rusticus, paganus.

Wieśniak, colonus, rusticus, ruricola.

Wieszać, suspendere; się, adhaerescere, haerere; (2) zob. Powiesić się.

Wieszadło, pertica pensilis, suspensa.

Wieszczba, augurium; disciplina auguralis, divinatio, hariolatio; (wieszczenie z wnętrzności zwierząt) extispicium; (z lotu ptaków) augurium, auspicium; (z rąk) chiromantia; (przez pytania umarłych) necromantia; (z twarzy) physiognomia; (z przetaka) cosciuomantia; (z gwiazd) astrologia, (z ziemi) geomantia; (z ognia) pyromantia; (z anrodzenia) genethliaca conjectatio.

Wieszczbiarz, hariolus, fatiloquus, fatidicus; haruspex, extispex; augur, auspex; hyromantes; geomantes; physiognomon; genethliacus, thliacus, (zob. w poprzedz); (co wieszczy z czoła) metopologus; (z żeru ptaków) pullarius.

Wieszcz(ek), vaticinator; zob. poprzedz; —szczka, Sibylla, fatidica, vates.

Wieszczy, fatidicus, divinus; duch, vis divinatrix, fatidica. Wieszczym duchem, divino spiritu, monitu edoctus, percitus, tactus; veluti divinans, ac si divinaret.

Wieszczyć, vaticinari, hariolari, futura praedicere.

Wieszczyca (mniemany strach nocny), z. Mara.

Wietki, parum firmus, minus solidus.

Wietrzeć, saporem, odorem remittere; exolescere; (jak wino) fugere.

Wietrznik, petalum, triton, meteorologus; (2) levis, inconstans, mutabilis, varius, mobilis.

Wietrzny, ventosus.

Wietrzyć, vento exponere, aëri ostendere; (pokóy) aërem purum intromittere; (2) odorari.

Wiewiórka, sciurus, nitela.

Wieyski, rusticus, paganus; chleb, panis ruri coctus. Po wieysku, rustice, rustico more.

Wieża, turris; (2) carcer.

Wieżdżać, invehi, inferri; do miasta, ingredi, intrare urbem.

Więzić, clausum tenere; in custodia, in vinculis habere, detinere.

Więzień, captivus, vinctus, (qui est, tenetur) in vinculis, in carcere, in custodia.

Więzienie, carcer, custodia. Do w. wsadzić, claudere, in custodiam dare, in carcerem conjicere.

Więznąć, haerere, haesitare, inhaerescere.

Więzożołd, (dąb twardy) robur.

Więzy, catenae, vincula, compedes. W więzach, catenatus, vinctus; miłości, amore captus, devinctus.

Wiiadło, rhombum.

Wikary, vicarius (magistri) coenobii, a coenobiarcha primus.

Wikłać, implicare, intricare; kogo, in tricas conjicere, rei implicare.

Wilcze, catulus lupi.

Wilczura, rheno lupinus; vestis superior, hiemalis, pellibus lupinis munita.

Wilczy, lupinus; groch, lupinus; choroba, phagedaena.

Wilczyca, lupa, lupus (femina).

Wilgnąć, Wilgotnieć, humescere, humore imbui, madescere.

Wilgoć, humor; (w powietrzu) humiditas; (ziemi) uligo.

Wilgotny, humidus, udus; pokóy, cubiculum vapore plenum, sudans, uliginosum; grunt, terra uliginosa, ager irriguus; powietrze, aër humidus, aquosus; (suknia, gąbka) humidus, madidus, madens, humens, humore imbutus.

Wilia, vigilia festi, dies festum aliquod praecedens; (2) cantus funebris; (3) zob. Pośnik (2).

Wilk, lupus; (wrzodowy) herpestiomenes; (drzewny) stolo, ecphysis, germen inutile; progerminatio, fruticatio spuria, inutilis; kuchenny, (żelazny) fulcrum focarium, ferramentum coquinarium; (u świecy) fungus. O wilku mowa, a wilk tu, lupus in fabula.

Wilkołek, lycanthropos, homo lupi speciem assumere gnarus, lycaon.
Wina, culpa, noxa. Moia w tém wina, mea culpa factum est.
Winda, organum tractorium, trochlea.
Windować, in altum moliri, sublevare, tollere. Windowanie, subductio, opera tractoria.
Winiarz, (co uprawia winnicę) vineae cultor, vinitor, vindemiator; (co przedaie wino) oenopola, vinarius, vini venditor.
Winić, o co, exprobrare, vitio vertere, culpae dare aliquid alicui; eum rei auctorem, culpae reum designare.
Winien, noxius, reus culpae, rei auctor, culpae affinis, reus facti. On, iam temu winien, ejus culpa commissum, mea culpa factum est. Sam sobie winien, ex merito patitur, ejus meritum est. Winien co komu, alicujus debitor, qui debet alicui, in aere alicujus. Winnym bydź co komu, debere; (dług) in ejus aere esse.
Winiówka, (beczka) vas, dolium vinarium; (2) (gruszka) pyrum vinosum, vinosi saporis.
Winnica, vinea, vinetum.
Windyczka, (iabłko) hypomelis.
Winieta, emblemma, emblematium; ornamentum libri extremi, frontis cet.
Winny, zob. Winien; (2) (z wina, iak wino) vinosus; (do wina należący) vinarius; spirytus, vis vini, virus e vino, liquor vini tenuissimus; handel, vinaria mercatura; szynk, taberna vinaria; szczep, vitis; latorośl, palmes.
Wino, vinum; (iagoda) uva. Wino tu rośnie, vites nascuntur. W. czyste, merum; nie fałszowane, v. sincerum; przegotowane, sapa, defrutum; zwietrzałe, vappa; zfałszowane, v. infectum, adulteratum, insincerum. Kto wiele wina piia, vinosus; kto go wcale nie piia, abstemius.
Winogrono, racemus; ieśdź, vinaceum, acinos edere, depascere.
Winorodny, vitifer, vitium ferax, vino felix.
Winować, zob. Winić. Winowaty, zob. Winien.
Winowayca, noxae reus, auctor facinoris, scelestus, qui scelus admisit, qui deliquit.
Winszować, gratulari, gratari; na nowy rok, novum annum gratulari, faustum precari; fungi officio novi anni gratulandi.
Wiór, assula, segmen ligni.
Wiosenny, vernus.
Wioska, viculus, villula.
Wiosło, remus; (małe) remunculus.
Wiosłowy, (co wiosłem robi) remex. Ławy takowych, transtra. Statek o 2, 3, 4, 5, 6, 7 takich ławach, biremis, triremis, quadriremis, quinqueremis, hexeres, hepteres.
Wiosna, ver; wieku, flos, vigor juventae.
Wiosnować, ver transigere; gdzie, ibi per tempus vernum manere.
Wir, vortex.
Wirydarz, viridarium, topiarium.
Wisieć, pendere.
Wisielec, furcifer, pessimus, cruce dignus.

Wisła, Vistula, Visula, Vistillus.
Wiśnia, (drzewo) cerasus; (niska) chamaecerasus; (owoc) cerasum; (włoska) cornum; (czarna) cerasum Actium; (wielka) Aquitanicum; (kwaśna) duracinum.
Wiśniak, cerasites, liquor cerasinus, vinum cerasatum, potus (ardentior) e cerasis.
Wiśnianka, jus cerasinum, puls, e cerasis coctis.
Wiśniowy, cerasinus; sok, defrutum cerasatum; (co do koloru) cerasinus, lividus.
Witać, salutare, salutationem facere, adventum gratulari. Witam! salve! salveto!
Witanie, salutatio.
Witka, viticula, viticulum.
Witwina, salix pumila aquatica, siler aquaticum.
Wiu! pergite! procedite! molimini (vos)!
Wizerunek, imago; (2) exemplum.
Wizya, species, visum; (sądowa) cognitio rei praesentis.
Wizyta, officium, salutatio; oddadź, salutandi officio fungi, salutatum venire. Z wizytą, salutandi causa (§. 232). Wizytę przyiąć, admittere salutaturum (os). Nie przyiąć w—y, excludere, deprecari, recusare salutationes; (2) zob. następ.
Wizytacya, (domów) perquisitio; (szkół, kościołów) spectatio, recensus, census.
Wizytować, spectare, censum agere, spectatum venire.
Wizytator, perquisitor, censor.
Wkładać, ponere, imponere; (między) interponere, inserere; (pod) subponere, subjicere; na kogo obowiązek, mandare, jubere, negotium dare, ut—, committere; się, zob. Nałożyć się.
Wklęsłość, cavum; (concavitas); —sły, cavus, concavus.
Wklęsnąć, cavari; (iak twarz) labi, desidere.
Wkopywać, defodere, infodere, in terra defigere. Wkopanie, defossus.
Wkorzeniać, firmare, alere, confirmari pati; się, (alte, altas) radices agere; terrae inhaerescere; (alte, penitus) infigi, descendere; (iak zwyczay iaki) insidere, confirmari, haerere. Wkorzeniony, inveteratus.
Wkówka, vaginae munimentum infimum; dadź, vaginam in extremo munire (lamina).
Wkraczać, ingredi, intrare. Wkroczenie, ingressus, adventus.
Wkradać, się, irrepere, furtim intrare.
Wkrapiać, instillare; -pianie, instillatio.
Wkręcić, (rotae) implicare, intexere; się dokąd, zob. Wełgać się, Wkradać się.
Wkrótce, brevi (tempore) post.
Wkruszyć, interere.
Wkuć, malleo adigere, affigere; (incudere).
Wkupić, się, pecunia consequi, acquirere aliquid; (do cechu, towarzystwa, it. d.) sedem, locum sibi redimere in coetu, collegio; solvere aliquid, quì recipiaris ad corpus.
Wkupne, (quod datur) pro loco, pro obtinenda sede in coetu, in collegio.
Władać, regere, moderari; krnaiem, summae rei praeesse;

esse; całym światem, sustinere imperium totius orbis terrarum, imperio regere orbem terrarum; ręką, nogą, manus, pedis integrum usum habere; manum, pedem pro arbitrio movere posse.

Władca, moderator, rector, princeps; świata, penes quem est imperium totius orbis terrarum.

Władyk, episcopus Graecorum, Graeco ritu sacra celebrantium.

Władza, jus, potestas, auctoritas; ojcowska, potestas, majestas patria; jus patriae potestatis. Uwolnić syna, córkę z pod (swéy) władzy (iak u Rzymian) emancipare; takie uwolnienie, emancipatio. Władzę mieć w ręku, zob. w Władać.

Właściwie, proprie; znaczy to, primitus notat; mówiąc, ut vere dicam; powinieniem był, vere quidem, verius, potius, rectius ita agerem, rectius fieret, rem, ut—.

Właściwy, proprius; znaczenie, verus sensus; significatio vera, prima, propria.

Właśnie, proprie, domini jure; (2) commodum; co, cum maxime. Wł. gdy wchodził, dałem mu, commodum venienti obtuli. Właśnie dla tego, propter id ipsum, non aliam ob causam. Właśnie, iakby, quasi vero.

Własność, proprietas, dominium, jus rei; moia, meum; res mea, proprium; (2) (właściwość) priva indoles; mowy, autora, quae propria, priva habet; proprium illi, ejus; proprietas, ingenium linguae, vis, discrimen ab aliis, quo ab aliis differt.

Własny, proprius, privus. Moią własną ręką, mea ipsius manu.

Wlatać, involare; (2) irruere.

Włazić, Wleśdź (na górę) eniti, evadere, escendere; (dokąd) introire, intrare, ingredi; w błoto, pedem luto (*dat.*) imponere, immergere, luto (*ablat.*) maculare, inquinare. Wleśdź (iak drzazga) infigi, infixum haerere; w głowę, memoriae infigi, animum percutere.

Wlec, trahere, moliri; zob. Włóczyć; się, (iak sukna) fluere, laxius dependere, trahi; (iak interes iaki) tarde procedere. To długo się wlecze, longum, tardum, lentum negotium est.

Wlepić, intus agglutinare; oczy w kogo, oculos defigere in aliquem, ab ejus ore pendere.

Wlewać, infundere.

Włochaty, villosus.

Włóczęga, erro, planus, vagabundus, vagus.

Włócznia, lancea, hasta.

Włóczyć, trahere, moliri; po ziemi, humi, per humum raptare; suknią, terram verrere veste; się, vagari; po ulicy, volitare, commissari; po nocach, *a*) commissari per noctem, bacchari; *b*) amoribus indulgere, moechos (as) sectari.

Włódarz, villicus.

Włok, verriculum, everriculum (cum sagena).

Włoka, roli, ager triginta jugerum; (2) (u pługa) tralia aratri. Włóka, zob. Włóczęga.

Włókno, fibra; (2) filamenta (*plur.*).

Włos, pilus; (ludzki) crinis, capillus. Włosy na czole, capronae, antiae; w nosie, vibrissae; długie (u kobiet) coma; (u mężczyzn) caesaries; (na brodzie delikatne, mech) lanugo. Włosami okryty, crinitus; (na ciele) pilosus; (na głowie) capillatus. Z długimi włosami, comatus. Włos rozpuszczony, passus capillus. Ani na włos, ne minimum quidem; ne latum digitum, ne unguem quidem. O włos, paene, tantum non; żem nie upadł, parum abierat, quin procciderem; nil propius factum est, quam ut prolapsus effunderer. Zapuścić włosy, comam alere.

Włość, fundus, ager.

Włosiany, e pilis.

Włosie(ń), pili equini, seta equina.

Włosiennica, cilicium, vestis e pilis texta.

Włoski, Italus, Italicus; orzech, (nux) juglans, regia nux.

Włosowy, (od włosów) crinalis, capillaris.

Wmięszać, immiscere, admiscere, intermiscere; w co kogo, aliquem admiscere, implicare rei; się, rei immisceri.

Wmówić w kogo co, alicui persuadere aliquid; eum impellere, inducere verbis, ut—.

Wnęcić, illicere, pellicere; się dokąd, consuesse venire aliquo, assuetudine aliquo veniendi imbui. Wnęcił się do nas, in consuetudinem abiit, familiare factum est ei ad nos venire, ut ad nos veniat, veniret.

Wnet, zob. Natychmiast, Zaraz.

Wnętr, semivir.

Wnętrze, interiora; domu, domus interior; penetralia domus.

Wnętrzności, intestina; (płuca, serce, wątroba, żołądek) viscera; (przy ofiarach ludów starożytnych) exta; wróżenie z nich, extispicium; kto wróży, extispex.

Wniebowstąpienie, abitus in coelum; Pańskie, festum Christi in coelum sublati; P. Maryi, memoria Dei genitricis in coelum evectae.

Wniwecz, obrócić, ad nihilum redigere; tollere, abolere; zob. Zniweczyć.

Wniosek, sententia; (z czego) consequentia, quod inde colligitur, consequitur, efficitur; robić, colligere, rationem (es) subducere; (ex eo) conjectare, inferre.

Wnioskować, z czego co, (sic, ita) aliquid interpretari; conjectare ex eo.

Wnosić, inferre, importare; zwyczay, in consuetudinem inducere, ad consuet adducere aliquid; co z czego, colligere, interpretari, putare.

Wnuczka, neptis. Wnuk, nepos.

Woda, aqua; święcona, aqua lustralis. Po wodę iśdź, aquatum, aquam petitum ire. Do wody pędzić, aquatum ducere; iśdź z chustami, lintea lavatum ire. Dopóty ozban wodę nosi i t. d. culpam poena premit comes, serius ocyus merces datur. Cicha woda brzegi rwie, quo minus est strepitus, plerumque est altior unda! undam silentem cave! tectos cave! silentium plerumque suspectum.

Wódka, liquor igne roboratus, potus ardentior, virus, sicera, temetum.

Wodnisty, aquosus; (co do smaku) dilutus, levis, tenuis; (mowa lub pismo iakie) fatuus, jejunus, sine nervis, languens, jacens; pole, ager udus, uliginosus.

Wodnik, (na niebie zmak) aquarius.

Wodnoziemny, (zwierz na ziemi i w wodzie żyiący) anceps, amphibium.

Wodny, aquatilis, aquaticus; na wodę, (np. naczynie) aquarius; kolor, color caeruleus; farba (nie oleyna) pigmenta leviora, ex aqua, aquis diluta; hydrochromata.

Wodociąg, cochlea, antlia.

Wódz, dux, ductor.

Wodza, ductus. Pod iego wodzą, eo duce. Na wodzy trzymać, regere, coërcere, cohibere.

Wodzić, circumducere; wszędzie, per omnia ducere.

Woienność, (duch woienny) zob. w następ.

Woienny, bellicus, militaris, bello aptus; komisarz, necessitatum belli, usuum militarium curator; sąd, judicium militare, causis militaribus noscendis; czyny, res bello gestae, bellicae; duch, belli amor, studium.

Woiewoda, praeses provinciae; Palatinus. Woiewódzki, provinciae; —dztwo, provincia; Palatinatus.

Woiować, bellare, pugnare, bellum gerere; (2) lascivire, ludere; z kim, ludibriis vexare aliquem.

Woiownik, bellator.

Wokabuły, vocabula, verba. Wokabularz, zob. Słownik.

Wokalna muzyka, vocum concentus, oris cantus.

Wokanda, nuncupatio; iest, convocantur homines ad vocem praeconis audiendam.

Wół, bos, taurus; (2) stupidus, barbarus, fatuus.

Wola, voluntas, vis appetendi. Od czyiéy woli zależeć, in eo positum, in ejus potestate esse; ab eo, ab ejus arbitrio pendere. Podług woli, ex voto, ex sententia. Taka iest moia wola, hoc volo, ita fert animus. Mimo woli (swoiéy) invitus, nolens; (czyiéy) eo invito. Niech się stanie twoia wola, quod tu vis, tibi quod placet, fiat. Czyią wolę zrobić, morem gerere alicui; ei obsecundare, obtemperare; robić, dare se alicui. Wolna wola, arbitrium. Wbrew moiéy woli, secus ac jussi.

Wołać, vocare; kogo do siebie, arcessere, ad se vocare; na kogo, clamore ei significare aliquid.

Wolanin, colonus.

Wolarz, boarius nundinator, mango; (2) boum agitator.

Wole, (u człowieka) tumor gutturis, tumidum guttur, struma; (u bydlęcia) ruma, omasum.

Woleć, malle, praeoptare, praeferre; magis velle. Wolę żeś ty przyszedł, magis laetor tuo adventu; te venire, adesse malo. Woleć kogo, potiorem habere, praeferre.

Wołek, (robak) curculio.

Wolnieć, laxari; remitti, leniri.

Wolno, libere, suo jure, ut libet; (2) zob. Powoli; iest, licet; mi to zrobić, id facere non vetor, jure meo possum; est mihi jus, potestas faciendi. Nie wolno, non licet, aequum non est, vetitum est.

Wolność, libertas; (od czego) immunitas; od kary, impunitas; nadadź, liberum esse jubere, libertatem dare; niewolnikowi, (iak u Rzymian, uroczyście) servum manumittere; przywrócić, in libertatem asserere, vindicare. Wolności, jura.

Wolny, liber; (od zatrudnień) vacuus, otiosus; (od opłaty, służby) immunis; (2) (bezpłatny) gratuitus, sine mercede; mieć wstęp do kogo, gaudere copia alicujus adeundi; ma, aditus ei patet, licet adire. Wolnym bydź, libertate uti, liberum agere, sui juris esse. Wolne powietrze, *a*) aura liberior, coelum purum; *b*) divum. Na wolném powietrzu, sub dio; znayduiący się, *a*) subdivalis, *b*) aurae patens. Czyn wolny, factum arbitrarium, a voluntate (agentis) pendens, in voluntate positum. Wolny handel, mercatura libera, non impedita, nullis vinculis constricta. Wolny (nie prętki), lentus, tardus; życie, solutius vitae genus.

Wołopas, bubulcus; bydź nim, boves pascere.

Wołowina, caro bubula.

Wołowy, bubulus, taurinus; targ *a*) (mieysce) forum boarium; *b*) (czas) mercatus boarius; skóra, corium taurinum. Na wołowéy skórzeby tego nie spisał, infinitum est dicere.

Womitować, vomere. Womitowanie, Womity, vomitus. Na womity, quod vomitum ciet; (lekarstwo) emeticum, vomitorium; pulvis vomitum ciens; brać, vomitu curari.

Wonia, odor gratus, suavis; wydawać, fragrare, odorem spargere.

Wonny, odorus, odoratus, fragrans.

Wór, —rek, saccus; skórzany, culeus. Woreczek, sacculus, saccellus.

Worać, arando adfodere; zob. Zaorać.

Wosk, cera. Kawałek wosku, cerula. Iak wosk, mollis, cereus.

Woskować, cera inducere, ungere, linere; incerare. Woskowanie, ceratura, inceratio.

Woskowy, cereus; (kolor) cerinus

Woszczyny, favi expressi; cera illota, immunda, non purificata.

Wotować, zob. Głosować.

Wotum, suffragium; (przy obradzie) sententia; (2) zob. Slub (2); (3) (co się ofiaruie, np. Swiętemu, do zawieszenia na obrazie) res votiva.

Wotywa, sacra votiva.

Woyłak, strutum, instratum equi sub ephippio

Woyna, bellum; iest, bellum ardet; będzie, b. imminet, movetur, exardescit. Woynę prowadzić, belligerare, bellare; bellum gerere (nb. nie ducere; to znaczy, przeciągać woynę); ukończyć, b. conficere, profligare; (przez zwycięstwo) debellare. Podczas woyny, inter arma. Iśdź na woynę, arma, castra sequi. Znowu będzie woyna, bella resurgunt, recrudescunt; bellum redintegratur, reparatur. Goto-

wać (się na) woynę, b. (ad)parare, adornare.
Woyski, praeco militaris; (2) tribunus, (właściwie praefectus cohorti mulierum).
Woysko, exercitus, copiae. Idź do woyska, militiae nomen dare, arma sequi, militatum ire.
Woyskowy, militaris. Po woyskowemu, militariter, more militari
Wóyt, (w miastach) praetor urbanus; (na wsiach) judex pagi, magister, praefectus.
Wóytostwo, *a*) praetura urbana; *b*) praefectura pagana; (2) fundus, praedium judicis pagani.
Wóz, currus, vehiculum; (wielki do ciężarów), plaustrum (pokryty, arcuatum); parokonny, bigae; czworokonny, quadrigae; (2) (na niebie) arctos; większy, helice, triones; ursa major; mnieyszy, cynosura; ursa minor. Masz wóz i przewóz, alterum utique tenendum. Wózek, curriculum, plostellum.
Woźba, vectatio, vectura.
Wozić, vehere, vectare; (często) vectitare. Wożenie, vectura.
Woziwoda, aquarius, aquator.
Woźnica, auriga, qui jumenta agit; equorum rector, agitator; rhedarius; (na niebie) auriga.
Woźny, praeco; mieyski (także) proclamator.
Wozownia, vehiculorum receptaculum, stabulum vehiculare.
Wozowy, vehicularis; koń, equus vectarius, ad plaustrum.
Wpadać, incidere, illabi; dokąd, irruere, invadere; do kraiu iakiego (po nieprzyiacielsku) incurrere, irrumpere; incursionem, impetum facere; w sidła, capi, in insidias delabi; w oczy, conspici, advertere; (właściwie) inferri, illabi in oculos; oculis insidere; w szaleństwo, mente alienari, dejici; na myśl, in mentem venire, succurrere.
Wpaiać, instillare; w umysł co, animum (alicujus) imbuere aliqua re; komu, ei aliquid informare, imprimere; miłość, uszanowanie, amorem, venerationem movere; amore implere, veneratione imbuere.
Wpakować, includere; conjicere (in); w gębę, ingerere ori; buccas implere; się, zob. Wtłoczyć.
Wpatrywać się, acriter contueri; oculos defigere in aliquem, id.
Wpędzać, intro compellere; (w grze kart) capere, vincere, in angustias redigere.
Wpierać w kogo co, utique persuadere velle alicui; eum urgere, cogere, vi adducere velle, ut credat, ut fateatur (s. *Acc. c. Infinit.*); kłamstwo, mendacium obtrudere, ingere; cogere mendacio credere.
Wpiiać się, infigi, premere, urere; (2) zob. Przypić się.
Wpis, inscriptio, consignatio in tabulis. Od wpisu, inscribendi merces, arbitria.
Wpisać, inscribere; in chartam, in tabulas referre; kogo w listę obywatelów, sędziów, ejus nomen inserere, inferre, addere albo, numero civium, judicum; się, nomen suum inferre; kazać, nomen dare ad aliquid.
Wplątać, innectere, implicare, illigare; kogo (się) w co, immiscere (i), implicare (i) rei.
Wpleść, intexere; w koło, rotae implicare, illigare.
Wpływ, ingressus; wody, ubi influit aqua, cursus influentis aquae; pieniędzy, reditus. Z pierwszych wpływów, quamprimum in aerario erunt numi. Wpływ na co (rzeczy iakiey) vis; (osoby) auctoritas, potentia. Mieć wpływ na co, vim habere in rem; multum valere, facere ad eam constituendam, efficiendam, mutandam, cet. (o osobie) multum valere, plurimum posse. On ma tu wielki wpływ, magna est hic ejus auctoritas; magnae, praecipuae sunt ejus partes; ab illo magnam partem pendet exitus rei. Nie mieć żadnego wpływu, nil posse, nil facere ad rem, nullius esse momenti.
Wpływać, influere; (płynąc) innatare; nando ingredi.
Wpół, medius (a, um). Wpół złapać, medium (am) arripere; zob. Pół, Połowa.
Wprawa, usus, exercitatio; mieć, *a*) posse exerceri; habere, in quo exercearis, posse aliquid exercere; *b*) exercitatum, subactum esse usu rei. Wprawy nabierać, zob. w następ.
Wprawiać, co, illigare, inserere, includere; kogo, exercere; do czego, subigere usu rei, fingere ad usum rei; się, exerceri; w co, versari in re, multum esse in re tractanda, rem excolere, subigi usu rei.
Wprosić się, precario recipi; ambitione, blanditiis irrepere in locum, viam sibi munire.

Wprowadzać, inducere; (zwyczay) introducere; (towary) importare; na urząd, inaugurare, publice praeficere muneri; (do towarzystwa) introducere, sistere; się (na mieszkanie) immigrare, commigrare. Wprowadzenie, introductio.
Wprowadziny, dies sedi mutandae, occupandae destinatus; małżonki w dom męża, deductio uxoris in domum mariti.
Wprzód(y), primo, primum, prius. Iemu, iego wprzód, ei primo, eum primum.
Wpuścić, (dokąd) admittere, intromittere, recipere; aditum dare; w co, immittere; (kilka kropel wina do wody) indere, addere. Nie wpuścić, dokąd, janua prohibere, aditu arcere.
Wpustne, pro admissione; merces admittendi, admissoria.
Wpychać, kogo, intrudere, propellere, impellere; co, intro adigere, impellere, infigere.
Wrąb, jus ligna caedendi in aliena sylva; mieć, posse ligna caedere.
Wracać, (co komu) reddere; się, redire; pedem, gradum, referre; reverti; viam retro repetere, relegere; (redire w różnych znaczeniach); do dawnego, relabi ad superiora, priora repetere. Wróciwszy, redux. Wracanie, restitutio; (się) reditus.
Wradzać, ingignere; się, innasci. Wrodzony, zob. na swoiém mieyscu.
Wrastać, increscere; (iak kamień) w drzewo, arbori infixum coalescere; wewnątrz,

wnątrz, intus descendere, penetrare, insinuari.

Wrazić, gdzie, ponere, deponere; do kieszeni, indere, inserere marsupio; się w co, immisceri rei; się wszędzie, nullibi non esse, omnibus rebus se immiscere.

Wręcz, zob. Zbliska; (2) haud dissimulanter, libere, aperte, impavide, ingenue.

Wróbel, passer, passerculus.

Wrodzony, a natura haustus, insitus, innatus.

Wróg, iratior, iniquior, alienior alicui; ejus inimicus.

Wrona, cornix; mała, cornicula. Kiedy wleziesz między wrony, to tak krakay iak i ony, si fueris Romae, Romano vito more. Wrona (u beczki) os dolii.

Wrony koń, equus ater, coracinus. Wronie masło (ziele), adrachne agria; oko, aconitum salutiferum.

Wrota, porta.

Wrotycz, (ziele) partenium, tenacetum.

Wróżba, Wróżka, Wróżek, Wróżyć; zob. Wieszczba—Wieszczyć, Złа wróżbą, malum omen.

Wryć, infodere. Iak wryty, defixus, alligatus, devinctus, attonitus, stupens.

Wrzask, clamor inconditus.

Wrzaskliwy, clamosus; głos, vox rauca, fusca.

Wrzas(k)nąć, (inconditum) clamorem tollere, (rauca voce) conclamare.

Wrzaskun, clamosus, clamitator, vociferator; (o dziecięciu) clamosus, ejulabundus.

Wrzawa, turbae, tumultus, strepitus. Cóż to za wrzawa? quid isthoc tumultûs est!

Wrzeciądz, catena forium.

Wrzeciono, fusus.

Wrzedzieć, ulceribus occupari, infestari. Wrzedzieię, ulcera serpunt, me occupant.

Wrzedzienica, vomica; ulcus manans, adapertum.

Wrzekomo, uti videtur, specie; (2) in speciem, dicis causa.

Wrzesień, September. (O dniach zob. §. 300; nb. zob. §. 301).

Wrzeszczeć, (incondite) clamare, vociferari; komu nad uszami, eum clamore obtundere, rumpere.

Wrzód, ulcus; (wielki, trwały) apostema; (śmierdzący) therioma; (iadowity) phagadaena; (nieuleczony) cacoethes; ciekący, zob. Wrzedzienica; (w taynych mieyscach) condyloma; (na oku) epinyctis; (na paznokciach) paronychia; (pod ięzykiem) ranula.

Wrzodowaty, ulcerosus.

Wrzucać, injicere, immittere; w co, conjicere in aliquid; na siebie co (suknią) raptim induere.

Wrzynać, incidere; się, infigi.

Wsadzić, imponere; do powozu, na konia kogo, tollere in currum; subjicere, levare in equum; w co, inserere, immittere; w ziemię, in terra deponere; (iak kiy) figere, defigere; na co, imponere rem rei; kapelusz na głowę, tegere caput pileo; (chleb) do pieca, immittere, inferre furno; collocare in fornace.

Wschód, gradus. Wschody, gradus (*plur.*), scala. Ze wschodów zrucić, per gradus dejicere. Wschód (2) oriens, plaga orientalis; słońca (czas), sol oriens, surgens; solis ortus.

Wschodni, orientalis, orientis (*gen.*); kraie, terrae orientales, orienti (soli) propiores, subjectae.

Wschodzić, (iak słońce, gwiazdy) oriri, apparere, surgere, emergere, in conspectum venire; (iak roślina) prodire, surgere, emergere, germinare, pullulare, venire, provenire.

Wścibić, inserere; się wszędzie, omnia rimari, omnibus se immiscere.

Wściec się, rabiosum esse. Wściekać się, rabie tentari, vitiari. Wściekły, rabiosus, rabie percitus.

Wścieklizna, hydrophobia, humoris metus. Wściekłość, rabies.

Wsiadać, insidere; na koń, do powozu, na okręt, conscendere, ascendere (in) equum, currum, navem; tolli in equum, inscendere currum, ingredi (in) navem. Wsiąść na kogo (z krzykiem, łaianiem) cooriri, invehi in aliquem. Wsiadanie, conscensio.

Wsiąkać, (iak wilgoć) descendere, insinuari, illabi, influere, imbibi, penetrare, insidere.

Wsiewać, co, serere, injicere, terrae mandare.

Wskazywać, indicare, significare, innuere; drogę, monstrare viam; na karę, poena dignum pronuntiare; zob. Skazać.

Wskoczyć, insilire, saltu sese immittere, saltu capessere locum.

Wskórać, perficere, efficere; potiri optato, voti compotem fieri; nic nie wsk., operam ludere, perdere; irrito conatu abire. Nicom u niego nie wskórał, abnuit roganti; vanae, irritae sunt preces; non fecit, non dedit, quod petii.

Wskroś, penitus, plane; przemokł, totus madet.

Wskrzesić, excitare, suscitare; umarłego, (a morte) in vitam revocare; vitam restituere, reddere. Wskrzeszenie, revocatio in vitam, instauratio vitae.

Wsławić, illustrare, nobilitare; famam alicui conciliare; się, famam sibi parare; memoriam sui commendare, prodere hominibus; nobilitari, crescere, inclarescere.

Wśliznąć się, furtim irrepere; (właściwie) per lubricum inferri, ingredi.

Wspak, retro, retrorsum; zob. Opacznie, (na) Opak.

Wspaniałomyślność, animi magnitudo; animus excelsus, altus, magnus; indoles generosa.

Wspaniałomyślny, -ślnie, magnanimus, generosus, (e); *adj.* magno, excelso animo.

Wspaniałość, amplitudo, dignitas, gravitas, decor, majestas; umysłu, zob. Wspaniałomyślność.

Wspaniały, augustus, gravis, conspicuus; wiersz, carmen sublime; widok, pulcherrimus (um), praeclarus (um) *a*) prospectus, *b*) spectaculum; —niale, splendide, magnifice; wyglądać, (o osobie) dignitate, majestate oris, corporis insignem esse; (o innych rzeczach) praeclarum, gratum spectaculum praebere; kogo przyiąć, liberaliter, benigne excipere; (2) zob. Wspaniałomyślny, -lnie.

Wsparcie, subsidium, auxilium; dawać, t. i.

Wspierać, sustentare, tueri, juvare (ostatnie naypowszechnieysze); radą, pieniędzmi, juvare consilio, pecunia; praebere, sufficere sumtum; się na czém, niti, inniti.

Wspinać sie, in digitos (pedum) erigi; konia, monere; calcaria addere.

Wspomagać, sustentare, sublevare, juvare; opitulari, subvenire; zob. Wspierać. Niech P. Bóg wspomoże, a Deo speres, tuleris, quod postulas.

Wspominać, (com)memorare, nominare, tangere; meminisse, mentionem facere, injicere (§. 171); przypadkiem, casu incidere in mentionem alicujus (rei).

Wstąpić, na górę, ascendere, conscendere, subire montem; dokąd, intrare, ingredi; do kogo, diverti (, deflectere ex itinere) ad aliquem; na tron, imperium capessere; na stolicę Apostolską, pontificem eligi, caput ecclesiae catholicae creari; na urząd, capere provinciam, inire magistratum; do zakonu, vitam religiosam, monasticam amplecti; addicere se vitae monasticae, monachum fieri. Wstępować w czyie ślady, vestigia alicujus sequi, premere, legere; eum imitari.

Wstąpienie na tron, auspicia, initia imperii; primordia.

Wstawa, (w Matem.) linea inscripta, sinus.

Wstawać, surgere. Wstaway (do spiącego)! vigila!

Wstawiać, ponere, collocare; (2) zob. Wprawiać; się za kim, zob. Przyczyniać się. Wstawienie collocatio; się za kim, zob. Przyczyna (2).

Wstążka, -żeczka, lemniscus; (do wiązania) vinculum; (do obszywania) clavus.

Wstecz, retro, retrorsum, retroversus. Wsteczny, retrogradus.

Wstęp, (dokąd) aditus, accessus; mieć do kogo, posse accedere ad aliquem; komu zrobić, aditum, viam munire, aperire alicui ad aliquem. Wstęp (do mowy) exordium; (do dzieła, rozprawy) prooemium, praefatio; zob. Przedmowa. Zaraz na wstępie, in ipso limine.

Wstępny, initialis; środa, jejunium primum; jejunii antepaschalis initium; bóy, bellum illatum. Iśdź wstępnym boiem, impetum facere, bellum incipere, aliquem impugnare.

Wstępować, escendere, ascendere; zob. Wstąpić. Wstępuiący, ascendens. Wstępowanie, ascensus.

Wstręt, abominatio, aversatio, detestatio, horror, odium (rei); mieć do czego, abhorrere, abominari, detestari, aversari, odisse.

Wstrząsać, quatere, quassare, concutere; (wewnętrznie) penitus labefactare; się, tremere, intremiscere, contremiscere; (wewnętrznie) cohorrescere, perhorrescere. Wstrząśnienie, *a*) motus; *b*) tremor.

Wstrzemięźliwość, abstinentia, continentia, modus, temperantia (rei); moderatio.

Wstrzemięźliwy, abstinens, continens, temperans; —liwie, continenter, moderate, modeste.

Wstrzymywać, cohibere, inhibere; kogo, detinere; od czego, absterrere, revocare, avocare, avertere; co (np rękę, uderzenie) inhibere, cohibere, revocare; się od czego, temperare sibi, abstinere, cohibere se (a re); z czém, rem differre; aż do czyiego przybycia, rem sustinere, integram relinquere in ejus adventum, dum veniat, adsit. Nie mogę się wstrzymać, non possum, quin —; temperare mihi nequeo, quin —; od śmiechu, risum tenere non possum; nequeo quidem risu me admoderari.

Wstyd, dedecus, turpitudo, ignominia, flagitium, opprobrium; robić, dedecori esse; dehonestare aliquem. Wstyd mnie, pudet me; to mówić, robić, pudet, pudor est, pudor vetat dicere, facere; verecundia est dicendi, faciendi; żem zrobił, powiedział, mordeor pudore facti; non factum, non dictum malim; pudet, pudori est fecisse, dixisse. Wstyd mnie za ciebie, erubesco, pudore afficior tua causa; żem cię tu przyprowadził, in meum opprobium te adduxi. Wstydu się doczekać po kim, infamia, dedecore adspergi ex aliquo; in suam ignominiam eum educasse. Nie mieć wstydu w oczach, omnem pudorem exuisse; kto nie ma, impudens, quem nil pudet. Wstyd (2) (Wstydliwość) pudor, rubor, verecundia; (panieńska) pudicitia, castitas.

Wstydliwy, —wie, verecundus, (e), modestus, (e), pudens, (nter); (2) pudicus, (e), castus, (e).

Wstydzić, z. Zawstydzać; się, erubescere, pudore tangi; czego uczynić, verecundari, vereri; pudore deterreri, prohiberi, cohiberi; kogo, *a*) ejus verecundia moveri; *b*) (gardząc nim) eum fastidire, spernere, aspernari; robić co przy kim, ejus verecundia arceri.

Wsuwać, inserere, immittere; się, irrepere.

Wsypywać, infundere, injicere, inserere.

Wszak (że) sam był, atqui ipse adfuit; nonne ipse adfuit? quasi non adfuerit ipse; scis sane ipsum adfuisse; at vero adfuit ipse.

Wszawy, pediculosus. Wszawa choroba, phthiriasis, morbus pedicularis.

Wszczepiać, zob. Szczepić; (2) comprimere, arcte comprehendere.

Wszczynać, movere, excitare, concitare.

Wszechmocność, omnipotentia. Wszechmocny, omnipotens; —cnie, omnipotenti nutu.

Wszechwiedzący, omniscius; bydź, omnia scire; iest Bóg, nil Deum fugit, omnia Deo patent.

Wszechwładny, omnium rector, cui omnia parent, cuncta gubernans.

Wszędy, —dzie, ubique, ubivis; (*dokąd?*) quaquaversum, in omnes partes.

Wszelaki, omnimodus, omnigenus, miscellaneus, cujuscunque modi; pozywienie, omne genus alimentorum; ptastwo, aves omnis generis, *albo* omne genus (§. 194, na końcu).

Wszelako, zob. Iednak; (2) varie, omnibus modis, quolibet modo.

Wszelki, omnis; człowiek, cuncti, universi homines; quicquid hominum est.

Wszeteczeństwo, nequitia, impudicitia, libido.

Wszetecznik, zob. Wszeteczny (w życiu).

Wszeteczny, —cznie, libidinosus, (e), impudicus, (e); (w życiu) flagitiis obrutus, lascivus, impudicus; (w mowie) obscenus; żyć, stupro indulgere, stupri consuetudinem habere.

Wszrubować, adigere, infigere torquendo, intorquere, inserere.

Wszy, zob. Wszelki. Wszystek, omnis. Wszystko, omnia, cuncta; wyszło, nihil reliqui est; consumta, exhausta, absumta res est. Wszyscy, cuncti, universi, omnes.

Wszywać, insuere; (kawałek iaki) inserere.

Wtaczać, intro moliri.

Wtargnąć (dokąd), irrumpere, irruptionem facere; zob. Wpadać.

Wtłaczać, intro adigere, inculcare, intrudere; (się dokąd) evadere per turbam, eluctari.

Wtedy, tum, tunc (temporis), eo tempore.

Wtór, (w Muz.) partes secundae; vox altera.

Wtorek, dies Martis, hebdomadis tertius; kusy, dies ante jejunium solemne ultimus.

Wtórować, secundas partes tractare; adjuvare canentem.

Wtóry, secundus; (z dwóch) alter.

Wtrącać, inserere, addere, interponere; się, immiscere, admiscere se. Zdanie wtrącone, sententia intermedia.

Wtykać, inserere, immittere; (w ziemię) (de)figere; się, zob. w poprzedz.

Wuczać, zob. Przyzwyczaiać; się, zob. Przywykać.

Wuieczny, avunculi (*gen.*); brat, siostra, consobrini.

Wuy, avunculus. Wuienka, avunculi uxor.

Wwabić, (invitamentis, persuasionibus) illicere.

Wwalić, intro moliri; na co, superimponere; się (dokąd) ingredi, irruere, irrumpere.

Wwodzić, introducere, inducere.

Wwozić, invehere, inferre. Wwożenie, Wwóz, invectio.

Wybaczać, ignoscere. Wybaczenie, venia; (nie) do wybaczenia, venia (in)dignus, (haud) ignoscendus.

Wybadać, rimari, expiscari, explorare; z kogo, discere, cognoscere ex (ab) aliquo.

Wybawić, liberare, eximere, (ex)solvere, vindicare aliquem; ei demere molestiam, vincula.

Wybawiciel, liberator, vindex, assertor.

Wybieg, excursus; (2) effugium, species, excusatio. Wybiegów szukać, effugere, subterfugere conari.

Wybiegać, excurrere, evolare; się, *a*) ad satietatem currere, *b*) fatigari cursu, currendo.

Wybielić, dealbare; albo, tectorio inducere.

Wybierać, optare, legere, deligere; zob. Obierać; co z czego, tollere, eximere, evellere; kamienie z roli, expedire agrum lectione lapidum; podatki, vectigalia cogere, exigere.

Wybierki, rejecta, rejicula, deteriora, rejicienda, minus proba (*Pluralia neutr.*).

Wybiiać co (np. gwóźdź, ząb, oko, i t. d.) elidere, excutere; komu, ei oculum everberare, eum edentare; (ciasto) contundere, pulsando subigere; kogo, plagis obruere, ei plagas ingerere; (pieniądze) ferire, signare, cudere; co komu z głowy, excutere, evellere, extrahere ex animo; eum liberare opinione, metu, molestia, cet.; sobie myśl iaką, mentem mutare, a sententia recedere, contemnere consilium; boiaźń, deponere metum; się na wolność, libertatem capessere, exuere servitutem, se jugo exuere, jugum excutere; vindicare se a servitute, in libertatem. Wybiiać takt rękami, *a*) ictu manûs regere concentum, cantum; *b*) manus complodere ad numerum cantûs. Trzecia wybiła, tertia hora audita est. Wybiianie, ictus; taktu, *a*) numeri ictu pedis (manûs) significati; *b*) opera mensurae cantûs ictu notandae, gubernatio concentûs.

Wybladnąć, expallescere; (iak rzecz) colorem exuere, candorem ducere. Wybladły, pallidus, pallens; —dłość, pallor.

Wyboczyć, deflectere, declinare. Wyboczenie, decessus, declinatio.

Wybór, electio, delectus; (2) optimi, praestantissimi; woyska, robora militum; młodzieży, flos juventutis; uczonych, eruditionis principes. Z wyborem, apte, caute, diligenter. Bez wyb. promiscue. Na wybór, ita, ut (pro lubitu) legere, deteriora, minus proba rejicere liceat.

Wyborny, —rnie, delectus; (2) egregius, (e), eximius, (e), optimus, (e), excellens, (llenter).

Wybrany, electus; (2) sanctus, Deo carus, probatus, dilectus, pius.

Wybredność, deliciae, fastidium, lautitiae, stomachus, superbum fastidium.

Wybredny, mollis, delicatus, lautus, fastidiosus, superbus, morosus.

Wybrnąć, emergere, evadere, expedire se (w różném rozumieniu); z długu, dissolvere aes alienum.

Wybrzeże, sinus.

Wybuch (nienie), origo, initium. Przed, powybuchn. (nondum) orto.

Wybuchnąć, erumpere, prodire; (iak ogień, woyna) erumpere, exardescere, excitari, nasci, oriri; (iak nienawiść, gniew, i t. p.) eminere, effundi, erumpere, prorumpere. (Etna) wybucha, flammas eructat, evomit, effundit, ejicit, emittit.

Wybudować, exstruere.

Wyburczeć, Wybuzować, objurgare; zob. Wyłaiać.

Wyć, zob. po Wyciągać.

Wycharchać, exscreare.

Wychłać, exhaurire, nil relinquere, immodice bibendo absorbere.

Wychód, exitus, egressus; pieniędzy, sumtus, impensae; zob. Wydatek, towarów, exportatio mercium. Wychód (2) zob. Prywet.

Wychodzić, exire, egredi; z pokoiu, pedem efferre cubiculo; (iak zapas pieniężny) tenuari, absumi, exhauriri; (iak dzieło na widok) edi, prodire; (iak plama)

plama) cedere, evanescere, fugari; (pod żelazkiem) elici, extrahi, evocari; z pod opieki, in suam tutelam venire; z pod rózgi, manum ferulae subducere. Wyszedł rozkaz, imperatum, edictum est; od Cesarza, imperator edixit. Wyiśdź od kogo (iak wieść iaka) ab aliquo emanare, vulgari, prodi. Nie mogę z tém wyiśdź na swoie, *a*) plus sumtûs res aufert, quam commodi inde redundat; ne impensas quidem conficio; *b*) impensas vix efficere, redigere inde possum; w handlu, ingratam, infructuosam mercaturam exerceo; mogę, fructus pensant sumtum. Wyiśdź na dobre, na złe, bono, malo exitu terminari. luż wszystko wyszło, nil reliqui est.

Wychować, educare; (co do ciała, życia) alere, nutrire; ad firmiorem, maturiorem, robustiorem aetatem perducere; (co do umysłu) fingere, instituere.

Wychowanie, educatio; dadź, instituere; dobre, bene educare, ad bonos mores conformare; bonis sensibus, studiis, moribus imbuere; mieć dobre, liberaliter educatum, probe, honeste, salubriter institutum esse.

Wychowaniec, —anica, alumnus, a.

Wychrachać, —anie, exscreare, -eatio.

Wychrzchić się, Wychrzta; zob. Przechrzcić się, Przechrzta.

Wychudnąć, macescere, (macie) tenuari.

Wychwalać, praedicare, celebrare, laudibus ferre.

Wychylać, exserere, proferre.

Wyciąć, exscindere; las, excidere; (2) zob. Uderzyć.

Wyciąg, descriptio, designatio; zrobić czego, exsignare, describere. Wyciąg (2) zob. Wyiątek.

Wyciągać, extrahere; (drzazgę) evellere, evocare; czego po kim, poscere, postulare; co, (wyprężać), tendere, extendere, pandere.

Wyć, ejulare, (ex)ululare; (iak pies) gannire, ululare. Wycie, ejulatus, ululatus, gannitus.

Wycieczka, eruptio; zrobić, erumpere, eruptionem facere. Wycieczka (2) zob. Wybieg (2).

Wycieknąć, exstillare, effluere, exire, guttatim effundi.

Wycieńczać, —czeć, tenuare, ri; attenuare, ri.

Wycierać, exterere, terendo purgare; abstergere, extergere; (komin) expurgare.

Wycierpieć, perpeti, ferre, tolerare.

Wyciesać, exasciare, fabricare.

Wycinać, exscindere; zob. Wyciąć.

Wyciskać, (co z czego) exprimere, elicere; co (w czém, np.) w wosku, exprimere, reddere, effingere in cera; cerae imprimere; komużzy, lacrymas elicere, excutere.

Wycwerki, zob. Trel (2).

Wyczerpać, haurire, exhaurire; (studnią) evacuare, exantlare; (wodę z niéy) educere, aufeure.

Wyczesać, depectere.

Wyczubić kogo, plagis contundere, probe mulcare, depexum dare.

Wyczyścić, expurgare, perpurgare.

Wydatek, sumtus, impensa, ae. Mieć (wielkie) wydatki,

detki, cogi (multos) sumtus facere, (multam) pecuniam erogare; mam wielkie w. multum pecuniae mihi absumitur, exhauritur.

Wydatny, insignis, conspicuus, notabilis.

Wydawać, (pieniądze) erogare, expendere; na co, impendere rei, sumtus facere in rem; co do grosza, exhaurire; spoliare se, nudare se, omnes numos erogare, nil reliqui habere; (dzieło) edere, vulgare, (in publicum) emittere; co (taiemnego) indicare, aperire, enuntiare, promere; ad aliquem deferre; sekret, arcanum proferre, effutire; secretum prodere; za mąż, collocare, elocare, nuptum dare; za kogo, ei in matrimonium dare, matrimonio, conjugio jungere; (in manum dare, nie służy do naszych czasów). Wydawać owoce, fructus reddere; się, apparere, patescere. Wydało się, emersit veritas, apparuit. Wydawać się (tak lub inaczey) videri (c. *Accus.* np. doctum); speciem habere, praebere, prae se ferre (c. *Gen.* docti albo doctrinae); się za kogo, za co, ferre, dicere, velle se hunc vel illum; za uczonego, artystę, inter doctos profiteri nomen suum; docti, artificis nomen sibi deposcere, sumere, arrogare; artificem haberi velle; za czyiego krewnego, velle se ei cognatum esse.

Wydanie, (dzieła) editio; powtórne, repetitio. Wydawca, editor.

Wydeptać, pedibus, calcando exprimere.

Wyderkaf, Wyderek, venditio cum redimendi conditione; —rkowy, cum redimendi jure.

Wydłubać, co, perforare; co z czego, excerpere, evellere.

Wydmuchnąć, efflare; co z czego, flatu, spiritu excutere, expellere.

Wydobydź, expedire, evellere; (co z zakopanego) eruere, effodere; (myśl, prawdę) elicere, invenire; (dług) auferre; (z trudnością) exprimare, extorquere, expugnare.

Wydoskonalić, perficere, excolere; sztukę iaką, rem perficere, absolvere, plane excolere, ad summum perducere; się, summos progressus facere, perfecte artem callere.

Wydra, lutra. *Aject.* lutrinus.

Wydrążać, cavare, excavare; na wylot, perfodere; w czém dziurę, perforare aliquid. Wydrążanie, excavatio; —żenie, sinus, cavum.

Wydrukować, typis exscribere, excudere.

Wydrwić, elicere alicui, fictis verbis auferre, eblandiri aliquid.

Wydrzyźniać się; zob. Przedrzyźniać się (nb. w Dodatku).

Wydychać, efflare, exhalare; (2) zob. Wytchnąć.

Wydymać, inflare; (2) flando intus cavare.

Wydziedziczyć, exheredare, exheredem facere; hereditate privare, excludere; hereditatis jure depellere. Wydziedziczony, exheres. Wydziedziczenie, exheredatio, hereditas ademta.

Wydział, pars, portio; (w Akademii) ordo np. Theologorum, Jurisconsultorum, cet.

Wydzie-

Wydzielać, dividere, distribuere. Wydzielanie, divisio, distributio.
Wydzierać, eripere; (maiątek, i t. d) aliquem spoliare re; (kartę z książki) evellere.
Wydzierca, raptor, ereptor.
Wydziwić się nie módz, satis mirari non posse, nequire; attonitum esse, stupescere admiratione; vix apud se esse prae stupore; temu nie mógł, miraculo hoc ei fuit.
Wydźwignąć, sursum moliri, tollere; evehere, in altum tollere; kogo, (z nędzy i t. p.) eripere, expedire, liberare; od zguby, ab interitu vindicare.
Wyforować, aliquem abire jubere, expellere; się, abscedere, abire, facessere.
Wyfukać, graviter compellare, objurgare aliquem; (2) eum convitiis abigere, cogere, ut abeat.
Wygadać, effutire, enuntiare; się, zob. Wymówić się *b*); (2) expleri, exsatiari loquendo; ad satietatem loqui; (3) omnia eloqui, effundere; nil jam dicendum habere.
Wyganiać, expellere, propellere, exigere; zob. Wygnać.
Wygarbować, (skórę) subigere, macerare, praeparare; komu, ei plagas ingerere, eum depexum dare.
Wygarnąć, promovere, extrahere; everrere.
Wygasić, penitus exstinguere.
Wyginać, deflectere; się, corpus flectere, inflectere.
Wyglądać, (np. przez okno, per fenestram) prospicere, prospectare; (2) (na twarzy) esse (vultu); dobrze, źle, commendari, improbari vultu; (zdrowo) vigere; vigorem (in) vultu praeferre; (słabo) languere; rumiano, esse vultu rubenti; blado, pallere; śmiesznie, ridiculam speciem habere; na poczciwego, niegodziwego, esse vultu ingenio, probo, — improbo; improbitatem vultu fateri.
Wygładzić, laevigare, expolire, nitore extollere; (2) exscindere, (penitus) delere, tollere; zob. Wygubić.
Wygłodzić, fame attenuare, macerare; się, inedia confici, macerari fame.
Wygluzować, excludere, amovere; (z towarzystwa, gminy) pellere, extrudere, segregare (a coetu).
Wygmerać, eruere, extrahere.
Wygnać, expellere; z oyczyzny, patria pellere; in exilium agere, ejicere, (ex)pellere; (igni et aqua interdicere, nie bardzo teraz stosowne).
Wygnanie, exilium. Na w. wskazać, exilium alicui irrogare, statuere in aliquem; eum proscribere; zob w poprzedz. Iśdź na w., exulatum ire, in exilium abire; (exilii causa) solum vertere. Bydź na w., exulare, in exilio esse, exilium pati.
Wygnaniec, exul, proscriptus.
Wygnić, putredine tolli, absumi; (exputescere).
Wygoda, commoditas, commodum; mieć z czém, ea re commode uti; mieć wszelkie, commode agere, sine molestia vivere, omnibus abundare; mam, omnia mihi suppeditant.
Wygodny, —dnie, commodus, (e); (2) aptus, (e); (3) (Wygodniś) deses, lentus, piger.

Wygo-

Wygodzić, komu (w) czém, eum (in) aliqua re juvare, ei grati aliquid facere. Bardzoś mi tém wygodził, gratissimum est, quod mihi hoc dedisti, hujus rei copiam fecisti, me hac in re juvasti.
Wygon, via, qua pecudes pastum aguntur.
Wygorzeć, zob. Wypalić się.
Wygotować, parare, praeparare; (2) excoquere, decoquere; się, —qui.
Wygrać, lusu (ceteros, collusores) vincere; co, auferre (per lusum); (2) (co na instrumencie) posse reddere; na loteryi, felicem sortem experiri, sortem faventem habere.
Wygramolić, (cum multo labore) extrahere, exsculpere; się, eluctari, eniti, erepere.
Wygrana, victoria; (2) lucrum, emolumentum.
Wygryzać, erodere, exedere; co, morsu auferre; komu nos, ei os denasare mordicus; kogo zkąd, depellere, dejicere; vexationibus, insectationibus suis abigere aliquem.
Wygrzebać, eruere; (2) (Wygrzonąć) zob. Wygarnąć.
Wygubić, perdere, tollere; (owad) necare, interficere.
Wygwizdać, exsibilare, sibilis excipere.
Wyiadać co, absumere, depascere; z czego, np. z miski, evacuare, exhaurire patinam. Wyieśdź kogo zkąd, insectando exigere.
Wyiaśniać, illustrare, explicare; lucem affundere; się, Wyiaśnia się, serenitas redit caelo, lux pura redditur; nubes fugiunt, discutiuntur. Wyiaśnienie, explicatio, illustratio; się, nieba, serenitas reddita.

Wyiątek, exceptio; robić, excipere aliquem (os, id). Bez wyiątku, promiscue, sine discrimine, ad unum omnes.
Wyiawić, komu co, eum secreti arbitrum facere, ei aperire aliquid; z. w Wydawać.
Wyiazd, discessus, abitus, profectio.
Wyiednać, efficere, perficere; komu przystęp, aditum aperire; łaskę u kogo, ei conciliare aliquem.
Wyieżdżać, avehi, exire; (na spacer) animi causa (equo) excurrere, vectando recreari; (na podróż) proficisci aliquo, abire, in viam sese dare, viam capessere.
Wyimować, tollere, eximere; (2) promere; (3) extrahere.
Wyka, vicia; polna, aphace; ptasza, orobus.
Wykałać, effodere; (zęby) fodere; (koronki, it. p.) interpungere, distinguere, sinuare. Wykłuć się z iaia, prodire; ovum percudere. Wykłuć komu oczy (*metaph.*) evidenter probare, firmissimis argumentis demonstrare.
Wykapać, exstillare, guttatim decidere, exsudare. Wykapany ocieć, ore, vultu patrem exhibet, ejus lineamenta refert; patrem dicas.
Wykaszłać co, extussire; per tussim ejicere, emittere; się, detussire; a tussi requiescere, levari.
Wykazać, ostendere, indicare; (2) probare, probatum dare.
Wykipieć, effundi, effluere, expelli.
Wykład, expositio; interpretatio, illustratio, explicatio.

Wykła-

Wykładać, exponere; towary na przedaż, explicare, promere, venales proponere merces; (naukę), exponere, interpretari; (wyiaśniać) illustrare; na co, (pieniądze) rei impendere; in rem facere sumtus; za kogo, zob. Założyć. Wykładanie, expositio; zob. poprz.

Wykładacz, interpres; (na pismie) commentator.

Wykładnik stosunku (w Matem.) index rationis, (exponens).

Wyklaskać, plausu (manuum) fugare aliquem; się, ad satietatem plaudere, fatigari plausu.

Wyklinać, z. Klątwę rzucić. Wyklęty, sepositus a coetu christiano(rum), sacrorum usu prohibitus; coetu ecclesiae exclusus, ejectus; exsul ecclesiae; (anathema).

Wykluczyć, zob. Wyglużować.

Wyknąć, z. Nawykać, albo Przywykać.

Wykonanie, usus; powinności, cura officii; praw, *a*) observantia legum; *b*) effectio eorum, quae leges jubent.

Wykonawca, minister, administer, exsecutor.

Wykonawcza władza, jus, potestas, cura leges exercendi, exsequendi jussa (principis); (2) quorum est, quibus curae est, quibus demandatum est exercere leges.

Wykonywać, perficere, exsequi; rozkaz, imperata facere; wolą, facere, quod vult aliquis; wyrok, facere, quod decretum est; wyrok śmierci na kim, supplicio capitali, quod in eum decretum est, afficere.

Wykopywać, effodere, eruere, defodere.

Wykorzeniać, exstirpare, eradicare, radicitus effodere; (2) perdere, delere, tollere, exstinguere, abolere.

Wykoślawić, intorquere, recurvare, inflectere.

Wykraczać, egredi, excedere, evagari; co, contra legem, ultra praescriptum facere; delinquere. Wykroczenie, factum contra legem; delictum.

Wykradać, furto amovere, subducere; surripere; pannę, rapere; clam abducere; avehere, asportare; dadź się, haud invitam rapi; pati se avehi. Wykraśdź się, furtim se subducere; custodes frustrari.

Wykrawać, exscindere, exsecare.

Wykręcać, torquere, extorquere, detorquere; co z czego, torquendo, circumagendo extrahere, elicere, evocare; extorquere; się, converti; (*metaph.*) astu, dolo, consilio effugere, evitare, declinare aliquid; zkąd, elabi; się w tańcu, saltatorium orbem versare.

Wykręt, inventum callidum, astutia, consilium. Na wykręty się brać, calumniari, tricari, cavillari, ad mendacia confugere; diverticulum quaerere peccatis; rem (callide) effugere tentare, eludere velle.

Wykrętny, —tnie, versutus, (e), callidus, (e), cavillator

Wykruszyć, exterere.

Wykrzesać ogień, excudere ignem.

Wykrzcić (się), z. Przechrzcić (się), Przechrzta.

Wykrzyknąć, exclamare, proclamare, vocem emittere.

Wykrzyknienie, exclamatio.

Wykrzyknik, (!) signum exclamandi, exclamationis nota.

Wykrzywiać, torquere, intorquere; się, detorquere labra, mire os torquere; się, komu, pravitatem oris alicujus imitari.

Wykuć, excudere, procudere; skałę, cudendo saxum cavare.

Wykupić, omnia auferre, coëmere, ut nil relinquatur; co zastawnego, reluere; pignus luere; (więźnia) redimere, się, redimere se; pecuniam offerre, dare, ut libereris.

Wykurować, zob. Wyleczyć.

Wykurzyć, zob. Wytrzepać; (2) fumo excitato pellere, fugare; (3) faykę, exhaurire, absolvere, in fumum et cinerem vertere, quod fuit in fistula. Wykurzyłem trzy fayki, ter impletam fistulam absolvi, confeci; ter repetivi, instauravi.

Wykwaterować, hospitio abducere, excedere jubere.

Wykwintność, argutia; diligentia putida, molesta; mowy, oratio arguta, parum simplex.

Wykwintny, —tnie, argutus, (e), artificiosior, (se), parum simplex, contortus, (e); (styl) calamistratus; (2) (za wykwintami się ubiegaiący) argutus, putidus, molestus.

Wykwintować, artem adhibere, intendere; argutari; argutius, quam simplicius agere, dicere, scribere; argutias consectari; (w stylu) omnia calamistris inurere.

Wykwitować, kogo, się, absolvere, i.

Wyłączać, excludere, segregare; (od prawidła) excipere; (przy głosowaniu) rejicere, ejus rationem non habere; się od czego, rei deesse, non accedere, subtrahere se; recusare, detrectare, defugere aliquid.

Wyłączny, —cznie, proprius, (e), peculiaris, (iter); (ekskluzywe) praeter illum, sine illo, excepto illo.

Wyładować, onerare, implere, onus imponere; (2) exonerare, evacuare, onus demere. Wyładowany, onustus; (2) onere liberatus.

Wyląd ować, zob. Przyląd ować; (2) *a*) exire e navi(bus); *b*) naves subducere.

Wyłaiać, objurgare, vituperare, graviter compellare, reprehendere, notare.

Wyłamać, effringere; drzwi, bramę, refringere, perfringere, effringere portas; revellere fores, claustra (portarum); się, refractis claustris evadere, effracto carcere effugere. Wyłamywać się od czego, detrectare, defugere; od usług oyczyzny, subtrahere se usibus reipublicae.

Wylatać, evolare, (2) excurrere; (3) (wypaśdź, iak co z rąk) excidere.

Wyłatać co, consarcire, resarcire; komu skórę, zob. Wyrzynać.

Wyłazić, erepere, prorepere; (iak gwóźd ciągnięty, lub pałasz z pochwy) exire, sequi. Nie chce wyleśdź, extrahi non potest. Wyłazić (iak włosy z głowy) defluere, labi, excidere.

Wyleczyć, persanare, solide curare, funditus tollere morbum, radices mali evellere.

Wylęgać, się, excludere, i. Wylęgły, exclusus, effetus.

Wylewać, effundere; woskiem, ołowiem, cerare, plumbare; infundere ceram. plumbum. Wylewać (iak rzeka) restagnare; ripas transgredi, relinquere; super ripas effundi; się, effundi, exonerari, aquas deponere; inferri (fluvio, mari); się (*metaph.* iak serce, uczucia serca) effundi; sensus pectoris effundere, promere, aperire.

Wyleżeć się, ad satietatem lecto uti; (2) oblectationis causa in lecto diu manere.

Wyłgać co, mendacio auferre; się, z czego, mendacio se expédire; zkąd, ficta causa exire; mendacio efficere, ut sibi exire liceat.

Wylichwić, feneratione acquirere aliquid, fenoris nomine colligere.

Wyliczyć, enumerare; pieniądze, solvere, dare.

Wylina, exuviae serpentis.

Wylizać, abligurire, lambere, lingua abstergere; (2) lambendo absumere, evacuare.

Wyłóg, assumentum, sinus, limbus manicarum. Z czerwonymi wyłogami, rubro pratextus, sinuatus.

Wyłoić, adipe perungere; kogo, skórę komu, eum plagis contundere, ei concidere corium.

Wylot, egressus, abitus. Na wylot, penitus, plane; przebić, adigere gladium per corpus.

Wyłowić, omnes pisces (aves. feras) excipere; (staw it. d.) exhaurire, evacuare.

Wyłudzać, elicere, expiscari, eblandiri; kogo, pellicere, extrahere, avocare.

Wyłupać, evellere; (oko) eripere, effodere, eruere; (szkatułę it. d.) effringere, refringere.

Wyłuszczać, zob. Łuskać; (2) pluribus verbis exponere, illustrare, enucleare, explicare, interpretari.

Wymacać, palpando invenire; kogo, ex omni parte contrectare, tangere; (2) explorare, rimari, expiscari, perscrutari, (re): co, scrutando edoceri de re.

Wymachać się, nimio manuum (, corporis) motu fatigari.

Wymaczać, co, absumere, exhaurire; sos chlebem, exhaurire sensim immerso pane; (kał) detergere.

Wymagać, desiderare, postulare; aequum censere, ut (faciat, det cet. aliquis). Nie możesz tego po nim wymagać, inique hoc postulas; inique contendis eum id scire (facere, tibi dicere, dare, cet.) debere. Wymódz co na kim, expugnare, extundere, exprimere, extorquere (precibus); nie módz czego na kim, na sobie, ab aliquo, a se (ab animo suo) impetrare non posse, ut—, ne—; nie mogłem, (na nim) surdus fuit ad preces, irrito conatu abii.

Wymalować, depingere; z. Odmalować.

Wymawiać, pronuntiare, efferre, exprimere, voce eloqui, effari; dobrze, molliter, plane eloqui, apte pronuntiare, exprimere literas; źle, perperam efferre sonos, aspere loqui; komu co (np. łaski, dobrodzieystwa, it. d.) exprobare; kogo, excusare, cusare, defendere; się, excusatione aliqua uti, afferre excusationem; od czego, deprecari, recusare; subtrahere se; słabością, wiekiem, niewiadomością, słabym wzrokiem, niemożnością, excusare valetudinem, aetatem; ignorantiam praetendere; afferre excusationem oculorum; negare fieri posse. Wymówić się (2) *a*) labi in loquendo; incautius, per imprudentiam, festinationem dicere, quae celare, alios nescire velles *b*) nudare se imprudentem. Wymówiłem się, *a*) imprudenti excidit, *b*) incautius me prodidi. Wymówić co sobie, excipere, exceptione sibi cavere, nominatim cavere sibi.

Wymazać, delere, obliterare, inducere; kogo, tollere ejus nomen.

Wymęczyć, cruciare, torquere; (2) fatigare, vexare; co na kim, (vi, precibus) expugnare, extorquere, extundere, exprimere aliquid ab aliquo.

Wymiar, mensura; (2) modus.

Wymiatać, everrere; pokóy, purgare, everrere. Iak wymiótł (*proverb.*) *a*) ad unum omnes abierunt; *b*) omnia exhausta, absumta sunt; nil reliqui est.

Wymie, uber; (u świni) sumen.

Wymienić, mutare, commutare, permutare; kogo, eum nominatim appellare. Wymienienie, (com)mutatio, permutatio.

Wymierać, exstingui, interire; (iak dom cały) vacuari funeribus; (iak miasto) vastari, exhauriri (morbo, pestilentia,) funeribus; (iak ród iaki) deleri, exstingui, intercidere.

Wymierzać, emetiri, demetiri; dokąd, collineare, dirigere.

Wymiot, purgamenta, quisquiliae. Wymioty, zob. Womity.

Wymknąć się, (furtim) subducere se.

Wymłacać, exterere, excutere.

Wymoczyć, Wymoknąć; zob. bez Wy. Wymorzyć, zob. Wygłodzić.

Wymowa, (przymiot) eloquentia, facundia, virtus oratoria; copia, vis dicendi; (2) (nauka) ars oratoria, rhetorica, e; dicendi ars, praecepta, ratio.

Wymówka, excusatio; (2) z. Wykręt. Zob. ieszcze Wymawiać się.

Wymowny, —wnie, facundus, (e); disertus, (e); usu dicendi exercitatus; bydź, dicendo valere.

Wymrzeć, zob. Wymierać; Wymurować, zob. Wybudować.

Wymusić, co, vi perficere; na kim, expugnare, extundere, extorquere, exprimere alicui, ab aliquo.

Wymuszony, parum simplex; zob. Wykwintny.

Wymysł, commentum, figmentum; res ficta, falso composita; mendacium, (2) Wymysły, deliciae. morositas, stomachus; robić, delicias facere; omnia fastidire, improbare, spernere, aversari, calumniari.

Wymyślać, zob. w poprzedz.; co, excogitare, comminisci, fingere; na kogo, ei convitium facere; eum convitiis proscindere, objurgare, graviter compellare.

Wymyślny, fastidiosus, morosus, superbus, lautus, delicatus.

Wymywać, eluere, abluere.

Wynalazca, inventor, auctor, repertor, qui (primus) protulit.

Wynalazek, inventum, commentum; res (ab aliquo) inventa, prolata, excogitata.

Wynaydywać, invenire, reperire, proferre; (2) excogitare, comminisci; (3) fingere, ementiri.

Wynędznieć, contabescere, consumi. Wynędzniały, tenuis, macie confectus.

Wyniśdź, exire; zob. Wychodzić.

Wynikać, oriri, nasci; z czego, proficisci, ex illo fonte manare; (iak korzyść) redundare. Co ztąd wyniknie? quid ea re fiet? quinam exitus rei erit? ciekawy iestem, scire cupio, quem exitum res habitura sit, quid inde enascetur.

Wyniosłość, mieysca, altitudo loci, editior locus; godności, amplitudo, fastigium, splendor; umysłu, *a*) animi magnitudo, liberalitas, magnificentia (zob. w następ.); *b*) zob. Pycha; stylu, magnificentia, sublimitas dictionis.

Wyniosły, excelsus, sublimis, eminens, altus, elatus; umysł, indoles erecta, sensus liberalis, mens generosa; styl, sposób mówienia, pisania, genus dicendi sublime, illustre; oratio splendida, magnifica, gravis. Wyniosły w złém rozumieniu bierze się także za Pyszny.

Wyniszczeć, perire; (iak rośliny) sensim emori; (2) corrumpi, depravari; (3) in miseriam venire.

Wynosić, zkąd, efferre, exportare; dokąd, deferre; na ulicę, na słońce, proferre foras, in solem; kogo na godność, evehere ad dignitatem; ornare, augere honoribus; (iak suma, należytość) efficere. Tyle wynosi, tantum explet, reddit, aequat. Wiele wynosi? quantum est? quae summa est? Wynosić się, eminere, attolli, surgere; nad innych, *a*) praeferri ceteris; *b*) alios despicere, contemnere; efferri supra alios; z czego, superbire aliqua re; się, (2) abire, discedere. Wynoszenie, exportatio.

Wynukać, co na kim, crebris admonitionibus, cohortationibus cet. extundere, extorquere alicui aliquid, eum impellere ad aliquid, ei persuadere, ut —.

Wynurzać, promere; życzenia, gratulari; się, emergere, caput efferre undis.

Wyobrażać, co, effingere, exhibere; sobie, rem sibi proponere; ejus effigiem, speciem in animo effingere.

Wyobrażenie czego, imago, effigies; (w umyśle) forma animo expressa, concepta; species cogitatione informata; mieć o czém (iasne, clare, perspicue, probe) rem intelligere, perspectam habere; zrobić komu, ei rem describere, proponere, demonstrare; nie mieć o czém, ignorare rem; nie mam, latet, fugit me natura, ratio rei; plane hoc ignotum mihi est. Władza wyobrażenia, vis cogitandi, notionum informandarum.

Wyorać, exarare.

Wyostrzyć, (ex)acuere, acutum reddere; aciem inducere (ferro).

Wypadać, excidere; (przypadkiem np. z kieszeni) excidere, evolare; zkąd, (iak ludzie) erumpere, proripere se; (iak oblężeni) eruptionem facere. Wypadać (2) cadere. Iak wypadnie, prout fuerit, ut sors tulerit. Tak wypadło, ita sors tulit. Na niego wypadło (los wypadł) ei sors excidit, ille (sorte) destinatus est. Wypaśdź (w Matem.) exire; prodire.

Wypadek, casus, eventus. Iaki nieszczęśliwy wyp! en casum tristem.

Wypakować, np. wóz, implere; sarcinas, merces imponere plaustro; (2) exonerare plaustrum: merces, sarcinas auferre de vehiculo; co, np. towar, promere, exponere, aperire.

Wypalić, exurere; (co dla mocy) igne durare; (cegły) coquere; (beczki) picare, pice purgare; dziurę w czém, aliquid igni rumpere; perforare (candenti ferro); (tyle a tyle świc, lamp) consumere, absumere; faiek, zob. Wykurzyć. Wypalić się, (iak światło) absumi, deficere; (iak ogień) considere.

Wyparać, (suturą rescissą) eximere, demere aliquid (de veste).

Wyparować, kogo zkąd, vi abigere, summovere; *neutr.* omnem vaporem effundere, reddere. Wyparowało co omnis vapor exiit. Wyparować (iak woda) in vaporem solvi.

Wyparzać, aqua fervida eluere; łóżka itp., ferventi aqua purgare (a vermibus).

Wypaść, kogo, saginare, differcire; (łąkę) depascere; się, distendi, saginari. Wypaśdź, zob. Wypadać.

Wypatroszyć, exenterare, eviscerare.

Wypatrzyć, co, speculando cognoscere; kogo, detegere, investigare; deprehendere, opprimere (aliquid facientem, aliquo intrantem, cet.), in ipso facto deprehendere; sobie oczy, *a*) aciem oculorum obtutu continuo retundere; *b*) (ob nimium oculorum usum) visum amittere.

Wypędzić, zob. Wyganiać.

Wypełnić, zob. Napełnić, Dopełnić.

Wyperswadować co komu, eum a sententia deducere, avertere a consilio (faciendi aliquid); animum ejus flectere, mutare, vertere; płaczącemu i t. d. ei persuadere, lugere ut desinat.

Wypić, zob. Wypiiać.

Wypiec, decoquere; satis, probe coquere, assare; (2) nimis coquere, assare; exsiccare coquendo, assando.

Wypiekun, (nienawistny wyraz) impius tutor, crudelis, pupillis iniquior, iratior.

Wypielać, evellere, tollere inutiles herbas.

Wypierać, kogo, summovere, proturbare, vi abigere; się czego, infitiari, diffiteri, infitias ire; negare, se dixisse, fecisse aliquid; infitiando defendere se; (2) zob. Wyprać.

Wypiiać, ebibere, exhaurire, absorbere; (beczkę) absolvere, evacuare, conficere.

Wypis, descriptio, designatio, antigraphum; (z dzieła) excerptum; zrobić, describere, exsignare; (z dzieła) excerpere.

Wypisać, exscribere; się, in chartam conjicere cogitata literis consignare, quae sentias

Wypłacać, solvere, reddere; się wdzięcznością, *a*) remunerari beneficium, *b*) recolere beneficii memoriam.

Wypłakać co, flendo assequi; się, satiari fletu ad satietatem, suo jure flere; (2) compescere fletum; cohibere, sistere lacrymas; modum ponere lacrymis; sobie oczy, fletu, lacrymis exstillare, oculos exhaurire.

Wypłaszać, terrore incusso expellere.

Wyplatać, co, enuntiare, effutire, eloqui; się (z sideł), laqueis sese expedire, extricare.

Wypłata, solutio.

Wypłowieć, pallidiorem fieri; (iak farba) evanescere, fugere. Wypłowiały, evanidus.

Wypluć, exspuere, sputum ejicere; co, respuere, ejicere.

Wypłukać, eluere; aqua purgare.

Wypływ (wody) exitus.

Wypływać, effluere, emanare; (2) colligi, sequi, effici, provenire, proficisci.

Wypocić się, probe (de)sudare; exsudare; (2) sudare desinere.

Wypocząć, requiescere, quiete refici; vires colligere, reparare; dzień, diem quieti dare, sibi ad quietem sumere. Wypoczynek, quies, respiratio, laxamentum.

Wypogadzać się, zob. Wyiaśniać się.

Wypokutować, poenam delictorum dependere.

Wypolerować, expolire, perpolire; rei nitorem reddere, revocare.

Wyposażyć, dotare; dotem dare.

Wypotrzebować, absumere, consumere, exhaurire.

Wypowiadać, enarrare, exponere, enuntiare; (kontrakt, naiem) renuntiare; solvere; mieszkanie, *a*) domicilio excedere, exire jubere conductorem, *b*) locatori notum facere, se habitatione ejus amplius non usurum; woynę, indicere bellum.

Wyprać, eluere, abluere; (plamę) aqua tollere, abolere; kogo, plagis contundere.

Wypracować, elaborare; diligenter, cum cura componere, perficere.

Wypraktykować, tirocinium ponere; iak Iurysta, rudimenta fori deponere; subactum, defunctum esse tirocinio fori; causis agendis per tempus legitimum affuisse; rudimentis fori imbutum esse.

Wyprawa, (wysłanie) kogo, ablegatio; (2) cultus, mundus, suppellex nubenti data, praebita; parapherna (*plur.*); (3) (woienna) expeditio; (4) (skór) subactus.

Wyprawiać, (dokąd) mittere, ablegare; (skóry) subigere, concinnare, mollire; (rybę, it. d.) exenterare, esui aptare, parare; bankiet, wesele, convivium parare, praebere; celebrare nuptias; córkę, *a*) elocare, nuptum dare; *b*) instruere; ei mundum, suppellectilem dare, cultum praebere; się, iter parare.

Wyprawny, (iak skóra) subactus, mollitus, usui aptus.

Wyprawować co, judicis auctoritate auferre aliquid; się, litigare desinere.

Wyprężyć, tendere, intendere; się, contendere corpus, omnes (corporis) nervos contendere.

Wyprorokować, bene praedixisse; zob. Wywróżyć.

Wyprosić, sobie co, impetrare, auferre; (ledwo) expugnare, extundere (precibus); kogo, zkąd *a*) rogare, ut exeat; *b*) excedere jubere, expellere.

Wyprostować, ad rectum revocare.

Wyprowadzać, educere; (towary) exportare; (mur) educere, struere; wnioski, colligere; argumentari, rationem (es) subducere; się, migrare; sedem relinquere, mutare.

Wypróżniać, evacuare, vacuefacere, vacuum reddere; (piąc) exhauriré.

Wyprzągać, abjungere; jugo exuere, solvere; jugum demere, exuere jumentis.

Wyprzątać, co np. pokóy, vacuare; res auferre, efferre, tollere e cubiculo; (2) omnia in ordinem digerere.

Wyprzedać, omnia divendere; się, quaecunque habueris, vendere.

Wyprzedzać, (w chodzie) praecurrere; kogo w czém, praevertere, antevertere alicui; w zaięciu, użyciu czego, np. mostu, mieysca na obóz, nocy, antecapere pontem, locum castris, noctem; kogo (w przymiotach iakich) antecedere, anteire, antecellere; (zob. §. 188 i 195).

Wyprzęgać, zob. Wyprzągać.

Wyprzysiądz się, ejurare; jurejurando (interposito) negare aliquid (a se factum); długu, jur. int. debitum infitiari; skryptu, wechslu, jurejurando fidem abrogare syngraphae.

Wypukać kogo, janua pulsata evocare.

Wypukłość, projectio, sinus; (pereł, tarczy) umbo.

Wypukły, tumens, projectus, sinuatus.

Wypuszczać, emittere, pati exire; z więzienia, custodia liberare; e carcere exire pati; vincula demere alicui; (ze szkoły, z lekcyi) dimittere, missum (os) facere; co z ręki, emittere.

Wypychać, co, expellere, excutere, protrudere; czém, (np. poduszkę włosiem) refercire (*Perf.* refersi, *Sup.* refertum), implere; kogo zkąd, extrudere, ejicere, expellere, proturbare, eliminare, abigere, foras quatere.

Wypytywać się, tentare quaerendo, urgere quaestionibus; exquirere ab aliquo; o co, discere, investigare.

Wyrabiać, elaborare; komu co, curare, efficere; u kogo, impetrare ab aliquo, ut —. On mi to wyrobił u niego, ab illo rogatus hoc fecit; ejus precibus hoc dedit, tribuit; ille pro me intercessit, mihi suffragatus est in ea re obtinenda. Co ty wyrabiasz? quin tu, immotus mane! lascivire desine.

Wyrachować, supputare, computare, numerare; to łatwo, hoc facilem supputationem habet.

Wyradzać się, degenerare (a familia, a virtute majorum, a probitate paterna).

Wyrastać, enasci, prodire, excrescere; z lat dziecinnych, adolescere, firmari, confirmari; e pueris excedere; z sukni,

z sukni, excedere, vincere vestem, modum vestimenti.

Wyraz, vocabulum, verbum; (2) vis, vigor, sensus.

Wyrażać, verbis exprimere, describere; się (tak lub inaczey) ita loqui; ea oratione, his vel illis verbis uti; (w opowieści) rem verbis describere, exponere, narrare. Wyr. (2) zob. Wyciskać

Wyrażenie, zob. Wyraz. Nie do wyrażenia, non exprimendus, ineffabilis, oratione major. Z wyrażeniem grać na czém, intelligenter, scite, cum sensu canere; bez w., durius, sine sensu, sine judicio et discrimine.

Wyraźny, —źnie, disertus, (e); expressus, (e); (2) apertus, planus, (e), perspicuus; *adv.* utique.

Wyrębować, exsecare, exscindere, tollere; (2) exasciare, fingere.

Wyręczać, vice alicujus facere aliquid; ejus locum interim occupare, implere; ejus partes agere, munus subire; ejus partibus fungi; ei, in ejus locum tantisper, interim succedere; się kim, aliquo vicario uti; eum pro se, in suum locum tantisper suffícere, substituere; ei vices, partes suas interim delegare. W—yć się w czém, aliquem pro se aliquid facere jubere; quod tibi faciendum erat, alteri mandare, committere, ut faciat.

Wyrobek, quaestus.

Wyrocznia, (mieysce) oraculum; (2) (dana komu) oraculum, effatum.

Wyrodek, degener; indignus (np. majoribus suis).

Wyrok, sententia, decretum; zob. Uchwała; wydadź, edicere, (decreto) statuere, decernere; (2) zob. Wyrocznia (2).

Wyronić, amittere. Wyronił, excidit ei.

Wyrostek, (u drzew it. d.) germen, surculus; (młodzieniaszek) adolescens, juvenis.

Wyrównywać (z. Równać;) komu, parem, non inferiorem esse alicui; eum aequare.

Wyrozumiałość, indulgentia, lenitas; mieć, indulgere alicui; trzeba, lenius agendum est; faciliorem, non ita durum se praebere decet; dissimulanda sunt interdum peccata.

Wyrozumiały, indulgens, facilis, lenis, leviorum peccatorum dissimulans, non acerbus in puniendo, clemens, placabilis, mansuetus; -ale, clementer, leniter, molliter.

Wyrozumieć, comprehendere, capere, percipere.

Wyrugować, amovere, expellere, exigere.

Wyruszać, loco movere; (się) iak woysko, excedere, abire, exire.

Wyryć, eruere, effodere; (np. na kamieniu co) caelare, sculpere, exsculpere.

Wyrysować, delineare; zob. Odrysować.

Wyrywać, eruere, evellere, extrahere; (drzewo) exstirpare, tollere; (ząb) revellere; się, proripere se; do lekcyi, se dicturum profiteri; ostendere, se dicere velle; rogare, ut sibi permittatur dicere; z czém, incautius, temere, imprudentem (er), per imprudentiam aliquid effundere. W—ał się iak Filip z K. temere erupit, tacuisset melius.

Wyrządzać, concitare, commovere, efficere.

Wyrzec, pronuntiare, effari; się czego, negare id suum esse; kogo, (np. dziecka) nolle suum esse, alienum a se ostendere; prawa, (de)cedere jure suo; wiary, deserere sacra, professionem.

Wyrzucać, (co) ejicere, projicere (foras); (iak morze, ziemia, góra) effundere, ejicere, emittere, evomere; komu co, objicere, exprobrare, crimini dare; kogo, eum aedibus ejicere, exturbare, habitatione expellere; necessitatem migrandi ei injungere.

Wyrzut, (na ciele, na twarzy) crusta, rubores; (2) crimen; (-ucanie), exprobratio, criminatio.

Wyrzygnąć, evomere, ejicere.

Wyrzynać, exscindere, exsecare, tollere; na drzewie, marmurze, it. p. incidere aliquid ligno, marmori, in aes; z papieru, chartam incidere, secando variare; chartâ effingere aliquid; komu skórę, ei plagas ingerere; eum lacerare plagis, male mulcare.

Wyrzynek, zob. Okrężne (nb. w Dodatku).

Wysączać, co, *a*) exprimere, *b*) exsudare, exstillare pati; (2) (szklankę, lub co z szklanki) exhaurire, reliquas guttulas absorbere; ad ultimam guttam, penitus evacuare, exsorbere cyathum.

Wysadzać, co, kogo, exponere; co czém (np. kamieniami, mahoniem, kością) ornare, exstinguere, variare, excolere, się z czém (chcieć) illud ostentationi dare.

Wyschnąć, (ex)siccari.

Wyścielać, molliter substernere; czém (np. włosiem) differcire. implere.

Wiścigać, vincere aliquem (np. currendo, nando); praecurrere (equo); anteire, antevenire.

Wyścigi, certamen, contentio, aemulatio. Iśdź na w. certare, concertare cum aliquo (np. cursu, velocitate nandi); contendere (cursu, pedibus).

Wysiadać, (z powozu) descendere; (z okrętu) escendere, escensionem facere. Wysiedzieć (iak kura) excludere.

Wysiadanie, escensio. Przy wysiadaniu, dum escendo; dał mi, escendenti obtulit.

Wysiew, sementis, seges, semen. Na w., quod terrae mandetur; potrzebuie 10 korcy, agrum habet, qui decem modiorum semen capiat, ubi decem modii frumenti seri possunt.

Wysiewać, terrae mandare, committere; spargere; tyle, tantum frumenti absumere seminantem; co (na sicie, przetaku) cernere, cribro purgare.

Wysilać, (nimio labore) frangere, exhaurire vires; enervare; się, vires profundere; exhauriri; iak drzewa, eluxuriari; elassescere (nimia germinatione).

Wyskoczyć, (zkąd) exilire, prosilire, ejicere se; (w górę) emicare, exsilire; dokąd (w górę) saltu locum capessere. Wyskakiwać (z radości) exultare, tripudiare; w chodzie, exultabundum incedere.

Wyskok, subsultus, exultatio; (2) (w Chemii) liquor tenuissimus, virus (np. vini).

Wyskrobać, eradere.

Wyskubać, evellere.
Wyskwarzyć, in frixorio torrere; zob. Skwarzyć; się na słońcu, multo sole uri
Wysławiać, praedicare, laudibus (multis) efferre.
Wyśledzić, investigare, detegere; co, cognoscere, aperire.
Wyśliznąć się zkąd, *a*) clam subducere se; *b*) e manibus elabi; (właściwie) per lubricum elabi
Wysłowić, się, rem verbis exponere, describere, exprimere. Wysłowienie, (nb. tylko *w Retoryce*) elocutio.
Wysłuchać, totum, plane, ad extremum audire, non interpellare narrantem; (proszącego) admittere preces, annuere precanti; precum rationem habere, iis locum relinquere, irritas non pati.
Wysługa, operae navatae merces, praemium.
Wysługiwać, famulari; się komu, *a*) opera sua benevolentiam alicujus captare; *b*) ei serviliter obsequi; za co, opera sua compensare aliquid, alicui satisfacere.
Wysłużyć, (swoie) numeros implere, integram operam reddere; finem facere operae; (jak żołnierz) stipendia conficere. Wysłużony, emeritis stipendiis.
Wysmagać, virgis lacerare.
Wysmażyć, in frixorio probe torrere.
Wyśmienity, —icie, egregius, eximius, (e), unicus, (e).
Wyśmiać, kogo, ridere, deridere; risu obruere, excipere aliquem. Wyśmianym bydź, ludibrio, irrisui esse; in ludibrium abire.
Wysmukły, exilis.
Wysoki, (jak osoba) procerus, staturae procerioris; (jak góra, dom) editus, altus. Jak, tak wysoki, qua, ea altitudine. Wysoki ród, genus illustre; głos, vox arguta, sonus acutus; myśl, magna, sublimis opinio; styl, sposób pisania, oratio magnifica, splendida; genus scribendi sublime; cena, magnum pretium; godność, magna dignitas, amplitudo.
Wysoko, alte; tak, ea altitudine, in eam altitudinem; na trzy łokcie, trium cubitorum altitudine.
Wysokość, altitudo, celsitudo, proceritas.
Wyspa, insula.
Wyspać się, satis dormire, satiari somno, dissipare lassitudinem; nie w. się, nondum satis dormivisse, somnolentum esse etiam nunc.
Wyspiarz, insulanus.
Wyśpiegować, (speculando) invenire, detegere, cognoscere, deprehendere.
Wyśpiewać co, aliquid canere, cantu efferre posse. Wyśpiewywać sobie, oblectari cantu, canere animi (oblectandi) causa.
Wysrać, alveo ejicere; się, alveum exonerare.
Wystarczyć, sufficere; na wydatek, satis esse in sumtum, vincere sumtum. Wystarczyło mi, suffecit mihi; na rok, in annum suffecit, anno satis fuit, annum vicit, annuis usibus suppeditavit. Wystarczający, sufficiens, suffecturus.
Wystawać, eminere, prominere; się, (jak trunki) liquescere, eliquari. Wystały, eliquatus (a fecibus), omni fece carens; wino, vinum defecatum. Wystać (2) posse stare, np. tam diu, donec aliquid factum sit.

Wystawiać, exponere, proponere; co na przedaż, (venale) proponere; (budynek) ponere, condere, extruere; posąg, statuam ponere; komu co, ei rem exponere, demonstrare; eum (diligenter, salubriter) edocere, monere; że to bydź nie może, demonstrare, ostendere, rem fieri non posse; sobie co, cogitare; w umyśle, rem sibi proponere; ejus effigiem, speciem in animo effingere. Wystaw sobie, jakby, fac, finge, puta, crede, ita esse. Wystawić kogo, się na niebespieczeństwo, nienawiść, it. d., objicere aliquem, se periculo, invidiae; alicui, sibi invidiam concitare, commovere; się, periculum, invidiam subire; na obmowę, committere se in sermones hominum; się (w grze bilaru) locare sphaeram, in quam alter incurrat; expectare ictum, impetum, incursum adversarii; parare se ictu collusoris excipiendo.
Występek, peccatum, culpa, delictum; popełnić, delinquere aliquid. Za w. poczytać, vitio vertere aliquid.
Występnik, impius, sceleratus, nocens.
Występny, —pnie, nefarius, impius, improbus, (e); (2) peccatis obnoxius, pronus in vitium.
Występypać, prodire, progredi; przed front, ante aciem procedere; z klasztoru, e societate monastica excedere; votis monasticis, vitae monasticae renuntiare.
Wystraszyć, kogo zkąd, komu co, terrore incusso aliquem expellere aliquo, eum metu impellere, adigere ad faciendum, dandum aliquid; vi et metu extorquere aliquid.
Wystrychnąć się na co, fieri, evadere.
Wystrzał, ictus (pyroboli); (2) zob, Nabóy. Na wystrzał (znak), ubi signum pyrobolô explosô datum fuit, fuerit; odległy, quantum fert pyrobolus.
Wystrzegać się, kogo, czego, cavere aliquem, (id), sibi ab aliquo.
Wystrzelić, telum, (tormentum) explodere; glandem expellere; do kogo (kulą) glandem displodere in aliquem; eum telo infesto petere, in eum dirigere infestum ictum.
Wystudzać; z. Ostudzać; izbę, calorem emittere; exire, fugere pati e cubiculo.
Wysuszyć, (ex)siccare.
Wysuwać, extrahere; się, exire, elabi, effundi; zkąd, subducere se, elabi.
Wyświadczyć, komu dobrodzieystwo, beneficum se praebere alicui, ei beneficium tribuere; (wiele) beneficia conferre in aliquem; przysługę, opere juvare aliquem, ei gratum facere; honor, ei honorem habere, eum honore afficere.
Wyświecić, per vicos urbis verberibus caesum agere; (2) in exilium mittere
Wyświęcić, (w kartach) colorem designare, in quem certetur.
Wyswobodzić, zob. Oswobodzić; it. d.
Wysworować, extrudere, exigere; się, exire.
Wysyłać, mittere, emittere; (posła) legare, mittere.
Wysypiać, się, somno indulgere, recreari; (po przepiciu) edormire, somno solvere crapulam.

Wysypywać co, effundere, profundere; czém (np. dół) explere; (pokóy) spargere, conspergere.

Wysysać, exsugere; haurire, ducere.

Wyszaleć się, desaevire; (2) debacchari.

Wyszczególnić, nominatim indicare, demonstrare. Wyszczególnienie, designatio.

Wyszczekać, latrando abigere; się, latrandi finem facere.

Wyszczerbić, co (np. garnek) defringere partem ollae; ejus orificium laedere; (nóż, pałasz) aciem ferri denticulatam reddere, inaequalem facere.

Wyszczerzać zęby, dentes nudare, exserere, restringere.

Wyszczuć, Wyszczwać, canes concitare in aliquem; eum immissis canibus expellere, fugare.

Wyszczyć się, vesicam exonerare; co, mingendo ejicere.

Wyszlakować, zob. Wyśledzić.

Wyszperać, eruere, invenire (multo labore adhibito).

Wysztukować, e frustis concinnare, conglutinare.

Wyszukać, quaerere; (2) invenire, nancisci.

Wyszumieć się, defervescere.

Wyszydzić, kogo, ludibrio habere, ludibriis incessere; co, rem in ludibrium vertere.

Wyszynkować, (tyle, tantum) absolvisse, vendidisse; wszystko, nil reliqui habere; non amplius habere, quod vendas; (2) claudere cellam, tabernam.

Wyszywać, acu pingere; distinguere floribus, filis variis.

Wyszywany, pictus, varius, (auro, argento) intertextus.

Wytaczać, evolvere, provolvere; się przed sąd (iak sprawa) in judicium venire, vocari; ad judicem certari; krew, effundere, profundere.

Wytargać, evellere; kogo (za włosy); alicui capillos lacerare, rumpere, invadere.

Wytargować co na kim, detrahere de pretio, quod ille statuerat. Wytargowałem na nim dukat, aureum de pretio detrahi passus est. Wyt. (2) expugnare, extundere, extorquere (precibus) aliquid.

Wytchnąć, respirare, requiescere, relaxari, refici, vires colligere. Wytchnienie, requies, laxamentum, respiratio. Bez wytchn., sine intermissione, sine laxamento.

Wytłaczać, exprimere; (2) extundere, extrudere, expellere.

Wytłoczyny, retrimenta.

Wytłuc, excutere, elidere; (2) frangere, effringere; dziurę w czém, aliquid pulsando aperire, perforare.

Wytracić, (omnes) interficere, necare, tollere.

Wytrącić, co (np. z ręki) excutere; co za dług, detrahere, deducere.

Wytrawić, się iak wino, *a*) vetustescere, *b*) asperum, austerum saporem amittere, jucundum ducere; dulcius reddi.

Wytrawne wino, vinum vetustate suavius, gratius redditum.

Wytrębywać, buccinari; tubae cantu significare, indicare aliquid, np. horam.

Wytropić, investigare; (speculando) invenire, deprehendere.

Wytrwać, durare, perdurare, ad extremum persistere; w cnocie, animo obfirmato in virtute perstare, ab ea non recedere, se abduci non pati; w biedzie, pati, tolerare, perferre calamitatem.

Wytrwałość, —ały; zob. Wytrzymałość, —ły.

Wytrych, clavis adulterina, laconica, furtiva, omnibus claustris (reserandis) apta.

Wytrykusz, aerario ecclesiastico praefectus.

Wytryskać, erumpere, scaturire, scatere.

Wytrząsać, co, excutere; kogo, agitare, commovere; (iak febra) (probe) pertentare, vexare, commovere.

Wytrzeszczyć oczy, oculos diducere; na co, attentius, (z podziwienia) stupidum (*Acc. Subj.*) contueri aliquid.

Wytrzeźwieć, crapulam solvere, discutere; (-źwić kogo, alicui z temi Słowami).

Wytrzymać, sustinere, perferre, perpeti; (atak) sustinere, subsistere; niew., non amplius tolerare, non ferre; deficere: (2) vinci, cedere, succumbere, sustinere (impetum) non posse.

Wytrzymałość, toleratio, patientia; (2) firmitas, obfirmatio, perseverantia, constantia.

Wytrzymały, constans: na głód, zimno, niewczas, patiens inediae cet. (iak rośliny) firmus.

Wytworność, elegantia; (2) sublimitas, magnificentia (orationis, dictionis).

Wytworny, elegans, venustus; (2) sublimis, magnificus, gravis.

Wytykać, (w polu pale, iak przy rozmiarze) figere, defigere; disponere, passim locare; (mieysce) (di)metari, designare; (na co) locum capere (np. castris, aedibus); komu błędy, indicare, notare; dziesięcinę, decumas cogere, exigere; czém, (Wytkać) farcire, differcire, suffercire, distendere, implere.

Wyuczyć, czego, edocere aliquem aliquid, instituere ad aliquid (zob §. 202 i 203 na końcu); się, absolvere tirocinium, operam discendi, literaria studia; czego, perdiscere, imbibere, plane, rite, penitus percipere, comprehendere aliquid; absolvere studium rei, operam rei impensam.

Wyuzdać, frenum demere. Wyuzdany, effrenus, effrenatus, solutus.

Wywabić, kogo, co, elicere; plamę, elicere, evocare, tollere; (wodą) eluere.

Wywalić, evolvere, emoliri, provolvere.

Wywar, decoctum.

Wywarzać, excoquere, decoquere, percoquere. Wywarzanie, decoctus.

Wyważać, extollere, levare, elevare (vecte, vectibus).

Wywczasować się, quiete refici; (2) somno satiari, recreari; satis dormivisse, somno indulsisse.

Wywiadywać się, explorare, exquirere, sciscitari; discere. Wywiedzieć się o czyiém nazwisku, mieszkaniu, investigare, discere, quis sit; percontando edoceri de nomine, de sede alicujus; invenire, ubi sit, ubi habitet; sedem ejus resciscere.

Wywichnąć, zob. Wywinąć.

Wywielga, galbulus, a, icterus.

Wywierać, gniew swóy na kogo, furere, saevire in aliquem; in eum evomere, effundere iram; zemstę, vindictam sumere, ultionem expetere ab aliquo.

Wywiercić, co z czego, exterebrare; w czém dziurę, aliquid (terebro) perfodere, pertundere, perforare.

Wywiesić, in publico, propalam suspendere, proponere; (iaki znak na czém) praefigere; ięzyk, linguam exserere, proferre; się, demitti, propendere, se demittere.

Wywietrzeć, exolescere, evanescere, fugere. Wywietrzały, evanidus.

Wywiewać, vento, flatu ejicere, expellere; perflare.

Wywięzywać się, (wdzięcznością) recolere beneficii memoriam; zob. Wywdzięczać się.

Wywijać, co, z czego, evolvere, promere; w tańcu, argutari pedibus, persultare locum; (rękami, nogami, kiiem) vibrare, torquere, agitare, versare aliquid. Wywinąć sobie rękę, nogę, luxare, emovere. Wywinął sobie rękę upadłszy, brachium emotum est lapsu.

Wywikłać, extricare, expedire; się, explicare se, evadere, eluctari.

Wywłuczyć, extrahere, evellere.

Wywód (sądowy), robić; zob. Dedukcya, Dedukować. Wywód (2) Położnicy, purificatio, in templum; ad sacra exitus puerperae. Iśdź do wywodu, in templum venire, obire sacra a puerperio.

Wywodzić, educere; sprawę, rzecz, rem, jus rei exponere, demonstrare, probatum, explicatum dare, ob oculos ponere. W pole wywieśdź kogo, ei verba dare, fucum facere, imponere.

Wywołać, evocare, excire; z kraiu, in exilium mittere. Wywoływać, zob. Obwołać.

Wywóz, exportatio; (śmieci i innych nieczystości) egestio.

Wywozić, exportare; (2) egerere.

Wywrócić, zob. Przewracać.

Wywrót, eversio; (2) na wywrót, aversus, inversus; *adv.* inverse, perperam.

Wywrotny, parum firmus, qui facile everti potest; (2) zob. Na wywrót.

Wywróżyć, vera praedixisse, vaticinatum esse. Wywróżył, eventus constitit vaticinio; praedictio eventu probata est; ut ille praedixerat, sic evenit.

Wywrzeszczyć, vulgare, clamoribus suis in vulgum edere; się, clamori modum ponere.

Wywyższać, tollere, extollere, attollere, evehere, erigere; kogo, *a*) laudibus ferre, tollere, celebrare; *b*) praeferre, anteponere aliis; (2) promovere, dignitate augere; się nad innych, efferri supra alios; eos despicere, contemnere.

Wyż, huso, suillus, porcus fluviatilis.

Wyżałować nie módz, non posse satis dolere.

Wyżebrać, emendicare, mendicando nancisci; (ledwo) precibus extorquere.

Wyżeł, canis avium captator.

Wyzina, caro porci marini.

Wyzio-

Wyzionąć, exhalare, emittere; ducha, spiritum emittere, animam efflare; exspirare; na kogo gniew, evomere iram

Wyzłacać, (z. Pozłacać;) auro excolere, variare, distinguere.

Wyznaczać, notare, signare; komu co (do roboty) praescribere, imponere, imperare (opus, pensum); komu (pensyą, zapłatę) constituere, assignare; czas, praefinire; kogo do czego, nominare, creare, destinare.

Wyznawać, fateri, confiteri. Wyznanie, confessio, professio; wiary, professio fidei; (2) (Skład. Apostolski) formula, summa doctrinae Christianae.

Wyznawca, confessor.

Wyźnik, zob. Pamfil.

Wyzuwać, exuere; kogo z trzewików, excalceare; się, -ri; kogo z dóbr, it. d. eum spoliare, privare, evertere, nudare bonis; z życia, vita privare; się, sua manu occumbere.

Wyżuwać co, aliquid dentibus comminutum ore ejicere.

Wyzwolić, zob. Wybawić; (u Rzemieślników) testimonium exhibere, tirocinii rite positi; artis cujusdam peritum declarare; się, tirocinium, rudimentum ponere. Wyzwolić niewolnika (u Rzymian) manumittere. Wyzwoleniec, manumissus, libertus. Wyzwoliciel, manumissor.

Wyzwoliny, tempus rudimenti positi; (2) manumissio, liberatio.

Wyżyć, vivere. Nie wyżyie tém, id non sufficiet ad sustentandam vitam, ad victum parandum. Wyżyć (tabakę) absumere, (tabakierkę) exhaurire; (lekarstwo) exhaurire, absumere.

Wyżyłować, venis liberare; kogo, plagis contundere.

Wyżyna, locus editus; tumulus.

Wyzywać, provocare. Wyzwanie, provocatio.

Wyżywić, sustentare, victum praebere; się, sustentari; nie módz, non habere, unde victum tibi pares; carere vitae alendae auxilio. Wyżywienie, sustentatio, victus copia.

Wzad, r tro, retrorsum; iśdz retrocedere, retrogradi, retroire.

Wzaiemnie, mutuo, vicissim, contra; alter alterum (i, cum altero, cet.); się chwalić, sobie przyrzec, laudare alter alterum, fidem dare et accipere. Wzaiemnie (2) itidem, similiter; (odpowiadaiąc na życzenie np. bene coenes, quiescas), et tu quoque.

Wzaiemność, mutua benevolentia, voluntas; amor mutuus. Wzaiemnością się wypłacać, par pari referre; reddere, referre gratiam; za dobrodzieystwo, remunerari beneficium. Miłość żąda wzaiemności, qui amat, et ipse contra amari cupit.

Wzaiemny, mutuus; (iak osoba) np. bądź mi wzaiemnym, fac me mutuo diligas.

Wzbierać, crescere, augeri; (iak rzeka) restagnare, ultra ripas effundi, ripas excedere. Wezbranie wody, restagnatio, inundatio.

Wzbiiać, się, attolli, eniti, evehi; skrzydłami, sublime

blime petere, in altum eniti alarum ope.

Wzbraniać, negare, recusare; się, abnuere, renuere, nolle, detrectare, recusare.

Wzbudzać, commovere, excitare, concitare.

Wzdęty, tumidus, inflatus, turgidus.

Wzdłuż, in longitudinem.

Wzdrenka, erythrinus.

Wzdrygać się, (per)horrescere, cohorrescere. Wzdryga się, horror occupat, invadit, percurrit.

Wdychać, gemere; na co, adgemere. Westchnąć, z. na swoiém miescu. Wzdychanie, gemitus.

Wzdymać, tumefacere, inflare; się, turgescere, (in)tumescere.

Wzgarda, zob. Pogarda.

Wzgardzić, zob. Pogardzać.

Wzgardziciel, contemtor; kogo, czego. superbus erga hominem, erga rem.

Wzgląd, ratio; na co, respectus; mieć na co, aliquid respicere, prae oculis habere; maiąc, ratione rei habita. Bez względu na co, eo neglecto; robić co, sine respectu rei, ejus immemorem agere. Wzgląd (Względy) (2) favor; mieć u kogo, ejus gratia florere, gratiosum esse apud aliquem.

Względem, de, quod attinet.

Względnie, rei ratione, respectu, quoad.

Względny, aequus, benevolus; na kogo, pronus in aliquem; bydź, ei favere.

Wzgórek, clivus; tumulus, locus editus.

Wziątek, lucrum, emolumentum; (2) quaestus sordidus, illiberalis; (3) rapina.

Wzięłość, favor, studium; u ludu, aura popularis; mieć, commendari, probari.

Wzięty, omnibus carus, gratus, acceptus; u kogo, gratiosus apud aliquem.

Wzlatać, evolare, per sublime ferri.

Wzmacniać, vires addere, viribus angere, roborare, (z założę, it. p.) firmare, (iak lekarstwo) vires instaurare, confirmare. Wzmacniaiące lekarstwo, fultura; analepticum; remedium viribus confirmandis.

Wzmacnianie, confirmatio, vires auctae, robur additum.

Wzmagać, adjuvare, augere, opem ferre; się, crescere, incrementum capere; (na siłach) confirmari, vires colligere; (znowu) reparare, reficere vires; (iak ogień it. p.) gliscere, crescere.

Wzmianka, mentio, commemoratio; zrobić, alicujus (rei) mentionem facere, injicere.

Wznak (w znak) supinus; np. leżeć, supinum cubare, jacere; leżenie, supinus cubitus.

Wznawiać, novare, innovare, instaurare.

Wzniecać, zob. Wzbudzać; (ogień) suscitare; woynę, conflare bellum, pacem turbare.

Wznieść, tollere; (do godności) evehere, provehere; (daley) promovere; się, eniti, evadere, evehi; ad aliquid pervenire; (2) efferri (supra alios), eos despicere.

Wzór, exemplum, exemplar; (do pisania, it. d.) typus, formula; brać z kogo, aliquem imitari; eum sibi imitandum legere; ejus vestigia sequi.

Wzoro-

Wzorowy, perfectus, consummatus; exempli loco (habendus, ponendus).

Wzrastać, crescere, augescere, incrementum capere.

Wzrok, visus; luminis usus, oculorum acies; dobry, acies vigens, visus acutus, inofensum lumen oculorum; mieć, acute videre, integro visu gaudere; zły, hebes, obtusa acies oculorum; mieć, obtusius videre; stracić, oculis capi, luminibus orbari.

Wzrost, incrementum, auctus; brać, zob. Wzrastać. Wzrost (2) habitus, statura. Wielkiego, małego, grandi habitu, haud magnae staturae; średniego, mediae staturae.

Wzruszać, movere; (2) quatere, concutere; zob. Poruszyć.

Wzuwać, inducere pedibus.

Wzwyczaiać, assuefacere, consuefacere; kogo do czego, eum imbuere usu rei; się, zob. Przywykać.

Wzwyż, supra, superius; mianowany, quem, quod supra diximus.

Wzywać, vocare; (2) invocare; zob. Wezwać.

X.

Zaczynaiących się od *X* szukay pod *Ks.*

Y.

Téy litery niepotrzebnie niektórzy używaią zamiast Spóynika *I, zob. I.*

Z.

Z (ze) (z drugim przypadkiem) e, ex; a, ab; de; (z szóstym) cum. Zemną, z tobą, it. d. mecum, tecum, secum; cet. Z bliska, z daleka, z kąd? it. p. zob. Zbliska, it. d. Z gruntu, funditus, radicitus; (2) penitus, plane, prorsus.

Za; np. za duży, za mały, za wiele, justo major, minor; plus justo, plus aequo; za nadto, plus quam satis est, nimium; za (nadto) gorzki, nimis amarus. Za (2) pro. Za kogo (np. co robić) loco, vice alicujus. Mieć kogo, co za co, ducere, censere, credere, putare aliquem (np. doctum, stultum), aliquid (np. utile, noxium). (Zob. §. 149, 2, b; tudzież §. 199 i 200).

Ząb, dens; —bek, denticulus. Z zębami, dentatus; komu powypadały, edentulus. Z ząbkami, (w ząbki) denticulatus. Ząb dadź wyrwać, dentem evellendum praebere.

Zaba, rana; —bka, ranunculus, ranula; (w faierwerkach) pyrobolus charta-ceus, ranula pyrobolaria.

Zabaczyć, zob. Zapomnieć.
Zabawa, oblectatio, exhilaratio, animi adversio.
Zabawić, oblectare, hilarare; się, oblectari, recreari, animum diffundere; czém, occupari re; gdzie, morari, manere.
Zabawka, oblectamentum; (2) crepundia.
Zabawny, facetus, commodus, multi et grati sermonis; (iak rzecz) ludicrus, ridiculus. Zabawnie, facete, jocose; (2) ridicule, ut risum moveat.
Zabeczeć, mugire incipere: mugienti (quodammodo) voce insonare.
Zabi, ranae, ranarum; ziele, batrachion; kamień, batrachius lapis.
Zabić, co (np. beczkę) claudere, obturare (os dolii); kogo, occidere, interficere, vita privare, exanimare aliquem; ei vitam auferre; (bydle) mactare, ferire; (w karty graiąć) scidam capere; się, exanimari, exstingui; (umyślnie) vim inferre vitae, mortem sibi consciscere. Zabity Niemiec, Francuz, i t d. (1) *a*) ne verbum quidem nostrae linguae intelligit, efferre potest; *b*) parum commode utitur oratione nostra; (2) haud bene cupit nostrae patriae, civibus. Zabicie, occisio.
Zabiegać, dokąd, cursu pervenire, deferri aliquo; komu drogę, occurrere obviam alicui.
Zabiegi, cura, conatus, studium.
Zabielić, albo inducere.
Zabi(e)niec, batrachites.
Zabierać, auferre; się do czego, animum adjicere ad rem, parari rei, se accingere ad aliquid.
Ząbkowały, imbricatus.

Zabłądzić, aberrare (a via) dokąd, errore deduci aliquo; temere, incerto passu aliquo deferri.
Zabłąkać się, deerrare, auferri; dokąd, zob. w poprz.
Zabłocić, coeno, luto opplere, inquinare omnia.
Zabłysnąć, emicare. Zabłysnęła nadzieia, affulsit spes.
Zabobon, superstitio; -nność, religio superstitiosa.
Zabobonny, superstitiosus, superstitionis plenus; ea captus, imbutus; ei deditus, obnoxius; -nnie, superstitiose.
Zaboleć. Zabolała mnie głowa, persensi dolorem capitis.
Zabóy, zob. Zabóystwo. Na zabóy (bić), ad necem, interfecturum (*Acc. Subj.*) (caedere).
Zabóyca, percussor, interfector (alicujus); zob. Morderca.
Zabóystwo, caedes; popełnić, caedem facere, committere; (alicujus) sanguine manus commaculare.
Zabraniać, prohibere, vetare.
Zabrnąć, longius progredi vado; immergi (aquae, luto); w długach, obrui aere alieno.
Zabrzmieć, sonare, resonare, audiri.
Zacenić, aestimare; pretium (merci) ponere.
Zachcieć, tangi cupiditate, cupidine rei. Zachciało mu się, libido incessit, tetigit animum; ieśdź, pić, sitit (iebat), esurit (iebat); desiderio cibi, potus tangitur (ctus est).
Zachęcać, excitare, commovere, hortari, stimulos subjicere, animum addere.

Zachły

Zachłysnąć się, torqueri, luctari in gutture ex avide sumto potu.
Zachmurzyć, się, nubibus induci, obscurari.
Zachód, occidens, sol occidens, occasus solis. Na zachód, (ad) occasum versus Zach. (2) molestia, cura. Wiele zachodu koło tego, multum operis res poscit, magnam molestiam creat, molestum opus est.
Zachodni, in occasum situs, occidenti soli propior.
Zachodzić, dokąd, pervenire; (iak słońce) occidere; się (iak dziecie) płacząc, suffocari flentem. Zaszedł się, fletus ei spiritum interclusit.
Zachorować, incidere in morbum, in valetudinem; implicari, opprimi, corripi morbo.
Zachować, servare; miarę, servare, tenere modum; prawo, vivere ex lege, ad legem; eam servare, sequi; (prawo, zwyczay, obrządek) observare; się, zob. Sprawować się. Zachowanie, observatio; się, zob. Sprawowanie się.
Zachrztusić się, luctari in faucibus ex tussi; aegre sputum ejicere; zob. Zachłysnąć się.
Zachwalać, laudare, commendare.
Zachwiać, quatere, concutere, tremefacere; się, labefieri, tremere, contreminiscere; (w zdaniu i t. d.) dubitare, minus sibi constare.
Zachwycenie, stupor, admiratio. W zachw. wprawić, in stuporem conjicere; stupore percutere, implere. Ten widok wszystkich w zachw. wprawił, stupor omnes incessit videntes.
W zachwyceniu, trepidus, sollicitus, turbatus, confusus, animi anxius.
Zachwycić, stupore percutere, extra se rapere.
Zaciągać, co dokąd, extrahere, pertrahere illuc; długi, aes alienum contrahere, aere alieno obligari, nomina facere; dług wdzięczności, beneficiis (io) obstringi; się np. do woyska, militiae nomen dare.
Zaciąznik, zob. Zołdak.
Zaciek, incursus.
Zaciekać, influere, stillare retro aliquid; się, w złości, iracundia efferri.
Zaciemnić, obscurare; zob. następ.
Zacienić, obumbrare, tenebris obducere; tenebras offundere, inducere rei.
Zacierać, obterere; co (iak występek) silentio tegere; rem tenebris obducere.
Zacierka (rki), minutal farinaceum, massa (subacta) minutatim concisa juri incocta.
Zaciesać, exacuare, exasciare.
Zaciętość, pertinacia, obstinatus animus; —ęty, pertinax, pervicax, obstinatus.
Zaciężeć, gravare. Nie zaciężyło, non ita grave onus erit.
Zacinać, ex obliquo ferire, plagam injicere; się, (w mówieniu), offendere, deficere.
Zaćmić, opacare, obscurare; się, (iak słońce, księżyc) deficere; obscurari.
Zaćmienie, solis, lunae defectus, eclipsis, obscuratio.
Zacność, praestantia, nobilitas; (2) probitas, honestas.
Zacny, spectabilis, amplus, honestus.
Zaczęcie, principium, exordium; (2) inceptio.

Zaczekać, (paullum) expectare.

Zaczém, zob. Zatém.

Zaczepiać, co, affigere, defigere; się, (in)figi, adhaerescere; kogo, lacessere, sollicitare, provocare.

Zaczepka, causa certaminis, rixae; dadź, lacessendo commovere aliquem; do woyny, bitwy, primum (*Acc. Subj.*) inferre bellum, ad certamen provocare.

Zaczerwienić się, rubescere, rubore perfundi.

Zaczopować, embolo, epistomio obturare dolium, os dolii claudere.

Zaczynać, inchoare, (ex)ordiri, incipere, occipere, initium facere; co robić, aggredi opus; śpiewać (w kościele, lub w chórze pieśń iaką) cantum praeire, aperire, ordiri. Nie zaczynay zemną! noli me lacessere, provocare, mihi molestus esse! (Zaczynać opuszczaią czasem Łacinicy przy Infinitiwie np.) On płakać, krzyczeć i błagać zaczął, tum ille flere, clamare et orare (zob. §. 297).

Zaczynić, zob. Rozczyniać; (2) z. Zacenić.

Zaczytać się, longius provehi in legendo, defigi lectione. Zaczytawszy się zapomniałem przyiśdź do ciebie, legenti, lectioni dedito excidit ad te venturum fuisse.

Zad, zob. Tył. Na zad (lep. Nazad), retro, retrorsum.

Zadać, arrham dare, arrha bone aliquem obligare; na co, (arrhabone dato) aliquid praestinare, occupare; komu (np. lekcyą) praescribere, imponere, injungere, imperare; (co do wypracowania np. rozprawę iaką) proponere; komu (trucizny i t. p.), dare, praebere; kartę (w graniu) (primum) emittere scidam; reliquos provocare (scida emissa). Zob. ieszcze Zarzucać.

Żądać, postulare, petere, (ex)poscere.

Zadana, Zadanie (karty) primae, priores purtes in lusu; (2) scida provocans, provocantis. Na zadaney bydź, ordiri, incipere, provocare, Kto na zadaney? cujus sunt primae partes?

Żądanie, postulatum, postulatio. Na moie, oyca żądanie, me, patre cupiente, postulante, volente.

Zadatek, arrha, arrhabo; dadź, zob. Zadadź.

Zadawić, animam intercludere, spiritum exstinguere; się, spiritu intercluso perire; kością, osse in faucibus defixo perire.

Zadawniony, inveteratus; tempore validus, firmatus.

Zadek, anus (*gen.* i); zob. Tył.

Żaden, nullus; z nich, neuter. Żaden uczony, książe, nemo doctorum, principum. Żadney nadziei, trudności (nie mieć) nil spei, nil difficultatis. Żadną miarą, nullo modo, nullo pacto, minime gentium, nulla ratione.

Zadławić, zob. Zadawić.

Żądło, aculeus, spiculum. Żądłowaty, aculeatus

Zadłużyć się, aere alieno obrui, mergi; dom, dobra, credito onerare, obligare.

Zadosyć uczynić, satisfacere. Zadosyćuczynienie, satisfactio. Dla zad. ut satisfiat.

Zadrapać, unguibus laedere, vulnerare; scabendo sauciare, plagam injicere.

Zadrasnąć, stringere cutem summam.

Zaduch, aër densatus, inclusus, corruptus, respirationi inutilis, noxius, spiritum intercludens.

Zadumiały, stupore (rei) percussus; attonitus.

Zadumieć (się), stupere, stupescere; na co, aliquid stupere; re, ad rem obstupescere.

Zadumienie, stupor. W zad. wprawić, in stuporem dare, conjicere; stupore implere.

Zadusić, suffocare, strangulare, animam exstinguere; się, spiritu intercluso exstingui.

Zaduszny dzień, solennia funerum, inferiae, parentalia (*plur.*).

Zadymka, ventus infestus, adversus

Zadyszeć się, deficere, rumpi (cursu), respirare non posse.

Żądza, cupiditas, cupido.

Zadzierać, (do góry) subducere, tollere; nosa, efferri supra alios; eos contemnere, despicere; (robiąc, mowiąc co) supercilium addere; gdy kto wchodzi, eum alto supercilio excipere.

Zadzierg, nodus simplex; (2) arctissimum vinculum, nexus insolubilis. Na zadzierg zawiązać, albo

Zadziergnąć, vincire nodo simplici; (2) arctissime constringere.

Zadziwić, in admirationem conjicere, stupore implere; się, (de)mirari (aliquid); bardzo, obstupescere. Zadziwienie, admiratio. W zadziwieniu, admiratione defixus, stupens.

Zadzwonić, campanis insonare; tintinnabulum ciere, tintinnabulo signum dare.

Zagadać, do kogo, alloqui aliquem; się, *a*) sermone implicari; *b*) garrientem transmittere aliquid (Porówn. Zaczytać się); co, sermonem alicujus interlocutione sua alio flectere, derivare.

Zagadka, aenigma; (2) quaestio obscura; -adnąć, aenigma ponere; (2) difficilem, obscuram quaestionem movere.

Zagaić (posiedzienie, oratione solemni) aperire, incipere; primum verba facere in conventu.

Zaganiać, bydło *a*) domum compellere e pastu; *b*) intro in stabulum compellere.

Zagarnąć, auferre, ad se trahere; (2) ad se rapere; sibi adjungere, subjicere.

Zagasić, (świecę) delere; (ogień) exstinguere.

Zagęszczać się, saepius, crebrius fieri, accidere, evenire; (2) augeri, augescere, incrementum capere.

Zagiel, velum; (wielki) artemo; (przedni) dolo; (tylny) epidromum. Zagle rozpuścić, vela intendere, explicare, ventis dare; cursum dirigere; spuścić, deducere vela.

Zagiew, (zob. Hupka), fungus aridus arboris.

Zaginać, inflectere, incurvare; się, subducere vestem.

Zaginąć, aboleri, deleri, evanescere, exstingui, interire.

Zaglądać, introspicere, inspicere; oculos inserere, immittere.

Zagładzić, aequare; laevigare; (2) tollere, abolere, delere.

Zagła-

Zagłaskać, mulcendo laevem reddere; (2) permulcendo enecare.

Zaglik (ryba), nautis, nauplius.

Zagłodzić, fame enecare; z. Umorzyć.

Zagłuszyć, obtundere, fatigare aures alicujus; eum exsurdare (clamore, convicio, strepitu); (jak instrument inne) vincere, prae aliis audiri; (jak chwast) cuncta obtinere; dominari.

Zagniewać się, alicui irasci, succensere, iratum, offensum esse. Zagniewany, iratus, offensus, indignatus, irritatus, graviter commotus.

Zagnoić, coeno, fimo opplere; (2) (ranę) in saniem abire pati.

Zagodzić, zob. Pogodzić.

Zagoić, claudere, comprimere, sanare; się, consanescere, coire, claudi.

Zagon, lira, porca.

Zagorzały, fumo, fumi odore enectus. Jak pies zagorzały, quasi mentis emotae; biegać, sursum deorsum cursare, cursitare; huc illuc ferri; rumpi, fatigari currendo.

Zagorzeć, carbonum halitu enecari. Zagorzał, fumus ei nocuit.

Zagościć się, diu manere, commorari; (2) familiariter agere, quasi domi tuae esses.

Zagrabić, terra corrasa tegere; (2) pignore capto coercere aliquem; (3) ei bona adimere, auferre (publico nomine, jeżeli to sąd czyni). Zagrabienie, ademtio bonorum (publica).

Zagrać, canere; do tańca, cantu, concentu excitare, temperare choream.

Zagradzać, (ob)sepire, claudere; drogę, obstruere, intersepire, claudere; do szczęścia, obtrectare; adversari alicui, ejus commodis obstare, consilia impedire.

Zagrażać, minari; czém, terrere; (jak niebespieczeństwo) imminere.

Zagrążać, zob. Pogrążyć.

Zagroda, fundus coloni tenuioris.

Zagrodnik, inquilinus, colonus loci tenuioris.

Zagrzebać, defodere, terrae mandare, terra contegere; talenta swoie, non uti virtute sua; zob. Zakopać.

Zagrzewać, calefacere; (przy ogniu, słońcu) igni admovere, in sole ponere, collocare; (do czego) stimulare; accendere, addere animum, stimulos subjicere alicui.

Zagrzmieć, Zahuczeć, zob. bez Za.

Zagwizdać, labiis sonum ciere, sibilo signum dare.

Zając, lepus; -czek, lepusculus.

Zaiadać, cupide absumere, deglutire, ingerere; (2) psy go zaiadły, morsibus canum petitus vitam finiit, a canibus laceratus est; wszy, pediculari morbo interiit.

Zaiadłość, atrocitas, saevitia, es, acerbitas; —dły, truculentus, saevus, atrox, immanis, ferus, ultionem spirans; —dle, aspere, immaniter, acerbe, atrociter, crudeliter.

Zaiąkać się, cunctantius efferre voces, haesitare; titubanter, titubanti lingua loqui; offendere in loquendo.

Zaiąkliwość, haesitantia linguae; —iwy, haesitabundus, balbus.

Zaiaśnieć, (jak słońce) apparere, in conspectum venire; nire; (2) zaiaśnieie mu szczęście, faustus illi illucescet dies.

Zaiątrzyć, exulcerare.

Zaiechać, invehi, inferri; (2) pervenire aliquo; do kogo, venire ad aliquem hospitio usurum (*Acc. Subj.*); apud eum deversari velle.

Zaięczy, leporinus.

Zaięczyć, ingemiscere.

Zaimek, pronomen; verbum pro nomine, nominis loco poni solitum.

Zaiste, profecto, nae, sane, scilicet, certo.

Zaiuszyć, zob. Zakrwawić.

Zaiutrz. Na zaiutrz, sequenti die. Po zaiutrzu, die abhinc quarto.

Zak, tiro, tirunculus, (elementarius).

Zakał, (np. w chlebie) vitium (panis non probe cocti); (2) dedecus, opprobrium.

Zakamieniały, in lapidem duratus; serce, (Zakamieniałość), ferreum pectus.

Zakapturzyć, velare, obnubere; się, cucullo caput tegere; (2) (*metaph.*) luctus causam praebere.

Zakasać, zob. Podkasać.

Zakąsić, superedere, suggerere. Zakąska, quod suggeratur.

Zakaz, interdictum, vetitum. Przeciwko zakazowi, (co z)robić, vetitum admittere, contra vetitum facere. Przeciw moiemu z., cum ego vetuissem, quod vetui.

Zakazać, vetare, prohibere (zob. §. 262).

Zakisić, fermento imbuere, fermentum addere, fermentare.

Zakład, pignus; na zakład, pignoris loco. Z. (2) sponsio, sacramentum, pignus; o zakład, certatim; iechać, pignore posito currere, equitando certare in pignus.

Zakładać, (miasto, towarzystwo) instituere, condere, constituere; (dom) ponere, struere, condere; szynk (wina, piwa), cauponariam facturum esse, tabernam (vinariam, cerevisiariam) exercere velle; ręce, nogi, complicare manus, pedem pede premere; kartę w książce, sinuare chartam, notare pagina sinuata; za kogo (pieniądze), solvere vice alicujus, pro aliquo interim numerare, repraesentare, expendere; się, pignus ponere; pignore, sacramento contendere; sponsionem facere. Założę się, spondere ausim. Założę się o co chcesz, quovis pignore certare paratus sum. Założ się, że przyidzie, quo pignore certamus, ni venit?

Zakładnik, obses, pignus.

Zaklęcie, obtestatio, obsecratio; (2) imprecatio dira, carmen infaustum; czarta, imperium diabolo inhibitum, (exorcismus); duchów, evocatio daemonum, theurgia, magia, praestigiae.

Zaklinać, obsecrare, obtestari (per aliquid, em); czarta, evocare, extrahere, cogere artibus magicis. Zaklęty pałac, arx a daemonibus habitata, suspecta, horrenda, in daemonum potestate; z—ta królewna it. p. (jak w romansowych powieściach) incantata, carmine devincta.

Zaklinacz, praestigiator, magus, daemonum evocator, (exorcistes).

Zakli-

Zakliniać, cuneare, cuneos adigere; cuneo (is) adacto (is) claudere, firmare.

Zakłuć, confodere, configere; lanceam, cultrum per corpus adigere, defigere in corpore; (wołu i t. p.) mactare, ferire cultro cet.

Zakłucić, (płyn) miscere, agitare.

Zakochać się, amore alicujus capi, tangi; zob. Rozkochać się.

Zakon, lex divina, (2) vita religiosa, monastica, severior; (S. Franc. i t. p.) ordo, formula, secta.

Zakończać, acuere, acuminare; (2) finire; finem imponere, ultimam manum adjicere operi; perficere, absolvere. Zakończenie, conclusio, finis, extremum; mowy, peroratio.

Zakonnica, virgo sacra, Deo consecrata, monastica.

Zakonnik, clericus certae formulae, disciplinae addictus, adscriptus.

Zakonny, monasticus, monasterialis; coenobii; coenobio aptus, dignus; solitarius.

Zakonodawca, ordinis sacri conditor, auctor.

Zakopywać, defodere, infodere; terrae mandare, (terra) obruere; talent, non uti virtute sua; pati obtorpescere virtutem, artem, ingenium; ea usibus publicis non adhibere.

Zakorzeniać, z. Wkorzeniać.

Zakradać się, clam intrare, furtim ingredi.

Zakrapiać, conspergere, irrorare; co winem, vinum inspergere, guttulas vini adspergere rei.

Zakrawać, incidere; (2) spectare, propositum sibi habere. To zakrawa na oszustwo, fraudi vicina haec ars est, non longe abest a fraude, veteratorium inventum esse videtur.

Zakręcać, torquere, obtorquere, contorquere.

Zakreślać, signare, designare; granice, constituere, statuere, ponere.

Zakręt, curvatura, flexus; (morza) sinus; (rzeki) cornu, ambitus, flexus; (drogi) anfractus, flexus; (2) (z trudnienie) opera, occupatio.

Zakryć, obtegere, contegere, obducere, velare; conspectum rei adimere, intercipere; occultare.

Zakrycie, tegumentum, velamen; (2) Słowami się wyraża np. przy zakryciu, dum tego, erem cet.

Zakrystya, sacellum, sacrarium; —ystyan, sacelli custos, sacrarii magister.

Zakrzątnąć się czém, occuparire; eam diligenter tractare, curare; ei sedulo operam dare, impendere, insumere.

Zakrztusić się, zob. Zachrztusić się.

Zakrzywić, inflectere, incurvare; na co nosa, frontem contrahere, offensionem vultu fateri.

Zakupywać, emere; (wiele) coëmere.

Zakurzyć, pulvere opplere; się (-ri), pulverem colligere. Zakurzony, pulverulentus, pulvere obsitus.

Zakwas, fermentum.

Zakwasić, acore *a*) condire, imbuere, *b*) corrumpere; (2) fermento imbuere.

Zal, dolor, maeror, luctus. Zal mi go, miseret me ejus, ejus miseratione moveor. Zal mi tego (np. żem zrobił) doleo, moleste fero, piget, poenitet; nollem factum. Gorzkie żale, zob. Pasya.

Załamać, zob. Zakrzywić; ręce (w rozpaczy); Łacinicy wyrażają to przez) tundere pectus, caput ferire, discindere vestem, unguibus lacerare carnes; i t. p.

Zalecać, commendare; (2) jubere, imperare; się, commendari; do iakiéy, amatorie agere; ambire, petere aliquam. Zalecenie, imperium, jussum.

Zalecieć, volatu pervenire, advolare aliquo, alarum ope deferri; iak zapach, afflari, adolere, subolere. Zaleciał mnie zapach wina, odor vini naribus meis objectus est.

Zalegać, (iak podatki) non reddi justo tempore; się, marcescere desidia, torpore otio.

Zalęgać się, (iak łaie) animari. Robaki się zaległy, vermes conspiciuntur, orti sunt, prodierunt, infestant rem.

Zalęknąć się, perturbari, perterreri, terrore percuti.

Zalepiać, obturare, claudere (argilla, luto, charta).

Zalesie, regio trans sylvas sita.

Zaleta, laus, fama; iest to dla niego, honori, decorum, laudi hoc ei est, in laudem cedit.

Zalewać, aliquid infundere rei, rem perfundere; (iak rzeka łąki i t. d.) inundare. Zalał się, aquis suffocatus periit.

Zależeć, (od kogo) parere, subjectum, obnoxium esse; (od czego) pendere ab aliqua re, niti, positum esse in aliqua re; (2) zależeć na czém, referre, interesse (§. 176 i 177); się, zob. Zalegać się.

Załoba, tempus lugubre, luctui destinatum; (2) *a*) vestitus, habitus lugubris; *b*) (na kapeluszu, na ręce np. czarna krepa) fascia lugubris, feralis, luctus index. W żałobie bydź, chodzić, in luctu esse; atratum incedere, habitu lugubri tegi.

Żałobny, funebris, lugubris; mowa, oratio in funere; muzyka, concentus funebris; lessus.

Załoga, praesidium, custodia; dadź, praesidio occupare, firmare locum; custodiam imponere.

Załom, zob. Zakręt.

Żałosny, —śnie, lamentabilis; flebilis, —iter, miserabilis, —iter.

Zalotnik, procus, amator, connubii petitor.

Zaloty, amores; (2) matrimonii cogitatio, cupido. Po zalotach chodzić, conjugio imminere, matrimonium cogitare, uxorem circumspicere. Na z. ch. do iakiéy, eam ambire, petere.

Żałować, kogo, (*a* z litości) miserari aliquem, ejus vicem dolere; (*b*, kogo, czego; np. że umarł, odiechał, że co zginęło) desiderare aliquem; ejus (rei) desiderio teneri, moveri jactura, morte, abitu. Nie masz czego żałować, *a*) (nie iest biedny) non est, quod ejus vicem doleamus, non est miserandus, non est dolenda sors ejus; *b*) indignus est miseratione; non meretur, non dignus est, ut ejus nos misereat; *c*) (nie wielka strata) non dignus (non digna res) est desiderio; non is, id est, cujus jacturam moleste feramus. Żałować

czgo (np. pieniędzy wydadź) parce uti pecunia, ei parcere, eam expendere nolle: czego (popełnionego), nolle factum, poenitentia moveri. Będziesz tego żałował, olim te poenitebit. Żał. za grzechy, dolere delictis, commissis; vitam mutare velle.

Założyć, zob. Zakładać. Założenie, exaedificatio. Od założenia Rzymu, a Roma condita. Założyciel, conditor.

Zaludniać, frequentare, implere locum; frequentiam inducere loco. Zal—ony, frequens, celeber, plenus.

Zaludnienie, frequentia, incolarum multitudo, celebritas.

Zamach, impetus: (2) pravum consilium; na życie, insidiae; robić, mortem intentare alicui.

Zamachnąć się, ręką, pałaszem, kiiem, brachium, gladium, fustem (at)tollere, intentare.

Zamącić, miscere; (2) turbare.

Zamalować, delere, abolere, (alio colore) inducere; komu gębę, (*metaph.*) *a*) oblinere os alicui; *b*) eum muneribus delinire, donis capere; kogo w łeb, ejus caput ferire.

Zamarznąć, gelu cogi, durari; (iak okno, rzeka) glacie obduci, tegi.

Zamawiać, co, zob. Zagadać co; (2) imperare, poscere, pretio praestinare; wóz, człeka, curare, constituere, ut mittatur; venire jubere. Wszystko zamówione, omnia provisa, curata sunt.

Zamazać, delere, abolere, obliterare, inducere; (2) foedare, inquinare.

Zamek, arx; (2) (u drzwi i t. d.) claustrum.

Zamęście, nuptiae.

Zamesz, aluta; —sznik, alutarius.

Zamęt, perturbatio (aquae, rerum).

Zamężny, conjux, maritus; —żna, nupta.

Zamiana, permutatio, commutatio.

Zamiar, consilium.

Zamiast, pro. Przy Słowach można ie oddadź przez *qui*, lub *tantum abest*, *ut*—; np. Zamiast im dodadź odwagi, owszem przestraszyło ich to, quod promtiores facturum videbatur, terrorem incussit. Zamiast siebie uniewinniać, mnie oskarza, qui excusandus esset, me ultro incusat. Zam. się poprawiać, coraz bez nadziei gorszym się staie, tantum abest, ut resipiscere videatur, ut nullam spem sensus melioris ostendat (§. 255).

Zamiatać, everrere, purgare (cubiculum).

Zamieć, nivis, pulveris, arenae tumulus ventorum vi congestus.

Zamieniać, mutare, permutare rem re; commutationem facere; się, mutari; w co, verti, abire; w kamień, in lapidem abire, durari, rigescere.

Zamierać, mori, emori.

Zamierzać, propositum sibi habere, consilium capere; się, zob Zamachnąć.

Zamieszkać, habitare aliquo loco, res suas ibi locare; (2) zob. Omieszkać. Zamieszkały, civis; zob. Osiadły.

Zamieszać, versare, agitare, miscere; się, turbae immistum conspici, inveniri non posse;

posse; (iak rzecz) incerto depositum, alieno loco repositum non posse inveniri.

Zamieszanie, perturbatio, turba, confusio rerum; robić, turbas conciere, facere, dare; conturbare.

Zamieszka, turba.

Zamilczać, reticere, celare, silentio premere.

Zamilknąć, z. Umilknąć.

Zamiłować, studio, amore capi hominis, rei.

Zamknąć, claudere, (drzwi, także) obserare; mowę, perorare; (zakończyć) finire, finem facere.

Zamordować, interficere, vita privare, trucidare.

Zamorze, regio transmarina, trans mare sita.

Zamoście, locus trans pontem.

Zamotać, (się) implicare, (i), involvere, (i).

Zamówić, zob. Zamawiać; się dokąd, non vocatum, specie aliqua venire; ipsum se invitare.

Zamożny, dives, in re lauta, opulentus; —żność, facultates, opes.

Zamroczyć, obscurare, lumine privare.

Zamróz, vapor gelu solidatus, adstrictus (rei).

Zamrozić, frigori exponere; pati rem frigore durari, percuti, laedi.

Zamrużyć, claudere.

Zamsz, zob. Zamesz.

Zamulić, oblimare, limo opplere; (łąki, pola) limo obducere, limum inducere (agris).

Zamurować, obstruere, muro claudere.

Zamurze, locus trans murum.

Zamydlić, sapone linere, perungere; komu oczy, zob. Zamalować.

Zamylić, komu (w książce), paginam, (as) mutare; sobie, paginam amittere, pagina dejici.

Zamysł, coeptum, consilium; sententia; res suscepta, instituta.

Zamyslać, cogitare, moliri, agere, constituisse, decrevisse. Zamyślić się, meditari, cogitatione defigi; nad czém, aliquid mente volvere, cogitatione, animo agitare, versare. Zam—wszy się, cogitatione intentus, meditabundus.

Zanadrze, sinus.

Zandał, (drzewo) santalum.

Zaniechać, omittere, intermittere, non facere, abstinere. Zaniechanie, intermissio.

Zaniedbać, negligere, non curare; (2) rem negligenter, leviter habere. Z—anie, negligentia, incuria.

Zaniemieć, zob. Oniemieć.

Zankiel (ziele), pentaphilon, diapensia, sanicula.

Zanokcica, paronychia, paronychium.

Zanosić, deferre aliquo, deportare. Zanosi się, np. na deszcz, pluvia imminet, colligitur.

Zanurzać, mergere, mersare, submergere, demergere, immergere; się, urinari; mergi aqua, aquam subire, immergere se aquae; z głową, caput immittere, immergere aquae.

Zaoczny, extra conspectum positus; wyrok, sententia contra absentem, absente reo lata.

Zaorać, inarare; cudzy grunt, agrum vicini capere arando, ejus cespitem suo solo adfodere.

Zaostrzać, (ex)acuere.

Zapach, odor.

Zapa-

Zapadać, concidere; (iak oczy) intus abigi, refugere, (iak policzki) labi, fluere, desidere; się (iak budynek), ruere, corruere; (iak ziemia) collabi; (iak miasto) corruere, collabi, terra obrui. Zapadło się miasto, urbs hausta terrae hiatibus, in subitam cavernam concidentis soli lapsus adduxit urbem. Zapadły dom, parietinae; oczy, oculi abditi, refugi; policzki, malae labantes, flaccidae, aridae. Zapadnienie, ruina; (ziemi) labes, lapsus.

Zapakować, np. w papier, obvolvere, involvere chartâ; (w pudełko, tłomok i t. d.) conjicere in —, includere (*cum Dat.*); w powóz, vehiculo imponere.

Zapał, ardor, vis, impetus; miłosny, amoris ardor, stimuli; (2) (u strzelby) rimula incendiaria.

Zapalać, accendere; (ogień) excitare; dom, inflammare domum, ignem subjicere tecto; (2) kogo, inflammare, commovere, incitare; stimulos subjicere, addere, admovere. Zapalenie, inflammatio; w gardle, asperitas, exasperatio; fauces asperae; krwi, piersi, phlegmone, ardor; venae incensae, inflammatae. Przeciw zapaleniu, remedium ardori, inflammationi compescendae (q).

Zapalacz, incendiarius; inflammator domorum, tectorum.

Zapalczywość, —wy, iracundia, —dus; —wie, *a*) ardenter, enixe; *b*) iracunde, acerbe.

Zapalny, quod (facile) ignem concipit; —lność, natura igni concipiendo apta.

Zapalować, palis (adactis, defixis) firmare, vincire, claudere.

Zapamiętałość, pravitas non corrigenda, vita scelesta, flagitiosa; mens mala nullam sensûs melioris spem ostendens; pravi sensus, mores penitus corrupti.

Zapamiętały, pravitate insanabili, haud corrigendus, insanabilis, perditus.

Zaparzać, excalefacere; ninio calori exponere; (2) aqua fervida imbuere, perfundere; ei immergere.

Zapas, supellex, paratus, copia (provisa); w żywność, w książki, copia congesta, libraria.

Zapaśnik, luctator, athleta; (w ogólności) concertator.

Zapas(y), certamen, contentio, concertatio; (właściwie) lucta; odprawiać, luctari, lucta contendere.

Zapatrywać się na kogo, na co, acriter contueri; oculos defigere in aliquem, id; (2) aliquem (id) imitari, sequi, aemulari studere, cupere, velle.

Zapęd, impetus; (2) conatus.

Zapędzić, zob. Zaganiać; się, longius progredi currendo, inconsulto incurrere, procurrere.

Zaperzyć się, vultum severum, iracundum induere; contrahere frontem; offensionem, iram vultu fateri.

Zapewne, —wnie, z. Pewnie.

Zapewniać, z. Upewniać; kogo, securum reddere.

Zapewnienie, confirmatio; (w interesach pieniężnych) cautio, auctoritas, satisdatio; na pismie, literarum fides. Na iego zap., illo auctore, affirmante;

te; zrobiłem, dałem, fidem ejus secutus feci, dedi.

Zapiać, cantare; canere incipere. Iak kogut zapiał, zapieie, ad galli cantum.

Zapiecek, sinus fornacis.

Zapiekać, (włosy) calamistro inurere; się, (iak ciasto lub rana) crustam ducere, crusta obduci.

Zapierać, drzwi, pessulum obdere ostio, portam claudere; (2) komu co, negare te ab aliquo accepisse, ab eo tibi datum, commodatum esse, te illi debere aliquid; się, negare (se fecisse, dedisse, dixisse), infitias ire, infitiari aliquid; infitiando defendere se, mendatio niti, probe dissimulare. Zapieranie się, infitiatio.

Zapiiać się, assuescere ebrietati; rozum, mentem mero mergere, sepelire, obruere.

Zapinać, jungere; (na guziki) orbiculis constringere; (na sprzączki) fibulis jungere, coercere.

Zapis, inscriptio, consignatio in tabulis; (2) *a*) (dziedzicowi uczyniony) heredis institutio; hereditas testamento delata; *b*) legatum.

Zapisać, inscribere, notare; in chartam, in tabulas referre; (2) *a*) (dziedzictwo komu) aliquem heredem instituere, facere; ei hereditatem relinquere; *b*) ei legare aliquid; sobie co z daleka, permittendum, afferendum curare; sibi mitti jubere; kogo, accire, vocare; receptę, medicamentum praescribere.

Zapłacić, solvere alicui debitum. Zapłata, solutio, merces; praemium.

Zapleść, (kogo, komu warkocz) capillos religare, vincire, nodare, colligere, componere.

Zapłonąć się, rubore perfundi, erubescere. Zapłonąłem się na to, ruborem hoc evocavit mihi.

Zaplusnąć komu oczy, oculos (aqua) perfundere, conspergere; aquam incutere oculis. Zapluskać co, coeno diluto oblinire, conspurcare, inquinare.

Zapomagać, alicui subvenire, consulere ejus rei familiari; eum sublevare, re juvare, augere; prospicere rebus ejus; się, augescere, ditescere; w co, re augeri.

Zapominać, oblivisci, in oblivionem rei venire; co się nauczyło, dediscere. Zapomniałem, mihi excidit, effluxit. Tego nigdy nie zapomnę, hoc nulla unquam delebit oblivio. Zapominać się, incautius, immodestius agere, loqui.

Zapomnienie, oblivio. W zap. puścić, oblivioni dare, tradere; oblivione delere, obliterare. Póyśdź w zap., obliterari, aboleri, fugere; animo (is) excidere.

Zapomoga, subsidium.

Zaponka, lemniscus.

Zapora, remora, obex; (2) impedimentum.

Zapowiadać, denuntiare, significare, indicare; (komedyą) promittere, ostendere, spem facere ejus exhibendi; święto, indicere, nuncupare, proponere. Zapowiadanie, significatio.

Zapowiedź, nuncupatio, promulgatio.

Zapowietrzyć, pestilentiam afferre. Zapowietrzony, lue infectus.

Zapozywać, alicui litem intendere, lege agere cum aliquo,

quo, litem movere. Zapozwany, unde petitur, reus.
Zapożyczyć się, aere alieno immergi, obrui.
Zapracować, na co, opere, labore, industria consequi, parare, parere, colligere.
Zapragnąć, desiderio rei tangi. Czego zapragnie, quod desiderat, cupit.
Zapraszać, invitare, vocare.
Zaprawa, zob. Przyprawa.
Zaprawiać co, obstruere; (potrawę) condire; się do czego, exercere se ad aliquid, usu subigi.
Zaprowadzić, ducere, deducere.
Zapruszyć, pulvere conspergere; oczy, pulverem inferre, immittere in oculos; się, pulvere oppleri.
Zaprzągać, (konie) jungere ad currum; (woły) jugo subdere, jugum induere.
Zaprzątać, (się) czém, occupare (ri) aliqua re.
Zaprzedać, vendere.
Zaprzeszły, prior; —ego roku, abhinc biennium; roku, za przeszłey lekcyi, anno, qui nuper elapsum praecessit; praelectione, quae novissimae anteivit. Zaprz. czas (*w Gram.*) Plusquamperfectum.
Zaprzyiaźnić, kogo z kim, conciliare aliquos inter se; amicum aliquem reddere alicui; facere, ut ei fiat amicus; się z kim, amicum fieri alicui; ei amicitia, familiaritate jungi; in ejus amicitiam, usum venire; amicitiae foedere jungi.
Zapust, sylva incaedua, incaeduus lucus.
Zapustować, bacchari, hilarari bacchanalium tempore.
Zapusty, bacchanalia; hilaritas ante jejunium.
Zapuszczać, (włosy, brodę) comam alere, promittere; kogo, pati pervenire, progredi ad aliquem locum; ogień, incautius igne uti, incauto ignis usu inflammare tectum, cet.; się, longius progredi; w rozmowę, implicari sermone, sermoni immisceri; w romans, arctius implicari amore; w dysputę, ingredi disputationem; aliquid probare, demonstrare velle.
Zarabiać, rem facere, pecuniam colligere; na czém, commodum, emolumentum habere ex re.
Zaranek, diluculum. Po zaranku, oriente sole, nondum satis certa luce.
Zarastać, concrescere, claudi, cogi; (2) pilo vestiri, tegi. Zarasta iuż, proserpit lanugo.
Zaraz, statim, continuo, illico; przyidę, wrócę, continuo, statim adero; mox revertar.
Zaraza, labes, contagio, propagatio morbi; (2) lues, pestilentia; panuie, grassatur.
Zarazić, (chorobą) inficere; (złymi obczaiami, zdaniem) vitiare, imbuere, implere, corrumpere; się, Passiva od tych Słów.
Zaraźliwa choroba, morbus, qui serpit, manat, facile communicatur; contagio morbi.
Zarcie, pastus, pabulum; złe, malus cibus.
Zardzewieć, zob. Rdzewieć; —wiały, rubigine asper, exesus, rubiginosus.
Zarecznik, —czyciel, zob. Rękoimia.
Zaręczyć, zob. Upewniać; (2) satisdare, cavere alicui; securum reddere aliquem; za

za kogo, spondere, fidejubere, fidem suam interponere pro aliquo; zob. Ręczyć; komu córkę, despondere filiam.
Zaręczyny, sponsalia; robić, celebrare, facere.
Zarękа, zob. Ręczenie.
Zarękawie, manicae non assutae vesti, quae indui, demi possunt.
Zarliwość, ardor, studium; —wy, ardens, strenuus; deditus, studiosus rei; obrońca, strenuus defensor; acerrimus fautor, propugnator; —wie, ardenter, strenue, enixe; (2) animo inflammato, concitatus; (ślepo) ardore, studio obcaecatus, impotens, abreptus, ablatus.
Zarłoczny, edax, vorax, avidus; —cznie, avide, (voraciter).
Zarłok, vorax, insatiabilis, inexpletus.
Zarna, mola manuaria, trusatilis.
Zarobek, emolumentum, commodum, lucrum.
Zart, jocus; —cik, bene, facete, acute, salse dictum. Zarty, sales, facetiae. Zartem, joco, per jocum; bez żartu, vere, serio, extra jocum. Za żart przyiąć, joco dictum, factum interpretari. To nie żarty, haud leve, non contemnendum est.
Zartki, —ość, agilis, —ilitas.
Zartobliwość, urbanitas, lepor, facetiae.
Zartobliwy, —wie, jocosus, (e), facetus, (e), jocularis, (iter), lepidus, (e), multi joci.
Zartować, jocari; z kim, oblectari cum aliquo; z kogo, ludificari, ludere, irridere aliquem; z czego, *a*) rem in jocum vertere; *b*) contemnere, negligere, non curare, nihili ducere. Zartuiesz! jocaris, serio non agis. Tu nia ma co żartować, serio agitur, agendum est; discrimen adest.
Zaryczeć, immugire; rugitum, mugitum edere; (2) resonare.
Zarywać, arripere; (wierzyciela w długu) fraudare; (z nauki iakiéy) primis labris gustasse, non probe didicisse; na cudzoziemszczyznę, peregrinum sonare.
Zarzecze, locus trans flumen.
Zarzekać się, constituere apud animum se aliquid posthac non facturum, dicturum cet.
Zarzewic, prunae cinere obductae, vivens favilla.
Zarzucać, otwór iaki, obruere (conjecta humo, arena, lapidibus injectis cet.) opplere, obruere; claudere (congestu terrae, lapidum); wapnem, obstruere, oblinere, claudere calce; co gdzie, *a*) supra aliquid, *b*) pone aliquid jacere, projicere; niewiedzieć gdzie, deponere loco non suo; nescire, ubi deposueris; co na co (np. kółko na haczek) induere; facere, ut induatur; (się na wodę) demittere, jacere; eo (nie używać iuż) non adhibere, non usurpare; non uti re; komu co, exprobrare, objicere, crimini dare; (2) zob. w następ.
Zarzut, dubitatio, difficultas; (2) exprobratio, criminatio, reprehensio; robić, dubitationem movere, opponere; aliquid objicere; argumentum e diverso afferre,

pone-

ponere; (2) reprehendere aliquem; zob. w poprzedz. na końcu.

Zarzyć, hinnire incipere, hinnitum edere; na co, adhinnire rei; (2) żarzyć, ignem suscitare, sufflare; się, candere; (iak żelazo w ogniu) candescere.

Zarzynać, (bydle, drób), (scisso gutture) mactare; (się) w palec, it. d. plagam (sibi) injicere, sauciare, se.

Zaś, sed, verum (enim vero); autem, vero (ostatnie dwa zawsze w tyle stać muszą; np. ego autem, pater vero). Ieżeli zaś, quod si (vero); (przy opozycyi) sin. Ieżeli zaś nie, sin minus, sin vero.

Zasada, (w umieiętności) formula summa, praeceptum; (człowieka) ratio, sensus. Podług pewnych zasad działać, aliquid certi sequi; certa ratione niti; bez zasad, temere agere; coeco impetu, fortuito jactari. Podług czyich zasad? quo auctore, duce, magistro? quem secutus. (Zas. w chemii, basis).

Zasadzać, co, ponere; (w co) imponere; (zagon, ogród, czém) conserere, occupare; się na czém, *a*) niti re, inniti rei; *b*) in eo verti, versari; się na kogo, zob. w następ.

Zasadzka, insidiae; -ki robić, insidiari, insidias struere, tendere alicui; eum insidiis captare, tentare; kto robi, insidiator.

Zasępić, contristare, czoło, esse vultu tetricio, tristi; curam fateri vultu, obducere frontem; niebo, contristare, obscurare; się, obscurari. Zasępia się, nubes colliguntur, coelum obscuratur.

Zasiadać, locum capere, sessum ire; komu mieysce, alicujus locum occupare, invadere; ei praeripere.

Zasie! abi! apage! tobie od tego (w grubéy mowie) cave hoc tangas, te huic rei immisceas.

Zasiedzieć się, sedendo obrigescere, torpescere; (2) sedentem, sedendo *a*) tempus conterere, *b*) aliquid transmittere.

Zasięgać, dokąd, porrigi, pertinere, excurrere; wiadomości, rem noscere, discere. Zasiągnąwszy wiadomości, edoctus rem, de re certior factus.

Zasiek, arborum (stratarum) obex; septum, vallus; robić, arboribus (caesis, stratis) locum claudere, obstruere.

Zasiew, sementis, sata (*plur.*).

Zasiewać, conserere.

Zaskakować, za kogo, (za co) pone aliquem, -id *a*) refugere, *b*) saltu immittere sese; komu, occurrere, obviam ire alicui; kogo (iak noc) opprimere, deprehendere, improvisum adesse, supervenire.

Zasklepić, zob. Zalepiać; się, (iak rana) *a*) molli crusta obduci; *b*) coire, claudi.

Zaskorny, intercus.

Zasłaniać, czém, (con)tegere, (ob)velare, abscondere; się, *Passiva* od tych Słów; komu, officere. Nie zasłaniay mi! recede a lumine! kogo, tueri, defendere, tegere.

Zaślepić, (ob)caecare aliquem, ei oculos adimere. Zaślepiony, errore ablatus, obcaecatus.

Zaśle-

Zaślepienie, error, caecitas, insania mentis; (2) (*activ*) abcaecatio.

Zasłona, velum; (wielka) aulaeum; (2) praesidium.

Zasługa, meritum; (2) famulandi merces; —ugi położyć, bene meritum esse (de aliquo), promeruisse bene.

Zasługować na co, dignum esse re (§. 219 i 221); się, mereri.

Zasmakować, (iak co smacznego) placere, blandiri, sapore delectare; arridere, ad palatum esse; appetitum, desiderium movere; sobie w czém, capi, imbui sensu, amore, studio rei; rem adamare. Zasmakował sobie w tém, placere ei res coepit.

Zaśmiardnąć, putescere, putiscere, corrumpi, vitiari.

Zaśmierdzieć, male olere. Zaśmierdziało mu coś, foedum odorem percepit. Zaśmierdzieć się, zob. poprzedz.

Zasmolić, inquinare, conspurcare, nigro maculare; (właściwie) picare; pice *a*) linere, *b*) foedare.

Zasmrodzić, foetorem excitare, foedo odore cuncta complere.

Zasmucać, zob. Smucić Zasmucony, z. Smutny.

Zasnąć, obdormiscere, sopiri, mergi sopore. Zasnąwszy, somno devictus

Zaśniedzieć, (iak metal) rubigine obduci; (iak zboże) humore corrumpi.

Zasolonka, caro conditanea, sale macerata.

Zaspać, somno, dormientem transmittere aliquid.

Zasrać, concacare, merdis inquinare. Zasraniec, immundus, qui alveum continere nequit.

Zastać, kogo (np. w domu, poszedłszy do niego), (opportunum) nancisci; (przypadkiem) offendere; incidere in aliquem. Zastać (w tym a nie innym stanie) invenire, offendere; się, (iak koń) ultra modum stare inertem; stando solvi, inutilem reddi.

Zastanowić, inhibere, cohibere cursum, iter; progredi non sinere aliquem, id; z. Zatrzymać. Zast. się, subsistere; nad czém, considerare, reputare, (secum) perpendere; pensitare, deliberare, examinare; (2) demirari aliquid, obstupescere.

Zastanowienie, cursus inhibitus; się, *a*) meditatio, deliberatio; *b*) consilium. Z zastanowieniem się, prudenti consilio, caute. Bez zast. się, re non perpensa, caeco impetu.

Zastarzały, obsoletus; (2) inveteratus, tempore validus.

Zastaw, pignus, hypotheca (albowiem w istocie Rzymscy Iuryści między tymi wyrazami nie robią różnici); wziąć, pignore sibi cavere, pignus accipere; dadź, pignore cavere alicui. Skarga zastawu się tycząca (którą ma dłużnik) actio pignoratitia (directa); którą ma wierzyciel) *a*) actio pignoratitia (contraria); *b*) actio hypothecaria.

Zastawić, np. (garnki) przy ogniu, apponere in foco, igni admovere; (stół potrawami) instruere; (do zbytku) onerare; co (w zastaw dadź), oppignorare; pignori, pignoris loco opponere, dare; obligare. Zastawiać się czém, *a*) aliquid opponere, tegere se aliqua re; *b*) defendere, tueri se.

Zastawienie przez Słowa się wyraża; np. zast. stołu, mensa instruenda; się tarczą, scutum objectum. Zast. czego, oppignoratio, obligatio.

Zastawnik, pignoratitius, hypothecarius *a*) creditor, *b*) debitor.

Zastawny, pignoratius; (2) oppignoratus.

Zastęp, agmen, copiae, exercitus.

Zastępca, vicarius; qui vices alicujus sustinet, obit.

Zastępować, komu (na drodze), obsistere; objicere, opponere se abeunti, venienti; ei aditum, exitum claudere; kogo, ejus partes agere, partibus fungi; ejus munus subire; ei, in ejus locum tantisper successisse; ejus locum interim occupare, implere; w czém, ejus vice facere aliquid.

Zastrzał, (w budow.), anteris, erisma.

Zastrzelić, glandis ictu exanimare, sternere; się, gl. ictu sibi mortem inferre.

Zasunąć, za co, pone aliquid ponere, locare; tegere aliqua re; (kortynę) demittere; (firanki) obtendere; (drzwi it. d.) claudere; repagulum objicere foribus.

Zasuwka, repagulum.

Zaswiadzyć, zob. Swiadczyć; —dczenie; z. Swiadectwo.

Zaświecić, gdzie, lumen inferre; świecę, accendere candelam.

Zaświstać, tibia canere, signum dare; (2) zob. Zagwizdać.

Zaświtać. Zaświtało, lux rediit, orta est.

Zasychać, siccari; exarescere.

Zasyłać, mittere; dzień dobry, salvere jubere; mittere, qui faustam lucem precetur.

Zasypiać, obdormiscere (zob. Zasnąć); (2) somno transmittere aliquid.

Zasypywać, zob Zarzucać; (pismo) conspergere.

Zaszargać, Zaszczekać, (latrare incipere), Zaszczepić; zob. bez Za—.

Zaszczycić, dignari, colere aliqua re; honori alicujus dare aliquid; (tytułem iakim, orderem), condecorare, ornare; przytomnością swoią, dignari, decorare, cohonestare, beare aliquem praesentia, (gdy wiele iest osób) frequentia.

Zaszczyt, decus, ornamentum; to iest dla mnie, id mihi honorificum habeo; żeś mnie odwiedził, tuus adventus mihi honorificus est; honorificum mihi est, quod ad me venisti.

Zaszkodzić, nocere; damnum, malum afferre. Wszystko mu zaszkodzi, omnia ei displicent; omnia calumniatur, improbat, vitio vertit.

Zaszyć, obsuere; w co, insuere in aliquid.

Zataić, celare aliquem aliquid; w sobie duch, tenere animam; comprimere, suspendere spiritum.

Zatapiać, zob. Zatopić; się w myślach, defigi in meditatione; w czém innem, captum esse, teneri, regi studio, amore rei. Zatopiony w tém, hujus rei studio tenetur, hoc libentissime tractat; w Homerze, Homerum libentissime, unice volvit, legit.

Zatarasować, obstruere, oppilare; obice claudere.

Zatém, itaque, ergo, igitur, inde, atque ideo. Czasem się wypuszcza kładąc *qui*; np. Był w bitwie, a zatém musiał widzieć, *qui* interfuit pugnae, vidisse oportet.

Zatępić, (penitus) retundere, hebetare.

Zatknąć, defigere; (2) inserere.

Zatłumić, zob. Przytłumić.

Zatoczyć, provolvere; volvendo perducere, transferre aliquo; koło, describere circulum.

Zatoczysty, tortuosus.

Zatok, zob. w Zakręt.

Zatonąć, obrui aquis; (iak okręt, lub co na wodzie) ima petere, demergi; zob. Utonąć.

Zatop, vortex.

Zatrąbić, tubam inflare, buccina signum dare.

Zatracić, perniciem, exitium, interitum afferre; abolere, delere. Zatracenie, interitus.

Zatrata, exitium, interitus.

Zatret, herpes, intertrigo.

Zatretować się, atteri, exulcerari equitando; (iak koń) exulcerari, pedem ungula vulnerare sibi.

Zatruć, kogo, veneno tollere, exstinguere; powietrze, aërem inficere, vitiare; iedzenie, napóy, venenum addere in cibum, potum, cibo indere, admiscere, infundere; rzekę, corrumpere aquam; komu życie, corrumpere, acerbam reddere vitam. Zatruty, venenatus.

Zatrudniać, occupare, occupatum tenere, negotium facessere; (iak wiele rzeczy) distinere, districtum tenere. Zatrudniony iestem, mihi non vacat. Zatrudniać się, zob. Trudnić się.

Zatrudnienie, occupatio, negotium, cura.

Zatrwożyć, perterrefacere; terrorem injicere; się, perterrefieri, perturbari, terrore impleri.

Zatrzymać, retinere, morari; (na drodze) sistere; cursum inhibere; (powóz, okręt) cohibere, sustinere; (wodę, nieprzyiaciela) sustinere, inhibere, arcere; co (wziąć), accipere, recipere; (nie chcieć wydadź) retinere, detinere; się, manere, morari; na co, exspectare.

Zatwardziałość, —ały; zob. Zapamiętały.

Zatwardzenie żołądka, alvi durities, segnities; mieć, laborare alvo suppressa.

Zatwardzić, indurare; —dzieć, (ob)durescere, indurari.

Zatyczka, obturamentum, embolus.

Zatykać, co np. (otwór), claudere; obturare; uszy, obstruere aures; co gdzie (np. łańce w ziemi) figere, defigere.

Zatyć się, onerari, laborare nimia piguedine, obesitate.

Zatyły, distentus, obesus.

Zausznik, susurro; obtrectator occultus, secretus; delator; —sznictwo, obtrectatio occulta, insusurratio.

Zawada, impedimentum, obstaculum.

Zawadzać, obstare, officere, impedimento esse; impedire; gdzie, w czém, rem impedire, rei officere. Zawadzić za co, impingere in, offendere ad aliquid; allidere alicui rei.

Zawalić, (otwór iaki) obruere; (drogę) obstruere, sepire; się, ruere, collabi.
Zawarcie pokoiu, przymierza, pax composita, foedus initum.
Zawaśnić, kogo, alienare aliquem ab aliquo; się, inimicitias, simultates suscipere cum aliquo; ei alieniorem fieri.
Zaważyć. Zaważy 3 funty, pondus trium librarum aequabit.
Zawczasu, in tempore, suo tempore; (2) (Zawcześnie) zob. Wcześnie.
Zawdzięczać, gratiam reddere beneficio; vicem reddere; co, remunerari, rependere. Tak mi to zawdzięczasz? siccine de te promeritus sum?
Zawdzięczenie, remuneratio. Dla zawdz., pro beneficio, cura cet.; gratiae testandae, remunerando (is) beneficio (is); quo beneficii memorem se ostendat, nderet
Zawiadywać czém, administrare, tractare, curare aliquid; re fungi, rei praeesse.
Zawiasa, cardo; czop u zawiasy, cardinis mas, cuspis; rurka, cavum, femina cardinis.
Zawiązać, ligare, vincire; ranę, alligare, obligare; się (iak towarzystwo uczone) institui.
Zawiązanie, alligatio; (rany) alligatura; się (towarz.), institutio, origo.
Zawierać, zob. Zamykać; pokóy, przymierze, de pace convenire; foedus jungere, inire. Zawarcie, z. na sw. mieyscu.
Zawierucha, tempestas turbida.
Zawieruszyć, non suo loco reponere, incerto deponere; nescire, ubi deposueris; się, inveniri non posse, alieno loco depositum esse.
Zawiesić, suspendere; sądy, justitium indicere.
Zawiesisty, super(im)pendens.
Zawieszenie sądów, justitium (nb. nie *juristitium*); res prolatae; broni, induciae (nie *armistitium*).
Zawiewać. Zawiało, ventus movetur; (2) cumulum pulveris, nivium ventus congessit.
Zawiiać, w co, involvere, obvolvere; papiloty, capillos chartae involvere; włosy, vibrare, calamistro inurere; do lądu, appellere, ad terram venire; (2) (ieść) absumere. Zawiiane zrazy, volumina carnis bubulae (allio differta).
Zawikłać, implicare, impedire. Zawikłany (iak mieysce iakie w autorze) difficilis, impeditus, anceps, intricatus.
Zawiłość, difficultas; —ły, (iak pisarz) obscurus; (iak mieysce) zob w poprzedz.; —le, parum perspicue.
Zawinić, delinquere.
Zawiść, obtrectatio; invidia, odium; —stny, malevolus, invidus, malignus; —stnie, odio, animo infenso.
Zawisnąć, na czém, positum esse in aliqua re; od czego, inde pendere, in eo positum esse, versari; od kogo, pendere ab aliquo, esse in ejus potestate, in eo situm esse. — zob Zależeć.
Zawistnik, infensus, infestus alicui; perosus aliquem; obtrectator.
Zawitać, (dokąd) advenire.
Zawlec, dokąd, pertrahere, perferre aliquo; się, (aegre) pervenire.

Zawód,

Zawód, vitae genus. Iaki iest, twóy (obrałeś sobie) zawód? quod vitae genus amplexus (xurus) es? cui te studio dare, cui arti dicare decrevisti (albo: dedisti, dicasti; ieżeli iuż obrał)? Zawód (2) certamen, contentio; chwalebny, certamen honorificum, gloriosum. Iśdź w zawody, aemulari, certare, contendere. Zawód (3) inceptum, conatus, negotium; (4) frustratio; zrobić komu, eum frustrari, fallere, destituere.
Zawodzić, dokąd, deducere, perducere; kogo w czém, destituere; zob. w poprz.; się na czém, falli, errare. Zawiodłém się na waszéy wierności, przyiaźni, waszém męstwie, non recte de vobis sensi, quos fideles, mihi amicorum loco semper futuros, fortium virorum exemplo pugnaturos sperabam.
Zawoiować, sibi, suo imperio subjicere; in suam potestatem redigere; bello parere.
Zawołać, vocare; advocare, venire jubere, arcessere; (2) exclamare, vocem emittere.
Zawóy, cidaris, tiaria.
Zawracać, (powóz, it. p.) flectere, circumagere; głowę (iak wino) tentare, turbare, gravare; (np. iak interes iaki bałamutny) mentem turbare, emovere.
Zawrót, flexus; głowy, mens emota, turbata, alienata; dostawać, turbari, mente alienari; mieć, esse emota mente, insanire; aliena loqui, facere. Tu można zawrotu głowy dostać! mens plane turbatur, difficile hic est sibi constare; mirum non sit, si insaniam in eo negotio!
Zawstydzić, confundere, pudore afficere, pudorem incutere; (2) vincire, post se relinquere; się, erubescere, pudore tangi. Zawstydzony, confusus, perturbatus. Zawstydzenie, ignominia; się, pudor, perturbatio. Z wielkiém zawst. moiém, magno meo pudore, magna ignominia.
Zawsze, semper, perpetuo, usque, assidue. Naz., in omne tempus, in perpetuum.
Zawziąć się, na kogo, implacabilius irasci, implacabilem se praebere alicui; adeo irasci, ut exorari, flecti, molliri nullo modo possis, nullis locum precibus relinquas; flagrare odio in aliquem.
Zawzięty, durus, implacabilis; na kogo, infensissimus alicui, perosus aliquem; -cie, obstinate, pertinaciter.
Zawziętość, animus durus, implacabilis, inexorabilis; inplacabile odium.
Zaymować, mieysce, capere, occupare sedem; (tyle) mieysca, tantum loci occupare; late patere; patere in longitudinem, latitudinem passuum cet. tot millia. (Porówn. § 205 i następ.); bydło, abigere pecus; się (iak drzewo it. d.) ignescere, ardescere; ardorem, ignem, flammam concipere. Zaięło się wpodle, a vicino incendium ortum est, erupit. Zaymować się, czém, kim, curare aliquid, curam rei gerere; ei operam, curam impendere; consulere, prospicere alicui. Bydź czém, kim zaiętym, deditum esse curae alicujus, rei; re occupatum esse, ei vacare. Całkiém tém zaięty, totus,

tus in eo. Zaięcie (bydła), abactus; się, ognia, *a*) ignis conceptus, *b*) incendium.

Zayrzeć, zob. Zaglądać; (2) zob. Zazdrościć.

Zayście (słońca) occasus.

Zażartować z kogo, z czego, ludificari aliquem, aliquid in ludibrium vertere.

Zażarty, —tość, —cie, zob. Zaiadłość, i t. d.

Zazdrość, invidia, malignitas, livor. Z zazdrości, invidia motus. Z. wzbudzać, invidiam movere, sollicitare.

Zazdrościć, komu, czego, invidere aliquem, alicui aliquid.

Zazdrosny, —snie, invidus, (e), malignus, (e), lividus, (e).

Zażegnać, incantare; crucis signo supra aliquid facto malum depellere ab aliquo, sanare vulnus, cet.

Zaziębić, co (np. ranę) ad frigus nudare, aurae frigidae ostendere; się, frigore tangi, laedi. Zaziębił się, frigus ei nocuit, nimis patuit aurae frigidae. Zaziębienie, a frigore noxa.

Zażyłość, familiaritas; mieć z kim, familiarem esse alicui.

Zażywać, re aliqua uti; tabakę, ducere pulverem sternutatorium, eo uti; lekarstwo, uti medicamento. Zażyć lek., sumere, haurire: kogo z mańki, circumscribere, decipere, deludere, capere, decipere. Zażywanie czego, usus.

Zbankretować, cadere, foro cedere, bonis everti, succumbere aeris alieni oneri; creditores affligere, destituere; se solvendo imparem fateri, fidem cum fortunis amittere.

Zbawca, liberator, vindex.

Zbawić, beare, fortunare aeternum. Zbawienie, salus, felicitas aeterna.

Zbawiciel, salutis auctor, dator felicitatis aeternae; sospitator, servator, (nb. nie salvator).

Zbawienny, —nnie, saluber, utilis, salutaris; *adv.* na iter.

Zbieg, concursus; (2) fugitivus, (w woysku) transfuga, perfuga, signorum desertor.

Zbiegać, decurrere, descendere; (2) fugere, aufugere ab aliquo; (w woysku) signa deserere; się, concurrere; (iak mnóstwo ludzi) conglobari, confluere, accurrere ad aliquid; się (2) rumpi cursu; fatigari, solvi currendo.

Zbiegły, perfuga, transfuga.

Zbierać, colligere, congerere; (owoce) legere, carpere; pieniądze, pecuniam augere, corradere; (wiadomości, materyały do czego) conquirere; woysko, copias cogere, contrahere milites; z pola, frumentationem peragere, fructus ex agris demetere; komu włosy, tondere comam. Zbierać (karty), tollere, dividere; ze stołu, evacuare, tollere mensam; coenae instrumenta et reliquias amovere; się dokąd, aliquo iturum esse. Zbiera się na deszcz, pluvia colligitur.

Zbieracz, conquisitor; (książek, monet, i t. p.) compilator; kamieni, lithologus; muszli, conchyliologus.

Zbieranina, colluvies, congeries, turba.

Zbiiać, (do kupy) jungere, conserere. Zbić kogo, *a*) vincere; victorem, superiorem discedere; *b*) eum plagis contundere; kogo, zarzut, refutare, confutare, convellere; satisfacere, respondere alicui, ejus dubitationi; iego własnemi słowami, dowodami, eum suo gladio confodere; telis ab ipso suppeditatis conficere, impugnare. Zbicie, refutatio, confutatio, infirmatio.

Zbik, metis.

Zbiór, congeries; (monet, naturaliów i t. p.) apparatus, copia; praw, corpus legum. Kto ma dobry zbiór, instructus a re aliqua.

Zbladnąć, expallescere.

Zblaknąć, (iak suknia) colorem amittere, mutare; (iak farba) evanescere, fugere, tenuari, labi.

Zbliska, cominus; (przynieść co) e propinquo.

Zbliżać, zob. Przybliżać; się (iak czas, i t. d.) instare, imminere, appetere, (iak osoba) venire, advenire, mox affore.

Zboczyć, deflectere, declinare, degredi, aberrare. Zboczenie, declinatio.

Zbogacić, ditare, opulentare, locupletare; się, ditescere, opibus augeri.

Zboiecki, latronis (*gen.*), praedatorius. Po zboiecku, praedatorie; latronum, latrocinii more.

Zbolały, undique saucius, vulneribus contectus; (2) valetudinarius, infirma valetudine; iabłko, malum putridum.

Zbór, conventus; (2) *a*) coetus non catholicorum; *b*) locus, quo ad sacra facienda conveniunt alieni a formula pontificia.

Zbótwieć, putescere, putredine solvi. Zbótwiały, putridus; —łość, putredo.

Zbóyca, latro, grassator, itinerum insessor.

Zboże, frumentum, farra, fruges; drożeie, tanieie, annona ingravescit, levatur; zbożem handlować, frumentariam facere.

Zbożowy, frumentarius.

Zbroczyć, contaminare, commaculare, foedare.

Zbrodnia, delictum, maleficium, malum facinus, noxa, facinus atrox, crimen.

Zbrodniczy, cruentus, impius.

Zbrodzień, latro, noxae reus, (maleficus).

Zbroia, arma, armatura. W zbroi, armatus, in armis.

Zbroić, (się) armare, (i); armis induere, (i), instruere, (i); co, admittere, committere, patrare.

Zbroiownia, armamentarium.

Zbroiownik, armorum faber.

Zbroyny, armatus, armis indutus; ręka, manus armata.

Zbrudzić, Zbrukać, maculare, inquinare, contaminare.

Zbudować, exstruere, condere, aedificare; kogo, exemplo prodesse, excitare sensus pios. Zbudował mnie swoią mową, magnam utilitatem cepi ex ejus oratione, saluberrima mihi fuit audita oratio; utiliter, non sine fructu eum audivi. Zbudować się, z czego, z kogo, confirmari, corrigi, salubriter moneri, moveri aliqua re; bono, salubri exemplo ad virtutem excitari.

Zbudo-

Zbudowanie, exaedificatio; kogo, pietatis excitatio, salubritas exempli; się, sensus pii exemplo alterius excitati; studium pietatis ejus salubri exemplo, oratione cet. incensum.

Zburczeć, zob. Wyłaiać.

Zburzyć, (miasto) evertere, diruere, vastare. Zburzenie, evorsio, excidium.

Zbutwieć, zob. Zbótwieć.

Zbyteczny, nimius; -cznie, nimium, sine modo, immodice, praeter modum, extra modum.

Zbytek, nimia abundantia, nimium, nullus modus. Aż do zbytku, abunde, affatim; ultra, quam opus sit. Zbytek (2) luxus, luxuria, es. Zbytki (swawola) petulantia, lascivia; robić, lascivire, proterve ludere; (w życiu) pecuniam effundere; sumtuose vivere, agere; non parcere sumtibus; w ubiorze, iedzeniu, sumtuose vestiri, epulari. Zbytek łaski, prolixa benignitas, incredibilis indulgentia. Zbytek to iest łaski Pańskiéy, incredibili indulgentiae tuae id adscribo, quod—; żeś przyszedł, tu vero nimis indulgenter facis, cum venisti.

Zbytkować; zob. w poprzedz. Zbytki robić.

Zbytni, supervacuus, supervacaneus, non necessarius; —tnio, praeter rem.

Zbywać, co, alienare; kogo lada czém, vana spe lactare, incertis promissis deludere aliquem. Zbywać (*neutr.*) superesse; (2) deesse Zbywa mi na tém, eo careo, id desidero.

Zdaleka, e longinquo, eminus.

Zdanie, sententia, opinio, judicium. Według mego zdania, ut mihi videtur, ut mea fert sententia, ut arbitror. Innego bydź zdania, aliud probare; iestem, (całkiem) mihi (longe) secus videtur, alia omnia probo.

Zdarzenie, eventus, casus.

Zdarzyć się, accidere, evenire. Iak się zdarzy, prout ceciderit, ut res tulerit. Zd. się, (2) succedere, bene procedere.

Zdatność, ingenium; (2) facultas; mieć, ingenio valere; (2) facultate instructum esse; do czego, callere, scire; illud scite, scienter tractare, facere.

Zdatny, ingeniosus, ad aliquid facultate instructus, (z. Zdolny); (2) sciens, peritus, exercitatus; —tnie, scite, docte, scienter.

Zdawać, tradere; co na kogo, permittere, committere, mandare, credere; (czynność iaką w zastępstwie) in alium transferre, eum delegare ad aliquid; dług, transscribere, transferre; komu prawo, urząd, cedere jure, loco alteri. Zdawać resztę, superfluum reddere, się, videri; uczonym, doctrinae speciem prae se ferre, habere; videri doctum. Zdaie się, żem, żeś, żeśmy it. d. videor, videris, videmur cet. np. id nescire. Zdaie się, że przyidzie, videtur venturus esse (lepiey niż: videtur eum venturum esse zob. §. 277—279). Zdawać się na kogo, zob. Spuszczać się n. k. Zdać się na co, usui esse, utile esse, (iak osoba) adhiberi posse ad aliquid. Na co ci się to zda? quem fructum inde capis?

Zdawkowa moneta, numi minores, stips.

Zdawna, dudum, pridem.

Zdążyć, cursu aequare, assequi aliquem; (2) ad tempus occurrere; z czém, in tempore, suo tempore, perficere opus, finire cet.

Zdechlina, caro morticina.

Zdeymować, tollere, auferre, demere, detrahere: (kapelusz, perukę) demere sibi, deponere; czapkę, kapelusz, przed kim, aperto capite, detracto pileo, galero salutare aliquem; bóty, suknią, excalceari; vestes exuere, deponere; komu, eum excalceare, vestibus exuere. Zdięty np. gniewem, ira incensus, iracundia elatus.

Zdmuchnąć, flatu depellere.

Zdobić, (ex)ornare, (con)decorare, excolere.

Zdobycz, res bello capta; —cze, provinciae, urbes occupatae, bello captae.

Zdobydź, capere, occupare; bello parere. Zdobywać miasta it. d. urbes, terras, gentes subigere. Zdobydź się na co, aliquid producere. Zdobyty, bello captus, partus.

Zdołać, posse, valere, pollere, vires ad aliquid habere, parem esse rei efficiendae.

Zdolność, ingenium, vires, dexteritas; (nb. nie capacitas).

Zdolny, solers, ingeniosus, valens ingenio, praeditus felici ingenio; do czego, aptus, par, idoneus.

Zdrada, perfidia, proditio; (2) dolus, fraus.

Zdradliwy, (dny), —dliwie, (dnie), perfidus, (e), improbus, (e); (2) suspectus, parum tutus.

Zdradzić, prodere; (2) in fraudem deducere, fraudare, fallere dolis aliquem; ei fraudem facere.

Zdradziecki, fraudulentus, dolosus; —mina, vultus dolum, fraudem in pectore conditam (um) prodens. Zdradziecko, dolose, insidiose, simulate, fallaciter, fraudulenter.

Zdrayca, perfidus, proditor.

Zdrętwieć, obrigescere. Zdrętwiały, rigidus.

Zdrewnieć, durari, ligni duritiem trahere; —wniały, lignosus, ligno durior.

Zdroiewisko, scaturigo palustris.

Zdroiowy, fontanus, fontinalis.

Zdrów, —wy, validus, salvus, firmus, vigens, integer; rozum, mens, ratio sana; (iak powietrze, stancya) saluber, purus. Zdrowym bydź, valere, vigere, uti prospera valetudine. Mieć zdrowy rozum, mente constare. Bądź zdrów! salve! vale!

Zdrowie, valetudo; dobre, val. bona, prospera, secunda, firma; vigor; słabe, minus firma, ambigua, improspera; trwałe, firma, inoffensa. Na zdrowie! salvus sis! bene vertat! Pić zdrowie, salutaria bibere; czyie, in salutem alicujus bibere. Twoie zdrowie! bene te! bene (vertat) tibi! ita salvus sis!

Zdróy, fons, scaturigo; (2) torrens, rivus.

Zdrożeć, pretio augeri. Zdrożało, auctum est pretium rei.

Zdrożność, vitium; (2) locus devius; —żny, male moratus, immodestus; (2) devius.
Zdrygać, zob. Wzdrygać się; Zdumieć, zob. Zadumieć się.
Zdun, zob Garncarz (nb. w Dodatku).
Zdybać, zob. Nadybać.
Zdychać, perire, concidere.
Zdźbło, culmus, calamus. Ani zdźbła, ne tantillum quidem, nihil plane.
Zdziczeć, efferrari; (iak okolica) sylvescere, horrescere.
Zdziebełko, Zdziebło, zob. Zdźbło.
Zdzieciniec, repuerascere. Zdzieciniały, iterum puer.
Zdzierać, avellere, deripere detrahere; kogo, nimium pretium, magnam mercedem poscere, accipere ab aliquo; ei magno vendere aliquid; eum exhaurire, ei vivo pellem detrahere; ludzi, (homines) premere, opprimere, affligere, vexare. Zedrzeć co, usu deterere; się, usu deteri, obsolescere. Zdarty, obsoletus.
Zdzierca, carnifex, hirudo. sanguisuga, vulturius, bonorum ereptor.
Zdzierstwo, injuria, vexatio, rapina; (2) fenus iniquum, feneratoria improbitas.
Zdziobło, zob. Zdźbło.
Zdziwić, zob. Zadziwić.
Zdziuchać, dorsum alicujus pugno ferire, percutere.
Ze, quod, ut. O użyciu, zamianie i wypuszczaniu tych Spóyników zob. *Gramat.* §. 252 A — 254; §. 263, 265; §. 272—275.
Zębak, (ryba) dentex, synodon.
Zębaty, (w ząbki) dentatus, denticulatus; (2) dentatus, dentibus instructus; (3) (ząbal) dento.
Zębołom, qui dentes evellit; (2) (żelazko) odontagra.
Zebrać, zob. Zbierać.
Zebrać (żebr.), *a*) mendicari; *b*) aliena misericordia vivere; (2) graviter rogare; o co, enixe petere, ambire, eflagitare. Zebranie, mendicatio.
Zebrak, mendicus, inops, egens.
Zebractwo, mendacitas, mendicatio. Do żebr. przywieśdź, przyiśdź; ad mendacitatem, egestatem redigere, redigi.
Zebranina, victus emendicatus; (2) (żebranie) zob. poprzedz.; (3) egestas, miseria, mendacitas.
Zebro, costa.
Zeby, zob. Aby.
Zegać, vomere. Zeganie, vomitus.
Zegar, horologium, horarium, index horarius; słoneczny, solarium; piaskowy, clepsammidium; wodny, clepsydra; ścienny, horol. pensile; stołowy, hor. in mensa poni solitum.
Zegarek, horologium portatile.
Zegarmistrz, horologiorum artifex, gnomonicus; -strzostwo, gnomonice.
Zegawka, zob. Pokrzywa.
Zeglarz, navigator; dobry, maris peritus, rei maritimae gnarus.
Zeglarski, nauticus; -stwo, res nautica, navalis; rei maritimae, nauticae scientia.
Zeglować, navigare, currere, vela facere; dokąd, eo cursum dirigere. Żeglowanie, navigatio.
Zeglowny, navigabilis, navium patiens.
Zegluga, cursus maritimus, navigatio.
Zegnać, co, *a*) signare cruce, *b*) consecrare aliquid; kogo, valedicere alicui; ei felicem abitum precari; (mową) in discessu alicujus dicere; się, cruce signari, signo crucis se communire; się z kim, discedentem (*Accus. Subj.*), ante discessum, ultimum salutare aliquem.

Zegnanie, crucis signum expressum; się, salutatio abeuntis, compellatio officiosa in discessu.
Zelazko, (do prasowania) massa lintearis, linteis laevigandis; (krawieckie) ferramentum, caustrum sartorium, vestiarium, vestibus laevigandis; (do włosów) calamistrum, er.
Zelazny, ferreus; kopalnia, ferraria fodina; farba, ferrugo; color ferrugineus, venetus, glaucus; list, literae delictorum veniam tribuentes; woda, aqua ferro imbuta.
Zelazo, ferrum; (2) ferrum, telum, gladius.
Zele (do muzyki ianczarskiey) cymbala.
Zeleziec, ferramentum, (u lancy) spiculum.
Zeleźnik, ferramentarius, ferramentorum venditor; (2) faber ferrarius (3) olla ferrea.
Zełgać; mentiri, falso dicere.
Zelżyć, ignominia afficere; (słowami) maledicere alicui; —lżenie, zob. następ.
Zelżywość, ignominia, contumelia, probrum; (słowami) maledictum, convitium, contumelia verborum.
Zelżywy, —wie, ignominiosus, (e), contumeliosus, (e), turpis, (ter).
Zemdleć, collabi, concidere, deficere.
Zemknąć, co, surripere; (*neutr.*) aufugere, furtim se subducere.
Zemlić, molere, commolere, frangere.
Zemścić się, zob. Mścić się.
Zemsta, ultio, vindicta.
Zenić, uxorem dare (np. filio); się, uxorem ducere.
Zeniec, zob. Zniwak.
Zeniszek (ziele) ageratum.
Zepsować, Zepsuć, vitiare, corrumpere, depravare; się, *Passiva* od tych Słów; (2) zob. Gorszyć (się).
Zer, pastus, pabulum; (2) (ziele) papaver erraticum.
Zerdź, hastile, pertica.
Zeskoczyć, zob. Zskoczyć.
Zesłać, mittere, demittere. Zesłanie Ducha S., Spiritus Dei coelo missus.
Zesmolić, nigro maculare.
Zesmrodzić, się, flatum emittere, foetore locum opplere.
Zesromocić, zob. Zelżyć, Zhańbić.
Zesrać, concacare, merdis inquinare; się, np. w łóżku, merdis inquinare lectum.
Zestarzeć się, (iak co żyiącego) sanescere, solvi senectute, senio elanguescere; (iak rzecz) exolescere, obsolescere. Zastarzały, aetate, senio fessus, confectus, inutilis; (2) obsoletus.
Zeszczyć się, z. Poszczyć się.
Zeszkaradzić, deformare, dehonestare, turpare. Zeszkaradzenie, deformatio.
Zewlec, detrahere; się, indusium exuere, deponere.
Zewnątrz, extrinsecus, externe.
Zewnętrzny, externus, exterior.
Zewsząd, undique, undelibet.
Zeymować (iak boleść, boiaźń i t. d.) occupare, invadere, percellere.

Zeyście,

Zeyście, zob. Schód; ze świata, obitus, mors.

Zez (na kostce) senio; (2) lima acies, limi oculi, straba lumina. Zezem patrzyć, obliquum tueri, limis tueri oculis; na co, limis adspicere; obliquos oculos conjicere in rem, hominem.

Zeznać, fateri, confiteri, indicare, edere. Zeznanie, confessio, indicium.

Zezowatość, zob. Zez (2); —waty, strabo, us; paetus.

Zezwalać, concedere, permittere, annuere, (ap)probare. Zezwolenie, consensus, auctoritas.

Zfałszować, corrumpere, adulterare.

Zgać, ferire; łancą, petere, premere hasta.

Zgadywać, conjicere, conjectare, divinare. Zgadniy! agedum divina! Zgadłeś, rem acu tetigisti.

Zgadzać, zob. Zgodzić; się, (iak rzeczy) congruere; concinere, conspirare; (iak osoby) consentire. Zgodzić się (w targu) convenire de pretio. Zgodzić co, pretio praestinare.

Zgaga, cruditas, aestus faucium.

Zganiać, depellere, abigere; (do kupy), cogere; co na kogo, zob. w Składać.

Zganić komu co, improbare.

Zgarbić się, incurvatum, demissum adstare, incedere cet.

Zgarnąć, auferre, tollere; (do kupy) corradere.

Zgasić (swiecę) delere; (ogień) exstinguere.

Zgasnąć, exstingui, deleri.

Zgęszczać, spissiorem reddere; (powietrze) urgere, onerare. Zgęszczony, spissior.

Zgięcie, flexus, sinus; *act.* incurvatio.

Zgiełk, turba, tumultus, strepitus; (ludu) turba, concursus populi.

Zginać, (na dół) (in)flectere, incurvare, deprimere; (w górę) erigere, retorquere; (na bok) deflectere, declinare, detorquere; się, incurvari; (iak drzewa obciążone np. owocem) laborare; cedere oneri; kark pod iarzmo, collum jugo subdere; kolana, genua flectere.

Zginąć, perire; (iak rzecz iaka) amitti; (iak kto w bitwie) cadere, exstingui. Zginąłem! perii! interii! occidi! actum est de me! nullus sum!

Zgładzić, delere, tollere; (2) zob. Gładzić.

Zgliszczę, locus aedificii (orum) flammis absumti (orum); (2) rogus.

Zgnić, computrescere; solvi putredine, in putredinem. Zgniły, putridus, putris; —łość, putredo.

Zgnieść, elidere, confringere.

Zgnilizna, putredo; (2) odor corruptus, foetor.

Zgniłka, pyrum cet. putredine corruptum.

Zgnoić, (pole), stercorare; (ranę) in pus abire pati.

Zgoda, concordia, consensio. No zgoda! redeamus (tis) jam in gratiam!

Zgodność, zob Zgoda; (instrumentów) concentus, consonantia.

Zgodny, —dnie, concors; -rditer; (iak instrument) concinens. Zgodnie (iednomyślnie) omnium consensu.

Zgodzić, zob. Poiednać; (przeciwne [na pozór] rzeczy) componere, conciliare. Nie mogą się zgodzić, discordant, dissident inter se; (2) *a*) rem transigere, *b*) de pretio convenire non possunt

Zgoić się, coire, consanescere.

Zgoła, prorsus, penitus; wszyscy, ad unum omnes, nemine excepto. Owo zgoła, zob. Owo. Nic zgoła, nihil plane.

Zgon, obitus. Bydź przy czyim zgonie, extremis alicujus adesse.

Zgoniny, glumae; siliquae (granorum excussorum).

Zgorszenie, malum exemplum, labes; res exemplo noxia, perniciosa; corruptela; dawać, nocere moribus, exemplo nocere, malo exemplo facere aliquid, pessime praeire aliis.

Zgorszyć, corrumpere bonos mores; ad pravitatem exemplo malo perducere; się, zob. Gorszyć.

Zgorzeć, zob. Spalić się.

Zgorzelina, (na ciele) ustum, ambustum; (2) zob. Zgliszcze.

Zgorzknąć, amarum fieri, amarore infici.

Zgrabność, dexteritas; -bny, facultate instructus; (2) (np. zgr. chłopak) elegans, commodus, lepidus, nitidus, politus; -bnie, scite, docte, arte.

Zgraia, grex, turba, multitudo.

Zyromadzenie, coetus; wielkie, celebritas, frequentia hominum. Zgr. ludu, concio. Zgr. (np. nauczycieli), corpus, collegium.

Zgromadzić, colligere, cogere; (osoby) convocare; congregare; (rzeczy) congerere, pieniądze, pecuniam corradere; się, convenire, congregari; (licznie) confluere.

Zgroza, irritatio animi, indignatio; bierze patrzyć na to, słuchać tego, irritantur animi spectantium, audientium; iram, bilem movet hoc spectaculum, hic sermo.

Zgryźć, morsu rumpere; (co twardego) morsu, dentibus, mordicus frangere, confringere, (co miękkiego) morsu lacerare; kogo, aegritudine afficere, acerbe laedere aliquem; ei dolorem inurere; się, acerbe ferre, male tolerare aliquid; dolore, aegritudine affici; gravissime affligi aliqua re. Bardzo się tém zgryzł, summus dolor inde ad eum pervenit, maximam hoc ei molestiam creavit.

Zgryźliwy, anxius, moestus, sollicitus; (iak rzecz) acerbus, molestus, gravis.

Zgryzota, angor, aegritudo, sollicitudo. Ze zgryzoty umrzeć, aegritudine exstingui, moerore confici.

Zgrzać, percalefacere; (cokolwiek) tepefacere; się, incalescere, tepere; się (np. bieganiem) incalescere, calefieri, calere.

Zgrzebie, stupa, stuppa; —biany, stupeus; —biowy, stuparius.

Zgrzeszyć, delinquere, noxam in se admittere, nefas admittere; (mimowolnie) peccare, labi.

Zgrzybiałość, aetas decrepita, extrema; summa senectus; —ły, decrepitus senex, confectus senio.

Zgrzytać zębami, frendere, (dentibus), infrendere, fremere. Zgrzytanie, fremitus, stridor (dentium).

Zguba, czego, damnum, jactura (rei); (2) pernicies, ruina, interitus, clades, exitium. Na moią zgubę, quo me perdat, ut mihi perniciem afferat.

Zgubić, zob. Stracić; kogo, perdere, pessumdare. To go zgubiło, hoc ei nocuit, obfuit; hoc eum pessumdedit, ei perniciem adtulit.

Zgubny, perniciosus, pestifer, exitiosus.

Zgwałcić, Zhańbić; zob. bez Z. — Zhańbienie, ignominia, contumelia, probrum.

Zhołdować, in potestatem suam redigere; sibi, suo imperio subjicere.

Ziadać, absumere, consumere. Iuż ziadł, jam cibum confecit, absumit; cibo functus est, a mensa surgit.

Ziadły, lethifer, mortifer, noxius vitae, pestilens, exitialis.

Ziarnisty, granatus, granosus.

Ziarno, granum. Zbieranie ziarn, granatus.

Ziawić, się, apparere, offeri, conspici, in conspectum venire.

Ziazd, congressus, congressio; (gości) congregatio; (2) conventus procerum civitatis.

Zięba, fringilla.

Ziębić, frigefacere; —bnąć, algere, frigere; frigore vexari, uri, quati, premi.

Zięć, gener.

Ziechać z drogi, deflectere, declinare; (z góry,) deferri, devehi, descendere; się (iak goście), convenire, congregari; z kim, *a*) congredi, cum aliquo; *b*) obvium fieri alicui, eum obvium habere.

Ziednać, zob. Wyiednać.

Ziednoczyć, (con)jungere, (con)sociare; (iak ludy, pod iedno berło) uno imperio complecti; się, conjungi. Ziednoczone stany Ameryki, respublica Americana.

Zieiec (ryba), channa.

Ziele, herba.

Zielenić, viridem reddere; viridi colore inficere, pingere; viridem colorem inducere; się, virere. Zieleniący się, viridans.

Zielenieć, virescere.

Zielenina, olus.

Zielisty, herbidus.

Zielnik, ager herbis consitus; (2) herbarium, liber botanicus.

Zielonawy, subviridis, e viridi et (np.) candido mixtus.

Zieloność, viror, viriditas; —ony, viridis; (owoc) immaturus, acerbus; —ono, viride; viridi colore; np. farbować, malować; zob. Zielenić.

Zielsko, herba inutilis.

Ziemia, terra; (iako mieszkanie ludzi) orbis terrarum; (do uprawy) humus, ager; (ze względu iż po niéy chodzimy, i t. p.) solum. Na ziemi leżeć, humi jacere. Na ziemię powalić, humi sternere, fundere; rzucić, in humum dejicere (zob. §. 144).

Ziemianin, eques rusticus, pagi, agri (orum) dominus, in agris degens; (2) ruricola.

Ziemiańka, caverna terrae.

Ziemiański, rusticus; -stwo, res rustica.

Ziemiopis, —sarswo; zob. Kraiopis, —sarstwo.

Ziemisty, terreus.

Ziemniak, bulbus Indicus, pomum terrestre.

Ziemny, terrenus, terrester.

Ziemiokres, -sny; zob. Horyzont, —talny, —lnie.

Ziemski, zob. Ziemny; sąd, judicium provinciale.

Ziewać, oscitari (re); -czka, oscedo; —anie, oscitatio.

Zieżdżać, zob. Ziechać. Zieździć (wiele kraiów) peragrare, perlustrare, percurrere; kogo, zob. Wyłaiać.

Zima, hiems, bruma; tempus hibernum, hiemale; Początek zimy, prima hiems; środek, h. media, adulta; koniec, h. extrema, vergens.

Zimnica, febris frigida, quercera.

Zimno (*subst.*), frigus, algor; *adv.*, się robi, iest, frigus ingruit, est; w pokoiu, cubiculum refrigeratur, friget. Zimno mi, algeo, frigeo, uror rigore; bardzo, frigus mihi molestum est.

Zimny, frigidus, gelidus; krew, animus lentus. Z zimną krwią, sine motu, lente, tranquille.

Zimorodek, alcedo, halcyon.

Zimostradki, serotinus.

Zimować, hiemare, hiemem agere, hibernare; bydło, per hiemem stabulare. Zimowanie, hiematio; bydła, stabulatio hiberna.

Zimowla, hiberna.

Zinąd (Zkąd inąd) aliunde, ex alio loco.

Ziółko, herbula. Ziółka, decocta herbarum.

Zioło, herba.

Ziołopis, plantarum peritus, herbarius, botanicus scriptor.

Ziołozwierz, planta sensu praedita.

Ziomek, popularis, civis; nasz, nostras.

Ziścić, z. Spełniać, Sprawdzić; się w słowie, fidem reddere, facere promissum, promisso stare.

Zkąd, unde, ex qua parte; bądź, unde unde; chce, undelibet. - Zkąd iest? cujas est?

Zkasować, kogo, exuere munere; co, tollere, rescindere, abolere.

Zkrwawić, sanguine conspergere, foedare, maculare.

Zkrwawiony, sanguine respersus; cruentatus.

Złączyć, (con)jungere; się (iak rzeczy iakie), in unum coire; się z kim, (con)jungi, sociari alicui; societatem inire, coire, jungere, cum aliquo; eum sibi adjungere, sociare, (socium) adsciscere. Złączenie, conjunctio, consociatio; się z kim, societas inita, juncta.

Złamać, z Łamać; przymierze, foedus violare.

Zlatywać, zob. Spadać; (2) avolare; się, concurrere, confluere, conglobari.

Złazić, descendere, niti desuper, (ledwo) derepere; (iak skóra z ciała) avelli. Złazła mu skóra z nogi, pes cutem amisit, (cute) nudatus est. Złazić iak (ciągnięty) bót z nogi, sequi. Złaz. (np. całe miasto) perreptare; się, fatigari nimia ambulatione, cursu.

Złe, malum, incommodum.

Zlecać, komu co, committere, mandare; kogo, credere, committere. Zlecenie, mandatum; mieć, accepisse; mam, mandatum mihi est; jussus sum (hoc facere).

Zlecić, (letnio zgrzać) tepefacere; (2) zob. Zlatywać.

Zlegnąć, parere, partum edere; szczęśliwie, feliciter partu defungi, levari.

Zlęknąć się, zob. Przelęknąć się.
Zleniwieć, desidiae sese dare, desidia animum inficere.
Zlepiać, conglutinare, glutine vincire.
Zlewać, (z wierzchu) defundere; (do kupy) confundere; kogo, co, perfundere.
Zlewek, —wki, potus e reliquiis confusus.
Zliczyć, computare, colligere.
Zlipiać, zob. Zlepiać. Zlitować się, zob. Użalić się. Zmiłować się.
Złób, praesepe.
Złobkować, cavare; -atość, concavum; -aty, cavus, cavatus.
Złocić, zob. Pozłacać.
Złocisty, aureolus; włosy, flava coma; (2) zob. Złoty.
Złoczyńca, maleficus, scelestus, sceleratus. Złoczyńco! sceleratissime! improbissime! -stwo, maleficium.
Złód, imber concretus, conglaciatus.
Złodziey, fur, -dzieystwo, furtum; -dzieyski; furum, furis proprius. Po złodzieyska, furum more.
Złomać, zob. (Z)łamać.
Złopać, immodice, sine modo bibere; ingurgitare se potu. Złopanie, nullus potandi modus, potatio.
Złorzeczyć, male precari, mala imprecari. Złorzeczenie, dirae voces, horridae imprecationes.
Złość, (zob. Złośliwość) ira, iracundia. W złość wpaśdź, ira incendi, commoveri; excandescere. W złości, iratus, per iracundiam; iracundia elatus, ardens; iracundus. Ze złości, consulto; malo animo; pravo infesto, improbo consilio. Na złość, nocendi animo; komu, quo eum irritet, ut ei aegre faciat. Od złości, prae ira, prae furore; mówić nie mógł, vocem praeclusit iracundia.
Złościć, irritare aliquem; iram movere, indignationem excitare alicui; się, irasci, stomachari, indignari; na kogo, succensere alicui.
Złośliwość, malitia, improbitas; —śliwy, malus, improbus, malitiosus; (mowa) malignus, mordax; (wykład np. słów iakich) malitiosus; —wie, *a*) malitiose, improbe; *b*) mordaciter, aspere, acerbe.
Złośnik, iracundus, furiosus, asper.
Złotarz, bractearius; qui aurum cudit, ducit.
Złotnik, aurifex, faber aurarius; —tnictwo, auraria (ars).
Złoto, aurum; czyste, obryzum. Nie wszystko złoto, co się świeci, species saepe fallit.
Złotobrew, (ryba) aurata, chrysophrys.
Złotogłów, pannus auro textus; (suknia) vestis attalica.
Złotostrefa (ryba), salpa.
Złotousty, aurea verba fundens; chrysostomus.
Złotowierzb, salix graeca.
Złotowłosy, flavis comis, (*poët.*) auricomus.
Złotrzyć, ad privitatem perducere, a recto sensu avocare, corrumpere; się, depravari, malum studium combibere; malos mores, sensus ducere.
Złoty, aureus; (*subst.*) florenus; czerwony, numus aureus.
Złupić kogo, spoliare; bonis exuere, nudare; (kościół, kasę) compilare, expilare. Złupienie, expilatio; (kościoła), spoliatio; sacrilegium; (kasy) compilatio; (publiczney) peculatus.
Złutrzyć, aliquem a formula pontificia alienare, ad disciplinam evangelicam traducere; się, *a*) sacra pontificia deserere, ad evangelica transire; *b*) jejunia non observare, non abstinere carne.
Zły, malus; (iak suknia) ruptus, lacer; człowiek, homo malus, improbus, pravus; zdanie (o kim), opinio iniqua; zamiar, pravum consilium; czasy, temporum iniquitas, tempora iniqua. Zły na kogo, iratus, offensus alicui; bydź irasci, iratum esse, succensere alicui. Zła wróżba, omen triste, haudquaquam laetum. Źle, male; żyć, *a*) parce, misere, tenuiter, duriter, *b*) improbe, flagitiose, malo exemplo vivere. Źle z nim, iniqua, dura, haudquaquam laeta conditione utitur; z chorym, male habet, graviter laborat, malum ingravescit. Źleby było, gdyby, —nie, tum vero pessime (res) agatur, male, tenuitur, comparata res sit, si—, ni—. Źle słychać, ingratus rumor manat, infelix nuntius allatus est.
Zmagać, (Zmódz) kogo, (de)vincere, superare, deprimere.
Zmarły, mortuus, defunctus.
Zmarszczka, ruga; —ek dostać, rugis notari; corrugari.
Zmarszczyć, corrugare, contrahere; czoło, frontem caperare, supercilia contrahere, vultum adducere; na kogo, offensionem vultu fateri; na co, offenso vultu excipere aliquid.
Zmartwić, —twienie; zob. Zgryść, Zgryzota.

Zmartwychwstać, a morte redire, vitam recipere, reviviscere, in vitam revocari. —wstanie, reditus in vitam; Pańskie, dies revocati in vitam Christi.
Zmarznąć, z Zziębnąć; (2) z. Umarznąć; (iak roślina) frigore corrumpi, perimi.
Zmawiać, np. pacierz, modlitwy (rano, wieczór, matutinis, vespertinis) precibus fungi; preces facere; 2, 3, 4 pacierze, bis, ter, quater dominicam precum formulam recitare; co na kogo, winę, zob. Składać; się na co, na kogo, consentire, conspirare in rem, hominem. Zmówiwszy się, consiliis inter se communicatis.
Zmaza, dedecus, ignominia, probrum; pierworodna, labes naturae, pravitas insitá, vitium propagatum.
Zmazać, delere; zob. Zamazać.
Zmężnieć, firmari; obesiorem, maturiorem, ampliorem videri.
Zmiatać, abstergere; detergere; (do kupy) converrere; z półmisków, cito absumere.
Zmiękczać; z. Miękczyć; dadź się, frangi, vinci.
Zmieniać, (per)mutare; pieniądze, pecuniam, numos permutare; dukaty, aureos permutare; num(ul)os pro aureis *a*) accipere, *b*) dare. Zob. ieszcze Mieniać, Mienić się.
Zmierzać, (zob. Celować, Mierzyć), do czego, aliquid spectare, sequi.
Zmierzch, crepusculum.
Zmierzcha się, advesperascit; declinat in vesperam dies.
Zmieścić, zob. Pomieścić.

Zmieszać, miscere, confundere; kogo, commovere perturbare, consternare (aliquem, animum alicujus), de statu animi dejicere; bardzo, percellere; się, *Passiva* tych Słów; także: trepidare, deficere, aestuare. Zmieszał się na przyiście oyca, adventus patris perturbavit, in trepidationem conjecit, trepidatione eum implevit. Zob. także Pomięszać.

Zmigrosz, tenax, sordidus, canis; (2) (faktor) arilator, cocio.

Zmiia, vipera. *Adj.* vipereus, viperinus.

Zmilczeć, aliquid silentio transmittere, tacitum audire, videre. Nie zmilczałem mu tego, hoc a me tacitum non tulit. Zmilknąć, zob. Umilknąć.

Zmiłować się nad kim, misereri alicujus; misericordia, miseratione alicujus tangi, moveri. Zmiłuy się! *a*) fac te misericordem ostendas; *b*) fac prolixe, tribue mihi hoc; *c*) (z podziwieniem) bone Deus! hem! quid narras? Zmiłowanie, miseratio, misericordia (rei, hominis).

Zmindak, zob. Zmigrosz; —dactwo, sordes, illiberalites.

Zmnieyszać, contrahere, minuere; (co do liczby) ad paucitatem redigere; ludność, infrequentiam hominum inducere; karę, mitigare, lenire poenam; się, imminui, decrescere; (iak woda) considere; (iak księżyc) contrahi; z resztą przez *Passiva*.

Zmoczyć, Zmoknąć; zob. bez Z.

Zmordować, z. Mordować. Zmordowałem się, defessus sum (np. currendo).

Zmordowany, lassus, (de)fatigatus; lassitudine victus; —nie, fatigatio.

Zmowa, consensio; na kogo, co, conspiratio.

Zmowiny, zob. Zaręczyny.

Zmuda, res multae operae, taedii plena; (2) temporis dispendium, jactura.

Zmudny, molestus, taedii plenus.

Zmudzić, tempus profudere, inutiliter profligare; abuti tempore.

Zmudzinek, equus pumilio.

Zmykać, (co) surripere; *neutr.* fuga se subducere; się, delabi, fluere.

Zmylić, zob. Omylić, Pomylić, Zamylić; się, (np. w mówieniu lekcyi, 2, 3 razy, bis, ter) labi.

Zmysł, sensus. Bez zmysłów, male compos sui. Od zmysłów odchodzić, turbari, mente alienari.

Zmyślać, comminisci, fingere, excogitare; (2) mentiri, falso dicere, (co dla pozoru) simulare. Zmyślony, commentitius, fictitius, mendacio confictus, (2) simulatus; imie, fictum nomen. Zmyślenie, commentum, figmentum, res ficta; (2) mendacium; (3) simulatio.

Zmyślny, sollers, subtilis, ingeniosus, acutus, promtus; —lność, ingenium, flumen ingenii, inveniendi facilitas; acumen, solertia; —ślnie, ingeniose, acute.

Zmywać, abluere, lavare, purgare; (2) (z półmisków) cupide absumere.

Znać, nosse, noscere. Znam go, mihi notus est. Znamy się, non ignoti inter nos sumus. Znać się na czém, aliquid intelligere, callere. Znać, (np. farbę na czém) conspici, cerni potest. Znać, zob. nać.

Znać, (żnać) metere, de metere.

Znaczenie, opera signandi; (np. wyrazu) sensus, significatio, vis; (osoby) auctoritas, vis, potentia; dignitas; mieć, pollere, valere; multum posse. Nie ma żadnego, nihil potest, nulla est ejus auctoritas. Znaczenie (czynne, bierne) significatio, forma.

Znaczny, haud exiguus, non contemnendus, satis magnus; (2) insignis, conspicuus, notabilis; postępek uczynić, multum proficere. Znacznie, haud parum, satis, multum; (2) notabiliter, insigniter.

Znaczyć, signare, notare; signum imprimere rei; (dla różnicy) insignire; signum apponere; *neutr.* *a*) (iak wyraz iaki) significare, sensum habere. Co znaczy ten wyraż? quae vis est vocabuli? qui sensus? to samo, eandem vim habet, idem valet. Cóż to ma znaczyć? quid hoc sibi vult? Zn. *b*) (iak osoba), (multum) valere, posse; (magnam) auctoritatem habere; (iak rzecz) magnum esse, vim habere; wiele, magni momenti esse. To nic nie znaczy, leve est; nil nocet, obstat, impedit; nihili est, nil efficit

Znagła, subito, repente, improviso.

Znaiomość, notitia, familiaritas; zrobić, contrahere; mieć z kim, ei notum, familiarem esse. Po staréy znaiomości mi przeday, fac a veteri amico emisse videar, cognita te familiari tuo vendere. Znaiomość; czego, cognitio, scientia.

Znaiomy, notus; cognitus; czyi, ei notus, familiaris.

Znak, signum, nota.

Znakomity (człowiek) suspiciendus, observandus, gravis; (2) (iak mieysce) nobilis, celeber; —itość, dignitas, gravitas; (2) celebritas, nobilitas.

Znalezne, merces rei inventae, pro re deprehensa, inveniendi merces.

Znamie, nota, signum; (w *Gramat.*) accentus.

Znamienitość, —ty; zob. Znakomity; —tość; Sławny.

Znamionować, signum, notam imprimere, imponere.

Znarowić, efferrare; się; —ri; (iak inłodzieniec) corrumpi; malos sensus combibere, ducere.

Znayдować, co, reperire; (co szukanego) invenire, deprehendere; się gdzie, esse, agere, versari alicubi; degere, vivere in aliquo loco; (iak rzecz) esse. Znaydzie się, invenies, etur; nie długo, non diu amissum dolebis, mox gaudebis inventum. Znayduią się ludzie, co —, sunt, inveniuntur, non desunt (homines), qui np. id dicant, putent (§. 258). Iak (tego człowieka, to wino) znayduiesz? qualis, quale videtur? Umieć się znaleśdź, consilio promtum, animi praesentis esse; w czém, non laborare, non haerere; rem, consilium expedire facile.

Znędznieć, contabescere; esse specie macilenta; -dzniały, confectus, macilentus; macie peremtus.

Zniemczeć, Germanos mores induere, sensus combibere; more Germanorum agere; (co do mowy) nil nisi Germanice loqui; (co do

wymawiania) Germanicum sonum imitari.

Znienacka, subito, repente, improviso; wpadł, ex improviso oppressit.

Zniewaga, zob. Zelżywość.

Zniewolić, cogere; z. Przymuszać; sobie kogo, devincire, conciliare, benevolum, amicum sibi reddere.

Znieważać, zob. Zelżyć, Hańbić; (2) Profanować.

Zniewieścieć, remollescere, effeminari; -eściały, mollis, fractus, effeminatus; —łość, mollities, a.

Znikąd, Zniskąd, nulla ex parte; (np. nie mieć pomocy) a nemine.

Zniknąć, evanescere; z oczu, oculis aufugere.

Znikomość, vanitas, levitas, tenuitas; —ści, res frivolae, futiles, inanes, nihili, vanae.

Znikomy, inanis, vanus, futilis, levis, nihili; (2) fluxus, brevis, fugax.

Zniszczyć, abolere, tollere, delere; ad nihilum redigere; kogo, pessumdare, perdere; (nadzieie) eripere, incidere, corrumpere; (testament, kontrakt) rescindere, irritum reddere.

Zniwak, messor.

Zniweczyć, z. Zniszczyć.

Zniwo, messis; (2) quaestus, praeda, opima conditio. Teraz żniwo dla niego, nunc ad illum congeritur copia; nunc rem auget, sese locupletat.

Zniżać, deprimere; (cenę) minuere, levare, mitigare; zob. Poniżać; —żenie.

Znosić, deferre; (do kupy) comportare, congerere; (2) tolerare, pati, ferre. Znieść iaię, ponere, excludere ovum. Znosić (rozkaz wydany, prawo, umowę), abolere, tollere, rescindere, (prawo) abrogare; podatek, tributum tollere; się z kim, consilia inter se communicare. Znoszenie, demissio; (2) congestus, —stio; (3) patiientia, toleratio; (4) abolitio, (pawa, także) abrogatio. To nie do zniesienia, id vero haud quisquam ferre possit; hoc (amplius) tolerari nequit.

Znośny, toleraudus, tolerabilis; non nimius; —śnie, tolerabiliter, non nimis, clementer.

Znowu, rursus; (powtórnie) iterum; (na nowo) denuo, de integro.

Znóy, labor magnus, summa molestia; (2) sudor.

Znużyć (się), zob. Mordować; Zmordować.

Zob, avium pabulum, esca.

Zobić, rostro legere grana, cibum petere, quaerere.

Zobopólny, utriusque; ab utroque profectus, probatus; ugoda, mutuus consensus. Za zobopólną ugodą, re ab utroque (ab utrisque, kiedy się strony z wielu osób składaią) probata; consentiente (ibus) utroque (isque). Zobopólnie, utrimque.

Zoczyć, conspicere, conspicari.

Zodyak, zodiacus, orbis signifer.

Zoła, cinis lixivius.

Zołądek, stomachus, venter, ventriculus. Strawnego żołądka (bydź, esse) firmi stomachi; iest, *metaph.* huic impune illudas; frontis adeo perfrictae est, ut omnia sibi dici, se ludi, derideri patiatur.

Zołądkowy, np. kwas, acor, acidus liquor ventriculi; sok, chymus (u Medyków liquor gastricus).

Zołądź, glans; (w kartach) color ex ordine primus; scida primi ordinis.

Zółć, fel. Bez żółci (człowiek), lentus; bydź, ob nihil irasci, omnia patienter ferre.

Zółcić, flavum colorem inducere.

Zołd, merces, stipendium. Na żołdzie bydź, mercede militare; wziąść, mercede conducere.

Zołdak, —downik, miles mercenarius, mercede conductus.

Zołdować, mercede militare.

Zołędny, quernus; (w kartach) primi ordinis.

Zołędziorodny, glandifer.

Zółknąć, flavescere.

Zołna, merops.

Zołnierski, militaris. Po żołniersku, militariter, more militari; —stwo, militia, arma, res militaris.

Zołnierz, miles; prosty, m. gregarius; stary, veteranus. Zołn. bydź, militare, stipendia facere.

Zółtaczek, ptak, galbula.

Zółtaczka, morbus arquatus, regius; aurigo, icterus; ią maiący, ictericus, arquatus.

Zółtawy, subflavus, luteolus, languide flavens.

Zółtek, —tko (wiaiu) vitellus.

Zółtoblady, pallidus; zob. Zółtawy.

Zółto—czerwony—zielony, i t. d., e flavo et rubro — viridi cet. mixtus. Z. zielony (także) prasinus.

Zółtowłosy, zob. Złotowłosy.

Zółty, flavus, luteus, heluus; (iak złoto) fulvus; tość, flavus color; —to, np. farbować, flavo inficere, tingere.

Zółw, testudo. Zółwi, testudinis (*gen.*); krok, testudineus gradus; takim iśdź, aegre moliri gressum, tardius incedere, cochleam tarditudine vincere (Plaut. Poen. III, 1. v. 29). Zółwia skorupa, chelonium, dorsum testudinis.

Zółwiojad, chelonophagus.

Zołzy (końskie), scirrhus.

Zona, marita, conjux, uxor.

Zonaty, maritus.

Zonin, uxoris (*gen.*).

Zóraw, grus; (woienny) corvus demolitor; (u studzien) tolleno.

Zorza, aurora.

Zostawać, gdzie, esse, agere, versari alicubi; ibi degere, vivere; się gdzie, np. na obiad, manere convivam; pati se retineri convivam (ieżeli kto proszony był, aby został); się (o rzeczach), reliquum esse, relinqui. Zostać po kim (np. iak dzieci po stracie oyca), superstitem esse alicui. Zostać czém, np Doktorem, wodzem, doctorem, ducem creari; adipisci honorem doctoris; exercitui praefici, evadere ducem; sędzią, kapitanem, iudicis dignitate ornari, judicem fieri; ad centurionis gradum evehi, promoveri; centuriae praefici. Zostać na placu, cadere; przy swoiém zdaniu, non recedere a sententia, eam tenere, non mutare.

Zostawiać, relinquere.

Zpod, de sub, desub (§. 303 A, 4 Uw. 5 na końcu).

Zpomiędzy, e, ex, e numero. Iednego zpomiędzy siebie królém obrali, e medio sui regem crearunt.

Zp. tylu tysięcy ledwo trzech

trzech wybrali, inter tot milia vix tres inventi sunt, qui —

Zrąb, arbores succisae.

Zrąbać, zob. Porąbać.

Zrachować, zob. Zliczyć.

Zranić, sauciare; vulnus infligere. Zraniony, zob. Ranny.

Zrastać się, concrescere, coalescere, coire.

Zraz, segmentum carnis. Zrazy siekane, globuli carnis bubulae comminutae; zawiane, volumina carnis bubulae. Zraz do szczepienia, surculus insitus, imserendus.

Zrazić, się, alienare, ri a re; deterrere, ri.

Zreć, Zrzeć, pasci, vesci. edere; (łakomo) vorare, differcire, ingurgitare se cibo.

Zrebie, Zrebuy; zob. Zrzebie, —buy.

Zręczność, dexteritas; czny. peritus, exercitatus; -cznie, scite, scienter, arte.

Zrękować, -winy, zob. Zaręczyć, -czyny.

Zrobaczywieć, a vermibus carrodi, corrodi.

Zrobić, efficere, facere, perficere; zob. Uczynić.

Zródło, zob. Zrzódło.

Zrodzić, procreare, gignere, się, nasci, edi. Zrodzić (iak drzewo) uberes fructus reddere, onerari nimia ubertate.

Zrównać, z. (Wy)Równać.

Zrównanie, exaequatio; (w Matem.) aequatio.

Zrozumieć, assequi, capere, intelligere, comprehendere, cognoscere

Zrozumiałość, perspicuitas, simplicitas; -ły, perspicuus, planus, simplex; intellectu, ad intelligendum facilis; -le, perspicue, simpliciter, plane; (mówić, pisać), populariter, ad captum hominum.

Zrywać, (co z czego) deripere; (owoc) decerpere. Zerwać (np. nić) rumpere; przyiaźń, abrumpere; (dis)solvere vinculum amicitiae; usu alicujus abstinere; przymierze, umowę, foedus rumpere; pactionis initae rationem non habere, fallere fidem; się, rumpi; (2) *a*) (iak spiący) repente egredi lecto, exsilire cubili; *b*) attonitum, perterrefactum surgere, proripere se.

Zrządzić, co, efficere, producere, commovere; rei causam, auctorem esse; szkodę, damnum adferre. Zrządzenie, effectio; Niebios, voluntas divina. Zrz. Niebios, Deo volente.

Zrzebie, pullus equinus; equulens; —biec, equulus integer.

Zrzebna, klacz, equa feta.

Zrzęda, calumniator, vituperator omnium reprehensor; qui nil probat, calumniandi intemperans.

Zrzędzić, calumniari; omnes vituperare, culpare, notare; omnia improbare. Zrzędzenie, calumniandi omnia libido; vituperandi, notandi amor, intemperantia.

Zrzekać się czego, (de)cedere aliqua re.

Zrzenica, pupilla, pupula.

Zrzódło, fons; (2) origo, fons; —dłowa woda, aqua viva, fontana, fontinalis.

Zrzucać, dejicere; z siebie iarzmo, excutere jugum; ieźdźca (iak koń), effundere, dejicere, excutere sessorem; most, pontem interscindere, rescindere, (ab)rumpere, solvere, dejicere; się, z umowy, kupna, abolere, rescindere pactionem; ab emtione discedere, emtori resilire; kogo z tronu, imperio, regno privare, exuere, spoliare; z urzędu, exuere, movere honore, munere, depellere, dejicere; się (w grze kart) rejicere, deponere, seponere chartas; nolle se ludo committere.

Zrzucanie, dejectio; się z umowy, kupna, rescisio pactionis, emtionis cet.

Zrzynać, (summa) desecare, abscindere, tollere, resecare, auferre.

Zsadzać, deponere; (z konia, wozu) descendentem juvare; (do kupy) committere, conjungere; (osoby) sede jungere, juxta se collocare.

Zsiadać, descendere; się z kim, una assidere, sedem jungere; się (iak mleko), cogi, spissari, gelari. Zsiadłe mleko, coagulum lactis.

Zsiekać, concidere, minutatim dissecare. Zsiec kogo, virgis caedere, ei corium concidere.

Zskoczyć, desilire; się z kim, saltu conjungi. Zskoczenie, desultura, saltus de loco superiore.

Zstąpić, descendere, sukno, madefacere; densare; się, (iak osoby) una consistere; congredi; (iak sukno) in densitatem coire; contrahi.

Zstawiać, deponere; (2) juxta collocare, componere.

Zsychać się, exsiccari; (2) siccitate contrahi.

Zszywać, consuere.

Ztąd, inde; ex hoc loco, tempore; (2) inde, ideo, itaque. Ztąd poszło, iż —, hinc factum est, ut —.

Ztamtąd, illinc. Także ztamtąd, ex eodem loco.

Ztowarzyszyć, Ztwardnieć; zob. pod S.

Zubożeć, exhauriri, ad egestatem pervenire; —żyć, ad inopiam redigere.

Zubr, bison (*gen.* ontis).

Zuć, mandere, manducare; dentibus conficare, comminuere; —cie, manducatio.

Zuch, -owaty, alacer, promtus, experrectus.

Zuchwałość, —ły, —le, ferocia, —rox, —rociter; insolentia, —lens, —nter; *adj.* importunus.

Zupa, (polewka), jus, aula.

Zupa, (żupa) solna, salinae, salifodina; (2) salis effossi cella, penus.

Zupan, vestis interior virilis (more Polonico concinnata); tunica talaris.

Zupełny, totus, integer, solidus; (iak książka, dzieło) integer; —łnie, penitus, plane.

Zupnik, salinarum praefectus.

Zur, jus acidulum e farina subacta.

Zuzel, scoria (np. plumbi, aeris, ferri, cet.).

Zwać, appellare, dicere, nominare; się, zob. Nazywać.

Zwąchać, z. Przewąchać.

Zwada, —dliwy, zob. Kłótnia, —tliwy.

Zwalać co z góry, desuper moliri, devolvere aliquid; (dom, komin i t. d.) diruere, evertere, proruere; (iak wiatr) dejicere, sternere, subvertere. Zwalić kogo, eum graviter percutere; na ziemię, prosternere humi. Zwalać co na kogo (winę), in eum rejicere; zob. Składać, pag. 387 na końcu. Zwalać, (2) zob. Powalać.

Zwalczyć, vincere, superare, subigere.

Zwali-

Zwaliska, rudera, ruinae.
Zwalniać (np. napóy) paullulum tepefacere; karę, mitigare, lenire poenam.
Zwolnieć (iak napóy) tepefieri; (iak mróz, boleść) leniri, mitigari, minui, levari. Zwolniał mróz, lenior aura spirat, minus urit frigus.
Zwasnić, się, zob. Pokłucić, się; (nb. w Dodatku), Poróżnić się.
Zwątleć, enervari, elanguescere, debilitari, infirmari, vires amittere; (iak siły, odwaga) frangi, imminui. Zwątlały, languidus, imbecillus, fractus.
Zwątlić, enervare, i inne *activa* od Słów biernie położonych w poprzedz.
Zwątpić, desperare, spem omnem abjicere, nil laeti sperare; o chorym, de salute aegri desperare, deponere spem salutis.
Zwawość, vigor, alacritas.
Zwawy, alacer, promtus, agilis, vigens, ardens, gnavus, strenuus; —wo, alacriter, impigre, strenue.
Zważać, na co, attendere, observare, respicere, prae oculis habere; rationem rei habere; nie, negligere, non curare. Zważyć co, considerare, perpendere. Zważywszy rzecz należycie, re bene perpensa, diligenter examinata, ponderata. Zw. (2) pondus rei explorare.
Zwęzić, contrahere, angustare, angustius reddere.
Zwiać, (iak wiatr) auferre.
Zwiady, exploratio. Na zw. posłać, exploratorem, ad explorandum aliquid mittere.
Zwiastować, nuntiare, nuntium perferre, significare, —wanie, significatio; P. Maryi, nuntius Christi nasciturі Mariae allatus.
Związać, religare, vincire, devincire; co do kupy, vincire, nectere, colligere; (ręce, nogi) colligare, constringere; się z kim, zob. Związek; (iak psy) coire.
Związka, vinculum.
Związek, nexus, conjunctio; (przyiaźni, pokrewieństwa) necessitudo; (z kim zawarty) foedus, societas; (myśli, rzeczy między sobą) ordo, tenor, consequentia, nexus; mieć, cohaerere inter se, continuari; zawrzeć, jungi, sociari, societatem coire, foedus facere. Bez związku, solutus, dissolutus, (e).
Zwiędnąć, emori, marcere, flaccescere; —dły, marcidus, flaccidus.
Zwiedzać, mieysce, obire locum; (bibliotekę, ogród) lustrare; (cudze kraie), visere, perlustrare, obire, percurrere, peragrare.
Zwiększać, augere; majus, amplius reddere; zob. Powiększać.
Zwierać, co, jungere, vincire; konia, calcar subdere equo, eum calcaribus concitare; się (iak woda przy ogniu) bullire, effervescere.
Zwieranie się, bullitus.
Zwierciadło, speculum. W zw. patrzyć, speculum adire, in eo se contemplari. Fabryka zwierciadeł, specularia officina; -ykant, specularius (artifex).
Zwierz(e), (w ogólności) animal, animans; (bezrozumne) brutum, animal; dzikie, fera; okrutne, bellua, immanis bestia. Zwierzątko, animalculum, bestiola.

Zwierzchni, superior, exterior; suknia, superindumentum.
Zwierzchnik, qui praeest, praepositus est alicui, móy, zob. Przełożony, iw następ. (3).
Zwierzchość, (nad czém) cura rei; (rządowa) jus, auctoritas; mieć, nad czém, aliquid *a*) curare, *b*) regere, gubernare. Zwierzchność (2) judicium, judices, magistratus (nb. *Nom. plur.*), (3) magistratus (*Nom. sing.*), qui est in magistratu. Moia zwierzchość, quibus subsum, pareo; qui hic loci (cum imperio) praesunt.
Zwierzęcy, animalis; -cość, quod cum animalibus commune habemus; -co, bestiarum, belluarum more.
Zwierzyna, (caro) ferina.
Zwierzyniec, vivarium.
Zwieszać, demittere.
Zwietrzeć, fugere, exolescere, evanescere; —trzały, evanidus.
Zwietrzyć, zob. Przewąchać.
Zwięzłość, (np. mowy) grata, commoda brevitas; -zły, brevis sed fructuosus nec obscurus; styl, genus scribendi grata brevitate commendabile; —źle, mówić, pisać, paucis verbis multum significare, verbis gravibus uti, commoda brevitate defungi.
Zwiiać, (nici na kłębek) glomerare; woysko, exercitum dimittere; missos facere milites (albo missum militem; *Gram. pag.* 281 i nastp.); chorągiewkę (*proverb.*) aufugere, fugam dare, fuga sese expedire; się, celeriter facere, propere agere aliquid; zob. ieszcze Uwiiać się.
Zwiianie, glomeratio; się, festinatio.
Zwłaszcza, praesertim.
Zwlekać, z. Zewlec. Zwłóczyć, zob. Odwlekać.
Zwłoka. zob. Odwłoka, Odwlekanie.
Zwłoszcć, podobnie iak Zniemczeć. (Włoch, —oski, Italus, —licus).
Zwodniczy, fallax, falsus.
Zwodzić, deducere; (do kupy) cogere, congregare; (2) fallere, decipere; zob. Oszukać.
Zwodziciel, impostor.
Zwolennik, discipulus, assecla, sectator.
Zwolna, lente, cunctantius; grać, placide, composite canere.
Zwolnieć, zob. wyżey po Zwalniać.
Zwoływać, convocare; -anie, convocatio; (2) (z góry) evocare; descendere jubere.
Zwozić, (na dół) desuper vehere, deferre; (do kupy) convehere.
Zwracać, (wóz, konia, mowę) flectere; oczy na kogo, conjicere oculos; od kogo, dejicere, declinare oculos; mowę do kogo, vertere orationem, eum nunc alloqui. Do niego zwróciwszy mowę, ad eum conversus. Zwrócić komu co, restituere, reddere; się, reverti, redire. Zwracanie, zob. Zwrot.
Zwrot, restitutio; (2) flexio, declinatio; (w mowie) *a*) transitus, transitio; *b*) flexus, flexio.
Zwycięzca, victor; —ski, zob. następ. —stwo, victoria; odnieść, zob. Zwyciężyć.
Zwycięzny, a, victor, victrix; oręż, victricia arma.

Zwyciężyć, vincere; victoriam referre, reportare ex (de) aliquo.

Zwyczaić, się, zob. Przyzwyczaić, Przywykać.

Zwyczay, mos, consuetudo. Iak. zw., de more, ut assolet, ut factum est adhuc.

Zwyczayny, usitatus, solitus, consuetus; (2) insuefactus rei; bydź czego, consuesse aliquid. Zw. tego iestem, iam insuevi. Zwyczaynie, zob. Iak zwyczay.

Zwykły, —kle, z. poprzedz.

Zwyknąć; (zwykłem) solere, consuesse.

Zybot, zibethum; -towy, zibethicus.

Zyć, vivere, vita frui, in vivis esse; (tak lub inaczey) vitam degere, agere, instituere; w lasach, in sylvis degere; z czego, aliqua re ali, sustentari, vitam tolerare; inde victum habere; mieć z czego, habere, unde sustentaris; provisam copiam habere; nie mieć, carere victu necessario; non habere, qui vitam toleres; ledwo mieć, vix habere, quod ad vitam tuendam, sustentandam sufficiat. Niech żyie! vivat! valeat! vigeat! bene sit eum! (zob. ieszcze Żywić się).

Zycie, vita; (2) zob. Zywot (3). — Za iego życia, illo superstite, dum ille vixit.

Życzliwość, benevolentia, favor, animus in aliquem propensus.

Życzliwy, benevolus, amicus alicui, ejus fautor; bydź komu, ei favere, bene cupere. Życzliwie, cupide, benevole, animo benevolo.

Zyd, Iudaeus, Ebraeus; (2) sordidus, lucri cupidus, ad lucrum strenuus; (3) (na papierze i t. d.) macula. Zydem pachnąć, Iudaismum redolere, aliquid, a Iudaeis traxisse, eos imitari.

Zydostwo, Iudaei; Iudaeorum coetus, corpus.

Zydowski, Iudaicus. Po żydowsku, Judaice; (2) Judaeorum more, ut Judaeis mos est.

Zydziak, infans Judaicus; -dzięta, proles Judaeorum.

Zygać, zob. Zegać.

Zyła, vena. Ani żyłki oyca nie ma, nihil habet patris, dissimillimus illi, ne umbra quidem ejus. Zyły w tem poczciwéy nie ma, pessimus, improbissimus.

Zylasty, venosus, venis intertextus.

Zyłowaty, venosus, nervosus; —tość, nervositas.

Zysk, (zob. Korzyść.), lucrum, quaestus; podły, quaestus illiberalis, sordidus; czysty, merum, liquidum, solidum emolumentum. Zysku szukać, lucrum captare, praedae imminere; w czém, in re aliqua nundinari. Zysku chciwy, lucri cupidus; sordidus, illiberalis. Za zysk co poczytać, in lucro ponere, habere, deputare. Zysk mieć, w zysku dostać, lucrari aliquid. Dla z. co robić, lucri studio tribuere aliquid.

Zyskać, lucrari, lucrifacere; na czém, fructum capere, (wiele) ditari ex re. Zyskiwać, lucrari; w handlu, quaestuosam exercere mercaturam. Wiele na tém zyskał, multum ei inde redit, ad eum redundavit; res ea lucrosa fuit; praeclare rem gessit, quaestuose exercuit; nie wiele, non multum inde effecit, non admodum modum quaestuosam rem habuit.

Zyskowny, largus, uber, quaestuosus, fructuosus, lucrosus: —wnie, cum lucro.

Zyszczek, lucellum; niespodziany, lucrum inopinato objectum; adventitium.

Zytny, farreus; chleb, panis robustior.

Zyto, olyra, siligo.

Zywcem (np. złapać, spalić) vivum (capere, comburere); co wypisać, ad verbum exscribere, ne verbo quidem mutato.

Zywić, alere, nutrire; victum praebere; się, ali; sam, victum parare sibi. Z czego się żywisz? qua arte quo opere victum tibi paras? unde tibi quo vitam toleres?

Zywica, resina.

Zywiciel, altor, nutritor, sustentator; —cielka, altrix, nutrix, sustentatrix.

Zywioł, alimentum; (2) elementum. Cztery, żywioły, initia rerum quatuor.

Zywność, alimenta, cibaria, victus, victûs copia; dostarczać, suppeditare.

Zyworodny, qui vivum partum edit, (viviparus).

Zywot, vita; (2) vita, mores, vitae cultus; (3) narratio de vita et rebus alicujus.

Zywotny, vitalis.

Zywozioł, z. Ziołozwierz.

Zywy, vivus, spirans, superstes; (2) vitâ, animâ praeditus; (3) vigens, vegetus, ardens, alacer; wyobrażenie, imago, cogitatio rei evidens; (komu uczynione) res velut oculis praebita, demonstratio accurata. Zywy kolor, color ardens, lactus, vigens; (twarzy) vegetus color. Zywo, alacriter; mówić, ardenter, concitate, graviter dicere. Zob. Zwawo.

Zyz, zob. Zez.

Zyzność, ubertas, uber, bonitas (agri).

Zyzny, fertilis, fecundus, felix; grunt, ager bonus, laetus; solum uber, pingue.

Zziębnąć, frigore premi, affici; algere. Zziąbłem, frigus mihi molestum est, algeo. Zziębły mi ręce, manus rigent, gelu torpent.

Zzuć kogo, się, excalceare, ri, Zżuć, zob. Zuć.

Zżymać się, humeros contrahere; (2) indignari; (3) conari, niti.

Zżynać, demetere; mesem peragere.

DODATEK

niektórych wypuszczonych wyrazów, lub znaczeń.

Alegro, (w Muz.) cantus celer incitatus.

Arya, canticum Italum; cantus explicatior, elegantior, artificiosior. (Naylepiey *Aria*, lub canticum, quae *Aria* dicitur; gdyż dokładnie niepodobna tego w łacinie wyrazić).

As, monas, unum; (karta) scida praecipua, monade signata; (w ważkach dukatowych) sexagesima quarta, scrupulum.

Bańka (w Chirurgii) fonticulus; — ki stawiać, aperire viam humoribus corruptis; fonticulo, per sinum elicere malos humores.

Bezcen, pretium nullum, leve. Za bezcen, numo.

Bezrymowny, — wnie, dissimili sono extremo.

Bibas, zob. Bilbas.

Bierny, — rnie (w Gram.) passivus, ve.

Bigot, — tka, superstitiose pius, a; (2) specie non animo pius, a; vanae pietatis ostentator (trix), sanctitatis simulator; specie pietatis imponere, videri potius quam esse pius (a) studens.

Bigoterya, superstitio; (2) sanctitatis asseveratio, pietatis pompa, pietas ad fallendum ficta.

Bil, (w Anglii) rogatio, postulatum.

Bila, pila lusoria, globulus (eboreus) ad lusum.

Bilans, ratio accepti et expensi; computatio, pensatio.

Bilar(d), abacus, tabula tudicularia; (dom) sphaeristerium. Gra w b., pilarum agitatio, pugna; lusus tudicularis. Grać w b., pilas tudiculis movere, committere, impellere; pilis commissis ludere.

Bilarzysta, lusus tudicularis *a*) studiosus, *b*) peritus.

Bilbas, maturior quam pro aetate; (2) durus puer, juvenis, incultus, rusticus.

Brewe (papieskie), decretum, literae.

Cię-

Ciężyć, gravare.

Dyrdy, curriculum. W d. biedz, curriculo currere, incitato cursu ferri.
Dziesiętnić, (na dziesiątki dzielić) decuriare.

Garncarz, figulus.
Gaworzyć, zob. Gwarzyć.
Grymaśny, zob. Wymyślny.

Iuki, (bagaże) impedimenta, sarcinae.

Kafel, fidelia, tessera, quadra caminaria, figulina.
Kamrat, socius, sodalis.
Kawior, ova piscium sale condita; garum.
Konsolacya (2) progenies, stirps, suboles, proles; nati, (ae), filii, (ae).
Kształtność, forma; species formosa; formositas; twarzy, facies formosa, concinna.
Kucyk (koń), equus brevior, parvulus; mannus.
Kulisty, globosus, orbicularis; in globum collectus, sphaericus, conglobatus in orbem, orbiculatus; Trygonom., Tr. sphaerica.

Loteryą, res tesseraria; sortium alea, mensa; sortes. Na lot: stawić, sortium aleam, fortunam experiri; wygrać, sortibus felicibus uti; sortem faventem, laetam, fructuosam (albo in plurali) experiri; przegrać, frustra tentasse sortes. Puścić co na lot., rem in sortium discrimen dare, aleae sortium subjicere; felicissimae sortis praemium ponere, sortium discrimine vendere. Lot. (do zabawy) lusus sortium, nonaginta calculorum. Grać w lot., sortibus ludere.

Mahoń, Mahagoni; (a) lignum Mahagonicum.
Młot, malleus. Między młotem i kowadłem, in summo discrimine, inter malleum et incudem (deprehensus); bydź, ex utraque parte periculum timere, lupum auribus tenere, deprehensum haerere.
Mienie, dobre, copiae, opulentia, opes.

Nieforemny, — regularny (w Gram.) abnormis, a formula alienus, anomalus; — ość, abnormitas, aberratio a formula; anomalia.

Obopólny zob Zobopólny.
Ochotnik, (żołnierz) miles extra ordinem, extra numerum, cohorti non adscriptus; (2) sponte castra sequutus, non passus se ad militandum cogi, voluntarius miles; — icy, milites voluntarii, voluntes.
Ograć (zob na swoiém mieyscu); (instrument) usu crebro, assiduo excolere, mollire, subigere.
Okrężne, festum messorium; festa messis peractae, largae memoria; gratulatio ob messem felicem.
Osolić, salem addere, salire. Osolony, salsus.
Oswobodziciel, liberator, vindex; (z niewoli) auctor libertatis.

Paięczyna, operae araneorum; zob. na sw. m.
Pasować (w grze kart), quiescere, abstinere, se non admiscere.
Plecy, scapulae, scoptulum.
Pochód (2) zob. Marsz. (2).
Podrzeć, lacerare; (w kawałki) conscindere, concerpere; (iak suknią) usu terere.

Pogodzić, de pretio conveniendi auctorem esse; (2) Poiednać; się, zob. tamże i Zgodzić się
Pokłonić się, zob. Ukłonić się. Pokłoń mu się ode mnie, salvta eum meo nomine, meis verbis; salvere jube.
Pokłucić, zob. Porożnić; się, jurgio contendere, concertare (ob rem, de re); (2) zob tamże.
Połączyć, — czenie, conjungere, — junctio; zob. Złączyć, — czenie.
Politowanie, zob. Litość; i Litować się.
Pomiarkowanie (*subst.*) modus, continentia, temperantia; *adv* moderate, cum modo, modeste.
Pomnik, monimentum, statua, cippus.
Postaienne, (zapłata) stabularium, locarium.
Powadzić, zob. Porożnić; się, zob. tamże, tudzież (w Dod.) Pokłucić się.
Pozwolenie, venia, copia, auctoritas; mieć, habere potestatem faciendi aliquid, facere posse; mam, mihi permissum est; dadź, zob Pozwolić. Za czyiém pozwoleniem, aliquo auctore, ejus permissu (facere). Bez pozw., nulla auctoritate, proprio ausu, sua sponte, suo jure. Za pozwoleniem (mówiąc do kogo; chcąc np. przeyśdź koło niego, lub powiedzieć co), veniam transeundi benigne mihi tribue; fac prolixe, ut me transire (ad hunc locum accedere, aliquid adspicere, legere, rem contrectare cet.) sinas; tua pace, cum tua bona venia, gratia dixerim.
Prawie, ferme, prope (modum), tantum non, paene, ferme. (Samó) prawie, (iak sukknia) congruus, aptus; iest, congruit, (arcte) sedet.
Prosty żołnierz, miles gregarius.
Przedrzeźniać, zob. Podrzeźniać; -źniunie, imitatio cum irrisu; immutandi, fingendi ludibrium.
Przedstawiać, komu kogo, adducere ad aliquem; *b*) eum favori alicujus commendare; co, zob. Wystawiać; kogo na Urząd, alicui munus petere (ab aliquo); eum commendare, ut muneri admoveatur. Przedstawienie, *a*) remonstratio; *b*) commendatio. Na iego prz., *a*) eo demonstrante; zrobił, ab eo monitus, edoctus, illo auctore, suadente fecit. Na iego prz. *b*) eo commendante, suffragante; dostał Urząd, munus accepit; ab eo commendato munus datum est.
Przekwaterować, alio traducere militem (es); hospitio excedere, hospitium mutare jubere.
Przemysł, industria; -ślny, industrius; — słowy, industriae, ad industriam pertinens.
Przenośnia, figura, allegoria, imago; (w szczególnym wyrażie) translatio, metaphora; — śny, figuratus, improprius, allegoricus; (wyraz) translatus, metaphoricus; — śnie, figurate, allegorice, improprie, per imaginem, per ambages (np loqui); — śnie (o szczególnym wyrazie) improprie, translate, metaphorice.

Rękawek, (od zimna) orbis pellicens, orbiculus manibus tegendis, manuum involucrum.

Rez-

Rozbiór, (w Chemii) secretio; robić, secernere; powietrza, aëris elementa secernere; aerem in elementa, e quibus constat, solvere R. (w *Gram.*) analysis, notatio; robić, examinare, explicare, (grammatice) notare singula vocabula.
Rozsądzenie, Rozstrzygnienie, judicium, sententia lata, decretum.

Sandał (owe drzewo), santalum.
Separacya, separatio; (małżonków) dissociatio tori et convictus. Żyć w separacyi, secubare; abstinere mensae et lecti consortio.
Spółobywatel, civis ejusdem civitatis, (concivis).
Sposobność, occasio, opportunitas, facultas; zob. Okazya, resztę na swoiem mieyscu.
Sprężystość, natura, vis elastica; vis recellendi; -sty, elasticus, recellens, quaquaversum nitens.
Suspendować, wyrok, differre, inhibere sententiam; Urzędnika, ad tempus arcere munere; in diem depellere, excludere muneris usu et fructibus.
Swierczki, mu w oczach staią, lacrimae erumpunt, oboriuntur.
Szarlatan, circumforaneus, circulator; (2) medicus circumforaneus, praeposterus, ineptus.
Szenekatrynka, theatrum portatile, arca praestigiis plena, inconotheca.
Szlafmyca, cucullus nocturnus, ad somnum.
Sztukaterya, opus marmoratum.

Taktyka, tactica, (ae lub orum), ars instruendi milites.
Traf, zob. Trefunek.
Turnowanie, exercitatio gymnastica; (2) ludus equester, decursio equestris.

Ugodzić kogo czém, percutere, ferire; się z kim, convenire (de pretio).
Ugrążć haerere (np. in luto).
Ulitować się nad kim, misericordia, miseratione alicujus moveri, tangi; miserari aliquem, alicujus misereri.

Warczyć (2) stridere, strepitare. Wartkie koło, fervens rota.
Wezbrać (iak rzeka) zob. w Wylewać.
Wisiorki, zob. Kulczyk.
Włuka, zob. Włuczęga.
Wraz, aequaliter, pariter. Raz wraz, perpetuo, usque, sine fine.
Wrażenie, sensus, animi affectio; robić (mocne, graviter, acriter, potenter, różne, varie) afficere animum (os), commovere (animum, os); żadnego nie uczynić, nil efficere, nihil movere.
Wręby, ora, margo.
Występywać (iak rzeka) zob. Wylewać.

SŁOWNIK
POLSKO-ŁACIŃ

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu
5018 $
001-005018-00-0
ZBIORY ŚLĄSKIE